

กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

แนวคิดด้านการศึกษาและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เรื่องพลังงานแสงอาทิตย์และ โซลาร์เซลล์ของ พระปัญญาวชิรมโลี (นพพร ธีรปถัญญ)	
(EDUCATIONAL CONCEPTS AND PROVISION OF LEARNING EXPERIENCES ON SOLAR ENERGY AND SOLAR CELLS BY PHRAPANYAWACHIRAMOLI (NOPPORN THEERAPANYO))	
ณัฐสิทธิ์ ห่อทองคำ	6
สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการรวมหมอลำคณะประถมบันเทิงศิลป์	
(CURRENT CONDITION MANAGEMENT OF THE MOR LAM OF PRATHOM BANTHOENG SIN.)	
เกียรติพงศ์ เรืองเกษม และ ดร.ลัดดาวัลย์ อินทรกำแหง	23
ความเครียดกับการทำงานของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	
(STRESS WITH THE WORK OF LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION OFFICIALS)	
เมธิสา กาทหลงรัตน์, เสกสรรค์ สนวา และวรรฉัตร วรวิธรรม	40
หลวงปู่ใหญ่บ้านโพน : บทบาททางสังคมที่ส่งผลต่อชุมชนบ้านโพน อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม	
(LUAN PU YAI BAN PHON : SOCIAL ROLE THAT AFFECTS THE BAN PHON COMMUNITY CHIANG YUEN DISTRICT MAHA SARAKHAM PROVINCE)	
พันศักดิ์ พันธุ์เลิศ และดร.ลัดดาวัลย์ อินทรกำแหง	50
บทบาทผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่น ในการจัดการความขัดแย้งในหมู่บ้าน อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์	
(THE ROLE OF LOCAL GOVERNMENT LEADERS IN MANAGING CONFLICTS IN THE VILLAGE MUEANG SURIN DISTRICT, SURIN PROVINCE)	
เบญจชัย เผือกแก้ว, วันชัย สุขตาม และชัย สมรภูมิ	65
กลยุทธ์การปรับตัวของธุรกิจหอพักภายหลังวิกฤตการณ์ Covid - 19 ภายในเขตเทศบาลนครอุดรธานี	
อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี	
(STRATEGIES FOR ADAPTING THE DORMITORY BUSINESS AFTER THE COVID-19 CRISIS WITHIN UDON THANI MUNICIPALITY, MUEANG DISTRICT, UDON THANI PROVINCE)	
دنุพร อุทุมโภาค และ ธนภฤต ทูริสุทธิ์	81

พฤติกรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

(THE POLITICAL BEHAVIORS THAT AFFECTS POLITICAL PARTICIPATION THROUGH ONLINE SOCIAL MEDIA OF THE RESIDENTS IN THE NONG BUA SUB-DISTRICT, THA TUM DISTRICT, SURIN PROVINCE)

วาริยาภรณ์ เหลลาอุดม, ชัย สมรรภูมิ และ สิริพัฒน์ ลากจิตกร ----- 96

แนวทางการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถานบันเทิงในจังหวัดอุดรธานี

(GUIDELINES FOR BUILDING AN ADVANTAGE OF THE ENTERTAINMENT BUSINESS IN UDON THANI PROVINCE)

ณัชวิทย์ ศรีสมบุญและธนภฤต ทูริสฤทธิ์ ----- 112

ทัศนคติในการตัดสินใจซื้อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของพนักงานบริษัทในกรุงเทพมหานคร

(ATTITUDE OF DECISION TO PURCHASE ENVIRONMENTALLY FRIENDLY PACKAGING PRODUCTS OF COMPANIES' EMPLOYEES IN BANGKOK, THAILAND)

ฤทัยรัตน์ ชมภูศาสตร์, ทศนาวลัย อุฑารสกุลและรณบรรจบ อภิรติกุล ----- 126

สภาพปัญหาของปัจเจกชนและกลุ่มชนในสังคมไทย โดยกระบวนการมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ

(PROBLEMS OF INDIVIDUALS AND PEOPLE IN THAI SOCIETY BY THE PROCESS OF PARTICIPATING IN CHAIYAPHUM PROVINCE)

เกรียงศักดิ์ โชควรรกุล ----- 142

การพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู

(DEVELOPMENT OF OPERATIONAL POTENTIAL OF PERSONNEL IN PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS NONG BUA LAMPHU)

พินันท์ ลาดบัวขาวและ ธารา เจริญรัตน์ ----- 157

พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงและการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา 2019 (COVID- 19)

(THE CHANGE OF TOURIST BEHAVIOR AND THE VALUE-ADDED IN SUSTAINABLE TOURISM AFTER THE SPREAD OF COVID-19 SITUATION)

ธีลัดดา ดีสมและศักรินทร์ ศรีอุบโย ----- 173

พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ (THE ELDERLY POLITICAL PARTICIPATION BEHAVIOR IN MUEANG SURIN DISTRICT SURIN PROVINCE) พิมพ์ชนา ศิระปริดาพัฒน์, วันชัย สุขตามและสิริพัฒน์ ลากิจิตร-----	180
วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการพัฒนางานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบุฤาษี อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ (CULTURE OF POLICAL PARTICIPATION IN THE DEVELOPMEN OF ELDERLY WELFARE WORK BURISRI SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION AREA MUEANG SURIN DISTRICT SURIN PROVINCE) ทิพาวรรณ พุทธสิน, สิริพัฒน์ ลากิจิตรและวันชัย สุขตาม-----	195
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งหมู่บ้านยั่งยืน : กรณีศึกษาบ้านคาบใต้ หมู่ที่ 4 ตำบลเทนมีย์ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ (PUBLIC PARTICIPATION IN DRIVING THE ONE TAMBON PROJECT ONE SUSTAINABLE VILLAGE CASE STUDY OF BAN Khab Tai, Village Moo 4, Tenmee Subdistrict, Mueang Surin District Surin Province) ศศิธร ศูนย์กลาง-----	213
พฤติกรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลผักไหม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ (THE POLITICAL BEHAVIOR THAT AFFECTS THE MOTIVATION FOR THE OPERATION OF PHAK MAI SUBDISTRICT MUNICIPALITY PERSONNEL SIKHORAPHUM DISTRICT, SURIN PROVINCE) ชนิดาภา ยอดสง่า, วันชัย สุขตามและ จิรายุ ทรัพย์สิน-----	223
การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ (LOCAL POLITICAL PARTICIPATION OF THE PEOPLE IN THE ORGANIZATION OF NON GBUA SUBDISTRICT, THA TUM DISTRICT, SURIN PROVINCE) อภิสิทธิ์ บุญบรรลุ, สิริพัฒน์ ลากิจิตรและจิรายุ ทรัพย์สิน-----	237

การพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยของบุคลากรสายสนับสนุน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ (RESEARCH TITLE “DEVELOPMENT OF DEMOCRATIC CITIZENSHIP OF SUPPORT PERSONNEL AT BOROMARAJONANI COLLEGE OF NURSING, SURIN”) <i>กฤตวรรณ รุ่งจิตร, ศศิธร ศูนย์กลาง และจิรายุ ทรัพย์สิน</i> -----	254
การสังเคราะห์กรอบแนวคิดพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชนที่ส่งผลต่อการเมือง “Hybrid Warfare” เขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ (POLITICAL BEHAVIOR OF YOUTH THAT AFFECTS POLITICS, “HYBRID WARFARE”, MUEANG DISTRICT, SURIN PROVINCE) <i>ชัชฎาธิ์ อินสว่าง, จิรายุ ทรัพย์สิน และ วันชัย สุขตาม</i> -----	266
การสังเคราะห์กรอบแนวคิดการพัฒนาพลเมืองเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลของบุคลากร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา (SYNTHESIZING THE CONCEPT OF CITIZEN DEVELOPMENT STRENGTHENS GOOD GOVERNANCE OF LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION PERSONNEL IN SOENG SANG DISTRICT. NAKHON RATCHASIMA) <i>นันทิกา เรือนไทย และวันชัย สุขตาม</i> -----	283
การสังเคราะห์กรอบแนวคิดวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน เขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ในยุคดิจิทัล (THE SYNTHESIS OF A CULTURAL FRAMEWORK FOR YOUTH POLITICAL PARTICIPATION IN MUEANG SURIN DISTRICT, SURIN PROVINCE, IN THE DIGITAL AGE) <i>สรารุฐ เล่าบุษรารักษ์และวันชัย สุขตาม</i> -----	299
การสังเคราะห์กรอบแนวคิดปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ (SYNTHESIZING THE CONCEPTUAL FRAMEWORK OF FACTORS AFFECTING HOUSEHOLD SOLID WASTE MANAGEMENT BEHAVIOR. IN THE AREA OF RATTANABURI SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION RATTANABURI DISTRICT SURIN PROVINCE) <i>สมนึก ฟองนวล ชัย สมรภูมิ และสิริพัฒน์ ลาภจิตร</i> -----	312

การสังเคราะห์กรอบแนวคิดปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา ของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ (FACTORS AFFECTING PARTICIPATION IN EDUCATIONAL QUALITY ASSURANCE OF MAHACHULALONGKORNRAJVIDYALAYA UNIVERSITY PERSONNEL SURIN CAMPUS) <i>เกษศิริรินทร์ ปัญญาเอกและวันชัย สุขตาม</i> -----	323
นโยบายการส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดพฤติกรรมการกลับมาเที่ยวซ้ำของ นักท่องเที่ยวโครงการโลกของช้าง องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ (TOURISM PROMOTION AND DEVELOPMENT POLICY TO CREATE THE BEHAVIOR OF TOURISTS COMING BACK AGAIN AND AGAIN. ELEPHANT WORLD PROJECT SURIN PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION) <i>นพมาศ เดชธงไชย, วันชัย สุขตามและจิรายุ ทรัพย์สิน</i> -----	338
การอนุรักษ์และสืบสานลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ (CONSERVATION AND INHERITANCE OF LIKAE TAI YAI CHIANG MAI MAI NUENG GROUP PA PHAI SUBDISTRICT, SAN SAI DISTRICT CHIANG MAI PROVINCE) <i>ศรายุทธ นามสูง และ สืบศักดิ์ แสนยาเกียรติคุณ</i> -----	347

**แนวคิดด้านการศึกษาและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เรื่องพลังงานแสงอาทิตย์และ
โซลาร์เซลล์ของพระปัญญาชिरโมลี (นพพร ธีรปัญญา)**
**EDUCATIONAL CONCEPTS AND PROVISION OF LEARNING EXPERIENCES ON
SOLAR ENERGY AND SOLAR CELLS BY PHRAPANYAWACHIRAMOLI
(NOPPORN THEERAPANYO)**

ณัฐสิทธิ์ ท่อทองคำ

Natthasit Hothongkham

E-mail : natthasit.tao@gmail.com

สาขาวิชาศานาการพัฒนากการพัฒนา ภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
Religion and Development Program, Humanities Department, Faculty of Social Sciences and
Humanities, Mahidol University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดด้านการศึกษาและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในเรื่องพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์ของพระปัญญาชिरโมลี (นพพร ธีรปัญญา) การดำเนินการวิจัย เก็บข้อมูลจากผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเรื่องพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์โดยตรง คือ พระปัญญาชिरโมลี (นพพร ธีรปัญญา) และครูผู้สอน จำนวนทั้งสิ้น 2 รูป/คน ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามกรอบแนวคิดด้านการศึกษา และกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การทำงานของพระปัญญาชिरโมลี (นพพร ธีรปัญญา) เป็นเรื่องที่ควรศึกษาอย่างยิ่งในแง่ของศาสนาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องพลังงาน และเป็นเรื่องใหม่ที่ยังไม่มีข้อค้นพบข้อมูลในเรื่องดังกล่าว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพระปัญญาชिरโมลี (นพพร ธีรปัญญา) ในเรื่องแนวคิดด้านการศึกษาและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เรื่องพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์ของพระปัญญาชिरโมลี (นพพร ธีรปัญญา) เนื่องจากท่านเป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ เนื่องมาจากการสร้างโรงเรียนศรีแสงธรรมที่นำเรื่องพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์มาใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนศรีแสงธรรม

ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดด้านการศึกษาของพระปัญญาชिरโมลี (นพพร ธีรปัญญา) มี 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านเป้าหมาย คือการแก้ปัญหาในมิติต่าง ๆ ด้วยพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์ และการสร้างสรรค์สังคมตามหลักธรรมะ (2) ด้านเนื้อหา เนื้อหาที่ใช้ในหลักสูตร และเนื้อหานอกหลักสูตร (3) ด้านวิธีการ คือ ใช้วิธีการเชิงบูรณาการความรู้และสร้างทักษะ และการไตร่ตรองด้วยเหตุและผลตามหลักธรรมะ ในส่วนของการ

จัดประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้สอนจัดประสบการณ์ตามกรอบแนวคิด OLE Model โดยจัดประสบการณ์เรียนรู้ (Learning Process) ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ซึ่งมุ่งผลเรียนรู้ระดับหลักสูตร และระดับหน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ การถาม-ตอบ การศึกษาด้วยตนเอง การทำกิจกรรมกลุ่ม การแลกเปลี่ยนในกลุ่ม การใช้สื่อ การทำให้ดู เป็นแบบอย่างและลงมือทำ แล้วประเมินผลการเรียนรู้ ตามเกณฑ์การให้คะแนน การสอบซึ่งมีแบบทดสอบ ระหว่างเรียนและสอบปลายภาค และการสังเกตพฤติกรรม การศึกษาครั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่า เนื่องจากการ ดำเนินงานในลักษณะนี้ยังเป็นการพึ่งพาตนเอง ภาครัฐควรสนับสนุนในด้านงบประมาณ ในเชิงวิชาการควรให้ การศึกษาและออกแบบหลักสูตรที่ครอบคลุมทุกมิติ ให้เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่นและพื้นที่ต่าง ๆ ต่อไปอย่าง ต่อเนื่อง

คำสำคัญ : แนวคิดด้านการศึกษา/การจัดประสบการณ์การเรียนรู้/พลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์

Abstract

The purpose of this research was to study educational concepts and the provision of learning experiences on solar energy and solar cells by Phrapanyawachiramoli (Nopporn Theerapanyo). In research methodology, the data was collected from those who were competent in the provision of learning on solar energy and solar cells, including Phrapanyawachiramoli (Nopporn Theerapanyo) and teacher, a total of 2 persons. An in-depth interview and non-participant observation were used to collect data. The content analysis method was used to analyze data according to frameworks of educational concepts and the provision of learning experiences.

The process of Phrapanyawachiramoli (Nopporn Theerapanyo) is considered necessary to be studied in terms of religion related to energy, and this is very new and there is no information on this matter. Therefore, the researcher is interested in educational concepts and the provision of learning experiences on solar energy and solar cells by Phrapanyawachiramoli (Nopporn Theerapanyo) because Phrapanyawachiramoli (Nopporn Theerapanyo) is accepted both domestically and internationally for establishing Sri Saengtham School in which solar energy and solar cells are applied as instructional media in school.

The results revealed that educational concepts by Phrapanyawachiramoli (Nopporn Theerapanyo) included 3 aspects: (1) Why teach: to solve problems in various dimensions by using solar energy and solar cells and creating a society based on Dhamma principles (2) What to teach: both curricular and extracurricular content (3) How to teach: to use integrated methods of knowledge and skills along with logical thinking based on Dhamma principles.

Regarding the provision of learning experiences, experiences were provided according to the OLE Model. The learning process was provided in accordance with the objective that aimed at learning outcomes at the curricular level and learning unit level, including questioning-answering, self-learning, group activities, sharing in groups, using media, demonstrating and doing, and evaluating learning outcomes according to scoring criteria, examination including testing during learning and final exam, and behavioral observation. The recommendation acquired from this research was that because this kind of process is self-reliance, the public sector should provide budget support and education and curriculum designed to include all dimensions and be appropriate to local contexts and various areas constantly.

Keywords: educational concepts/provision of learning experiences/solar energy and solar cells

บทนำ (Introduction)

พระปัญญาธิราชโมลี (นพพร ธีรปญโญ) เจ้าอาวาสวัดป่าศรีแสงธรรม เป็นบุคลากรทางพระพุทธศาสนาที่มีบทบาทในด้านการศึกษาด้านพลังงาน เนื่องจากท่านเป็นผู้ก่อตั้งโรงเรียนศรีแสงธรรม ตำบลห้วยยาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี เป็นโรงเรียนต้นแบบที่นำพลังงานแสงอาทิตย์มาใช้ประโยชน์ในโรงเรียน ซึ่งเป็นพลังงานธรรมชาติ และเป็นพลังงานสะอาด มาทดแทนพลังงานจากฟอสซิลและถ่านหินซึ่งมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเรื่อยมา เป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย และลดมลภาวะไปในตัว อีกทั้งนำเรื่องพลังงานแสงอาทิตย์มาเป็นสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียน ให้นักเรียนนำความรู้ด้านพลังงานแสงอาทิตย์ไปต่อยอดในด้านการสร้างความรู้ การสร้างงาน และการสร้างอาชีพ (Greenpeace, 2562) โดยในจุดเริ่มต้นเริ่มจากการที่ท่านได้ช่วยโครงการผ้าป่าช่วยชาติของพระธรรมวิสุทธิมงคล (หลวงตามหาบัว ญาณสมปนฺโน) เพื่อหาทองคำเข้าคลังแผ่นดิน เมื่อพระธรรมวิสุทธิมงคล (หลวงตามหาบัว ญาณสมปนฺโน) มรณภาพ ท่านจึงเกิดคำถามว่า ทำอย่างไรจึงจะช่วยชาติได้ตามรอยพระธรรมวิสุทธิมงคล (หลวงตามหาบัว ญาณสมปนฺโน) เมื่อเกิดคำถาม จึงเกิดแนวคิดว่าการช่วยชาติได้นั้นต้องเริ่มจากให้การศึกษาแก่เยาวชน เพราะเยาวชนเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ เมื่อเยาวชนมีคุณภาพทางการศึกษา ก็จะเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศชาติ จึงก่อตั้งโรงเรียนเพื่อมอบโอกาสทางการศึกษาให้แก่เยาวชน (JSL Global Media, 2562) ในปี พ.ศ.2553 ชื่อโรงเรียนศรีแสงธรรม เป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย นักเรียนจำนวน 110 คน และครูจำนวน 9 คน โดยระยะแรกในการก่อตั้งนั้นก็ต้องพบปัญหา ยังไม่มีความสามารถที่จะจัดระบบการศึกษาและการบริหารได้อย่างเหมาะสม ขาดแคลนทรัพยากรต่าง ๆ ได้แก่ ทรัพยากรด้านอุปกรณ์การเรียน สถานที่ และบุคลากร จึงเริ่มจากการปั้นบ้านดินเพื่อเป็นอาคารเรียน ปลูกผักทำอาหารกลางวัน การนำโซลาร์เซลล์เก่ามาเป็นสื่อการเรียนการสอน การนำนักศึกษาที่มีความรู้มาเป็นครูอาสา จากการร่วมมือและการประยุกต์สิ่งรอบตัวมาใช้ประโยชน์อย่างสูงสุด มาแก้ปัญหาทั้งในด้านทรัพยากรและงบประมาณ ทำให้โรงเรียนศรีแสงธรรมมี

ความก้าวหน้าทางด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี ด้านการใช้พลังงานทดแทนที่ผลิตพลังงานไฟฟ้าจากแสงอาทิตย์ใช้เองได้ในโรงเรียน (นพพร สู่เสน, 2559 : 2) จนนำไปสู่การต่อยอดสร้างผลิตภัณฑ์ที่ใช้พลังงานโซลาร์เซลล์ จำพวกวิทยุ หรือไฟฉายที่ใช้พลังงานแสงอาทิตย์ กระทั่งโรงเรียนศรีแสงธรรมได้รับการยอมรับและได้รับรางวัลต่าง ๆ มากมาย ได้รับการยกย่องในรายการทีวีของอดีตองประธานาธิบดี อัง กอร์ ของสหรัฐอเมริกา และรายการของประเทศจีน Best Human Story Award ต่างมาถ่ายทำที่โรงเรียนศรีแสงธรรม (พระครูวิมลปัญญาคุณ, 2563 : 16-18, 119) และในประเทศไทย พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีได้กล่าวไว้ในรายการคืนความสุขให้ประชาชนว่าเป็นโรงเรียนต้นแบบพลังงานทดแทน และยังเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่บุคลากรทั้งรัฐและเอกชนผู้มีความสนใจ ในการศึกษาดูงาน การฝึกอบรม ในด้านพลังงานแสงอาทิตย์ (นพพร สู่เสน, 2559 : 2)

จากจุดเริ่มต้นไปสู่ความสำเร็จของพระปัญญาธิคุณ (นพพร ธีรปัญญา) อันเป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ แสดงให้เห็นว่า บุคลากรทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทยก็มีความตระหนักรู้ และกระตือรือร้นกับสิ่งที่กำลังเป็นกระแสหลักของโลก โดยเฉพาะเรื่องการเปลี่ยนผ่านไปใช้พลังงานทดแทน

เรื่องพลังงานทดแทน เป็นกระแสสังคมหนึ่งที่กำลังมาแรง เนื่องจากการจำนวนของประชากรที่มีมากขึ้น ทำให้ในแต่ละประเทศต้องแบกรับปัญหาการใช้พลังงานอย่างมหาศาลที่ทำให้เกิดผลกระทบ เนื่องจากการผลิตไฟฟ้าก่อให้เกิดก๊าซเรือนกระจก การใช้พลังงานเชื้อเพลิง อาทิ พลังงานน้ำมัน พลังงานถ่านหิน พลังงานก๊าซธรรมชาติ เหล่านี้ต้องผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการของจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ซึ่งพลังงานเหล่านี้เป็นพลังงานที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสภาพอากาศและสิ่งแวดล้อมที่เป็นมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม (วาริษา วาเม, 2562 : 6) การประสบปัญหาเหล่านี้ทำให้หลายประเทศเห็นปัญหาและมุ่งสู่การแก้ปัญหา โดยการแก้ปัญหานั้นต้องแก้ที่ยั่งยืน โดยมีองค์กรสหประชาชาติเข้ามามีบทบาท และได้ลงความเห็นในการแก้ปัญหา จึงได้บรรจุลงในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป้าหมายที่ 7 ว่าด้วยรับรองการมีพลังงานที่ทุกคนเข้าถึงได้ เชื่อถือได้ ยั่งยืน และทันสมัย ภายในปี 2573 มีเป้าหมายที่จะทำให้เกิดการผลิตไฟฟ้าที่เหมาะสมในทุกที่ ซึ่งเป็นการลงทุนผลิตไฟฟ้าจากแหล่งพลังงานสะอาด เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม และพลังงานความร้อน การนำมาตรฐานการประหยัดค่าใช้จ่ายที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในอาคารและอุตสาหกรรม สำหรับความหลากหลายของเทคโนโลยียังลดการใช้ไฟฟ้าทั่วโลกได้ 14% ซึ่งหมายถึงการลดการใช้งานโรงไฟฟ้าขนาดกลาง ประมาณ 1,300 แห่ง การขยายโครงสร้างพื้นฐานและพัฒนาเทคโนโลยี เพื่อให้มีแหล่งที่มาของพลังงานสะอาดในประเทศที่กำลังพัฒนาเป็นเป้าหมายสำคัญที่ทั้งการขยายโครงสร้างและการพัฒนาเทคโนโลยีส่งเสริมการเจริญเติบโตและช่วยเหลือสิ่งแวดล้อมได้ (ysdathailand, 2564)

จากประเด็นที่กล่าวมา ทำให้เห็นได้ว่า พระปัญญาธิคุณ (นพพร ธีรปัญญา) ได้ตอบรับกระแสของสังคมในเรื่องของการสร้างพลังงานทดแทนเพื่อรับมือวิกฤตการณ์พลังงาน และในด้านการลดอัตราค่าใช้จ่ายจากการใช้กระแสไฟฟ้าจากแหล่งพลังงานด้านอื่น ๆ จะเห็นได้จากการที่ท่านเป็นประธานกองทุนแสงอาทิตย์

(THAILAND SOLAR FUND) คือ กองทุนที่ร่วมมือกันจากหลายเครือข่าย เพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการติดตั้งโซลาร์เซลล์ให้แก่โรงพยาบาลต่าง ๆ ในประเทศไทย เพื่อเป็นการลดภาระค่าไฟฟ้าในโรงพยาบาล และท่านยังมีบทบาทในด้านการสนับสนุนให้ใช้พลังงานทดแทน โดยเฉพาะพลังงานแสงอาทิตย์ ให้แผ่ขยายออกไปตามพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทย (Greenpeace. 2562)

ประเด็นถัดมาคือ แนวคิดด้านการเปลี่ยนผ่านพลังงาน ก็จะมี ความคล้ายคลึงกับเรื่องพลังงานทดแทน กล่าวคือ การที่มนุษย์ประสบปัญหาวิกฤตการณ์พลังงานจึงต้องถูกแทนที่ด้วยพลังงานหมุนเวียน (Renewable energy) แต่ที่น่าสนใจคือ ในแนวคิดเรื่องการเปลี่ยนผ่านพลังงานได้มีงานวิจัยของ Jens Koehrsen (2015 : 300-301) ที่ศึกษาเรื่อง Does religion promote environmental sustainability? – Exploring the role of religion in local energy transitions. ว่าด้วยบทบาทศาสนากับการเปลี่ยนผ่านพลังงาน โดยศาสนาเข้ามามีบทบาทกับการเปลี่ยนผ่านพลังงานด้วยกัน 3 ด้านคือ 1. ด้านการรณรงค์ เป็นตัวกลางในพื้นที่สาธารณะ ในการประกาศหรือแถลงการณ์ต่าง ๆ (Campaigning / Intermediation) 2. การปฏิบัติ การเข้าร่วมโครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ในเรื่องของการเปลี่ยนผ่านพลังงาน เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับการลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ การสร้างอุปกรณ์ที่ให้พลังงานทดแทน (Materialization of ET) 3. การเผยแพร่ การสร้างค่านิยมให้ผู้คนตระหนักและปลูกฝังความคิดที่จะอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยอาศัยคำสอนทางศาสนาที่มีอิทธิพลในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Dissemination of religious values / worldview) โดยพระปัญญาวชิรโมลี (นพพร ธีรปัญญา) ก็ถือว่าเป็นบุคคลกรหนึ่งทางศาสนาที่เข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนผ่านพลังงานเช่นกัน สร้างอุปกรณ์ที่ให้พลังงานทดแทนในที่นี้คือ สิ่งประดิษฐ์จากโซลาร์เซลล์ การนำคำสอนทางพระพุทธศาสนามาใช้สอนนักเรียนในโรงเรียนให้ตระหนักถึงพลังงานทดแทนสิ่งแวดล้อม

ประเด็นสุดท้ายคือกรอบแนวคิดด้านการศึกษาและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า พระปัญญาวชิรโมลี (นพพร ธีรปัญญา) ที่ริเริ่มสร้างโรงเรียนจากการความต้องการมอความรู้ทางการศึกษาให้แก่เยาวชน แต่เนื่องด้วยความขาดแคลนในด้านทุนทรัพย์ ทำให้ต้องมีการนำเรื่องพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์มาใช้ในโรงเรียนเพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย จนนำไปใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียน ทำให้ได้รับรางวัลและการยอมรับทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ทำให้โรงเรียนศรีแสงธรรมได้ชื่อว่าเป็นโรงเรียนพลังงานทดแทนของประเทศไทย

การทำงานพระปัญญาวชิรโมลี (นพพร ธีรปัญญา) เป็นเรื่องที่ควรศึกษาอย่างยิ่งในแง่ของศาสนาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องพลังงาน และเป็นเรื่องใหม่ที่ยังไม่มีข้อค้นพบข้อมูลในเรื่องดังกล่าว ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา โดยการศึกษาพระปัญญาวชิรโมลี (นพพร ธีรปัญญา) เรื่องแนวคิดด้านการศึกษา และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เรื่องพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์ โดยใช้กรอบแนวคิดด้านการศึกษา 3 ด้านคือ 1.ด้านเป้าหมาย เพื่อให้เห็นจุดมุ่งหมายที่พระปัญญาวชิรโมลี (นพพร ธีรปัญญา) นำเรื่องพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์มาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่ออะไร 2.ด้านเนื้อหา เพื่อแสดงให้เห็นถึงการนำเนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอนของชั้นเรียน 3.ด้านวิธีการ คือการออกแบบวิธีการเรียนการสอน

เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาและเป้าหมายทางการศึกษา และการใช้กรอบแนวคิดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ OLE Model 3 ประกอบด้วย 1.วัตถุประสงค์ (Objective) มีการตั้งจุดประสงค์ที่ชัดเจน เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนการสอน 2.การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning process) ออกแบบเพื่อสอดคล้องวัตถุประสงค์และนำผู้เรียนไปสู่วัตถุประสงค์ที่ถูกรออกแบบไว้ 3.การประเมินผล (Evaluation) เป็นการชี้วัดประเมินหรือตรวจสอบว่าผู้เรียนนั้นสามารถไปถึงวัตถุประสงค์ตามการจัดประสบการณ์การเรียนรู้นั้นได้หรือไม่ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข

จากที่กล่าวมาพระปัญญาชิโรโมลี (นพพร ธีรปญโญ) เป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีจุดเริ่มต้นมาจากการสร้างโรงเรียนศรีแสงธรรมที่นำเรื่องพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์มาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียน จึงเป็นที่น่าสนใจในการศึกษาค้นคว้าในเรื่องแนวคิดด้านการศึกษาและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ พระปัญญาชิโรโมลี (นพพร ธีรปญโญ) และโรงเรียนศรีแสงธรรมเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย

ปัญหาการวิจัย (Research Problem)

การจัดการศึกษาเรื่องพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์ของพระปัญญาชิโรโมลี (นพพร ธีรปญโญ) เป็นอย่างไร

คำถามการวิจัย (Research Questions)

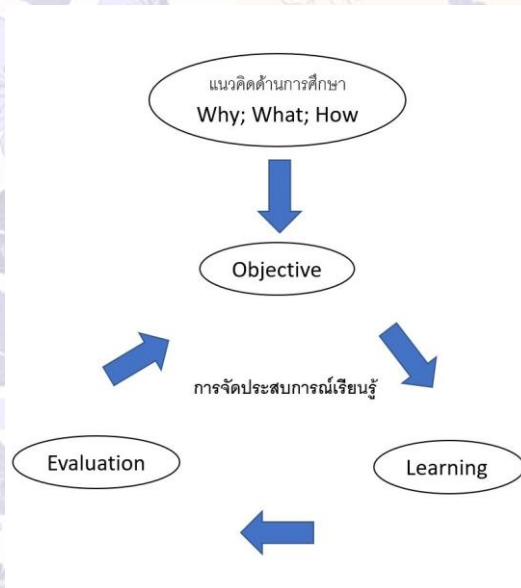
1. พระปัญญาชิโรโมลี (นพพร ธีรปญโญ) มีแนวคิดด้านการศึกษาอะไรในการจัดการเรียนการสอนเรื่องพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์
2. พระปัญญาชิโรโมลี (นพพร ธีรปญโญ) มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างไรในการจัดการเรียนการสอนเรื่องพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาแนวคิดด้านการศึกษาของพระปัญญาชิโรโมลี (นพพร ธีรปญโญ) ในการจัดการเรียนการสอนเรื่องพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์
2. เพื่อศึกษาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของพระปัญญาชิโรโมลี (นพพร ธีรปญโญ) ในการจัดการเรียนการสอนเรื่องพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

การวิจัยนี้วิเคราะห์แนวคิดด้านการศึกษาระดับชาติและนานาชาติของพระปัญญาพิบูลย์ (นพพร ธีรปัญญา) ในการจัดการเรียนการสอนเรื่องพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์ โดยอาศัยกรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของแนวคิดด้านการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับเป้าหมาย (Why Teach) แนวคิดเกี่ยวกับเนื้อหา (What to Teach) และแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการ (How to Teach) และวิเคราะห์การวัดประสิทธิผลการเรียนรู้ของพระปัญญาพิบูลย์ (นพพร ธีรปัญญา) ในการจัดการเรียนการสอนวิชาพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์ โดยอาศัยกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการวัดประสิทธิผลการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย เป้าหมายการเรียนรู้ (Objective) การสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Process) และการประเมินผล (Evaluation) โดยทั้ง 3 สิ่งนี้เกิดขึ้นในสถานการณ์การเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยแนวคำถามสัมภาษณ์กรอบแนวคิดในการศึกษา จากผู้ให้ข้อมูลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดด้านการศึกษาและการวัดประสิทธิผลการเรียนรู้ของพระปัญญาพิบูลย์ (นพพร ธีรปัญญา) เป็นอย่างดี ผู้ให้ข้อมูลที่เลือกอย่างเจาะจงมี 2 รูป/คน ได้แก่ พระปัญญาพิบูลย์ (นพพร ธีรปัญญา) ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในการริเริ่มและออกแบบแนวคิดด้านการศึกษาและการวัดประสิทธิผลการเรียนรู้ และคุณฐิติมา คำหาร มีประสบการณ์กับรายวิชาพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์ ทั้งในฐานะเคยศึกษาที่โรงเรียนศรีแสงธรรม และในฐานะของผู้ได้รับการถ่ายทอดและได้รับมอบหมายจากพระปัญญาพิบูลย์ (นพพร ธีรปัญญา) ให้รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตการณ์อย่างไม่มีส่วนร่วม โดยใช้แบบบันทึกการสังเกต ข้อมูลทั้งหมดที่ได้ นำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตามกรอบแนวคิดเรื่องแนวคิดด้านการศึกษาและการจัด

ประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามข้อกำหนดของจริยธรรมการวิจัยในคน ได้รับความยินยอมที่ได้รับคำบอกกล่าวจากผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 รูป/คน และได้รับอนุญาตจากโรงเรียนเพื่อศึกษาข้อมูลในพื้นที่แล้ว

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

1. แนวคิดด้านการศึกษา

การศึกษา (Education) เป็นกระบวนการหนึ่งของชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตายนั้น การศึกษาไม่จำกัดเพียงในสถานศึกษา แต่ยังสามารถได้จากสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ ก็นับว่าเป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาของผู้เรียน การศึกษายังเป็นส่วนหนึ่งในการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากกลุ่มหนึ่งไปสู่อีกกลุ่มหนึ่ง โดยผ่านสถาบันทางสังคมที่มีการจัดการศึกษา (จันทร์ชลิ มาพุท, 2544, น.1) จะเห็นได้ว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ (Matheson, 2015) โดยผ่านกระบวนการให้และรับความรู้และประสบการณ์ การสร้างทัศนคติ การปลูกจิตสำนึก เพิ่มพูนความสามารถ การอบรม การถ่ายทอดศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมทางสังคม เพื่อจุดประสงค์ที่จะทำให้มนุษย์มีปัญญา สามารถประกอบอาชีพ และใช้ชีวิตได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข (ปรัชญา เวสารัชช, 2545)

การศึกษาถือเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่น่าสนใจจากสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น ทางสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ หรือมนุษยศาสตร์ มาพัฒนาเป็นเนื้อหาสำหรับการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน ในการจัดการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนควรตระหนักว่าขอบเขตการสอนนั้นครอบคลุมถึงเนื้อหา (What) วิธีการสอน (How) และเป้าหมาย (Why) ซึ่งในการสอนแต่ละวิชานั้นก็จะมีตั้งคำถามในแบบที่คล้ายคลึงกันตลอดมา เช่น ทำอะไร ทำอย่างไร สอนอะไร และสอนอย่างไร จะจัดหลักสูตรอย่างไร เป็นต้น (จันทร์ชลิ มาพุท, 2544 : 1-2)

จะเห็นได้ว่าแนวคิดทางการศึกษามีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างมากในการศึกษา ซึ่งแต่ละบุคคล หรือแต่ละสำนัก ก็จะมีแนวคิดเรื่องการศึกษาที่แตกต่างกันออกไป แม้จะมีแนวคิดทางการศึกษาต่างกันเพียงใด กรอบแนวคิดด้านการศึกษาของแต่ละสำนักเป็นอันหลักไม่พ้นแนวคิด 3 อย่างดังต่อไปนี้ สอนทำไม/เป้าหมาย (Why Teach) สอนอะไร/เนื้อหา (What to Teach) สอนอย่างไร/วิธีการ (How to teach)

2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นแบบแผนการจัดประสบการณ์ที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ขึ้นมาโดยมีจุดมุ่งหมายที่มีความเฉพาะเจาะจง (Saylor et al., 1981 : 217) เป็นสภาพการเรียนการสอนที่ประกอบด้วย กระบวนการในการเรียนการสอน วิธีการจัดการสอน ที่จะช่วยให้สภาพการเรียนการสอนเป็นไปตามเป้าหมายและบรรลุวัตถุประสงค์ในรูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบนั้น ๆ (ทิตินา แคมมณี, 2551 : 221-222) การสร้างรูปแบบหรือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบใดแบบหนึ่งขึ้นมาต้องมีการคำนึงถึงผู้เรียนและผู้สอน โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามกรอบ OLE Model มีองค์ประกอบดังนี้ จุดประสงค์ (Objective) กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) การประเมินผล (Evaluation) ระบบ OLE เป็นระบบที่ถูกออกแบบมาเพื่อให้ผู้สอนทราบว่าผู้เรียนนั้นจะบรรลุเป้าหมายทางการเรียนตามที่ผู้สอนได้วางแผนไว้

อย่างไร โดยเริ่มจาก การตั้งจุดประสงค์หรือเป้าหมายที่มีความชัดเจน (O = Objective) มีการสร้างกระบวนการการเรียนรู้ (L = Learning Process) ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์หรือเป้าหมายที่ถูกตั้งเอาไว้ จากนั้นระบุเครื่องมือวัด หรือระบุหลักฐานที่ชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนนั้นได้ไปถึงเป้าหมายหรือบรรลุจุดประสงค์นั้น ตามที่ผู้สอนได้ออกแบบไว้หรือไม่ (E = Evaluation) (Yupin, 2564) ซึ่งองค์ประกอบทั้งสามส่วนนั้นจะต้องทำงานอย่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน อาจจะอธิบายให้เข้าใจได้อย่างรวบรัดตั้งแต่เริ่มต้นว่า ผู้สอนกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ มีเป้าหมายให้ผู้เรียนได้ไปถึง โดยระหว่างนั้นผู้สอนจะออกแบบหรือดำเนินกิจกรรมที่จะนำไปสู่เป้าหมาย จากนั้นต้องมีการประเมินผลว่าผู้เรียนไปถึงเป้าหมายนั้นหรือไม่ และนำไปสู่การปรับปรุงจุดประสงค์และกิจกรรมการเรียนการสอน (ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2564 : 4)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 แนวคิดด้านการศึกษาของพระปัญญาธิราชโมลี (นพพร ธีรปญโญ)

จากผลการศึกษาพบว่า แนวคิดด้านการศึกษาของพระปัญญาธิราชโมลี (นพพร ธีรปญโญ) มีเป้าหมายสำคัญในการมอบความรู้และโอกาสทางการศึกษาให้แก่เยาวชน เพื่อให้เยาวชนเหล่านั้นเป็นเยาวชนที่มีคุณภาพ ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มีความรู้คู่คุณธรรม และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยการนำเรื่องพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์มาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ซึ่งก่อนที่จะนำเรื่องพลังงานแสงอาทิตย์มาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษานั้น เริ่มมาจากการที่โรงเรียนศรีแสงธรรมขาดแคลนในปัจจุบันหลายด้าน ทั้งด้านเงินทุนในการสร้างโรงเรียน ทุนอาหารกลางวัน เงินเดือนครู และค่าน้ำค่าไฟ เป็นต้น โรงเรียนที่ต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายดังกล่าว พระปัญญาธิราชโมลี (นพพร ธีรปญโญ) จึงได้นำเรื่องโซลาร์เซลล์มาใช้ในโรงเรียน เนื่องจากท่านมองว่าอย่างน้อยก็แบ่งเบาภาระในด้านค่าไฟได้ ทำให้นำเงินที่จ่ายค่าไฟไปใช้จ่ายในส่วนต่าง ๆ ได้ จากนั้นท่านยังมองเห็นโอกาสว่านอกจากที่โซลาร์เซลล์จะมาแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายได้แล้ว โซลาร์เซลล์ยังใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในวิชาเรียนของโรงเรียนได้ จึงนำมาบรรจุอยู่ในหลักสูตรของโรงเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนโรงเรียนศรีแสงธรรมได้ศึกษา จากความขาดแคลนไปสู่การบรรจุเข้าหลักสูตรในการเรียนการสอน ทำให้โรงเรียนศรีแสงธรรมเป็นที่ยอมรับและรู้จักมากขึ้นในวงกว้าง ทั้งในและต่างประเทศ ในฐานะโรงเรียนตัวอย่างในด้านของพลังงานทดแทน

จากความสำเร็จในด้านการศึกษาเรื่องพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์นั้น พระปัญญาธิราชโมลี (นพพร ธีรปญโญ) ได้มีแนวคิดด้านการศึกษาในด้านเป้าหมาย (Why teach) ไว้ว่า การนำเรื่องพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์มาเป็นความรู้ให้แก่เยาวชน เนื่องจากท่านเล็งเห็นว่า ปัจจุบันทั่วโลก หรือแม้กระทั่งประเทศไทยเองกำลังประสบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาวิกฤตการณ์พลังงาน และปัญหาด้านเศรษฐกิจ ทั้งการเข้าถึงพลังงาน พลังงานที่ไม่สะอาด ค่าใช้จ่ายครัวเรือนที่สูงขึ้น ปัญหาดังกล่าวถือว่าเป็นปัญหาสำคัญ

และจะต้องรีบได้รับการแก้ไข ถึงขั้นที่องค์กรสหประชาชาติได้ร่วมกันลงความเห็นในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงบรรจุลงในเป้าหมาย SDGs ข้อที่ 7 ว่าด้วยเรื่องของการที่ทุกคนต้องสามารถเข้าถึงพลังงานได้ และยั่งยืน ซึ่งท่านมองว่า พลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์เป็นสิ่งที่สามารถตอบโจทย์ปัญหาดังกล่าวได้อย่างครอบคลุม เนื่องจากพลังงานแสงอาทิตย์เป็นพลังงานจากธรรมชาติ เป็นพลังงานสะอาด ไม่มีหมดไปจากโลก ผู้คนสามารถเข้าถึงพลังงานแสงอาทิตย์ได้ทุกคน และพลังงานแสงอาทิตย์เมื่อแปลงเป็นพลังงานไฟฟ้าแล้วทำให้ครัวเรือนสามารถประหยัดค่าไฟได้ ในอีกด้านหนึ่งนอกจากเป้าหมายด้านการศึกษาของพระปัญญาธิราชโมลี (นพพร ธีรปัญญา) ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่พลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์ทำได้ด้วยการมอบความรู้ให้แก่ผู้เรียนและนำความรู้เหล่านั้นไปช่วยพัฒนาประเทศหรือแก้ไขปัญหาข้างต้นที่ประเทศกำลังเผชิญ ท่านมองว่าการมอบความรู้ดังกล่าวยังไม่เพียงพอ เนื่องจากท่านมีความคิดว่า การมีความรู้ต้องควบคู่กับคุณธรรมและจิตใจ ท่านจึงมีอีกเป้าหมายหนึ่งของการศึกษา คือการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้ผู้เรียนมีหลักธรรมในการสร้างสรรค์สังคมตามหลักธรรมะ โดยท่านวางเป้าหมายไว้ 2 กลุ่มคือผู้ให้ และผู้รับ โดยเป้าหมายของท่านในกลุ่มผู้ให้ ท่านต้องการให้เป็นผู้ที่รู้จักการเสียสละ การบริจาค การเป็นผู้มีเมตตาธรรมหยิบยื่นโอกาสให้แก่ผู้อื่น ในกลุ่มผู้รับ ท่านต้องการว่าให้ผู้ที่ได้รับโอกาสจากการศึกษาเป็นผู้ที่สามารถนำเอาความรู้ไปประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ เพื่อที่จะได้ไม่เป็นปัญหาสังคมในอนาคต เมื่อผู้รับมีความพร้อมถึงจุดหนึ่งก็นำเอาความรู้เหล่านั้นไปช่วยเหลือสังคม ไปเป็นจิตอาสา ช่วยเหลือผู้อื่น จะเห็นได้ว่า จากผู้ให้ไปสู่ผู้รับ เมื่อผู้รับได้รับโอกาสและผู้รับเหล่านั้นประสบความสำเร็จ เขาก็จะกลายเป็นผู้ให้แก่สังคมอีกต่อหนึ่ง ทำให้เห็นว่าเป้าหมายในการสร้างสรรค์สังคมตามหลักธรรมะของท่านนั้นจะเกิดการให้อย่างไม่สิ้นสุด และเยาวชนที่พระปัญญาธิราชโมลี (นพพร ธีรปัญญา) มอบโอกาสให้ จะเป็นกำลังของประเทศ ทำให้สังคมและประเทศพัฒนาได้อย่างไม่สิ้นสุด ซึ่งจะไม่พัฒนาแต่ด้านความรู้แต่เพียงเท่านั้นแต่จะพัฒนาในด้านจิตใจควบคู่ไปด้วยกันตามแนวคิดด้านเป้าหมายทางการศึกษาของพระปัญญาธิราชโมลี (นพพร ธีรปัญญา)

ด้านเนื้อหา (What to teach) การเรียนการสอนเรื่องพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์ของพระปัญญาธิราชโมลี (นพพร ธีรปัญญา) ท่านได้กำหนดเนื้อหาไว้ 2 กลุ่มหลัก ๆ คือ เนื้อหาก่อนแรกเป็นเนื้อหาในหลักสูตรที่จัดขึ้นไว้ให้สำหรับผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไว้ใช้เรียนในช่วงเทอม 2 ของภาคการศึกษาในแต่ละปี โดยเนื้อหาจะถูกออกแบบให้เป็นความรู้ด้านพื้นฐานเกี่ยวกับวงจรไฟฟ้าเบื้องต้น และความรู้เรื่องโซลาร์เซลล์ ไม่ว่าจะเป็นข้อดี ข้อเสียของพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์ การต่อวงจรไฟฟ้าในแบบต่าง ๆ การต่อวงจรไฟฟ้าเข้ากับโซลาร์เซลล์ ซึ่งเนื้อหาในระดับนี้จะเป็นเนื้อหาขั้นพื้นฐานตามกรอบความรู้ความสามารถที่ผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถทำความเข้าใจได้ และปัจจุบันพระปัญญาธิราชโมลี (นพพร ธีรปัญญา) กำลังพัฒนาเนื้อหาเพิ่มเติมต่อยอดจากพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์ เพื่อที่จะเตรียมใช้ในการเรียนการสอนของโรงเรียนศรีแสงธรรมอีกด้วย แต่ในขณะนี้ยังอยู่ในขั้นตอนทดลองและพัฒนา ยังไม่ได้นำมาใช้ในการเรียนการสอนของโรงเรียน

เนื้อหาที่สอง เนื้อหานี้จะเป็นเนื้อหาหลักสูตรที่เตรียมไว้สำหรับนักเรียนที่มีความสนใจต่อยอดความรู้เพิ่มเติม นอกเหนือจากที่เรียนในชั้นเรียน ที่อาจจะนำความรู้ไปใช้ในการเรียนต่อระดับมหาวิทยาลัย ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และนักเรียนกลุ่มชมรมที่จะนำความรู้ไปใช้ในการประดิษฐ์ผลงานทางวิทยาศาสตร์เพื่อนำไปประกวดแข่งขันในกิจกรรมที่หน่วยงานรัฐหรือเอกชนจัดขึ้น ซึ่งเนื้อหาจุดนี้จะเป็นเนื้อหาที่มีความยืดหยุ่น แต่ต้อบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนว่าต้องการเนื้อหาในแบบใด อาทิ เนื้อหาในทักษะเชิงช่าง เนื้อหาการจัดการพลังงาน (Energy Management) ด้านวัสดุ (Material) ในการสร้างโซลาร์เซลล์ การเขียนโปรแกรม ด้านการตลาด เป็นต้น โดยเนื้อหาในกลุ่มนี้ผู้วิจัยมองว่า การที่พระปัญญาธิราชโมลี (นพพร ธีรปัญญา) วางเนื้อหาที่ยืดหยุ่นและครอบคลุมในหลาย ๆ ประเด็นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนว่าผู้เรียนต้องการความรู้แบบใด ซึ่งต่างจากเนื้อหาในกลุ่มแรกที่มีความซับซ้อนไม่มากนัก อาจมีปัญหาในเรื่องขององค์ความรู้ในบางประเด็นที่อาจจะเกินความสามารถของบุคลากร หรือแม้กระทั่งตัวพระปัญญาธิราชโมลี (นพพร ธีรปัญญา) เอง เพราะเนื้อหาที่มีความซับซ้อน ลึกซึ้ง อาจเป็นศาสตร์อีกแขนงที่ต้องใช้เวลาศึกษา และบางเนื้อหาที่ต้องการสื่อการเรียนรู้และอุปกรณ์การเรียนรู้พอสมควร อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมองว่า ด้วยความสามารถและชื่อเสียงของพระปัญญาธิราชโมลี (นพพร ธีรปัญญา) หากว่าเราขอการสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กร โดยชี้ให้เห็นถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของท่าน ก็อาจจะได้รับการสนับสนุนด้านทุน หรือองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้

ด้านวิธีการ (How to teach) ปัจจุบันนี้วิธีการเรียนการสอนของโรงเรียนศรีแสงธรรมเรื่องพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์ได้มีครูผู้สอนที่เป็นศิษย์เก่าที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากพระปัญญาธิราชโมลี (นพพร ธีรปัญญา) มาเป็นผู้จัดการเรียนการสอนแทน เนื่องด้วยภาระหน้าที่ของพระปัญญาธิราชโมลี (นพพร ธีรปัญญา) ที่มากขึ้น ทำให้ท่านไม่มีเวลามาสอนด้วยตัวท่านเอง แต่ทุกครั้งที่มีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนรวมกระทั่งกิจกรรมต่าง ๆ พระปัญญาธิราชโมลี (นพพร ธีรปัญญา) ท่านจะเป็นผู้ที่ทำการควบคุมดูแลและตรวจสอบ กล่าวคือ เมื่อครูผู้สอนทำการวางแผนวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมแล้วจะต้องนำไปเสนอต่อพระปัญญาธิราชโมลี (นพพร ธีรปัญญา) เพื่อให้ท่านได้พิจารณาและอนุมัติ หรือหากมีจุดบกพร่องต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดของ พระปัญญาธิราชโมลี (นพพร ธีรปัญญา) โดยวิธีการสอนตามแนวคิดของท่านจะต้องประกอบไปด้วย การบูรณาการ การสร้างทักษะ และการสอนให้ไตร่ตรองถึงเหตุและผลตามหลักธรรมะ

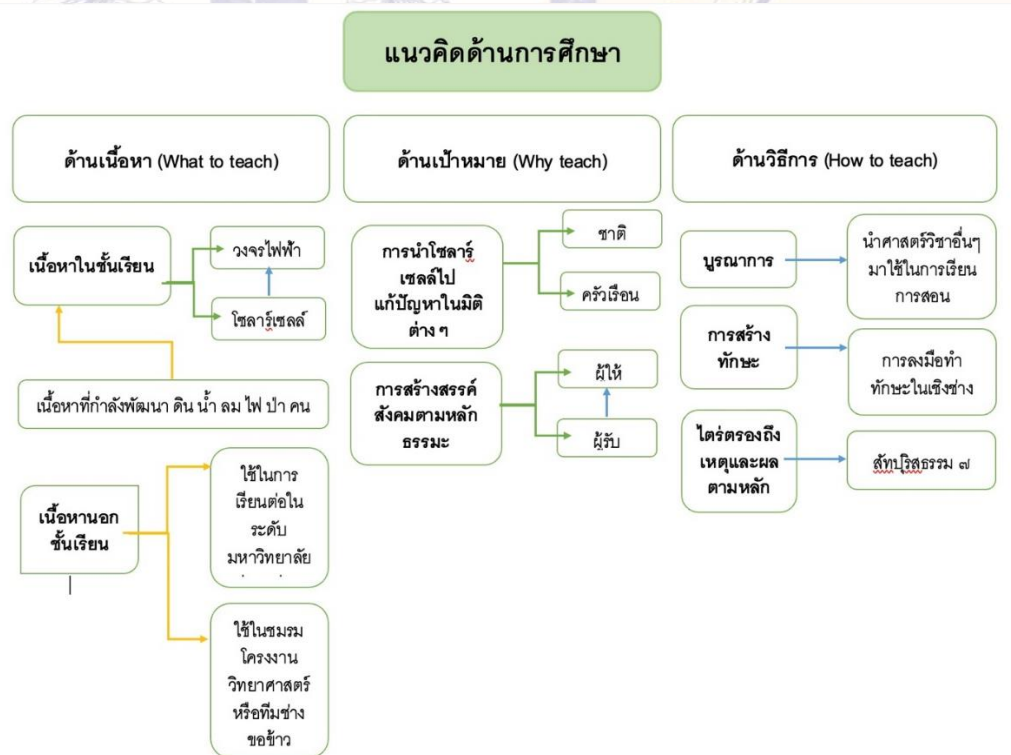
วิธีการสอนที่เป็นไปตามแนวคิดของพระปัญญาธิราชโมลี (นพพร ธีรปัญญา) นั้นจะต้องมีการบูรณาการ คือ การที่จะต้องนำความรู้ทางศาสตร์อื่น ๆ มาผนวกเข้ากับเรื่องพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์ให้ได้ ไม่ว่าจะเป็นการนำความสวยงามทางศิลปะ มาสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ จากพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์ การสร้างโมเดล การนำความรู้ทางคณิตศาสตร์มาใช้ในการคำนวณหาค่าใช้จ่ายในการติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ การนำความรู้ทางฟิสิกส์มาใช้ในการคำนวณหาค่าแรงดันไฟฟ้า ในการต่อวงจรไฟฟ้า เป็นต้น ในส่วนของการสร้างทักษะ พระปัญญาธิราชโมลี (นพพร ธีรปัญญา) ท่านมองว่าหากผู้เรียนได้เรียนแต่เพียงความรู้อย่างเดียวก็จะทำได้แต่เพียงด้านทฤษฎีเท่านั้น ท่านจึงต้องการให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้มาสู่การลงมือปฏิบัติด้วย

โดยผู้สอนจะเป็นผู้ลงมือทำให้ดู และให้นักเรียนเป็นผู้ตาม ในระหว่างการลงมือปฏิบัติ ครูผู้สอนจะคอยควบคุม กำกับ แนะนำ และดูแลเรื่องความปลอดภัย ซึ่งทักษะหลักที่ท่านเน้นย้ำ จะเป็นการเน้นในด้านทักษะเชิงช่าง เช่น ทำโมเดลบ้านกินแดด การทำไฟทางจากพลังงานแสงอาทิตย์ตามเส้นทางสัญจร การทำบิ๊มน้ำจากโซลาร์ เซลล์ เป็นต้น ในส่วนสุดท้ายเรื่องการสอนให้ไตร่ตรองถึงเหตุและผลตามหลักธรรมชาติผู้วิจัยมองว่าวิธีการเรียน การสอนยังไม่ปรากฏในเรื่องของการไตร่ตรองเหตุและผลตามหลักธรรมชาติได้อย่างตรงตัวหรือเด่นชัด แต่อาจ มองได้ว่า คงมีการสอดแทรกไปในบางครั้งบางโอกาสที่เหมาะสม แต่ผู้วิจัยยังไม่ค้นพบในด้านดังกล่าว

จากการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยพบว่าวิธีการสอนของครูผู้สอนในรายวิชาพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์ เซลล์ที่ได้รับช่วงต่อจากพระปัญญาธิราชโมลี (นพพร ธีรปัญญา) นั้นสามารถถ่ายทอดมาได้อย่างดีในเรื่องของ การบูรณาการ และการสร้างทักษะ อาจจะมีบางส่วนที่ครูผู้สอนนำมาปรับปรุงเล็กน้อยเพื่อให้เข้ากับ ความสามารถของผู้เรียนในชั้นเรียน แต่ก็ยังไม่ผิดไปจากแนวคิดของพระปัญญาธิราชโมลี (นพพร ธีรปัญญา) แต่ ในประเด็นเรื่องการสอนให้ไตร่ตรองเหตุและผลตามหลักธรรมชาติ ยังไม่พบว่ามีวิธีการสอนของครูผู้สอนที่ ถ่ายทอดไปยังผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยมองว่าในเรื่อง หลักธรรม ครูผู้สอนอาจจะทำได้ไม่เทียบเท่า พระปัญญาธิราชโมลี (นพพร ธีรปัญญา) เนื่องจากท่านเป็นนักบวชทางพระพุทธศาสนาจึงจะถ่ายทอดหลักธรรมะได้ดีกว่าครูผู้สอน ในทุกเช้า พระปัญญาธิราชโมลี (นพพร ธีรปัญญา) จะกล่าวให้โอวาทคำสอนที่มีความเป็นพระพุทธศาสนา มา อบรมและถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียน ก่อนเริ่มกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน

สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 แนวคิดด้านการศึกษาของพระปัญญาธิราชโมลี (นพพร ธีรปัญญา)

ผลการศึกษตามวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของพระปัญญาวิช โมลี (นพพร ธีรปญโญ) ในการจัดการเรียนการสอนเรื่องพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของพระปัญญาวิชโมลี (นพพร ธีรปญโญ) ในเรื่องของพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์ ครูผู้สอนจะเป็นผู้ออกแบบจากความเห็นและความต้องการของพระปัญญาวิชโมลี (นพพร ธีรปญโญ) ว่าท่านต้องการแบบใด ส่วนผู้สอนจะเป็นผู้ออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือมีบางส่วนที่ออกแบบร่วมกับพระปัญญาวิชโมลี (นพพร ธีรปญโญ) และเมื่อครูผู้สอนออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จะนำเสนอต่อพระปัญญาวิชโมลี (นพพร ธีรปญโญ) เพื่อได้รับการพิจารณาการนำไปใช้ในชั้นเรียน โดยใช้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกรอบแนวคิด OLE Model โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ วัตถุประสงค์ (Objective) กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) และ การประเมินผล (Evaluation) ผู้วิจัยได้ผลการศึกษาดังนี้

ด้านวัตถุประสงค์ (Objective) ผู้วิจัยพบว่าวัตถุประสงค์นั้นได้แบ่งออกเป็นสองส่วนหลัก คือ ผลการเรียนรู้ระดับหลักสูตร และผลการเรียนรู้ระดับหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งทั้งสองส่วนนี้ ผลการเรียนรู้ระดับหน่วยการเรียนรู้จะต้องออกแบบเพื่อให้ตอบสนองความต้องการผลการเรียนรู้ระดับหลักสูตรได้ ซึ่งจากการวิจัยผู้วิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้ระดับหน่วยการเรียนรู้ ในบางหน่วยการเรียนรู้สามารถตอบสนองความต้องการของผลการเรียนรู้ระดับหลักสูตรได้ดี แต่ยังมีอีกหลายส่วนที่ผลการเรียนรู้ระดับหน่วยการเรียนรู้ยังไม่สามารถตอบสนองผลการเรียนรู้ระดับหลักสูตรได้เช่นกัน

ด้านกระบวนการเรียนรู้ หรือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning Process) ผู้สอนได้ใช้วิธีที่หลากหลาย ประกอบด้วย การสร้างประเด็นคำถามจากครูผู้สอนเพื่อให้มีการถามตอบในชั้นเรียน การศึกษาด้วยตนเอง จากการค้นคว้าข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต การให้ผู้เรียนจับกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน และมีการแลกเปลี่ยนความคิดของแต่ละกลุ่ม ใช้สื่อวิดีโอ การลงมือปฏิบัติ โดยครูผู้สอนเป็นผู้ลงมือทำให้ดูเป็นตัวอย่าง จากนั้นผู้เรียนลงมือทำตาม ครูผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำ พร้อมทั้งดูแลเรื่องความปลอดภัยขณะทำกิจกรรม และท้ายที่สุดของทุกกิจกรรมครูผู้สอนจะให้ผู้เรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์ ในส่วนของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผู้วิจัยพบว่า ครูผู้สอนมีการออกแบบการสอนไว้หลากหลายรูปแบบ ทั้งการถามตอบ การทำกิจกรรมร่วมกัน พร้อมทั้งการแลกเปลี่ยนความคิด และการสร้างประเด็นคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็นในชั้นเรียน เพื่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ และสิ่งที่ผู้เรียนได้รับนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์

ด้านการประเมินผล (Evaluation) การประเมินผลการเรียนรู้ผู้สอนได้มีวิธีการประเมินผลด้วยกันหลายวิธี ตั้งแต่ตรวจจากผลงานของผู้เรียน การถามตอบในชั้นเรียน การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน และพฤติกรรมของผู้เรียนโดยผู้สอนมีการสร้างแบบประเมินผล ว่าหากผู้เรียนทำกิจกรรมของครูผู้สอนได้ตามเกณฑ์ที่ครูผู้สอนออกแบบไว้จะได้คะแนนเท่าไร และอีกแบบหนึ่งคือเกณฑ์การให้คะแนนจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน โดยเกณฑ์นี้จะไปทำตามดุลพินิจของครูผู้สอน เป็นการประเมินสภาพของผู้เรียนที่เป็นไปตามความเป็นจริงที่

ผู้สอนได้เห็นพฤติกรรมของผู้เรียน เป็นการประเมินผลด้วยเครื่องมือที่ไม่เป็นทางการเพื่อไม่ให้สร้างความกดดันให้แก่ผู้เรียน ก็จะทำให้ผู้เรียนไม่มีความกังวลในระหว่างทำกิจกรรมหรือทำงานที่ได้รับมอบหมายว่า หากทำผิดพลาดจุดใดจุดหนึ่งก็จะถูกหักคะแนน หรือไม่ แต่จะเป็นการสร้างให้ผู้เรียนได้กล้าคิดกล้าทำกล้าแสดงออก หากผู้เรียนทำได้ตามดุลพินิจของครูก็ได้คะแนนตามความสามารถของผู้เรียน สุดท้ายคือการประเมินผลจากการทำแบบทดสอบ และข้อสอบปลายภาค นอกจากนี้ที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยพบว่าครูผู้สอนได้ให้ผู้เรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกันเพื่อประเมินว่าผู้เรียนนั้นเข้าใจเนื้อหาหรือกิจกรรมในชั้นเรียนหรือไม่ และจดลงบันทึกการสอนของครูผู้สอน

สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของพระปัญญาวชิรโมลี (นพพร ธีรปญโญ) ในการจัดการเรียนการสอนเรื่องพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์

OLE Model		
วัตถุประสงค์ (Objective)	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning process)	การประเมินผล(Evaluation)
☐ ผลการเรียนรู้ระดับหลักสูตร ☐ ผลการเรียนรู้ระดับหน่วยการเรียนรู้	☐ ถาม-ตอบ ในชั้นเรียน ☐ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กิจกรรมกลุ่ม ☐ ครูผู้สอนทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ☐ ผู้เรียนลงมือทำด้วยตนเอง	☐ เกณฑ์การให้คะแนนกิจกรรม ☐ สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน ☐ การสอบวัดผลความรู้

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussions)

การอภิปรายผล ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลไว้ 2 ประเด็น ได้แก่ ความสอดคล้องระหว่างแนวคิดการจัดการศึกษาและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และความสอดคล้องระหว่างผลการเรียนรู้ระดับหลักสูตรและผลการเรียนรู้ระดับหน่วยการเรียนรู้ เพื่อแสดงถึงจุดแข็ง และโอกาสพัฒนาเพื่อให้พลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์ของพระปัญญาวชิรโมลี (นพพร ธีรปญโญ) บรรลุสู่แนวคิดการจัดการศึกษาต่อไป โดยผู้วิจัยได้อภิปรายผลไว้ดังนี้

ความสอดคล้องระหว่างแนวคิดการจัดการศึกษาและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ พบว่า ในด้านเป้าหมายที่ต้องการนำโซลาร์เซลล์มาเพื่อแก้ไขปัญหาในมิติต่าง ๆ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้นั้นยังไม่สามารถตอบแนวคิดด้านเป้าหมายได้ดีเท่าที่ควร เนื่องจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในชั้นเรียนนั้นมีการเรียนการสอนไปในเรื่องความรู้ขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีความสอดคล้องบ้างแต่ไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากเป้าหมายที่ท่าน

ต้องการนำโซลาร์เซลล์ไปแก้ เป็นถึงปัญหาระดับเศรษฐกิจ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาการเข้าถึงแหล่งพลังงาน ซึ่งเนื้อหาออกชั้นเรียนจะสอดคล้องมากกว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในชั้นเรียน ส่วนของการสร้างสรรค์สังคมตามหลักธรรมะ เมื่ออ้างอิงกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จะเห็นได้ว่า มีการบรรจุเนื้อหาหรือการปลูกฝังลงในวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องในเป้าหมายของการสร้างสรรค์สังคมตามหลักธรรมะด้านเนื้อหา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สามารถออกแบบให้เป็นไปในความต้องการของด้านเนื้อหาได้ คือความรู้ขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับโซลาร์เซลล์ แต่เนื่องด้วยในด้านเนื้อหาที่พระปัญญาวิสุทธิ (นพพร ธีรบุญโญ) มีความกว้างและครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ในด้านโซลาร์เซลล์ จึงมีบางส่วนที่ยังไม่มีการออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านวิธีการ จะพบว่า การบูรณาการ การสร้างทักษะ นั้นมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกัน แต่จะมีในเรื่องของการไตร่ตรองถึงเหตุและผลตามหลักธรรมะ ที่อาจจะยังไม่ปรากฏได้เด่นชัดหรือมีการอธิบายไว้ชัดเจน

ประการสุดท้าย ความสอดคล้องระหว่างผลการเรียนรู้ระดับหลักสูตร และผลการเรียนรู้ระดับหน่วยการเรียนรู้ พบว่า ผลการเรียนรู้ระดับหน่วยการศึกษานั้นมีการออกแบบเพื่อให้เป็นไปตามผลการเรียนรู้ระดับหลักสูตร ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ผลการเรียนรู้ระดับหน่วยการศึกษานั้นเป็นไปตามผลการเรียนรู้ระดับหลักสูตรที่ออกแบบไว้ได้ แต่ยังมีบางประการ อาทิ เรื่องการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต เป็นต้น ที่ยังไม่มีการออกแบบหรืออธิบายไว้อย่างชัดเจนว่าผลการเรียนรู้ระดับหน่วยการศึกษานั้น สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ระดับหลักสูตรที่ออกแบบไว้อย่างไรในเรื่องประเด็นดังกล่าวมา

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากผลการศึกษาเรื่องแนวคิดด้านการศึกษาและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของพระปัญญาวิสุทธิ (นพพร ธีรบุญโญ) ในเรื่องพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์ ผู้วิจัยได้ค้นพบแนวทางด้านการศึกษา จึงมีข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐหรือหน่วยงานต่าง ๆ ควรตระหนักและเห็นความสำคัญในการสนับสนุน ทั้งในด้านเงินทุนและนโยบายที่ใช้ในการขับเคลื่อนเรื่องพลังงานทดแทน และการสนับสนุนโอกาสทางการศึกษา
2. ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านการศึกษามีการออกแบบหลักสูตรที่มีความสอดคล้อง และตอบโจทย์ในด้านต่าง ๆ ของการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบหลักสูตรที่ตอบโจทย์กับนักเรียนตามชนบท ท้องถิ่น หมู่บ้าน และการออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับกระแสของโลกปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

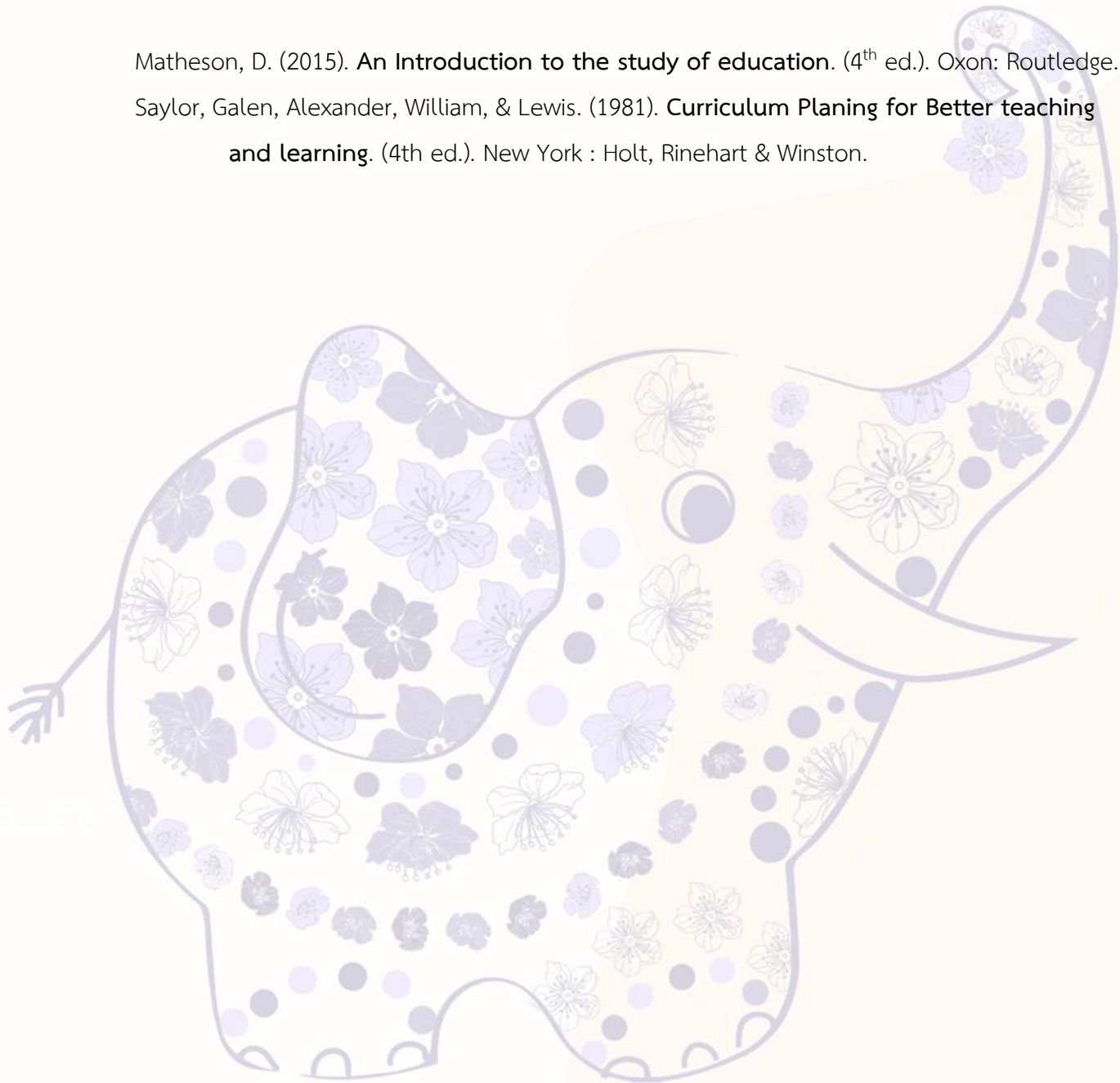
1. ควรศึกษาการใช้หลักสูตรอื่นที่สามารถบูรณาการเข้ากับเรื่องพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์
2. ควรศึกษามิตีคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์โดยตรง

3. ควรศึกษาเกี่ยวกับผู้เรียนของโรงเรียนศรีแสงธรรมด้วยว่าสามารถรับรู้และเข้าใจการจัดการเรียนการสอนของพระปัญญาพิริโหมลี (นพพร ธีรปัญญา) หรือไม่

เอกสารอ้างอิง (References)

- จันทร์ชลี มาพุทธ. (2544). เอกสารประกอบการสอน วิชา 402171 หลักและแนวคิดทางการศึกษา (Principles and Concepts of Education). ชลบุรี : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทีศนา แคมมณี. (2551). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรัชญา เวสารัชช. (2545). ชุดฝึกอบรมผู้บริหาร. กรุงเทพฯ : โครงการพัฒนาผู้บริหารการศึกษาผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้นำชุมชนและผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
- นพพร สู่เสน. (2559). การจัดการศึกษาบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาโรงเรียนศรีแสงธรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระครูวิมลปัญญาคุณ (นพพร สู่เสน). (2563). โรงเรียนเสียดายแดด. กรุงเทพฯ : หจก.แคนนา กราฟฟิค. ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2564).
- ตำรา รายวิชา ศษ 251 การวัดและประเมินทางการศึกษาและการเรียนรู้ (ED251 Educational and Learning Assessment). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วาริชา วาแม. (2544). เอกสารประกอบการสอน พลังงานทดแทน 1 (Renewable Energy 1). ยะลา: คณะวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <https://wb.yru.ac.th> สืบค้น 10 สิงหาคม 2564.
- GREENPEACE. (2562). “พลังงานแสงอาทิตย์ และการเรียนรู้ในโรงเรียนศรีแสงธรรม: ร่วมสนทนากับพระครูวิมลปัญญาคุณ”. [ระบบออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.greenpeace.org/thailand/story/9651/climate-solarfund-wimol-monk/>. สืบค้น 10 สิงหาคม 2564).
- JSL Global Media. (2562). รายการเจาะใจ EP.36 : พระครูวิมลปัญญาคุณ 21 ก.ย 62 [video]. Youtube. เข้าถึงได้จาก https://www.youtube.com/watch?v=Q5m72W43_6E&t=1066s. สืบค้น 13 สิงหาคม 2565.
- YSDA. (2564). [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก YSDA: <https://ysdathailand.org/index.php?home=global-detail&id=11> สืบค้น 10 สิงหาคม 2564.
- Yupin. (2564). “ทำอะไร (ครู) จึงจะออกแบบแผนการเรียนรู้ที่โดนใจเด็กได้?”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.edbathai.com/Main2>. สืบค้น 23 พฤษภาคม 2566.
- Jens Koehrsen. (2015). Does religion promote environmental sustainability?-Exploring the role of religion in local energy transitions. *Social Compass*, 62 (3) : 296-310.
- Soft Power, Innovations and AI for Local Development, Creative Economy and Sustainability. (SILDCEs)

Matheson, D. (2015). **An Introduction to the study of education**. (4th ed.). Oxon: Routledge.
Saylor, Galen, Alexander, William, & Lewis. (1981). **Curriculum Planing for Better teaching and learning**. (4th ed.). New York : Holt, Rinehart & Winston.

สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการวงหมอลำคณะประถมบันเทิงศิลป์
CURRENT CONDITION MANAGEMENT OF THE MOR LAM OF PRATHOM
BANTHOENG SIN.

เกียรติพงษ์ เรืองเกษมและดร.ลัดดาวัลย์ อินทรกำแหง²

Kiattiphong Rueangkasem¹ Laddawan Indharagumkaeng²

¹นักศึกษาลัทธิศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยวัฒนธรรม ศิลปกรรมและการออกแบบ
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น E-mail Kiatru@kkumail.ac.th

²อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยวัฒนธรรม ศิลปกรรมและการออกแบบ
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น E-mail Laddsr@kku.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่องหมอลำ : ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กร กรณีศึกษา คณะประถมบันเทิงศิลป์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการหมอลำ คณะประถมบันเทิงศิลป์ โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสำรวจภาคสนาม สัมภาษณ์เชิงลึก แบบสนทนากลุ่ม ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลภาคเอกสารและภาคสนาม โดยการสังเกต การสัมภาษณ์จากกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วยกลุ่มผู้รู้ จำนวน 3 คน ผู้ปฏิบัติ จำนวน 6 คน และผู้เกี่ยวข้องจำนวน 3 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ ทฤษฎีแรงจูงใจ และทฤษฎี Two-factor และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการหมอลำ คณะประถมบันเทิงศิลป์ แบ่งการบริหารจัดการออกเป็น 4 ประการ ประกอบไปด้วย 1.โครงสร้างหน้าที่ภายในองค์กร พบว่า โครงสร้างหน้าที่ภายในองค์กร คณะประถมบันเทิงศิลป์ จัดระเบียบโครงสร้างองค์กรตามสายงานหลัก โดยจะส่งงานลงมาตามสายงานและมีวัฒนธรรมองค์กรแบบเครือญาติ 2.ลักษณะงานและรายละเอียดเกี่ยวกับงาน พบว่า มีการแบ่งตามทักษะการทำงานของแต่ละคน โดยขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคลากรในองค์กร โดยแต่ละฝ่ายจะมีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน 3.สภาพแวดล้อมภายในองค์กร พบว่า สามารถแบ่งออกเป็นระบบย่อย ได้แก่ ระบบการนำภายในองค์กร ระบบโครงสร้างองค์กร ระบบการทำงาน ปัจจัยด้านบุคคล และปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสารและการควบคุม 4.จ้างงานและสวัสดิการ พบว่า มีการกำหนดเงินเดือนที่ให้ตามความเหมาะสมของระยะเวลาของการทำงานและทักษะของบุคลากร

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ, หมอลำ, คณะประถมบันเทิงศิลป์

Abstract

This article is part of the research on Mo Lam: The study of factors affecting organizational commitment. A Case Study of Prathom Banthoeng Sin. The objective is to study the current state of Mor Lam management. of Prathom Banthoeng Sin. Using a qualitative research model The research tools include field survey In-depth interview Group discussion Using document and field data collection methods, through observation and interviews with target groups. By using a purposive selection method. Consisting of a group of 3 knowledgeable people, 6 practitioners and 3 related people, the data obtained were analyzed according to the functional structure theory. Motivation theory and Two-factor theory and present the results of descriptive data analysis.

The results of the research found that 1) The current condition of Mor Lam: the Prathom Banthoeng Sin management. Divide management into 4 aspects, consisting of: 1. Structure of duties within the organization. It was found that the structure of duties within the Prathom Banthoeng Sin organization. The organizational structure according to main lines of work is like a family organizational culture. 2. Job descriptions and job details were found to be divided according to each person's work skills. It depends on the abilities of the personnel in the organization. Each department will have clear roles and responsibilities. 3. The environment within the organization was found to be divided into subsystems, namely the internal leadership organizational system. The organization structure system, work system, human factors and information control factors 4. Employment and welfare. It was found that the salary was determined according to the length of work and the skills of the personnel.

Keywords : Management, Mor Lam, Prathom Banthoeng Sin.

บทนำ (Introduction)

หมอลำเป็นการแสดงของชาวอีสาน มีหลายแขนง หลายลีลาการแสดง เช่น ลำซิ่ง ลำเดิน ลำเพลิน ลำเรื่องต่อกลอน คำว่า หมอลำ ประกอบขึ้นด้วยคำสองคำ คือ “หมอ” และ “ลำ” คำว่าหมอนี้หมายถึง ผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญในวิชาสาขาใดสาขาหนึ่ง ส่วนคำว่า ลำ นั้น ท่านผู้รู้บางท่านได้สันนิษฐานไว้ดังนี้ คือ แนวสันนิษฐานที่บอกว่า ลำ เป็นคำลักษณะนามใช้เรียกสิ่งที่มีลักษณะยาว เนื่องจากนิทานพื้นบ้านหรือวรรณกรรมอีสานเป็นเรื่องที่ยืดยาว คนทั้งหลายจึงเรียกวรรณกรรมเหล่านี้ว่า ลำ แนวการสันนิษฐานอีกแนวหนึ่ง เกี่ยวกับความหมายของคำว่า ลำ มีว่าเดิมทีนั้นวรรณกรรมหรือนิทานพื้นบ้านอีสานนิยมจานหรือบันทึกลงไว้ในใบลานหรือบนตัวไม้ไผ่ (ผิวไม้ไผ่) หรือลำไม้ไผ่ ฉะนั้นนิทานพื้นบ้านเหล่านี้จึงมีคำว่าลำนำหน้า แต่หากจะวิเคราะห์

จากข้อมูลหรือหลักฐานที่พบอยู่ในถิ่นต่าง ๆ ของคนไทยแล้วคำว่า ลำ น่าจะมีที่มาต่างไปจากนี้โดยเหตุผลดังต่อไปนี้ ในท้องถิ่นภาคเหนือของไทยและภาคเหนือของลาวใช้คำว่า “ซิบ” แทน ลำ เช่น ซิบซอ ซิบเซียง ขวาง ซิบหลวงพระบาง เป็นต้น ส่วนในภาคอีสานของไทยและภาคใต้ของลาว ใช้คำว่า “ลำ” เช่น ลำผีฟ้า ลำพืน ลำกลอน และลำหู่ เป็นต้น (ภูมิ สารผล, 2555) การแสดงหมอลำสามารถแบ่งออกได้เป็น 9 ประเภท ประกอบด้วย ลำพิธีกรรม ลำพืน ลำกลอน ลำหู่ (ลำเรื่องต่อกลอน) ลำไทเลยหรือการแสดงแมงต๋มเต่า ลำเตี้ย ลำผญา ลำเพลิน และลำซิ่ง (บุษกร บิณฑสันต์ และช้ำคม พรประสิทธิ์, 2553)

ปัจจุบันหมอลำเรื่องต่อกลอนทำนองขอนแก่นเป็นที่นิยมมากที่สุดของประชาชนทุกช่วงวัย สามารถสร้างงานและสร้างรายได้ให้กับศิลปินนักแสดงมากมาย แต่พบปัญหาดังปรากฏภาพข่าวบนเว็บไซต์ แฟนเพจ เฟสบุ๊ก และสื่อต่าง ๆ เกี่ยวกับกรณีการย้ายคณะหมอลำ ของศิลปินหมอลำซึ่งเกิดขึ้นระหว่างฤดูกาลและช่วงพักฤดูกาล อันเนื่องมาจากการขาดความผูกพันต่อองค์กร จากการลงพื้นที่สำรวจภาคสนามเบื้องต้นผู้วิจัยพบว่าวงหมอลำส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับความผูกพันองค์กร มีการโยกย้ายสับเปลี่ยนคณะระหว่างฤดูกาล และปรากฏว่ามีวงหมอลำคณะประถมนันเทิงศิลป์ที่มีความผูกพันองค์กรค่อนข้างสูง เนื่องจากไม่พบว่ามีการย้ายคณะหมอลำ ของศิลปินหมอลำในระหว่างฤดูกาล อีกทั้งวงหมอลำคณะประถมนันเทิงศิลป์ เป็นวงหมอลำขนาดใหญ่มีศิลปินนักแสดงจำนวน 250 คนและก่อตั้งมาแล้วกว่า 67 ปี

อนันต์ชัย คงจันทร์ (2529) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กร เรียกว่า Antecedents of organizational commitment มี 4 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ สถานภาพการทำงาน (ถาวรหรือชั่วคราว) ระดับการศึกษา เพศ โดยพบว่าสมาชิกขององค์กรที่มีทั้งอายุอาวุโสและอายุการทำงานนานจะมีความผูกพันต่อองค์กรมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า ส่วนระดับการศึกษาจะเป็นไปในทางกลับกัน คือ คนที่มีการศึกษาสูงมักมีความผูกพันต่อองค์กรน้อย ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า คนที่มีการศึกษาสูงมักคาดหวังต่อสิ่งที่จะได้รับจากองค์กรสูง ในเรื่องเพศ พบว่า กลุ่มผู้หญิงจะมีความผูกพันต่อองค์กรมากกว่ากลุ่มผู้ชาย ลักษณะงาน พบว่า คนที่ได้ทำงานที่ท้าทายความสามารถสูงจะมีความผูกพันต่อองค์กรมาก และหากภาระหน้าที่มีจำนวนมากเกินไปก็ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรเช่นเดียวกัน ลักษณะองค์กร พบว่า ผู้ที่ปฏิบัติงานรู้สึกว่าการกระจายอำนาจมาก หน้าที่ของตนมีความสำคัญ มีกฎข้อบังคับและขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน ก็จะมีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรมาก ประสบการณ์การทำงาน ได้แก่ ความไว้วางใจเชื่อถือองค์กร การตระหนักถึงความสำคัญซึ่งกันและกันระหว่างองค์กรกับสมาชิก ความคาดหวังของสมาชิก ทัศนคติของเพื่อนร่วมงานต่อองค์กร ความรู้สึกที่ตนได้รับค่าตอบแทนอย่างยุติธรรม และลักษณะของผู้นำ

การศึกษา หมอลำ : ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กร ผู้วิจัยจะใช้ทฤษฎี ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ของ Talcott Parsons เพื่ออธิบายบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับ หัวข้อที่ศึกษา เพื่อใช้ตอบสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการหมอลำ คณะประถมนันเทิงศิลป์ ทฤษฎีแรงจูงใจ ของ Abraham H. Maslow และทฤษฎี Two-factor ของ เฮร์เบอร์ค (Herzberg) เพื่ออธิบายปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กร

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาในเรื่อง หมอลำ : ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กร การศึกษา คณะประถมนันทิงศิลป์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการหมอลำ คณะประถมนันทิงศิลป์ และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กร คณะประถมนันทิงศิลป์ ในการศึกษาวิจัยเมื่อข้อมูลดังกล่าวถูกวิเคราะห์ และทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กรแล้ว ยังสามารถเป็นประโยชน์ให้สำหรับคณะหมอลำอื่นที่ได้ทราบผลการวิจัย นำไปปรับปรุงแก้ไขเพื่อก่อให้เกิดความผูกพันองค์กรในเชิงบวกต่อไปได้

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการหมอลำ คณะประถมนันทิงศิลป์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. กลุ่มเป้าหมาย

- 1.1 กลุ่มผู้รู้ (Key Infomation) โดยใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ กลุ่มบุคคลที่ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับหมอลำ ความผูกพันองค์กรและวงหมอลำคณะประถมนันทิงศิลป์ จำนวน 3 คน
- 1.2 กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Cusual Informant) โดยใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ กลุ่มที่ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ในวงหมอลำ คณะประถมนันทิงศิลป์ จำนวน 6 คน
- 1.3 กลุ่มผู้เกี่ยวข้อง (General Informant) โดยใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้ชมผู้ประกอบการ ผู้สนับสนุน จำนวน 3 คน

2. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสำรวจภาคสนาม (Basic Survey) สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และแบบสนทนากลุ่ม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการศึกษาและลงพื้นที่วิจัย ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมข้อมูลโดยมีวิธีการ ดังนี้

- 3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ หมอลำ และปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กร โดยทำการค้นคว้าจาก สถาบัน หน่วยงาน หนังสือ วิทยานิพนธ์ บทความ วารสาร ข่าวสาร ต่าง ๆ อินเทอร์เน็ต รวมทั้งประชาชนและบุคคลต่าง ๆ
- 3.2 ศึกษาข้อมูลจากการสำรวจพื้นที่เบื้องต้น โดยใช้การสัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้นกับกลุ่มผู้รู้และกลุ่มผู้ปฏิบัติ
- 3.3 ออกแบบเครื่องมือจากการทบทวนข้อมูล ตามกรอบทฤษฎี และการสัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้นจากกลุ่มผู้รู้ และกลุ่มผู้ปฏิบัติงานจากการสำรวจพื้นที่เบื้องต้น

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Research) จัดทำหนังสือ ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และส่งหนังสือ นัดหมายกำหนดการในการเก็บข้อมูล ลงสนามเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการสำรวจข้อมูลโดยใช้เครื่องมือวิจัยได้แก่ แบบสำรวจภาคสนาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบสนทนากลุ่ม แบบสอบถาม การถ่ายภาพ การจดบันทึก และการบันทึกเสียง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง สมบูรณ์ และแม่นยำ ตรงกับข้อเท็จจริง

4. การจัดการข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้จัดทำกรอบแนวคิดของการวิจัย การจัดการข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 นำข้อมูลภาคสนามมาจัดเรียงตามหมวดหมู่ ตรวจสอบความสมบูรณ์ และนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อว่า สิ่งที่น่าจะเป็นควรเป็นอย่างไร

4.2 นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ โดยการตรวจสอบแบบสามเส้า แล้วจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้อง

ผลการวิจัย (Research Results)

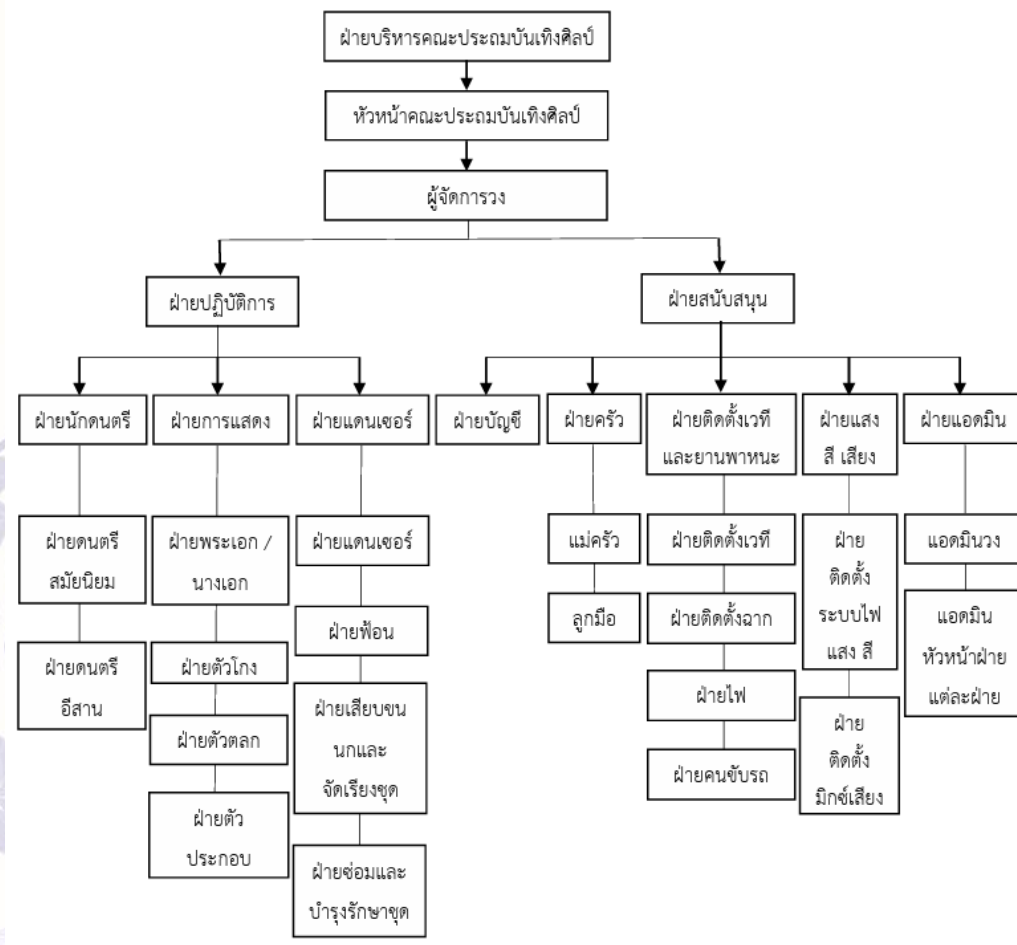
การศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการหมอลำ คณะประถมนันทิงศิลป์ เพื่อศึกษาการบริหารจัดการคณะประถมนันทิงศิลป์ในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงใช้กรอบแนวคิดของ สุดารัตน์ พิมลรัตนกานต์ (2563) ซึ่งได้แบ่งการบริหารจัดการออกเป็น 4 ประการ ประกอบไปด้วย 1.โครงสร้างหน้าที่ภายในองค์กร 2. ลักษณะงานและรายละเอียดเกี่ยวกับงาน 3.สภาพแวดล้อมภายในองค์กร 4. การจ้างงานและสวัสดิการ โดยเป็นการแบ่งตามสภาพแวดล้อมขององค์กร เพื่อใช้ในการนำเสนอและวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการหมอลำคณะประถมนันทิงศิลป์ โดยได้ผลการศึกษาดังนี้

1. โครงสร้างหน้าที่ภายในองค์กร คณะประถมนันทิงศิลป์

คณะประถมนันทิงศิลป์มีการจัดโครงสร้างที่สะท้อนให้เห็นถึงการแบ่งหน้าที่อย่างเป็นระบบระเบียบ โดยกำหนดภารกิจ และแผนการดำเนินงานของคณะอย่างชัดเจนและสอดคล้องต่อหลักความไว้วางใจ และหลักการกำกับดูแลกิจการจัดการที่ดี เพื่อมุ่งเน้นให้คณะสามารถจัดการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต รมัตถะวัง และคำนึงถึงประโยชน์ของลูกค้าก่อนประโยชน์ของคณะ โครงสร้างของคณะประถมนันทิงศิลป์ต้องมีความสอดคล้องกับสภาพ ขนาด และความซับซ้อนของการทำธุรกิจหมอลำ

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ สันติ สิมเสน (สัมภาษณ์ : 2567) ผู้บริหารและเป็นหัวหน้าคณะประถมนันทิงศิลป์ ได้อธิบายโครงสร้างหน้าที่ภายในองค์กรการบริหารงานของหมอลำคณะประถมนันทิงศิลป์ไว้ว่า มีสมาชิกจำนวนทั้งหมดประมาณ 300 คน โดยแบ่งหัวหน้าผู้รับผิดชอบออกเป็นแต่ละฝ่าย ประกอบไปด้วย ฝ่ายบริหารคณะประถมนันทิงศิลป์, หัวหน้าคณะประถมนันทิงศิลป์, ผู้จัดการวง, ฝ่ายปฏิบัติการ และฝ่ายสนับสนุน

สามารถชี้แจงรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 : โครงสร้างหน้าที่พื้นฐานภายในองค์การการบริหารงานของหมอลำคณะประชมฉบับเทิงศิลป์

1.1 ฝ่ายบริหารคณะประชมฉบับเทิงศิลป์ โดยฝ่ายบริหารเกิดจากผู้ก่อตั้งคณะประชมฉบับเทิงศิลป์ ซึ่งก่อตั้งโดย แม่บุญถม นามวันทา แต่เดิมชื่อคณะ บุญถมฉบับเทิงศิลป์ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2500 หลังจากที่แม่บุญถมได้แต่งงานกับพ่อประพันธ์ สิมเสน จึงได้เปลี่ยนชื่อของคณะ โดยนำชื่อของแม่บุญถมกับพ่อประพันธ์มารวมกัน จึงเป็นเหตุผลถึงที่มาของชื่อคณะประชมฉบับเทิงศิลป์ และภายหลังจากที่มีชื่อเสียงขึ้นสุดคณะประชมฉบับเทิงศิลป์ได้เข้าสังกัดค่ายเพลงอาร์สยาม เมื่อปี พ.ศ. 2555 เป็นบริษัทของดาบ ส.สันติ ในเครือบริษัท อาร์เอส จำกัด (มหาชน) มาจนถึงปัจจุบัน โดยมีนายสันติ สิมเสน เป็นฝ่ายบริหารและเป็นหัวหน้าคณะประชมฉบับเทิงศิลป์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 - ปัจจุบัน

1.2 หัวหน้าคณะประชมฉบับเทิงศิลป์ เป็นลูกชายของคุณแม่บุญถมผู้ก่อตั้งวง ภายหลังจากที่คุณแม่บุญถมเสียชีวิตลง ปัจจุบันนายสันติ สิมเสน เป็นหัวหน้าคณะ เริ่มบริหารงานเมื่อปี พ.ศ. 2533 - ปัจจุบันระยะเวลาทำงานกว่า 34 ปี ซึ่งหัวหน้าคณะนั้นจะคอยดูแลทุกฝ่าย โดยจะคอยทำการควบคุมการปฏิบัติงานของคนภายในองค์การให้เป็นไปตามข้อกำหนด บริหารงานด้วยความเข้าใจ มีความเป็นผู้นำ ยึดหยุ่นได้ตาม

เหตุการณ์ สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ กล้าตัดสินใจ มีเหตุมีผล และสามารถสร้างขวัญกำลังใจให้แก่บุคลากร

1.3 ผู้จัดการวงประมับันเทิงศิลป์ จะเป็นฝ่ายที่แต่เดิมเคยเป็นหัวหน้าฝ่ายมาก่อน ซึ่งจะได้รับความไว้วางใจจากหัวหน้าวง เนื่องจากทำงานอยู่ในวงมานานหลายปี จึงได้รับความไว้วางใจ เพราะงานของผู้จัดการวงนั้นจะมีการบริหารงานที่คล้ายคลึงกับหัวหน้าวง โดยมีหน้าที่คือดูแลคิวงาน วางคิวงานและแจกแจงหน้าที่ให้หัวหน้าแต่ละฝ่าย ดังนั้นจึงจะต้องมีประสบการณ์การทำงานในด้านการเป็นหัวหน้าฝ่ายมาก่อน ซึ่งการคัดเลือกนั้นหัวหน้าคณะจะพิจารณาจากความเสมอต้นเสมอปลาย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี สามารถสร้างความสามัคคีให้กับองค์กรได้

1.4 หัวหน้าแต่ละฝ่าย ในโครงสร้างหน้าที่ของหัวหน้าแต่ละฝ่ายนั้น มักจะเป็นผู้มีประสบการณ์การทำงานภายในวงหลายปี ซึ่งวิธีการคัดเลือกหัวหน้างานแต่ละฝ่ายนั้นหัวหน้าวงจะเป็นคนทำการคัดเลือกเองโดยตรงว่าผู้ใดที่มีความเหมาะสม ซึ่งจะดูจากผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานในคณะประมับันเทิงศิลป์มาเป็นเวลาหลายปี มีบุคลิกการเป็นผู้นำ อธิบายดี สามารถเข้ากับผู้อื่นได้ และสามารถรับสารและส่งสารต่อไปยังสมาชิกภายในฝ่ายได้อย่างแม่นยำ โดยมีหน้าที่คอยดูแลควบคุมแต่ละฝ่ายที่ตนเองรับผิดชอบ โดยรับมอบงานจากหัวหน้าวงและนำมาแจกแจงให้แก่บุคลากรในฝ่ายนั้น ๆ ซึ่งหัวหน้าฝ่ายแต่ละฝ่าย ประกอบด้วย

1.4.1 ฝ่ายดนตรี ประกอบไปด้วย ฝ่ายดนตรีนิยมและฝ่ายดนตรีอีสาน ซึ่งแบ่งตามประเภทของดนตรี จะเล่นดนตรีที่กำลังเป็นกระแสแบบสมัยนิยม ส่วนฝ่ายดนตรีอีสานจะเล่นดนตรีแนวเพลงอีสานและใช้สำหรับลำเรื่องต่อกลอนทำนองขอนแก่น โดยฝ่ายดนตรีนิยมนั้นจะเป็นฝ่ายแรกในการขึ้นทำการแสดง หลังจากนั้นจะเป็นฝ่ายดนตรีอีสานทำการแสดงสลับฝ่ายดนตรีสมัยนิยมต่อจนจบการแสดง ซึ่งฝ่ายดนตรีนั้นจะเป็นตำแหน่งประจำที่สำคัญ โดยส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมีคนลาออก เนื่องจากมีความมั่นคงสูง ส่วนใหญ่มีรายได้ที่ดีและค่อนข้างมั่นคง

1.4.2 ฝ่ายการแสดง ประกอบไปด้วย พระเอก / นางเอก, ฝ่ายตัวโกง, นักแสดงตลก และ นักแสดงตัวประกอบ โดยแต่ละตำแหน่งในฝ่ายการแสดงนั้น จะได้รับเงินที่ไม่เท่ากันแต่รายได้ไม่ได้ต่างกันมากนัก โดยพระเอกและนางเอกนั้นจะได้รับเงินที่สูงที่สุดของฝ่ายนี้ ลดลงไปคือฝ่ายตัวโกง และนักแสดงตลก ลำดับสุดท้ายคือนักแสดงตัวประกอบ จะได้รับรายได้ต่ำสุดของฝ่ายการแสดง แต่ฝ่ายที่ประสบปัญหาหนักที่สุดนั้นก็คือนักแสดงตลก เนื่องจากบางคนที่มีอายุมากซึ่งส่วนใหญ่ประสบปัญหาทางด้านสุขภาพ

1.4.3 ฝ่ายแดนเซอร์ ประกอบไปด้วย ฝ่ายแดนเซอร์, ฝ่ายฟ้อน, ฝ่ายเสียบขนนกและจัดเรียงชุด, ฝ่ายซ่อมและบำรุงรักษาชุด โดยฝ่ายนี้นั้นจะมีโครงสร้างและการแบ่งหน้าที่ที่ส่วนใหญ่จะไม่ได้รับผิดชอบแค่เพียงหน้าที่เดียว โดยส่วนใหญ่จะได้รับรับผิดชอบ 2 – 3 หน้าที่ โดยฝ่ายแดนเซอร์นอกจากจะเต้นแล้ว ยังต้องรับผิดชอบในส่วนของการจัดเก็บชุดการแสดง หรือขนอุปกรณ์จากรถเอง นอกจากนี้ บางคนยังมีฝ่ายที่จะต้องเสียบขนนกหรือจัดเรียงลำดับชุดเพื่อใช้สำหรับการแสดง หรือทำการซ่อมแซมชุดการแสดง

เนื่องจากภายในการแสดงนั้นจะต้องใช้ความเร็ว จึงได้รับหน้าที่รับผิดชอบในจำนวนหลายหน้าที่ ซึ่งฝ่ายแดนเซอร์ต่างก็ได้รับรายได้ที่ดีเช่นเดียวกันเนื่องจากมีหลายหน้าที่ให้รับผิดชอบ

1.4.4 ฝ่ายบัญชี จะดูแลภายใต้ความรับผิดชอบของหัวหน้าคณะประณมบัณฑิตศิลป์ โดยจะรับผิดชอบดูแลเองโดยตรง ซึ่งมีหน้าที่คอยดูแลบัญชี ตรวจสอบบัญชีรายรับและรายจ่ายขององค์การ

1.4.5 ฝ่ายครัว ประกอบด้วย แม่ครัว และลูกมือ มีหน้าที่คือ จัดเตรียมรายการอาหารสำหรับทำแต่ละมือและวัตถุดิบตามรายการอาหาร โดยจะเน้นมืออาหารเป็นมือเย็นเป็นหลักจะมีอาหารตลอดทั้งคืน ซึ่งแม่ครัวนั้นจะมีการกำหนดเมนูอาหารที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับบริเวณพื้นที่ที่ทำการแสดง โดยจะหาวัตถุดิบจากพื้นที่การแสดงนั้น ๆ โดยจะมีแม่ครัวที่สุรอาหารในแต่ละมือเพื่อแจ้งฝ่ายบัญชีสำหรับ ทำการจัดซื้อวัตถุดิบ ซึ่งในตำแหน่งนี้จะไม่ค่อยมีปัญหาเท่าไร ทุกคนรับผิดชอบภาระหน้าที่ ได้เป็นอย่างดี

1.4.6 ฝ่ายติดตั้งเวทีและยานพาหนะ ประกอบไปด้วย ฝ่ายติดตั้งเวที, ฝ่ายติดตั้งฉาก, ฝ่ายไฟ, ฝ่ายคนขับรถ ซึ่งในแต่ละฝ่ายนี้มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นส่วนประกอบหลักในการจัดเตรียมสถานที่เพื่อติดตั้งเวที ฝ่ายติดตั้งฉากและฝ่ายไฟ ซึ่งแยกย่อยกันไป โดยในตำแหน่งนี้ฝ่ายติดตั้งเวทีถือเป็นตัวแปรสำคัญ เนื่องจากระยะเวลาของการทำงานนั้นบางคนก็อยู่ได้ในระยะเวลาที่สั้นหรือบางคนมาแล้วก็ไป ส่วนผู้ติดตั้งฉากเวทีนั้นจะมีหัวหน้าวงในการควบคุมกำกับฉากว่าต้องการแบบใด

1.4.7 ฝ่ายแสง สี เสียง ประกอบไปด้วย ฝ่ายติดตั้งระบบไฟแสง สี และ ฝ่ายติดตั้งมิกซ์เสียง มีหน้าที่จัดระบบไฟ แสง สี ที่ใช้บนเวทีและคอยควบคุมดูแลระบบ ซึ่งฝ่ายติดตั้งระบบไฟแสง สี นั้นจะมีการประสานงานกันระหว่างฝ่ายติดตั้งเวที เนื่องจากจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกันเป็นส่วนใหญ่ โดยอาศัยโครงสร้างความแข็งแรงของฝ่ายติดตั้งเวทีก่อน ฝ่ายติดตั้งระบบไฟแสง สี ถึงจะเข้าทำงานต่อจากทีมติดตั้งเวทีเพื่อเข้าติดตั้งระบบไฟ แสงสี ส่วนฝ่ายติดตั้งมิกซ์เสียงเป็นฝ่ายที่มีจำนวนในการลาออกน้อยที่สุดและมักจะรับหน้าที่เพียงตำแหน่งเดียวและต้องจจดจ่อควบคุมระบบเสียง โดยมีหน้าที่ควบคุมระบบเสียงทั้งหมดตรวจสอบทุกครั้งเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาหรือความผิดพลาดขึ้น และมีฝ่ายคอยดูแลควบคุม

1.4.8 ฝ่ายแอดมิน ประกอบไปด้วย แอดมินวง, แอดมินหัวหน้าฝ่ายแต่ละฝ่าย โดยในส่วนของแอดมินนั้น จะคอยดูแลกำกับทุกอย่างบนโลกโซเชียล ซึ่งแอดมินวงจะคอยดูแลทุกการเคลื่อนไหวในโซเชียลเกี่ยวกับวง

ในขณะเดียวกัน ประดิษฐ์ ทรงอาจ (สัมภาษณ์ : 2567) กล่าวว่า คณะประณมบัณฑิตศิลป์ มีการจัดสรรฝ่ายการทำงานอย่างชัดเจนและมีโครงสร้างหน้าที่ความรับผิดชอบของงานอย่างชัดเจน เพียงแต่บางครั้งจำนวนคนในแต่ละฝ่ายอาจมีการเพิ่มขึ้นหรือลดลง เนื่องจากภายในองค์การมีจำนวนบุคลากรที่เพิ่มขึ้นและลดลงเสมอ หากกล่าวถึงตำแหน่งที่เป็นตัวแปรสำคัญในคณะประณมบัณฑิตศิลป์นั้นก็คือนักดนตรี เนื่องจากเป็นตำแหน่งที่คอยควบคุมติดตั้งเวที ซึ่งระยะเวลาของการทำงานนั้นบางคนก็อยู่ได้ในระยะเวลาที่สั้นหรือบางคนมาแล้วก็ไป แต่ตอนนี้สำหรับตำแหน่งคอนวอยนั้นก็ยังไม่ได้ขาดจำนวนคนขนาดนั้น ภายในวงประณมบัณฑิตศิลป์นั้นมีจำนวนคอนวอยร่วม 30 ชีวิตขึ้นไป ซึ่งยอดจำนวนคนประจำตำแหน่ง คอนวอยจะอยู่ประมาณ

20 - 30 ชีวิต ส่วนตำแหน่งพลซบนั้นเป็นตำแหน่งที่ไม่ค่อยจะมีปัญหาเนื่องจากเป็นตำแหน่งที่คนไม่ค่อยลาออก เพราะใน 1 คนนั้นจะรับหน้าที่ 2 อย่างขึ้นไป ตำแหน่งต่อมาคือตำแหน่งแดนเซอร์ในวง โดยแดนเซอร์ในวงจะมีคนลาออกน้อยมาก โดยเป็นตำแหน่งที่ประกาศรับสมัครคนน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับวงหมอลำอื่น ๆ ในช่วงที่ผ่านมาทุกคนได้รับเงินที่สูง ทำให้คนที่อยากจะมาสมัครนั้นมีจำนวนเยอะขึ้นและทำให้คนต้องการลาออกน้อยลง

ซึ่ง มารุต มะลาหอม (สัมภาษณ์ : 2567) ได้มีการอธิบายว่า การบริหารโครงสร้างองค์กร แต่ละฝ่ายมีหน้าที่ความรับผิดชอบเจาะจง หัวหน้าฝ่ายสามารถตัดสินใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายตนเองได้ด้วยตนเอง หากเรื่องใดที่ต้องใช้การตัดสินใจร่วมกันจึงจำเป็นต้องเป็นไปตามสายบังคับบัญชา คือการให้หัวหน้าวงมีสิทธิในการตัดสินใจ

สรุปได้ว่า โครงสร้างหน้าที่ภายในองค์กร คณะประณมบัณฑิตศิลป์ตามทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ของพารสัน พบว่า โครงสร้างหน้าที่ภายในองค์กร คณะประณมบัณฑิตศิลป์มองโครงสร้างองค์กรตามสายงานหลัก ซึ่งจะมีการสั่งงานลงมาตามสายงานและมีวัฒนธรรมองค์กรแบบเครือญาติ ซึ่งยังคงมีความยืดหยุ่นและให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในองค์กร เพื่อให้บรรยากาศของมวลมิตรที่ร่วมกันทำงานคล้ายอยู่ในครอบครัว ส่วนทางด้านการทำงานนั้นสามารถติดต่อสื่อสารและควบคุมการทำงานได้อย่างง่ายดาย เนื่องจากโครงสร้างและหน้าที่ขององค์กร แต่ขาดการครอบคลุมขอบข่ายของงานในบางส่วน โดยเป้าหมายของคณะประณมบัณฑิตศิลป์คือการดำรงอยู่ขององค์กร อำนาจหน้าที่นั้นจะขึ้นอยู่กับหัวหน้าคณะเป็นหลัก เป็นการจัดการทางด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาระหน้าที่ ปัญหาทางด้านต่าง ๆ สภาพแวดล้อมการจัดจ้างหรือสวัสดิการของคนภายในองค์กร และบทบาทหน้าที่ขององค์กรนั้นจะมีการแบ่งภาระหน้าที่ย่อย ๆ กันไป และหัวหน้าคณะจะเป็นคนคอยดูแลควบคุมทั้งหมดในภาพรวมใหญ่

สอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิพิล มะเสน (2560) ซึ่งทำการศึกษาการบริหารจัดการหมอลำหมู่คณะระเปียบ วาทศิลป์ และคณะวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ ผลวิจัยพบว่า หมอลำหมู่คณะระเปียบวาทศิลป์และคณะวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ มีการบริหารงานในเชิงโครงสร้างการบริหารในรูปแบบเดียวกัน โดยแบ่งการทำงานเป็นฝ่ายงานต่าง ๆ เพื่อกระจายภาระหน้าที่จากหัวหน้าคณะไปสู่หัวหน้าฝ่ายและปฏิบัติงานโดยตรง ในด้านกลยุทธ์ พบว่า หมอลำหมู่คณะระเปียบ วาทศิลป์ และคณะวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ มีมาตรการด้านการเงิน มาตรการในการควบคุมดูแลสมาชิกภายในคณะและบทลงโทษ ข้อแตกต่างเชิงกลยุทธ์ พบว่า มีการบริหารทรัพยากรภายในคณะแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับวิธีการจัดการและบริบทของทรัพยากร

2. ลักษณะงานและรายละเอียดเกี่ยวกับงาน

ลักษณะงานและรายละเอียดเกี่ยวกับงาน พบว่า คณะประณมบัณฑิตศิลป์จะมีตำแหน่งสูงสุดในการบริหารงาน คือ หัวหน้าคณะประณมบัณฑิตศิลป์ โดยจะสั่งงานลงมาตามสายงานหลัก และกระจายไปยังแต่ละฝ่าย ซึ่งผ่านหัวหน้าแต่ละฝ่ายโดยตรง โดยแต่ละฝ่ายมีหน้าที่ความรับผิดชอบและปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ลักษณะการดำเนินงานของคณะประณมบัณฑิตศิลป์นั้น จะเป็นการแสดงที่มีหัวหน้าวงเป็นผู้ควบคุมสั่งการปฏิบัติลงมายังผู้จัดการให้สั่งหัวหน้าแต่ละฝ่ายปฏิบัติ โดยแต่ละฝ่ายมีหน้าที่รับคำสั่งและปฏิบัติตาม หากมีปัญหาใด ๆ เกิดขึ้นก็จะแก้ไขไปตามแต่ละสถานการณ์ โดยแต่ละฝ่ายก็จะมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับทักษะและความถนัดของแต่ละบุคคล ซึ่งในแต่ละฝ่ายนั้นจะมีการประชุมภายในของฝ่ายในแต่ละวัน เพื่อสรุปการทำงาน โดยในแต่ละวันนั้นจะมีการวางแผนงานในทุก ๆ วัน ซึ่งจะประชุมโดยหัวหน้าวงผู้จัดการวง และหัวหน้าแต่ละฝ่าย หลังจากประชุมในฝ่ายของผู้บริหารเสร็จแล้ว หัวหน้าแต่ละฝ่ายก็จะสรุปและแจกจ่ายงานให้กับบุคลากรในฝ่ายของตน หากสิ่งทีวางแผนไว้ไม่เป็นไปตามนั้น คณะประณมบัณฑิตศิลป์ก็จะใช้วิธีการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้างาน โดยหัวหน้าวงจะดูภาพรวมรวมถึงแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

ในลักษณะของงานนั้นจะมีขั้นตอนการดำเนินงาน จะดำเนินการในรูปแบบที่มีความคล้ายคลึงกัน โดยเริ่มจากเจ้าภาพงานจะติดต่อจ้างงาน ซึ่งราคาจ้างในการรับงานแต่ละครั้งนั้นก็ขึ้นอยู่กับระยะเวลา โดยหัวหน้าวงนั้นจะดูแต่ละงานและประเมินราคา ก่อนที่จะสั่งการไปยังผู้จัดการให้ดำเนินการจัดวงคิว และทำการมอบหมายงานให้แผนกต่าง ๆ

สรุปได้ว่า ลักษณะงานและรายละเอียดเกี่ยวกับงาน มีการแบ่งตามทักษะการทำงานของแต่ละคน โดยขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคลากรในองค์กร โดยแต่ละฝ่ายจะมีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนตามทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ที่องค์กรเป็นระบบที่มีโครงสร้างที่เป็นระบบใหญ่ มีระบบหน้าที่แยกย่อย โดยแต่ละระบบย่อยมีหน้าที่รายละเอียดต่าง ๆ ที่ต้องเกี่ยวข้องปฏิสัมพันธ์กัน แต่ละระบบจะหาจุดร่วมที่ช่วยเหลือกันพึ่งพากันจนทำให้มีความสมดุล และต่างปรับตัว ให้เหมาะสมกับภาวะแวดล้อมจนกลับมาในภาวะดุลยภาพ ซึ่งหน้าที่ต่าง ๆ ภายในองค์กรก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน

3. สภาพแวดล้อมภายในองค์กร คณะประณมบัณฑิตศิลป์

จากการศึกษาสภาพแวดล้อมภายในองค์กรสามารถแบ่งออกเป็นระบบย่อย ได้แก่ ระบบการนำ, ระบบโครงสร้างองค์กร, ระบบการทำงาน, ปัจจัยด้านบุคคลในองค์กร, และปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสารและการควบคุม โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ระบบการนำ ระบบการนำองค์กรของคณะประณมบัณฑิตศิลป์นั้น จะมีผู้นำองค์กรคือหัวหน้าคณะประณมบัณฑิตศิลป์ซึ่งเป็นผู้ดูแลควบคุมองค์กรในทุก ๆ ภาคส่วน โดยเป็นคนกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย การสื่อสารต่าง ๆ และความรับผิดชอบทั้งหมดขององค์กรเพียงแต่ผู้เดียว โดยหัวหน้าคณะจะเป็นคนคอยสั่งการแจกจ่ายงานต่าง ๆ ไปตามแต่ละฝ่ายโดยจะมีแต่ละฝ่ายเป็นผู้ดูแลอีกที แต่หากเกิดปัญหาใด ๆ ขึ้นโดยที่หัวหน้าแต่ละฝ่ายไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้นั้น หัวหน้าคณะจะเป็นผู้ตัดสินใจและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

3.2 ระบบโครงสร้างองค์กร โครงสร้างภายในองค์กรคณะประณมบัณฑิตศิลป์ โดยภายในองค์กรนั้นมีการทำงานที่แบ่งตามสายงานหลัก โดยจะมีหัวหน้าวงเป็นผู้ควบคุมทุกอย่างและกำกับสั่งงานลงมายังหัวหน้าแต่ละฝ่าย ซึ่งมีผู้จัดการวงคอยควบคุมงานจากหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ โดยหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ จะคอยควบคุมบุคลากรในฝ่ายนั้น ๆ หากเกิดปัญหาที่หัวหน้าฝ่ายไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ หัวหน้าวงจะเป็นผู้จัดการ

ปัญหาต่างๆ หรือเข้ามาแก้ไขให้ทันที่ โดยแต่ละฝ่ายนั้นจะรู้ระบบงานของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อองค์กร

3.3 ระบบการทำงาน ระบบการทำงานของคณะประถมนันท์เชิงศิลป์ มีระบบการทำงานแบบครอบครัว แต่ภายในองค์กรมีความเข้มแข็งเป็นอย่างมาก โดยทุกคนมีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา ทำงานอย่างมืออาชีพ จึงทำให้เกิดปัญหาขึ้นน้อย โดยจำแนกไปตามคุณสมบัติของบุคลากร ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย ได้แก่ 1. ฝ่ายปฏิบัติการ 2. ฝ่ายสนับสนุน โดยทั้งสองฝ่ายจะมีการแยกย่อยออกไปตามสายงานต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่บุคลากรจะร่วมงานกับวงมาแล้วหลายปีทำให้มีความไว้วางใจกันและกัน และเข้าใจระบบการทำงานของคณะเป็นอย่างดี

3.4 ปัจจัยด้านบุคคลในองค์กร บุคลากรที่ทำงานภายในองค์กรได้รับการตอบสนองตามความต้องการในระดับที่ทุกคนคาดหวัง โดยเกิดจากประสบการณ์ความสามารถ การได้รับการยอมรับ ซึ่งเป็นไปตามปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ตำแหน่ง รายได้ และระยะเวลา ส่งผลต่อความพึงพอใจในองค์กร และได้ตอบสนองความต้องการจากปัจจัยจิตใจและปัจจัยค้ำจุน

3.5 ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสารและการควบคุม ในคณะประถมนันท์เชิงศิลป์นั้นมีการสื่อสารเป้าหมายหรือทิศทางให้บุคลากรในองค์กรทราบร่วมกัน โดยจะมีสื่อสร้างให้เข้าใจโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของตนและการควบคุมภายใน ให้ทุกคนเข้าใจในนโยบายและกฎภายในองค์กร โดยจะมีการติดตามและแก้ไขปัญหาโดยหัวหน้าคณะ ซึ่งเป็นผู้ควบคุมสูงสุด

โดยหัวหน้าคณะ สันติ สิมเสน (สัมภาษณ์: 2567) ได้อธิบายไว้ว่า คณะประถมนันท์เชิงศิลป์ ดำเนินการบริหารองค์กรภายใต้ความยุติธรรมและการให้อิสระแก่สมาชิก โดยมีการชี้แจงกฎระเบียบและนโยบายการบริหารจัดการกลุ่มทุกครั้งก่อนมีการร่วมงาน อีกทั้งยึดหลักการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกในคณะเปรียบเสมือนสมาชิกในองค์กรคือครอบครัวเดียวกัน โดยมีนโยบายในการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมภายในองค์กร ดังนี้

1. การสร้างความยุติธรรม งานเล็กน้อยจ่ายเงินเต็มจำนวน เมื่อเปรียบเทียบกับวงอื่น ๆ ถือว่าได้เงินในจำนวนที่เยอะ ทุกคนจึงอยากมาอยู่ในวงประถมนันท์เชิงศิลป์
2. คุณภาพชีวิตหรือการอยู่การกิน หากเปรียบเทียบกับวงอื่นแล้วถือว่ามีอยู่การกินที่ดีกว่าวงอื่น อันนี้คือ ส่วนหนึ่งที่ทำให้ทุกคนราบรื่นดี จากช่วงที่ผ่านมาไม่ค่อยมีปัญหาต่าง ๆ เท่าไหร่ ทำให้ไม่ได้รับการงานยาก
3. การลงโทษ หากตักกันนั้นจะมีโทษทัณฑ์ที่หนักโดยปรับครั้งละ 1,000 บาท หากปฏิบัติผิดมากนั้นก็ถึงขั้นไล่ออก หรือหากมาเป็นประจำก็จะไล่ออก โดยในแต่ละวันจะมีการตรวจตราทุกวัน ในสมัยแต่ก่อนนั้นจะมีความเป็นห่วงเรื่องผู้หญิงผู้ชายแต่ในปัจจุบันไม่ค่อยมีเรื่องแนวนี้แล้ว

4. การสั่งงานดำเนินการผ่านหัวหน้าแต่ละฝ่าย โดยจะมีการประชุมกันภายในแต่ละฝ่าย ซึ่งสามารถตัดสินใจเองกันได้เลย แต่ถ้าเป็นเรื่องที่ไม่สามารถตัดสินใจได้นั้นหัวหน้าวงจะเป็นคนจัดการ ในทุก ๆ ฝ่ายนั้นหัวหน้าวงจะเป็นคนดูทุกฝ่ายอีกทีหนึ่ง

ในขณะเดียวกัน ประดิษฐ์ ทรงอาจ (สัมภาษณ์ : 2567) กล่าวว่า คณะประถมนันท์เชิงศิลป์ปฏิบัติกับทุกคนแบบลูกหลานหรือครอบครัว ดูแลกันแบบเอาใจใส่ เรื่องอยู่เรื่องกิน ถ้าเป็นที่อื่นก็อาจจะดูแลอีกแบบหนึ่ง การคลุกคลีกันอยู่กับลูกน้อง โดยหัวหน้าวงไม่ได้เป็นหัวหน้าที่แปลกอยู่กับคนละที่ เป็นลักษณะดูแลเหมือนลูกหลาน ทุกคนจึงอยู่กับวงดนตรีนี้ได้ อีกทั้งได้เงินและมีเงินเหลือเก็บ โดยในวงประถมนันท์เชิงศิลป์นั้นจะไม่ค่อยจุกจิกเรื่องการหักเงิน อาจทำให้ลูกน้องอยากอยู่ในวงประถมนันท์เชิงศิลป์

อีกทั้ง ฐิติวัฒน์ แสนบุญสิริ (สัมภาษณ์ : 2567) กล่าวว่า คณะประถมนันท์เชิงศิลป์มีนโยบายและกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน โดยเน้นย้ำถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองอย่างดีที่สุดภายใต้การทำงานอย่างอิสระและมีความสุขในการทำงาน ยกตัวอย่างเช่น ฝ่ายแดนเซอร์ มีนโยบายการทำงานแบบทีม โดยแบ่งเป็นทีม A B และ C ซึ่งแต่ละทีมจะมีหัวหน้าทีมในการควบคุมดูแลรองจากผู้จัดการ โดยหัวหน้าทีมจะทำหน้าที่ในการประสานงานจากหัวหน้าวงไปยังสมาชิก แต่หากมีการกระทำผิดก็จะมีหักค่าแรง แต่ควรที่ต้องอยู่ภายใต้การพูดคุยและการสะท้อนพฤติกรรมการทำงาน

นอกจากนี้ ณัฐวุฒิ รั้งรส (สัมภาษณ์ : 2567) กล่าวว่า คณะประถมนันท์เชิงศิลป์ มีกฎเกณฑ์การทำงานและการลงโทษอย่างชัดเจน อาทิเช่น การนัดหมายให้ครูหลังเวทีก่อนทำการขึ้นแสดงและการหักเงินเมื่อสมาชิกในวงมีพฤติกรรมที่ไม่เป็นไปตามองค์การกำหนด อีกทั้งข้อห้ามในการดื่มแอลกอฮอล์และยาเสพติด ในขณะที่ทำงาน ในขณะเดียวกันหัวหน้างานจะทำหน้าที่ประสานงาน โดยใช้แอปพลิเคชันไลน์กลุ่มในการพูดคุยและประสานงาน

อีกทั้งมารุต มะลาหอม (สัมภาษณ์ : 2567) กล่าวว่า ปัจจุบันคณะประถมนันท์เชิงศิลป์มีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี แต่ควรมีการปรับปรุงให้มีความแปลกใหม่ เนื่องจากมีคู่แข่งเยอะ อีกทั้งคณะมีรูปแบบการประสานงานเป็นไปตามสายบังคับบัญชาและมีการตรวจสอบความปลอดภัยในการทำงาน

สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมภายในองค์กร คณะประถมนันท์เชิงศิลป์ พบว่า ระบบการนำภายในองค์กรของคณะประถมนันท์เชิงศิลป์จะมีผู้นำสูงสุดในองค์กรคือหัวหน้าวงซึ่งคอยดูแลควบคุมระบบโครงสร้างองค์กรจะมีสายงานหลักคือหัวหน้าวงที่คอยสั่งการและควบคุม ส่วนระบบการทำงานจะเป็นลักษณะแบ่งงานตามสายและดูแลแบบครอบครัว ซึ่งทำให้ปัจจัยด้านบุคคลในองค์กรมีความพึงพอใจในการทำงาน ส่วนปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสารและการควบคุมนั้นมีการกำหนดนโยบายและการควบคุมที่ชัดเจน ซึ่งทำให้สภาพแวดล้อมการทำงานภายในองค์กรนั้นมีความเข้มแข็ง

4. การจ้างงานและสวัสดิการ คณะประถมนันท์เชิงศิลป์

การจ้างงานและสวัสดิการของคณะประถมนันท์เชิงศิลป์ พบว่า มีการวางกำหนดเงินเดือนที่ให้ความเหมาะสมของระยะเวลาของการทำงานและทักษะของบุคลากร และมีการกำหนดเงื่อนไขในการรับ

คลลากรใหม่ผ่านดุลยพินิจของหัวหน้าคณะประณมบัณฑิตศิลป์ โดยภายในองค์การจะได้รับเงินเป็นเงินเดือนในรายบุคคลและยึดถือกฎระเบียบขององค์การเป็นหลัก สมาชิกทุกคนภายในองค์กรมีสิทธิที่จะได้รับความก้าวหน้าในตำแหน่งและเปิดโอกาสให้ทุกคนพัฒนาทักษะในการทำงาน

4.1 การปรับเงินเดือน ในคณะประณมบัณฑิตศิลป์มีการสร้างแรงจูงใจโดยการปรับเงินเดือนให้สำหรับผู้ที่มียกฐานะที่หลากหลาย โดยในคณะการปรับเงินเดือนนั้นจะอยู่ที่ทักษะความสามารถของบุคคล หรือหากใครที่มีอายุการทำงานที่สูงหัวหน้าวงก็จะพิจารณา ซึ่งเป็นการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมีความขยัน ความสำเร็จรับผิดชอบ พัฒนาทักษะของตนเอง เพื่อปรับฐานเงินเดือน

4.2 สวัสดิการที่เกี่ยวกับสุขภาพ การทำงานในคณะประณมบัณฑิตศิลป์นั้น จะมีการเดินทางไปยังต่างจังหวัดหรือนอกพื้นที่ในบ่อยครั้ง ซึ่งเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงมากกว่าอาชีพอื่น ๆ เนื่องจากมีการเดินทางตลอด โดยภายในองค์การให้ความสำคัญเกี่ยวกับสวัสดิการทางด้านสุขภาพ จึงมีสวัสดิการทางด้านค่ารักษาพยาบาล และค่าประกันอุบัติเหตุ ซึ่งเป็นสวัสดิการที่ใช้ในกรณีฉุกเฉิน

4.3 สวัสดิการที่รองรับความเป็นอยู่ของพนักงาน ในคณะประณมบัณฑิตศิลป์นั้นมีการเตรียมการแต่ละวันในการทำงานแทบจะตลอดเวลา จึงมีการจัดเตรียมอาหารสำหรับมือเช้า กลางวัน และเย็น โดยจะเน้นมือเย็นเป็นพิเศษเนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่บุคลากรภายในองค์การใช้พลังงานเป็นอย่างมาก

สันติ สิมเสน (สัมภาษณ์ : 2567) กล่าวว่า สวัสดิการจะมีเกณฑ์ในแต่ละหน้าที่เกณฑ์ใหม่และเกณฑ์เก่า การกำหนดราคาค่าจ้างแต่ละคนอาจจะได้ไม่เท่ากัน ประกอบไปด้วย 3 ส่วน 1. คนเก่ง 2. คนเก่า 3. คนไม่เก่ง บางคนอาจจะเป็นคนเก่ง บางคนอาจจะเป็นคนเก่า จึงมีการให้ราคาในแต่ละอย่างไม่เท่ากันแต่อาจจะไม่ได้ต่างกันเยอะ โดยมีวิธีการจ่ายคือจ่ายเงินเป็นรายเดือน โดยจ่ายราคาเป็นตัวบุคคล นอกเหนือจากเงินค่าจ้าง มีสวัสดิการคือมีประกันอุบัติเหตุให้และการรักษาเบื้องต้น โดยมีอาหารเช้า เที่ยง เย็น ให้ทุกมือ แต่จะเน้นมือเย็นเป็นหลักด้วยมือเย็นจะมีอาหารตลอดเวลา ส่วนความก้าวหน้าในด้านการงานนั้นสามารถเลื่อนขั้นได้เช่น จากแดนเซอร์อาจจะขึ้นมาเป็นพระเอก

ในขณะที่เดียวกัน ประดิษฐ์ ทรงอาจ (สัมภาษณ์: 2567) กล่าวว่า คณะประณมบัณฑิตศิลป์มีการกำหนดเรทค่าจ้างที่เหมาะสม แต่ควรมีการเพิ่มค่าจ้างพิเศษหรือการจ่ายเพิ่มเติมตามทักษะ ยกตัวอย่างเช่นแดนเซอร์แถวหน้าควรได้รับค่าทักษะพิเศษเพิ่มเติม เนื่องจากมีทักษะการเต้นที่พิเศษกว่าคนอื่นๆ นอกจากนั้นยังมีสวัสดิการเรื่องอาหาร ประกันอุบัติเหตุ

นอกจากนั้น ญัฐภูมิ รั้งรส (สัมภาษณ์: 2567) กล่าวว่า สวัสดิการที่ตนเองได้รับมีความยุติธรรมเมื่อเปรียบเทียบกับคณะหมอลำวงอื่นๆ โดยคณะประณมบัณฑิตศิลป์ให้ค่าตอบแทนที่สูงกว่า ความยุติธรรมของการจ่ายค่าตอบแทนมีการประเมินจากทักษะการทำงานของแต่ละบุคคลและอายุการทำงาน นอกจากนั้นสวัสดิการที่ได้คือ อาหาร ประกันชีวิต ค่ารักษาพยาบาล และอื่นๆในโอกาสพิเศษ และมีการส่งเสริมในการพัฒนาทักษะการทำงานให้ดียิ่งขึ้น เช่น การสอนงาน การอบรม

อีกทั้ง มารุต มะลาหอม (สัมภาษณ์ : 2567) กล่าวว่า ค่าจ้างที่ได้รับมีความยุติธรรมตามตำแหน่งงาน และอายุการทำงาน ซึ่งสมาชิกภายในคณะรับรู้และยอมรับพร้อมทั้งพึงพอใจในค่าจ้างที่ตนเองได้รับ อีกทั้งได้รับสวัสดิการในเรื่องอาหาร ค่ารักษาพยาบาล เครื่องแต่งกาย แต่ควรมีการให้สวัสดิการในแง่มุมของค่าเดินทาง แต่ในภาพรวมพึงพอใจในค่าจ้างและสวัสดิการที่ตนเองได้รับในปัจจุบัน นอกจากนี้คณะประถมบัณฑิตวิทยาลัยให้ความสำคัญในการฝึกฝนเพื่อพัฒนาให้เป็นศิลปินดาวรุ่ง โดยมีการสอนจากผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะ และมีโอกาสในการเลื่อนตำแหน่งและความก้าวหน้าในการทำงาน

สรุปได้ว่า การจ้างงานและสวัสดิการ คณะประถมบัณฑิตวิทยาลัยมีการวางกำหนดเงินเดือนที่ให้ความเหมาะสมของระยะเวลาของการทำงานและทักษะของบุคลากร ได้แก่ 1.คนเก่า 2.คนใหม่ 3.คนไม่เก่ง และมีสวัสดิการได้แก่ 1.การปรับเงินเดือนขึ้นอยู่ที่ทักษะความสามารถของบุคคล หากผู้ใดมีทักษะที่โดดเด่นก็จะได้เงินเดือนที่สูงขึ้น 2.สวัสดิการที่เกี่ยวกับสุขภาพจะมีสวัสดิการทางด้านค่ารักษาพยาบาล และค่าประกันอุบัติเหตุ ให้แก่องค์กร 3.สวัสดิการที่รองรับความเป็นอยู่ของพนักงาน จะมีการจัดเตรียมอาหารให้สำหรับมือเช้า กลางวัน และเย็น โดยจะเน้นมื้อเย็นเป็นพิเศษ โดยในองค์กรจะมีการจ้างงานและสวัสดิการขั้นพื้นฐานเป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรภายในองค์กร

อภิปรายผลการวิจัย(Research Discusstion)

ผลสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการหมอลำ คณะประถมบัณฑิตวิทยาลัย

สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการหมอลำ คณะประถมบัณฑิตวิทยาลัย แบ่งการบริหารจัดการออกเป็น 4 ประการ ประกอบไปด้วย 1. โครงสร้างหน้าที่ภายในองค์กร 2. ลักษณะงานและรายละเอียดเกี่ยวกับงาน 3. สภาพแวดล้อมภายในองค์กร 4. การจ้างงานและสวัสดิการ โครงสร้างหน้าที่ภายในองค์กรพบว่า โครงสร้างหน้าที่ภายในองค์กร คณะประถมบัณฑิตวิทยาลัยจัดระเบียบโครงสร้างองค์กรตามสายงานหลัก โดยจะส่งงานลงมาตามสายงานและมีวัฒนธรรมองค์กรแบบเครือญาติ สอดคล้องกับ วรวงศณา เอกอัจฉริยา (2558) กล่าวว่า การรับรู้วัฒนธรรมองค์กรแบบเครือญาติและแบบมุ่งผลสำเร็จมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานในทางบวกและทางลบ มีความสอดคล้องกับสภาพ ขนาด และความซับซ้อนของการทำธุรกิจหมอลำ ซึ่งยังคงมีความยืดหยุ่นและให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในองค์กร อำนาจหน้าที่นั้นจะขึ้นอยู่กับหัวหน้าคณะเป็นหลัก เป็นการจัดการทางด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาระหน้าที่ ปัญหาทางด้านต่าง ๆ สภาพแวดล้อม การจัดจ้างหรือสวัสดิการของคนภายในองค์กรและบทบาทหน้าที่ขององค์กร สอดคล้องกับ สุรางค์รัตน์ วศินารมณ (2540) กล่าวว่า การจัดสวัสดิการในองค์กร ได้รับความสนใจและมีการให้ความสำคัญมากขึ้นเป็นลำดับเพราะถือว่าเป็นสวัสดิการผ่านการบริหารงานบุคคล ส่วนของลักษณะงานและรายละเอียดเกี่ยวกับงาน พบว่า มีการแบ่งตามทักษะการทำงานของแต่ละคน โดยขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคลากรในองค์กร โดยแต่ละฝ่ายจะมีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน ระบบหน้าที่แยกย่อยไปตามแต่ละฝ่าย โดยแต่ละระบบย่อยมีหน้าที่รายละเอียดต่าง ๆ ที่ต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน พึงพาจนนำไปสู่การสร้างสมดุล และต่างปรับตัวให้

เหมาะสมกับคุณภาพภายในองค์กร ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน สอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ของ ทัลคอตต์ พาร์สันส์ อังอิง สุภางค์ จันทวานิช (2565) กล่าวว่า เราจะเข้าใจระบบสังคมได้โดยพิจารณาจากหน้าที่พื้นฐานสี่ประการ ที่รู้จักกันในชื่อ AGIL หน้าที่พื้นฐานสี่ประการประกอบด้วย การปรับตัว (Adaptation) คือ การที่สังคมจัดให้มีการปรับตัวให้เข้ากับทุกสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมและความต้องการของระบบหากสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมไม่ตรงกับความต้องการของระบบก็ต้องมีการปรับตัว การบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment) คือ สังคมต้องมีการกำหนดเป้าหมายและระบบต่าง ๆ ก็จะต้องทำหน้าที่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลัก บูรณาการ (Integration) คือ หน้าที่ในการทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันของระบบต่าง ๆ ซึ่งจะต้องดำเนินไปร่วมกัน เนื่องจากระบบสังคมประกอบด้วยระบบย่อยที่มีความแตกต่างกันและมีกลุ่มกิจกรรมเฉพาะของตน จำเป็นจะต้องมีการดูแลให้เกิดการประสานสอดคล้องระหว่างระบบย่อยต่างๆ จึงต้องบูรณาการเข้าหากันและกัน และการรักษาแบบแผน (Latency หรือ Pattern Maintenance) คือ การธำรงและฟื้นฟูแรงจูงใจของปัจเจกชนและแบบแผนของสังคม ในการที่จะขับเคลื่อนไปข้างหน้าด้วยกัน นั้นจำเป็นที่จะต้องมีความร่วมมือกันถ้ามีคนบางกลุ่มเกิดความรู้สึกท้อแท้หรือเห็นแตกต่างจนไม่อาจจะขับเคลื่อนไปข้างหน้าร่วมกันได้ ก็เป็นหน้าที่ของระบบสังคมที่จะต้องฟื้นฟูเขาเหล่านั้นขึ้นมา เพื่อให้กลับเข้ามาและยึดถือเป้าหมายหลักร่วมกันใหม่ให้ได้ ส่วนของสภาพแวดล้อมภายในองค์กร พบว่า สามารถแบ่งออกเป็นระบบย่อย ได้แก่ 1. ระบบการนำภายในองค์กรของคณะประณมบัณฑิตศิลป์จะมีผู้นำสูงสุดในองค์กรคือหัวหน้าวงซึ่งคอยดูแลควบคุมระบบโครงสร้างองค์กร 2. ระบบโครงสร้างองค์กรจะมีสายงานหลักคือหัวหน้าวงที่คอยสั่งการและควบคุมกระจายงานตามฝ่ายต่าง ๆ 3. ระบบการทำงานจะเป็นลักษณะแบ่งงานตามสายและดูแลแบบครอบครัว 4. ปัจจัยด้านบุคคลในองค์กรมีความพึงพอใจในการทำงาน 5. ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสารและการควบคุมมีการกำหนดนโยบายและการควบคุมที่ชัดเจน กรรณิการ์ สุวรรณศรี (2561) กล่าวว่า การกำหนดนโยบายทางด้านการบริหาร เป็นสิ่งที่ควรกระทำอย่างยิ่งเพื่อให้รู้แนวการดำเนินงานโดยทั่วไป แม้การร่างนโยบายต่างๆ จะไม่อาจให้ครอบคลุมได้ทุกเรื่องก็ตาม แต่ก็เป็นการดีที่จะให้พนักงานหรือลูกจ้างของบริษัทได้รู้หลักและปรัชญาของบริษัท รู้แนวทางการทำงานการจูงใจและวิธีการบริหารงานของบริษัทที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพของการทำงาน เหตุผลที่ต้องกำหนดนโยบายการบริหารงานบุคคล ส่วนการจ้างงานและสวัสดิการของคณะประณมบัณฑิตศิลป์ พบว่า มีการวางกำหนดเงินเดือนที่ให้ตามความเหมาะสมของระยะเวลาของการทำงานและทักษะของบุคลากร สอดคล้องกับ กรรณิการ์ สุวรรณศรี (2561) กล่าวว่า การจ่ายค่าตอบแทนจะมีผลต่อความสามารถในการดึงดูดบุคลากรที่มีความสามารถเข้ามาร่วมงาน การกระตุ้นและการจูงใจบุคลากรให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนมีส่วนร่วมในการบริหารต้นทุนขององค์กรได้ ซึ่งเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนและเกี่ยวเนื่องกับผลการดำเนินงานขององค์กรที่ผู้มีหน้าที่บริหารค่าตอบแทนจะต้องมีความรู้และความเข้าใจจึงจะสามารถกำหนดค่าตอบแทนได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากค่าตอบแทนเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว หน้าที่กำหนดค่าตอบแทนจะต้องมีความเข้าใจถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจ่ายค่าตอบแทน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ 1.

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน 2. ประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ปฏิพัฒน์ อัครศรีเรือง (2559) กล่าวว่า การจ่ายค่าตอบแทน ผลตอบแทนด้านการเงิน การบริการและผลประโยชน์เกื้อกูลทุกรูปแบบที่พนักงานได้รับเป็นส่วนหนึ่งของการจ้างงาน ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 2 มิติ คือ ผลตอบแทนเชิงธุรกรรม (Transactional Returns) และผลตอบแทนเชิงความสัมพันธ์ (Relational Return) องค์กรจะพัฒนาระบบจ่ายค่าตอบแทนอย่างไร ซึ่งการพัฒนาระบบจ่ายค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรมจะสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันให้กับองค์กร เช่นเดียวกันกับคณะประถมนันท์เชิงศิลป์โดยในองค์การจะมีการจ้างงานและสวัสดิการขั้นพื้นฐานเป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรภายในองค์การ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปประยุกต์ใช้

การศึกษาหมอลำ : ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันขององค์การ กรณีศึกษา คณะประถมนันท์เชิงศิลป์ เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการหมอลำและศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของคณะประถมนันท์เชิงศิลป์ ดังนั้นผลการวิจัยจึงสมควรนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

1.1 ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการหมอลำและปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของคณะประถมนันท์เชิงศิลป์เพื่อใช้เป็นประโยชน์สำหรับนักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป

1.2 องค์กรควรมีนโยบายที่สนับสนุนและส่งเสริมสวัสดิการ ซึ่งการที่บุคลากรทุกคนมีคุณภาพชีวิตที่ดีจะส่งเสริมให้เกิดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ จะส่งผลให้บุคลากรเกิดความผูกพันต่อองค์การในที่สุด และเกิดเป็นวัฒนธรรมภายในองค์การ และมีการประยุกต์ใช้ความรู้ในการปฏิบัติงานของบุคคลที่มีความรู้และมีศักยภาพไปใช้ และพัฒนาองค์การให้มีความสามารถในการให้บริการได้ยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันขององค์การในกรณีศึกษาอื่น ๆ ที่มีความสำคัญแต่ยังไม่ได้ถูกศึกษาลงลึก ที่สมควรแก่การศึกษาวิจัย และบันทึกเป็นข้อมูลต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันขององค์การในกรณีศึกษาเปรียบเทียบวงหมอลำขนาดเดียวกันหรือต่างขนาด เพื่อให้เห็นความแตกต่างของรูปแบบและปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันขององค์การ ที่สมควรแก่การศึกษาวิจัย และบันทึกเป็นข้อมูลต่อไป

เอกสารอ้างอิง(References)

กรรณิการ์ สุวรรณศรี. 2561. เอกสารรายวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ 9011106.

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

ฐิติวัฒน์ แสนบุญศิริ (2567, มกราคม 23). สัมภาษณ์.

ณัฐวุฒิ ธีรสร (2567, มกราคม 23). สัมภาษณ์.

บุษกร บินทสันต์ และข้าคม พรประสิทธิ์. (2553). **หมอลำ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปฏิพัฒน์ อัครศรีเรือง. 2559. บทความวิชาการหนังสือ “การบริหารค่าตอบแทนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Compensation Management)”. **Hrod Journal**. 8(1).

ประดิษฐ์ ทรงอาจ (2567, มกราคม 23). สัมภาษณ์.

ภูมิ สารผล. (2555). **วัฒนธรรมอีสาน**. ขอนแก่น : โรงพิมพ์พระธรรมขันธ์.

มารุต มะลาหอม (2567, มกราคม 23). สัมภาษณ์.

วรางคณา เอกอัจฉริยา. (2558). การรับรู้วัฒนธรรมองค์การ คุณภาพชีวิตการทำงาน ความเครียดกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานขายทางโทรศัพท์ในบริษัทประกันภัยแห่งหนึ่ง.

วารสารศรีนครินทร์วิจัยและพัฒนา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 7(14). : 77-95.

สันติ สิมเสน (2567, มกราคม 23). หัวหน้าคณะประมณบัณฑิตศิลป์. สัมภาษณ์.

สุดารัตน์ พิมลรัตนกานต์. (2563). **องค์การและการจัดการสมัยใหม่**. นนทบุรี : สำนักพิมพ์ บัณฑิตศรีเอช.

สุภางค์ จันทวานิช. (2565). **ทฤษฎีสังคมวิทยา**. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรางค์รัตน์ วศินารมณ. (2540). **สวัสดิการในองค์กรแนวคิดและวิธีการบริหาร**. กรุงเทพฯ : เม็ดทรายพรินต์ติ้ง.

อนันตชัย คงจันทร์. (2529). ความผูกพันต่อองค์กร (Organizational Commitment). **วารสารจุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์**. 9(34). : 34-41.

อิทธิพล มะเสน. (2560). **การบริหารจัดการหมอลำหมู่คณะระเบียบวาทศิลป์ และคณะวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์**. วิทยานิพนธ์ดุริยางคศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ความเครียดกับการทำงานของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

STRESS WITH THE WORK OF LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION OFFICIALS

เมริสา กาทหลงรัตน์^{1*} เสกสรรค์ สนวา² และวรฉัตร วรวิวรรณ³

Merisa Kalongrat^{1*} Seksan Sonwa² Worachat Wariwan³

^{1,2,3}สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

^{1,2,3}Department of Public Administration Faculty of Political Science

Roi Et Rajabhat University

*Corresponding Author E-mail : merisakalongrat@gmail.com

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความนี้นำเสนอโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเครียดกับการทำงานของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัญหาความเครียดในการทำงานเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันในยุคปัจจุบัน และมีผลกระทบต่อสุขภาพทั้งกายและจิตใจของบุคลากรในองค์กร โดยเฉพาะในองค์กรที่มีความเครียดจากการทำงานสูง โดยปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดมีหลายประการ เช่น ระเบียบการทำงาน กฎเกณฑ์ หรือโครงสร้างขององค์กรที่ทำให้บุคลากรไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ หรือสามารถประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ปัญหาที่เกิดขึ้นสามารถทำให้บุคลากรเกิดความผิดหวัง ไม่พึงพอใจในงานและเกิดความเครียดในการทำงานได้ ผู้เขียนสนใจที่จะนำเสนอเรื่องนี้เพื่อช่วยลดภาวะความเครียดจากการทำงานและเสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กร และยังช่วยปรับปรุงสุขภาพร่างกายและจิตใจของเจ้าหน้าที่องค์กร ผ่านการเสริมสร้างความพร้อมในการปฏิบัติงานและพัฒนาการปฏิบัติงาน เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีความสุขในการทำงาน ซึ่งนั่นจะส่งผลให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการให้บริการประชาชนเพิ่มมากขึ้นซึ่งจะนำผลสำเร็จให้แก่องค์กรและประเทศชาติต่อไป

คำสำคัญ : ความเครียด, ความเครียดในการทำงาน, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This article is presented with the objective of studying stress in the work of local administrative organization officials. Work stress problems are a part of daily life in today's era. and has an impact on both the physical and mental health of personnel in the organization Especially in organizations with high work stress. There are many factors that cause stress, such as work regulations, rules, or organizational structures that prevent personnel from performing their jobs fully. or can be successful according to the goals set Problems that arise can frustrate

personnel. Dissatisfaction with work and stress at work can occur. The author is interested in presenting this story to help reduce work stress and strengthen organizational commitment. It also helps improve the physical and mental health of corporate staff. Through enhancing operational readiness and developing operations To make the staff happy at work This will result in work being more efficient and effective in providing services to the people, which will lead to success for the organization and the nation.

Keywords : stress, work stress, local government organization

บทนำ (Introduction)

เมื่อโลกได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็วส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการทำงานขององค์กรโดยไม่สามารถหยุดนิ่งอยู่กับที่ได้ต้องมีการปรับปรุงพัฒนาให้สอดคล้องกับความเป็นปัจจุบันมากที่สุด ที่สำคัญทุกองค์กรจะไม่สามารถขับเคลื่อนไปได้โดยปราศจากบุคลากร ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารระดับสูงจนถึงผู้ปฏิบัติงานระดับล่างต่างก็มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนองค์กรด้วยกันทั้งสิ้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดตามเป้าหมายขององค์กร แต่การทำงานร่วมกันของคนจำนวนมากที่มาจากสถานที่ที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านครอบครัว ด้านจิตใจ ความรู้สึก ความรู้ ความสามารถ ด้านอายุ ด้านประสบการณ์การทำงานอาจทำให้เกิดการเอาใจเอาเปรียบการกระทบกระทั่งหรือความไม่เข้าใจกัน ปัญหาเหล่านี้ ถ้าไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเหมาะสมอาจจะทำให้เกิดเป็นความท้อแท้ ความกดดัน และความเบื่อหน่าย ซึ่งจะนำไปสู่ความเครียดทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง ซึ่งการทำงานเป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิตเวลาส่วนใหญ่ก็มักจะหมดไปกับชีวิตในการทำงาน ฉะนั้นความสุขในการทำงานจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในสิ่งที่จะทำให้บุคคลอยากที่จะทำงานอยู่กับองค์กรอย่างยาวนานเพื่อให้ชีวิตมีความหมายเพิ่มมากขึ้น มนุษย์ยังต้องการความมีคุณค่าและมีความหมาย ดังนั้นมนุษย์จึงแสวงหาสิ่งเหล่านี้จากการใช้ชีวิต แต่ในทางกลับกันยังสร้างความกดดันซึ่งส่งผลก่อให้เกิดความเครียดในการทำงานอีกด้วย (ประภากร ใจบุญ, 2564)

เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นอีกหนึ่งอาชีพที่ทำให้เกิดความเครียด โดยผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการประชาชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และค่านิยมทางสังคม ทำให้สถานะของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถูกลดความสำคัญลง พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถูกมองว่าเป็นข้าราชการชั้นที่ 3 เมื่อเทียบกับข้าราชการในกรมอื่น ๆ ซึ่งในปัจจุบันสวัสดิการต่าง ๆ ก็ด้อยกว่าส่วนราชการอื่นๆ มากประกอบกับนโยบายทางการเมืองในระดับท้องถิ่นที่มีการเปลี่ยนแปลงตามนโยบายทางการเมืองและคณะรัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศเป็นผลทำให้พนักงานส่วนท้องถิ่นต้องปรับตัวเพื่อสนองต่อนโยบายของรัฐบาลอยู่ตลอดเวลาประกอบกับภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ค่าครองชีพสูง รายได้น้อย ทำให้พนักงานส่วนท้องถิ่นต้องดิ้นรนเพื่อหารายได้เพิ่มเติมเพื่อนำมาจุนเจือครอบครัวให้มีความเป็นอยู่ที่ดี บางรายต้องกู้เงินจากแหล่งเงินกู้ต่าง ๆ ทำให้มีหนี้สินมากมาย บางรายก็ต้องประกอบอาชีพเสริมมากจนไม่มีเวลา

ให้กับการทำหน้าที่พนักงานท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่ สิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อมาตรฐานการให้บริการประชาชนด้วย อีกทั้งสังคมยังคาดหวังว่าพนักงานส่วนท้องถิ่นจะเป็นผู้ให้บริการและให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนได้ตามบทบาทหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนั้นความเครียดในการทำงานยังเกิดจากสภาวะการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกาย จิตใจ และพฤติกรรมที่ไม่ปกติ อันเนื่องมาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับงานรวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นทำให้เกิดการกระทำที่ไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องต่อร่างกายขึ้น (อนันท์ พะละหงษ์, ทีพีพีพัฒนา สันตะวัน, 2558)

จากเหตุดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าความเครียดจากการทำงานนั้น มีสาเหตุจากปัจจัยมากมายแต่การเตรียมพร้อมรับมือกับความเครียดเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งกว่า หากเกิดความเครียดต้องรีบจัดการไม่ควรปล่อยปละละเลยหรือไม่ใส่ใจ ความเครียดที่เกิดขึ้นในทุกวันไม่ควรมองว่าเป็นเรื่องปกติเนื่องจากความเครียดนั้นบ่อนทำลายสุขภาพและเป็นอันตรายต่อสุขภาพจิตของคนทำงานทั้งยังส่งผลเสียต่อวัฒนธรรมองค์กรอีกด้วย

ความเครียดกับการทำงานของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ความเครียด หมายถึง สิ่งที่มาคุกคามหรือพยายามทำลายบุคคล ทำให้บุคคลประสบความไม่พึงพอใจในสิ่งที่ต้องการขัดขวางพัฒนาการด้านร่างกายและจิตใจมนุษย์ ทำให้สภาวะของร่างกายและจิตใจขาดสมดุล (Luckman and Rorenson, 1980)

ความเครียดจัดเป็นปัญหาด้านสุขภาพจิตที่สามารถพบได้ในชีวิตประจำวันที่ส่งผลกระทบต่อทั้งร่างกายและจิตใจ ในด้านร่างกายนั้นความเครียดเพิ่มความเสี่ยงต่อโรคเรื้อรังหลายโรค เช่น โรคหลอดเลือดสมอง โรคอ้วนลงพุง เป็นต้น นอกจากนั้นอาจก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพจิตจนเกิดภาวะอารมณ์ปรับตัวผิดปกติ โรคซึมเศร้า ภาวะหมดไฟ จนอาจนำไปสู่การฆ่าตัวตายได้ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเครียดอาจเกิดขึ้นทั้งจากการทำงานและที่ไม่ได้เกิดจากการทำงาน มีการศึกษาแสดงให้เห็นว่าความเครียดที่เกิดจากการทำงานทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง อุบัติเหตุจากงานเพิ่มมากขึ้น ก่อให้เกิดผลเสียต่อคุณภาพชีวิตและผลการปฏิบัติงาน (คณิน จินตนาปราโมทย์, พรชัย สิทธิศรีณย์กุล, 2562)

สรุปได้ว่า ความเครียดที่เกิดขึ้นจากการทำงานอาจมีผลกระทบต่อทั้งร่างกายและจิตใจของพนักงาน โดยมีผลทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลงและเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากงานเพิ่มขึ้น ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงานอาจไม่ได้มาจากงานโดยตรง แต่อาจมาจากปัจจัยภายนอกอื่น ๆ เช่น ปัญหาในชีวิตส่วนตัว หรือสถานการณ์ทางสังคม ซึ่งทั้งหมดนี้สามารถเป็นตัวกำหนดให้เกิดความเครียดในการทำงานได้ ความเครียดที่เกิดขึ้นสามารถทำให้พนักงานมีอาการทางร่างกายและอารมณ์ที่ไม่พึงพอใจ เช่น ความกังวล ความเครียด และความโกรธ เป็นต้น เสี่ยงต่อการเกิดโรคร้ายแรงหลาย ๆ ชนิดได้ ซึ่งสามารถทำให้มีผลต่อคุณภาพชีวิตและการปฏิบัติงานของพนักงานได้โดยตรง

สาเหตุของความเครียดในการทำงาน มาจากสาเหตุใหญ่ 2 ประการ คือ

1. จากตัวบุคคล คนที่มีสุขภาพจิตที่ดีมีการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอรับประทานอาหารที่ถูกต้องมีครอบครัวที่อบอุ่นมีความสามารถที่จะแก้ปัญหาเรื่องความเครียดและความสามารถในการปรับตัวสิ่งเหล่านี้จะทำให้ไม่เครียดหรือเครียดน้อย
2. จากสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งแบ่งได้เป็น
  - 2.1 ปริมาณงานที่มาก การที่ไม่ได้พัก การที่ทำงานเป็นระยะเวลานาน การทำงานเป็นกะ งานที่ต้องใช้ทักษะในการทำงาน
  - 2.2 วิธีการบริหาร การบริหารงานโดยขาดการมีส่วนร่วมของคนงาน ขาดการสื่อสารที่ดีภายในองค์กร สภาพการทำงานที่เป็นเจ้านายและลูกน้องไม่เป็นแบบเพื่อนหรือครอบครัว เหล่านี้ล้วนก่อให้เกิดความเครียด
  - 2.3 ความสัมพันธ์ของพนักงานและเจ้านาย หากความสัมพันธ์ในองค์กรไม่ดีจะเกิดความเครียดในองค์กร
  - 2.4 ระเบียบการทำงาน หากมีระเบียบมากเกินไป ความรับผิดชอบมากเกินไป หรือหน้าที่มากเกินไป ความคาดหวังเกี่ยวกับงานมากเกินไป เหล่านี้จะก่อให้เกิดความเครียด
  - 2.5 ความมั่นคงความก้าวหน้า ในการทำงานหากไม่มีความมั่นคงหรือความก้าวหน้า หรือการให้ความดีความชอบ หรือการเลื่อนตำแหน่งอย่างไม่คาดหวัง เหล่านี้ล้วนทำให้เกิดความเครียด
  - 2.6 สภาพแวดล้อมในการทำงาน ที่ไม่เหมาะสมเช่นเสียง อุณหภูมิ กลิ่น มลภาวะ ความแออัด เหล่านี้จะเกิดความเครียด (พรทิพย์ สารเชื้อ, 2567, สื่อดอนไลน์)

สรุปได้ว่า ความเครียดที่เกิดขึ้นในการทำงานสามารถมาจากหลายปัจจัยทั้งจากตัวบุคคลเองและจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน การเข้าใจและจัดการกับปัจจัยเหล่านี้จะช่วยลดความเครียดในการทำงานและส่งผลดีต่อสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจได้บ้าง โดยเฉพาะการสร้างสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความเข้าใจและการสนับสนุนต่อพนักงานจะช่วยให้พนักงานรู้สึกมั่นใจและมีสุขภาพที่ดีในที่สุด

ปัญหาความเครียดในการทำงานเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันในยุคปัจจุบัน

ความเครียดในการทำงานเกิดจากมุมมองปัจจัยในการทำงาน 2 ปัจจัย ดังนี้ (Ivancevich and Matteson, 1993)

1. ปัจจัยการทำงานในระดับบุคคลที่ก่อให้เกิดความเครียด (Individual job stressor) คือ ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับตัวบุคคลและการจัดการงานของแต่ละบุคคลซึ่งประกอบด้วย
  - 1.1 ระยะเวลาทำงานที่เร่งรัด (Time Pressure) หมายถึง งานในหน้าที่ และความรับผิดชอบ ถูกกำหนดให้ทำให้สำเร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด พนักงานจึงเกิดความกดดันในการทำงานทำให้ต้องรีบเร่งทำงานให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ผู้บริหารบางคนนำความสามารถในการบริหารเวลามาเป็นปัจจัย

หลักในการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยมองว่าความกดดันเวลาในการทำงานจะเป็นการกระตุ้นพนักงาน แม้ว่าความกดดันในลักษณะดังกล่าวจะทำให้ผลการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นแต่จะได้ผลเพียงชั่วคราว โดยผลการปฏิบัติงานจะสูงขึ้นจนถึงจุด ๆ หนึ่ง และหลังจากนั้นก็ค่อย ๆ ลดลง

1.2 โอกาสก้าวหน้าในอาชีพ (Career Progress) หมายถึง การรับรู้ ของพนักงานเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองหรือความก้าวหน้าในหน้าที่ โดยเมื่อพนักงานรับรู้ว่าตนเองไม่มีโอกาสที่จะได้เลื่อนตำแหน่ง พนักงานจะเกิดความวิตกกังวล สับสน และสิ้นหวัง

1.3 ปริมาณงานมากเกินไป (Quantitative Overload) หมายถึง การที่พนักงานได้รับมอบหมายงานจำนวนมากเกินกว่าความสามารถที่จะทำให้สำเร็จได้ทำให้พนักงานเกิดความเครียดไม่พึงพอใจในการทำงาน และส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกาย และจิตใจ

1.4 ขอบเขตงานแคบ (Job Scope) หมายถึง การที่พนักงานรับรู้ว่างานที่ตนเองทำไม่มีความสำคัญ ไม่ต้องรับผิดชอบ ไม่มีความหลากหลาย เป็นงานง่าย ๆ ที่ไม่มีความซับซ้อนไม่ได้รับข้อมูลย้อนกลับในการทำงาน และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่จำกัด จึงทำให้เกิดความเครียด

1.5 ความคลุมเครือของบทบาท (Role Ambiguity) หมายถึง ความไม่เข้าใจหรือสับสนในบทบาทเมื่อวัตถุประสงค์หรือกระบวนการทำงานไม่มีความชัดเจน พนักงานขาดข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของตน

1.6 ความขัดแย้งของบทบาท (Role Conflict) หมายถึง การที่พนักงาน มีบทบาทหน้าที่หลายอย่างการทำงานในบทบาทหน้าที่หนึ่งจะทำให้การทำงานในอีกบทบาทหน้าที่หนึ่งเป็นไปได้ยาก หรือไม่สามารถทำได้

1.7 ความรับผิดชอบต่อบุคคลอื่น (Responsibility for others) หมายถึง สภาพการณ์ที่พนักงานได้รับมอบหมายให้ดูแลควบคุมรับผิดชอบโดยตรงต่อพนักงานคนอื่น ซึ่งเป็นผู้ใต้บังคับบัญชาของตน ปัจจัยด้านนี้จึงเกิดขึ้นเฉพาะกับพนักงานระดับผู้จัดการ ซึ่งสร้างความเครียดและกดดันมากกว่าการให้รับผิดชอบต่อความคิดหรือสิ่งอื่น ๆ

1.8 ลักษณะงานยากเกินไป (Qualitative Overload) หมายถึง การทำงานที่ต้องอาศัยทักษะความรู้ความสามารถมากกว่าที่พนักงานคนนั้นมีโดยพนักงานจะไม่สามารถปฏิบัติงานนั้นให้สำเร็จได้ไม่ว่าจะใช้เวลาานเพียงใดก็ตาม หรือการมีมาตรฐานผลการปฏิบัติงานที่สูงเกินไปจนไม่สามารถทำให้บรรลุได้

2. ปัจจัยในการทำงานในระดับองค์กรที่ก่อให้เกิดความเครียด (Organizational job stressor) คือ สภาพแวดล้อมในการทำงานที่บุคคลจะต้องเผชิญในการทำงาน เช่น

2.1 การให้รางวัล (Rewards) หมายถึง การที่องค์กรให้สิ่งตอบแทนกับพนักงานสำหรับการทำงานให้กับองค์กร เมื่อพนักงานรู้สึกว่าการให้รางวัล (เงินเดือน ผลประโยชน์ ความมั่นคงในงาน และโอกาสในการได้รับการเลื่อนตำแหน่ง) ไม่คุ้มค่ากับความพยายามในการทำงาน ให้รางวัลไม่เท่าเทียมกันหรือการให้รางวัลที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับผลการปฏิบัติงานจะทำให้พนักงานไม่พอใจ และเกิดความเครียดขึ้น

2.2 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) หมายถึง การที่องค์กรไม่จัดให้พนักงานได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาตนเองทำให้พนักงานเกิดความเครียดเนื่องจากไม่พอใจที่องค์กรไม่สนับสนุนให้มีความก้าวหน้า และไม่ส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง

2.3 การเมือง (Politics) หมายถึง การตัดสินใจขององค์กรที่อิงระบบพวกพ้องของตนมากกว่าผลการปฏิบัติงานทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพในการทำงานลดลงมากกว่าองค์กรที่มีบรรยากาศในการทำงานเป็นทีม

สรุปได้ว่า ปัจจัยความเครียดในการทำงานแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ ปัจจัยการทำงานในระดับบุคคลและปัจจัยการทำงานในระดับองค์กร โดยปัจจัยทั้งสองนี้มีผลต่อความเครียดในการทำงานของบุคคลและองค์กร การเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยเหล่านี้จะช่วยให้องค์กรหรือบุคคลสามารถจัดการกับความเครียดในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นผ่านการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสนับสนุนให้มีความพร้อมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานอย่างเหมาะสม

ผลกระทบต่อสุขภาพทั้งกายและจิตใจของบุคลากรในองค์กร

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในชีวิตเกิดขึ้นวิถีชีวิตที่เราคุ้นเคยก็จะเปลี่ยนไปทำให้เราต้องปรับตัวใหม่ทำให้เกิดผลกระทบต่อทั้งร่างกาย จิตใจ และพฤติกรรม แบ่งออกเป็น 3 ทางคือ

1. ทางร่างกาย (Physiological Responses) บุคคลที่มีความเครียดจากการทำงานสูงส่งผลให้ร่างกายมีการตอบสนอง 2 ลักษณะ คือ ระบบโลหิต ได้แก่ ความดันโลหิตสูงขึ้นความเสี่ยงโรคหัวใจและคอเลสเตอรอลสูงขึ้น ระบบชีวเคมี ได้แก่ ระบบฮอร์โมนต่าง ๆ ในร่างกายผิดปกติ ระบบการย่อยอาหารผิดปกติ
2. ทางจิตใจ (Psychological Responses) ความเครียดจากการทำงานส่งผลให้บุคคลรู้สึกมีความท้อแท้ต่อองค์กรและเกิดความสับสนในการทำงานวิตกกังวลในสิ่งต่าง ๆ ไม่มีความมั่นใจในตัวเอง รู้สึกเบื่อหน่าย และส่งผลให้ความพึงพอใจในงานนั้นลดลง
3. ทางพฤติกรรม (Behavioral Responses) พฤติกรรมในทางลบที่เกิดขึ้นจากความเครียดในการทำงาน ได้แก่ มีการเกิดอุบัติเหตุในการทำงานขึ้น พฤติกรรมการใช้บุหรี่ยาเสพติด การขาดงาน ลางาน การประท้วงหรือการต่อต้าน และเกิดการลาออกจางานในที่สุด (ขจรศักดิ์ อินทเนตร, 2564)

ความเครียดก่อให้เกิดผลกระทบต่อตนเองและต่อการปฏิบัติหน้าที่ในองค์กร ดังนี้

1. ผลกระทบต่อตนเอง ประกอบด้วย
ด้านพฤติกรรม ความเครียดทำให้บุคคล มีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากเดิมจากที่เคยเป็นอยู่ และในบางครั้งอาจมีพฤติกรรมไปในทางที่ผิดกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับของสังคม และมีผลต่อบุคคลรอบข้าง
ด้านสภาพจิตใจ ความเครียดทำให้บุคคล มีสภาพจิตใจไม่ปกติ มีความแปรปรวนทางด้านอารมณ์ มีการย้ำคิดย้ำทำ และทำให้เกิดการนอนไม่หลับ

ด้านสุขภาพ ความเครียดนั้นก่อให้เกิดปัญหาทางสุขภาพทางร่างกาย เช่น เกิดการเปลี่ยนแปลงของเส้นเลือดฝอยในสมองแตก ปวดศีรษะมึนงง ปวดท้อง หรืออาการเจ็บป่วยต่าง ๆ ทางร่างกาย

2. ผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ในองค์กร

ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการปฏิบัติหน้าที่ในการทำงานลดน้อยลง งานที่ทำอาจไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ หรืองานที่ปฏิบัติมีความผิดพลาด

รวมถึงขาดการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ เกิดปัญหาในความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

อ่อนล้า ท้อถอยในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่อยากมาปฏิบัติงาน ลางานบ่อยหรือขาดงาน อาจไปถึงขั้นต้องลาออกจากงาน

เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อองค์กร โดยมีทัศนคติที่ขัดแย้งทางความคิดกับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือเพื่อนร่วมงาน ความพึงพอใจในงานลดน้อยลง รวมถึงความจงรักภักดีต่อองค์กรลดน้อยลง (มุกดา ศรีรงค์ และคณะ, 2558)

สรุปได้ว่า การเผชิญกับความเครียดเหล่านี้อาจมีผลกระทบต่อสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจของเจ้าหน้าที่ โดยมักจะเกิดอาการเหนื่อยล้า ไม่มีความสุขในการทำงาน หรืออาจมีอาการซึมเศร้าและวิตกกังวลเพิ่มขึ้น ซึ่งสามารถมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรอย่างมีนัยสำคัญจนอาจไปถึงขั้นต้องลาออกจากงาน

การรักษาและการป้องกันความเครียด (พญ. จุติพร ศุภสิทธิ์ธารง, 2566, สืบออนไลน์)

การรักษาอาการเครียด แม้ว่าเราจะไม่สามารถหลีกเลี่ยงความเครียดได้ แต่ก็มีกลวิธีที่เราสามารถทำเพื่อช่วยให้ตัวเรารับมือกับความเครียดในแต่ละวันได้

1. รับรู้ถึงความรู้สึกของตัวเอง หมั่นสังเกตตัวเองเมื่อรู้สึกเครียด หาเวลาไปออกกำลังกายเพราะการออกกำลังกายช่วยทำให้อารมณ์ดีขึ้นได้

2. ขึ้นชมยินดีกับสิ่งที่เราทำสำเร็จในแต่ละวันแม้ว่าจะเป็นเรื่องเล็กน้อยก็ตาม

3. ตั้งเป้าหมายระยะสั้นเพื่อช่วยให้รู้สึกที่เราสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตให้สำเร็จจุลวงได้

4. หากรู้สึกวิตกกังวลมากเกินไปจนกว่าจะรับมือกับความเครียดได้ด้วยตนเอง ควรปรึกษาแพทย์เพื่อ

หาทางออก

การป้องกันความเครียด เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเครียดจนมากเกินไป ลองปฏิบัติตัวตามวิธีต่างๆ ดังนี้

1. ดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ นอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอ ช่วยให้ร่างกายรับมือกับความเครียดได้ดีขึ้น

2. ฝึกเทคนิคการผ่อนคลาย เช่น การหายใจลึก ๆ การผ่อนคลายกล้ามเนื้อ การนั่งสมาธิ โยคะหรือไทเก๊ก

3. ไม่คิดเชิงลบ คิดบวกและขอบคุณสิ่งดีๆ เล็กๆ น้อยๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

4. เรียนรู้ที่จะปฏิเสธงานเพิ่มหากยุ่งหรืองานหนักเกินไป

5. ทำสิ่งที่ทำให้เรายิ้มได้ เรียนรู้ที่จะยอมรับว่าเราไม่สามารถควบคุมทุกอย่างได้ตั้งใจ
6. ติดต่อกับคนที่เรารัก เพื่อนหรือคนที่ทำให้เราหัวเราะได้พวกเขาเหล่านี้สามารถเป็นแรงสนับสนุนจิตใจทำให้เราก้าวผ่านปัญหาไปได้และทำให้เรารู้สึกว่าเราไม่ได้อยู่ตัวคนเดียว

สรุปได้ว่า การรักษาและการป้องกันอาการเครียดเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เรามีชีวิตที่มีความสุขและสมดุลมากขึ้น การเลือกใช้วิธีการเหล่านี้ร่วมกันสามารถช่วยให้ความเครียดลดลง ช่วยให้เราสามารถรับมือและป้องกันไม่ให้เกิดอาการเครียดมากเกินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คริสตมาส ลีมรัตน์กุล (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา ผลการวิจัยพบว่า ระดับความเครียดในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดการบริหารส่วนจังหวัดยะลา อยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบความเครียดในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรสังกัดการบริหารส่วนจังหวัดยะลาที่มีภูมิลำเนาแตกต่างกัน มีระดับความเครียดในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปัจจัยด้านการทำงานส่งผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของบุคลากร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

แคทลียา รักนุ้ย (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง ผลการวิจัยพบว่า ระดับความเครียดในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง ด้านงานที่ปฏิบัติ ด้านบทบาทหน้าที่และด้านการให้รางวัลจูงใจอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลการเปรียบเทียบระดับความเครียดในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และความเพียงพอของรายได้ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 และปัจจัยในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อระดับความเครียดในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง มี 3 ปัจจัย เรียงตามลำดับปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ด้านการให้รางวัลจูงใจ ด้านงานที่ปฏิบัติ และด้านบทบาทหน้าที่

บทสรุป (Conclusion)

ปัญหาความเครียดในการทำงานของเจ้าหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและมีผลกระทบต่อสุขภาพทั้งกายและจิตใจเป็นอย่างมาก การทำงานในสภาพแวดล้อมที่มีแรงกดดันและความต้องการให้งานเสร็จภายในเวลาที่กำหนด อาจทำให้พนักงานรู้สึกตึงเครียดและมีความกดดันทางจิตใจ เฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหรือสถานะเศรษฐกิจที่ไม่แน่นอน เรื่องที่พบได้บ่อยและมีผลกระทบต่อทั้งบุคลากรและองค์กร บางครั้งอาจเกิดจากแรงกดดันในการทำงานที่มาจากตัวบุคคล

หรือตัวแรงงานต่าง ๆ ซึ่งอาจทำให้เจ้าหน้าที่รู้สึกไม่พึงพอใจ หรือมีความเครียดเกิดขึ้นเนื่องจากการทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักมีลักษณะที่ต้องมีการตอบสนองต่อความต้องการและความกดดันจากสายงาน เช่น การต้องปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายและกฎระเบียบขององค์กร การตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่ การต้องจัดการกับปัญหาและความท้าทายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน และการปฏิบัติหน้าที่ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เช่น การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหรือสภาวะเศรษฐกิจ บางครั้งการทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังต้องพบเจอกับความแตกต่างในวัฒนธรรมองค์กรและรูปแบบการทำงานของทีมงาน ซึ่งอาจสร้างความขัดแย้งหรือความขัดแย้งระหว่างบุคลากร นอกจากนี้สภาวะเศรษฐกิจที่ไม่แน่นอนการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหรือสถานการณ์ทางสังคมที่ซับซ้อนก็สามารถเป็นตัวกระตุ้นที่ทำให้เกิดความเครียดในการทำงานเพิ่มขึ้นเช่นกัน

ดังนั้น การจัดการความเครียดในการทำงานของเจ้าหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสิ่งที่สำคัญ องค์กรควรให้ความสำคัญสนับสนุนและส่งเสริมสุขภาพทั้งกายและจิตใจของเจ้าหน้าที่ โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนในการทำงานที่มีความเข้าใจและความรับผิดชอบต่อสุขภาพจิตของพนักงาน และการให้ความสำคัญในการพัฒนาทักษะและความสามารถในการจัดการกับความเครียด นอกจากนี้ยังควรมีการสนับสนุนในการเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการจัดการความเครียดและการสร้างสุขภาพจิตที่ดี ซึ่งจะช่วยให้เสริมสร้างความพร้อมในการปฏิบัติงานและพัฒนาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการให้บริการประชาชนได้มากขึ้นในอนาคต

เอกสารอ้างอิง (References)

- ขจรศักดิ์ อินทเนตร. (2564). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับความเครียดของพลทหารกองประจำการใหม่กองพลทหารราบที่ 4 ค่ายสมเด็จพระนเรศวรมหาราช จังหวัดพิษณุโลก**. สารานุกรมสุขภาพศาสตร์. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- คณิน จินตนาปราโมทย์, พรชัย สิทธิศรีณย์กุล. (2562). **สรีรวิทยาความเครียดจากการทำงานและการแก้ปัญหาเมื่อเผชิญความเครียดในอาชีพแพทย์**. ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม. คณะแพทยศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คริสต์มาส ลิ้มรัตนกุล. (2566). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา**. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- แคทลียา รักนุ้ย. (2565). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลนครตรังจังหวัดตรัง**. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ประภากร ใจบุญ. (2564). “อิทธิพลของลักษณะงานและสภาพแวดล้อมที่มีต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี”.
- วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น. 18(1) : 92-105.

- พญ. ฐิติพร ศุภสิทธิ์อำรง. (2566). “จิตแพทย์ผู้ชำนาญการด้านจิตเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ : Med Park Hospital”. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <https://www.medparkhospital.com/disease-and-treatment/stress>. สืบค้น 15 เมษายน 2567
- พรทิพย์ สารเชื้อ. (2567). “ความเครียดจากการทำงาน”. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <https://www.npc-se.co.th/detailknowledgebase-5-> สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2567.
- มุกดา ศรียงค์ และคณะ. (2558). **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อนันท์ พะละหงษ์, ทีปพิพัฒน์ สันตะวัน. (2558). **ความเครียดในการทำงานของพนักงานเทศบาลเมืองบางมูลนาก อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร**. สาขาวิชาการจัดการภาครัฐแนวใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- Ivancavich, John M., and Matteson, Michael T. (1993). **Organizational Behavior and Management**. 5 th.ed. Texas : McGraw-hill.
- Luckman, John and Rorenson, Karen C. (1980). **Medical 3–surgical Nursing : Psychological Approach**, 2nd.Ed, Philadelphia: W.B Saunders C, p.10.

หลวงปู่ใหญ่บ้านโพน : บทบาททางสังคมที่ส่งผลต่อชุมชนบ้านโพน

อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม

LUAN PU YAI BAN PHON : SOCIAL ROLE THAT AFFECTS THE BAN PHON
COMMUNITY CHIANG YUEN DISTRICT MAHA SARAKHAM PROVINCE.

พันศักดิ์ พันธุ์เลิศ¹ ดร.ลัดดาวัลย์ อินทรกำแหง²

Punsak Punlurt¹ Laddawan Indharagumkaeng²

¹นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิจัยวัฒนธรรม ศิลปกรรมและการออกแบบ
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น E-mail punsak.p@kkumail.com

²อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิจัยวัฒนธรรม ศิลปกรรมและการออกแบบ
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น E-mail Laddsr@kkumail.com

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง หลวงปู่ใหญ่บ้านโพน : บทบาททางสังคมที่ส่งผลต่อชุมชนบ้านโพน อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาททางสังคมของหลวงปู่ใหญ่ วัดพุทธประดิษฐ์ ที่ส่งผลต่อชุมชนบ้านโพน ตำบลโพนทอง อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลภาคเอกสารและภาคสนาม โดยการสังเกต การสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ปฏิบัติ และผู้เกี่ยวข้อง นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า บทบาททางสังคมของหลวงปู่ใหญ่ วัดพุทธประดิษฐ์ ที่ส่งผลต่อชุมชนบ้านโพน ตำบลโพนทอง อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม แบ่งบทบาททางสังคมออกเป็น 5 ส่วน คือ บทบาทด้านจิตใจบทบาทด้านสังคม บทบาทด้านวัฒนธรรม บทบาทด้านเศรษฐกิจและบทบาทต่อพระพุทธศาสนา หลวงปู่ใหญ่บ้านโพนมีบทบาทที่สำคัญต่อคนในชุมชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากทุกคนในชุมชนมีการสักการะ กราบไหว้ บูชา มาจากความเลื่อมใสในหลวงปู่ใหญ่บ้านโพน เพื่อความเป็นสิริมงคล ซึ่งเชื่อว่าจะมีความศักดิ์สิทธิ์สามารถปัดเป่าสิ่งที่ไม่ดี และช่วยให้สามารถบรรลุในสิ่งที่ประสงค์ได้ ซึ่งเป็นการสร้างเรื่องราวและสร้างคุณค่าให้กับหลวงปู่ใหญ่บ้านโพน โดยรวมบทบาททั้งทางด้านความเชื่อ พิธีกรรม ศาสนาไว้ด้วยกัน ทำให้เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้นเนื่องจากความเชื่อ ความศรัทธา และด้วยบทบาททางด้านต่าง ๆ ยังช่วยขัดเกลาคนในชุมชนให้พ้นจากสิ่งที่ไม่ดีทั้งปวง

คำสำคัญ (Keywords) : หลวงปู่ใหญ่บ้านโพน, พระใหญ่บ้านโพน, วัดพุทธประดิษฐ์, บทบาท

Abstract

There is the research article part of the research on Luang Pu Yai Ban Phon: Social role that affects to the Ban Phon community, Chiangyuen District, Mahasarakham Province. The objective is to study the social role of Luang Pu Yai. Buddha Pradit Temple that the affects to Ban Phon community, Phonthong Sub-district, Chiangyuen District Mahasarakham Province. The qualitative research using document and field data collection methods, through observation and interviews from knowledge groups, practitioners, and related parties. Present the results of descriptive data analysis.

The research of results found that the social role of Luang Pu Yai Buddha Pradit Temple that the affects to Ban Phon community, Phonthong Sub-district, Chiangyuen District Mahasarakham Province. Divide social roles into 5 parts: Psychological roles, Social roles, Cultural role, Economic role and role in Buddhism. Luang Pu Yai Ban Phon plays a very important role for the people in the community. Because everyone goes to pay homage and worship comes from their faith in Luang Pu Yai Ban Phon. For good fortune which is believed to be sacred and can ward off badness and helps to achieve what is desired which creates stories and creates value for Luang Pu Yai Ban Phon. It combines the roles of beliefs, rituals, and religion together. Makes the community economy better because of beliefs faith and with various roles also help purify people in the community from all badness.

Keywords: Luang Pu Yai Ban Phon Buddha statue, the Buddha statue at Ban Phon, Buddha Pradit Temple, roles.

บทนำ (Introduction)

ความเชื่อของชาวพุทธในสังคมไทยเป็นความเชื่อที่หลากหลาย อันเป็นที่มาของความเชื่อและพิธีกรรมตามประเพณีต่าง ๆ ซึ่งรูปแบบและวิธีการปฏิบัติที่แตกต่างกันไป ความเชื่อส่วนใหญ่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ เมื่อสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นมีผลต่อวิถีชีวิตมนุษย์ ทั้งให้คุณประโยชน์และให้โทษ มนุษย์ไม่สามารถค้นหาสาเหตุมาอธิบายได้ ความเชื่อนั้นยังได้มีวิวัฒนาการตามลำดับขั้นอีกมากหลาย เช่น ความเชื่อในธรรมชาติ ความเชื่อระดับต่ำสุดของมนุษย์ คือ ความเชื่อในธรรมชาติ เพราะธรรมชาติเกิดขึ้นอยู่ข้างเคียงกับมนุษย์ ความเชื่อในคติ ถิ่นผีสิง เทวดา สังคมไทยมีความเชื่อดั้งเดิม โดยลักษณะความเชื่อของคนในสังคมไทยมีการปรับเปลี่ยนไปจากความเชื่อดั้งเดิม ทั้งนี้ เพราะการได้ติดต่อสัมพันธ์กับโลกภายนอก จึงทำให้ได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมอื่น ๆ จนทำให้สภาพสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับลักษณะคติความเชื่อในสังคมไทยโดยทั่วไปความเชื่อเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น เมื่อเกิดเป็นระบบขึ้นในสังคมมักเรียกว่า

ศาสนา มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงสถาบันต่าง ๆ ทั้งในด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม ปัจจุบัน (พระครูใบฎีกาหัสดี กิตตินนโท, 2563)

ชุมชนเปรียบเสมือนสิ่งมีชีวิต มีการเคลื่อนไหวอย่างเป็นกระบวนการ ทางสังคมและวัฒนธรรม ต่อเนื่องตามสภาวะการณ์ ความเชื่อในชุมชนจะเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่กำหนดให้กลุ่มคนที่มีความเชื่อนั้น แสดงพฤติกรรม หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ชุมชนเป็นเขตพื้นที่ที่มีครอบครัวจำนวนมากมาตั้งบ้านเรือนพักอาศัย ชุมชนแต่ละแห่งมักจะมีลักษณะสาธารณูปโภค และบริการสาธารณะตามความจำเป็นพื้นฐานของชีวิต แต่จะมีลักษณะเฉพาะตามบริบททางสังคม แต่ละชุมชนจะมีการเรียนรู้พัฒนาและปรับตัวสร้างวัฒนธรรมชุมชนขึ้นมา กำหนดวิถีการดำเนินชีวิตในชุมชน โดยจะมีความเชื่อ เข้ามามีอิทธิพลต่อสมาชิกในชุมชนอยู่ด้วย ความเข้มข้น และรูปแบบเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคมหลายประการ กลุ่มคนที่มีความเชื่อจะเกิดพลังศรัทธาขึ้นมา พลังกลุ่มคนที่ ศรัทธาจะพยายามแสดงออกในรูปแบบของการทำกิจกรรม แสดงพฤติกรรมตามแนวทางที่ปฏิบัติและข้อห้าม ต่าง ๆ พลังศรัทธานี้ ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคม เกิดการรวมกลุ่มรวมตัวจัดกิจกรรมในเวลา สถานที่ ตามที่ควรจะเป็นตามแนวของความเชื่อนั้น (Navagtpattoon, N., 2017) ความเชื่อที่ปรากฏร่องรอย แบ่งตามคติของแต่ละความเชื่อในทางพุทธศาสนา พิธีกรรมประเพณี ต่าง ๆ ความเชื่อและพิธีกรรมที่ปรากฏให้เห็น นั้น จำแนกได้ 2 ลักษณะ คือ 1) ความเชื่อที่ถือปฏิบัติทั้งประเทศ ในทางพุทธศาสนาที่เป็นศาสนาหลักประจำชาติ 2) ความเชื่อท้องถิ่น ที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประกอบอาชีพในทางเกษตรกรรม และยังปรากฏความเชื่อที่ถือปฏิบัติส่วนบุคคล ซึ่งส่งผลต่อจิตใจในด้านการวิงวอนต่ออำนาจเร้นลับพลังเหนือธรรมชาติ ในลักษณะคำบอกเล่าจากรุ่นสู่รุ่น แต่ที่สำคัญของความเชื่อ คือ การเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความศรัทธาที่สูงย่อมมีผลต่อจิตใจความรู้สึกเรื่องบุญ บาป และพลังศรัทธาความเชื่อที่เกิดกับผู้เข้าร่วมโดยตรงยังมีผลต่อความรู้สึกที่จะขยายผลเผยแพร่ความศรัทธา ความเชื่อนั้นไปยังคนรุ่นหลังหรือคนอื่น ๆ (ลัญจกร นิลกาญจน์, 2561) ความเชื่อจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะกำหนดการแสดงออกของคนในสังคม กล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ความเชื่อเป็นตัวกำหนดคตินั้นแขนงอื่น ๆ ในสังคมนั้น ๆ ทั้งนี้เพราะเมื่อคนในสังคมมีความเชื่อเรื่องใด ย่อมประพฤติปฏิบัติหรือแสดงออกด้วยประเพณี พิธีกรรม และอื่น ๆ ให้สอดคล้องกับความเชื่อนั้น

พื้นที่บ้านโพน ตำบลโพนทอง อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคามนั้น เป็นหมู่บ้าน ห่างจากอำเภอ เชียงยืน 7 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากตัวจังหวัดมหาสารคาม ประมาณ 40 กิโลเมตร นับเป็นหมู่บ้านเก่าแก่ ตั้งเดิม ก่อตั้งมาราวศตวรรษที่ 11 หรือ ประมาณ พ.ศ. ๑๑๐๐ มีทั้งหมด 6 หมู่บ้านและ 2 วัด คือ วัดจันทร์ ประสิทธิ์และวัดพุทธประดิษฐ์ (หนังสือที่ระลึกงานสมโภชพระใหญ่บ้านโพน, 2539) ซึ่งวัดพุทธประดิษฐ์เป็นที่ประดิษฐานหลวงปู่ใหญ่บ้านโพน หลวงปู่ใหญ่ หรือ “พระใหญ่บ้านโพน” เป็นพระประธานในวิหาร ณ วัดพุทธประดิษฐ์ หรือ วัดบ้านโพน อยู่ที่บ้านโพน ตำบลโพนทอง อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม จากการสัมภาษณ์ ศรายุทธ นามมูลตรี (สัมภาษณ์: 2567) ปราชญ์ชาวบ้านในชุมชนบ้านโพน กล่าวว่า หลวงปู่ใหญ่แต่เดิมชาวบ้านเรียกว่า หลวงพ่อใหญ่ พระครูชาใหญ่ หรือพระใหญ่บ้านโพน ก่อนที่จะเป็นหลวงปู่ใหญ่บ้านโพน ซึ่งเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ประดิษฐานอยู่ในวิหารวัดพุทธประดิษฐ์ หรือ วัดบ้านโพน แยกสลักจากหิน

ศิลาแลง มีขนาดหน้าตัดกว้างประมาณ 1 เมตร ยาว 60 เซนติเมตร สูง 2 เมตร 64 เซนติเมตร โดยส่วนใหญ่ พุทธศาสนิกชนที่เข้ามากราบไหว้นั้นมักจะปิดทององค์หลวงพ่อใหญ่ ทำให้มองไม่เห็นเนื้อเดิมของพระพุทธรูป ซึ่งทำจากเนื้อหินศิลาแลง เข้าใจกันว่าเป็นพระพุทธรูปโบราณสร้างขึ้นตั้งแต่สมัยขอม แต่เมื่อพิจารณาจากพระพักตร์ ใบหู และยอดเศียร อายุการสร้างไม่น่าจะเกิน 200 ปี อยู่ช่วงปลายสมัยกรุงศรีอยุธยาถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น พระพุทธรูปลักษณะนี้จะพบเห็นอยู่หลายแห่งในภาคอีสานและทั่วไปในประเทศลาว เป็นศิลปะช่างสกุลลาว ที่อพยพมาจากเหตุวุ่นวายในราชสำนักเวียงจันทน์ ครั้งที่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ต้อนรับชาวลาวมาอยู่ทางทางภาคอีสานของไทย และก็มีช่างฝีมือดีได้อพยพเข้ามาในครั้งนี้นี้ด้วย เมื่อสามารถสร้างบ้านแปลงเมืองใหม่ได้แข็งแรงมั่นคงแล้ว ก็มีการสร้างวัดและสร้างพระพุทธรูปอัญเชิญประดิษฐานเป็นพระประธานในอุโบสถ พระพุทธรูปใหญ่ก็เช่นเดียวกัน แต่เดิมที่ประดิษฐานอยู่ในอุโบสถเล็กๆ ทิศเหนือหลังหนึ่งในป่ากร้าง มีชาวบ้านมาสร้างบ้านในบริเวณใกล้เคียง จึงได้ร่วมกันบูรณะปฏิสังขรณ์และสร้างวิหารให้พระพุทธรูปใหญ่ จากนั้นมาจนบัดนี้นับเป็นเวลามากกว่า 100 ปี พระพุทธรูปใหญ่เป็นที่เคารพสักการะของชาวบ้านในละแวกนั้น ไม่ว่าใครจะทำการสิ่งใดก็จะมาจุดธูปบอกกล่าวพระพุทธรูปใหญ่เพื่อเป็นสิริมงคล (สุนทร โภธิสาร, 2558)

การเกิดขึ้นของความเชื่อและพิธีกรรมเป็นการเกิดขึ้นหลังจากที่สังคมได้สร้างวัฒนธรรมที่เข้มแข็งจนมีอัตลักษณ์ประจำชุมชน สามารถสืบทอดจนกลายเป็นประเพณีและพิธีกรรมที่ชุมชนยอมรับ ดังนั้น ความเชื่อพิธีกรรม เป็นกฎเกณฑ์หรือการควบคุมทางสังคม ที่ทำหน้าที่ขึ้นควบคุมพฤติกรรมของผู้คนที่อยู่ในวัฒนธรรมเดียวกัน มีรากเหง้าเดียวกัน ให้อยู่ร่วมกันอย่างมีสัมพันธภาพที่ดีและมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ชาวบ้านจึงมีความเชื่อถือทั้งผี พราหมณ์ พุทธ จะประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อที่ปฏิบัติสืบทอดกับมาโดย เรียกว่า ประเพณีการทำบุญ (จิรวัดน์ พิระสันต์, 2553) ความเชื่อของชุมชนบ้านโนน ตำบลโนนทอง อำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม มีความเชื่อเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีอีสานแบบดั้งเดิมอย่างเคร่งครัด คือ มีการสืบทอดประเพณีอันดีงามที่ถูกสั่งสม ถูกถ่ายทอดจากบรรพบุรุษให้ลูกหลานชาวบ้าน ได้ดำเนินวิถีชีวิตที่ถูกต้องตามครรลอง ธรรมเนียม หรือที่เรียกว่าประเพณีฮีต 12 คอง 14 เป็นธรรมเนียมปฏิบัติของชาวอีสาน การศึกษาบทบาททางสังคมของหลวงพ่อใหญ่ บ้านโนน วัดพุทธประดิษฐ์ ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนตำบลโนนทอง อำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม เพื่อวิเคราะห์บทบาททางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนผู้วิจัยจึงใช้กรอบแนวคิดของ ฐริทัต ศรีอร่าม (2560) แบ่งบทบาททางสังคมออกเป็น 5 ส่วน คือ บทบาทด้านจิตใจ บทบาทด้านสังคม บทบาทด้านวัฒนธรรม บทบาทด้านเศรษฐกิจและบทบาทต่อพระพุทธศาสนา ซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องกับหลวงพ่อใหญ่ บ้านโนน วัดพุทธประดิษฐ์ ใช้ในการนำเสนอและวิเคราะห์ข้อมูลด้านบทบาททางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน

บ้านโนน มีวัดเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมทางพุทธศาสนาและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ความเชื่อและพิธีกรรมของคนในชุมชนถูกถ่ายทอดออกมาในรูปแบบบุญประจำปี ซึ่งจะมีพิธีกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับหลวงพ่อใหญ่บ้านโนนเป็นการแสดงความเคารพเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในชุมชนเป็นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ประเพณีที่ปฏิบัติต่อหลวงพ่อ

ใหญ่บ้านโพนยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีการจัดงานประจำปีที่ยิ่งใหญ่ สร้างอาชีพและรายได้ให้คนในชุมชนซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดมหาสารคาม ประเด็นโครงการที่จำเป็นต้องผลักดันตามแผนการดำเนินงานสำคัญ โครงการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ศิลปะ และวัฒนธรรม รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบกับเรื่องดังกล่าวยังไม่มีการศึกษาวิจัยมาก่อน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา เรื่อง หลวงปู่ใหญ่บ้านโพน : บทบาททางสังคมที่ส่งผลต่อชุมชนบ้านโพน อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาททางสังคมของหลวงปู่ใหญ่บ้านโพนที่ส่งผลต่อชุมชน โดยใช้บทบาททางสังคม 5 ด้านมาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนและส่งผลในด้านใดต่อชุมชน ผลของการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในด้านการศึกษา ด้านวิชาการ เป็นฐานข้อมูลและสามารถสืบค้นให้แก่ผู้สนใจ รวมถึงเป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับหลวงปู่ใหญ่ที่ปรากฏในภาคอีสานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

เพื่อศึกษาบทบาททางสังคมของหลวงปู่ใหญ่ วัดพุทธประดิษฐ์ ที่ส่งผลต่อชุมชนบ้านโพน ตำบลโพนทอง อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1.1 กลุ่มผู้รู้ ประกอบด้วย เจ้าอาวาสวัดพุทธประดิษฐ์ อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม 1 รูป และผู้นำชุมชน 4 คน

1.2 กลุ่มผู้ปฏิบัติ ประกอบด้วย พระสงฆ์ที่จำพรรษาภายในวัดพุทธประดิษฐ์ อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม 5 รูปและกะเจ้าประจำหมู่บ้าน 5 คน

1.2 กลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ประชาชนที่มีความศรัทธาต่อหลวงปู่ใหญ่ในชุมชนบ้านโพน อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม รวมทั้งหมด 5 คน

2. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสังเกต (Observation), แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation), แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) และแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) และแบบสัมภาษณ์ชนิดไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ลงพื้นที่ภาคสนามโดยการลงพื้นที่ วัดพุทธประดิษฐ์ บ้านโพน ตำบลโพนทอง อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม

3.2 แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เพื่อมีส่วนร่วมในการทำพิธีกรรมต่างๆ ต่อหลวงปู่ใหญ่บ้านโนน เครื่องมือนี้ใช้กับผู้วิจัย

3.3 ใช้แบบสังเกตชนิดไม่มีส่วนร่วม (Non -Participant Observation) เพื่อสังเกตการกระทำพิธีกรรมต่าง ๆ ที่ปฏิบัติต่อหลวงปู่ใหญ่บ้านโนน เครื่องมือนี้ใช้กับผู้ปฏิบัติ

3.4 ใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ชนิดมี โครงสร้าง (Structured Interview) ใช้สัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลความเชื่อและพิธีกรรม หลวงปู่ใหญ่บ้านโนน วัดพุทธประดิษฐ์ อำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม เครื่องมือนี้ใช้กับผู้รู้และปฏิบัติ

3.5 ใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ใช้สัมภาษณ์เกี่ยวกับบทบาททางสังคมของหลวงปู่ใหญ่บ้านโนน วัดพุทธประดิษฐ์ที่ส่งผลต่อชุมชนบ้านโนน อำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม เครื่องมือนี้ใช้กับผู้เกี่ยวข้อง

4. การจัดทำข้อมูล

ทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) การวิเคราะห์ข้อมูลภาคเอกสารและการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม เมื่อผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเรียบร้อยแล้วจึงนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเนื้อหาผลการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วจึงนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่สมบูรณ์ไปใช้สรุปผลและอภิปรายผล

5. การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่ได้จากการลงภาคสนามประกอบการสังเกต การสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ประมวลผล เรียบเรียง นำเสนอในรูปแบบความเรียงและภาพประกอบ ตามความมุ่งหมายของการวิจัย แล้วนำข้อมูลมานำเสนออภิปรายผลเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ของหลวงปู่ใหญ่บ้านโนน วัดพุทธประดิษฐ์ ที่ส่งผลต่อชุมชนตำบลโนนทอง อำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม เพื่อวิเคราะห์บทบาททางสังคมที่ส่งผลต่อชุมชน ผู้วิจัยจึงใช้กรอบแนวคิดของ ฐริทัต ศรีอร่าม (2560) แบ่งบทบาททางสังคมออกเป็น 5 ส่วน คือ บทบาทด้านจิตใจ บทบาทด้านสังคม บทบาทด้านวัฒนธรรม บทบาทด้านเศรษฐกิจและบทบาทต่อพระพุทธศาสนา ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับหลวงปู่ใหญ่ บ้านโนน วัดพุทธประดิษฐ์ ใช้ในการนำเสนอและวิเคราะห์ข้อมูลด้านบทบาททางสังคมที่ส่งผลต่อชุมชน โดยได้ผลการศึกษาดังนี้

1. บทบาทด้านจิตใจ พบว่า บทบาททางสังคมด้านจิตใจที่ส่งผลในชุมชนของหลวงปู่ใหญ่ บ้านโนน วัดพุทธประดิษฐ์ เป็นที่พึ่งทางจิตใจของคนในชุมชนทำให้รู้สึกถึงความปลอดภัย โดยยึดเหนี่ยวให้คนในชุมชนกลมกลืน และเป็นสิ่งเตือนใจในการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม ละเว้นจากการทำชั่วทั้งปวง ทำให้คนในชุมชน

เกิดจิตสำนึกร่วมกันผ่านการเคารพนับถือต่อหลวงปู่ใหญ่บ้านโพนถือเป็นศูนย์กลางเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของชุมชน เมื่อคนในชุมชนเกิดความไม่มั่นคงทางจิตใจ หลวงปู่ใหญ่บ้านโพนจึงยังเป็นศูนย์รวมทางด้านการศึกษาทางจิตใจของคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม (Functionalism) ของมาลินอฟสกี (Malinowski) ได้นำเสนอแนวคิดหลักของทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมไว้ว่า โดยความต้องการทางด้านจิตใจ (Symbolic Needs) คือ ความต้องการของมนุษย์เพื่อความมั่นคงทางด้านจิตใจ เช่น ความต้องการสงบทางใจ ความกลมกลืนทางสังคมและเป้าหมายชีวิต ระบบสังคมที่สนองความต้องการเหล่านี้ ได้แก่ ความรู้ ภูมิปัญญา ศาสนา นิยายปรัมปรา ศิลปะ และเวทมนตร์คาถา โดยทั่วไปเวทมนตร์คาถาทำหน้าที่ที่ทำให้คนรู้สึกอบอุ่นใจ (สุเทพ สุนทรเกสัช, 2553) เนื่องจากคนในชุมชนนับถือและศรัทธาต่อหลวงปู่ใหญ่ซึ่งถือเป็นระบบความเชื่ออย่างหนึ่ง โดยใช้แสดงความเคารพและขอพรผ่านองค์หลวงปู่ใหญ่เป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้าเป็นที่เคารพสักการะและเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของคนในชุมชน จึงเป็นที่ยึดเหนี่ยวในด้านการศึกษาดำเนินชีวิตของคนในชุมชน โดยคนในชุมชนบ้านโพนได้นำความเชื่อและพิธีกรรมมาปฏิบัติใช้ในการดำเนินชีวิต โดยได้มีการนำเอาหลักธรรมมาประยุกต์ใช้และพิธีกรรมมีส่วนเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพเช่นเดียวกัน โดยมีการส่งต่อทางด้านวัฒนธรรมจนกลายเป็นประเพณีประจำปีที่ยิ่งใหญ่ ซึ่งได้มีการสืบสานกันมาตั้งแต่โบราณ ชุมชนบ้านโพนนั้นให้ความสำคัญกับความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับหลวงปู่ใหญ่ บ้านโพน วัดพุทธประดิษฐ์เป็นอย่างมาก อย่างเช่น พิธีสาบานออกเหล่าและบุญสงฆ์ พิธีสาบานออกเหล่าของหลวงปู่ใหญ่บ้านโพนนั้น ถือเป็นกุศโลบายทำให้ผู้ที่ตั้งจิตอยากเลิกจากสิ่งมีนเมาให้ออกพ้นจากสิ่งที่ไม่ดี ยาเสพติด เหล้า ของมีนเมา โดยการสาบานจะอธิษฐานต่อหลวงปู่ใหญ่บ้านโพนให้ดลจิตดลใจให้ละเลิกได้ ถ้าไม่ละ ไม่เลิกให้มีอันเป็นไป ถ้าละได้ให้เจริญรุ่งเรือง ให้คุณพระคุณเจ้า ปกป้องรักษา ซึ่งเป็นการดลจิตดลใจให้เชื่อเรื่องของการกระทำที่ว่าเป็นความเชื่อในความเป็นเหตุเป็นผลแห่งการกระทำของตนเอง หากเลิกจากสิ่งที่ไม่ดีต่อชีวิตได้ก็จะยิ่งเจริญรุ่งเรือง ก็สามารถบ่งบอกได้ว่าเมื่อไหร่ที่ทำเหตุดี ก็ให้เกิดผลดี เมื่อทำเหตุชั่ว ก็ให้เกิดผลชั่ว เมื่อเราต้องการผลดี ก็ต้องทำเหตุดี และต้องเว้นการกระทำชั่ว ความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้น จะดลจิตดลใจให้มาสนับสนุนการกระทำดี ส่วนบุญสงฆ์นั้นเป็นการสงฆ์กราบพระสงฆ์องค์เจ้าและขอพรจากหลวงปู่ใหญ่บ้านโพนเพื่อเสริมมงคลและความอุดมสมบูรณ์ โดยมีความสัมพันธ์กันกับการประกอบอาชีพของชาวบ้าน โดยแต่เดิมคนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม การสงฆ์จะเป็นเหมือนการขอพรเพื่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ก่อนการเริ่มต้นทำนา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการประกอบอาชีพ โดยนำหลักธรรมในพิธีกรรมและความเชื่อไปปรับใช้ในการทำงานได้สำเร็จด้วยการ ทาน ศิลปะและภาวนา ซึ่งหลักธรรมเหล่านี้เกิดจากความเพียรพยายาม เช่น ในพิธีกรรมต่าง ๆ นั้นจะต้องใช้เวลาในการเตรียม ซึ่งเป็นเหมือนความเพียรพยายาม ความอดทน สามัคคี โดยตามหลักของการเจริญภาวนาเข้ามาช่วยในการเตรียมพิธีกรรมต่าง ๆ กระบวนการเหล่านี้จะนำไปให้ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานต่อไป โดยคนในชุมชนมีการปรับนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาประยุกต์ใช้ในการทำงานของตน ซึ่งการอาศัยหลักธรรมเหล่านี้จะช่วยให้การประกอบอาชีพเป็นไปได้อย่างดี หลวงปู่ใหญ่บ้านโพนจึงมีความสำคัญต่อทางด้านจิตใจของคนในชุมชนเป็นอย่างมาก ถือเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจของคนในชุมชน

2. บทบาทด้านสังคม พบว่า เนื่องจากคนในชุมชนมีความศรัทธาต่อหลวงปู่ใหญ่บ้านโพนเป็นอย่างมาก ซึ่งถือเป็นศูนย์รวมยึดเหนี่ยวจิตใจและคนในชุมชนให้แน่นแฟ้นกลมเกลียวกัน จากความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ ของคนในชุมชน โดยคนในชุมชนส่วนใหญ่จะไปกราบไหว้สักการะบูชาหลวงปู่ใหญ่ ถือเป็นความศรัทธาที่คนในชุมชนยึดมั่นถือมั่นถือเป็นแกนหลักในการยึดความมั่นคงของคนในชุมชน ความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ ถือเป็นพื้นฐานและหลักในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนเกิดเป็นการจัดระเบียบทางสังคม โดยทำให้สังคมเป็นกลุ่มเป็นก้อนจากการปฏิบัติตามความเชื่อและพิธีกรรมของหลวงปู่ใหญ่บ้านโพน โดยบทบาทของหลวงปู่ใหญ่บ้านโพนนั้นจะเป็นการสร้างกฎระเบียบผ่านความเป็นรูปธรรมและนามธรรม จากสิ่งที่จับต้องได้และไม่ได้ ผ่านพระพุทธรูปของหลวงปู่ใหญ่บ้านโพนและความเชื่อ พิธีกรรมต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ยึดถือปฏิบัติของคนในชุมชนร่วมกันซึ่งถูกกำหนดขึ้นจากคนในสังคม มีการปรับเปลี่ยนเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย โดยจะเห็นได้จากความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ ซึ่งมีการยึดถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่โบราณ โดยเป็นสัญลักษณ์สื่อให้เห็นถึงความดีงาม การประพฤติดี ทำดี เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่คนในชุมชน ในความเชื่อและพิธีกรรมนั้นต่างก็แสดงออกถึงสัญลักษณ์ทางความดีงามต่าง ๆ ผ่านความเชื่อและความศรัทธาของคนในชุมชน ซึ่งเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นมีจริงเป็นการยึดถือไว้เป็นที่พึ่ง ได้แก่ ความเชื่อในพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ทำให้ผู้ปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาสามารถประยุกต์ใช้ได้จริงตามสถานการณ์และรูปแบบการดำเนินชีวิตต่าง ๆ ดังนั้นบทบาทด้านสังคมของหลวงปู่ใหญ่บ้านโพนก่อให้เกิดความรักใคร่ ประองตอง สามัคคีกัน อันเกิดจากหลวงปู่ใหญ่บ้านโพนเป็นสำคัญ ช่วยหล่อหลอมให้สังคมเกิดความสันติสุขร่วมกันผ่านหลักคุณธรรมและจริยธรรมในสังคม

3. บทบาทด้านวัฒนธรรม พบว่า ในชุมชนมีการความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับหลวงปู่ใหญ่บ้านโพนโดยตรง เช่น พิธีสาบานออกเหล่า และ บุญสงฆ์ พระครูโชติวรคุณ เจ้าคณะเชียงใหม่ - เชียงใหม่ (ธ) (สัมภาษณ์: 2567) ได้กล่าวถึงหลวงปู่ใหญ่บ้านโพนไว้ว่า ตั้งแต่จำความได้ เคยได้ยินชื่อนี้มาตั้งแต่สมัยพ่อและแม่ ซึ่งพระอารามใหญ่บ้านโพนนั้น หรือวัดใหญ่บ้านโพน พระใหญ่บ้านโพนก็เรียก พอถึงเดือนหกในอดีตเมื่อถึงเดือนหกผู้คนจะเดินตามกันเป็นสาย มีการนำหอมถือไป สมัยหลวงพ่อเป็นหนุ่มมีเพื่อนชวนกันไปเอาบุญผู้คนแห่แห่น้ำหอมนั้นแหละ คนทำบุญก็ทำบุญ เป็นบุญใหญ่มีความสุข ครั้นเครง มีการแห่ในชุมชนบ้านโพน มีบุญเดือนหก บุญสงฆ์หลวงพ่อใหญ่ เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน ชาวบ้านไปกราบไหว้ขอพร มีการแห่หะเวดก็ไปวัดพุทธประดิษฐ์ เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธในทางวัฒนธรรมเมื่อถึงตอนสงฆ์น้ำกราบพระสงฆ์ เพื่อความเป็นสิริมงคล ความอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านมีความเลื่อมใสมาก สุดจิตสุดใจ เมื่อจะมีการซ่อมแซมเสนาสนะ มีงานบุญงานอะไร ต้องมีการเล่า การบอกกล่าวหลวงปู่ใหญ่บ้านโพนนี้ก่อน ชาวบ้านก็มีความพร้อมเพรียงกัน

4. บทบาทด้านเศรษฐกิจของหลวงปู่ใหญ่บ้านโพน ส่วนใหญ่เป็นผลต่อทางด้านเศรษฐกิจทางจิตใจ โดยส่งผลในด้านของการให้กำลังใจด้านการประกอบอาชีพ การทำงาน หรือค้าขาย โดยคนในชุมชนส่วนใหญ่มักจะขอให้หลวงปู่ใหญ่บ้านโพนช่วยการทำงานประสบผลสำเร็จให้ทุกอย่างราบรื่น การค้าขาย

เจริญรุ่งเรือง ทำให้เกิดผลดีทางด้านเศรษฐกิจ จึงส่งผลทางอ้อมทำให้คนในชุมชนที่มาขอเกิดความขยันอดทน และมีกำลังใจมากยิ่งขึ้น โดยคนที่มีความเชื่อศรัทธาและประกอบพิธีกรรมกับหลวงปู่ใหญ่บ้านโพน มักจะมาพึ่ง ไบบุญบารมีเป็นขวัญกำลังใจที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต ประกอบอาชีพทำมาหากิน ซึ่งผลที่ตามมามักจะค้าขาย ดีขึ้น ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน จึงเป็นผลให้กระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมอีกด้วย เนื่องจากขยายกลุ่มที่ศรัทธาต่อหลวงปู่บ้านโพนทำให้ผู้นั้นแห่มาจากทั่วสารทิศมากราบไหว้ ทำให้เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น ร้านค้าต่างๆ ในหมู่บ้าน รวมไปถึงร้านขายของที่ระลึก หรือการท่องเที่ยวต่างๆ ในชุมชน ค้าขายดีขึ้นเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนจากความเชื่อความศรัทธา โดยเกิดการร่วมมือกันและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

5. บทบาทต่อพระพุทธศาสนา พบว่า พระครูประดิษฐ์ วิริยาภรณ์ (สัมภาษณ์: 2567) กล่าวว่า เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยศิลปะลาว แกะสลักด้วยศิลาแลง ซึ่งเป็นพระพุทธรูปอันเก่าแก่ โดยตามความเชื่อของชาวไทยนั้นพระพุทธรูปเป็นสิ่งก่อสร้างขึ้นแทนองค์พระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นผู้ที่ตั้งพระพุทธศาสนาขึ้น ซึ่งพุทธศาสนิกชนที่เคารพนับถือศรัทธาต่อพระพุทธเจ้านั้นอยากเคารพบูชาจึงสร้างวัตถุที่เป็นพุทธศิลป์ขึ้นเพื่อให้ผู้นับถือพระพุทธศาสนาได้เคารพบูชา และระลึกถึงพระพุทธเจ้า ซึ่งหลวงปู่ใหญ่บ้านโพน ที่ประดิษฐาน ณ วิหารในวัดพุทธประดิษฐ์ ใช้ในการสักการบูชาด้วยเช่นกัน โดยส่วนใหญ่พุทธศาสนิกชนที่เข้ามากราบไหว้นั้นมักจะปิดทององค์หลวงปู่ใหญ่ และใช้ในพิธีกรรมความเชื่อต่าง ๆ ของคนในชุมชน ซึ่งเป็นไปตามคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับการเคารพนับถือหลวงปู่ใหญ่บ้านโพน พระนิติพัฒน์ อุชจาโร (2565) กล่าวถึง คตินิยมไว้ว่า คติของพระพุทธรูปในพระพุทธศาสนาได้แสดงถึงพลังแห่งศรัทธาว่าพระพุทธรูปเป็นสิ่งแทนพระพุทธเจ้า มีพลังอำนาจศักดิ์สิทธิ์และสามารถปกป้องรักษาชาวบ้านชาวเมืองหรือผู้สักการบูชาให้อยู่เย็นเป็นสุข ในการสร้างพระพุทธรูปจึงแฝงไปด้วยคติและความเชื่อในพระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาลยังไม่มีรูปเคารพที่เป็นพระพุทธรูปแม้แต่ศาสนาที่มีมาก่อนคือศาสนาพราหมณ์และฮินดูก็ยังไม่มียุบเคารพ ชาวพุทธมีความเชื่อและศรัทธาจึงต้องการที่จะสร้างวัตถุเป็นเครื่องหมายแทนพระพุทธเจ้า ซึ่งตามหลักของศาสนายังมีความเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมของหลวงปู่ใหญ่บ้านโพนรวมถึงทางด้านของความเชื่อทางศาสนา ซึ่งถือว่ามี ความสัมพันธ์กัน โดยจากพบว่าทุกศาสนานั้นมุ่งสอนให้พุทธศาสนิกชนได้รู้คุณค่าของความเชื่อและพิธีกรรมทางศาสนาโดยเป็นการสอดแทรกคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าผ่านหลักของความเชื่อและพิธีกรรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมทางศาสนาทุกสิ่งล้วนเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เนื่องจากในประเพณีพิธีกรรมต่างๆ ล้วนมีกิจกรรมตามความเชื่อหรือแนวปฏิบัติในพระพุทธศาสนาสอดแทรกอยู่ เช่น พิธีสาดน้ำหรือแม้แต่บุญสงกรานต์ โดยถือปฏิบัติต่อกันมาตั้งแต่โบราณกาลซึ่งถือปฏิบัติในชุมชนบ้านโพน ซึ่งสอดแทรกเรื่องราวผ่านพิธีกรรมทำให้คนในชุมชนกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความรักใคร่สามัคคี ประพฤติตนในความดีงาม และยังเป็นเครื่องมือในการกล่อมเร้าจิตใจของคนในชุมชน

สรุปได้ว่า บทบาททางสังคมของหลวงปู่ใหญ่ บ้านโพน วัดพุทธประดิษฐ์ ที่ส่งผลต่อชุมชนตำบลโพนทอง อำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม แบ่งบทบาททางสังคมออกเป็น 5 ส่วน คือ บทบาทด้านจิตใจ

บทบาทด้านสังคม บทบาทด้านวัฒนธรรม บทบาทด้านเศรษฐกิจและบทบาทต่อพระพุทธศาสนารวมถึง พระสงฆ์ในวัดพุทธประดิษฐ์ยังเป็นผู้นำจิตวิญญาณและเป็นผู้นำทางศาสนาให้กับคนในชุมชนบ้านโพน ซึ่งมีพลังในการขับเคลื่อนหรือชักจูงความคิดของคนในชุมชนนั้นได้ โดยอาศัยศรัทธา คือ ความเชื่อ และความเลื่อมใส ในพระพุทธศาสนา ในหลวงปู่ใหญ่บ้านโพน เป็นกลไกสำคัญต่อการประกอบประเพณี พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลวงปู่ใหญ่บ้านโพน มีการปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่โบราณ โดยพระสงฆ์จะร่วมกับชุมชนในการดำเนินกิจกรรม พระสงฆ์จะมีบทบาท คือการเป็นผู้ให้คำปรึกษา ช่วยชี้แนะในการประกอบพิธีกรรม การประสานงานกับชุมชนให้ผู้นำชุมชนมาร่วมการวางแผนการดำเนินงานบุญประจำปีและดูแลความเรียบร้อยให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งจะมีความเกี่ยวข้องกับหลวงปู่ใหญ่บ้านโพน วัดพุทธประดิษฐ์ จะเห็นได้ว่าหลวงปู่ใหญ่บ้านโพนมีบทบาทที่สำคัญต่อคนในชุมชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากการที่ทุกคนไปกราบไหว้สักการะบูชาจากความเลื่อมใสในหลวงปู่ใหญ่บ้านโพน เพื่อความเป็นสิริมงคล ซึ่งเชื่อว่ามีศักดิ์สิทธิ์สามารถปัดเป่าสิ่งที่ไม่ดีและช่วยให้สามารถบรรลุในสิ่งที่ประสงค์ได้ ซึ่งเป็นการสร้าง เรื่องราวและสร้างคุณค่าให้กับหลวงปู่ใหญ่บ้านโพน โดยรวมบทบาททั้งทางด้านความเชื่อ พิธีกรรม ศาสนาไว้ด้วยกัน ทำให้เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้นเนื่องจากความเชื่อศรัทธา และด้วยบทบาททางด้านต่าง ๆ ยังช่วยขัดเกลาคนในชุมชนให้พ้นจากสิ่งที่ไม่ดีทั้งปวง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

บทบาททางสังคมของหลวงปู่ใหญ่ วัดพุทธประดิษฐ์ ที่ส่งผลต่อชุมชนบ้านโพน ตำบลโพนทอง อำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม แบ่งบทบาททางสังคมออกเป็น 5 ส่วน คือ บทบาทด้านจิตใจ บทบาทด้านสังคม บทบาทด้านวัฒนธรรม บทบาทด้านเศรษฐกิจและบทบาทต่อพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับ พระวิศิษฎ์ สุมโน (2556) ได้ศึกษาคุณค่าของพิธีกรรมการบูชาปู่ตาของชาวบ้านหนองแวงโสภพระและชาวบ้านหนองแวงโคตร พบว่ามี 5 ด้าน คือ (1) คุณค่าด้านปัจเจกบุคคล การบูชาปู่ตา ช่วยทำให้บุคคลมีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ มีที่พึ่งพิงทางใจให้เกิดความรู้สึกปลอดภัย อุ่นใจ และทำให้บุคคลเกิดการยับยั้งชั่งใจในการประพฤติผิดจากฮึดคองประเพณีของชุมชนเพราะเกิดความยำเกรงในอำนาจของผีปู่ตานั่นเอง (2) คุณค่าด้านครอบครัวคุณค่าพิธีกรรมมีการบูชาปู่ตาทำให้เกิดความสามัคคีในครอบครัว และทำให้เกิดการถ่ายทอดประเพณีการไหว้ผีบรรพบุรุษ ช่วยให้สมาชิกในครอบครัวเกิดความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้อาวุโส เคารพเชื่อผู้ใหญ่ พิธีกรรมการบูชาปู่ตาจึงเป็นศูนย์รวมจิตใจและเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจไว้ของครอบครัวด้วย (3) คุณค่าด้านสังคม พิธีกรรมการบูชาปู่ตา ทำให้เกิดความเชื่ออันเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตของบุคคลในชุมชน เกิดระเบียบทางสังคมขึ้นเกิดความสามัคคีในสังคมมีความรักใครกลมเกลียวกัน เกิดความพร้อมเพรียงกันเป็นหมู่คณะทำให้สังคมเป็นกลุ่มเป็นก้อน จึงช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ในสังคม (4) คุณค่าด้านเศรษฐกิจ พิธีกรรมการบูชาปู่ตามีผลต่อทางจิตใจของบุคคล มีผลต่อการดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคลให้ดำเนินชีวิตไปตามฮึดคองประเพณีหรือวิถีชีวิตที่ดีงามของชุมชนอีสาน ทำให้บุคคลมีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ มีที่พึ่งพิงทางใจ ให้เกิดความรู้สึกปลอดภัย อุ่นใจ และทำให้บุคคลเกิดกำลังใจในการทำกิจการงานต่าง ๆ ผลที่เกิดขึ้นทั้งหมดนี้จึงมีส่วนส่งผลต่อทางด้านเศรษฐกิจด้วยเช่นกัน

(5) คุณค่าด้านพระพุทธศาสนา คุณค่าพิธีกรรมการบูชาปูตาท่อให้เกิดผลดีต่อพระพุทธศาสนา พิธีกรรมการบูชาปูตาท่อทำให้วัดและพระสงฆ์ได้ทำหน้าที่เป็นสะพานบุญ ที่เชื่อมต่อระหว่างมนุษย์กับผีหรือวิญญาณบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว พระพุทธศาสนามีความมั่นคงเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คนในเรื่องบุญบาป ความดีความชั่วในขณะที่ความเชื่อในผีปูตานั้นก็เป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คนด้วย ในแง่ความรู้สึกปลอดภัยสบายใจ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับหลวงปู่ใหญ่ บ้านโพน วัดพุทธประดิษฐ์

บทบาทด้านจิตใจของหลวงปู่ใหญ่บ้านโพน ถือเป็นที่พึ่งทางจิตใจของคนในชุมชนทำให้รู้สึกถึงความปลอดภัย โดยยึดเหนี่ยวให้คนในชุมชนกลมกลืน และเป็นสิ่งเตือนใจในการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม ละเว้นจากการทำชั่วทั้งปวง ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมของมาลินอฟสกี (Malinowski) กล่าวว่า ความต้องการทางด้านจิตใจ คือ ความต้องการของมนุษย์เพื่อความมั่นคงทางด้านจิตใจ เช่น ความต้องการสงบทางใจ ความกลมกลืนทางสังคมและเป้าหมายชีวิต ระบบสังคมที่สนองความต้องการเหล่านี้ ได้แก่ ความรู้ กฎหมาย ศาสนา นิยายปรัมปรา ศิลปะ และเวทมนตร์คาถา โดยทั่วไปเวทมนตร์คาถาทำหน้าที่ที่ทำให้คนรู้สึกอบอุ่นใจ เพราะงานบางอย่างที่มนุษย์ทำค่อนข้างยากลำบากและมนุษย์ไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าจะเกิดผลอย่างไรบ้าง ทำให้เกิดความไม่มั่นใจ จึงต้องพึ่งเวทมนตร์คาถาให้ช่วยเพื่อทำให้เกิดความมั่นใจมากขึ้น ทำให้คนในชุมชนเกิดจิตสำนึกร่วมกันผ่านการเคารพนับถือต่อหลวงปู่ใหญ่บ้านโพน คนในชุมชนที่ส่วนใหญ่เป็นชาวพุทธจึงเกิดความเชื่อและศรัทธาร่วมกันซึ่งเป็นการระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นระบบที่เกิดขึ้นภายในชุมชน เรียกว่าศาสนาพุทธ โดยมีบทบาทสำคัญที่เชื่อมโยงคนในชุมชนให้มีสิ่งยึดเหนี่ยวเดียวกัน ถือเป็นศูนย์กลางเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของชุมชน

ส่วนบทบาทด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยคนในชุมชนส่วนใหญ่จะไปกราบไหว้สักการะบูชาหลวงปู่ใหญ่ตลอด ถือเป็นความศรัทธาที่คนในชุมชนยึดมั่นถือมั่นถือเป็นแกนหลักในการยึดความมั่นคงของคนในชุมชน สอดคล้องกับ นั้ฆมนต์ อยู่อินทร์ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การดำรงอยู่ของความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับข้าวในสังคมไทยปัจจุบัน :กรณีศึกษาหมู่บ้านดอนโพธิ์ ตำบลชายนาวา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้กล่าวว่า บทบาททางด้านจิตใจ กล่าวคือ พิธีกรรมเกี่ยวกับข้าวเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้ชาวนา และบทบาททางด้านสังคม คือบทบาทของความเชื่อและเรื่องเล่าเกี่ยวกับแม่โพสพที่ทำให้เกิดพิธีกรรมเกี่ยวกับข้าว บทบาทของความเชื่อและพิธีกรรมในฐานะเป็นองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม และที่นำไปสร้างรูปเคารพและผ้ายันต์ ความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ ถือเป็นพื้นฐานและหลักในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนเกิดเป็นการจัดระเบียบทางสังคม โดยความเชื่อและพิธีกรรมของหลวงปู่ใหญ่บ้านโพนมีความจำเป็นในสภาพสังคมในปัจจุบัน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมต่าง ๆ การยึดมั่นถือมั่นในความดีผ่านการนับถือหลวงปู่ใหญ่บ้านโพน จะช่วยในการดำเนินชีวิตประพฤติตนได้เป็นอย่างดี โดยคนในชุมชนสามารถนำประยุกต์ใช้ให้เกิดสิ่งที่ดีงามซึ่งทุกอย่างล้วนเป็นการแสดงออกถึงความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในสังคมและคนในชุมชน สอดคล้องกับ จารุวรรณ พึ่งเทียน (2560) กล่าวว่า สังคมไทยแต่เดิมนั้นมีพระพุทธศาสนาเป็นแหล่งความรู้และศูนย์รวมจิตใจที่เชื่อมโยง ความสัมพันธ์ของชนทุกระดับชั้นในสังคมไทย ให้มีวิถีชีวิตที่สอดคล้องและ

ดำเนินไปอย่างสงบสุข โดยมี พระสงฆ์เป็นแกนนำในการสืบทอดและเผยแพร่พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า มีพุทธสถาน (วัด) เป็น ศูนย์กลางการประกอบพิธีกรรม และมีพุทธศิลปะเป็นเครื่องมือ หรืออุปกรณ์สำคัญในการเผยแพร่ศรัทธาความเชื่อ ทางศาสนาไปสู่ประชาชน ส่วนบทบาทด้านวัฒนธรรม ในชุมชนนั้น จะมีความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับหลวงปู่ใหญ่บ้านโพนโดยตรง เช่น พิธีสาบานออกเหล่า และ บุญสร้างน้ำหลวงปู่ใหญ่บ้านโพนจึงได้แสดงออกทางด้านวัฒนธรรมประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ต่าง ๆ รวมไปถึง ได้แสดงออกถึงสภาพความเป็นอยู่ของผู้คนในชุมชนบ้านโพน สอดคล้องกับ อาหมัดอัลซารีย์ มูเก็ม (2559) ได้กล่าวว่า ประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อมีความสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนเป็นอย่างมาก ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิตใน 3 ด้านหลักของคนในชุมชน คือ ด้านการทำมาหากิน ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านความเป็นอยู่ ประเพณีของการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับชาวบ้านที่เป็นเกษตรกรผู้ปลูกข้าว เป็นการบอกกล่าวว่าได้ถึงช่วงผลัดเปลี่ยนของฤดูกาล เป็นสัญญาณของการเริ่มต้นครั้งใหม่ของอาชีพการทำนา ผู้เตรียมความพร้อมในการลงนาของพื้นที่อีกครั้ง จึงเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านในด้านการทำมาหากินโดยตรง เนื่องด้วยคนในชุมชนยึดการทำนาปลูกข้าวเป็นอาชีพหลัก ซึ่งแสดงออกถึงความเลื่อมใสศรัทธาต่อความเชื่อที่มีในพระพุทธศาสนา และแสดงให้เห็นถึงความรุ่งเรืองทางด้านวัฒนธรรม ส่วนบทบาทด้านเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่เป็นผลต่อทางด้านเศรษฐกิจทางจิตใจ โดยส่งผลในด้านของการให้กำลังใจด้านการประกอบอาชีพ การทำงาน หรือค้าขาย โดยคนในชุมชนส่วนใหญ่มักจะขอให้หลวงปู่ใหญ่บ้านโพนช่วยการทำงานประสบผลสำเร็จให้ทุกอย่างราบรื่น การค้าขายเจริญรุ่งเรือง ทำให้เกิดผลดีทางด้านเศรษฐกิจ จึงส่งผลทางอ้อมทำให้คนในชุมชนที่มาขอเกิดความขยันอดทนและมีกำลังใจมากยิ่งขึ้น

บทบาทด้านเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่เป็นผลต่อทางด้านเศรษฐกิจทางจิตใจ โดยส่งผลในด้านของการให้กำลังใจด้านการประกอบอาชีพ การทำงาน หรือค้าขาย โดยคนในชุมชนส่วนใหญ่มักจะขอให้หลวงปู่ใหญ่บ้านโพนช่วยการทำงานประสบผลสำเร็จให้ทุกอย่างราบรื่น การค้าขายเจริญรุ่งเรือง ทำให้เกิดผลดีทางด้านเศรษฐกิจ จึงส่งผลทางอ้อมทำให้คนในชุมชนที่มาขอเกิดความขยันอดทนและมีกำลังใจมากยิ่งขึ้น โดยบทบาทด้านเศรษฐกิจของหลวงปู่ใหญ่บ้านโพน เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจทางด้านความเชื่อและพิธีกรรม รวมไปถึงทำให้คนในชุมชนอยู่ดีกินดี สอดคล้องกับ อภิชัย พันธุ์เสน (2544) กล่าวว่า แนวคิดของพุทธศาสนาที่เรียกกันทั่วไปว่า “พุทธธรรม” มีมากมายที่เกี่ยวข้องและสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่เนื่องจากพุทธศาสนาไม่ได้แสดงแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจไว้อย่างเป็นระบบอย่างเศรษฐศาสตร์ตะวันตก และเนื้อหาของพุทธธรรมก็ไม่ได้เสนอระบบอะไรไว้อย่างชัดเจน จึงนิยมถือกันว่าพุทธศาสนาไม่ได้เสนอระบบเศรษฐกิจเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่มีหลักการทางเศรษฐกิจที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับการพัฒนาเศรษฐกิจประเภทต่างๆ ได้ การนำหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเกิดจากแรงศรัทธาของหลวงปู่ใหญ่บ้านโพน

บทบาทด้านศาสนา พบว่า คติของพระพุทธรูปในพระพุทธศาสนาได้แสดงถึงพลังแห่งศรัทธาว่าพระพุทธรูปเป็นสิ่งแทนพระพุทธเจ้า มีพลังอำนาจศักดิ์สิทธิ์และสามารถปกป้องรักษาชาวบ้านชาวเมืองหรือผู้

สักการบูชาให้อยู่เย็นเป็นสุข ในการสร้างพระพุทธรูปจึงแฝงไปด้วยคติและความเชื่อในพระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาลยังไม่มีรูปเคารพที่เป็นพระพุทธรูปแม้แต่ศาสนาที่มีมาก่อนคือศาสนาพราหมณ์และฮินดูก็ยังไม่มียุคเคารพ ชาวพุทธมีความเชื่อและศรัทธาจึงต้องการที่จะสร้างวัตถุเป็นเครื่องหมายแทนพระพุทธเจ้า ซึ่งตามหลักของศาสนายังมีความเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมของหลวงปู่ใหญ่บ้านโนนรวมไปถึงทางด้านของความเชื่อทางศาสนา ซึ่งถือว่ามีความสัมพันธ์กัน โดยจากพบว่าทุกศาสนานั้นมุ่งสอนให้พุทธศาสนิกชนได้รู้คุณค่าของความเชื่อและพิธีกรรมทางศาสนาโดยเป็นการสอดแทรกคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าผ่านหลักของความเชื่อและพิธีกรรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมทางศาสนาทุกสิ่งล้วนเกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ เนื่องจากในประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ ล้วนมีกิจกรรมตามความเชื่อหรือแนวปฏิบัติในพระพุทธศาสนาสอดแทรกอยู่ เช่น พิธีสาบานน้ำหรือแม่แต่บุญสงกรานต์ โดยถือปฏิบัติต่อกันมาตั้งแต่โบราณกาลซึ่งถือปฏิบัติในชุมชนบ้านโนน ซึ่งสอดแทรกเรื่องราวผ่านพิธีกรรมทำให้คนในชุมชนกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความรักใคร่สามัคคี ประพฤติตนในความดีงาม และยังถือเป็นเครื่องมือในการกล่อมเร้าจิตใจของคนในชุมชน

จะเห็นได้ว่าหลวงปู่ใหญ่บ้านโนนมีบทบาทที่สำคัญต่อคนในชุมชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากการที่ทุกคนในชุมชนได้กราบไหว้สักการะบูชา มาจากความเลื่อมใสในหลวงปู่ใหญ่บ้านโนน เพื่อความเป็นสิริมงคล ซึ่งเชื่อว่าจะมีความศักดิ์สิทธิ์สามารถปัดเป่าสิ่งที่ไม่ดี และช่วยให้สามารถบรรลุในสิ่งที่ประสงค์ได้ ซึ่งเป็นการสร้างเรื่องราวและสร้างคุณค่าให้กับหลวงปู่ใหญ่บ้านโนน โดยรวมบทบาททั้งทางด้านความเชื่อ พิธีกรรม ศาสนาไว้ด้วยกัน ทำให้เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้นเนื่องจากความเชื่อความศรัทธา และด้วยบทบาททางด้านต่าง ๆ ยังช่วยขัดเกลาคนในชุมชนให้พ้นจากสิ่งที่ไม่ดีทั้งปวง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับบทบาททางสังคมที่ส่งผลต่อชุมชนบ้านโนน อำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคามเพื่อใช้เป็นประโยชน์สำหรับนักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป
2. ควรให้ความสำคัญในเรื่องการดูแลรักษาหลวงปู่ใหญ่บ้านโนน โดยกำหนดหน้าที่ให้ชัดเจน และกำหนดกติกาหรือแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้มาสักการะหลวงปู่ใหญ่บ้านโนน บำเพ็ญสาธารณประโยชน์แก่สังคม และควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหลวงปู่ใหญ่บ้านโนน ผ่านสื่อต่าง ๆ ให้เป็นที่รู้จักของประชาชนจังหวัดมหาสารคาม หรือประชาชนทั่วภูมิภาคให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น
3. ควรศึกษาหลวงปู่ใหญ่ทั้งหมดที่ปรากฏในอีสาน ประวัติ ความเป็นมา พิธีกรรมคติความเชื่อที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ

เอกสารอ้างอิง (References)

- จิรวัดน์ พิระสันต์. (2553). การสืบค้นข้อมูลทางวัฒนธรรมของจังหวัดสุโขทัย. กรุงเทพฯ : โครงการวิจัย สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- น้ำมนต์ อยู่อินทร์. (2553). การดำรงอยู่ของความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับข้าวในสังคมไทย
ปัจจุบัน: กรณีศึกษาหมู่บ้านดอนโพธิ์ ตำบลชายนา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จารุวรรณ พึ่งเทียน. (2560). พุทธศิลป์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย.
- สุนทร โพธิสาร. (2558). พระไตรรัตน์ในอีสาน พระพุทธรูป 50 องค์. ขอนแก่น : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระครูใบฎีกาหัตถ์ กิตติโนโท. (2563). วิถีแห่งความเชื่อของชาวพุทธในสังคมไทย. วารสาร มจร. เลย
ปริทัศน์. 1(2) : 54-65
- พระธีรพงษ์ ธีรปัญญา. (2561). การศึกษาความงามการเทศน์ในประเพณีบุญผะเหวดของวัดพุทธประดิษฐ์
ตำบลโพหนอง อำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตร มหาบัณฑิต วิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูโชติวรคุณ. (2567, มกราคม 25). เจ้าคณะเขียงยืน - ชื่นชม (ธ). สัมภาษณ์.
- พระครูประดิษฐ์ วิริยาภรณ์. (2567, มกราคม 25). เจ้าอาวาสวัดพุทธประดิษฐ์. สัมภาษณ์.
- พระนิติพัฒน์ อุฎฐจาโร. (2565). คตินิยมการสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องในพระพุทธศาสนา. วารสารปรัชญา
อาศรม. 5(1) :158 -170.
- พระวิศิษฐ์ สุมน. (2556). การศึกษาคุณค่าความเชื่อในพิธีกรรมการบูชาปู่ตา ของชาวบ้านหนองแวง
โสกพระ และชาวบ้านหนองแวงโคตร ตำบลหนองแวงโสกพระ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น.
วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภูริทัต ศรีอร่าม. (2560). พระพุทธรูปสำคัญ : แนวคิด คุณค่า และอิทธิพลที่มีต่อสังคมไทย. กรุงเทพฯ :
สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ลัญจกร นิลกาญจน์. (2561). วัฒนธรรมความเชื่อ กับการจัดการศรัทธาของชุมชน. วารสารนาคบุตร
ปริทรรศน์. 10(2) : 11-20.
- สุเทพ สุนทรเภสัช. (2553). ทฤษฎีมานุษยวิทยา : พัฒนาการมโนทัศน์พื้นฐานและทฤษฎีทางสังคม
วัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : ดวงกมลพับลิชชิ่ง.
- หนังสือที่ระลึกงานสมโภชพระใหญ่บ้านโพ. (2539). ขอนแก่น : นิรันดรการพิมพ์.

อาหมัดอัลซารี๋ มูเก็ม. (2559). ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ที่มีความสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิตของชนกลุ่มชาติพันธุ์เขมรบน พื้นที่บ้านจารย์ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อภิชัย พันธเสน. (2544). พุทธเศรษฐศาสตร์ : วิวัฒนาการ ทฤษฎี และการประยุกต์กับเศรษฐศาสตร์สาขาต่าง ๆ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ อมรินทร์.

Navagitpaitoon, N. (2017). A Development Learner Competencies by Research : Classroom action research. *Narkbhutparitat Journal Nakhon Si Thammarat Rajabhat University*. 9(1) : 152.

บทบาทผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่น ในการจัดการความขัดแย้งในหมู่บ้าน อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

THE ROLE OF LOCAL GOVERNMENT LEADERS IN MANAGING CONFLICTS IN THE VILLAGE MUEANG SURIN DISTRICT, SURIN PROVINCE.

เบญจชัย เผือกแก้ว¹ วันชัย สุขตาม² และชัย สมรภูมิ³

¹นักศึกษาลัทธิรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
^{2,3}อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาบทบาทผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่น ในการจัดการความขัดแย้งในหมู่บ้าน อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่น ในการจัดการความขัดแย้งในหมู่บ้าน อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่น และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่น การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลกับผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่นที่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 285 คน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การคำนวณของ ทาโร ยามาเน่ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) จากประชากรจำนวน 983 คน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้เครื่องมือวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นชาย ร้อยละ 56.8 มีอายุระหว่าง 46-55 ปี ร้อยละ 48.1 การศึกษามีมัธยมศึกษาตอนปลายหรือปวช. ร้อยละ 46.7 ตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง ร้อยละ 46.7 และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ระหว่าง 2-5 ปี ร้อยละ 32.6 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่นในการจัดการความขัดแย้งในหมู่บ้าน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.08, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ด้านประนีประนอม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 4.19, S.D. = 0.54) รองลงมาคือ ด้านการไกล่เกลี่ย ($\bar{X}$ = 4.16, S.D. = 0.54) ด้านการเจรจาต่อรอง ($\bar{X}$ = 4.15, S.D. = 0.51) ด้านการบังคับ ($\bar{X}$ = 4.01, S.D. = 0.61) และด้านการหลีกเลี่ยง ($\bar{X}$ = 3.90, S.D. =

0.68) ตามลำดับ 2) ผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่น ที่มีคุณลักษณะส่วนบุคคลต่างกัน มีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งในหมู่บ้าน อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ไม่แตกต่างกัน และ 3) แนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่น ผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่นควรใช้เหตุผลและหลักความจริงยุติธรรมต่อทุกคน เพื่อให้ชาวบ้านในชุมชนในตำบลไว้นับถือให้ความเคารพนับถือ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมศึกษาดูงานให้ผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิธีการจัดการความขัดแย้ง ให้ความรู้เกี่ยวกับคดีแพ่งและคดีอาญาที่สามารถไกล่เกลี่ยได้ อย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งการสร้างเครือข่ายผู้นำ ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการความขัดแย้งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : บทบาทผู้นำ, ผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่น, การจัดการความขัดแย้ง

Abstract

Conflict in society exists at the household level. Community and society Negative impacts may lead to wrongdoing, violence, damages, or legal action. Then using the role of local administrative leaders in managing conflicts before entering the justice process able to stop problems Able to resolve conflicts. Therefore, the conflict resolution process is important to maintain society in a normal and happy way. The aim for this research was: 1) Study the level of opinions of local administrative leaders. in managing conflicts in the village 2) Compare the opinions of local administrative leaders. and 3) Propose guidelines for developing the role of local administrative leaders. This study is a combination of quantitative and qualitative research. The quantitative research used questionnaires to collect data with a sample of 285 local government leaders, Including the Subdistrict Headman, village headman, sub- district doctor, Subdistrict Headman for inspector, assistant village headman for administration, assistant village headman for peacekeeping. The sample size was determined using Taro Yamane's calculations using the Multi-Stage Sampling method from a population of 983 people. Qualitative research section In-depth interviews were conducted with a sample of 10 people, including the main informants, Subdistrict headman and village headmen, by selecting a purposive sample. The tools used in quantitative research are questionnaires. Statistics used in research are frequency, percentage, mean, standard deviation, t-value, one-way analysis of variance. In qualitative research, the research tool used is an interview, Qualitative research analyzed content analysis.

The results found that 1) Most local government leaders are male, 56.8 percent, aged between 46-55 years, 48.1 percent have a high school education or a vocational

certificate. 46.7%, the position of assistant village headman for administrative affairs, 46.7%, and the tenure of the position between 2-5 years, 32.6% had opinions about the role of local administrative leaders in managing conflicts in the village. Overall, the average is at a high level ($\bar{X}$ = 4.08, S.D.= 0.48) when considering each aspect. It was found that every aspect had a high average level. compromise side has the highest mean ($\bar{X}$ = 4.19, S.D.= 0.54), followed by mediation ($\bar{X}$ = 4.16, S.D.= 0.54), negotiation ($\bar{X}$ = 4.15, S.D.= 0.51), and enforcement. ($\bar{X}$ = 4.01, S.D.= 0.61) and avoidance ($\bar{X}$ = 3.90, S.D.= 0.68), respectively. 2) Local government leaders with different personal characteristics There are different roles in conflict management in villages Mueang Surin District Surin Province is no different. And 3) Local government leaders should use reason and the principles of truth and fairness to everyone in villagers and the community in the sub-district to trust and respect, and relevant agencies should organize study visits for local administrative leaders to develop conflict management strategies, provide knowledge about civil and criminal cases that can be mediated, regularly. In addition, creating a network of leaders to ensure effective conflict management.

Keywords : The role of local government leaders, local government leaders, managing conflicts

บทนำ (Introduction)

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความผูกพันในระดับครอบครัว ญาติพี่น้อง รวมถึงมีการช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน และเป็นสังคมที่มีขนาดไม่ใหญ่มากนัก ยึดมั่นในการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของบรรพบุรุษ ปฏิบัติสืบต่อกันมา หากเกิดปัญหาความขัดแย้งหรือทะเลาะวิวาทเกิดขึ้นในชุมชนก็จะเข้าไปหาผู้อาวุโสหรือที่ชาวบ้านให้ความนับถือ เพื่อช่วยเหลือในการแก้ปัญหา ต่อมาเมื่อมีการแต่งตั้งหัวหน้าหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่น บทบาทดังกล่าวก็ถูกถ่ายโอนไปยังผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่น ในการจัดการความขัดแย้งในหมู่บ้าน โดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2552 กำหนดให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นบุคคลในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับราษฎรในการปฏิบัติงาน ตามกฎหมายและแนวนโยบายของรัฐเป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของราชการบริหารส่วนภูมิภาค มีบทบาทอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พุทธศักราช 2457 ที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในการเป็นผู้ประสานงานระหว่างราชการส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การรักษาความสงบเรียบร้อย การป้องกันและแก้ไขปัญหาคriminalต่าง ๆ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ย ประนีประนอม และจัดการระงับปัญหาความขัดแย้งในท้องถิ่นและยังมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐ

ตัวแทนของราษฎรเกี่ยวกับเรื่องร้องทุกข์ความเดือดร้อนของราษฎรเพื่อนำเสนอต่อส่วนราชการ (สุริยะ วิริยะ สวัสดิ์, 2558 : 6) จึงจำเป็นที่จะต้องพยายามแสวงหาเครื่องมือและกลไกขึ้นมาเพื่อใช้ระงับข้อพิพาทจากความขัดแย้งให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในปัจจุบันเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์อันที่จะคุ้มครองสังคมให้มีความสงบ และพัฒนาแนวทางเข้าหากันและกันและเพื่อหาแนวร่วมมาช่วยแก้ปัญหาาร่วมกัน โดยให้ผู้นำท้องถิ่นส่วนใหญ่มีส่วนช่วยในกระบวนการในการแก้ปัญหาอย่างยุติธรรม การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นที่เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการแก้ปัญหาความแตกต่างและความขัดแย้งได้เป็นอย่างดี (มนูญ จันทรสมบุรณ์, 2562 : 1288)

บทบาทในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สุพรรณิ เกสรินทร์ (2558 : 2) กล่าวว่า การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในตำบลและหมู่บ้านจะได้รับการแก้ไขมากขึ้นเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเป็นสิ่งสำคัญ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีการแสดงบทบาทในฐานะผู้ปกครองท้องถิ่นในการยุติปัญหาความขัดแย้งไม่ให้เกิดเป็นข้อพิพาทเป็นคดีความสู่ศาลมากขึ้น ซึ่งการแสดงออกถึงบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แต่ละวิธีย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของความขัดแย้ง สถานการณ์ความรุนแรงของปัญหาและอำนาจในการจัดการปัญหาความขัดแย้ง สอดคล้องกับ ณพชรมน จันทรสม (2565 : 3) กล่าวว่า หากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งมีหน้าที่อำนวยความสะดวกและดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่ราษฎร สามารถชี้แจงทำความเข้าใจและแก้ไขปัญหาจนเป็นที่ยุติได้ในระดับพื้นที่ย่อมนำมาซึ่งความสมัคสมานสามัคคีในหมู่บ้าน เนื่องจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านย่อมเข้าใจถึงปัญหาความต้องการของประชาชนได้เป็นอย่างดี

อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 22 แห่ง 290 หมู่บ้าน (อำเภอเมืองสุรินทร์, 2566) แบ่งเป็นการปกครองด้วยตำแหน่งกำนันและผู้ใหญ่บ้านทั้งสิ้น 20 ตำบล 290 หมู่บ้าน แบ่งเป็นอัตรากำลังกำนัน 20 คน ผู้ใหญ่บ้าน 270 คน แพทย์ประจำตำบล 20 คน สารวัตรกำนัน 40 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง จำนวน 580 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ 53 คน รวมทั้งสิ้น 983 คน การจัดการข้อร้องเรียนในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ พบว่า เรื่องที่มีการดำเนินการจัดการปัญหามากที่สุด คือการขอความช่วยเหลือ รองลงมาได้แก่ ข้อร้องเรียนด้านความเดือดร้อน หรือความขัดแย้งทางสังคม และน้อยที่สุด คือ ปัญหาเรื่องที่ดิน ในการแก้ไขปัญหาหรือจัดการความขัดแย้งข้อร้องเรียนจากผลการดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอเมืองสุรินทร์ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการขอความช่วยเหลือ รองลงมา คือ ความเดือดร้อน ขัดแย้งทางสังคม โดยส่วนใหญ่ใช้วิธีประนีประนอม การเจรจาต่อรอง และไกล่เกลี่ย ซึ่งส่วนใหญ่ได้มีการยุติไปแล้ว (อำเภอเมืองสุรินทร์, 2566) ขณะเดียวกันในการแก้ปัญหาความขัดแย้งระงับข้อพิพาทก่อนเข้าสู่ศูนย์ดำรงธรรมหรือเป็นคดีขึ้นสู่ศาลนั้น ผู้นำท้องถิ่นถือว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการยุติข้อขัดแย้ง ซึ่งความขัดแย้งในตำบลและหมู่บ้านจะได้รับการแก้ไขหรือบรรลุยุติมากขึ้นเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับบทบาทและความสามารถของผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่น

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นการแสดงออกหรือพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการที่จะช่วยเหลือ แก้ไข ควบคุมดูแลให้งานที่ปฏิบัติอยู่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของผู้นำฝ่ายปกครองท้องที่ ในการจัดการความขัดแย้งในหมู่บ้าน อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เพื่อศึกษาลักษณะปัญหาความขัดแย้งของหมู่บ้าน บทบาทของผู้นำฝ่ายปกครองท้องที่ในการจัดการความขัดแย้งในหมู่บ้าน และวิธีการจัดการความขัดแย้งในหมู่บ้านของผู้นำฝ่ายปกครองท้องที่ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการแสดงบทบาทของผู้นำฝ่ายปกครองท้องที่ในการจัดการความขัดแย้งในชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้นำฝ่ายปกครองท้องที่ ในการจัดการความขัดแย้งในหมู่บ้าน อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้นำฝ่ายปกครองท้องที่ ในการจัดการความขัดแย้งในหมู่บ้าน อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้นำฝ่ายปกครองท้องที่ ในการจัดการความขัดแย้งในหมู่บ้าน อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

บททวนวรรณกรรม

การจัดการปกครองท้องที่ ได้เริ่มต้นมาจากรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ซึ่งทรงมีพระราชดำริให้มีการฟื้นฟูการปกครองระดับหมู่บ้านที่มาแต่เดิมขึ้นใหม่เพราะทรงเล็งเห็นว่าการปกครองในระดับนี้จำเป็นและสำคัญยิ่งในการบริหารราชการแผ่นดิน เนื่องจากเป็นหน่วยการปกครองที่ใกล้ชิดกับราษฎรมากที่สุด โดยได้ทรงมีการทดลองจัดระเบียบการปกครองตำบล หมู่บ้าน ขึ้นที่อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อ ร.ศ.111 (พ.ศ. 2435) โดยให้ราษฎรเลือกกันเอง เป็นผู้ใหญ่บ้านแทนการแต่งตั้งโดยเจ้าเมืองตั้งแต่ก่อน นับแต่นั้นมาจึงได้มีการจัดระเบียบการปกครองตำบล หมู่บ้าน ตามหัวเมืองต่าง ๆ โดยตราเป็นพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ.116 ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้มีการตราพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 ขึ้นใช้บังคับแทน และได้มีการใช้สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน (กุญชลี วรรณโร, 2563 : 10) ดังนั้น ด้วยอิทธิพลบารมีของบรรพบุรุษนักปกครองในอดีตและปัจจุบัน บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้านในหมู่บ้านจึงให้ความสำคัญกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมากกว่าเทศบาลฯ หรือองค์การบริหารส่วนตำบล ถึงแม้ว่าการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ส่งผลให้การเมืองการปกครองของประเทศไทย เปลี่ยนรูปแบบจากรวมศูนย์อำนาจไปสู่การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ทำให้มีการขยายบทบาทและอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลกระทบต่อการแสดงบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากในการทำงานให้ความช่วยเหลือ

ประชาชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านยังคงเป็นสถาบันปกครองที่เป็นที่พึ่งของชาวบ้าน เนื่องจากยังคงเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดชาวบ้านมากที่สุดโดยเฉพาะการจัดการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง เพื่อยุติปัญหาความขัดแย้ง และไกล่เกลี่ยตามสถานการณ์ความรุนแรงของปัญหาและอำนาจในการจัดการปัญหาความขัดแย้ง ไม่ให้กลายเป็นข้อพิพาทเป็นคดีความสู่ศาล ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2552 หมวดที่ 3 ตอนที่ 4 ว่าด้วยลักษณะการปกครองหมู่บ้าน และอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน มาตรา 27 (3) และมาตรา 34 มาตรา 34 ทวิ (บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์ และคณะ, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมาน ศิริเจริญสุข (2565) ได้กล่าวถึง บทบาทของผู้นำทั้งที่มาจากตำแหน่งแต่งตั้งและผู้นำที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติว่ามี 7 บทบาท ประกอบด้วย 1) บทบาทของการเป็นตัวแทนหน่วยงานในสถานการณ์ (Figurehead) 2) บทบาทของนักพูด (Spokesperson) เป็นบทบาทการนำเสนอกิจกรรม การสร้างวิสัยทัศน์ที่ดีของหน่วยงาน รวมถึงการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของหน่วยงานให้เป็นที่รู้จักของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ 3) บทบาทการเป็นเป็นนักเจรจาต่อรอง (Negotiator) 4) บทบาทการสอนงาน (Coach) แก่ผู้ตามและเพื่อนร่วมงานในหน่วยงานเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปอย่างราบรื่น และช่วยลดปัญหาความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นขณะทำงานร่วมกัน 6) บทบาทในการแก้ไขปัญหาด้านเทคนิค (Technical Problem Solver) โดยการให้บริการในฐานะผู้เชี่ยวชาญ ผู้แนะนำด้านวิชาการ เพื่อให้การทำงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และ 7) บทบาทของผู้ประกอบการ (Entrepreneur) เพื่อให้หน่วยงานดำรงอยู่ได้และปฏิบัติงานตามภารกิจของหน่วยงานได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านยังคงเป็นพนักงานฝ่ายปกครองที่สำคัญและจำเป็นอยู่ในการบริหารราชการส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นซึ่งใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่มากที่สุด โดยมีหน้าที่สำคัญคือการบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชน โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในตำบล และหมู่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะมีบทบาทในฐานะผู้ปกครองท้องถิ่นในการยุติปัญหาความขัดแย้ง และไกล่เกลี่ยไม่ให้กลายเป็นข้อพิพาทเป็นคดีความสู่ศาล

ปัญหาความขัดแย้ง คริสโตเฟอร์ มัวร์ (Moore, 1986) ได้วิเคราะห์แบ่งความขัดแย้งออกเป็น 5 ชนิด คือ 1) ความขัดแย้งด้านข้อมูล (Data Conflict) 2) ความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์ (Relationships Conflict) 3) ความขัดแย้งจากผลประโยชน์ (Interest Conflict) 4) ความขัดแย้งด้านโครงสร้าง (Structure Conflict) และ 5) ความขัดแย้งด้านค่านิยม (Values Conflict) โดยในการแก้ไขปัญหานั้น ผู้นำหมู่บ้านอย่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องให้ความสำคัญและต้องมีความยุติธรรม ทุกฝ่ายจะต้องช่วยกันเปลี่ยนความขัดแย้งให้เป็นปัญหาที่ต้องช่วยกันแก้ไขแทนที่จะโยนความผิดให้กัน พยายามหาวิธีแก้ไขและนำมาใช้ประโยชน์ด้วยวิธีต่าง ๆ ได้แก่ 1) การบังคับและกดดัน 2) การประนีประนอม และ 3) การแก้ปัญหาร่วมกัน สอดคล้องกับ Mary Parker Follet ได้เสนอแนวทางในการจัดการความขัดแย้งไว้ 3 วิธี คือ 1) การเอาชนะ (Domination) เป็นวิธีการจัดการความขัดแย้งที่ได้ผลน้อยที่สุด 2) การประนีประนอม (Compromise) เป็นวิธีการที่นิยมใช้กันมากที่สุด และ 3) การบูรณาการ (Integration) สำหรับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของ Georg Simmel (1971) เสนอว่ามีอยู่ 4 วิธีการที่จะทำให้ความขัดแย้งสิ้นสุดลง คือ 1) การทำให้เหตุแห่งความขัดแย้งสิ้นสุดลง 2) การทำให้

ฝ่ายหนึ่ง 3) การประนีประนอม และ 4) การคืนดีกัน และการแก้ไขความขัดแย้งของ Ralf Dahrendorf (1967) กล่าวว่า สังคมมีสองส่วน คือ ส่วนที่มีความขัดแย้ง (Conflict) กับส่วนที่มีความสมานฉันท์ (Consensus) ซึ่งทั้งสองส่วนนี้ต่างเป็นความจำเป็นของกันและกัน ความขัดแย้งจะเกิดขึ้นไม่ได้หากก่อนหน้านี้ไม่มีความสมานฉันท์กันมาก่อน และในทางตรงกันข้ามความขัดแย้งยังเป็นเหตุที่นำไปสู่ความสมานฉันท์ดังนั้นสังคมจะดำรงอยู่ไม่ได้ ถ้าหากไม่มีความขัดแย้งและความสมานฉันท์ การแก้ไขในลักษณะนี้จะต้องอาศัยแนวคิดมุมมองด้านบวกเป็นหลัก หากเกิดความขัดแย้งขึ้นจะต้องหาทางสร้างความสมานฉันท์ ขณะเดียวกันเมื่อยังสมานฉันท์กันก็อยู่ก็ต้องพยายามที่จะไม่ให้มีความขัดแย้งเกิดขึ้น

สำหรับจังหวัดสุรินทร์การปกครองด้วยตำแหน่งกำนันและผู้ใหญ่บ้านทั้งสิ้น 20 ตำบล 290 หมู่บ้าน แบ่งเป็นอัตรากำลังกำนัน 20 คน ผู้ใหญ่บ้าน 270 คน แพทย์ประจำตำบล 20 คน สารวัตรกำนัน 40 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง จำนวน 580 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ จำนวน 53 คน รวมทั้งสิ้น 983 คน มีการจัดการข้อร้องเรียนในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปผลการดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอเมืองสุรินทร์

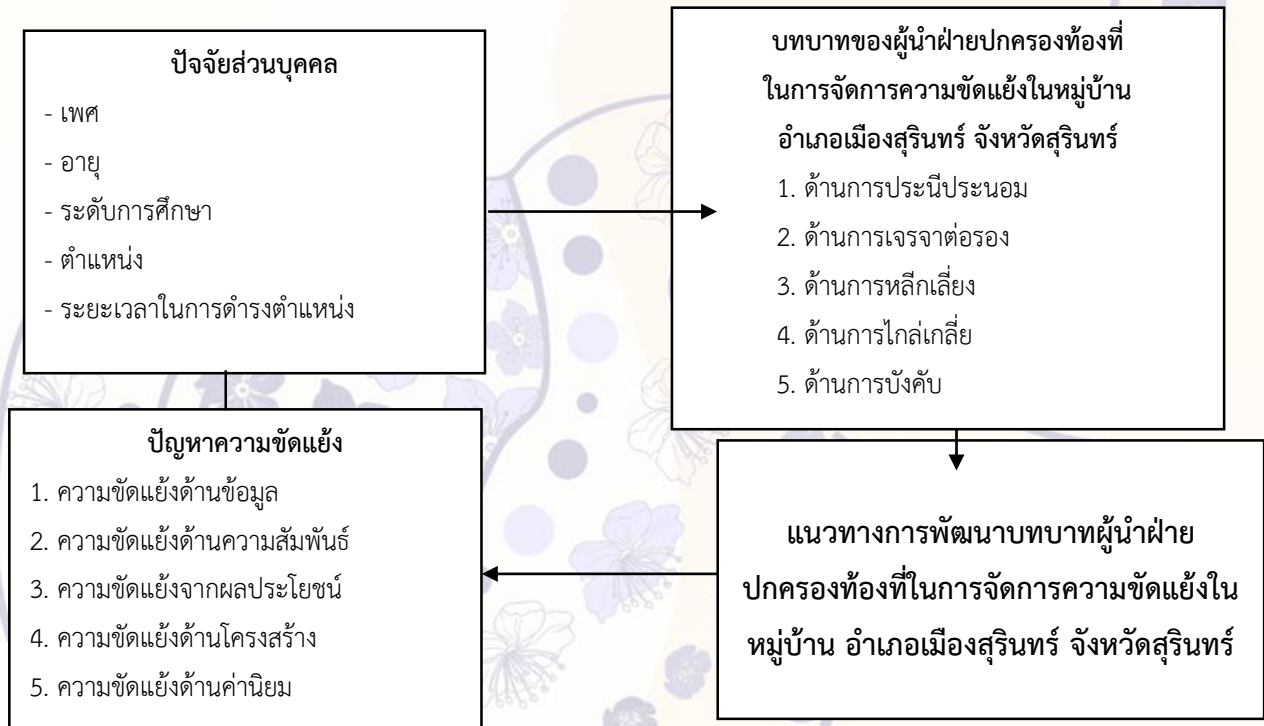
ที่	ประเภทเรื่องหลัก	กำลังดำเนินการ	ยุติเรื่องแล้ว	รวม	หมายเหตุ
1	ข้อร้องเรียน ความเดือดร้อน ขัดแย้งทางสังคม	3	65	68	
2	ข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานของรัฐ	1	9	10	
3	แจ้งเบาะแสการกระทำความผิด	-	12	12	
4	ขอความช่วยเหลือ	3	109	112	
5	ปัญหาเรื่องที่ดิน	-	2	2	
6	สาธารณสุขโรค	-	15	15	
7	เรื่องอื่น ๆ	1	20	21	
	รวม	8	232	240	

ที่มา (อำเภอเมืองสุรินทร์, 2566)

จากตารางที่ 1 พบว่า เรื่องที่มีการดำเนินการจัดการปัญหาส่วนใหญ่ คือการขอความช่วยเหลือ รองลงมาได้แก่ ข้อร้องเรียนด้านความเดือดร้อน หรือความขัดแย้งทางสังคม และสุดท้าย คือ ปัญหาเรื่องที่ดิน

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ได้วิเคราะห์จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ร่างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้ 2 ข้อดังนี้
สมมติฐานที่ 1 ผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่นที่มี เพศต่างกัน มีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งในหมู่บ้าน อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์แตกต่างกัน
สมมติฐานที่ 2 ผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่นที่มี อายุการศึกษา ตำแหน่ง และ ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งในหมู่บ้าน อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่น ในการจัดการความขัดแย้งในหมู่บ้าน อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ครั้งนี้ มีรูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือการวิจัย และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ ซึ่งประกอบด้วย 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2) ขอบเขตด้านพื้นที่ 3) ขอบเขตด้านระยะเวลา และ 4) ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (Population) ได้แก่ จำนวน 20 คน ผู้ใหญ่บ้าน 270 คน แพทย์ประจำตำบล 20 คน สารวัตรกำนัน 40 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง 580 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ 53 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 983 คน (อำเภอเมืองสุรินทร์, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

1.2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ จำนวน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ จำนวน 285 คน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การคำนวณของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973 : 727) ที่ระดับค่าความเชื่อมั่นที่ 95% ที่นัยสำคัญ 0.05 และการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling)

1.2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ จำนวน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 10 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า การแปลผล 5 ระดับ ซึ่งสร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้นเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำฝ่ายปกครองท้องที่ในการจัดการความขัดแย้งในหมู่บ้าน เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านพิจารณา ซึ่งผ่านการทดสอบคุณภาพ โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา (Content validity) และการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .936 ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple linear regression analysis) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Coefficient of Determination : R²) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ตามประเด็นการวิจัย

ผลการวิจัย (Research Results)

ในการศึกษาครั้งนี้ทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้นำฝ่ายปกครองท้องที่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 285 คน โดยผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้นำฝ่ายปกครองท้องที่ส่วนใหญ่เป็นชาย ร้อยละ 56.8 มี

อายุระหว่าง 46-55 ปี ร้อยละ 48.1 การศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย หรือปวช. ร้อยละ 46.7 ตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง ร้อยละ 46.7 และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ระหว่าง 2-5 ปี ร้อยละ 32.6 โดยผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	162	56.8
หญิง	123	43.2
2. อายุ		
ระหว่าง 25-35 ปี	14	4.9
ระหว่าง 36-45 ปี	49	17.2
ระหว่าง 46-55 ปี	137	48.1
ระหว่าง 56-60 ปี	85	29.8
3. การศึกษา		
ประถมศึกษา	26	9.1
มัธยมศึกษาตอนต้น	49	17.2
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	133	46.7
อนุปริญญาหรือปริญญาตรี	75	26.3
สูงกว่าปริญญาตรี	5	1.8
4. ตำแหน่ง		
กำนัน	13	4.6
ผู้ใหญ่บ้าน	103	36.1
สารวัตรกำนัน	12	4.2
แพทย์ประจำตำบล	6	2.1
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง	133	46.7
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ	18	6.3
5. ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง		
น้อยกว่า 2 ปี	51	17.9
ระหว่าง 2-5 ปี	93	32.6
ระหว่าง 6-10 ปี	58	20.4
ระหว่าง 11-15 ปี	49	17.2

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป	34	11.99

1. บทบาทของผู้นำฝ่ายปกครองท้องที่ในการจัดการความขัดแย้งในหมู่บ้าน อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

ผู้นำฝ่ายปกครองท้องที่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำฝ่ายปกครองท้องที่ในการจัดการความขัดแย้งในหมู่บ้าน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.08, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ด้านประนีประนอม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.19, S.D. = 0.54) รองลงมา คือ ด้านการไกล่เกลี่ย ($\bar{X}$ = 4.16, S.D. = 0.54) ด้านการเจรจาต่อรอง ($\bar{X}$ = 4.15, S.D. = 0.51) ด้านการบังคับ ($\bar{X}$ = 4.01, S.D. = 0.61) และด้านการหลีกเลี่ยง ($\bar{X}$ = 3.90, S.D. = 0.68) ตามลำดับ ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นของบทบาทผู้นำฝ่ายปกครองท้องที่ในการจัดการความขัดแย้งในหมู่บ้าน อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ในภาพรวม (n = 285)

บทบาทผู้นำฝ่ายปกครองท้องที่ในการจัดการความขัดแย้งในหมู่บ้าน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
1. ด้านการประนีประนอม	4.19	.54	มาก	1
2. ด้านการเจรจาต่อรอง	4.15	.51	มาก	3
3. ด้านการหลีกเลี่ยง	3.90	.68	มาก	5
4. ด้านการไกล่เกลี่ย	4.16	.54	มาก	2
5. ด้านการบังคับ	4.01	.61	มาก	4
เฉลี่ย	4.08	.49	มาก	-

2. ผลเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำฝ่ายปกครองท้องที่ในการจัดการความขัดแย้งในหมู่บ้าน

2.1 ผู้นำฝ่ายปกครองท้องที่ที่มีคุณลักษณะส่วนบุคคล (เพศ)

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้นำฝ่ายปกครองท้องที่ที่มีคุณลักษณะส่วนบุคคลจำแนกตามเพศต่างกัน มีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งในหมู่บ้านไม่แตกต่างกัน ดังแสดงตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำฝ่ายปกครองท้องที่ในการจัดการความขัดแย้งในหมู่บ้าน
 จำแนกตามเพศ

บทบาทผู้นำฝ่ายปกครองท้องที่ในการจัดการ ความขัดแย้งในหมู่บ้าน	เพศ				t	Sig.
	ชาย		หญิง			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการประนีประนอม	4.24	.51	4.14	.58	1.487	.138
2. ด้านการเจรจาต่อรอง	4.17	.50	4.11	.51	1.024	.307
3. ด้านการหลีกเลี่ยง	3.93	.65	3.86	.72	.883	.378
4. ด้านการไกล่เกลี่ย	4.17	.53	4.16	.54	.184	.854
5. ด้านการบังคับ	3.99	.60	4.01	.63	.325	.745
ภาพรวม	4.10	.47	4.06	.51	.751	.453

2.2 ส่วนผู้นำฝ่ายปกครองท้องที่ที่มี (อายุ การศึกษา ตำแหน่ง และระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง) ต่างกัน

ผู้นำฝ่ายปกครองท้องที่ที่มี อายุ การศึกษา ตำแหน่ง และระยะเวลาการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งในหมู่บ้าน อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านพบว่า ในส่วนของตำแหน่งต่างกัน มีด้านการประนีประนอมที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลการศึกษาแสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำฝ่ายปกครองท้องที่ในการจัดการความขัดแย้งในหมู่บ้าน
 จำแนกตามอายุ การศึกษา ตำแหน่ง และระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง

บทบาทผู้นำฝ่ายปกครองท้องที่ใน การจัดการความขัดแย้งในหมู่บ้าน	อายุ		การศึกษา		ตำแหน่ง		ระยะเวลา	
	F	Sig.	F	Sig.	F	Sig.	F	Sig.
1. ด้านการประนีประนอม	.743	.527	1.672	.157	3.218*	.008	1.068	.373
2. ด้านการเจรจาต่อรอง	1.337	.262	1.213	.305	1.566	.170	.729	.573
3. ด้านการหลีกเลี่ยง	2.002	.114	.272	.896	.962	.441	1.363	.247
4. ด้านการไกล่เกลี่ย	1.441	.231	1.482	.208	1.984	.081	.790	.532

5. ด้านการบังคับ	2.367	.071	1.171	.324	.759	.580	.981	.418
รวม	1.871	.135	1.200	.311	1.602	.159	1.071	.353

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่น

แนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่น ผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่นควรใช้เหตุผลและหลักความจริงยุติธรรมต่อทุกคน ต้องมีความเข้าใจถึงธรรมชาติของความขัดแย้ง เปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็นจากชุมชน เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการแก้ไขปัญหาภายในชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อให้ชาวบ้านในชุมชนในตำบลไว้นือเชื่อใจให้ความเคารพนับถือ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมศึกษาดูงานให้ผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิธีการจัดการความขัดแย้ง ให้ความรู้เกี่ยวกับคดีแพ่งและคดีอาญาที่สามารถใกล้เคียงได้ อย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งการสร้างเครือข่ายผู้นำ ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการความขัดแย้งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยเรื่องบทบาทผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่นในการจัดการความขัดแย้งในหมู่บ้าน อำเภอเมืองสุรินทร์ มีประเด็นที่สำคัญในการนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

1. บทบาทของผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่นในการจัดการความขัดแย้งในหมู่บ้าน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ด้านประนีประนอม รองลงมาคือ ด้านการไกล่เกลี่ย ด้านการเจรจาต่อรอง ด้านการบังคับ และด้านการหลีกเลี่ยง ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่นที่มีประสบการณ์ในการทำงานมานาน ขณะเดียวกันปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ประกอบกับผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่นเป็นคนในพื้นที่ที่มีความสนิทกับประชาชนในชุมชนเป็นอย่างดี จึงทำให้สามารถพูดคุยเจรจาประนีประนอมกับลูกบ้านได้ ลูกบ้านจะเกิดความเกรงใจและให้เกียรติ จึงทำให้สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในหมู่บ้านได้ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของณพพรหม จันทร์สม (2565) พบว่า บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก แยกตามบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในด้านการบังคับ การหลีกเลี่ยง การเจรจาต่อรอง และการประนีประนอม มีระดับมากทุกด้าน นอกจากนี้เมื่อเกิดความขัดแย้งหรือมีข้อพิพาท ผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่นจะใช้วิธีการแก้ไขความขัดแย้งด้วยวิธีการหลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของปัญหา เหตุแห่งปัญหา พฤติกรรมคู่พิพาท ค่านิยม หรืออื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ แบริดเลย์ (Bradley. 1984) ที่ได้เปรียบเทียบวิธีการที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของผู้บริหารระดับกลางทั้งชายและหญิงในเขตเมืองเดนเวอร์ พบว่า ผู้บริหารมิได้ใช้วิธีการแก้ไขความขัดแย้งวิธีหนึ่งวิธีใดเฉพาะ แต่มักใช้ควบคู่กันไปสุดแล้วแต่กรณีแวดล้อมเป็นสำคัญ

ทั้งนี้จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่นที่มีเพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่ง และระยะเวลาการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่นในการจัดการความ

ขัดแย้งในหมู่บ้าน อำเภอเมืองสุรินทร์ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในหมู่บ้านมีปัญหาความขัดแย้งเกิดขึ้นบ่อยครั้ง ผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่นที่มีหน้าที่ในการจัดการความขัดแย้งได้ตระหนักและเล็งเห็นถึงความจำเป็นที่จะแก้ไขปัญหานี้ อันเป็นบทบาทที่จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การแสดงบทบาทในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งของผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของวัชชชัช สุทโท (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามความคิดเห็นของประชาชนในเขตท้องที่อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร” พบว่า ระดับบทบาทหน้าที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามความคิดเห็นของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามความคิดเห็นของประชาชนจำแนกตามเพศ มีบทบาทไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่น ผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่นควรใช้เหตุผลและหลักความจริงยุติธรรมต่อทุกคน เพื่อให้ชาวบ้านในชุมชนในตำบลไว้เนื้อเชื่อใจให้ความเคารพนับถือ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมศึกษาดูงานให้ผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่นเพื่อพัฒนากลวิธีการจัดการความขัดแย้ง ให้ความรู้เกี่ยวกับคดีแพ่งและคดีอาญาที่สามารถไกล่เกลี่ยได้อย่างสม่าเสมอ อีกทั้งการสร้างเครือข่ายผู้นำ ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการความขัดแย้งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บันคอฟสกายา (Bankovskaya. 2012)พบว่า ผู้บริหารต้องตระหนักในการแก้ไขความขัดแย้ง ควรมีการฝึกอบรมเพื่อลดความขัดแย้งภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม พัฒนาทักษะของบุคคล พัฒนาทีมด้วยวิธี การสำรวจ จุดบกพร่องของแต่ละฝ่าย (Role play training) และการใช้กรณีศึกษา (Sensitivity training) การอบรมเพื่อพัฒนาทีม เพื่อความเข้าใจในตนเอง ผลกระทบที่จะมีต่อผู้อื่น การสร้างค่านิยมใหม่ สร้างความร่วมมือ ไว้วางใจกัน ความเข้าใจในเป้าหมายเดียวกัน รวมทั้ง การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ซึ่งเป็นพื้นฐานของความตระหนักรู้ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิผลในงาน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ในการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่นมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในหมู่บ้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนั้น เพื่อให้การจัดการความขัดแย้งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่นควรได้รับการพัฒนาในเรื่องของทักษะ ความสามารถ และศักยภาพต่อการปฏิบัติตามหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง และยึดหลัก กฎ ระเบียบ ของหมู่บ้านมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง และสนับสนุนให้มีการศึกษาต่อ อบรม ดูงาน เพิ่มมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ในระหว่างตัวแปรต่าง ๆ เช่น ประสบการณ์ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง กับบทบาทในการจัดการความขัดแย้งของผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การ

กำหนดมาตรการในการพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งที่เหมาะสมต่อไป

2.2 ควรศึกษาบทบาทในการจัดการความขัดแย้งของผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่นในระดับ ภูมิภาค เช่น ระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่หลากหลายนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบ และนำมาปรับปรุงแนวทางการพัฒนาการจัดการความขัดแย้งให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

เอกสารอ้างอิง (References)

- กฤษณีย์ วรณโร. (2563). **บทบาทการปกครองท้องถิ่นในปัจจุบัน : การศึกษาความคิดเห็นของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา**. สารนิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ณพชรมน จันท์สม. (2565). **บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์ และคณะ. (2558). “พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457>. สืบค้น 26 กันยายน 2566.
- มนูญ จันท์สมบุรณ์. (2562). “ลักษณะความขัดแย้งและแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม.” ในงานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 11 วันที่ 11-12 กรกฎาคม 2562 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. หน้า 1287-1302.
- วัชรชัย สุโท. (2562). **บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามความคิดเห็นของประชาชน ในเขตท้องถิ่นอำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์.
- สมาน ศิริเจริญสุข. (2565). “ภาวะผู้นำกับการจัดการความขัดแย้ง.” วารสารวิจัยวิชาการ. 5(6) : 301-315.
- พรรณี เกสรินทร์. (2558). **บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชนอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช**. สารนิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สุริยะ วิริยะสวัสดิ์. (2558). “สถาบันกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน : อดีต ปัจจุบัน และอนาคต.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.dopatrang.go.th/datacenter/doc_download/iadtopic1.doc. สืบค้น 14 ธันวาคม 2566.
- Bankovskaya, V. (2012). **Development of conflict management strategies to increase the organizational effectiveness in Nordic companies.**

Bradley, D. N. (1984). A comparative study of the conflict management style used by women and men in middle management in the Denver metropolitan area.

Dissertation Abstracts Intimation. 45 (1) : 66-A.

Dahrendorf, Ralf. (1967). **Class and Class Conflict in Industrial Society.** California : Standford University Press.

Moore & Parker. (1986). **Critical thinking : evaluating claims and arguments in everyday life.**

Moore, Brooke Noel. Palo Alto. Ca : Mayfield.

Simmel Georg. (1971). **Conflict and the Web of Group Affiliations.** Glencoe Illinois : Free Press.

**กลยุทธ์การปรับตัวของธุรกิจหอพักภายหลังวิกฤตการณ์ Covid – 19 ภายในเขตเทศบาลนคร
อุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี**

**STRATEGIES FOR ADAPTING THE DORMITORY BUSINESS AFTER THE COVID-19
CRISIS WITHIN UDON THANI MUNICIPALITY, MUEANG DISTRICT, UDON THANI
PROVINCE**

دنوپر อุทุมโภค¹ และ ธนกรุต ทูริสุท²

Danuporn Utumpoke¹, Thanakrit Thurisut²

^{1,2} สาขาวิชา ยุทธศาสตร์การพัฒนา

Field of Study: Development Strategy Udonthani Rajaphat University, Thailand

*Corresponding Author E-mail: 65120805110@udru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการปรับตัวของธุรกิจหอพัก ภายหลังวิกฤตการณ์ Covid-19 ภายในเขตเทศบาลนครอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี 2) กำหนดกลยุทธ์การปรับตัวของธุรกิจหอพัก ภายหลังวิกฤตการณ์ Covid-19 ภายในเขตเทศบาลนครอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาการปรับตัวของธุรกิจหอพัก ภายหลังวิกฤตการณ์ Covid-19 ภายในเขตเทศบาลนครอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 กำหนดกลยุทธ์การปรับตัวของธุรกิจหอพัก ภายหลังวิกฤตการณ์ Covid-19 ภายในเขตเทศบาลนครอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับหอพัก จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูล เชิงเนื้อหาและสรุปเป็นภาพรวม

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัญหาการปรับตัวของธุรกิจหอพักภายหลังวิกฤตการณ์ โควิด-19 ลำดับที่ 1 ด้านการจำหน่าย ลำดับที่ 2 ด้านราคา ลำดับที่ 3 ด้านส่งเสริมการตลาด ตามลำดับที่ 4 ด้านผลิตภัณฑ์ 2. กลยุทธ์การปรับตัวของธุรกิจหอพักภายหลังวิกฤตการณ์ Covid-19 ภายในเขตเทศบาลนครอุดรธานี ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ โครงการ/กิจกรรม การประเมินผล ได้แก่ 1) ด้านการผลิตภัณฑ์ จำนวน 3 กิจกรรม 2) ด้านราคา จำนวน 3 กิจกรรม 3) ด้านการจัดจำหน่าย จำนวน 3 กิจกรรม และ 4) ด้านส่งเสริมการตลาด จำนวน 3 กิจกรรม

คำสำคัญ: กลยุทธ์การปรับตัว, ธุรกิจห้องพัก, วิกฤตโควิด-19

Abstract

The purposes of this research are to 1) study the problems of adapting to the dormitory business; After the COVID-19 crisis Within Udon Thani Municipality, Mueang District, Udon Thani Province 2) Set strategies for adapting to the dormitory business. After the COVID-19 crisis Within Udon Thani Municipality, Mueang District, Udon Thani Province Use a mixed methods research method. Divide the research into 2 phases. Phase 1 studies the problem of adapting the dormitory business. After the COVID-19 crisis Within the boundaries of Udon Thani Municipality, Mueang District, Udon Thani Province. Use quantitative research methods The sample group was 400 people. The research instrument was a questionnaire. Analyze data using statistics such as frequency, percentage, mean, and standard deviation. Phase 2: Determine dormitory business adaptation strategies. After the COVID-19 crisis Within Udon Thani Municipality, Mueang District, Udon Thani Province the target group is 15 experts who have knowledge and ability about dormitories. The research instrument consisted of a structured interview. Analyze the content data and summarize overall results.

The results of the research found that: 1. Problems with adapting the dormitory business after the COVID-19 crisis: No. 1 sales, No. 2 prices, No. 3 marketing promotions, No. 4 products. 2. Adaptation strategies. Dormitory business after the COVID-19 crisis Within Udon Thani Municipality, it consists of principles, objectives, projects/activities. and evaluation includes 1) product aspect, 3 activities, 2) price aspect, 3 activities, 3) product distribution, 3 activities, and 4) marketing promotion, 3 activities.

Keywords: Strategies for adapting dormitory business to the COVID-19 crisis

บทนำ (Introduction)

ห้องพัก ตาม พ.ร.บ.ห้องพัก 2558 คือ สถานที่พักอาศัยที่จะเปิดให้บุคคลภายนอกเข้ามาใช้บริการโดยการเช่าอาศัย โดยมีรูปแบบอยู่ 2 รูปแบบ 1.ห้องพักสถานศึกษา คือ ที่พักที่ผู้ประกอบการห้องพักเป็นสถานศึกษา โดยสถานศึกษาในควาหมายตาม พ.ร.บ.นี้ หมายถึงโรงเรียน วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัยที่จัดในระบบตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ แต่ไม่รวมถึงสถาบันหรือมหาวิทยาลัยของรัฐที่จัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา (มาตรา 4) 2. ที่พักเอกชน คือ ที่พักที่ผู้ประกอบการห้องพักเป็นบุคคลทั่วไปซึ่งไม่ใช่สถานศึกษา (มาตรา 4) และมีการแยกประเภทออกเป็น 2 ประเภท คือ 1.ที่พักหญิง และ 2.ที่พักชาย

(มาตรา 8) ซึ่งหอพักนั้นถือเป็นปัจจัยหลักของการดำรงชีวิตด้านที่อยู่อาศัยซึ่งหอพักมีอยู่เป็นจำนวนมากในประเทศไทยและมีความต้องการมากขึ้นในทุกๆ ปี และมีหอพักที่เกิดขึ้นอีกมากมายหลายแห่ง “หอพัก” เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับระบบกิจการศึกษา เนื่องจากเป็นที่พักอาศัยของนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาห่างไกลจากมหาวิทยาลัย ทำให้ลดปัญหาเรื่องการเดินทาง และมีความสำคัญในการหล่อหลอมในการพัฒนาบุคลิกภาพของนักศึกษาให้ปรับตัวใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติหอพัก, 2558)

ในช่วงปี (2019) ได้เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19 ซึ่งได้แพร่กระจายไปทั่วโลกซึ่งแน่นอนว่าได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยโดยตรง เนื่องจากจุดแพร่กระจายเชื้อไวรัสนั้นมาจากจีนซึ่งอยู่ใกล้กับประเทศไทย การแพร่ระบาดในครั้งนี้ส่งผลกระทบเป็นอย่างมากกับเศรษฐกิจทั่วโลก และไทยก็ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน เป็นช่วงวิกฤตที่ คนไทยตกงาน สถานประกอบการปิดตัว ร้านค้าขนาดเล็ก และขนาดกลางต้องสูญเสียรายได้เป็นจำนวนมาก และก่อให้เกิดการปิดตัวลงอย่างเลี่ยงไม่ได้ “หอพัก” ก็เป็นอีกธุรกิจสำคัญที่ได้รับผลกระทบอย่างมากในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 เนื่องจากการแพร่ระบาดของไวรัส โควิด-19 ทำให้การศึกษาหันมาใช้ระบบออนไลน์ จึงไม่มีความจำเป็นต้องเข้าเรียนที่ชั้นเรียน ทำให้นักศึกษาต่างพากันย้ายกลับภูมิลำเนาถิ่น ซึ่งการสูญเสียรายได้ในช่วงปี (2019) ถือเป็นวิกฤตสำหรับผู้ประกอบการที่ทำได้ ซึ่งผู้ประกอบการต้องหาวิธีการค้าจุนธุรกิจของตนเองให้เดินหน้าต่อไปได้ด้วยตัวเอง

จังหวัดอุดรธานีเป็นจังหวัดที่มีความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นสถานที่สำคัญต่าง ๆ ศูนย์การค้า สถานที่ราชการ และสถานที่ศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีความสำคัญในด้านการศึกษา จึงทำให้มีสถานศึกษาเป็นจำนวนมากและใจกลางเมืองอุดรธานี ยังมีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีอีกด้วย และมีโรงเรียนสอนสายอาชีพเป็นจำนวนมาก เช่น อาชีวะวิทยาลัย วิทยาลัยเทคนิคอุดรธานี วิทยาลัยช่างกลอุดรธานี เป็นต้นจากการที่ได้เห็นว่าจังหวัดอุดรธานีนั้นได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับด้านการศึกษา จะทำให้เห็นว่ามีประชากรที่กำลังศึกษาและเล่าเรียนอยู่เป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้การขยายตัวในทุก ๆ ด้านทำให้เราเห็นว่าในแต่ละปีจะมีประชากร และนักศึกษา วัยทำงานจากต่างจังหวัดและบริเวณใกล้เคียง ซึ่งในจำนวนดังกล่าวส่วนหนึ่งมีที่พักอาศัยเป็นของตนเอง แต่ยังมีอีกจำนวนมากที่ไร้ที่พักพิงแน่นอน และบุคคลกลุ่มนี้มีความจำเป็นต้องการที่อยู่อาศัยเป็นการชั่วคราว ซึ่งความต้องการนี้ทำให้มีคนประกอบธุรกิจสร้างหอพักในปริมาณมากขึ้น เรื่อย ๆ โดยเฉพาะในย่านใกล้สถานศึกษาหรือแหล่งชุมชน อาจเนื่องมาจากการย้ายถิ่นฐานของคนที่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัดเข้ามาพักอาศัยเพื่อให้สามารถเดินทางมาศึกษา หรือทำงานได้อย่างสะดวก รวมทั้งปัญหาเรื่องของการจราจรติดขัดทำให้บุคคลที่มีที่พักอยู่ไกลจากสถานศึกษาต้องหันมาอาศัยห้องเช่ามากขึ้น ดังนั้นที่อยู่อาศัยให้เช่าประเภทต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นมากมายไม่ว่าจะเป็น หอพัก บ้านเช่า อพาร์ทเมนท์ แมนชั่น จึงเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อสิ่งที่ต้องการเป็นจำนวนมากขึ้นทุกปี ในปัจจุบันที่อยู่อาศัยที่สร้างขึ้นมาเพื่อให้เช่าในจังหวัดอุดรธานีได้เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะบริเวณใกล้แหล่งสถานศึกษา ทำให้นักศึกษาต้องคำนึงถึงปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกหอพักมากขึ้น โดนนักศึกษา และผู้พักอาศัยอื่น จะคำนึงถึงปัจจัย

เรื่องราคา ทำเลที่ตั้ง ความปลอดภัย สภาพแวดล้อม การให้บริการ สภาพความเป็นอยู่ เป็นต้น (จุฬาลักษณ์ ใจเย็น, 2551)

สถานการณ์วิกฤต Covid-19 เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่ช่วง เดือนธันวาคม ปี 2019 มีต้นกำเนิดมาจากเมืองอู่ฮั่น ซึ่งมีประชากรกว่า 11 ล้านคน มีเชื้อไวรัสทั้งหมดที่พบ 7 สายพันธุ์ ซึ่งเป็นไวรัสที่รุนแรงส่งผลกระทบต่อให้กิจการต่างๆต้องปิดตัวลง เนื่องจากวิกฤตนี้ซึ่งแน่นอนว่า ธุรกิจประเภทหอพัก ก็ได้รับผลกระทบโดยตรงจากเหตุการณ์นี้ ทำให้สูญเสียฐานลูกค้าไปในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา หลังประกาศสถานการณ์คลี่คลายลง ก็ไม่อาจฟื้นฟูธุรกิจให้กลับมาพลังเหมือนก่อนได้ดังนั้นก็จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนและคิดแนวทางเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เข้าพักอาศัยเพื่อฟื้นฟูธุรกิจของตน ซึ่งจากสถานการณ์ Covid-19 ได้เข้ามาภายในประเทศไทยนั้นทำให้ผู้ประกอบการหอพักได้รับผลกระทบโดยตรงเนื่องจาก ในช่วงที่โรคระบาดนี้ได้เข้ามาทำให้ สถานประกอบการต่างๆ ได้ปิดตัวลงชั่วคราว และปิดตัวลงอย่างถาวรทำให้ผู้ใช้บริการหอพักนั้นไม่สามารถหารายได้เพื่อมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้ แน่แน่นอนว่ารวมไปถึงสถานที่พักอาศัย เช่น หอพัก อพาร์ทเมนท์ โรงแรม อื่นๆ ทำให้ธุรกิจประเภทหอพักนั้นขาดรายได้เพื่อใช้จ่ายในสภาวะ Covid-19 นั้นเองซึ่งแน่นอนว่าการส่งผลกระทบของ Covid-19 เป็นปัญหาอย่างมากที่สุดที่เคยเจอมาและเรียกได้ว่าเป็นวิกฤตที่หนักที่สุดของผู้ประกอบการหอพักเลยก็ว่าได้ โดยเฉพาะหอพักในพื้นที่ เทศบาลนครอุดรธานี นั้นได้รับผลกระทบอย่างมากเนื่องจากผู้เข้าพักอาศัยโดยส่วนใหญ่เป็นนักเรียนนักศึกษา และลูกจ้างในบริษัทและโรงเรียนที่อยู่ในบริเวณนี้ ทำให้ส่งผลกระทบอย่างมากในการหารายได้มาค้ำจุนธุรกิจของตนให้อยู่รอดผ่านสถานการณ์ Covid-19 ไปได้ และแน่นอนว่าผู้ประกอบการหลายแห่ง ที่ได้รับผลกระทบของ Covid-19 นั้นต่างปิดตัวธุรกิจลงเช่นกัน

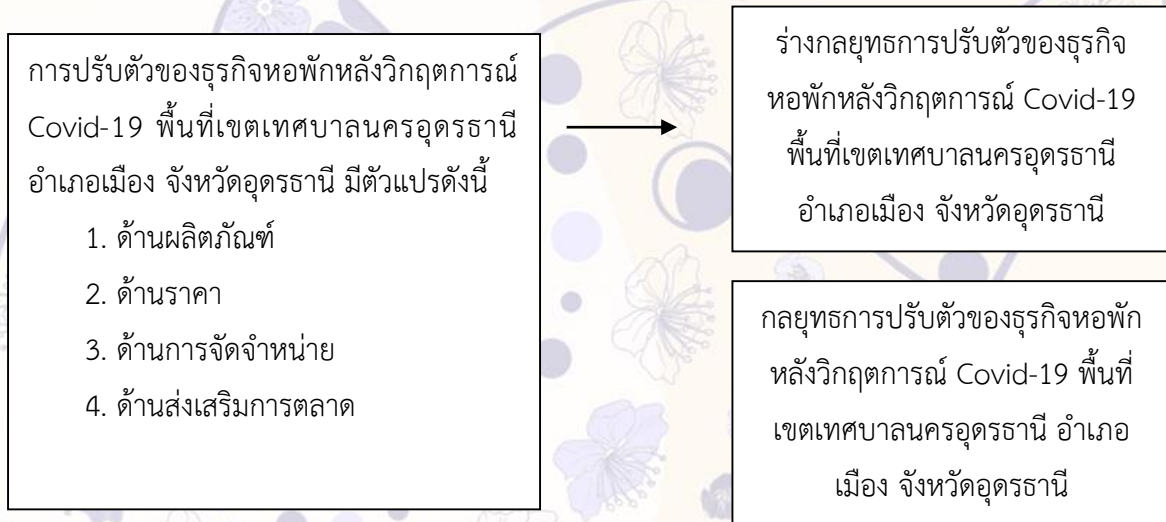
ภายหลังการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในปัจจุบันได้มีการผ่อนคลายการเฝ้าระวังโรคระบาดลงเป็นอย่างมากและเร่งฟื้นฟูธุรกิจต่างๆที่สูญเสียลูกค้าและรายได้ ซึ่งมีมาตรการของรัฐที่ออกมาช่วยเหลือผู้ประกอบการเหล่านั้น โดยหอพักได้รับการช่วยเหลือด้านการผ่อนชำระค่าเช่าของหอพักลง 6 เดือนเพื่อเป็นการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบและระหว่าง 6 เดือนนั้น ผู้ประกอบการต้องคิดหาวิธีการรับมือ และกลยุทธ์เพื่อปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ เพื่อสามารถดำเนินธุรกิจของตนต่อไป ซึ่งโดยส่วนตัวผู้ทำวิจัยได้มีความสนใจในการทำการวิจัยเรื่องนี้เนื่องจากผู้วิจัยนั้นได้ประกอบกิจการแมนชั่นซึ่งมีความคล้ายคลึงกับสถานประกอบการหอพักโดยต้องการศึกษาหาข้อมูล วิเคราะห์เพื่อนำมาประกอบการดำเนินการและหาวิธีการสร้างกลยุทธ์ในการปรับตัวให้สามารถก้าวผ่านวิกฤตการณ์ โควิด-19 นี้ไปได้ และหวังว่างานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์กับผู้ประกอบการท่านอื่นนำไปเป็นแนวทางการปรับตัวของหอพักภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ต่อไป

จากเหตุการณ์ Covid – 19 ซึ่งทำให้ผู้ประกอบการหอพักได้รับผลกระทบทั่วประเทศ จึงได้เกิดแนวคิดการปรับตัวขึ้นเพื่อใช้ในการปรับตัวของธุรกิจของตนให้รอดพ้นจากวิกฤตการณ์ครั้งนี้ได้โดยแต่ละหอพักจะมีวิธีการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับรูปแบบหอพักของตนเอง ดังนั้นการปรับตัวของธุรกิจหอพักในแต่ละพื้นที่จึงมีความแตกต่างกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการปรับตัวของธุรกิจหอพัก ภายหลังจากวิกฤตการณ์ Covid-19 ภายในเขตเทศบาลนครอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อกำหนดกลยุทธ์การปรับตัวของธุรกิจหอพัก ภายหลังจากวิกฤตการณ์ Covid-19 ภายในเขตเทศบาลนครอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ระยะที่ 1 การศึกษาระดับปัญหาหอพักภายหลังจากวิกฤตการณ์ Covid-19 พื้นที่เขตเทศบาลนครอุดรธานี อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เป็นลักษณะการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากรและกลุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างสามารถคำนวณจากสูตรในการนี้ที่ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนของ W. G. Cochran โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% และยอมรับความคลาดเคลื่อนที่ร้อยละ 0.05 รายละเอียดดังนี้

$$n = \frac{p(1 - p)z^2}{e^2}$$

โดย n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง e แทน สัดส่วนของความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ Z แทน ระดับความมั่นใจที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ Z มีค่าเท่ากับ 1.96 ที่ระดับความมั่นใจ 95% (ระดับ .05) P แทน ค่า

ระดับความน่าจะเป็นของประชากร โดยแทนที่ระดับความน่าจะเป็นของประชากรเท่ากับ 0.5 ค่า Z ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และมีค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 จะได้ผลดังนี้

$$\square = \frac{(0.5)(1 - 0.5)(1.96)^2}{(0.05)^2}$$
$$= 384.16$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเท่ากับ 384.16 หรือประมาณ 385 ตัวอย่าง โดยกำหนดความผิดพลาดไม่เกิน 5% ด้วยความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดตัวอย่างผู้วิจัย สำรองไว้ 4% หรือเท่ากับ 15 ตัวอย่าง รวมเป็น 400 ตัวอย่าง และใช้เกณฑ์ในการเลือกกลุ่ม ตัวอย่างโดย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบบังเอิญ (Sampling) เพื่อทำการเก็บรวบรวม ข้อมูลโดยทำการเก็บแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ และออฟไลน์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เป็นแบบสอบถามกลยุทธ์การปรับตัวของธุรกิจหอพักหลังวิกฤตการณ์ Covid-19 พื้นที่เขตเทศบาลนครอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยกำหนดประเด็นคำถาม แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ประเภทของผู้กรอกแบบสอบถาม เพศ อายุ อาชีพ ระยะเวลาการเข้าพัก ระยะเวลาในการประกอบกิจการ

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการปรับตัวของธุรกิจหอพัก ภายหลังวิกฤตการณ์ โควิด-19 แบ่งออกเป็น 4 หัวข้อประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการตลาด มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของปัญหา 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยแสดงกระบวนการเก็บข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

3.1 ขออนุญาตจากผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อทำการเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัย

3.2 ผู้วิจัยให้คำอธิบายเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัย และกระบวนการวิจัยให้กับผู้ตอบแบบสอบถามได้รับทราบ

3.3 ผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละคนจะตอบคำถามแต่ละส่วน โดยใช้เวลาในการตอบคำถาม

3.4 หลังจากนั้นผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.4 หลังจากนั้นผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 1 วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 2 วิเคราะห์โดย หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

ระยะที่ 2 การกำหนดกลยุทธ์การปรับตัวของธุรกิจหอพักภายหลังวิกฤตการณ์ Covid-19 ในพื้นที่ เทศบาลนครอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับธุรกิจหอพัก จำแนกเป็น 1) นักวิชาการที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการประกอบกิจการหอพัก จำนวน 2 คน 2) ผู้ใช้บริการ (ผู้เช่า) ที่สามารถให้ข้อมูลได้ จำนวน 5 คน 3) เจ้าของกิจการ จำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 15 คน กำหนดกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยกำหนดโครงสร้างแบบสัมภาษณ์ ตามรูปแบบที่กำหนด

2.2 นำเสนอร่างแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาความเหมาะสม แล้วนำข้อเสนอแนะที่ได้ไปพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

2.3 จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยประสานกลุ่มเป้าหมาย ใช้วิธีการประสานด้วยการติดต่อทางโทรศัพท์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และการเข้าพบด้วยตนเอง เพื่อนัดหมายวันเวลาในการเข้าไปเก็บข้อมูล จากนั้นเก็บรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ในการตอบ และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลตามประเภทข้อมูลที่ได้ ได้แก่ ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปเป็นกลยุทธ์การปรับตัวของธุรกิจหอพักภายหลังวิกฤตการณ์ Covid-19 ในพื้นที่ เทศบาลนครอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบจากการวิจัยนำเสนอประเด็นที่สำคัญ 2 ประเด็นดังนี้

1. สภาพปัญหาการปรับตัวของธุรกิจหอพักภายหลังวิกฤตการณ์ Covid-19 ภายในเขตเทศบาลนครอุดรธานี พบว่า 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน คิดเป็น ร้อยละ 95.00 เป็นเพศหญิง จำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 66.00 มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี จำนวน 188 คน ร้อยละ 47.00 มีอาชีพเป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 211 คน ร้อยละ 52.75 และมีระยะเวลาในการเข้าหอพักระหว่าง 4-6 เดือน จำนวน 239 คน ร้อยละ 59.75 2) ปัญหาการปรับตัวของธุรกิจหอพัก ภายหลังวิกฤตการณ์ Covid-19

ภายในเขตเทศบาลนครอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, $SD = 0.945$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการจำหน่าย ($\bar{X} = 4.08$, $SD = 0.896$) ลำดับที่ 2 ด้านราคา ($\bar{X} = 3.98$, $SD = 0.926$) ลำดับที่ 3 ด้านส่งเสริมการตลาด ($\bar{X} = 3.96$, $SD = 0.938$) ตามลำดับที่ 4 ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 3.84$, $SD = 1.019$) ดังตาราง

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับปัญหาของการปรับตัวของธุรกิจหอพัก
 ภายหลังวิกฤตการณ์ Covid-19 ภายในเขตเทศบาลนครอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

ลำดับ	วิฤตการณ์ Covid-19	ระดับปัญหา		แปลผล	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านผลิตภัณฑ์	3.84	1.019	มาก	4
2	ด้านราคา	3.98	0.926	มาก	2
3	ด้านการจำหน่าย	4.08	0.896	มาก	1
4	ด้านส่งเสริมการตลาด	3.96	0.938	มาก	3
รวม		3.97	0.945	มาก	

2. ผลการกำหนดกลยุทธ์การปรับตัวของธุรกิจหอพักภายหลังวิกฤตการณ์ Covid-19 ภายในเขตเทศบาลนครอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้กรอกแบบสัมภาษณ์ 15 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67 มีระยะเวลาในการประกอบกิจการหอพัก 5 ปีขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็น 53.33

2.2 กลยุทธ์การปรับตัวของธุรกิจหอพัก ภายหลังวิกฤตการณ์ covid-19 ในเขตเทศบาลอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี รายละเอียดดังตารางที่ 2 – 5

ตารางที่ 2 กลยุทธ์การปรับตัวของธุรกิจหอพัก ภายหลังวิกฤตการณ์ Covid-19 ภายในเขตเทศบาลนคร
 อุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ด้านผลิตภัณฑ์

หลักการ	วัตถุประสงค์	โครงการ/ กิจกรรมพัฒนา	ตัวชี้วัด
ด้านผลิตภัณฑ์ หมายถึง สถานที่พัก อาศัยที่ให้ผู้ให้บริการ ได้เช่าเป็นเสมือนบ้าน โดยต้องจ่ายค่าเช่าแก่ ผู้ประกอบการหอพัก ตามที่ได้กำหนดไว้	1. เพื่อพัฒนาให้มีสิ่ง อำนวยความสะดวก ครบถ้วน	1. กิจกรรมการอบรม ผู้ประกอบการที่พัก เกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก ของ ผู้ให้บริการ	ผู้ให้บริการมากกว่า ร้อยละ 80 มีความพึง พอใจในสิ่งอำนวยความสะดวก ของ หอพัก
	2. เพื่อพัฒนาให้มี ความปลอดภัยเสมือน อยู่บ้าน	2. โครงการฝึกอบรม ผู้ประกอบการให้มี ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการป้องกัน อันตรายในหอพัก	ผู้ให้บริการมากกว่า ร้อยละ 80 มีความพึง พอใจเกี่ยวกับการ ป้องกันอันตรายใน หอพัก
	3. เพื่อพัฒนาให้มีการ ทะนุบำรุงอยู่อย่าง สม่ำเสมอ	3. โครงการฝึกอบรม การดูแล สภาพแวดล้อมหอพัก ให้มีความเรียบร้อยอยู่ อย่างสม่ำเสมอ	ผู้ให้บริการมากกว่า ร้อยละ 80 มีความพึง พอใจเกี่ยวกับ สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกหอพัก

ตารางที่ 3 กลยุทธ์การปรับตัวของธุรกิจหอพัก ภายหลังวิกฤตการณ์ Covid-19 ภายในเขตเทศบาลนคร
 อุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ด้านราคา

หลักการ	วัตถุประสงค์	โครงการ/ กิจกรรมพัฒนา	ตัวชี้วัด
ด้านราคา หมายถึง มูลค่าของห้องที่ ผู้ประกอบการและผู้ เช่า ตกลงกันก่อนจะ ส่งมอบห้อง (เป็น เดือน)	1. เพื่อกำหนดให้ราคา หอพักมีความยุติธรรม ถูกกว่าหอพักอื่นใน บริเวณเดียวกัน	1. กิจกรรมการ ควบคุมค่าใช้จ่าย เพื่อให้ราคาถูกกว่า หอพักอื่นในบริเวณ บริเวณเดียวกัน	ผู้ใช้บริการ มากกว่า ร้อยละ 80 มีความพึง พอใจราคาหอพัก
	2. เพื่อพัฒนาให้ ประโยชน์ที่ได้รับมี ความคุ้มค่ากับเงินที่ เสียไป	2. กิจกรรมการอบรม ผู้ประกอบการให้ เข้าใจถึงความคุ้มค่า ของผู้ใช้บริการ	ผู้ใช้บริการ มากกว่า ร้อยละ 50 มีความพึง พอใจราคาหอพักที่มี ความคุ้มค่า
	3. เพื่อพัฒนาให้ราคา เหมาะสมและ สอดคล้องกับคุณภาพ ของผู้รับบริการ	3. โครงการการ พัฒนาความรู้ความ เข้าใจของ ผู้ประกอบการหอพัก เพื่อจัดกิจกรรมการมี ส่วนร่วมให้คุ้มค่าต่อผู้ เข้าพักอาศัย	ผู้ใช้บริการ มากกว่า ร้อยละ 80 มีความพึง พอใจราคาหอพักที่มี ความเหมาะสมและ สอดคล้องกับคุณภาพ ของผู้รับบริการ

ตารางที่ 4 กลยุทธ์การปรับตัวของธุรกิจหอพัก ภายหลังจากวิกฤตการณ์ Covid-19 ภายในเขตเทศบาลนคร
 อุตรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุตรธานี ด้านการจัดจำหน่าย

หลักการ	วัตถุประสงค์	โครงการ/ กิจกรรมพัฒนา	ตัวชี้วัด
ด้านการจัดจำหน่าย หมายถึง การ จัดเตรียมห้องเพื่อให้ผู้ เช่าได้สามารถเลือก เข้าพักอาศัยได้เมื่อมีผู้ ต้องการเข้าพักอาศัย	1. เพื่อพัฒนา ผู้ให้บริการสามารถ ค้นหาห้องพักได้ง่าย ตามอินเทอร์เน็ตและ มีป้ายแสดงที่ตั้งของ ห้องพักชัดเจน	1. กิจกรรม ประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับการค้นหา ข้อมูลเกี่ยวกับห้องพัก ผู้ให้บริการ	ผู้ใช้บริการร้อยละ 80 สามารถค้นหาข้อมูล เกี่ยวกับห้องพักได้
	2. เพื่อพัฒนาให้มี ข้อมูลติดต่อ และบอก รายละเอียดของ ห้องพักอย่างครบถ้วน	2. กิจกรรม ประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับการให้ข้อมูล ติดต่อ และบอก รายละเอียดของ ห้องพักอย่างครบถ้วน	ผู้ใช้บริการร้อยละ 80 สามารถค้นหาข้อมูล เกี่ยวกับห้องพักได้
	3. เพื่อพัฒนาให้มีการ ติดป้ายตามพื้นที่ ที่ สามารถมองเห็นได้ ง่ายและมีรายละเอียด ครบถ้วน	3. กิจกรรมพัฒนาการ การติดป้าย ระยะการ มองเห็นได้ง่ายและมี รายละเอียดครบถ้วน	ผู้ใช้บริการร้อยละ 80 สามารถค้นหาข้อมูล เกี่ยวกับห้องพักได้

ตารางที่ 5 กลยุทธ์การปรับตัวของธุรกิจหอพัก ภายหลังจากวิกฤตการณ์ Covid-19 ภายในเขตเทศบาลนครอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ด้านส่งเสริมการตลาด

หลักการ	วัตถุประสงค์	โครงการ/ กิจกรรมพัฒนา	ตัวชี้วัด
ด้านส่งเสริมการตลาด หมายถึง วิธีการที่ช่วยส่งเสริมการขายและกระตุ้นยอดขายให้กับธุรกิจหอพัก	1. เพื่อพัฒนาให้มีการบอกต่อให้ลูกค้าคนต่อไปมาใช้บริการ	1. กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลลูกค้าให้สามารถบอกต่อให้ลูกค้าคนต่อไปมาใช้บริการ	ผู้ใช้บริการร้อยละ 80 มีความพึงพอใจในการดูแลของหอพัก
	2. เพื่อพัฒนาให้ผู้ประกอบกิจการหอพักมีความสามารถในการสื่อสารโน้มน้าว เพื่อเพิ่มความน่าสนใจของหอพัก	2. กิจกรรมให้ความรู้ ผู้ประกอบกิจการหอพักเกี่ยวกับความสามารถในการสื่อสารโน้มน้าว เพื่อเพิ่มความน่าสนใจของหอพัก	ผู้ใช้บริการร้อยละ 80 มีความพึงพอใจในการสื่อสารโน้มน้าว เพื่อเพิ่มความน่าสนใจของหอพัก
	3. เพื่อพัฒนาให้มีการโปรโมทผ่านช่องทางออนไลน์และติดต่อได้โดยตรง	3. กิจกรรมพัฒนาให้มีการโปรโมทผ่านช่องทางออนไลน์และติดต่อได้โดยตรง	ผู้ใช้บริการร้อยละ 80 มีความพึงพอใจในช่องทาง การสื่อสารทั้งออนไลน์ และโดยตรง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัย มีข้อค้นพบที่น่าสนใจที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล 2 ประเด็นดังนี้

1. ผลการศึกษาการปรับตัวของธุรกิจหอพักภายหลังจากวิกฤตการณ์ Covid-19 ภายในเขตเทศบาลนครอุดรธานี พบว่า ปัญหาการปรับตัวของธุรกิจหอพัก ภายหลังจากวิกฤตการณ์ Covid-19 ภายในเขตเทศบาลนครอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการจำหน่าย ลำดับที่ 2 ด้านราคา ลำดับที่ 3 ด้านส่งเสริมการตลาด ตามลำดับที่ 4 ด้านผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิศว์ชนนท์ แสงสุวรรณ, ญัฐพงษ์ ผิวงาม, ศักดิ์ระภีร์ วรวัฒน์นะปริญญา (2560) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกหอพักเอกชนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า กลุ่มนักศึกษาตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง ช่วงอายุ 21 - 22 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 4 หรือมากกว่า รายรับส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 6,001 - 8,000 บาท ต่อเดือน โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเลือกระดับความคิดเห็นสำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกหอพักเอกชนของนักศึกษา

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา อยู่ในระดับสำคัญมาก สำหรับการพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกห้องพักอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการบริการ ด้านการนำเสนอภาพลักษณ์ทางกายภาพ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกห้องพักอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านทำเลที่ตั้ง และด้านการส่งเสริมการตลาด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐพงษ์ นิกการีย์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีอิทธิพลต่อลูกค้าในการเลือกห้องพักในเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในระดับมากได้แก่ ด้านบุคคล รองลงมา ด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการบริการ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ส่วนปัจจัยที่ให้ความสำคัญในระดับปานกลางได้แก่ ด้านการส่งเสริม สำหรับปัจจัยย่อยในแต่ละด้านพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญต่อการ การตลาด ตัดสินใจเลือกใช้บริการห้องพัก ดังนี้ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับความสำคัญมีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน ระดับมาก ลำดับแรกคือ ความสงบเงียบ รองลงมา ความแข็งแรง คงทนของโครงสร้างอาคาร และ ความเหมาะสมของขนาดห้องพัก ปัจจัยด้านราคา ผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับความสำคัญมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก ลำดับแรกคือ ค่าเช่ารายเดือนเหมาะสมกับห้องพัก รองลงมาความเหมาะสมของการเก็บค่าเช่า ล่วงหน้า และการเก็บค่าประกัน ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับความสำคัญมีค่าเฉลี่ย สูงสุดในระดับมากลำดับแรกคือ หอพักใกล้ที่ทำงาน รองลงมาความสะดวกในการเดินทางไป ทำงาน (เช่น มีรถโดยสารผ่าน) ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับความสำคัญมีค่าเฉลี่ย สูงสุดในระดับมากลำดับแรกคือ การได้รับการแนะนำจากคนรู้จัก รองลงมา การมีคนรู้จักอาศัยอยู่ ที่เดียวกัน ปัจจัยด้านบุคคล ผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับความสำคัญมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับ มากลำดับแรกคือ การดูแล ให้คำแนะนำ ค่าปรึกษาของพนักงานและผู้ดูแลห้องพัก รองลงมา ความเอาใจใส่ของพนักงานรักษาความปลอดภัย ปัจจัยด้านกระบวนการบริการ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับความสำคัญมีค่าเฉลี่ย ปัจจัย สูงสุดในระดับมากลำดับแรกคือ ความรวดเร็วในการให้ความช่วยเหลือ เช่น ไฟดับ รองลงมา การ มีพนักงานให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง, ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับความสำคัญมีค่าเฉลี่ย สูงสุดในระดับมากลำดับแรกคือ การป้องกันเสียงรบกวนจากภายนอก รองลงมา การจัดพื้นที่ บริเวณโดยรอบเป็นสัดส่วน

2. ผลการกำหนดกลยุทธ์การปรับตัวของธุรกิจห้องพักภายหลังวิกฤตการณ์ Covid-19 ภายในเขตเทศบาลนครอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี กลยุทธ์หลัก 4 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ด้านการจำหน่าย กลยุทธ์ด้านราคา กลยุทธ์ด้านส่งเสริมการตลาด และกลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิภาภรณ์ จงวุฒิเวศน์ และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจ ชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการบริหารธุรกิจ ได้แก่ การบริหารการ จัดการ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดบุคลากรการสั่งการ การควบคุมการทำงาน และการประเมินผล การทำงาน ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจ และสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งนภา ต่ออุดม (2556) ที่ได้ศึกษา ปัจจัยความสำเร็จของผู้ประกอบการในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ใน อุตสาหกรรมเกษตรภาค

การค้าในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ปัจจัยด้านการบริหาร การจัดการ มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจ SMEs มากที่สุด อันประกอบไปด้วยการวางแผนในการดำเนินงาน ความสามารถวางแผนทางการเงิน การรับรู้ ข้อมูลข่าวสาร นำความรู้ และข้อมูลข่าวสารมาใช้ในการบริหารการจัดการ และปัจจัยบุคลากร เพราะ บุคลากร เป็นตัวขับเคลื่อนในการดำเนินงานที่จะทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะการวิจัย(Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากข้อค้นพบปัญหาการปรับตัวของธุรกิจหอพัก ภายหลังจากวิกฤตการณ์ Covid-19 ภายใต เขตเทศบาลนครอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการจำหน่าย ลำดับที่ 2 ด้านราคา ลำดับที่ 3 ด้านส่งเสริมการตลาด ตามลำดับที่ 4 ด้านผลิตภัณฑ์ เสนอให้หอพักซึ่งเป็นผู้ให้บริการที่สนใจนำกลยุทธ์ไปใช้ตามความเหมาะสม

1.2 จากข้อค้นพบกลยุทธ์การปรับตัวของธุรกิจหอพักภายหลังจากวิกฤตการณ์ Covid-19 ภายใต เขตเทศบาลนครอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี กลยุทธ์หลัก 4 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ด้านการจำหน่าย กลยุทธ์ด้านราคา กลยุทธ์ด้านส่งเสริมการตลาด และกลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ เสนอให้ผู้ประกอบการหอพัก สามารถนำไปวางแผนการพัฒนาหอพักในด้านที่ต้องการได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากข้อค้นพบปัญหาการปรับตัวของธุรกิจหอพักและกลยุทธ์การปรับตัวของธุรกิจหอพักเสนอให้ทำ วิจัยในเรื่องเกี่ยวกับตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดในด้านอื่นเพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง (References)

จุฬาลักษณ์ ใจเย็น. (2551). **ปัจจัยที่ใช้ตัดสินใจเลือกเช่าหอพักเอกชนของนักศึกษามหาวิทยาลัย**

ราชภัฏเชียงราย. การศึกษาอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป.
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

ชนันยา ชัยมค้ำ. (2549). **ปัจจัยด้านหอพักและส่วนประสมการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเช่า หอพัก**
กรณีศึกษา : หอพักจันทร์กระจ่าง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

ชัชวาล เวศย์วุฒม์. (2553). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพักอาศัยของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัด**
นครปฐม. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ทันดร ธนะกุลบริภัณฑ์. (2552). **คู่มือจัดองค์ความรู้มาตรฐานการให้บริการ สำนักการศึกษาต่อเนื่อง.**
นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- สุภาภรณ์ หมั่นหา และกัณทิมาลย์ จินดาประเสริฐ (2565). การปรับตัวของธุรกิจโรงแรมสำหรับครอบครัว ภายใต้สถานการณ์โควิด-19 ในเขตเศรษฐกิจพิเศษเมืองพัทยา. การปรับตัวของธุรกิจโรงแรม ธุรกิจโรงแรมสำหรับครอบครัว เขตเศรษฐกิจพิเศษเมืองพัทยา
- พิศชนก สุนทรพฤกษ์. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพักอาศัยในห้องพักของผู้บริโภคในเขต อุตสาหกรรมโรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- อภิสิทธิ์ คุณวรปัญญา. (2565). “การปรับตัวของผู้ประกอบการในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กรณีศึกษา ตลาดกิมหยง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา”. วารสาร สถาบันวิจัยญาณสังวร. 13(1) : 83-104.
- ดวงกมล สวัสดิ์ทัศน, สาธิษฐ์ นากกระแสร, นิพิฐุ ส่งามั่งคั่ง .(2558) ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร กับธนาคารกรุงเทพ จำกัด(มหาชน) ของพนักงานเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร
- Cochran W.G. (1977). *Sampling Techniques*. 3rd Ed.. New York: John Wiley and. Sons

พฤติกรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์
ของประชาชน ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์
THE POLITICAL BEHAVIORS THAT AFFECTS POLITICAL PARTICIPATION
THROUGH ONLINE SOCIAL MEDIA OF THE RESIDENTS IN THE NONG BUA SUB-
DISTRICT, THA TUM DISTRICT, SURIN PROVINCE

วาริยาภรณ์ เหลาอุดม¹ ชัย สมรภูมิ² และ สิริพัฒน์ ลาภจิตร³

Wariyaporn Laoudom¹ Chai samoraphum² and Siriphat Lapchit³

^{1,2,3}สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Political Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University, Thailand

*Corresponding Author E-mail : Wanpen_vichan@hotmail.com

บทคัดย่อ (Abstract)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละยุคแต่ละสังคมจะมีความแตกต่างกันออกไป พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นความสำเร็จของการพัฒนาทางการเมือง ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่เกิดขึ้นโดยสมัครใจและกฎหมายกำหนดให้กระทำได้ โดยมีอิทธิพลเกี่ยวกับนโยบาย การบริหารงาน และการเลือกผู้นำทางการเมือง ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น การวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของประชาชน ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และ 2) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของประชาชนในเขตพื้นที่ ตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บแบบสอบถามประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้น จำนวน 377 ราย ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การคำนวณของ ทาโร ยามาเน่ และการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) จากประชากร 6,756 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า สถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 238 คน (63.1%) ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 30-39 ปี จำนวน 115 คน (30.5%) ระดับการศึกษามัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า จำนวน 176 คน (46.7%) สถานภาพสมรส จำนวน 167 คน (44.3%) มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย ผู้ประกอบการ จำนวน 137 คน (36.3%) มีรายได้ต่อเดือนอยู่ที่ 10,000-15,000 บาท จำนวน 129 คน (34.2%) พบว่า 1) ประชาชนมีระดับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์

โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.96) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง ด้านการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X}$ = 3.10) เป็นด้านที่มีระดับสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านการเปิดประสบการณ์ ($\bar{X}$ = 3.09) ด้านการแสวงหาข้อมูล ข่าวสาร ($\bar{X}$ = 2.95) ด้านอุปกรณ์ที่ใช้การเปิดรับข่าวสาร ($\bar{X}$ = 2.88) และด้านระยะเวลาการเปิดรับข่าวสาร ($\bar{X}$ = 2.74) ตามลำดับ และ 2) ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.00) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการติดตามการทำงานและตรวจสอบของหน่วยงานรัฐ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 3.03) รองลงมา คือ ด้านพรรคการเมือง และนักการเมือง ($\bar{X}$ = 3.02) ด้านการเสนอแก้ไขกฎหมายและรัฐธรรมนูญ ($\bar{X}$ = 3.01) การติดตามการทำงานและตรวจสอบของข้าราชการการเมือง ($\bar{X}$ = 2.98) ด้านการเลือกตั้งและการลงประชามติ ($\bar{X}$ = 2.97) ตามลำดับ

คำสำคัญ (Keywords) : พฤติกรรมทางการเมือง, การมีส่วนร่วมทางการเมือง, สื่อสังคมออนไลน์

Abstract

Participation in politics in each era and society is different. Political participation behavior is the success of political development. This is a voluntary practice and is required by law to be done. The aim is to influence policy, administration, and the selection of political leaders at both the national and local levels. This research is a part of the study of political behavior that affects political participation through online social media of people in NongBua Subdistrict, Tha Tum District, Surin Province. The objectives are to 1) Study the behavior of receiving political news through social media. 2) study the level of political participation through social media of people in the area of NongBua Subdistrict, Tha Tum District, Surin Province. It is quantitative research. The questionnaire was collected from 377 people aged 18 years and over. The sample size was determined using Taro Yamane's calculations and Multi-Stage Sampling from a population of 6,756 people. The research instrument is a questionnaire. The statistics used in the research are frequency, percentage, mean, standard deviation, t-value, one-way analysis of variance.

The results of the analysis found that; The personal status of the sample who responded to the questionnaire was mostly female, 238 people (63.1%), with the majority in the age range of 30–39 years, 115 people (30.5%), high school education level or equivalent, 176 people (46.7). % Marital status: 167 people (44.3%) have personal business occupations,

trading, entrepreneurs, 137 people (36.3%) have a monthly income of 10,000-15,000 baht, 129 people (34.2%). People have a behavioral level of exposure to political news via social media. Overall, the average is at a moderate level ($\bar{X}$ = 2.96, S.D. = 0.775). When considering each aspect, it was found that the average was at a moderate level in all aspects as follows: Behavior of exposure to political news. The aspect of receiving information ($\bar{X}$ = 3.10, S.D. = 0.954) was the aspect with the highest level, followed by the aspect of opening experiences ($\bar{X}$ = 3.09, S.D. = 0.977) and the aspect of seeking information and news ($\bar{X}$ = 2.95, S.D. = 0.896). The equipment used for news exposure ($\bar{X}$ = 2.88, S.D. = 0.829) and the duration of news exposure ($\bar{X}$ = 2.74, S.D. = 0.930), respectively. and 2) people have an overall level of political participation through social media. The average is at a moderate level ($\bar{X}$ = 3.00). When considering each aspect, it was found that every aspect had an average level at a moderate level. By following up on the work and inspection of government agencies It is the side with the highest average level ($\bar{X}$ = 3.03). Next is the political party. and politicians ($\bar{X}$ = 3.02) in proposing amendments to laws and the constitution ($\bar{X}$ = 3.01), following up on the work and inspecting of political officials ($\bar{X}$ = 2.98), in elections and referendums ($\bar{X}$ = 2.97), respectively.

Keywords : Political Behaviors, Political Participation, Online Social

บทนำ (Introduction)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมของประชาชนเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาล โดยรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละยุคจะมีความแตกต่างกันออกไป พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นความสำเร็จของการพัฒนาทางการเมือง ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่เกิดขึ้นโดยสมัครใจ และกฎหมายกำหนดให้กระทำได้ในกรณีมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละครั้ง ไม่ว่าจะเป็นครั้งคราวหรือ ยาวต่อเนื่อง การกระทำนั้นจะมุ่งประสงค์ที่จะมีอิทธิพลเกี่ยวกับนโยบาย การบริหารงานและการเลือกผู้นำทางการเมืองทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น (ทรงยุทธ ต้นวัน, 2552 : 151) จากอดีตการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยมากมักจะเป็นการออกไปใช้สิทธิใช้เสียงในสถานที่ต่าง ๆ ที่ได้ถูกเตรียมไว้โดยรัฐบาลหรือกลุ่มบุคคลที่ต้องการมีความเคลื่อนไหวทางการเมือง แต่ในยุคที่เทคโนโลยีมีพัฒนาระบบการติดต่อและการสื่อสารนั้นเป็นไปได้ง่ายขึ้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถเกิดขึ้นที่ใดก็ได้ เนื่องจากระบบอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีการสื่อสารไร้สายนั้นได้ทำการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสาร รวมถึงช่องทางการติดต่อสื่อสารกันให้เข้าถึงประชาชนทุกคน หรือเรียกได้ว่าเป็นการ “ย่อโลกให้เล็กลง” ทำให้ประชาชนสามารถติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้สะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น โดยช่องทางที่ได้รับความนิยมมากที่สุดก็คงนี้ไม่พ้น

การสื่อสารแบบออนไลน์ ซึ่งสะดวก รวดเร็วและเป็นสื่อที่ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความนิยมเป็นอย่างมาก เพราะสามารถติดตามเรื่องราวการอัพเดทข่าวสารต่าง ๆ รวมไปถึงการร่วมแสดงความคิดเห็นส่วนบุคคล ซึ่งทำให้สื่อออนไลน์นั้นเป็นที่นิยมอย่างรวดเร็ว และยังมีการเปิดช่องทางการแสดงออกทางความคิดเห็นให้ประชาชนหรือผู้คนที่มีความสนใจในช่วงนั้น ๆ ได้แสดงออกความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาข่าวหรือประเด็นข่าวได้โดยตรง (เสถียร เขยประทับ, 2551: 112) กระแสประชาธิปไตยของโลกได้มีอิทธิพลเข้ามาขับเคลื่อนให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้พัฒนาไปสู่การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาชน จนมีความรู้สึกประหนึ่งว่า “การเมืองเป็นเรื่องที่ประชาชนต้องรับผิดชอบร่วมกัน การใช้อำนาจทางการเมืองล้วนมีผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนทั้งสิ้น” (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2550 : 562; ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ, 2557 : 2; วีระ หวังสัจจะโชค, 2562 : 1)

สื่อออนไลน์ถือว่าเป็นช่องทางที่ได้รับความสนใจจากประชาชนในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารทางการเมืองจะเห็นได้จากช่วงของการเลือกตั้งที่ผ่านมาเมื่อช่วง พ.ศ. 2566 สื่อใหม่หรือสื่อออนไลน์ถือเป็นสื่อที่ได้รับความสนใจจากในการหาเสียงเลือกตั้งและโดยที่นักการเมืองมีการใช้ช่องทาง Facebook Twitter Instagram และ YouTube ในการหาเสียงเลือกตั้งและสร้างชุมชนทางการเมืองไว้เพื่อให้ประชาชนรับข่าวสารการลงพื้นที่นโยบายที่ผู้สมัครเสนอ รวมถึงกิจกรรมที่ผู้สมัครไปทำแต่ละวัน สื่อออนไลน์เป็นช่องทางที่สามารถสร้างการเข้าถึงการมีส่วนร่วมเรื่องราวต่างๆ จะถูกอัพเดทตลอดเวลาและเหตุการณ์จริงสดใหม่ที่ประชาชนได้รับด้วย จึงเป็นช่องทางที่ได้รับความนิยมและใช้อย่างแพร่หลายในการหาเสียงเลือกตั้งที่ผ่านมาได้มากที่สุด ทั้งนี้สื่อออนไลน์สามารถสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้เป็นอย่างดีทั้งการเลือกตั้ง การรับข่าวสาร จนกระทั่งเกิดการร่วมชุมนุมต่าง ๆ ทางการเมือง สื่อออนไลน์เป็นช่องทางที่สามารถเชื่อมโยงระหว่างประชาชนและพรรคการเมือง (มีทนา เจริญวงศ์, 2552 : 121)

จากความสำคัญที่กล่าวมาในข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของประชาชน ในเขตพื้นที่ ตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ อย่างไรก็ตามประชาชนที่ได้รับการศึกษามีความสามารถและทักษะในการเข้าถึงเข้าใจและตระหนักถึงนโยบายทางการเมืองในฐานะพลเมืองได้ดีเพียงไร ซึ่งนำไปสู่แนวทางในการศึกษา การเปิดรับสื่อและการรับรู้ข่าวสารในสื่อออนไลน์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ เป็นอย่างไร และส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนหรือไม่ โดยทำการศึกษาของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ผลวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงสื่อออนไลน์มีผลต่อการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองที่นำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและสามารถนำไปใช้ประกอบการพิจารณาวางแผนการสื่อสารทางสื่อออนไลน์เพื่อพัฒนามิติทางการเมืองสู่ระบอบประชาธิปไตยได้เหมาะสมกับบริบททางสังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

ทบทวนวรรณกรรม

1. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์

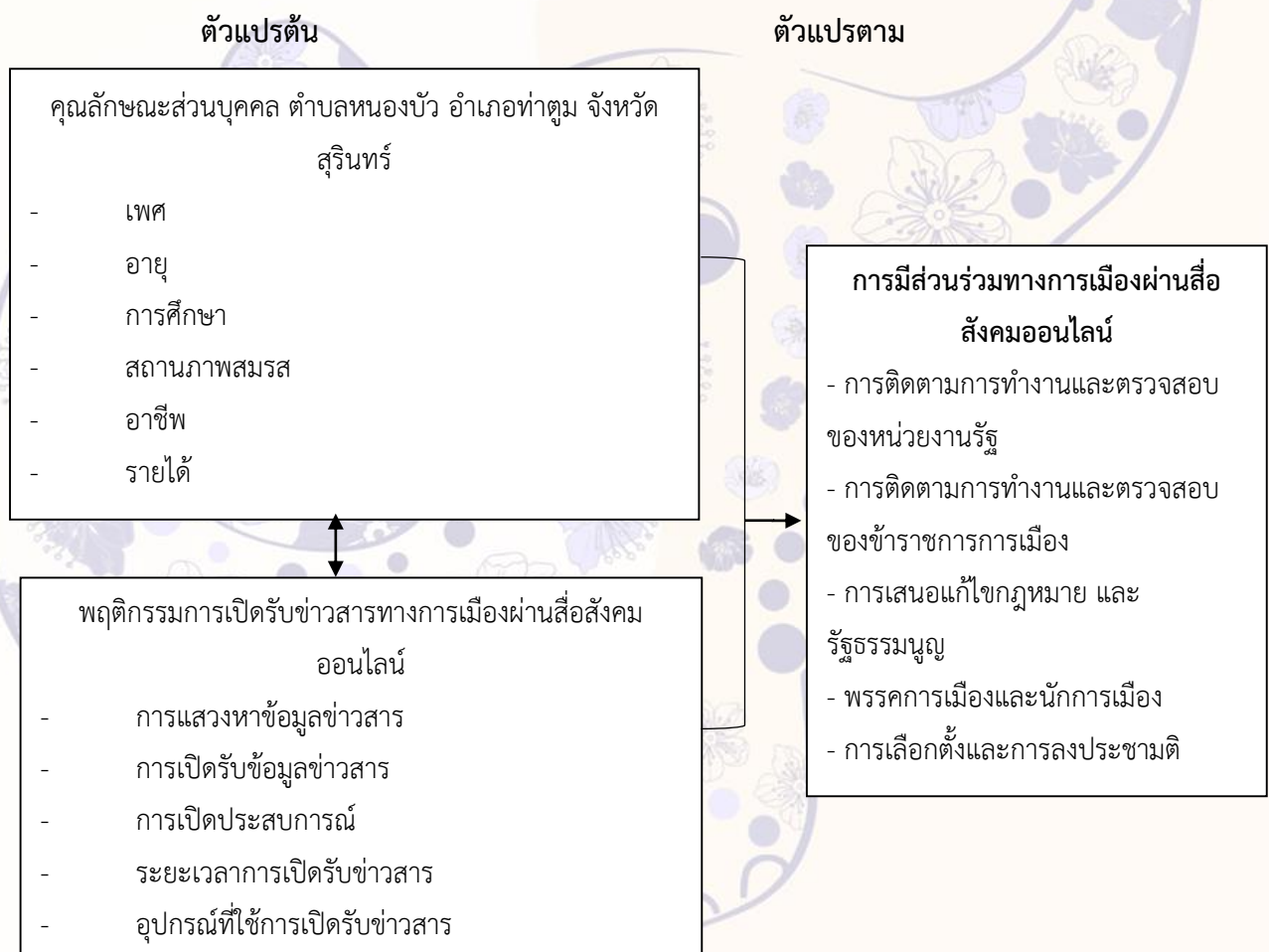
พฤติกรรม (Behavior) คือ กริยาอาการที่แสดงการกระทำของบุคคลหรือปฏิกิริยาโต้ตอบเมื่อเผชิญกับสิ่งต่างๆ หรือสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งการแสดงพฤติกรรมของแต่ละคนนั้นจะมีความแตกต่างกัน โดยได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรม ทศนคติ อารมณ์ การโน้มน้าว การบังคับ และรวมไปถึงสภาพแวดล้อมรอบตัว พฤติกรรมสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1. พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) คือ การกระทำหรือปฏิกิริยาทางร่างกายที่สามารถสังเกตเห็นได้ หรือใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ช่วยสังเกต ทั้งนี้ ยังสามารถแบ่งพฤติกรรมภายนอกออกได้เป็น 2 ประเภทคือ พฤติกรรมภายนอกชนิดโมลาร์ (Molar Behavior) เป็นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตเห็นได้ด้วยตาเปล่า เช่น การเคลื่อนไหวของร่างกาย พฤติกรรมภายนอกชนิดโมเลกุล (Molecular Behavior) และพฤติกรรมที่ต้องใช้เครื่องมือทางการแพทย์หรือเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ช่วยในการวิเคราะห์ เช่น การทำงานของอวัยวะภายใน หรือการทำงานของระบบประสาท การเปิดรับสื่อ (Media Exposure) เกิดขึ้นจากปัจจัยด้านจิตวิทยา หรือปัจจัยที่เกิดขึ้นจากภายในของตัวผู้รับสาร ประกอบกับปัจจัยภายนอกในการรับสื่อ ยกตัวอย่างเช่นโอกาสในการเข้าถึงสื่อในรูปแบบต่าง ๆ โดยการเปิดรับสื่อ ประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือ ประการแรก พฤติกรรมการรับสื่อเชิงเครื่องมือ และประการต่อมา พฤติกรรมการรับสื่อเชิงพิธีกรรม โดยพฤติกรรมการรับสื่อเชิงเครื่องมือหรือ (Instrumental Viewing Behavior) คือ การที่ผู้รับสารตั้งใจรับสารด้วยจุดมุ่งหมายที่จะนำสารไปใช้ประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง และพฤติกรรมการรับสื่อเชิงพิธีกรรมคือ การที่ผู้รับสารเปิดรับสื่อแบบไม่ได้มีเป้าหมายเฉพาะเจาะจง เป็นการเปิดรับเพราะเป็นกิจวัตร ไม่ได้มีความเจาะจงในการรับสารใดสารหนึ่งโดยเฉพาะ (อภิญา แก้วเปรมกุศล, 2560)

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของประชาชน

การมีส่วนร่วมทางการเมืองได้มีผู้อธิบายถึงความหมายในการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้อย่างหลากหลาย โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้ การมีส่วนร่วม คือ การเข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ ทั้งในแบบทางตรงและทางอ้อม ที่อาจจัดขึ้น แบบปัจเจกบุคคล แบบกลุ่มคนหรือเป็นองค์กร ที่ได้สมัครใจเข้าร่วมทำกิจกรรม โดยพยายามทำ ความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองพร้อมทั้งตระหนักถึงสิทธิส่วนบุคคลที่ตนเองมี ในส่วนของ การมี ส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) หมายถึง การกระทำที่เกิดขึ้นจากความตั้งใจ เพื่อให้ มี ผลต่อการกำหนดทิศทางในการบริหารของรัฐบาล ซึ่งมี 2 ลักษณะ ประกอบไปด้วย ลักษณะแรก คือ การ

ดำเนินไปตามความสมัครใจ และลักษณะที่สอง คือ การเกิดขึ้นเพื่อให้มีผลต่อการตัดสินใจ ของผู้มีอำนาจทางการเมือง ซึ่งอาจเป็นการกระทำที่ถูกหรือไม่ถูกกฎหมายก็ได้ (สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร, 2561 ; สืบแสง แสงทอง, 2563)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของประชาชน ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์” เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ในเขตพื้นที่ ตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 6,756 คน (ข้อมูลจากสำนักทะเบียนอำเภอท่าตูม ณ เดือนกุมภาพันธ์ 2565)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ จำนวน 377 ราย ซึ่งผู้วิจัยได้ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การคำนวณของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) และการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) เพื่อให้ได้จำนวนตัวอย่างมากน้อยตาม สัดส่วน ซึ่งใช้ระดับค่าความเชื่อมั่นที่ 95% ที่นัยสำคัญ 0.05 ดังนี้

2. การสุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) ดังนี้

2.1 ขั้นตอนที่ 1 แบ่งกลุ่มประชากรตามช่วงอายุ ทั้งหมด 6,756 คน เป็น 6 ช่วงอายุ ประกอบด้วย ตั้งแต่ช่วงอายุ ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์, 20 – 29 ปีบริบูรณ์, 30 – 39 ปีบริบูรณ์, 40 – 49 ปีบริบูรณ์, 50 – 59 ปีบริบูรณ์ และอายุ 60 ปีขึ้นไป

2.2 ขั้นตอนที่ 2 จากนั้นใช้วิธีการสุ่มโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นสัดส่วน โดยพิจารณาจากจำนวนประชากร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีลักษณะกระจาย ให้สัมพันธ์กับสัดส่วนประชากร โดยใช้การแบ่งช่วงอายุเป็นเขตพื้นที่ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นสัดส่วนโดยใช้สูตร ดังนี้

$$\text{จำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

จากสูตรจะได้ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละคณะรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับที่	ช่วงอายุ	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	ช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์	707	39
2	ช่วงอายุ 18 – 25 ปีบริบูรณ์	959	54
3	ช่วงอายุ 26 – 39 ปีบริบูรณ์	1,386	77
4	ช่วงอายุ 40 – 49 ปีบริบูรณ์	1,172	65
5	ช่วงอายุ 50 – 59 ปีบริบูรณ์	1,067	60
6	ช่วงอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป	1,465	82
	รวม	6,756	377

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาที่ใช้ศึกษา การมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ได้ศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎี แนวปฏิบัติและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สันเคราะห์ข้อมูลได้ตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ คุณลักษณะส่วนบุคคล และ พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์

1. คุณลักษณะส่วนบุคคล ตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้

2. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ การแสวงหาข้อมูลข่าวสารการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร การเปิดประสบการณ์ ระยะเวลาการเปิดรับข่าวสาร อุปกรณ์ที่ใช้การเปิดรับข่าวสาร

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ การติดตามการทำงานและตรวจสอบของหน่วยงานรัฐ การติดตามการทำงานและตรวจสอบของข้าราชการการเมือง การเสนอแก้ไขกฎหมายและรัฐธรรมนูญ พรรคการเมืองและนักการเมือง การเลือกตั้งและการลงประชามติ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยร่างขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม แบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า การแปลผล 5 ระดับ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของประชาชนเขตพื้นที่ตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ แล้วนำไปเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ซึ่งผ่านการทดสอบคุณภาพ โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา (Content validity) และการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .825

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้ การวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามเพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 377 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ภาคสนามในการจัดเก็บแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตัวเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จัดทำนำเสนอข้อมูลเป็นรูปแบบตารางสรุปและเขียนอธิบาย และในท้ายที่สุดนำเสนอข้อมูลที่วิเคราะห์แล้วจัดทำเป็นองค์ความรู้ใหม่ พร้อมทั้งอภิปรายผลการวิจัยเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย (Research Results)

สถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 238 คน (63.1%) ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 30–39 ปี จำนวน 115 คน (ร้อยละ 30.5) ระดับการศึกษามัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า จำนวน 176 คน (ร้อยละ 46.7) สถานภาพสมรส จำนวน 167 คน (ร้อยละ 44.3) มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย ผู้ประกอบการ จำนวน 137 คน (ร้อยละ 36.3) มีรายได้ต่อเดือนอยู่ที่ 10,000-15,000 บาท จำนวน 129 คน (ร้อยละ 34.2) รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	139	36.9
หญิง	238	63.1
2. อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	23	6.1
ช่วงอายุ 20 – 29 ปี	67	17.8
ช่วงอายุ 30 – 39 ปี	115	30.5
ช่วงอายุ 40 – 49 ปี	101	26.8
ช่วงอายุ 50 – 59 ปี	40	10.6
ช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป	31	8.2
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	61	16.2
มัธยมศึกษา หรือ เทียบเท่า	176	46.7
ปริญญาตรี	106	28.1
ปริญญาโท	23	6.1
ปริญญาเอก	11	2.9

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. สถานภาพ		
โสด	144	38.2
สมรส	167	44.3
หย่าร้าง	27	7.2
หม้าย	24	6.4
แยกกันอยู่	15	4.0
5. อาชีพ		
นักเรียน นักศึกษา	34	9.0
ข้าราชการ พนักงานราชการ พนักงาน	100	26.5
รัฐวิสาหกิจ		
พนักงานเอกชน รับจ้าง	106	28.1
ธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย ผู้ประกอบการ	137	36.3
สูงกว่า 30,000 บาท	12	3.12
6. รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	79	21.0
10,000 - 15,000 บาท	129	34.2
15,001 - 20,000 บาท	68	18.0
มากกว่า 20,000 บาท	101	26.8

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีระดับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.96, S.D. = 0.775) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้าน ดังนี้ พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง ด้านการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X}$ = 3.10, S.D. = 0.954) เป็นด้านที่มีระดับสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านการเปิดประสบการณ์ ($\bar{X}$ = 3.09, S.D. = 0.977) ด้านการแสวงหาข้อมูล ข่าวสาร ($\bar{X}$ = 2.95, S.D. = 0.896) ด้านอุปกรณ์ที่ใช้การเปิดรับ

ข่าวสาร ($\bar{X}$ = 2.88, S.D. = 0.829) และด้านระยะเวลาการเปิดรับข่าวสาร ($\bar{X}$ = 2.74, S.D. = 0.930) ตามลำดับ ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของประชาชนในเขตพื้นที่ ตำบลหนองบัวอำเภотаตุม จังหวัดสุรินทร์ 5 ด้าน โดยภาพรวม จำแนก ตามรายด้าน (n = 377)

ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการแสวงหาข้อมูล ข่าวสาร	2.95	0.896	ปานกลาง
ด้านการเปิดรับข้อมูล ข่าวสาร	3.10	0.954	ปานกลาง
ด้านการเปิดประสบการณ์	3.09	0.977	ปานกลาง
ด้านระยะเวลาการเปิดรับข่าวสาร	2.74	0.930	ปานกลาง
ด้านอุปกรณ์ที่ใช้การเปิดรับข่าวสาร	2.88	0.829	ปานกลาง
ภาพรวม	2.96	0.775	ปานกลาง

2. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์โดยภาพรวม

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.00, S.D. = 0.902) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้าน ดังนี้ ด้านการติดตามการทำงานและตรวจสอบของหน่วยงานรัฐ เป็นด้านที่มีระดับสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 3.03, S.D. = 0.942) รองลงมา คือ ด้านพรรคการเมือง และนักการเมือง ($\bar{X}$ = 3.02, S.D. = 0.989) ด้านการเสนอแก้ไขกฎหมายและรัฐธรรมนูญ ($\bar{X}$ = 3.01, S.D. = 0.984) การติดตามการทำงานและตรวจสอบของข้าราชการการเมือง ($\bar{X}$ = 2.98, S.D. = 0.949) และสุดท้าย ด้านการเลือกตั้งและการลงประชามติ ($\bar{X}$ = 2.97, S.D. = 0.933) ตามลำดับ ปรากฏดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของประชาชนในเขตพื้นที่ ตำบลหนองบัวอำเภотаตุม จังหวัดสุรินทร์ 5 ด้าน โดยภาพรวม จำแนกตามรายด้าน (n = 377)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการติดตามการทำงานและตรวจสอบของหน่วยงานรัฐ	3.03	0.942	ปานกลาง
ด้านการติดตามการทำงานและตรวจสอบของข้าราชการการเมือง	2.98	0.949	ปานกลาง

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n = 377)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการเสนอแก้ไขกฎหมายและรัฐธรรมนูญ	3.01	0.984	ปานกลาง
ด้านพรรคการเมืองและนักการเมือง	3.02	0.989	ปานกลาง
ด้านการเลือกตั้งและการลงประชามติ	2.97	0.933	ปานกลาง
ภาพรวม	3.00	0.902	ปานกลาง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. จากผลวิจัยพบว่า ประชาชนมีระดับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ทั้ง 5 ด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง ด้านการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร เป็นด้านที่มีระดับสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านการเปิดประสบการณ์ ด้านการแสวงหาข้อมูล ข่าวสาร ด้านอุปกรณ์ที่ใช้การเปิดรับข่าวสารและด้านระยะเวลาการเปิดรับข่าวสาร ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยแพรวพรรณ ปานนุช (2562) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคม และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับเนื้อหาข่าวสารการเมืองผ่านสื่อสังคมอยู่ในระดับปานกลางส่วนใหญ่เกี่ยวกับการติดตามข้อมูลข่าวสารสถานการณ์ทั่ว ๆ ไปด้านการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองในพื้นที่ออนไลน์โดยรวมอยู่ในระดับน้อย สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในพื้นที่ออฟไลน์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

นอกจากนี้งานวิจัยพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า ด้านการแสวงหาข้อมูล ข่าวสารจาก Youtube Facebook Line และ Facebook Messenger มีระดับปานกลาง แต่ในขณะเดียวกันในการใช้ Instagram และ Twitter มีค่าเฉลี่ยน้อย เนื่องจากการเข้าถึงหรือกระบวนการเข้าใช้ที่ซับซ้อน ประกอบกับในพื้นที่ตำบลหนองบัว เป็นเขตพื้นที่ชนบท ซึ่งส่วนใหญ่มีรายได้น้อย ดังนั้น โทรศัพท์มี 1 เครื่อง ต่อครัวเรือน ซึ่งในการใช้งานจะให้ความสำคัญกับการศึกษาเล่าเรียนของบุตรหลานจึงไม่ได้รับรู้ข่าวสารหรือไม่ได้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ อีกทั้งในวาระที่ต้องประกอบอาชีพทำมาหากินจึงมีเวลาจำกัดในการที่จะเข้ามาใช้ที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งต่างจากนักการเมือง หรือฝ่ายปกครองท้องถิ่นที่มีบทบาทหลักในเรื่องการเมืองการปกครอง ที่จำเป็นต้องใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการปฏิบัติหน้าที่การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และสอดคล้องกับงานวิจัยตรัยรัตน์ ปลื้มปิติชัยกุล (2565) ศึกษาการเปิดรับสื่อและการรับรู้ข่าวสารในสื่อออนไลน์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อออนไลน์ทั้งในด้านการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ด้านการค้นหาข้อมูลข่าวสาร และระยะเวลาในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารอยู่

ในเกณฑ์ดี และสอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร ของ อภิญญา แก้วเปรมกุล (2560) ในประเด็นที่ว่า การเปิดรับสื่อ (Media Exposure) เกิดขึ้นจากปัจจัยด้านจิตวิทยา หรือปัจจัยที่เกิดขึ้นจากภายในของตัวผู้รับสาร ประกอบกับปัจจัยภายนอกในการรับสื่อ ยกตัวอย่างเช่นโอกาสในการเข้าถึงสื่อในรูปแบบต่างๆ โดยการเปิดรับสื่อ ประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือ ประการแรก พฤติกรรมการรับสื่อเชิงเครื่องมือ และประการต่อมา พฤติกรรมการรับสื่อเชิงพิธีกรรม โดยพฤติกรรมการรับสื่อเชิงเครื่องมือหรือ (Instrumental Viewing Behavior) คือ การที่ผู้รับสารตั้งใจรับสารด้วยจุดมุ่งหมายที่จะนำสารไปใช้ประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง

2. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับด้านการติดตามการทำงานและตรวจสอบของหน่วยงานรัฐ เป็นด้านที่มีระดับสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ด้านพรรคการเมือง และนักการเมือง ด้านการเสนอแก้ไขกฎหมาย และรัฐธรรมนูญมี การติดตามการทำงานและตรวจสอบของข้าราชการการเมือง และสุดท้าย คือ ด้านการเลือกตั้ง และการลงประชามติ ซึ่งจะเห็นได้ว่าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นไม่มากนัก นั้นเป็นเพราะขาดแหล่งข้อมูลและการเข้าถึงข้อมูล บางครั้ง ข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นอาจไม่เป็นที่น่าเชื่อถือ หรือไม่สามารเข้าถึงได้ง่าย ซึ่งทำให้ประชาชนไม่สนใจหรือไม่มีความสนใจในการมีส่วนร่วมความเชื่อถือในระบบการเมืองประชาชนยากต่อการเข้าถึงข้อมูลต่าง ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อาจจะเป็นเพราะว่าไม่ทราบว่าตนเองสามารถมีบทบาทอะไรได้บ้าง ประชาชนบางส่วนอาจจะรู้สึกเฉยชา ไม่สนใจกิจกรรมทางการเมืองท้องถิ่น เพราะคิดว่าไม่มีผลกระทบต่อตนเองโดยตรงและช่องทางในการมีส่วนร่วมทางการเมืองออนไลน์ยังไม่แพร่หลายและเข้าถึงประชาชนอย่างทั่วถึงจึงทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ไม่มากนัก สอดคล้องกับงานวิจัยสมคิด พุ่มทุเรียน และ ประเวศน์ มหารัตนสกุล (2565) ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองไทยในยุคดิจิทัล ผลวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองภายใต้ยุคเทคโนโลยีดิจิทัลยังให้ความสำคัญกับรูปแบบกิจกรรมการเมืองแบบเดิมที่มีการณรงค์หาเสียง การออกเสียงเลือกตั้ง การประกาศนโยบาย การร่วมกิจกรรมการเมือง ฯลฯ มีสิ่งที่เปลี่ยนแปลงบ้างจากเดิมคือการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสารกิจกรรมทางการเมืองเพื่อให้พลเมืองสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองได้สะดวกทุกเวลาและทุกสถานที่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และสอดคล้องกับงานวิจัย สืบแสงแสงทอง (2563) ศึกษาการเปิดรับข่าวสารและการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของเจนเอเรชันวายในเขตกรุงเทพมหานคร ผลวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านพรรคการเมืองและนักการเมือง และด้านการเลือกตั้งและการลงประชามติ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากันโดยมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านการเสนอแก้ไขกฎหมายและรัฐธรรมนูญ ต่อมา คือ ด้านการติดตามการทำงานและตรวจสอบของข้าราชการการเมือง รองมาตามลำดับ

ส่วนด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการติดตามการทำงานและตรวจสอบของหน่วยงานรัฐ และสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2561) ในประเด็นที่ว่า การมีส่วนร่วม คือ การเข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ ทั้งในแบบทางตรงและทางอ้อม ที่อาจจัดขึ้นแบบปัจเจกบุคคล แบบกลุ่มคนหรือเป็นองค์กร ที่ได้สมัครใจเข้ามาร่วมทำกิจกรรม โดยพยายามทำความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองพร้อมทั้งตระหนักถึงสิทธิส่วนบุคคลที่ตนเองมี ในส่วนของการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) หมายถึง การกระทำที่เกิดขึ้นจากความตั้งใจ เพื่อให้มีผลต่อการกำหนดทิศทางการบริหารของรัฐบาล ซึ่งมี 2 ลักษณะ ประกอบไปด้วย ลักษณะแรก คือ การดำเนินไปตามความสมัครใจ และลักษณะที่สอง คือ การเกิดขึ้นเพื่อให้มีผลต่อการตัดสินใจของผู้มีอำนาจทางการเมือง ซึ่งอาจเป็นการกระทำที่ถูกหรือไม่ถูกกฎหมายก็ได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ในการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การสื่อสารและการแจ้งข้อมูล ใช้ข้อมูลและความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการสื่อสารและแจ้งข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง

1.2 การพัฒนานโยบาย ใช้ข้อมูลจากการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายที่สนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผ่านช่องทางดิจิทัล

1.3 การสร้างแคมเปญ ใช้ข้อมูลเพื่อสร้างแคมเปญหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์

1.4 การฝึกอบรม จัดโครงการฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้และทักษะในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1.5 การสนับสนุนเทคโนโลยี ส่งเสริมให้มีการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและสร้างสรรค์เนื้อหาที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การรวบรวมข้อมูล ควรรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่มาต่าง ๆ เช่น สื่อสังคมออนไลน์, แพลตฟอร์มสื่อสังคม, และเว็บไซต์ข่าวเพื่อเพิ่มความถูกต้องและครอบคลุมของข้อมูล

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ควรใช้เครื่องมือและเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลที่ทันสมัยและเป็นมิตรกับใช้งาน เช่น การใช้ Natural Language Processing (NLP) ในการวิเคราะห์ความคิดเห็นและทัศนคติของประชาชน

2.3 การศึกษาเฉพาะเจาะจง ศึกษาเรื่องราวและพฤติกรรมที่เฉพาะเจาะจงในเขตพื้นที่
ต้องการ ทำให้การวิจัยมีความเป็นประโยชน์และสามารถนำไปใช้ปรับปรุงในระดับท้องถิ่นได้

2.4 การสำรวจความต้องการ ศึกษาความต้องการและความคาดหวังของประชาชนในการมี
ส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์

2.5 การวิเคราะห์ความเชื่อมโยง วิเคราะห์ความสัมพันธ์และการเชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรม
การมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์กับปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

เอกสารอ้างอิง(References)

นวนพล แก้วสุวรรณ. (2565). พฤติกรรมการสื่อสารสารสนเทศทางการเมืองของเยาวชนในสามจังหวัด
ชายแดนภาคใต้. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ตรัยรัตน์ ปลื้มปิติชัยกุล. (2563). การเปิดรับสื่อและการรับรู้ข่าวสารในสื่อออนไลน์ต่อการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น. งานวิจัยนี้ได้รับ
ทุนอุดหนุนการวิจัยมาจากมหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ทรงยุทธ ต้นวัน. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนความรู้และการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโคก อำเภอฟังโคน จังหวัดสกลนคร. (Unpublished
Master's thesis), มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. สกลนคร.

ธนะรัช เกียรติพันธุ์สดใส , บุชบา สุธีธร และ เสาวณี ชินนาลอง. (2566). “การเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อ
สังคมและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2565
ของคนเจนอเรนวัย”. วารสารสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี. 9(1) : 49-60.

ปฏิพัทธ์ เพชรศรี และ ไชยวัฒน์ เผือกคง. (2565). “พฤติกรรมการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของผู้บริโภคสื่อ
สังคมออนไลน์ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี”. วารสาร มจร.ทริภุญชัยปริทรรศน์. 6(2) : 174-188.

วุฒิพร ลิ้มวราภัส. (2562). กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์กรณีศึกษา โปสทูเดย์
และแนวหน้า. หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองและยุทธศาสตร์การพัฒนา) คณะพัฒนา
สังคมและสิ่งแวดล้อมสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สมคิด พุ่มทุเรียน และ ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. (2565). “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองไทยในยุค
ดิจิทัล”. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 10(5) : 2298-2312.

สมิทินันท์ ไทยรุ่งโรจน์. (2565). “การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัล”.
Journal of Buddhist Education and Research : JBER. 8(3) : 1-11.

สืบแสง แสงทอง. (2563). การเปิดรับข่าวสารและการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของ
เจนอเรนวัย ในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
นิเทศศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

สุทธิ คงคุณ. (2564). “อิทธิพลของเฟซบุ๊ก (Facebook) ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาวิทยาลัย
กฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ พ.ศ. 2564”. วารสารวิจัยรำไพพรรณี
16(3) : 46-55.

เสถียร เขยประทับ. (2551). การสื่อสาร การเมือง และประชาธิปไตยในสังคมพัฒนาแล้ว. กรุงเทพฯ :
วีพริ้นท์ (1991).

อภิญา แก้วเปรมกุล. (2560). “การเปิดรับสื่อ การรับรู้ ทัศนคติ และการใช้ประโยชน์จากหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร”. Journal of Management Science
Nakhon Pathom Rajabhat University. 2(6) : 20–35.

แนวทางการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถานบันเทิงในจังหวัดอุดรธานี GUIDELINES FOR BUILDING AN ADVANTAGE OF THE ENTERTAINMENT BUSINESS IN UDON THANI PROVINCE

ณัชวิทย์ ศรีสมบุญ¹ ธนภฤต ทิริสุทธิ์²

Natchawit Srisombun¹ Thanakrit Thurisut²

^{1,2} สาขาวิชา ยุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Field of Study: Development Strategy Udonthani Rajaphat University.

*Corresponding Author E-mail: 65120805110@udru.ac.th

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถานบันเทิงในจังหวัดอุดรธานี 2) กำหนดแนวทางการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถานบันเทิงในจังหวัดอุดรธานี ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถานบันเทิงในจังหวัดอุดรธานี ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ประกอบการธุรกิจสถานบันเทิงในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 45 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 กำหนดแนวทางการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถานบันเทิงในจังหวัดอุดรธานี กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับหอพัก จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและสรุปเป็นภาพรวม

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัญหาการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถานบันเทิงในจังหวัดอุดรธานี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการมุ่งตลาดเฉพาะส่วน ลำดับที่ 2 ด้านการสร้างความแตกต่าง ลำดับที่ 3 ด้านการเป็นผู้นำทางด้านต้นทุน ตามลำดับที่ 4 ด้านการตอบสนองอย่าง 2. แนวทางการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถานบันเทิงในจังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ โครงการ/กิจกรรม การประเมินผล ได้แก่ 1) แนวทางด้านการเป็นผู้นำทางด้านต้นทุน จำนวน 3 กิจกรรม 2) แนวทางด้านการสร้างความแตกต่าง จำนวน 3 กิจกรรม 3) แนวทางด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว จำนวน 3 กิจกรรม และ 4) แนวทางด้านการมุ่งตลาดเฉพาะส่วน จำนวน 3 กิจกรรม

คำสำคัญ : แนวทาง, การสร้างความได้เปรียบ, ธุรกิจสถานบันเทิง

Abstract

This research aims to 1) study the problem of creating an advantage in the entertainment business in Udon Thani Province 2) determine guidelines for creating an advantage in the entertainment business in Udon Thani Province. Use a mixed methods research method. The research is divided into 2 phases. Phase 1 studies the problem of creating an advantage in the entertainment business in Udon Thani Province. Use quantitative research methods The target group is 45 entertainment business operators in Udon Thani Province. The research tool consists of a questionnaire. Analyze data using statistics such as frequency, percentage, mean, and standard deviation. Phase 2: Determine ways to create an advantage. of the entertainment business in Udon Thani Province The target group is 15 experts who have knowledge and ability about dormitories. The research instrument consisted of a structured interview. Analyze the content data and summarize overall results.

The results of the research found that: 1. Problems in creating an advantage in the entertainment business in Udon Thani Province were found to be overall at a high level. When considering each aspect as follows: No. 1 focuses on specific markets. No. 2 creates differentiation. No. 3 is cost leadership. No. 4 answers the question. 2. Guidelines for creating profits. Advantages of the entertainment business in Udon Thani Province include principles, objectives, projects/activities. and evaluation, including 1) Guidelines for cost leadership, 3 activities, 2) Guidelines for creating difference, 3 activities, 3) Guidelines for rapid response, 3 activities, and 4) Guidelines for focusing on specific market groups, 3 activities.

Keywords: Guidelines, Create an Advantage, Entertainment Business

บทนำ

การพัฒนาประเทศในระยะที่ผ่านมาก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างกว้างขวาง มีการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิต เกิดการจำหน่าย การให้บริการอย่างสลับซับซ้อน ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตและการรับรู้ของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม มีโอกาสในการเลือกรับข่าวสารที่หลากหลายตามรสนิยมของแต่ละบุคคลสามารถที่จะเรียนรู้และรับข้อมูลข่าวสารรอบโลกผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์และสื่อสำเร็จรูปต่างๆ อย่างไรก็ตามในทางตรงกันข้าม กระแสวัฒนธรรมตะวันตกและข้อมูลข่าวสารที่ผ่านการกลั่นกรองผ่านสื่อในรูปแบบต่างๆ อย่างไรก็ตามในทางตรงกันข้าม กระแสวัฒนธรรมตะวันตกและข้อมูลข่าวสารที่ผ่านการกลั่นกรองผ่านสื่อในรูปแบบต่างๆรวมทั้งธุรกิจบันเทิง โฆษณา ฯลฯ ก่อให้เกิดวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ตลอดจนความพึงพอใจในหมู่คนรุ่นใหม่ รวมทั้งการถูกรอบงาทั้งทางวัฒนธรรมหรือ

สถานบันเทิงประเภทต่างๆซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมสังคมที่สังคมไทยรับเข้ามา อีกทั้งการเติบโตทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างมาก ทั้งในชีวิตประจำวันที่เร่งรีบทำงานแข่งกับเวลา ทำให้ทานอาหารได้น้อยลง นอกจากนี้การแสวงหาความสุขในครอบครัวหรือกลุ่มเพื่อนและความต้องการเปลี่ยนบรรยากาศเพื่อคลายความเครียดของผู้บริโภค เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การพึ่งพาร้านอาหารและแนวโน้มการออกไปรับประทานอาหารนอกบ้านจึงเพิ่มขึ้น อีกทั้งการขยายตัวของเมืองส่งผลให้ธุรกิจสถานบันเทิง ร้านอาหารและเครื่องดื่มกำลังเติบโต ผู้ประกอบการต่างเร่งปรับตัวให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคมากขึ้น

สถานบันเทิงเป็นสถานที่ขายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เปิดบริการตอนค่ำถึงดึก ซึ่งธุรกิจสถานบันเทิงปัจจุบันเติบโตอย่างรวดเร็ว ซึ่งเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วในรอบ 10 ปี ที่ผ่านมารัฐกิจสถานบันเทิงนั้น มีแนวโน้มขยายตัวไปได้ไกลเป็นธุรกิจที่น่าลงทุน อีกทั้งเหล่าดารานักร้องต่างให้ความสนใจลงทุนในธุรกิจนี้กันมาก นอกจากนี้ สื่อยังโฆษณาโน้มน้าวใจลูกค้าให้อยากใช้บริการ และมองว่าธุรกิจนี้ คือขุมทรัพย์เงินล้านของนักลงทุนธุรกิจกลางคืน ทำให้การแข่งขันทางธุรกิจสถานบันเทิงสูงขึ้นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ธุรกิจนี้เติบโตเนื่องมาจาก ลักษณะการดำเนินชีวิตของผู้คนวัยทำงาน และประชาชนเปลี่ยนไปนิยมพักผ่อนในช่วงกลางคืนโดยวิธีนั่งดื่มและฟังเพลง และนิยมนัดพบปะสังสรรค์กัน ตามแหล่งต่าง ๆ ซึ่งนับเป็นสถานที่นัดพบที่ได้รับความนิยมสูงสุดประชากรหลังไหลเข้ามาทำงาน ในเมือง และศึกษาตามมหาวิทยาลัยอยู่ในเมืองใหญ่ ๆ จึงทำให้ธุรกิจประเภทนี้นั้น เติบโตขึ้นเรื่อย ๆ ตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นและวิถีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไปผู้ประกอบการจึงต้องศึกษารูปแบบและกลยุทธ์ของการบริการในสถานบันเทิงนั้น ๆ ให้ตรงต่อความพึงพอใจของลูกค้าเป็นสำคัญ อีกทั้ง ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ความนิยมของกลุ่ม ผู้คนเรียกว่ากลุ่มเป้าหมายที่จะดึงดูดลูกค้าให้เข้าร้าน ของตัวเองได้มากที่สุด รวมถึงตกแต่งร้านที่แตกต่างกันไป ในขณะที่เดียวกันธุรกิจสถานบันเทิงมีลักษณะที่แตกต่างจากหลักการตลาดทั่วไปในด้านรายละเอียดอยู่มากพอสมควร แต่ไม่มีการเผยแพร่หรือถ่ายทอดความรู้เหล่านี้เท่าที่ควร สถาบันการศึกษา ในประเทศไทยยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับการตลาดสถานบันเทิงโดยเฉพาะ เนื่องจากการทำการตลาดด้วยตนเองไม่ประสบความสำเร็จเท่ากับธุรกิจสถานบันเทิงต่างประเทศที่มีการเปิดสอน ศึกษาเกี่ยวกับด้านนี้โดยเฉพาะ

จังหวัดอุดรธานี เป็นเมืองศูนย์กลางทางธุรกิจและการท่องเที่ยว หน่วยงานของภาครัฐให้การสนับสนุนและส่งเสริมโดยมีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดโดยมีเป้าประสงค์ ดังนี้ ธุรกิจการท่องเที่ยว การบริการเป็นตัวแปรสำคัญตัวหนึ่งที่จะช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างงาน สร้างรายได้ และกระจายรายได้สู่ชุมชน ภายใต้การบริหารจัดการอย่างยั่งยืนและการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและองค์กรท้องถิ่น โดยมีกลยุทธ์หลัก ได้แก่ พัฒนา พื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเดิม และแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ดำเนินมาตรการเชิงรุกในการรักษาตลาดเดิมและสร้างตลาดใหม่ พัฒนาและยกระดับมาตรฐานการให้บริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยวทั้งในด้านบุคลากรโครงสร้างพื้นฐานและความปลอดภัย สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคเอกชน ชุมชนท้องถิ่นและสถาบันการศึกษา และส่งเสริม สนับสนุนภาคธุรกิจบริการที่มี

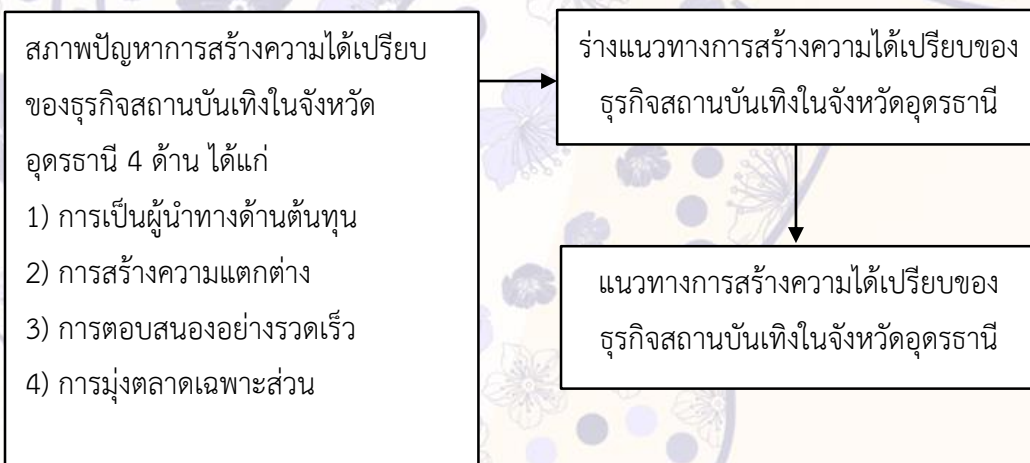
ศักยภาพ โดยส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความเชื่อมโยงธุรกิจ พัฒนาคุณภาพมาตรฐานการให้บริการ แสวงหา
สู่ทางการตลาดใหม่ๆในกลุ่มธุรกิจต่าง ๆ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาวิจัย แนวทางการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถานบันเทิงในจังหวัด
อุดรธานี เพื่อศึกษาปัญหาของธุรกิจสถานบันเทิงให้ได้ข้อมูล และข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาความได้เปรียบของ
ธุรกิจสถานบันเทิงภายในจังหวัด และเป็นแนวทางในการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถานบันเทิงในทาง
ปฏิบัติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถานบันเทิงในจังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อกำหนดแนวทางการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถานบันเทิงในจังหวัดอุดรธานี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถานบันเทิงในจังหวัด
อุดรธานี โดยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ประกอบการธุรกิจสถานบันเทิงในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 45 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม สภาพปัญหาการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถานบันเทิงในจังหวัด
อุดรธานี แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง รายได้ เป็นต้น

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการสร้างรายได้เปรียบของธุรกิจสถาบันเทิงในจังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) การเป็นผู้นำทางด้านต้นทุน 2) การสร้างความแตกต่าง 3) การตอบสนองอย่างรวดเร็ว 4) การมุ่งตลาดเฉพาะส่วน

3. การสร้างเครื่องมือและคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารเพื่อสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดการวิจัยและกำหนดโครงสร้างเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย จากนั้นพิจารณารูปแบบเครื่องมือที่เหมาะสมแล้วจัดสร้างตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาหลักการ ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัยโดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3.2 เขียนแบบสอบถาม ฉบับร่างตามโครงสร้างของแบบสอบถามเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.3 สร้างเครื่องมือตามกรอบโครงสร้างด้านเนื้อหา

3.4 นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวนสามท่านตรวจสอบรูปแบบของคำถาม (Format) การใช้ภาษา (Wording) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ที่มีเกณฑ์ในการพิจารณาให้คะแนน ดังนี้

+1 หมายถึงแน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

0 หมายถึงไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

-1 หมายถึงแน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

3.5 จากนั้นจึงนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญทั้งสามคนมาหาค่าดัชนี ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์โดยใช้สูตรของ โนวินेलลีและแฮมเบิลตัน (สมชาย วรภิเกษมสกุล. 2554 : 261) มีสูตรการคำนวณ โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

N

เมื่อ IOC = ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

$\sum R$ = ผลรวมของคะแนนจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

3.6 เมื่อเลือกพหุค่าถามที่มีค่า $IOC \geq 0.60$ มาเป็นข้อคำถามในแบบสอบถามแล้วเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ค่าระหว่าง 0.67-1.00 ถือว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

3.7 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) โดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำคำตอบจากแบบสอบถามที่ได้ไปวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) (สมชาย วรภิเษมสกุล, 2554: 273-275) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับไม่ต่ำกว่า 0.80 แล้วนำไปรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป ในการวิจัยครั้งนี้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.92 ประเมินว่านำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือความอนุเคราะห์การเก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ถึงเกษตรกรที่จัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในพื้นที่วิจัยเพื่อขอความอนุเคราะห์ เพื่อจัดเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

4.2 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับผู้ประกอบการสถานบันเทิงในจังหวัดอุดรธานีโดยชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูล

4.3 ดำเนินการเก็บข้อมูล

4.4 เก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล

4.5 สรุปและวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

มีวิธีการและขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 ตรวจสอบความถูกต้องผ่านแบบสอบถาม

5.2 นำข้อมูลที่ได้มาลงรหัส

5.3 วิเคราะห์ค่าสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสถิติทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences : SPSS)

5.4 ข้อมูลทั่วไปได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และรายได้ วิเคราะห์เป็นจำนวนและค่าร้อยละ (Percentage)

5.5 สภาพปัญหาการสร้างควมได้เปรียบของธุรกิจสถานบันเทิงในจังหวัดอุดรธานี ทั้ง 4 ด้าน นำมาวิเคราะห์เป็นค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากแบบ สอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยวิธีของลิเคิร์ท (Likert Scale) โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2454 : 103)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึงมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึงมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึงปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึงน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึงน้อยที่สุด

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (f) ค่าร้อยละ (Percentage) (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ระยะที่ 2 การกำหนดแนวทางการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถานบันเทิงในจังหวัดอุดรธานี

ผู้วิจัยได้นำผลที่ได้จากระยะที่ 1 วิเคราะห์ประเด็นที่ศึกษา นำไปสู่การกำหนดแนวทางการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถานบันเทิงในจังหวัดอุดรธานี โดยผู้วิจัยได้จัดทำร่างแนวทางซึ่งมีผู้ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้ประกอบการธุรกิจสถานบันเทิงในจังหวัดอุดรธานี และผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องในด้านธุรกิจสถานบันเทิง ไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อแนวทางการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถานบันเทิงในจังหวัดอุดรธานี

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. การสร้างเครื่องมือและคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร หลักการ แนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากระยะที่ 1 โดยจัดทำเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ก่อนที่จะนำไปเก็บข้อมูลจริง

3.2 นำร่างประเด็นการสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาไปปรับปรุงแก้ไข ให้มีความสมบูรณ์ก่อนที่จะนำไปเก็บข้อมูลจริง

3.3 ปรับปรุงแก้ไขประเด็นการสัมภาษณ์ ตามความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยได้ทำหนังสือการเก็บรวบรวมข้อมูลเสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เพื่อนำไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ในการสัมภาษณ์

4.2 ดำเนินการการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและผู้ช่วยวิจัยจัดทำบันทึกการสัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายภาพ และผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์มาตรวจสอบความสมบูรณ์และนำมาวิเคราะห์แปลผลข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำผลข้อมูลข้อคิดเห็น และข้อสรุปตามประเด็นจากการบันทึก การสัมภาษณ์มาเรียบเรียง จัดหมวดหมู่ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล และลำดับความสำคัญตามกรอบแนวคิดของการวิจัย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และการวิเคราะห์เนื้อหา (Contents Analysis) สรุปเนื้อหา เพื่อสรุปผลเป็นแนวทางการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถานบันเทิงในจังหวัดอุดรธานี

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบจากการวิจัยนำเสนอประเด็นที่สำคัญ 2 ประเด็นดังนี้

1. สภาพปัญหาการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถานบันเทิงในจังหวัดอุดรธานี พบว่า

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 45 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 75.56 มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 และมีระยะเวลาในการเป็นผู้ประกอบการ 6-10 ปี จำนวน 23 คน ร้อยละ 51.11

1.2 ปัญหาการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถานบันเทิงในจังหวัดอุดรธานี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94, SD = 0.928$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการมุ่งตลาดเฉพาะส่วน ($\bar{X} = 3.97, SD = 0.927$) ลำดับที่ 2 ด้านการสร้างความแตกต่าง ($\bar{X} = 3.96, SD = 0.929$) ลำดับที่ 3 ด้านการเป็นผู้นำทางด้านต้นทุน ($\bar{X} = 3.93, SD = 0.885$) ตามลำดับที่ 4 ด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว ($\bar{X} = 3.91, SD = 0.974$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับปัญหาการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถาน
 บ้านเทิง

สภาพปัญหาการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถานบ้านเทิง	ระดับปัญหา			ลำดับ
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	
1 ด้านการเป็นผู้นำทางด้านต้นทุน	3.93	0.885	มาก	3
2 ด้านการสร้างความแตกต่าง	3.96	0.929	มาก	2
3 ด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว	3.91	0.974	มาก	4
4 ด้านการมุ่งตลาดเฉพาะส่วน	3.97	0.927	มาก	1
รวม	3.94	0.928	มาก	

2. ผลการกำหนดแนวทางการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถานบ้านเทิงในจังหวัดอุดรธานี

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้กรอกแบบสัมภาษณ์ 15 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 11 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 และมีระยะเวลาในการเป็นผู้ประกอบการ 6-10 ปี จำนวน 10 คน ร้อยละ 66.67

2.2 แนวทางการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถานบ้านเทิงในจังหวัดอุดรธานี รายละเอียดดัง
 ตารางที่ 2 – 5

ตารางที่ 2 แนวทางการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถานบ้านเทิงในจังหวัดอุดรธานี ด้านการเป็นผู้นำ
 ทางด้านต้นทุน

หลักการ	วัตถุประสงค์	โครงการ/กิจกรรมพัฒนา	ตัวชี้วัด
ด้านการเป็นผู้นำทางด้านต้นทุน หมายถึง สถานบ้านเทิงในจังหวัดอุดรธานี ใช้ต้นทุนในการผลิตสินค้าและบริการที่ต่ำกว่าคู่แข่ง	1. เพื่อพัฒนาให้มีแหล่งรับสินค้ามาขายภายในร้านในราคาถูก	1. กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับแหล่งรับสินค้ามาขายภายในร้านในราคาถูกเหมาะสมกับต้นทุน	ผู้ประกอบการมากกว่าร้อยละ 60 มีความพึงพอใจในราคาของสินค้า
	2. เพื่อพัฒนาให้พนักงานมีความรู้	2. กิจกรรมการอบรมพนักงานให้ทราบถึงต้นทุนของราคา	พนักงานร้อยละ 60 มีความรู้เกี่ยวกับกรณี

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หลักการ	วัตถุประสงค์	โครงการ/กิจกรรมพัฒนา	ตัวชี้วัด
	เกี่ยวกับกรณีที่ถูกค้า ทำสินค้าเสียหาย 3. เพื่อพัฒนาให้ พนักงานที่เข้ามา ทำงานสามารถทำงาน ภายใต้เงื่อนไขของ การให้บริการได้	สินค้า (ในกรณีที่ลูกค้าทำสินค้า เสียหาย) 3. กิจกรรมการอบรมพนักงาน ทั้งประจำและล่วงเวลาให้อยู่ ภายใต้เงื่อนไขการให้บริการ ของสถานบริการ	ลูกค้าทำสินค้า เสียหาย ผู้พนักงานร้อยละ 60 มีความรู้เกี่ยวกับ เงื่อนไขการให้บริการ ของสถานบริการ

ตารางที่ 3 แนวทางการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถาบันบันเทิงในจังหวัดอุดรธานี ด้านการสร้างความ
แตกต่าง

หลักการ	วัตถุประสงค์	โครงการ/ กิจกรรมพัฒนา	ตัวชี้วัด
ด้านการสร้างความ แตกต่าง หมายถึง สถาบันบันเทิงใน จังหวัดอุดรธานี นำเสนอสินค้าและ บริการที่มีความ แตกต่างไปจากคู่แข่ง แข่งขัน	1. เพื่อพัฒนาให้มีการ จัดงานคอนเสิร์ต อีเวนต์ บ่อยครั้ง 2. เพื่อพัฒนาให้มีแสงสี เสียงที่โดดเด่นกว่าร้าน อื่น 3. เพื่อพัฒนาการใช้ เทคโนโลยีผ่านมือถือ โดยการเล่น เกม ขอ เพลง ภายในร้านได้ สะดวกขึ้น	1. กิจกรรมพัฒนาพนักงานให้ มีการจัดงานคอนเสิร์ต อีเวนต์ ในการให้บริการใน วันที่มีกิจกรรมพิเศษ 2. กิจกรรมการอบรม พนักงานใช้อุปกรณ์เกี่ยวกับ ระบบแสงสีเสียงเพื่อ ตอบสนองกิจกรรมภายในร้าน 3. กิจกรรมการอบรมการใช้ เทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ เพื่อ ความสะดวกในการให้บริการ ภายในร้าน เช่น การเล่น เกม การขอเพลง	ลูกค้ามีความพึงพอใจใน การจัดอีเวนต์ร้อยละ 80 พนักงานร้อยละ 60 มีทักษะในการใช้อุปกรณ์ เกี่ยวกับระบบแสงสีเสียง เพื่อตอบสนองกิจกรรม ภายในร้าน พนักงานร้อยละ 60 มีทักษะการใช้เทคโนโลยี ในร้าน

ตารางที่ 4 แนวทางการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถาบันบันเทิงในจังหวัดอุดรธานี ด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว

หลักการ	วัตถุประสงค์	โครงการ/ กิจกรรมพัฒนา	ตัวชี้วัด
ด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว หมายถึง สถานบันเทิงในจังหวัดอุดรธานี มีการส่งมอบสินค้าหรือบริการให้แก่ลูกค้าด้วยความรวดเร็วเกิดความผิดพลาดน้อย	1. เพื่อให้มีการวางแผนล่วงหน้าเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้น	1. กิจกรรมการวางแผนการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อจะได้สามารถรับรองลูกค้าในสถานการณ์ไม่ปกติต่าง ๆ	ผู้ใช้บริการร้อยละ 80 พึงพอใจต่อความสามารถด้านการแก้ปัญหาของผู้ประกอบการ
	2. เพื่อพัฒนาให้มีการจัดเตรียมสินค้าให้เพียงพอกับลูกค้า	2. กิจกรรมการรับรองลูกค้ามาใช้บริการมากกว่าปกติในช่วงกิจกรรมต่าง ๆ	ผู้ใช้บริการร้อยละ 80 พึงพอใจต่อความสามารถด้านการแก้ปัญหาของผู้ประกอบการ
	3. เพื่อพัฒนาให้มีการตรวจสอบและปรับปรุงตามคำติชมอยู่เสมอ	3. โครงการการจัดการเรื่อง การตอบสนองการ ตรวจสอบและการปรับปรุงตามข้อเรียกร้องของผู้ให้บริการ	ผู้ใช้บริการร้อยละ 80 พึงพอใจต่อการตอบสนองต่อคำติชมของผู้ประกอบการ

ตารางที่ 5 แนวทางการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถาบันบันเทิงในจังหวัดอุดรธานี ด้านการมุ่งตลาดเฉพาะส่วน

หลักการ	วัตถุประสงค์	โครงการ/ กิจกรรมพัฒนา	ตัวชี้วัด
ด้านการมุ่งตลาดเฉพาะส่วน หมายถึง สถานบันเทิงในจังหวัดอุดรธานี สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยมุ่งไปที่กลุ่มลูกค้าเฉพาะหรือในตลาดที่แคบ	1. เพื่อพัฒนาให้มีความเข้าใจกับลูกค้าในกลุ่มเป้าหมายในเรื่องความต้องการ	1. โครงการการสำรวจความต้องการของผู้ใช้บริการต่อร้านประเภทเดียวในการให้บริการตามกลุ่มเป้าหมาย	ผู้ประกอบการมากกว่าร้อยละ 50 มีความพึงพอใจต่อยอดผู้ใช้บริการในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย
	2. เพื่อพัฒนาให้มีการสร้างโปรโมชันเฉพาะกลุ่มลูกค้า	2. กิจกรรมการให้ความรู้การใช้ช่องทางการตลาดเพื่อแนะนำการบริการให้ตรงกับกลุ่มลูกค้า	ผู้ใช้บริการร้อยละ 80 มีความพึงพอใจในการใช้สื่อให้ตรงกับช่องทางของกลุ่ม
	3. เพื่อพัฒนาให้มีการบริการที่ตอบโจทย์กับกลุ่มเป้าหมาย	3. กิจกรรมการให้ความรู้ต่อผู้ให้บริการในการดูแลกลุ่มเป้าหมายเฉพาะกลุ่ม	ผู้ใช้บริการร้อยละ 80 มีความพึงพอใจในการให้บริการ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัย มีข้อค้นพบที่น่าสนใจที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล 2 ประเด็นดังนี้

1. ผลการศึกษาปัญหาการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถานบันเทิงในจังหวัดอุดรธานีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการมุ่งตลาดเฉพาะส่วน ลำดับที่ 2 ด้านการสร้างความแตกต่าง ลำดับที่ 3 ด้านการเป็นผู้นำทางด้านต้นทุน ตามลำดับที่ 4 ด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสงค์ อุทัย (2555) วิจัยเรื่องการสร้างความได้เปรียบทางธุรกิจ เนื่องด้วยการดำเนินธุรกิจในปัจจุบันมีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง จำเป็นอย่างยิ่งที่ธุรกิจจะต้องมีการพัฒนากระบวนการทางธุรกิจให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและเพื่อลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในขณะเดียวกัน ธุรกิจจะต้องมีความสามารถในการทำให้อัตราการเกิดมูลค่าเพิ่ม ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านสินค้า Production สินค้าได้คุณภาพ คู่แข่งกับราคา ด้านการตลาด Market โดนใจผู้บริโภค เป็นที่นิยม ด้านบริการ Service ลูกค้าเกิดความพึงใจ

ในสินค้าและบริการ ด้านภาพลักษณ์ (Image) การคืนกำไรให้สังคม การช่วยเหลือสังคม ด้านพนักงาน (Employee) การดูแลและเอาใจใส่ให้ความสำคัญกับพนักงานในบริษัททุกคนเพราะเป็นหัวใจหลักของการดำเนินธุรกิจ หากสิ่งต่างๆ นี้จะเกิดขึ้นพร้อมกันก่อให้เกิดบริการที่ดีขึ้นต่อลูกค้า ความได้เปรียบทางการแข่งขัน คือความร่วมมือทางธุรกิจของกระบวนการธุรกิจท่ามกลางเครือข่ายของธุรกิจต่างๆ ที่พึ่งพาอาศัยกันและกัน อาทิ ผู้ขายปัจจัยการผลิต ผู้ผลิต ศูนย์กลางการกระจายสินค้า Distributions ลูกค้า Customer ซึ่งเป็นบุคคลสุดท้ายที่มีความน่าสนใจ เพื่อจะทำให้เกิดการปรับปรุงสินค้าและบริการ รวมทั้งการแบ่งปันข้อมูลที่สำคัญจากผู้ขายไปถึงผู้บริโภคคนสุดท้ายเพื่อวัตถุประสงค์ในการลดค่าใช้จ่ายในขณะที่ธุรกิจยังสามารถรักษาความได้เปรียบทางการแข่งขันต่อไปในอนาคต

2. ผลการกำหนดแนวทางการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถานบันเทิงในจังหวัดอุดรธานี ได้ทั้งหมด 4 แนวทาง ได้แก่ แนวทางด้านการเป็นผู้นำทางด้านต้นทุน แนวทางด้านการสร้างความแตกต่าง แนวทางด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว และแนวทางการมุ่งตลาดเฉพาะส่วน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริรัตน์ แซ่เส็ง, ขวัญนรี กล้าปราบโจร, จิตติพร พระโพธิ์, สร้อยเพชร ลิสนิ และ บุตรศรีนทร์ แสงสว่าง (2562) วิจัยเรื่องแนวทางการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดกาฬจนบุรี พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความ ได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน จังหวัดกาฬจนบุรี มี 9 ด้าน 45 องค์ประกอบ สามารถ อธิบายตัวบ่งชี้ได้ร้อยละ 69.64 โดยมีแนวทางความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน จังหวัดกาฬจนบุรี ดังนี้ ด้านการวางแผนการดำเนินงาน ควรมีความกระตือรือร้นในการทำงาน ด้านการส่งเสริมและ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกันทางธุรกิจกับหน่วยงานภายนอก ด้านผู้นำ การมี ผู้นำกลุ่มที่เก่งมีความรู้ความสามารถ ด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจึงจำเป็นต้องปรับตัวอยู่ เสมอ ด้านความสามารถและทักษะในการทำงาน เป็นการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน และตอบสนอง ความต้องการของลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว ด้านการปรับปรุงคุณภาพเพื่อเพิ่มผลผลิต ควรเลือกรูปแบบของผลิตภัณฑ์ ที่เป็นเอกลักษณ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด ควรเลือกรูปแบบเฉพาะตัว ด้านสมรรถนะการทำงานของสมาชิก/ ลูกจ้าง แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกในกลุ่ม สมาชิกมีความรักใคร่สามัคคีกันในกลุ่ม

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากข้อค้นพบปัญหาการสร้างควมได้เปรียบของธุรกิจสถานบันเทิงในจังหวัดอุดรธานีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการจำหน่าย ลำดับที่ 2 ด้านราคา

ลำดับที่ 3 ด้านส่งเสริมการตลาด ตามลำดับที่ 4 ด้านผลิตภัณฑ์ เสนอให้ผู้ประกอบการร้านที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผู้ให้บริการที่สนใจนำแนวทางไปใช้ตามความเหมาะสม

1.2 จากข้อค้นพบแนวทางการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถานบันเทิงในจังหวัดอุดรธานี ได้ทั้งหมด 4 แนวทาง ได้แก่ แนวทางด้านการเป็นผู้นำทางด้านต้นทุน แนวทางด้านการสร้างความแตกต่าง แนวทางด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว และแนวทางการมุ่งตลาดเฉพาะส่วน เสนอให้ผู้ประกอบการร้านค้าสามารถนำไปวางแผนการพัฒนาในด้านที่ต้องการได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากข้อค้นพบปัญหาการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจและแนวทางการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจสถานบันเทิงเสนอให้ทำวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับตัวแปรที่สามารถสอดคล้องกับตัวแปรในด้านอื่น ๆ ให้เหมาะสมตามกลุ่มเป้าหมายได้

เอกสารอ้างอิง (References)

- ศิลป์ชัย สีมาวงศ์อนันต์. (2557). กลยุทธ์การตลาดต่างประเทศธุรกิจผลิตและติดตั้งระบบขนถ่ายวัสดุและจัดเก็บสินค้าเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน : กรณีศึกษาประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์. สาขาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเนชั่น.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2542). การบริหารเชิงกลยุทธ์และกรณีศึกษา. กรุงเทพฯ : ซีระฟิล์มและไซเท็กส์.
- สุทธิสินทอง และ สุเทพ บุตรดี. (2557). “การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในกระบวนการผลิตสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม”. วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. 23(2) : 443-455.
- สุนทรารักษ์ สุทธิจันทร์ และ เมธา สุธีโรจน์. (2555). “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับในประเทศไทย”. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม. 2(2) : 39-45.
- สรวิศ ปันรัตนานนท์. (2555). ความได้เปรียบทางการแข่งขันและความสามารถของผู้ประกอบการต่อความสำเร็จทางการตลาดธุรกิจการท่องเที่ยวของประเทศไทย. สาขาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.

ทัศนคติในการตัดสินใจซื้อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของพนักงานบริษัทในกรุงเทพมหานคร
ATTITUDE OF DECISION TO PURCHASE ENVIRONMENTALLY FRIENDLY
PACKAGING PRODUCTS OF COMPANIES' EMPLOYEES IN BANGKOK, THAILAND.

ฤทัยรัตน์ ชมภูศาสตร์^{1*} ทศนาวลัย อุทาสกุล² รณบรรจบ อภิตกุล³

Ruethairat Chompoonsart^{1*} Tatsanawalai Utarasakul² Ronbanchob Apiratikul³

¹นักศึกษาระดับปริญญาโทสาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

^{2,3}สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

¹Master Degree Student in Environmental Management, Suan Sunandha Rajabhat University

^{2,3}Environmental Science Program, Faculty of Science and Technology, Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

*E-mail: ruethairat0255@gmail.com

บทคัดย่อ (Abstract)

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่มีปัญหาขยะที่มาจากบรรจุภัณฑ์เป็นปัญหาสำคัญที่ควรเร่งแก้ไข หลายธุรกิจจึงหันมาเลือกใช้วัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ และพลาสติกย่อยสลายได้ทางชีวภาพ งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับทัศนคติในการซื้อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของพนักงานบริษัทในกรุงเทพมหานคร ประชากรที่ใช้คือ พนักงานบริษัทที่ทำงานในกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนาและเชิงอนุมาน ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงร้อยละ 68.3 มีสถานภาพโสดมากที่สุด ร้อยละ 78.5 มีช่วงอายุตั้งแต่ 20-29 ปี คิดเป็นร้อยละ 63.25 รองลงมา มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 77.0 มีรายได้เฉลี่ยส่วนใหญ่ 15,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 51.3 มีอายุงานที่ทำงานในบริษัทปัจจุบันตั้งแต่ 0-3 ปี ร้อยละ 55.75 พนักงานบริษัทส่วนใหญ่มีระดับทัศนคติต่อการตัดสินใจซื้อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม โดยมีระดับทัศนคติเห็นด้วย ($\bar{x} = 3.7258$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยเป็นลำดับแรกว่าปัจจุบันบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีเพิ่มมากขึ้นทั้งด้านรูปลักษณ์ภายนอก ($\bar{x} = 4.14$) ลำดับที่ 2 คือ บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นบรรจุภัณฑ์ที่มีคุณภาพมากกว่าบรรจุภัณฑ์ทั่วไป ($\bar{x} = 4.13$) รองลงมาคือ ผู้ผลิตสินค้าได้มีการโฆษณาถึงประโยชน์และความจำเป็นของบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมว่ามีส่วนช่วยในการลดปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม ($\bar{x} = 3.87$) ตามลำดับ ผลการศึกษานี้สามารถใช้เป็นแนวทางนโยบายทางภาครัฐในการ

ส่งเสริมและพัฒนาบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมให้ตอบโจทย์ตรงต่อยุคสมัย เป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการ รวมถึง
วิสาหกิจชุมชนต่าง ๆ ให้กลมกลืนกับวิถีใหม่ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: พลาสติกชีวภาพ, วัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่, เลือกใช้บรรจุภัณฑ์, ปัจจัยส่วนบุคคล

Abstract

Bangkok is a city where packaging waste is an important problem that should be urgently solved. Many businesses therefore turn to using materials that can be recycled and biodegradable plastics. This research aims to study the attitude of decision to purchase environmentally friendly packaging products of companies' employees in Bangkok. The population is companies' employees in Bangkok, totaling 400 people. Using questionnaires to collect data. Descriptive and inferential statistics in analysis. The results of the study of general information showed that the majority of the sample group were women (68.3 %), single status (78.5%), 26-29 years old (63.25%), 77.0% of the group held a bachelor's degree. Average incomes range of 15,001- 30,000 baht (51.3%). The longest working period in the current company was 0-3 years (55.75%). Most of employees have the attitude of the decision to purchase environmentally friendly packaging products is agreed level ($\bar{x} = 3.7258$). The majority of the sample group strongly agreed that environmental packaging has increased in terms of appearance ($\bar{x} = 4.14$). The second ranking is that environmental packaging is packaging that is of higher quality than general packaging ($\bar{x} = 4.13$). Followed by product manufacturers advertising the benefits and necessity of environmental packaging as helping to reduce environmental problems appropriately ($\bar{x} = 3.87$), respectively. The results of this study can be used as a guideline for government policy in promoting and developing environmental packaging. It is beneficial to entrepreneurs. Including various community enterprises to blend in with the new environmentally friendly way.

Keywords : Bioplastic, Materials recycled, Choose to use packaging, Personal factors

บทนำ (Introduction)

การเติบโตทางเศรษฐกิจปัจจุบันทำให้สังคมมีการพัฒนาและการขยายตัวของชุมชนเมือง การมีพลเมืองจำนวนมากในกรุงเทพมหานคร ทำให้ความต้องการในการบริโภคและความสะดวกรวดเร็วเพิ่มสูงขึ้น เพื่อตอบสนองความเร่งรีบของสังคมเมือง บรรจุภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่เป็นพลาสติกประเภทใช้แล้วทิ้งจึงเป็นที่นิยม เนื่องจากอำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบัน เพราะพลาสติกมี

ต้นทุนในการผลิตต่ำ จึงถูกนำมาใช้งานและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559 และ จริญญา ศรีจรูญ, 2559, หน้า 18) โดยบรรจุภัณฑ์เป็นสิ่งที่ผู้คนให้ความสนใจ เพราะใช้ในการบรรจุห่อหุ้ม ป้องกันและรักษาคุณภาพของสินค้าแล้ว ยังสร้างความเป็นเอกลักษณ์ให้กับสินค้า ไม่ว่าจะเป็นราคาที่จูงใจ รูปแบบและช่องทางการจัดจำหน่ายที่สะดวกและเหมาะสมกับสินค้า รวมไปถึงการส่งเสริมการตลาดที่น่าสนใจ ทันสมัย ด้วยเหตุนี้บรรจุภัณฑ์จึงกลายเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บริโภคจะเลือกใช้ในการตัดสินใจซื้อ จึงส่งผลให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่มีปัญหาขยะที่มาจากบรรจุภัณฑ์เป็นปัญหาสำคัญที่ควรเร่งดำเนินการแก้ไข

จากปัญหาขยะดังกล่าว ประเทศไทยมีการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง เช่น การส่งเสริมให้ผู้ผลิตเปลี่ยนมาผลิตสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการร่วมมือกันทั้งภาครัฐและเอกชนในการรณรงค์ให้บริการถุงพลาสติก เพื่อให้ประชาชนเปลี่ยนพฤติกรรมในการใช้ถุงพลาสติกหันไปใช้สิ่งอื่นทดแทน รวมทั้งมีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมว่าเป็นสินค้าที่ไม่ส่งผลเสียทั้งต่อสิ่งแวดล้อมและผู้บริโภค (กนกอร นิลวรรณจะณกุล, 2556) ดังนั้นบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นอีกทางเลือกที่น่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกใช้วัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ เช่น ขวดน้ำพวกา หรืออาจจะเป็นวัสดุที่มาจากธรรมชาติ ได้แก่ ผักตบชวา ใบทองกวาว ใบตอง กาบหมาก ที่นำมาขึ้นรูปเป็นภาชนะแทนโฟม รวมทั้งพลาสติกย่อยสลายได้ทางชีวภาพหรือไบโอพลาสติก (Bioplastic) ที่ทำมาจาก อ้อย ข้าวโพด และมันสำปะหลัง ยกตัวอย่างเช่น ถูง ถาดใส่อาหาร ถ้วยใส่อาหาร ถ้วยและแก้ว (Polylactic Acid : PLA)

โดยการใช้พลาสติกชีวภาพ PLA เริ่มต้นขึ้นได้ประมาณ 5-6 ปีที่แล้ว โดยมีสถาบันการศึกษา และหน่วยงานจากภาครัฐให้ความสนใจทำการวิจัย ในช่วงนั้นเริ่มมีผู้ประกอบการให้ความสนใจใช้บรรจุภัณฑ์จากพลาสติกชีวภาพ PLA ทั้งรายเล็กและรายใหญ่ อาทิ บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) นำไปใช้ในกลุ่มผลิตภัณฑ์แช่เย็นอาหารสด หรืออย่างบริษัท แดรี่โฮม จำกัด ผู้ผลิตนม ไอศกรีม และโยเกิร์ตที่มีการทดลองนำมาใช้กับถ้วยใส่โยเกิร์ตในปี 2558 และพัฒนาต่อมาเรื่อยๆ หรือกาแพคคอยซัง เริ่มนำแก้ว PLA มาใช้กับเครื่องดื่มเป็นรายแรกๆ ตั้งแต่ปี 2557 แต่การใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกชีวภาพ PLA นั้นยังไม่ค่อยเป็นที่นิยมมากนัก เนื่องจากมีต้นทุนราคาที่สูงกว่าบรรจุภัณฑ์ทั่วไปอยู่หลายเท่า (ศูนย์รวมข้อมูลธุรกิจเอสเอ็มอี, 2561)

เนื่องจากพนักงานบริษัทในกรุงเทพมหานครมีจำนวน 3,126,700 คน คิดเป็นร้อยละ 59 ของผู้ที่มีงานทำทั้งหมด (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563) ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความรู้ รักสุขภาพ และรายได้สูง มีการรับรู้ข่าวสารว่าการเลือกใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น และลดปริมาณขยะได้ (จริญญา ศรีจรูญ, 2559) ในปัจจุบันนี้ด้วยสถานการณ์จากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีเพิ่มมากขึ้น หลายธุรกิจจึงหันมาให้ความสำคัญกับการลดใช้พลาสติก รวมถึงการค้นหาวัสดุจากชีวภาพเข้ามาใช้ทดแทน พลาสติกชีวภาพ PLA จึงได้รับความสนใจและนำมาใช้เพิ่มมากขึ้น มีการเปิดเผยข้อมูลจากคุณนวรรตน์ ภิญโญ เจ้าของแบรนด์จานกาทมาก วีรชา ว่า จากเดิมรายได้โดยเฉลี่ยแต่ละวันอยู่ที่ไม่กี่พันบาท แต่เมื่อช่วงกลางปี 2561 เพิ่มขึ้นเป็น 10,000 – 20,000 บาท/วัน โดยมียอดการผลิต 50,000 – 60,000 ชิ้นต่อเดือน แต่การสั่งซื้อมีมากกว่า 5 แสน

ขึ้นต่อเดือน (ศูนย์รวมข้อมูลธุรกิจเอสเอ็มอี, 2561) นอกจากนี้ในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 34 ที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพ ได้มีการนำเอางาน ชามใบตองตึงแม่เมาะ มาใช้เสิร์ฟในงานเลี้ยงรับรอง ทำให้มีการสั่งซื้องาน-ชามใบตองตึงแม่เมาะเข้ามาเป็นจำนวนมากทั้งในและต่างประเทศ

จากข้อมูลข้างต้นที่กล่าวมาทำให้เห็นว่าการบริโภคบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีแนวโน้มที่ได้รับการยอมรับจากผู้บริโภคสูงขึ้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติเพื่อส่งเสริมให้เกิดการบริโภคบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ซึ่งผลจากการศึกษานี้จะสามารถประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวท่างานนโยบายทางภาครัฐในการส่งเสริมและพัฒนาบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อม เป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการ องค์กรภาคเอกชน รวมถึงวิสาหกิจชุมชนต่าง ๆ ให้ตอบโจทย์ตรงต่อยุคสมัยในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับทัศนคติของพนักงานบริษัทในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อระดับทัศนคติของพนักงานบริษัทในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)

ปัจจัยส่วนบุคคล

- 1) เพศ
- 2) สถานภาพสมรส
- 3) อายุ
- 4) การศึกษา
- 5) ภูมิลำเนาบ้านเกิด
- 6) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
- 7) เขตที่ตั้งของสถานที่ทำงาน
- 8) อายุงานที่ทำงานในบริษัทปัจจุบัน

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

ทัศนคติในการตัดสินใจซื้อบรรจุภัณฑ์
เพื่อสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันจะมีผลต่อทัศนคติในการซื้อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ทัศนคติในการตัดสินใจซื้อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของพนักงานบริษัทในกรุงเทพมหานคร” สำหรับรายละเอียดของวิธีดำเนินการวิจัยสามารถอธิบายได้ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1.1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ พนักงานบริษัทที่ทำงานในกรุงเทพมหานครจำนวน 3,126,700 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562)

- 1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษา โดยที่ขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้หลักการคำนวณจากสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1967) แทนค่าได้พนักงานบริษัทที่ทำงานในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 400 รายดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

กำหนดให้ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนพนักงานบริษัทที่ทำงานในกรุงเทพมหานคร

e = ค่าความคาดเคลื่อน (0.05)

$$n = \frac{3,126,700}{1+3,126,700 (0.05)^2}$$

$$n = 400$$

ในการวิจัยครั้งนี้จะใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) เก็บข้อมูลตั้งแต่พฤษภาคม 2563 ถึง มิถุนายน 2564 รวมเป็นระยะเวลา 12 เดือน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ข้อความเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของพนักงานบริษัท จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส อายุ การศึกษา ภูมิลำเนาบ้านเกิด รายได้เฉลี่ยต่อเดือน เขตที่ตั้งของสถานที่ทำงาน อายุงานที่ทำงานในบริษัท ปัจจุบัน

ตอนที่ 2 ทักษะคติในการตัดสินใจซื้อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของพนักงานบริษัทที่ทำงานในกรุงเทพมหานคร

เป็นการสอบถามเกี่ยวกับระดับทัศนคติการตัดสินใจซื้อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของพนักงานบริษัทที่ทำงานในกรุงเทพมหานครของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยคำถามจำนวน 10 ข้อ โดยคำตอบจะแบ่งเป็น 5 ระดับ (Likert, 1932) คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยมีค่าคะแนนดังนี้

ระดับคะแนน 5 คะแนน	หมายถึง ระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง
ระดับคะแนน 4 คะแนน	หมายถึง ระดับเห็นด้วย
ระดับคะแนน 3 คะแนน	หมายถึง ระดับไม่แน่ใจ
ระดับคะแนน 2 คะแนน	หมายถึง ระดับไม่เห็นด้วย
ระดับคะแนน 1 คะแนน	หมายถึง ระดับไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

และเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน (Best, 1977) มีดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00	หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง
คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20	หมายถึง เห็นด้วย
คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40	หมายถึง ไม่แน่ใจ
คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60	หมายถึง ไม่เห็นด้วย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80	หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

เป็นคำถามปลายเปิด (Open Ended Question) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม โดยการตั้งคำถามเป็นการชี้แนะให้ตอบในเรื่องที่เกี่ยวข้อง

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยดังกล่าวข้างต้นมีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือดังต่อไปนี้

1. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม, ด้านธุรกิจ เป็นต้น เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อความให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะและกรอบแนวคิดของการวิจัย

2. นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมมากกว่า 10 ปี ตรวจสอบมาวิเคราะห์ความสอดคล้องของความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา IOC (Index of Objective Congruence) ผลการวิเคราะห์หาค่า

ความสอดคล้องของความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา IOC ของแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.883

3. หาค่าความน่าเชื่อถือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามข้างต้นที่ผ่านการหาค่าความเที่ยงตรงแล้วไปทำการทดสอบ (Try-Out) กับพนักงานบริษัทในกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 ชุด และนำข้อมูลที่ได้ไปทดสอบความน่าเชื่อถือโดยวิธีวัดความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) ตามวิธีของ Cronbach's Alpha (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2543) ผลการวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) ตามวิธีของ Cronbach's Alpha ได้เท่ากับ 0.928

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงและแก้ไขแล้วมาใช้ในการเก็บข้อมูล

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการวิจัยโดยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ดังนี้

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับพนักงานบริษัทในกรุงเทพมหานคร โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เสนอเป็นตารางประกอบความเรียงเพื่ออธิบายเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของพนักงานบริษัทในกรุงเทพมหานคร

3.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติในการตัดสินใจซื้อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของพนักงานบริษัทที่ทำงานในกรุงเทพมหานคร โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อหาค่าเฉลี่ย (Average) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.3 วิเคราะห์ความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลที่ผลต่อทัศนคติในการซื้อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ สถิติ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA, F-test) เป็นต้น ที่ระดับนัยสำคัญ (α) = 0.05

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปของพนักงานบริษัทที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย 1) เพศ 2) สถานภาพสมรส 3) ช่วงอายุ 4) การศึกษา 5) ภูมิลำเนาบ้านเกิด 6) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 7) เขตที่ตั้งของสถานที่ทำงาน 8) ช่วงอายุงานที่ทำงานในบริษัทปัจจุบัน มีผลการศึกษาดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของพนักงานบริษัทที่ใช้ในการศึกษา

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	400	100
เพศ		
- หญิง	273	68.25
- ชาย	127	31.75
โสด		
- โสด	314	78.50
สมรส		
- สมรส	62	15.50
อยู่ด้วยกันแบบคู่รัก		
- อยู่ด้วยกันแบบคู่รัก	19	4.75
หย่าร้างและหม้าย		
- หย่าร้างและหม้าย	3	0.75
แยกกันอยู่		
- แยกกันอยู่	2	0.50
ช่วงอายุ		
- อายุตั้งแต่ 20-29 ปี	253	63.25
- อายุตั้งแต่ 30-39 ปี	96	24.00
- อายุตั้งแต่ 40-49 ปี	40	10.00
- อายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป	11	2.75
การศึกษา		
- ปริญญาตรี	308	77.00
- ปริญญาโท	63	15.75
- อนุปริญญา/ปวส.	15	3.75
- มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	8	2.00
- ปริญญาเอก	4	1.00
- มัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่า	2	0.50
ภูมิลำเนาบ้านเกิด		
- กรุงเทพมหานคร	183	45.75
- ภาคกลาง	96	24.00
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	38	9.50
- ภาคใต้	26	6.50

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของพนักงานบริษัทที่ใช้ในการศึกษา

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- ภาคตะวันออก	22	5.50
- ภาคตะวันตก	20	5.00
- ภาคเหนือ	15	3.75
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
- 15,001-30,000 บาท	205	51.25
- 30,001-45,000 บาท	65	16.25
- ไม่เกิน 15,000 บาท	62	15.50
- 45,001-60,000 บาท	35	8.75
- มากกว่า 60,000 บาทขึ้นไป	33	8.25
เขตที่ตั้งของสถานที่ทำงาน		
- กรุงเทพฯใต้	221	55.25
- กรุงเทพฯกลาง	63	15.75
- กรุงเทพฯเหนือ	40	10.00
- กรุงเทพฯตะวันออก	28	7.00
- กรุงเทพมหานคร	26	6.50
- กรุงเทพมหานคร	22	5.50
ช่วงอายุงานที่ทำงานในบริษัทปัจจุบัน		
- ตั้งแต่ 0-3 ปี	223	55.75
- มากกว่า 3 ปี ถึง 6 ปี	94	23.50
- ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป	52	13.00
- มากกว่า 6 ปี ถึง 10 ปี	31	7.75
รวม	400	100

จากตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงร้อยละ 68.25 มีสถานภาพโสดมากที่สุด ร้อยละ 78.50 ช่วงอายุตั้งแต่ 20-29 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.25 รองลงมา คือช่วงอายุตั้งแต่ 30-39 ปี ร้อยละ 24.00 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 77.0 รองลงมาคือ ปริญญาโท ร้อยละ 15.75 โดยมีภูมิลำเนาบ้านเกิดอยู่ที่กรุงเทพมหานครเป็นส่วนใหญ่ร้อยละ 45.75 รองลงมาคือ ภาคกลาง ร้อยละ

24.00 ซึ่งมีรายได้เฉลี่ยส่วนใหญ่ 15,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 51.25 รองลงมาคือ รายได้เฉลี่ย 30,001-45,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 16.25 เขตที่ตั้งสำนักงานของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ที่โซนกรุงเทพใต้ ร้อยละ 55.25 รองลงมาคือโซนกรุงเทพกลาง ร้อยละ 15.75 และมีช่วงอายุงานที่ทำงานในบริษัทปัจจุบัน มากที่สุดร้อยละ 55.75 คือ ตั้งแต่ 0-3 ปี รองลงมาคือ มากกว่า 3 ปี ถึง 6 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.50

2. ทศนคติในการตัดสินใจซื้อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของพนักงานบริษัทที่ทำงานใน กรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาทศนคติต่อการตัดสินใจซื้อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของพนักงานบริษัทที่ทำงานใน กรุงเทพมหานคร ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ทศนคติต่อการตัดสินใจซื้อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของพนักงานบริษัทที่ทำงานใน กรุงเทพมหานคร

ทศนคติต่อการตัดสินใจซื้อบรรจุภัณฑ์ เพื่อสิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบน		
		มาตรฐาน (S.D.)	ทศนคติ	ลำดับ
1. ปัจจุบันบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีเพิ่มมากขึ้นทั้งด้าน รูปลักษณะภายนอก, วัสดุที่นำมาใช้ ทำให้บรรจุภัณฑ์มีความ หลากหลายให้เลือกและตรงต่อความต้องการ	4.14	0.652	เห็นด้วย	1
2. บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นบรรจุภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มากกว่าบรรจุภัณฑ์ทั่วไป	4.13	0.831	เห็นด้วย	2
3. ผู้ผลิตสินค้าได้มีการโฆษณาถึงประโยชน์และความจำเป็น ของบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมว่ามีส่วนช่วยในการลดปัญหา สิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม	3.87	0.846	เห็นด้วย	3
4. บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมพกพาง่าย สะดวกต่อการใช้งาน	3.85	0.789	เห็นด้วย	4
5. บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีความเหมาะสมต่อการบรรจุ อาหารได้หลากหลายประเภท	3.82	0.898	เห็นด้วย	5
6. บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมสามารถทำความสะอาดเพื่อนำ กลับมาใช้ใหม่และย่อยสลายได้ง่าย	3.82	1.042	เห็นด้วย	6
7. บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพ	3.78	0.859	เห็นด้วย	7
8. บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีการจัดวางอยู่ในที่ซึ่งสะดวก แก่การหยิบมองเห็นได้ง่าย	3.41	0.883	เห็นด้วย	8

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ทัศนคติต่อการตัดสินใจซื้อบรรจุภัณฑ์ เพื่อสิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน		
		มาตรฐาน (S.D.)	ทัศนคติ	ลำดับ
9. บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมสามารถหาซื้อได้ง่าย มีวางจำหน่ายในร้านค้าทั่วไป	3.39	0.899	ไม่แน่ใจ	9
10. บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีราคาใกล้เคียงกับบรรจุภัณฑ์ ทั่วไปในประเภทเดียวกัน	3.05	1.080	ไม่แน่ใจ	10
รวม	3.7258	0.5462	เห็นด้วย	

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างพนักงานบริษัทส่วนใหญ่เห็นด้วย ว่าปัจจุบันบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีเพิ่มมากขึ้นทั้งด้านรูปลักษณ์ภายนอก, วัสดุที่นำมาใช้ ทำให้บรรจุภัณฑ์มีความหลากหลายให้เลือกและตรงต่อความต้องการ ($\bar{x} = 4.14$) รองลงมาคือ เห็นด้วยว่าบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นบรรจุภัณฑ์ที่มีคุณภาพมากกว่าบรรจุภัณฑ์ทั่วไป ($\bar{x} = 4.13$) และเห็นด้วยว่าผู้ผลิตสินค้าได้มีการโฆษณาถึงประโยชน์และความจำเป็นของบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมว่ามีส่วนช่วยในการลดปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม ($\bar{x} = 3.87$)ตามลำดับ ส่วนทัศนคติที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีราคาใกล้เคียงกับบรรจุภัณฑ์ทั่วไปในประเภทเดียวกัน ($\bar{x} = 3.05$)

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับทัศนคติในการตัดสินใจซื้อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของพนักงานบริษัทในกรุงเทพมหานคร

ทัศนคติในการตัดสินใจซื้อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของ พนักงานบริษัทในกรุงเทพมหานคร	P-value							
	ปัจจัยส่วนบุคคล							
	เพศ	สถานภาพ สมรส	อายุ	การศึกษา	ภูมิลำเนา บ้านเกิด	รายได้ เฉลี่ยต่อ เดือน	เขตที่ตั้ง ของ สถานที่ ทำงาน	อายุ งานที่ ทำงาน ใน บริษัท ปัจจุบัน
1. บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นบรรจุภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มากกว่าบรรจุภัณฑ์ทั่วไป	0.746	0.505	0.501	0.143	0.960	0.787	0.985	0.966
2. ปัจจุบันบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีเพิ่มมากขึ้นทั้งด้าน รูปลักษณ์ภายนอก, วัสดุที่นำมาใช้ ทำให้บรรจุภัณฑ์มีความ หลากหลายให้เลือกและตรงต่อความต้องการ	*0.027	0.028*	0.039*	0.964	0.831	0.844	0.646	0.620

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ทัศนคติในการตัดสินใจซื้อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของ พนักงานบริษัทในกรุงเทพมหานคร	P-value							อายุ งานที่ ทำงาน ใน บริษัท ปัจจุบัน
	ปัจจัยส่วนบุคคล							
	เพศ	สถานภาพ สมรส	อายุ	การศึกษา	ภูมิลำเนา บ้านเกิด	รายได้ เฉลี่ยต่อ เดือน	เขตที่ตั้ง ของ สถานที่ ทำงาน	
3. บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมสามารถหาซื้อได้ง่ายมีวางจำหน่ายในร้านค้าทั่วไป	0.058	0.476	0.002*	0.013*	0.961	0.000*	0.575	0.168
4. บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีการจัดวางอยู่ในที่ซึ่งสะดวกแก่การหยิบมองเห็นได้ง่าย	0.178	0.365	0.004*	0.126	0.610	0.003*	0.567	0.747
5. ผู้ผลิตสินค้าได้มีการโฆษณาถึงประโยชน์และความจำเป็นของบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมว่ามีส่วนช่วยในการลดปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม	0.848	0.608	0.594	0.125	0.639	0.224	0.215	0.673
6. บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีราคาใกล้เคียงกับบรรจุภัณฑ์ทั่วไปในประเภทเดียวกัน	0.069	0.479	0.051	0.543	0.911	0.673	0.490	0.476
7. บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพ	0.426	0.686	0.006*	0.530	0.445	0.208	0.262	0.302
8. บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมพกพาง่าย สะดวกต่อการใช้งาน	0.966	0.037*	0.000*	0.329	0.097	0.042*	0.028*	0.099
9. บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีความเหมาะสมต่อการบรรจุอาหารได้หลากหลายประเภท	0.700	0.112	0.076	0.384	0.791	0.094	0.373	0.165
10. บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมสามารถทำความสะอาดเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่และย่อยสลายได้ง่าย	0.747	0.175	0.091	0.211	0.341	0.438	0.198	0.223

จากตารางที่ 3 ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับทัศนคติในการตัดสินใจซื้อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของพนักงานบริษัทในกรุงเทพมหานคร พบว่า เพศ สถานภาพสมรส อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และเขตที่ตั้งของสถานที่ทำงานที่ต่างกันมีระดับทัศนคติในการตัดสินใจซื้อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าเพศที่ต่างกันมีผลต่อระดับทัศนคติว่าปัจจุบันบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีเพิ่มมากขึ้นทั้งด้านรูปลักษณ์ภายนอก, วัสดุที่นำมาใช้ ทำให้บรรจุภัณฑ์มีความหลากหลายให้เลือกและตรงต่อความต้องการ

สถานภาพสมรสที่ต่างกันมีผลต่อทัศนคติในการตัดสินใจซื้อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ทัศนคติเกี่ยวกับปัจจุบันบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีเพิ่มมากขึ้นทั้งด้านรูปลักษณ์ภายนอก, วัสดุที่นำมาใช้ ทำให้บรรจุภัณฑ์มีความหลากหลายให้เลือกและตรงต่อความต้องการ และทัศนคติเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมพกพาง่าย สะดวกต่อการใช้งาน ตามลำดับ

ช่วงอายุต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับปัจจุบันบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีเพิ่มมากขึ้นทั้งด้านรูปลักษณ์ภายนอก, วัสดุที่นำมาใช้ ทำให้บรรจุภัณฑ์มีความหลากหลายให้เลือกและตรงต่อความต้องการแตกต่างกัน และมีทัศนคติเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมสามารถหาซื้อได้ง่าย มีวางจำหน่ายในร้านค้าทั่วไปแตกต่างกัน รวมถึงมีทัศนคติเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีการจัดวางอยู่ในที่ซึ่งสะดวกแก่การหยิบมองเห็นได้ง่ายแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังมีทัศนคติเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพแตกต่างกัน สุดท้ายนี้ยังมีทัศนคติเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมพกพาง่าย สะดวกต่อการใช้งานแตกต่างกัน

ระดับการศึกษาต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมสามารถหาซื้อได้ง่าย มีวางจำหน่ายในร้านค้าทั่วไป ที่แตกต่างกัน

รายได้ส่วนตัวเฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมสามารถหาซื้อได้ง่าย มีวางจำหน่ายในร้านค้าทั่วไป ที่แตกต่างกัน และมีทัศนคติเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีการจัดวางอยู่ในที่ซึ่งสะดวกแก่การหยิบมองเห็นได้ง่ายที่แตกต่างกัน รวมถึงมีทัศนคติเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมพกพาง่าย สะดวกต่อการใช้งานที่แตกต่างกัน

พนักงานบริษัทที่ทำงานในกรุงเทพมหานครที่มีเขตที่ตั้งของสถานที่ทำงานต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมพกพาง่าย สะดวกต่อการใช้งานที่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษา “ทัศนคติในการตัดสินใจซื้อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของพนักงานบริษัทในกรุงเทพมหานคร” พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงร้อยละ 68.3 มีสถานภาพโสดมากที่สุด ร้อยละ 78.5 มีช่วงอายุตั้งแต่ 20-29 ปี คิดเป็นร้อยละ 63.25 รองลงมา มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 77.0 มีรายได้เฉลี่ยส่วนใหญ่ 15,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 51.3 มีอายุงานที่ทำงานในบริษัทปัจจุบันตั้งแต่ 0-3 ปี ร้อยละ 55.75 ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจซื้ออาหารที่บรรจุในบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมจากแอปพลิเคชันสั่งอาหารของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร (วรศรา กนกนันทพงศ์, 2564) ที่กล่าวว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุประมาณ 21-30 ปี วุฒิการศึกษาอยู่ที่ระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,001- 20,000 บาท และยังสอดคล้องกับวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าที่ใช้บรรจุภัณฑ์สีเขียวของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร (ปฐพี สุทธิวัฒนกุล, 2561) ที่กล่าวว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 21-30 ปี มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีอาชีพพนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน รายได้ต่อเดือน 15,001-30,000 บาท และยังสอดคล้องกับศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ (เอวดี เปรมาษฐ์เกียรติ, 2561) โดยใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์ผู้บริโภคทั่วไป ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการสำรวจพบว่าผู้บริโภคที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุในช่วงต่ำกว่า 30 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเป็นส่วนใหญ่ รายได้อยู่ในช่วงต่ำ

กว่า 20,000 บาท นอกจากนี้ผลการวิจัยเรื่องปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุที่ต่างกันมีผลต่อระดับทัศนคติในการตัดสินใจซื้อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค โดยผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ (เพศ อายุ และระดับการศึกษา) มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (สิริพัฒน์ญ ชินเศรษฐพงษ์, 2561)

จากการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับทัศนคติในการตัดสินใจซื้อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของพนักงานบริษัทในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อระดับทัศนคติด้าน ปัจจุบันบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีเพิ่มมากขึ้นทั้งด้านรูปลักษณ์ภายนอก, วัสดุที่นำมาใช้ ทำให้บรรจุภัณฑ์มีความหลากหลายให้เลือกและตรงต่อความต้องการ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ สถานภาพสมรส และอายุซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริพัฒน์ญ ชินเศรษฐพงษ์ (2561) ที่กล่าวว่า ผู้บริโภคมีความเห็นด้วยอย่างยิ่งว่ามีความต้องการซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากกว่าสินค้าทั่วไป ส่วนผสมของสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมควรที่จะไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (จรรยา วัจนนิยม, นรภัทร สถานสถิตย์ และสุภาพร ลอยวัฒนากุล, 2563) ที่กล่าวว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญด้านบรรจุภัณฑ์ได้แก่ บรรจุภัณฑ์สะอาด มิดชิด ปลอดภัยและความสวยงามของบรรจุภัณฑ์ จึงสรุปได้ว่าบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่มีความสะอาด ปลอดภัยทั้งต่อสิ่งแวดล้อมและผู้ใช้งาน พร้อมทั้งมีรูปลักษณ์ที่สวยงามมีผลต่อการพิจารณาตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อระดับทัศนคติด้าน บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมสามารถหาซื้อได้ง่ายมีวางจำหน่ายในร้านค้าทั่วไป ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาและรายได้เฉลี่ยต่อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัชชา บางท่าไม้และคณะ (2552) ที่กล่าวว่า คุณภาพของสินค้า ราคาถูกและหาซื้อง่าย เป็นปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยค่อนข้างสูงสรุปได้ว่าผู้บริโภคพิจารณาในการเลือกซื้อบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพ ราคาถูกและหาซื้อง่าย

ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อระดับทัศนคติด้าน บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีการจัดวางอยู่ในที่ซึ่งสะดวกแก่การหยิบมองเห็นได้ง่าย ได้แก่ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนากานต์ อุณาพรหมและคณะ (2566) กล่าวว่า ผู้บริโภคคิดว่าในปัจจุบันผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสามารถหาซื้อได้ง่าย มีการจัดจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ สรุปได้ว่า บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่มีการวางจัดจำหน่ายหลากหลายช่องทาง และเข้าถึงง่าย ผู้บริโภคจะพิจารณาในการหันมาบริโภคมากขึ้น

ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อระดับทัศนคติด้าน บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพ ได้แก่ อายุ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐฉิ รัตนะ (2565) ที่กล่าวว่ากลุ่มตัวอย่าง 30 คน อายุเฉลี่ย 34.2 ปี ตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมต้องตรงกับความต้องการและมีคุณภาพที่ดี สรุปได้ว่าบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพจะเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น

ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อระดับทัศนคติด้าน บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมพกพาง่าย สะดวกต่อการใช้งาน ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน สถานภาพสมรส อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานที่ทำงานซึ่งสอดคล้อง

กับงานวิจัยของจารูวดี แก้วมา (2559) กล่าวว่า การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง จะรู้สึถึงคุณภาพและความปลอดภัยมากกว่าผลิตภัณฑ์โดยทั่วไป สรุปได้ว่าหากบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและออกแบบมาให้สะดวกต่อการใช้งาน จะยิ่งเพิ่มโอกาสในการที่ผู้บริโภคหันมาตัดสินใจซื้อเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะในด้านต่างๆ ซึ่งประกอบไปด้วยประเด็นที่ควรจะได้ นำไปพิจารณาเพื่อการวิจัย ดังต่อไปนี้

จากผลการศึกษาทัศนคติในการตัดสินใจซื้อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาในด้านที่ระบุว่า บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมสามารถหาซื้อได้ง่ายมีวางจำหน่ายในร้านค้าทั่วไป และบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีราคาใกล้เคียงกับบรรจุภัณฑ์ทั่วไปในประเภทเดียวกัน มีระดับทัศนคติไม่แน่ใจ ซึ่งควรมีการพิจารณาส่งเสริม นโยบาย ทางเศรษฐศาสตร์ในการช่วยปรับลดราคาของบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมให้มีราคาใกล้เคียงกับบรรจุภัณฑ์ทั่วไป และควรเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายให้เข้าถึงผู้บริโภคได้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร นิลวรรณจะณกุล. (2556). ความรู้และทัศนคติที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *Journal of Management Science, Ubon Ratchathani University*. 2(3) : 65-83.
- จรรยา ศรีจรูญ. (2559). การรับรู้การเลือกใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. *SOUTHEAST BANGKOK JOURNAL*. 2(2) : 16-33.
- จารูวดี แก้วมา. (2559). **ค่านิยมของผู้บริโภคและประเภทของผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่ใช้แนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. การค้นคว้าอิสระปริญญาโท** ศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- จรรยา วังนิม, นรภัทร สถานสถิตย์ และสุภาพร ลอยวัฒนากุล. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้ออาหารเพื่อสุขภาพ (Clean food) ของประชากรในเขตเทศบาลเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*. 22(2) : 59-68.
- ชนากานต์ อุณาพรหม, วลีรัตน์ แสงไชย, ศุภกานต์ โสภภาพร และธนดล อามาตพล (2566). ทัศนคติด้านส่วนประสมทางการตลาดของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา ตำบลโพนงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. 13(1) : 178-193.

- ณัชชา บางท่าไม้, ชัยสิทธิ์ นวลจันทร์, กาญจนา ปรีกมาศ, ทศยา ขำเจริญ, นาฎยา จริตรัมย์ และสรพงษ์ สุขสวัสดิ์. (2552). ทศนคติและพฤติกรรมการใช้สินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของนิสิตนักศึกษาปริญญาตรีในเขตกรุงเทพมหานคร. *จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์*. 31(119-120) : 56-71.
- ณัฐวุฒิ รัตนะ. (2565). การศึกษากระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม. *สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล*.
- ปฐพี สุทธิวัฒน์กุล. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าที่ใช้บรรจุภัณฑ์สีเขียวของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. *หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ*.
- วิศรา กนกนันทพงศ์. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจซื้ออาหารที่บรรจุในบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมจากแอปพลิเคชันสั่งอาหารของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. *สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล*.
- ศูนย์รวมข้อมูลธุรกิจเอสเอ็มอี. (2561). VEERASA จานกอบหมาก เจ้าแรกของไทย. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2563 จาก <https://www.smethailandclub.com/entrepreneur-2949-id.html>
- _____. (2561). PLA บรรจุภัณฑ์รักษ์โลก นวัตกรรมพลาสติกจากพืช. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2563 จาก <https://www.smethailandclub.com/design-3916-id.htm>
- สิริพัฒน์ญ ชินเศรษฐพงศ์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค. *หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.
- สำนักงานวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2559). *ขยะพลาสติก : ภัยใกล้ตัว*. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2563 จาก https://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2559/feb25597.pdf
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). *สรุปการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรประจำเดือน สิงหาคม 2563*. จาก <http://www.nso.go.th> สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2563.
- เออวดี เปรมาชัยเยียร. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ. ใน *การประชุมวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ครั้งที่ 56* (หน้า 327-336). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สภาพปัญหาของปัจเจกชนและกลุ่มชนในสังคมไทย โดยกระบวนการมีส่วนร่วม
ในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ

PROBLEMS OF INDIVIDUALS AND PEOPLE IN THAI SOCIETY BY THE PROCESS OF
PARTICIPATING IN CHAIYAPHUM PROVINCE.

เกรียงศักดิ์ โชควารกุล

Kreangsak Chokwarakul

รองศาสตราจารย์ ดร.สาขานิติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์พลสมนุษย์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Associate Professor Dr. Field of law, Faculty of Arts and Humanities, Chaiyaphum Rajabhat
University, Thailand

Corresponding Author E-mail : dr.kreang@gmail.com

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของปัจเจกชนและกลุ่มชนในสังคมไทย โดยกระบวนการมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ ศึกษาและจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมในกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เป็นประชาชนที่มีภูมิลำเนาเกิดและอาศัยอยู่ในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 400 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ คัดเลือกตามอัตราส่วนที่เหมาะสมจากประชากรในแต่ละอำเภอของจังหวัดชัยภูมิ จากนั้นทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) และแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาของปัจเจกชนและกลุ่มชนในสังคมไทย พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาเรื่องการจัดการน้ำในพื้นที่อย่างเร่งด่วน การปรับปรุงระบบการคมนาคมขนส่งเข้ามาสำรวจและเพิ่มเส้นทางการจราจรในหมู่บ้านให้สะดวกสบายมากยิ่งขึ้น ควรดูแลสวัสดิการด้านสังคมให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง ให้การดูแลเรื่องการสร้างอาชีพและรายได้ที่เหมาะสม ส่งเสริมศักยภาพของแต่ละพื้นที่ให้สามารถสร้างรายได้และพัฒนาด้านเศรษฐกิจให้ดียิ่งขึ้น การสนับสนุนในการส่งเสริมความรู้ และสอนให้ประชาชนในพื้นที่เริ่มพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบการเกษตร เพื่อให้การทำเกษตรของประชาชนในพื้นที่ไม่ได้ช่วยสร้างรายได้เพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้องให้อยู่ดีมีสุขได้ ส่งเสริมความรู้และการปลูกจิตสำนึกรักผืนป่าให้แก่คนในชุมชนเป็นอีกหนึ่งสิ่งที่สามารถช่วยดูแลป่าให้อยู่ดีมีสุขต่อไป ตลอดจนช่วยกันดูแลป่าในพื้นที่ให้ดียิ่งขึ้น ดูแลและช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ควรได้รับการดูแลเรื่องการจัดทำเอกสารสิทธิ์ถือครองที่ดินจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเร่งด่วนควรให้ความร่วมมือร่วมใจกันในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ให้คงอยู่

คำสำคัญ : ปัจเจกชน, กลุ่มชน ,กระบวนการมีส่วนร่วม

Abstract

This study aims to study the problems of individuals and groups in Thai society. Through the participation process in Chaiyaphum Province. Study and organize participation activities among a specific sample of 400 people who were born and living in Chaiyaphum Province. The stratified sample was selected according to the appropriate ratio from the population in each district of Chaiyaphum Province. Then data was collected using participant observation and non-participant observation tools. The results of the study found that Guidelines for solving problems for individuals and groups in Thai society reveal that relevant agencies should urgently come to help solve water management problems in the area. Improving the transportation system to explore and increase traffic routes in the village to make it more convenient. Social welfare should be thoroughly taken care of for the people. Providing care about creating a suitable career and income Promote the potential of each area to generate income and develop the economy even further. Support in promoting knowledge and teaching people in the area to begin developing and changing agricultural styles So that the farming of the people in the area does not help them generate income to make ends meet and live happily. Promoting knowledge and cultivating a sense of love for the forest among people in the community is another thing that can help care for the forest to continue to be fertile. As well as helping each other take better care of the forests in the area. Care and assistance to the people in the area should be urgently taken care of in the preparation of land ownership rights documents from relevant agencies. Cooperation should be made in maintaining the natural resources and tourist attractions in the area live.

Keywords : Individuals, group of people ,process of participating

บทนำ

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารและระบบอุตสาหกรรมสมัยใหม่ที่พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต นำซึ่งการพัฒนาและปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนไปของประชาชนเพื่อความอยู่รอด เทคโนโลยีได้เข้ามาเสริมปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีวิตได้เป็นอย่างดี เทคโนโลยีทำให้การสร้างที่พักอาศัยมีคุณภาพมาตรฐาน สามารถผลิตสินค้าและให้บริการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์มากขึ้น เทคโนโลยีทำให้ระบบการผลิตสามารถผลิตสินค้าได้เป็นจำนวนมากมีราคาถูกลง สินค้าได้คุณภาพ เทคโนโลยีทำให้มีการติดต่อสื่อสารกันได้สะดวก การเดินทางเชื่อมโยงถึงกันทำให้ประชากรในโลกติดต่อรับฟังข่าวสารกันได้ตลอดเวลา (สุทธิพิศ ประทุม และสรุณณี อุเสินยาง, 2565) การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาบูรณาการให้เข้ากับรูปแบบการดำรงชีวิตสมัยใหม่

มากยิ่งขึ้น ทำให้สังคมสิ่งแวดล้อมและชีวิตจิตใจมนุษย์มีความเปลี่ยนแปลงไปจนมีคำใหม่ๆ เกิดขึ้น เช่น คำว่า “โลกาภิวัตน์ เป็นต้น” จากสภาพสังคมโดยรวมดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านการเมืองการปกครองสังคม สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของคนไทยอย่างมาก จากเดิมคนไทยเคยมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายอาศัยกันอยู่เป็นหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กันอย่างเหนียวแน่นเมื่อวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาอิทธิพลต่อสังคมไทยในปัจจุบันอย่างมาก จนกลายเป็นการกลืนวัฒนธรรมกันเกิดขึ้น วัฒนธรรมที่รับเข้ามานั้นไม่ได้ถ่วงหรือไม่ได้ประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของสังคมไทยก่อน จึงทำให้ค่านิยมของประชาชนในอดีตกับปัจจุบันมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงประกอบกับประชาชนให้ความสนใจทางด้านหลักเบญจธรรมของพระพุทธศาสนาน้อยลง นี่ก็เป็นเรื่องทางเบญจธรรมเกี่ยวข้องกับพัวพันกับเรื่องความต้องการของสังคม และความต้องการของบุคคลในสังคม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2550)

จังหวัดชัยภูมิ เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาและป่าไม้ สลับกับที่ราบลุ่ม จำนวนประชากรทั้งสิ้น 818,911 คน (ข้อมูล ณ มกราคม 2567) โดยคาดการณ์ว่าจะนวนประชากรจะลดลงคิดเป็นร้อยละ 1.09 เนื่องจากอัตราการเกิดใหม่ลดลงนั่นเอง ประชากรส่วนใหญ่มีหลากหลายเชื้อสายอาศัยปะปนกันอยู่ เนื่องจากมีเขตแดนติดต่อกันระหว่าง ภาค ได้แก่ 3 ภาคเหนือ ภาคกลางและ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงทำให้จังหวัดชัยภูมิมิภาษาที่ใช้แตกต่างกันออกไปในแต่ละเชื้อสาย ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารของแต่ละเชื้อสายนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากการสืบทอดภาษามาแต่บรรพบุรุษส่งต่อมายังลูกหลานซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชนเผ่า โดยส่วนใหญ่ในจังหวัดชัยภูมิจะประกอบด้วย จังหวัดชัยภูมิยังมีกลุ่มชนต่าง ๆ เช่น ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยเชื้อสายแขก อีกทั้งยังมีชาวภูไทที่ปะปนอยู่กับชาวคอนสารอีกด้วย ด้วยความเปลี่ยนแปลงในการดำรงชีวิตที่เร่งรีบและมีความวุ่นวายมากขึ้น จึงส่งผลให้ประชาชนเข้าวัดทำบุญลดลง และวัยรุ่นในปัจจุบันนี้มีความเชื่อและนับถือหลักคำสอนไปใช้ในชีวิตรลดลง อาจจะเนื่องจากศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่มีที่มาและต้นกำเนิดในประเทศอินเดีย ดังนั้น ถ้อยคำ หลักคำสอน และภาษาที่ใช้ในการสื่อสารจึงเป็นภาษาบาลีเป็นหลัก การถ่ายทอดภาษาบาลีจะถูกถ่ายทอดผ่านบุคคลที่มีอิทธิพลหรือปราชญ์ชาวบ้านที่ชาวบ้านในพื้นที่นั้นนับถือ ทำให้ความเข้าใจความหมายและการนำมาใช้งานของพุทธวจนมีความยากและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น จึงเป็นที่น่าสนใจในการศึกษาสภาพปัญหาของปัจเจกชน รวบรวมแนวคิดและปรัชญาจาก “พุทธวจน” ในเรื่องปัจเจกชนและกลุ่มชนในสังคมไทย โดยกระบวนการมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ ในการใช้หลักคำสอนทางศาสนาพุทธซึ่งเป็นสื่อกลางที่จะมาถ่ายทอดสู่ชาวบ้านอย่างทั่วถึง รวมทั้งเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้แก่ประชาชนคนไทยทุกคนด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของปัจเจกชนและกลุ่มชนในสังคมไทย โดยกระบวนการมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาเกิดและอาศัยอยู่ในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 1,124,924 คน คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรและได้ใช้สูตรสำเร็จของ Taro Yamane (1973, p. (155 จากประชากรทั้งหมดพบว่า ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บตัวอย่าง จำนวน 400 ตัวอย่าง โดยเจาะจงเป็นประชาชนที่มีภูมิลำเนาเกิดและอาศัยอยู่ในจังหวัดชัยภูมิ เท่านั้น ทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) โดยแบ่งตามอำเภอตามสัดส่วน ดังนี้

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

อำเภอ	จำนวนประชากร	สัดส่วนตัวอย่าง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1. เมืองชัยภูมิ	182,318	64.83	65
2. บ้านเขว้า	50,299	17.88	18
3. คอนสวรรค์	52,531	18.68	19
4. เกษตรสมบูรณ์	111,658	39.70	40
5. หนองบัวแดง	101,874	36.22	36
6. จัตุรัส	74,482	26.48	26
7. บำเหน็จณรงค์	52,594	18.70	19
8. หนองบัวระเหว	38,554	13.71	14
9. เทพสถิต	69,363	24.66	25
10. ภูเขียว	120,678	42.91	43
11. บ้านแพน	45,176	16.06	16
12. แก้งคร้อ	92,323	32.83	33
13. คอนสาร	60,637	21.56	21
14. ภูคิงชุมพล	30,925	10.99	11
15. เนินสง่า	25,977	9.24	9
16. ชัยใหญ่	15,535	5.52	5
รวม	1,124,924		400

2. ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง 1

ผู้วิจัยทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งผู้ศึกษาได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับหลักฐานอื่น ๆ

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาสภาพปัญหาของปัจเจกชน

1. ผู้วิจัยดำเนินการสังเกตการณ์ในพื้นที่ศึกษา ตลอดจนสอบถามรายละเอียดสภาพพื้นที่ศึกษา และสอบถามปัญหาของปัจเจกชนจากการสอบถามผู้ที่พบเห็นในชุมชน ผ่านการบอกเล่า (Oral history) ของกลุ่มชาติพันธุ์และกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ผู้ศึกษาค้นคว้า

2. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยดำเนินการสังเกตการณ์ในพื้นที่ศึกษา ทำการบันทึกภาพถ่ายสภาพของชุมชน วิถีชีวิตของประชาชน และจัดบันทึกข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้

3. สอบถามปัญหาของปัจเจกชนด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ในแต่ละพื้นที่ตามสัดส่วนที่คำนวณไว้

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผล

1. วิเคราะห์ผลการสังเกตการณ์ในพื้นที่ศึกษาแบบมีส่วนร่วม ผลการสังเกตการณ์ในพื้นที่ศึกษาแบบไม่มีส่วนร่วม และวิเคราะห์ผลแบบสอบถามปัญหาของปัจเจกชนของประชาชนในพื้นที่

2. สังเคราะห์ประเด็นปัญหาและเสนอแนะแนวทางการแก้ไขตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3. นำแนวทางการแก้ไขปัญหาเสนอต่อประชาชนในพื้นที่ และสอบถามความคิดเห็นความพึงพอใจต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ขั้นตอนที่ 3 สรุปผลการศึกษา

ปรับปรุงแนวทางการแก้ไขปัญหาดตามคำแนะนำและความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ให้สมบูรณ์ และนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาดต่อไป

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสังเกตการณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการวิจัยภาคสนามสำหรับสังเกตการณ์ในพื้นที่ศึกษา ตลอดจนสอบถามรายละเอียดสภาพพื้นที่ศึกษา และสอบถามปัญหา

3.2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของปัจเจกชนที่พบในพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยประเด็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาในการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตนเอง เป็นลักษณะคำถามคำถามปลายปิด (Close Ended Question) ให้กลุ่มตัวอย่างได้เลือกคำตอบที่เหมาะสมที่สุด

3.3 แบบสอบถามความคิดเห็นความพึงพอใจต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากการสืบค้นข้อมูลทบทวนผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องจากฐานข้อมูลงานวิจัยที่มีอยู่เดิม เช่น การสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูล THAIJO คลังข้อมูลงานวิจัยไทย (TNRR) จากฐานข้อมูลงานวิจัยที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและเว็บไซต์ต่าง ๆ

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามประชากรในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ จำนวน คน 400 เกี่ยวกับสภาพปัญหาของปัจเจกชนในเรื่องปัจเจกชนและกลุ่มชนในสังคมไทย โดยกระบวนการมีส่วนร่วม

4.3 เก็บรวบรวมข้อมูลปัญหาของปัจเจกชนที่พบในพื้นที่ทุกอำเภอในจังหวัดชัยภูมิ ด้วยการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมส่งทีมผู้วิจัยเข้าไปร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมจากการเดินสำรวจสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปในชุมชนพร้อมทั้งบันทึกแบบสังเกตการณ์เพื่อให้เป็นข้อมูลประกอบการศึกษา

5. วิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลคือ ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากการวิเคราะห์ผลแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง 2) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากการรวบรวมข้อมูลแบบสังเกตการณ์ตามทฤษฎีทางสถิติมาวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพพื้นที่ทั่วไปและแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของแต่ละอำเภอในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ พบว่า จังหวัดชัยภูมิมีพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทั้งทางประวัติศาสตร์ เชิงวัฒนธรรมและเชิงนิเวศจำนวนมากที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ ในการศึกษานี้พบว่าสภาพปัญหาของปัจเจกชนจากประเด็นการสังเกตการณ์และการสอบถามประชาชนกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

ตารางที่ 1 ปัญหาและความต้องการด้านแหล่งน้ำ

ประเด็นคำถาม	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาและความต้องการด้านแหล่งน้ำ		
1. ท่านคิดว่าในพื้นที่ของท่านมีปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการบริโภคและการเกษตร	195	48.75
2. ท่านคิดว่าในพื้นที่ของท่านควรมีการสร้างเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำเพิ่มเติมเพื่อจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ	65	16.25
3. ท่านคิดว่าเกษตรกรในพื้นที่ควรมีการปรับเปลี่ยนการทำนาให้เป็นหนึ่งช่วงฤดูการเพื่อเป็นการประหยัดน้ำ	84	21.00
4. ท่านคิดว่าแหล่งน้ำที่ช่วยในการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ไม่ควรมีจากแหล่งน้ำธรรมชาติ หรือฝนตกแต่เพียงอย่างเดียว	41	10.25

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	จำนวน	ร้อยละ
5. ท่านคิดว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาเรื่องการจัดการน้ำในพื้นที่อย่างเร่งด่วน	15	3.75
รวม	400	100.00

จากการศึกษา พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านแหล่งน้ำนั้นส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการบริโภคและการเกษตร เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรจึงต้องอาศัยแหล่งน้ำเพื่อการทำการเกษตรโดยส่วนใหญ่ในพื้นที่จะอาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติ และฝนตกตามฤดูกาลเท่านั้นเพื่อเป็นการเพิ่มปริมาณน้ำในพื้นที่ ส่งผลให้บางพื้นที่ในจังหวัดชัยภูมิขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งประชาชนเห็นควรว่าควรมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำการน้ำให้เป็นหนึ่งช่วงฤดูกาลเพื่อเป็นการประหยัดน้ำ ส่วนในฤดูที่ไม่มีฝนตกควรเปลี่ยนรูปแบบการเกษตร ปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อย เพื่อลดปริมาณความต้องการใช้น้ำในพื้นที่ อีกทั้งประชาชนยังมองว่าควรมีการสร้างเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำเพิ่มเติมเพื่อจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากแหล่งน้ำที่ช่วยในการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ไม่ควรมีจากแหล่งน้ำธรรมชาติ หรือฝนตกแต่เพียงอย่างเดียว และคิดเห็นว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาเรื่องการจัดการน้ำในพื้นที่อย่างเร่งด่วน

ตารางที่ 2 ปัญหาและความต้องการด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ประเด็นคำถาม	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาและความต้องการด้านโครงสร้างพื้นฐาน		
1. ท่านคิดว่าถนนและเส้นทางการจราจรระหว่างอำเภอของพื้นที่ของท่านมีความสะดวกสบายมากกว่าในอดีต	98	24.50
2. ท่านคิดว่าเส้นทางคมนาคมขนส่งในปัจจุบันนี้มีการพัฒนามายิ่งขึ้นสอดคล้องกับการใช้งานของประชาชน	89	22.25
3. ท่านคิดว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาสำรวจและเพิ่มเส้นทางการจราจรในหมู่บ้านให้สะดวกสบายมากยิ่งขึ้น	115	28.75
4. ท่านคิดว่าระบบคมนาคมขนส่งภายในพื้นที่ของท่านมีความสมบูรณ์และเหมาะสมกับการใช้งานในการดำรงชีวิตประจำวัน	42	10.50
5. ท่านคิดว่าระบบคมนาคมขนส่งและการจราจรในพื้นที่ยังไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	56	14.00
รวม	400	100.00

จากการศึกษา พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านโครงสร้างพื้นฐาน ส่วนใหญ่ประชาชนมีความคิดเห็นต่อระบบการคมนาคมขนส่งในพื้นที่ที่ยังคงไม่สามารถใช้งานได้สะดวกสบายเท่าที่ควร จึงเห็นควรว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาสำรวจและเพิ่มเส้นทางการจราจรในหมู่บ้านให้สะดวกสบายมากยิ่งขึ้น โดยมองว่าถึงแม้ถนนและเส้นทางการจราจรระหว่างอำเภอของพื้นที่ของท่านมีความสะดวกสบายมากกว่าในอดีต แต่ยังมีบางเส้นทางที่ประชาชนใช้สัญจรยังไม่ได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ เส้นทางคมนาคมขนส่งในปัจจุบันนี้มีการพัฒนามายิ่งขึ้นสอดคล้องกับการใช้งานของประชาชน แต่ยังขาดการดูแลอย่างใกล้ชิดจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีความสมบูรณ์และเหมาะสมกับการใช้งานในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น เส้นทางสัญจรไปยังพื้นที่การเกษตรของประชาชนควรได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น เป็นต้น

ตารางที่ 3 ปัญหาและความต้องการด้านสังคม

ประเด็นคำถาม	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาและความต้องการด้านสังคม		
1. ท่านคิดว่าในพื้นที่ของท่านยังมีปัญหาทางสังคมอยู่จำนวนมาก	121	30.25
2. ท่านคิดว่าในพื้นที่ของท่านยังมีปัญหาทางสังคมอยู่จำนวนมาก	91	22.75
3. ท่านคิดว่าในพื้นที่ของท่านยังมีปัญหาทางสังคมอยู่จำนวนมาก	73	18.25
4. ท่านคิดว่าในพื้นที่ของท่านยังมีปัญหาทางสังคมอยู่จำนวนมาก	84	21.00
5. ท่านคิดว่าความหลากหลายทางภาษาไม่ได้เป็นปัญหาในการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่	31	7.75
รวม	400	100.00

จากการศึกษา พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านสังคม ส่วนใหญ่ประชาชนคิดเห็นว่าในพื้นที่ของท่านยังมีปัญหาทางสังคมอยู่จำนวนมาก ซึ่งมีความต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาด้านสังคม โดยเฉพาะปัญหายาเสพติดและอาชญากรรมในพื้นที่ อย่างไรก็ตามประชาชนในพื้นที่คิดเห็นว่าวัฒนธรรมที่หลากหลายส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความแปลกใหม่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น ไม่ได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมและภาษาในการสื่อสาร อีกทั้งประชาชนในพื้นที่ยังมีการปรับเปลี่ยนสภาพความเป็นอยู่ให้สอดคล้องกันอย่างเหมาะสม แต่ประชาชนในพื้นที่ก็ยังคงมีความเป็นอยู่ที่ไม่ดีเท่าที่ควรจึงเห็นว่าหน่วยงานในพื้นที่ควรเอาใจใส่ดูแลสวัสดิการด้านสังคมให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง

ตารางที่ 4 ปัญหาและความต้องการด้านเศรษฐกิจ

ประเด็นคำถาม	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาและความต้องการด้านเศรษฐกิจ		
1. ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่ของท่านควรได้รับการดูแลเรื่องการสร้างอาชีพและรายได้ที่เหมาะสม	66	16.50
2. ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่ของท่านควรได้รับการดูแลเรื่องการสร้างอาชีพและรายได้ที่เหมาะสม	53	13.25
3. ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่ของท่านควรได้รับการดูแลเรื่องการสร้างอาชีพและรายได้ที่เหมาะสม	112	28.00
4. ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่ของท่านควรได้รับการดูแลเรื่องการสร้างอาชีพและรายได้ที่เหมาะสม	91	22.75
5. ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่ของท่านควรได้รับการดูแลเรื่องการสร้างอาชีพและรายได้ที่เหมาะสม	78	19.50
รวม	400	100.00

จากการศึกษา พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่ประชาชนในพื้นที่มีฐานะยากจน เนื่องจากขาดแคลนอาชีพการทำงาน แหล่งรายได้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาช่วยในการแก้ไขปัญหาเรื่องเศรษฐกิจและปากท้องของประชาชนในพื้นที่อย่างเร่งด่วน โดยเริ่มต้นจากการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ที่ยังคงมีการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ที่มีความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจที่ค่อนข้างเคลื่อนไหวพัฒนาไปอย่างช้าๆ ประชาชนในพื้นที่ของท่านควรได้รับการดูแลเรื่องการสร้างอาชีพและรายได้ที่เหมาะสม ส่งเสริมศักยภาพของแต่ละพื้นที่ให้สามารถสร้างรายได้และพัฒนาด้านเศรษฐกิจให้ดียิ่งขึ้น

ตารางที่ 5 ปัญหาและความต้องการด้านเกษตรกรรม

ประเด็นคำถาม	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาและความต้องการด้านเกษตรกรรม		
1. ท่านคิดว่าในพื้นที่ของท่านมีปัญหาด้านผลผลิตทางการเกษตรราคาตกต่ำ	144	36.00
2. ท่านคิดว่าการทำการเกษตรของประชาชนในพื้นที่ไม่ได้ช่วยสร้างรายได้เพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้องให้อยู่ดีมีสุขได้	46	11.50
3. ท่านคิดว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาดูแลเรื่องการทำการเกษตรพอเพียงให้แก่ประชาชนในพื้นที่	59	14.75
4. ท่านคิดว่าเกษตรกรในพื้นที่เป็นเพียงผู้ผลิตไม่มีโอกาสในการแข่งขันทางการตลาด ทำให้ได้รับผลตอบแทนไม่เหมาะสม	74	18.50
5. ท่านคิดว่าในพื้นที่ของท่านมีความเหมาะสมในการทำเกษตรผสมผสาน .5	77	19.25
รวม	400	100.00

จากการศึกษา พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านเกษตรกรรม ส่วนใหญ่นั้นประชาชนจะประสบกับปัญหาด้านผลผลิตทางการเกษตรราคาตกต่ำ เนื่องจากในพื้นที่ทำการเกษตรรูปแบบเดียว คือการทำนา ส่งผลให้ไม่มีโอกาสในการต่อลองทางเศรษฐกิจกับพ่อค้าคนกลาง ถูกกดราคาสินค้าต่ำลง ซึ่งประชาชนเห็นว่าในพื้นที่ของตนเองนั้นมีความเหมาะสมที่จะสามารถส่งเสริมการทำการเกษตรแบบผสมผสานได้ แต่ต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมความรู้ และสอนให้ประชาชนในพื้นที่เริ่มพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบการเกษตร เพื่อให้การทำการเกษตรของประชาชนในพื้นที่ไม่ได้ช่วยสร้างรายได้เพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้องให้อยู่ดีมีสุขได้

ตารางที่ 6 ปัญหาและความต้องการด้านสิ่งแวดล้อม

ประเด็นคำถาม	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาและความต้องการด้านสิ่งแวดล้อม		
1. ท่านคิดว่าในพื้นที่ของท่านมีปัญหาเรื่องการทำลายป่าหรือไม่	32	8.00
2. ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับผืนป่ารักษาและดูแลป่าไม้อย่างดียิ่ง	187	46.75
3. ท่านคิดว่าปัญหาเรื่องป่าเสื่อมโทรมควรได้รับการดูแลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	74	18.50
4. ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่มีกฎกติกาในการเข้าผืนป่าร่วมกันและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด	68	17.00

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	จำนวน	ร้อยละ
5. ท่านคิดว่าการปลูกจิตสำนึกรักผืนป่าให้แก่คนในชุมชนเป็นอีกหนึ่งสิ่งที่สามารถช่วยดูแลป่าให้อุดมสมบูรณ์คงอยู่ต่อไป	39	9.75
รวม	400	100.00

จากการศึกษา พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านสิ่งแวดล้อม โดยส่วนใหญ่ประชาชนในพื้นที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับผืนป่า รักษาและดูแลป่าไม้อย่างดีเยี่ยม ประชาชนในพื้นที่มีกฎกติกาในการเข้าใจผืนป่าร่วมกันและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด แต่ก็ยังมีบางส่วนที่ยังรุกรานป่าเพื่อหาของป่าในการดำรงชีวิต และเพื่อเศรษฐกิจในการค้าขายทำให้ป่าและสิ่งแวดล้อมถูกทำลายและเสื่อมโทรมลงไปบางส่วน โดยประชาชนมองว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาช่วยในการส่งเสริมความรู้และการปลูกจิตสำนึกรักผืนป่าให้แก่คนในชุมชนเป็นอีกหนึ่งสิ่งที่สามารถช่วยดูแลป่าให้อุดมสมบูรณ์คงอยู่ต่อไป ตลอดจนช่วยกันดูแลป่าในพื้นที่ให้ดียิ่งขึ้น

ตารางที่ 7 ปัญหาและความต้องการด้านที่ดินและการถือครองที่ดิน

ประเด็นคำถาม	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาและความต้องการด้านที่ดินและการถือครองที่ดิน		
1. ท่านคิดว่าในพื้นที่ของท่านมีปัญหาเรื่องการใช้ที่ดินทำกินและปัญหาการถือครองที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์หรือไม่	195	48.75
2. ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่มีการบุกรุกป่าเพื่อถางที่ดินทำกินเพิ่มเติมหรือไม่	35	8.75
3. ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่ควรได้รับการดูแลเรื่องการจัดทำเอกสารสิทธิ์ถือครองที่ดินจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเร่งด่วน	79	19.75
4. ท่านคิดว่าพื้นที่ดินส่วนใหญ่ในจังหวัดชัยภูมิยังคงเป็นพื้นที่ดินที่ครอบครองโดยประชาชนแต่ดั้งเดิมของพื้นที่	45	11.25
5. ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่มีการใช้ประโยชน์ของที่ดินอย่างเหมาะสม	46	11.50
รวม	400	100.00

จากการศึกษา พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านที่ดินและการถือครองที่ดินในพื้นที่มีปัญหาเรื่องการใช้ที่ดินทำกินและปัญหาการถือครองที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์ จึงต้องการให้มีการออกเอกสารสิทธิ์ในรูปแบบ หรือ น.ส.3 เพื่อให้ประชาชนได้สามารถนำไปแปลงสินทรัพย์ให้เป็นทุนในการประกอบอาชีพได้ ซึ่งประชาชนในพื้นที่ควรได้รับการดูแลเรื่องการจัดทำเอกสารสิทธิ์ถือครองที่ดินจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเร่งด่วน

ตารางที่ 8 ปัญหาและความต้องการด้านการท่องเที่ยว

ประเด็นคำถาม	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาและความต้องการด้านการท่องเที่ยว		
1. ท่านคิดว่าในพื้นที่ของท่านมีปัญหาเรื่องการจัดการแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่	31	7.75
2. ท่านคิดว่าในพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวถือเป็นพื้นที่เศรษฐกิจเพราะมีการค้าขายและหมุนเวียนเงินอย่างต่อเนื่อง	58	14.50
3. ท่านคิดว่าทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ควรได้รับการบำรุงดูแลรักษาเพื่อคงไว้ให้แก่นรุ่นลูกหลานไม่ควรเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชม	103	25.75
4. ท่านคิดว่าการที่นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในพื้นที่ไม่ได้เป็นการสร้างความเสียหายให้แก่แหล่งท่องเที่ยวแต่อย่างใด	97	24.25
5. ท่านคิดว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่และประกาศให้บุคคลภายนอกรับรู้เพื่อเชิญชวนให้มาท่องเที่ยวสร้างรายได้ให้ชุมชนในพื้นที่	111	27.75
รวม	400	100.00

จากการศึกษา พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ จะได้รับการดูแลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการเข้ามาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่และประกาศให้บุคคลภายนอกรับรู้เพื่อเชิญชวนให้มาท่องเที่ยวสร้างรายได้ให้ชุมชนในพื้นที่ แต่ก็ยังมีประชาชนบางส่วนที่เห็นควรว่าทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ควรได้รับการบำรุงดูแลรักษาเพื่อคงไว้ให้แก่นรุ่นลูกหลานไม่ควรเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชม ซึ่งที่ผ่านมาการที่นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในพื้นที่ไม่ได้เป็นการสร้างความเสียหายให้แก่แหล่งท่องเที่ยวแต่อย่างใด จึงทำให้แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดชัยภูมิยังคงเปิดให้นักท่องเที่ยวได้เข้าชมและได้รับการดูแลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนในพื้นที่ด้วยความห่วงและเป็นสมบัติของพื้นที่ไปจนรุ่นลูกหลาน

แนวทางการแก้ไขปัญหาของปัจเจกชนและกลุ่มชนในสังคมไทย พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิสามารถแบ่งออกเป็น 8 ประเด็น ดังนี้

ด้านแหล่งน้ำ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาเรื่องการจัดการน้ำในพื้นที่อย่างเร่งด่วน

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ระบบการคมนาคมขนส่งในพื้นที่ที่ยังคงไม่สามารถใช้งานได้สะดวกสบายเท่าที่ควร จึงเห็นควรว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาสำรวจและเพิ่มเส้นทางจราจรในหมู่บ้านให้สะดวกสบายมากยิ่งขึ้น บางเส้นทางที่ประชาชนใช้สัญจรยังไม่ได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ เช่น เส้นทางสัญจรไปยังพื้นที่การเกษตรของประชาชนควรได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น เป็นต้น

ด้านสังคม วัฒนธรรมที่หลากหลายส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความแปลกใหม่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น ไม่ได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมและภาษาในการสื่อสาร อีกทั้งประชาชนในพื้นที่ยังมีการปรับเปลี่ยนสภาพความเป็นอยู่ให้สอดคล้องกันอย่างเหมาะสม แต่ประชาชนในพื้นที่ก็ยังมีความเป็นอยู่ที่ไม่ดีเท่าที่ควรจึงเห็นว่าหน่วยงานในพื้นที่ควรเอาใจใส่ดูแลสวัสดิการด้านสังคมให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง

ด้านเศรษฐกิจ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรได้รับการดูแลเรื่องการสร้างอาชีพและรายได้ที่เหมาะสม ส่งเสริมศักยภาพของแต่ละพื้นที่ให้สามารถสร้างรายได้และพัฒนาด้านเศรษฐกิจให้ดียิ่งขึ้น

ด้านเกษตรกรรม การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมความรู้ และสอนให้ประชาชนในพื้นที่เริ่มพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบการเกษตร เพื่อให้การทำเกษตรของประชาชนในพื้นที่ไม่ได้ช่วยสร้างรายได้เพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้องให้อยู่ดีมีสุขได้

ด้านสิ่งแวดล้อม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาช่วยในการส่งเสริมความรู้และการปลูกจิตสำนึกรักผืนป่าให้แก่คนในชุมชนเป็นอีกหนึ่งสิ่งที่สามารถช่วยดูแลป่าให้อุดมสมบูรณ์คงอยู่ต่อไป ตลอดจนช่วยกันดูแลป่าในพื้นที่ให้ดียิ่งขึ้น

ด้านที่ดินและการถือครองที่ดินในพื้นที่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาดูแลและช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ควรได้รับการดูแลเรื่องการจัดทำเอกสารสิทธิ์ถือครองที่ดินจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเร่งด่วน

ด้านการท่องเที่ยว ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความร่วมมือร่วมใจกันในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ให้คงอยู่ สามารถเปิดให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมได้แต่ต้องมีการบำรุงรักษาและดูแลอย่างเหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

แนวทางการแก้ไขปัญหาของปัจเจกชนและกลุ่มชนในสังคมไทย พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาเรื่องการจัดการน้ำในพื้นที่อย่างเร่งด่วน การปรับปรุงระบบการคมนาคมขนส่งเข้ามาสำรวจและเพิ่มเส้นทางการจราจรในหมู่บ้านให้สะดวกสบายมากยิ่งขึ้น ควรดูแลสวัสดิการด้านสังคมให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง ให้การดูแลเรื่องการสร้างอาชีพและรายได้ที่เหมาะสม ส่งเสริมศักยภาพของแต่ละพื้นที่ให้สามารถสร้างรายได้และพัฒนาด้านเศรษฐกิจให้ดียิ่งขึ้น การสนับสนุนในการส่งเสริมความรู้ และสอนให้ประชาชนในพื้นที่เริ่มพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบการเกษตร เพื่อให้การทำเกษตรของประชาชนในพื้นที่ไม่ได้ช่วยสร้างรายได้เพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้องให้อยู่ดีมีสุขได้ ส่งเสริมความรู้และการปลูกจิตสำนึกรักผืนป่าให้แก่คนในชุมชนเป็นอีกหนึ่งสิ่งที่สามารถช่วยดูแลป่าให้อุดมสมบูรณ์คงอยู่ต่อไป ตลอดจนช่วยกันดูแลป่าในพื้นที่ให้ดียิ่งขึ้น ดูแลและช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ควรได้รับการดูแลเรื่องการจัดทำเอกสารสิทธิ์ถือครองที่ดินจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเร่งด่วนควรให้ความร่วมมือร่วมใจกันในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ให้คงอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พระมหาไพศาล ปสนุนจิตโต (โสภะ) (2565) ได้ศึกษาการ

ประยุกต์ใช้พุทธปรัชญาในวัฒนธรรมประเพณีการทำบุญสารทเดือนสิบ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมไทยปัจจุบัน พบว่า ประเพณีที่ผ่านการการบ่มเพาะทางปัญญาชนิดสัมมาทิฐิ สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่วนประเพณีที่เพียงทำสืบกันมา ประเพณี (Rite) เป็นสิ่งที่ทำกันมา สืบต่อกันมา เชื้อถือกันมาจนลงตัว เมื่อทำแล้วปฏิบัติกันแล้วเกิดการยอมรับของสังคม สังคมเชื่อและยึดถือปฏิบัติติดต่อกันมาเพราะเป็นสิ่งดีงามเหมาะสมกับสังคมของตน เป็นความลงตัวในการนำคำสอนลงสู่วิถีของชุมชนและสังคมนั้น ๆ เพราะได้รับการยอมรับและปฏิบัติกันสืบต่อกันมา การอนุรักษ์รักษาประเพณีเป็นหน้าที่ของอนุชนที่ต้องศึกษาเรียนรู้ให้เข้าใจและธำรงรักษาไว้ เป็นมรดกทางสังคมที่ได้สืบทอดกันมา

ข้อเสนอแนะการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพปัญหาของปัจเจกชน รวบรวมแนวคิดและปรัชญาจาก “พุทธวจน” ในเรื่องปัจเจกชนและกลุ่มชนในสังคมไทย ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยนั้นเกิดจากปัจจัยหลากหลายประการที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน ในการศึกษาครั้งนี้เป็นเพียงการศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารภาษาที่แตกต่างกันที่ส่งผลต่อขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่เท่านั้น โดยพบว่าในแต่ละพื้นที่ที่มีปัจจัยที่เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดวัฒนธรรม ประเพณีที่แตกต่างกัน ดังนั้น ผลการศึกษาครั้งนี้จึงเป็นการวิเคราะห์ และสังเคราะห์สภาพปัญหาของปัจเจกชนในภาพรวมของประชาชนในจังหวัดชัยภูมิทั้งจังหวัด

เอกสารอ้างอิง

เกษญา ผาทอง. (2561). “พระพุทธศาสนากับการเมืองในสังคมไทย”. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์

(มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). 8(1) มกราคม-เมษายน 2561.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2550). **ธรรมนุญชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักงาน.

พระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

พระมหาไพศาล ปสนนจิตโต (โสภาก). (2565). “การประยุกต์ใช้พุทธปรัชญาในวัฒนธรรมประเพณีการทำบุญสารทเดือนสิบ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมไทยปัจจุบัน”. วารสารสังคมศาสตร์และ

มานุษยวิทยาเชิงพุทธ. 7(1) (มกราคม 2565).

พระโพธิพงษ์ ฐิตโสภโณ (โพธิรุกข์). (2564). “การประยุกต์ใช้พุทธปฏิภาณในการดำเนินชีวิต”. วารสาร

ปรัชญาและศาสนา. 6(2) ก.ค. - ธ.ค. 64

สุทิพย์ ประทุม และสร้อยณี อุเสินยาง. (2565). “การยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศในยุควิถีชีวิตใหม่”. วารสาร

ลวะศรี. 6(1) : 1-18

สุชาติ บุษย์ชยานนท์, (2561). “ความเชื่อเรื่องน้ำพุทธมนต์สำหรับพุทธศาสนิกชน”. วารสารวามมูองแหกรก

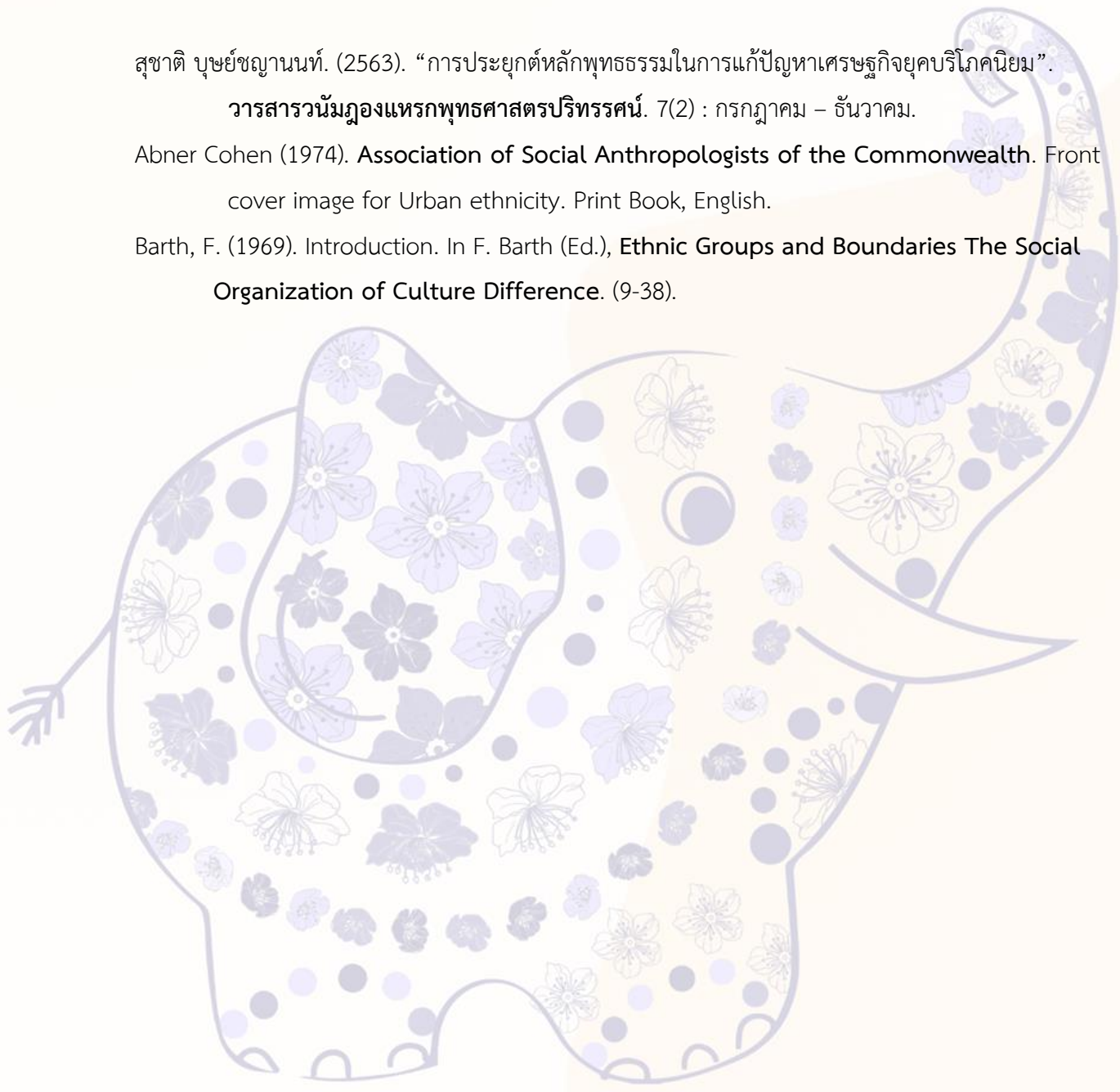
พุทธศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (2563) : มกราคม – มิถุนายน

สุชาติ บุษย์ชญาณนท์. (2563). “การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจยุคบริโภคนิยม”.

วารสารวามัญองแหกรพุทธศาสตร์ปริทรรศน์. 7(2) : กรกฎาคม – ธันวาคม.

Abner Cohen (1974). **Association of Social Anthropologists of the Commonwealth**. Front cover image for Urban ethnicity. Print Book, English.

Barth, F. (1969). Introduction. In F. Barth (Ed.), **Ethnic Groups and Boundaries The Social Organization of Culture Difference**. (9-38).

การพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู DEVELOPMENT OF OPERATIONAL POTENTIAL OF PERSONNEL IN PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS NONG BUA LAMPHU.

พินันท์ ลาดบัวขาว¹ ธารา เจริญรัตน์²

Phinun Ladbuakaw¹, Thara jaroenrat²

^{1,2} ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต

* E-mail : phinun09@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 254 คน จากจำนวนทั้งหมด 697 คน ด้วยแบบสอบถามแล้ว นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิจัยการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงาน ด้านติดต่อประสานงาน ด้านแรงจูงใจการปฏิบัติงาน ด้านรูปแบบ วิธีการ และกิจกรรมในการพัฒนาการปฏิบัติ และด้านทักษะการปฏิบัติงานทุกด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับความคิดเห็นมากและข้อเสนอแนะว่าควรจัดทำฐานระบบข้อมูลระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน การสร้างและกระตุ้นให้มีวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ ปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคให้ดีขึ้น ให้บุคลากรฝึกอบรม เทคนิคด้านเทคโนโลยีต่างๆ ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ, บุคลากร, องค์การบริหารส่วนจังหวัด

Abstract

The objectives of this research were 1) to Study the development of working potential of personnel in the Nong Bua Lamphu Provincial administrative organization and 2) to study the guidelines on development of working potentiality for the personnel in the Nong Bua Lamphu Provincial administrative organization. This research was quantitative research by collecting data from the samples of 254 persons from total numbers of 697 persons by the questionnaires. The data analysis included mean, percentage and standard deviation. The

results de findings were as follows: For overall on the development of working potentiality for the personnel in the Nong Bua Lamphu Provincial administration was in high level. Considering on each aspect, there were found that the aspects on morality and ethics for working, contact any coordination, motivation on working formats, met mobs and activities for development and operation and the skills for all aspers of operation were in high level. The suggestion should be on the performance of the data bases, working regulation, creation and motivation for learning culture, improvement for public consuming for more good term, performance on training de various technology for using on working.

Keywords: Potential Development, Personnel, Provincial Administrative Organizations

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ การพัฒนาบุคลากรถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการบริหารองค์การภาครัฐ เพราะมนุษย์จัดได้ว่าเป็นทรัพยากรทางการบริหารที่สำคัญ และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรตลอดจนการจัดกระบวนการนั้นมีบทบาทในการทำให้บุคลากรทำงานในหน้าที่ของตนและการดำเนินงานในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่ผลลัพธ์การพัฒนางค์กร เนื่องจากผลกระทบจากสถานการณ์ ทางด้านนโยบาย การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมมีการเปลี่ยนแปลง องค์การจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถบริหารจัดการและพัฒนาบุคลากรให้เกิดสัมฤทธิ์ผลและเป็นประโยชน์ในองค์กรมากที่สุด ในขณะที่บุคลากรให้กับองค์กรเมื่อมีความพึงพอใจในการทำงานและมีความสุขคุณภาพชีวิตที่ดีนั้น ในการบริหารงานไม่ว่าภาครัฐหรือเอกชน ผู้บริหารทุกคนล้วนมีความต้องการให้บุคลากรของตนได้รับการพัฒนา และต้องการให้บุคลากรของตนมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ซึ่งบุคคลที่มีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา นั้นจะมีความพร้อมต่อการแข่งขัน และจะเป็นบุคคลที่พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา องค์การใดก็ตามที่บุคลากรมีการพัฒนาตนเองย่อมก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานและนำมาซึ่งความสำเร็จก้าวหน้าขององค์การ นอกเหนือจากการพัฒนาบุคลากรเพื่อองค์การแล้ว การพัฒนาตนเองของบุคลากรยังส่งผลต่อความสำเร็จหรือเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพอีกด้วย

องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู เป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่การกระจายอำนาจและการถ่ายโอนอำนาจจากส่วนกลางสู่ส่วนท้องถิ่น เป็นการสร้างกรอบที่ทำให้มีการปรับตัวขององค์กรใน ส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ซึ่งมุ่งเน้นเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของภาครัฐ ให้คล่องตัวมากขึ้น กระจายความ เจริญไปสู่ท้องถิ่น มีองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่กำหนดทิศทางการบริหารและพัฒนา ด้วยตนเอง เพื่อให้การจัดการ ปัญหา และบริการสาธารณะต่างๆ เป็นไปตามความต้องการของประชาชนใน พื้นที่ โดยมีบุคลากร ส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ขับเคลื่อนการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำเป็นต้องมีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสังคมยุค

ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลง ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและวิวัฒนาการมีการศึกษาหาประสบการณ์จากหน่วยงานภายนอก เพื่อเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงาน และเกิดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน องค์กรทางด้านการเรียนรู้ การถ่ายทอดความรู้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหลายด้านเพื่อเป็นแนวทางใน การปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดการพัฒนาบุคลากรให้สามารถดำเนินชีวิตและปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่องในสังคมนั้น ต้องพัฒนาส่วนรวมการสร้างสามัคคีในกลุ่มคน และพร้อมจะเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขกายและใจและพัฒนาบุคลากรด้านคุณธรรมจริยธรรมจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานด้านสภาพแวดล้อมและปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งเป็นภารกิจที่ต้องมีการส่งเสริมให้เกิดรูปธรรมอย่างต่อเนื่องระดับหน่วยงาน ซึ่งโดยรวมยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของการทำงานจากสภาพ การปฏิบัติงานของบุคลากรที่ต้องปฏิบัติงาน การจัดทำแผน กระบวนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานในหน้าที่ กระบวนการคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ของการปฏิบัติงานเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อวิถีปฏิบัติและเจตคติในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ต้องปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของภาระงานของภาครัฐแนวใหม่ และกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสภาวะการแข่งขันไร้พรมแดน

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภูอยู่ในระดับใด เพื่อนำผลการศึกษาวินิจฉัยไปประยุกต์ใช้ในการบริหารการทำงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภูให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู

วิธีดำเนินการวิจัย

1. **รูปแบบของการวิจัย** ผู้วิจัยได้กำหนดรูป เป็นการศึกษาวินิจฉัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิจัยเชิงพรรณนาด้วยวิธีการสำรวจ (Survey Research Method) และวิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ข้าราชการ ลูกจ้างภารกิจ ลูกจ้างทั่วไป ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 697 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ข้าราชการ ลูกจ้างภารกิจ ลูกจ้างทั่วไป ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู สำหรับใช้สุ่มเพื่อตอบแบบสอบถาม โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamané) ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการศึกษามี จำนวน 254 คน จากจำนวนทั้งหมด 697 คน เพื่อตอบแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ แบบสอบถามความเห็นเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู ผู้รับการประเมินได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้
ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งลักษณะคำถามเป็นแบบสอบถามเป็นแบบสเกลการให้คะแนนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามรูปแบบของ Likert's Scale ซึ่งกำหนดค่าคะแนนของระดับความคิดเห็น

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้รับการประเมินจะนำผลการตอบมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS (Statistical Package for The Social Sciences) วิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

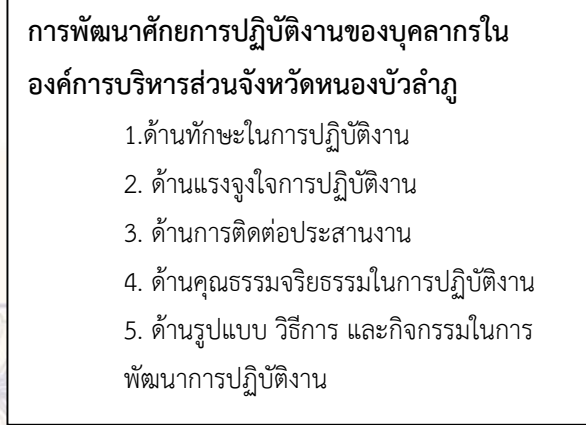
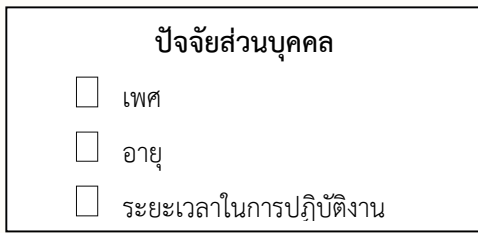
5. กรอบแนวความคิดในการวิจัย

การศึกษาวินิจฉัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู มีกรอบแนวคิดวิจัยดังต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.4 โดยมีอายุอยู่ระหว่าง 30-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.8 และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 10-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.8
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรใน องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรใน องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู ด้านทักษะการปฏิบัติงาน

การพัฒนาศักยภาพการ ปฏิบัติงานของบุคลากรใน องค์การบริหารส่วนจังหวัด หนองบัวลำภู	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย (4)	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย (2)	เห็นด้วย น้อยที่สุด			
1. ท่านมีความสามารถเชิงเทคนิค การใช้เครื่องมือสมัยใหม่ เช่น ระบบสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ อุปกรณ์สำนักงาน สื่อและ มัลติมีเดียต่าง ๆ ฯลฯ	14 (5.5)	150 (59.1)	87 (34.3)	3 (1.2)	-	3.69	.59	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

การพัฒนาศักยภาพการ ปฏิบัติงานของบุคลากรใน องค์การบริหารส่วนจังหวัด หนองบัวลำภู	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
	เห็นด้วย มากที่สุด (5)	เห็นด้วย มาก (4)	เห็นด้วย ปาน กลาง (3)	เห็น ด้วย น้อย (2)	เห็น น้อยที่สุด (1)			
2. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการ ทำงาน เช่นระเบียบพัสดุ ระเบียบ การเงิน ฯลฯ	21 (8.3)	174 (68.5)	56 (22.0)	3 (1.2)	-	3.84	.57	มาก
3. ท่านมีอิสระในความคิดและ อิสระในการปฏิบัติงานตาม ตำแหน่งงาน	36 (14.2)	154 (60.6)	61 (24.0)	3 (1.2)	-	3.88	.65	มาก
4. ท่านได้รับการฝึกอบรม เทคนิค เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะใน การปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง	30 (11.8)	175 (68.9)	43 (21.7)	6 (2.4)	-	3.90	.61	มาก
5. ท่านมีการพัฒนาความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับงาน ที่ดูแล รับผิดชอบ	37 (14.6)	160 (63.0)	55 (21.7)	2 (0.8)	-	3.91	.62	มาก
ผลรวม						3.84	.35	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ภาพรวมด้านทักษะการปฏิบัติงาน พบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.84, S.D.=0.35$)

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับท่านได้รับการฝึกอบรม เทคนิค เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.90, S.D.=0.61$) รองลงมาคือท่านมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงาน ที่ดูแลรับผิดชอบ ($\bar{X}=3.91, S.D.=0.62$) และน้อยที่สุด ท่านมีความสามารถเชิงเทคนิคการใช้เครื่องมือสมัยใหม่ เช่น ระบบสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ อุปกรณ์สำนักงาน สื่อและมัลติมีเดียต่าง ๆ ฯลฯ ($\bar{X}=3.69, S.D.=0.59$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรใน
 องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู ด้านแรงจูงใจการปฏิบัติงาน

การพัฒนาศักยภาพการ ปฏิบัติงานของบุคลากรใน องค์การบริหารส่วนจังหวัด หนองบัวลำภู	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย			
	มากที่สุด	(4)	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
	(5)		(3)		(1)			
1. หน่วยงานของท่านมีการ กำหนดเกณฑ์การเลื่อน ตำแหน่งที่ชัดเจน และ ยุติธรรม	24 (9.4)	174 (68.5)	55 (21.7)	1 (0.4)	-	3.87	.56	มาก
2. หน่วยงานของท่านมีการ จัดสวัสดิการที่เหมาะสม เพื่อเป็นแรงจูงใจในการ พัฒนาการปฏิบัติงานของ บุคลากร	29 (11.4)	164 (64.6)	61 (24.0)	-	-	3.87	.58	มาก
3. ผู้บังคับบัญชาไม่ละเลย ในการแก้ไขปัญหา และการ ยุติความขัดแย้งที่เกิดขึ้นใน การปฏิบัติงาน	26 (10.2)	171 (67.3)	57 (22.4)	-	-	3.88	.56	มาก
4. หน่วยงานของท่านให้ ความสำคัญในการสร้าง แรงจูงใจในการพัฒนาการ ปฏิบัติงานของบุคลากร ด้วยการให้มีส่วนร่วมในการ ทำงานและกิจกรรมต่าง ๆ	31 (12.2)	172 (67.7)	51 (20.1)	-	-	3.92	.56	มาก
5. หน่วยงานของท่านมีการ แบ่งภาระหน้าที่ความ รับผิดชอบในการทำงานมี ความเสมอภาคกัน	27 (10.6)	169 (66.5)	58 (22.8)	-	-	3.88	.57	มาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

การพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด			
6. หน่วยงานของท่านให้การยกย่อง ชมเชย และให้รางวัลตอบแทนแก่บุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานดี และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	27 (10.6)	170 (66.9)	56 (22.0)	1 (0.4)	-	3.88	.57	มาก
ผลรวม						3.88	.33	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ภาพรวมด้านแรงจูงใจการปฏิบัติงาน พบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.88, S.D.=0.33$)

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้อมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากซึ่งสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ อันดับแรกคือ หน่วยงานของท่านให้ความสำคัญในการสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากร ด้วยการให้มีส่วนร่วมในการทำงานและกิจกรรมต่าง ๆ ($\bar{X}=3.92, S.D.=0.56$) รองลงมาค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ผู้บังคับบัญชาไม่ละเลยในการแก้ไขปัญหา และการยุติความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=3.88, S.D.=0.56$) และน้อยที่สุด หน่วยงานของท่านมีการจัดสวัสดิการที่เหมาะสม เพื่อเป็นแรงจูงใจในการพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากร ($\bar{X}=3.87, S.D.=0.58$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรใน
 องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู ด้านการติดต่อประสานงาน

การพัฒนาศักยภาพการ ปฏิบัติงานของบุคลากรใน องค์การบริหารส่วนจังหวัด หนองบัวลำภู	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย			
	มากที่สุด	(4)	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
	(5)		(3)		(1)			
1. หน่วยงานของท่านได้มีการ จัดระเบียบ วิธีการทำงานเพื่อให้ การติดต่อประสานงานภายใน หน่วยงาน และระหว่าง หน่วยงานเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ	34 (13.4)	168 (66.1)	52 (20.5)	-	-	3.93	.58	มาก
2. หน่วยงานของท่านได้รับความ ร่วมมืออย่างดีจาก หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง	38 (13.4)	168 (66.1)	47 (18.5)	1 (0.4)	-	3.96	.59	มาก
3. หน่วยงานของท่านมีการประชุม ปรึกษาหารือกันในเรื่องงานเป็น กลุ่ม เล็ก ๆ อย่างเป็นกันเองเสมอ	24 (9.4)	174 (68.5)	55 (21.7)	1 (0.4)	-	3.87	.56	มาก
4. เมื่อมีปัญหาเรื่องงาน ท่านและ เพื่อนร่วมงานจะปรึกษาและ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อหา แนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน	43 (16.9)	160 (63.0)	51 (20.1)	-	-	3.97	.61	มาก
5. ท่านได้รับทราบความ เคลื่อนไหวต่าง ๆ (การประกาศ นโยบาย คำสั่ง แต่งตั้ง สวัสดิการ/สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ในองค์กร อย่างสม่ำเสมอ	18 (7.1)	186 (73.2)	49 (19.3)	1 (0.4)	-	3.87	.51	มาก
ผลรวม						3.92	.33	มาก

จากตารางที่ 3. ผลการวิเคราะห์ภาพรวมด้านการติดต่อประสานงาน พบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92, S.D. = 0.33$)

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้อมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากซึ่งสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ อันดับแรกคือ เมื่อมีปัญหาเรื่องงาน ท่านและเพื่อนร่วมงานจะปรึกษาและ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ($\bar{X} = 3.97, S.D. = 0.61$) รองลงมา คือ หน่วยงานของท่านได้รับความร่วมมืออย่างดีจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.96, S.D. = 0.59$) และน้อยที่สุด ท่านได้รับความทราบความเคลื่อนไหวต่าง ๆ (การประกาศ นโยบาย คำสั่ง แต่งตั้ง สวัสดิการ/สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ในองค์กร อย่างสม่ำเสมอ) ($\bar{X} = 3.87, S.D. = 0.51$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู ด้านคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงาน

การพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด			
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)			
1. ท่านปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส	35 (13.8)	164 (64.6)	55 (21.7)	-	-	3.92	.59	มาก
2. ท่านปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักความถูกต้องในการปฏิบัติงาน	28 (11.0)	176 (69.3)	49 (19.3)	1 (0.4)	-	3.91	.56	มาก
3. ท่านปฏิบัติหน้าที่โดยมีจิตสำนึกที่ดีต่องานที่รับผิดชอบ	39 (15.4)	167 (65.7)	48 (18.9)	-	-	3.96	.59	มาก
4. ท่านปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงชื่อเสียง และผลประโยชน์ของหน่วยงาน	32 (12.6)	162 (63.8)	59 (23.2)	1 (0.4)	-	3.89	.60	มาก
5. ท่านปฏิบัติหน้าที่โดยมีความภาคภูมิใจในงานที่ปฏิบัติ	42 (16.5)	165 (65.0)	47 (18.5)	-	-	3.98	.59	มาก
ผลรวม						3.93	.34	มาก

จากตารางที่ 4. ผลการวิเคราะห์ภาพรวมด้านคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงาน พบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.93, S.D.=0.34$)

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้อมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากซึ่งสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ อันดับแรกคือ ท่านปฏิบัติหน้าที่โดยมีความภาคภูมิใจในงานที่ปฏิบัติ ($\bar{X}=3.98, S.D.=0.59$) รองลงมา คือ ท่านปฏิบัติหน้าที่โดยมีจิตสำนึกที่ดีต่องานที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X}=3.96, S.D.=0.59$) และน้อยที่สุดท่านปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงชื่อเสียง และผลประโยชน์ของหน่วยงาน ($\bar{X}=3.89, S.D.=0.60$) ตามลำดับ

ตารางที่ 5.ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู ด้านรูปแบบ วิธีการ และกิจกรรมในการพัฒนาการปฏิบัติงาน

การพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
	เห็นด้วยที่สุด	เห็นด้วย	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด			
1. หน่วยงานของท่านได้มีการจัดการปฐมนิเทศบุคลากรที่บรรจุใหม่ก่อนปฏิบัติงาน	27 (10.6)	168 (66.1)	59 (23.2)	-	-	3.87	.57	มาก
2. หน่วยงานของท่านได้มีการจัดการฝึกอบรมหรือส่งบุคลากรไปเข้าร่วมการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ	23 (9.1)	175 (68.9)	55 (21.7)	1 (0.4)	-	3.87	.55	มาก
3. หน่วยงานของท่านสนับสนุนให้บุคลากรไปศึกษาต่อ เพื่อพัฒนาตนเองและนำมาใช้พัฒนาหน่วยงาน	32 (12.6)	166 (65.4)	56 (22.0)	-	-	3.91	.58	มาก
4. หน่วยงานของท่านได้มีการจัดให้สัมมนา หรือประชุมเชิงปฏิบัติการให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ เพื่อนำไปพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน	25 (9.8)	171 (67.3)	58 (22.8)	-	-	3.87	.56	มาก
ผลรวม						3.87	.34	มาก

จากตารางที่ 5. ผลการวิเคราะห์ภาพรวมด้านรูปแบบ วิธีการ และกิจกรรมในการพัฒนาการปฏิบัติงานพบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.87, S.D.=0.34$)

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้อมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากซึ่งสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ อันดับแรกคือ หน่วยงานของท่านสนับสนุนให้บุคลากรไปศึกษาต่อ เพื่อพัฒนาตนเองและนำมาใช้พัฒนาหน่วยงาน ($\bar{X}=3.91, S.D.=0.58$) รองลงมาค่าเฉลี่ยเท่ากันทั้ง 3 ข้อ คือ หน่วยงานของท่านได้มีการจัดการปฐมนิเทศบุคลากรที่บรรจุใหม่ก่อนปฏิบัติงาน ($\bar{X}=3.87, S.D.=0.57$) หน่วยงานของท่านได้มีการจัดการฝึกอบรมหรือส่งบุคลากรไปเข้าร่วมการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=3.87, S.D.=0.55$) หน่วยงานของท่านได้มีการจัดให้สัมมนา หรือประชุมเชิงปฏิบัติการให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เพื่อนำไปพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=3.87, S.D.=0.56$) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมและรายด้าน

การพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร ในองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความ คิดเห็น
1.ด้านทักษะการปฏิบัติงาน	3.84	.35	มาก
2. ด้านแรงจูงใจการปฏิบัติงาน	3.88	.33	มาก
3. ด้านติดต่อประสานงาน	3.92	.33	มาก
4. ด้านคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงาน	3.93	.34	มาก
5. ด้านรูปแบบ วิธีการ และกิจกรรมในการ พัฒนาการปฏิบัติงาน	3.87	.34	มาก
รวม	3.89	.16	มาก

ผลจากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ภาพรวมการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.89, S.D.=0.16$)

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับความคิดเห็นมาก ซึ่งสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.93, S.D.=0.34$) รองลงมาด้านติดต่อประสานงาน ($\bar{X}=3.92, S.D.=0.33$) และน้อยที่สุด ด้านทักษะการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=3.84, S.D.=0.35$) ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภูมีข้อเสนอแนะว่า

3.1 ควรจัดทำฐานระบบข้อมูลระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน และระเบียบอื่นๆ ให้เป็นมาตรฐานและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

3.2 การสร้างและกระตุ้นให้มีวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ทั้งในระดับบุคคล และการเรียนรู้เป็นทีม เช่น การแลกเปลี่ยนแนวความคิดประสบการณ์ ทำงานของบุคลากรที่อยู่แต่ละ สายงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ของคนในหน่วยงานต่างๆ ให้กว้างไกลมากขึ้น

3.3 ควรมีการปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคให้ดีขึ้น เช่น ระบบอินเทอร์เน็ต ฯลฯ

3.4 ให้มีการกำหนดสมรรถนะ และการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร มีระบบการ เชิดชูเกียรติบุคลากร การสร้างวัฒนธรรมการทำงานเชิงรุก และวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยน ความรู้ การถ่ายทอดความรู้ และการสอนงานบุคลากรภายในองค์กร

3.5 ควรจัดให้บุคลากรเข้าร่วมอบรม สัมมนา กิจกรรม โดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้มา ให้แนวทางในการพัฒนาบุคลากรด้านต่างๆ และผู้บริหารควรจัดให้มีการประชุมเพื่อรับทราบนโยบายและแนวทางการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.6 บุคลากรควรได้รับการส่งตัวไปฝึกอบรม ดูงาน หรือสัมมนา เพื่อเพิ่มความรู้ ความชำนาญ ในการปฏิบัติงาน และทักษะเฉพาะของงานในแต่ละตำแหน่ง เช่น การอบรมในหลักสูตรประจำตำแหน่งที่ทาง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและสถาบันพัฒนาบุคลากรส่วนท้องถิ่นจัดขึ้น

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรใน องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้าน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับความคิดเห็นมาก ซึ่งสามารถ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้าน คุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านติดต่อประสานงาน ด้านแรงจูงใจการ ปฏิบัติงาน ด้านรูปแบบ วิธีการ และกิจกรรมในการพัฒนาการปฏิบัติ และด้านทักษะการปฏิบัติงาน ตามลำดับและเมื่อพิจารณารายด้านสามารถอธิบายได้ดังนี้

ด้านทักษะการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมด้านทักษะการปฏิบัติงาน พบว่า ในภาพรวมผู้ตอบ แบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับท่านได้รับการฝึกอบรม เทคนิค เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือท่าน มีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานที่ดูแลรับผิดชอบ และท่านมีอิสระในความคิดและอิสระในการ ปฏิบัติงานตามตำแหน่งงาน ท่านมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน เช่นระเบียบพัสดุ

ระเบียบการเงิน ฯลฯ ท่านมีความสามารถเชิงเทคนิคการใช้เครื่องมือสมัยใหม่ เช่น ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ อุปกรณ์สำนักงาน สื่อและมัลติมีเดียต่าง ๆ ตามลำดับ

ด้านแรงจูงใจการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมด้านแรงจูงใจการปฏิบัติงาน พบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้อมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ อันดับแรกคือ หน่วยงานของท่านให้ความสำคัญในการสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากร ด้วยการให้มีส่วนร่วมในการทำงานและกิจกรรมต่าง ๆ รองลงมา ค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ผู้บังคับบัญชาไม่ละเลยในการแก้ไขปัญหา และการยุติความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน หน่วยงานของท่านมีการแบ่งภาระหน้าที่ความรับผิดชอบในการทำงานมีความเสมอภาคกัน หน่วยงานของท่านให้มีการยกย่อง ชมเชย และให้รางวัลตอบแทนแก่บุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานดี และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และหน่วยงานของท่านมีการกำหนดเกณฑ์การเลื่อนตำแหน่งที่ชัดเจนและยุติธรรม หน่วยงานของท่านมีการจัดสวัสดิการที่เหมาะสม เพื่อเป็นแรงจูงใจในการพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากร ตามลำดับ

ด้านการติดต่อประสานงาน โดยภาพรวมด้านการติดต่อประสานงาน พบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้อมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ อันดับแรกคือ เมื่อมีปัญหาเรื่องงาน ท่านและเพื่อนร่วมงานจะปรึกษาและ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน รองลงมา คือ หน่วยงานของท่านได้รับความร่วมมืออย่างดีจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานของท่านได้มีการจัดระเบียบ วิธีการทำงานเพื่อให้การติดต่อประสานงานภายในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานของท่านมีการประชุมปรึกษารื้อกันในเรื่องงานเป็นกลุ่มเล็ก ๆ อย่างเป็นกันเองเสมอ ท่านได้รับทราบความเคลื่อนไหวต่าง ๆ (การประกาศนโยบาย คำสั่งแต่งตั้ง สวัสดิการ/สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ในองค์กร อย่างสม่ำเสมอ) ตามลำดับ

ด้านคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมด้านคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงาน พบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้อมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากซึ่งสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ อันดับแรกคือ ท่านปฏิบัติหน้าที่โดยมีความภาคภูมิใจในงานที่ปฏิบัติ รองลงมา คือ ท่านปฏิบัติหน้าที่โดยมีจิตสำนึกที่ดีต่องานที่รับผิดชอบ ท่านปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส ท่านปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักความถูกต้องในการปฏิบัติงาน ท่านปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงชื่อเสียง และผลประโยชน์ของหน่วยงาน ตามลำดับ

ด้านรูปแบบ วิธีการ และกิจกรรมในการพัฒนาการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมด้านรูปแบบ วิธีการ และกิจกรรมในการพัฒนาการปฏิบัติงาน พบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้อมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากซึ่งสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ อันดับแรกคือ หน่วยงานของท่านสนับสนุนให้บุคลากรไปศึกษาต่อ เพื่อพัฒนาตนเองและนำมาใช้พัฒนาหน่วยงาน รองลงมาค่าเฉลี่ยเท่ากันทั้ง 3 ข้อ คือ หน่วยงานของท่านได้มีการจัดการปฐมนิเทศบุคลากรที่บรรจุใหม่ก่อนปฏิบัติงาน หน่วยงานของท่านได้มีการจัดการฝึกอบรมหรือส่งบุคลากรไปเข้าร่วมการฝึกอบรมอย่าง

สม่าเสมอ หน่วยงานของท่านได้มีการจัดให้สัมมนา หรือประชุมเชิงปฏิบัติการให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เพื่อนำไปพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ตามลำดับ

การอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า การพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย อวิลักษณ์ คำดี (2553) ได้ศึกษา “การพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปในองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี” พบว่า คือ ทักษะการปฏิบัติงาน แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน การประสานงาน และคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงาน ผลการศึกษาพบว่า สภาพการปฏิบัติงานด้านทักษะในการปฏิบัติงาน พบว่า เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีกับทุกฝ่าย ด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่พบว่า หน่วยงานที่สังกัดมีการเสริมสร้าง และพัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ และมีโอกาสได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาให้ก้าวหน้าในหน้าที่มากกว่าตำแหน่งอื่น ๆ ด้านการประสานงาน พบว่า เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปได้รับความร่วมมือและคำแนะนำอย่างดีจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่พบว่า การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปสามารถตรวจสอบได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้

1. ควรจัดทำฐานระบบข้อมูลระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน และระเบียบอื่นๆ ให้เป็นมาตรฐานและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ
2. การสร้างและกระตุ้นให้มีวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ทั้งในระดับบุคคล และ การเรียนรู้เป็นทีม เช่น การส่งเสริมการเสวนาเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนทัศนคติ ในการทำงานร่วมกันของทีมงาน หรือการแลกเปลี่ยนแนวความคิดประสบการณ์ ทำงานของบุคลากรที่อยู่แต่ละ สายงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ของคนในหน่วยงานต่างๆ ให้กว้างไกลมากขึ้น
3. ควรมีการปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคให้ดีขึ้น เช่น ระบบอินเทอร์เน็ต ฯลฯ
4. ควรส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมอบรม สัมมนา กิจกรรม โดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้มาให้แนวทางในการพัฒนาบุคลากรด้านต่างๆ เพื่อนำมาพัฒนาการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กิติพันธ์ รุจิรกุล. (2529). **พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรินติ้งเฮ้าส์, หน้า 58.
- เกரியงค์ดี ชะเอมไทย. (2547). **ความคิดเห็นและความต้องการของพนักงาน บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ต่อการพัฒนาบุคลากร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- เกศรา รักชาติ. (2549). **องค์กรแห่งการตื่นตัว**. กรุงเทพฯ : เนชั่นมัลติมีเดีย กรุ๊ปจำกัด(มหาชน).
- เฉลียว บุรีภักดี. (2542). **ทฤษฎีระบบและการพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพฯ : แอล. ที. แพรส.
- ชาโรณี จันทร์แสงศรี. (2540). **ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานควบคุมจราจรทางอากาศของบริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด**. วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชูชัย สมितिไกร. (2544). **การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญญา ผลอนันต์. (2548). **การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคลแนวทางการสร้างความพึงพอใจแก่พนักงาน**. กรุงเทพฯ : อินโนกราฟฟิกส์.
- พีรญา ตั้งสกุล. (2553). **แนวทางการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริการส่วนตำบลพระครูอาเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์**. รายงานการศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ไพศาล ไกรสิทธิ์. (2541). **การพัฒนาตน**. ราชบุรี : สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- อภิชัย ศรีเมือง. (2548). “HR กับการพัฒนาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้”. **วารสารการบริหารสำหรับนักบริหารงานบุคคลมืออาชีพ**. 26(1) : 38-39, 40-42.
- อวิลักษณ์ คำดี. (2553). **การพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปในองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี**. รายงานการศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

**พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงและการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
หลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา 2019 (COVID- 19)**
**THE CHANGE OF TOURIST BEHAVIOR AND THE VALUE-ADDED IN SUSTAINABLE
TOURISM AFTER THE SPREAD OF COVID-19 SITUATION**

ธีลัดดา ดีสม¹ และศักรินทร์ ศรีอุบโย²

Tiladda Deesom¹ Sakarin Sriupayo²

สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ วิทยาลัยการจัดการอุตสาหกรรมบริการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Department of Tourism and Service Industry Management,
College of Hospitality Industry Management, Suan Sunandha Rajabhat University

Corresponding Author Email: s65563828016@ssru.ac.th

บทคัดย่อ (Abstract)

จากสถานการณ์เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID -19 ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมหาศาล ทั้งสุขภาพทางจิตและสุขภาพทางกาย เกิดผลเสียต่อเศรษฐกิจแบบองค์รวม ซึ่งนับว่าเป็นความเสียหายอย่างประเมินค่ามิได้ นอกจากนี้ COVID-19 ในประเทศไทย ได้ส่งผลกระทบอย่างหนักต่อการท่องเที่ยวของไทยทำให้บริษัทนำเที่ยวหลายบริษัทจำเป็นต้องปิดตัวลง เพราะไม่สามารถรับนักท่องเที่ยวได้เนื่องจากทั้งกฎหมายการควบคุมโรคระบาด และความหวาดวิตกในการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสชนิดนี้ ซึ่งสิ่งนี้เองยังทำให้พฤติกรรมของผู้บริโภคและนักท่องเที่ยวเปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิง ซึ่งถ้าหากสถานประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและบริการยังต้องการจะดำเนินธุรกิจต่อไป สถานประกอบการจำเป็นต้องมีการปรับตัว ปรับกลยุทธ์เพื่อรองรับการใช้บริการของนักท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ สร้างการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ปรับเข้ากับการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ทั้งนี้การวิเคราะห์และศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งสำคัญในการหารูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในรูปแบบใหม่เพื่อสร้างบริการที่สามารถสร้างความพึงพอใจได้สูงสุดในยุคหลังโรคระบาดของโควิด19 ดังนั้นการจะทำให้สินค้าและบริการเป็นจุดสนใจ และมีการตอบสนองโดยเลือกบริการมากขึ้น จึงจำเป็นต้องสร้างจุดเด่นที่มีความแตกต่างอย่างน่าสนใจและน่าดึงดูด เพื่อเพิ่มคุณค่าและสร้างความประทับใจในการใช้บริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน

คำสำคัญ : พฤติกรรมนักท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, COVID-19

Abstract

With the COVID-19 spread situation, it caused many vital effects to people's mental and health as well as the impact of country mass economy. Moreover, COVID-19 affected many tourist business collapsed because they could not take tourists according to epidemic control law as well as concerning to spread of COVID-19 again. This made tourist behavior completely changed. If not tourist business could not support their business, they should adapt themselves for their tactical and techniques to support tourists who belonged new behaviors after the spread of COVID-19, by creating sustainable tourism to response them on target. The study of tourist behavior is necessary to find the best way to create the pattern of sustainable tourism which can create the most satisfaction after the spread of COVID-19 era. Therefore, to response the attracting of products and service, it will need to create attractive, unique and interesting products and service in order to increase value added and impression to tourist product and service clearly.

Keywords: Tourist behavior, Sustainable Tourism, COVID-19

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการของไทย ถือมีส่วนสำคัญในการฟื้นฟูเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพหลังจากการผ่อนคลายมาตรการการจำกัดการเดินทางระหว่างประเทศของหลายประเทศ ทั้งนี้รวมถึงความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวทั่วโลกที่กลับคืนมาหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งจากสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตั้งแต่ช่วงต้นปี 2563 เป็นต้นมา ทำให้ต้องมีการระงับการทำกิจกรรมทั้งทางด้านการท่องเที่ยวและกีฬา เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดลดการติดเชื้อของผู้ติดเชื้อรายใหม่ในแต่ละวันของประเทศไทย การระงับการเดินทางเข้าของนักท่องเที่ยวต่างชาติภาคการท่องเที่ยวสูญเสียรายได้ร้อยละ 75.8 การเดินทางขาเข้าระหว่างประเทศลดลงร้อยละ 80.5 (เทียบระหว่างปี 2563 และ ปี 2562) และปรับประมาณการรายได้การท่องเที่ยวของปี 2564 จากเดิม 1.2 ล้านล้านบาท เป็น 8.5 แสนล้านบาท ลดลง 3.5 แสนล้านบาท การไม่สามารถเดินทางข้ามจังหวัดได้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและการเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตในสถานการณ์ปกติ ไปสู่การรูปแบบพฤติกรรมและการปฏิบัติตนแบบใหม่ (New Normal) เพื่อผลในการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ให้ได้มากที่สุด และการท่องเที่ยวเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศมาโดยตลอด จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตแนวใหม่ (New Normal) ทั้งนี้การมีมาตรฐานด้านสุขอนามัยจึงเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่

อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID -19 ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมหาศาล ทั้งสุขภาพทางจิตและสุขภาพทางกาย เกิดผลเสียต่อเศรษฐกิจแบบองค์รวม ซึ่งนับว่าเป็นความเสียหายอย่างประเมินค่ามิได้ นอกจากนี้ COVID-19 ในประเทศไทย ได้ส่งผลกระทบต่ออย่างหนักต่อการท่องเที่ยวของไทยทำให้บริษัทนำเที่ยวหลายบริษัทจำเป็นต้องปิดตัวลง เพราะไม่สามารถรับนักท่องเที่ยวได้ เนื่องจากทั้งกฎหมายการควบคุมโรคระบาด และความหวาดวิตกในการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสชนิดนี้ ซึ่งสิ่งนี้เองยังทำให้พฤติกรรมของผู้บริโภคและนักท่องเที่ยวเปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิง ซึ่งถ้าหากสถานประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและบริการยังต้องการจะดำเนินธุรกิจ สถานประกอบการจำเป็นต้องมีการปรับตัว ปรับกลยุทธ์เพื่อรองรับการใช้บริการของนักท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ และเป็นการประคับประคองธุรกิจให้ดำเนินต่อไปท่ามกลางสถานการณ์ไม่แน่นอนหลังสถานการณ์โควิด19 ทั้งนี้การวิเคราะห์และศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งสำคัญในการหารูปแบบใหม่ในการบริการที่สามารถสร้างความพึงพอใจได้สูงสุดในยุคหลังโรคระบาดโควิด 19

ดังนั้นการจะทำให้สินค้าและบริการเป็นจุดสนใจ และมีการตอบสนองโดยเลือกรับบริการมากขึ้น จึงจำเป็นต้องสร้างจุดเด่นที่มีความแตกต่างอย่างน่าสนใจและน่าดึงดูด เพิ่มคุณค่าและสร้างความประทับใจในการใช้บริการหรือซื้อสินค้าภายในครั้งเดียว เนื่องจากช่วงเวลาเกิดวิกฤตการณ์โควิด 19 การเดินทางทั่วโลกได้หยุดชะงัก และทุกคนต่างวิตก ตื่นตระหนกในการใช้ชีวิตปกติที่เหมือนเดิม นอกจากนี้ผู้คนยังพากันกังวลความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นได้เสมอ เพราะได้เห็นตัวอย่างจากเหตุการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสชนิดนี้ไปแล้ว จึงทำให้การดำเนินชีวิตของผู้คนได้เปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิง พฤติกรรมการบริโภคอาหาร ของใช้ ได้มีการเปลี่ยนแปลงโดยสิ้นเชิง รวมทั้งกิจกรรมการท่องเที่ยวของคนทั่วโลกได้มีการแปรสภาพเป็นการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่ห่างไกลจากความเสี่ยงจากการติดโรคระบาดนี้ หรือการเจ็บไข้ได้ป่วยจากความไม่แน่นอนของการที่จะมีโรคใหม่อุบัติขึ้นจากตัวอย่างในสถานการณ์ในปัจจุบัน

พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงหลังจากการเกิดโควิด 19

หลังจากการเกิดการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด19 พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปรวมทั้งทัศนคติในการจะดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เห็นคุณค่าของการเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น และให้ความสนใจกับจุดหมายปลายทางที่แห่งใหม่หรือมีความแปลกใหม่แตกต่างจากที่เดิม เพื่อสร้างประสบการณ์ดี ๆ เพื่อผ่อนคลายจากประสบการณ์อันเลวร้ายที่ผ่านมา ตัวอย่างเช่น การเดินทางท่องเที่ยวไปสถานที่ประวัติศาสตร์ หรือการไปเรียนรู้แหล่งวัฒนธรรมเพื่อเข้าถึงวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นแรงจูงใจที่เพิ่มมากขึ้นสำหรับผู้คนที่ต้องการประสบการณ์ที่ดีเข้ามาในชีวิต รวมทั้งความมั่นคงยั่งยืนในการดำรงชีวิตต่อไป

จากรายงานการวิจัยของ Economic Intelligence Center (EIC) ศูนย์วิจัยของธนาคารไทยพาณิชย์ ได้รายงานผลสำรวจความคิดเห็นนักท่องเที่ยวชาวจีนของ McKinsey ในเดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมา พบว่านักท่องเที่ยวชาวจีนมองได้มองหาจุดหมายปลายทางใหม่ๆ ที่สถานที่นั้นต้องไม่เคยไปมาก่อน เพื่อสร้าง

ประสบการณ์ใหม่และดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างรู้คุณค่า มีความหมายต่อการดำเนินชีวิตทำให้รู้สึกดี รู้สึกผ่อนคลายจากสิ่งที่ประสบมา โดย 44% สนใจการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งมีอัตราเพิ่มสูงขึ้นจากปีที่ผ่านมาที่มีความสนใจอยู่ที่ 39% ทั้งนี้ ได้มีผลสำรวจของ Tripadvisor ที่สำรวจชาวอเมริกันและพบว่า 75% ของชาวอเมริกันได้ให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งใหม่ ไม่เคยไปมาก่อนรวมทั้งยังมีอัตรา 34% ที่ต้องเป็นแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่น สามารถสัมผัสวิถีชีวิต วัฒนธรรมของผู้คน เพื่อให้ได้รับประสบการณ์ที่ตนเองไม่เคยได้รับมาก่อน

ทั้งนี้นักท่องเที่ยวชาวไทยก็เช่นกัน โดยให้ความสนใจกับจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งใหม่ ที่ตนเองไม่เคยได้ไปมาก่อน รวมถึงกิจกรรมท่องเที่ยวที่ยังไม่เคยมีประสบการณ์ในการเข้าร่วม ซึ่งถือว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวทุกกลุ่มโดยรวมนั้น แสดงให้เห็นถึงการที่นักท่องเที่ยวกลุ่มเดิมต้องการสร้างประสบการณ์ที่ดีกับสิ่งใหม่ที่สามารถสัมผัสได้ ไม่ว่าจะอยู่รูปแบบไหน ตัวอย่างเช่น การเดินทางเพื่อไปทำบุญไหว้พระเพื่อบำรุงจิตใจ ผ่อนคลายจากสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่ดีที่ผ่านมา การท่องเที่ยวชุมชนโดยอาศัยอยู่กับเจ้าของบ้านเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่ยังไม่เคยได้มีโอกาสได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน หรือแม้แต่งานรื่นเริง งานเทศกาลท้องถิ่น ต่าง ๆ หรือการทำกิจกรรม Adventure ที่สร้างประสบการณ์ใหม่ที่ตื่นเต้น เพื่อแสวงหาความท้าทายในชีวิตและสามารถสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างดี โดยเฉพาะถ้ามาพร้อมกับกลุ่มเพื่อนฝูง หรือคนสนิท ซึ่งถ้ามีโอกาส กลุ่มคนเหล่านี้จะใช้ทัศนคติหรือความคิดเห็นเหล่านี้ในการคิดและตัดสินใจในการเลือกใช้บริการเพื่อดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่สามารถสร้างประสบการณ์ใหม่ ผ่อนคลายจิตใจ และมีความสุข เพลิดเพลินกับกิจกรรมท่องเที่ยวเหล่านี้ได้อย่างแน่นอน

จากข้อมูลของ EIC ที่ได้สำรวจนักท่องเที่ยวชาวไทย ได้พบว่า ในช่วงเดือน กรกฎาคม 2565 นักท่องเที่ยวชาวไทย 55% มีความต้องการไปทำบุญ ไหว้พระ 34% ชื่นชอบในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งนี้ในกลุ่มนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ มีความชื่นชอบในกิจกรรม Adventure และ Outdoor ส่วนใหญ่ กว่า 33% นอกจากนี้ ยังได้พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพร้อมสำหรับกำลังจ่าย เพื่อซื้อประสบการณ์ใหม่และกิจกรรมที่น่าจดจำแม้มีราคาสูง ซึ่งได้ขกของมูลของ Mastercard Economic Institute ในเดือนเมษายน 2565 กว่า 34% ซึ่งถือว่ามีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันที่มีเพียง 7% ในปี 2564 สิ่งนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการหาสิ่งที่สามารถช่วยเยียวยา ฟื้นฟูจิตใจ และสร้างประสบการณ์ใหม่ในการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวพึงควรได้รับการให้บริการแม้มีค่าใช้จ่ายที่สูงกว่าการท่องเที่ยวแบบปกติ

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันการท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงผลกระทบสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ สิ่งนี้ถือเป็นหนึ่งในความสนใจของนักท่องเที่ยวทั่วโลก จึงส่งผลทำให้ทุกกิจกรรมขิงการท่องเที่ยวต่าง ๆ ต้องคำนึงถึงผลกระทบในทุกๆ มิติ เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างมีจิตสำนึก และสร้างการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยสมบูรณ์ ทั้งผู้รับและผู้ให้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ ผู้ผลิตผู้ให้บริการ ก็ดำเนินกิจการอย่างมีจิตสำนึกและรู้คุณค่าของทรัพยากรท่องเที่ยวในทุกๆ รูปแบบ ส่วน

ผู้รับบริการหรือนักท่องเที่ยวต้องมีจิตสำนึก รู้คุณค่าต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ตนเองจะดำเนินต่อไปเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อการท่องเที่ยวในทุกมิติ สร้างรายได้กระจายรายได้สู่ชุมชน ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมกลับมาอุดมสมบูรณ์และมีความงอกเงยจากที่เป็นอยู่เพื่อให้ความสมบูรณ์คงอยู่จากรุ่นสู่รุ่นต่อไป

จากทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่ได้เปลี่ยนแปลงไปตามกิจกรรมและรูปแบบการท่องเที่ยว จึงทำให้การท่องเที่ยวต้องเกี่ยวข้องกับความยั่งยืนในทุกๆ ด้าน เพื่อจะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ ให้เข้ามาใช้บริการมากขึ้น สิ่งนี้จึงเป็นจุดสนใจของผู้ประกอบการต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์รูปแบบการจัดการธุรกิจท่องเที่ยวและบริการให้สามารถผลิตสินค้าตรงตามความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวได้มากที่สุดในยุคปัจจุบัน โดยจะเห็นได้จากการรายงานของผลการวิจัยของ Expedia Group ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ จะเลือกกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด และส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนท้องถิ่นเพื่อให้เศรษฐกิจของชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น และถือเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นไปในเวลาเดียวกัน สิ่งนี้ถือเป็นการจัดการความยั่งยืนในเรื่องของการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในเวลาเดียวกัน กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยได้มีการให้ความสนใจความยั่งยืนในการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญ โดย EIC ได้รายงาน ว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีแนวโน้มให้ความสำคัญธรรมชาติสิ่งแวดล้อม โดย 65% เป็นที่พักที่ใกล้ชิดธรรมชาติ และ 33% เป็นที่พักที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเช่นอุทยานแห่งชาติต่าง ๆ ซึ่งสามารถดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างหลากหลายและสามารถสร้างกิจกรรมที่ทำให้รู้คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติในเวลาเดียวกันได้อย่างดี

อย่างไรก็ตาม การจะสร้างกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีต้นทุนที่ค่อนข้างสูง แต่นักท่องเที่ยวมีความพร้อมและเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อการได้ประสบการณ์ที่ดีและสามารถช่วยให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและสนับสนุนชุมชนไปในเวลาเดียวกัน สิ่งนี้เอง จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนการจัดการให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างมีคุณค่าเพื่อความยั่งยืนโดยการเพิ่มมูลค่าในการท่องเที่ยวและบริการที่จะรองรับนักท่องเที่ยวที่คาดหวังประสบการณ์ได้อย่างตรงจุด ซึ่งการสร้างมูลค่าเพิ่มจากกิจกรรมท่องเที่ยวที่จะทำให้ นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ดีที่สุดในชีวิตในครั้งหนึ่ง ถือว่ามีส่วนสำคัญสำคัญในการสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยวที่จะกลับมาใช้บริการอีกครั้ง การสร้างประสบการณ์ที่แตกต่าง มีความแปลกใหม่ถือว่าเป็นจุดได้เปรียบต่อการสร้างเอกลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของตนเองได้อย่างดี และเป็นการสร้างแรงดึงดูดให้กลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น ๆ ที่มีความสนใจและได้รับการเผยแพร่จากกิจกรรมที่จัดขึ้นได้ เพราะถือว่ากิจกรรมท่องเที่ยวที่จัดขึ้น ได้มีการประชาสัมพันธ์ไปในตัว ยกตัวอย่างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างความประทับใจ ความทรงจำ ประสบการณ์และการรู้คุณค่าทรัพยากรท่องเที่ยวได้ เช่น กิจกรรมการแต่งงานใต้น้ำจังหวัดตรัง กิจกรรมนี้สามารถสร้างการปลูกฝังรู้คุณค่าของระบบนิเวศใต้ทะเล ความอุดมสมบูรณ์ของชายฝั่งและโลกใต้น้ำ รวมถึงเป็นกิจกรรมดำน้ำลึกที่นักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมไม่จำเป็นต้องดำน้ำมาก่อน หรือต้องว่ายน้ำเป็น แต่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ สิ่งนี้เป็นการสร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่ สร้างความประทับใจให้กับคู่บ่าวสาวที่เข้าร่วม และเป็นยังส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวท้องถิ่น ที่มีการเตรียมที่พัก อาหาร กิจกรรม

ท่องเที่ยวทางชายฝั่งทะเล เพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่เข้ามาสังเกตการณ์หรือเข้าร่วมเป็นสักขีพยานของคู่แข่งงาน สิ่งนี้เองถือเป็นการสร้างมูลค่ากิจกรรมการท่องเที่ยว ที่ไม่เพียงแต่นำน้ำลึกทั่วไป แต่เป็นการสร้างความจดจำให้กับกิจกรรมดำน้ำลึกในพื้นที่ และเป็นการนำเสนอความอุดมสมบูรณ์ความสวยงามของทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลไปในเวลาเดียวกัน ทั้งนี้การเข้าร่วมและกิจกรรมทั้งหมด มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง แต่จากที่มีการจัดที่ผ่านมาทุกปี มีการตอบรับและได้รับความนิยมจากคู่รักชาวต่างชาติ ชาวไทยมาโดยตลอด และเข้าร่วมกิจกรรมนี้อย่างมากมาย ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นได้อย่างมาก ถือเป็นข้อดีของการนำกิจกรรมท่องเที่ยวมาเพิ่มมูลค่า เพื่อสร้างแรงดึงดูด และความน่าสนใจ จนสามารถสร้างประโยชน์ต่าง ๆ ให้กับท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้ พฤติกรรมนักท่องเที่ยวยังมีการเปลี่ยนแปลงการใช้บริการท่องเที่ยวในรูปแบบออนไลน์มากขึ้นหลังจากการเกิดการระบาดของโควิด 19 ซึ่งการใช้บริการการท่องเที่ยวทางออนไลน์ ถือเป็นรูปแบบที่สามารถสร้างผลกระทบให้กับผู้ประกอบการมากมาย ทั้งในเรื่องของการวิเคราะห์ผลลัพธ์เพื่อสร้างกลยุทธ์รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ซึ่งวิธีการใช้บริการทางออนไลน์ถือว่าเป็นวิธีที่นักท่องเที่ยวเข้าใช้บริการได้สะดวกที่สุดและง่ายที่สุด รวมทั้งการเข้าไปสร้างรีวิวหรือการอ่านรีวิวจากนักท่องเที่ยว ถือว่ามีผลในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวยุคใหม่ได้อย่างชัดเจน

ดังนั้น การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหลังจากสถานการณ์โควิด 19 จำเป็นต้องมีการวางแผน การจัดการให้มีการสร้างมูลค่าจากการท่องเที่ยวเพื่อให้ความพิเศษ แพลกใหม่ และสามารถสร้างประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว ทั้งยังช่วยสร้างความสมดุล ยั่งยืนให้แก่ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ทั้งทางสังคม วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ได้รับรายได้จากการใช้บริการของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาและต้องการรับประสบการณ์ที่ไม่เหมือนจากบ้านเกิดของเขาเอง ถึงอย่างไรก็ตามการเก็บข้อมูลของนักท่องเที่ยวในกลุ่มต่าง ๆ จำเป็นต้องมีการติดตามและวิเคราะห์ผล เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่สำคัญ ทั้งแนวทางการเลือกกิจกรรมท่องเที่ยวระหว่างเดินทางมาแหล่งท่องเที่ยว การเข้าพัก รูปแบบห้องพัก รูปแบบการใช้บริการในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อสามารถกำหนดจุดที่จะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการท่องเที่ยวและสามารถสร้างรายได้เข้าชุมชนท้องถิ่นได้มากกว่าที่เป็นอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การจะขับเคลื่อนนโยบาย การจัดการการท่องเที่ยวในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ประกอบการท่องเที่ยว ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินการแผนการจัดการต่าง ๆ โดยอ้างอิงข้อมูลสำคัญจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในยุคหลังโควิด 19 และซึ่งให้ได้มาซึ่งข้อมูลสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มของการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวตอบรับได้ และมีความพึงพอใจอย่างที่สุด

เอกสารอ้างอิง (References)

- กมลมาลย์ แจ็งล้อม. (2565). “Tourism value added การสร้างมูลค่าให้ภาคการท่องเที่ยวไทย”. [ออนไลน์]
เข้าถึงได้จาก: <https://moneyandbanking.co.th/2022/13187/>. สืบค้น 15 เมษายน 67.
- ขวัญฤทัย เดชทองคำ. (2564). “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สู่ความยั่งยืนของธุรกิจภายใต้วิกฤติ
โควิด 19”. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ. 17(2) : 1-18.
- พองจันทร์ หลวงจันทร์ดวง และวารภรณ์ ปัญญาวัตติ. (2561). การพัฒนาตัวชี้วัดการท่องเที่ยวชุมชนเชิง
สร้างสรรค์อย่างยั่งยืน. 1(8) : 79-104.
- สุพาดา สิริกุดตา. (2557, มกราคม-ธันวาคม). แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มของแหล่งท่องเที่ยวและ
ผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวของจังหวัดสิงห์บุรี ประเทศไทย. 17: 215-230.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปิรันธ์ ชินโชติ และธีระวัฒน์ จันทิก. (2559). “รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง”.
Veridian E-Journal, Silpakorn University. 9(1) : 250-268.

พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

THE ELDERLY POLITICAL PARTICIPATION BEHAVIOR IN MUEANG SURIN DISTRICT SURIN PROVINCE

พิมพ์ชานา ศิระปริดาพัฒน์^{1*} วันชัย สุขตาม² และสิริพัฒน์ ลาภจิตร³

Pimchana Sirapreedapat^{1*} Wanchai Suktham² Siriphat Lapchit³

^{1,2,3}สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

^{1,2,3}Program in Political Science, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Surindra Rajabhat University, Thailand

*Corresponding Author E-mail : pimchanasira@gmail.com

บทคัดย่อ (Abstract)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเครื่องชี้วัดพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ด้วยสังคมไทยเข้าสู่สังคมสูงวัย และผู้สูงวัยมีภูมิรู้และประสบการณ์ที่จะช่วยกันพัฒนาบ้านเมือง ดังนั้นการศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ จะเป็นข้อมูลสำคัญต่อการพัฒนาสังคมประชาธิปไตย การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ (2) เปรียบเทียบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ และ (3) นำเสนอแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรคือผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป 40,287 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของทาโร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 396 คน ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล และขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้สูงอายุผู้ให้ข้อมูลหลัก 5 คน นำข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.16) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ในด้านการใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยระดับสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 3.23) รองลงมา คือ ด้านการรณรงค์หาเสียง

เลือกตั้ง ($\bar{X}$ = 3.18) ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ ($\bar{X}$ = 3.15) ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ($\bar{X}$ = 3.10) และด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ ($\bar{X}$ = 3.07)

2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมการเมืองของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่าผู้สูงอายุที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน (เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ลักษณะการอยู่อาศัย และการเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในชุมชน) มีพฤติกรรมการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการเมืองของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ควรมีการจัดกิจกรรมหรือเวทีด้านการเมืองเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้รับข่าวสารและการดำเนินงานต่างๆ ของเวทีการเมืองทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น พร้อมทั้งควรมีการจัดทำสื่อออนไลน์เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนควรมีการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการและตรวจสอบการเลือกตั้งทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น

คำสำคัญ : พฤติกรรมการเมือง, การมีส่วนร่วม, ผู้สูงอายุ

Abstract

Political participation is an indicator of political development in a democracy. With Thai society entering an aging society And the elderly have the knowledge and experience to help develop the country. Therefore, studying the political participation behavior of the elderly It will be important information for the development of a democratic society. This research therefore aims to (1) study the level of political participation behavior of the elderly in the Mueang Surin District area. Surin Province (2) compare the political participation behavior of the elderly and (3) present guidelines for developing the political participation behavior of the elderly in the Mueang Surin District area. Surin Province This research is a mixed methods research. Between quantitative research and qualitative research The population is 40,287 elderly people aged 60 years and over. The sample size was determined using Taro Yamane's calculation formula. The sample size was 396 people. Step 1 Quantitative research. By using a questionnaire It is a data collection tool. and step 2, qualitative research Using in-depth interviews to collect data with 5 key informants of the elderly, the quantitative data were analyzed using a computer program. Statistics used in the research include frequency, percentage, mean, and standard deviation. As for qualitative data, content analysis was analyzed. The research results found that

1. Political participation behavior of the elderly in the Mueang Surin District area Surin Province Overall, it was at a moderate level ($\bar{X}$ = 3.16) When considering each aspect, it was found that every aspect had an average level at a moderate level. By the level of political participation behavior of the elderly in the Mueang Surin District area. Surin Province In terms of exercising voting rights has the highest average level ($\bar{X}$ = 3.23), followed by election campaigning ($\bar{X}$ = 3.18), public opinion expression ($\bar{X}$ = 3.15), and following political news ($\bar{X}$ = 3.10) and the integration of interest groups ($\bar{X}$ = 3.07)

2. Comparison of political participation behavior of the elderly in the Mueang Surin District area. Surin Province found that elderly people have different personal factors (gender, age, status, education level, occupation, income, living style and membership in various groups in the community) have different political participation behaviors. Statistically significant at the .05 level.

3. Guidelines for developing political participation behavior of the elderly in the Mueang Surin District area. Surin Province found that there should be political activities or forums to provide opportunities for the elderly to receive news and various operations. of the political arena both at the national and local levels In addition, online media should be created for the elderly to participate in receiving political information continuously. There should also be opportunities for senior citizens to join committees and monitor elections at both the national and local levels.

Keywords : Political participation behavior, Participation, The elderly

บทนำ (Introduction)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เป็นกิจกรรมทางสังคมที่ผู้สูงอายุได้เข้าไปมีส่วนร่วมตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งเป็น “การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน” โดยรัฐมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในสังคมไทยเข้ามามีบทบาทในการ “ร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมสร้าง และร่วมตัดสินใจ” ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 16 ว่าด้วยเรื่องการปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 (1) ได้บัญญัติเรื่องการปฏิรูปประเทศ ด้านการเมือง โดยให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

รู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริตที่แตกต่างกัน และให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้งและออกเสียง
ประชามติโดยอิสระ ปราศจากการครอบงำ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562 : 2)

จังหวัดสุรินทร์เป็นหนึ่งในจังหวัดที่มีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี ซึ่งพื้นที่ของจังหวัด
สุรินทร์ที่มีประชากรสูงอายุมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมืองสุรินทร์ (ร้อยละ 21.50) ซึ่งจะเห็นได้ว่าพื้นที่อำเภอ
เมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ได้ก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัย (Aged Society) แล้ว (สำนักงานพัฒนาสังคมและความ
มั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุรินทร์, 2566 : 14) การพัฒนาพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จึงจำเป็นต้อง
ให้กลุ่มผู้สูงอายุและประชาชนคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองได้อย่างหลากหลายหลายด้าน และสามารถ
เข้าไปมีส่วนร่วมได้อย่างเสรีและเท่าเทียมกัน หากแต่ปัจจุบันกลับพบว่าผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์
จังหวัดสุรินทร์ ยังไม่เห็นถึงความสำคัญของสิทธิหน้าที่ทางการเมือง และยังไม่ตื่นตัวที่จะใช้สิทธิในทาง
การเมืองเท่าที่ควร อีกทั้งยังต้องการปล่อยให้เป็นหน้าที่ของคนรุ่นใหม่ได้แสดงศักยภาพอย่างเต็มที่ในการ
ขับเคลื่อนและพัฒนาพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วประชาชนคนรุ่นใหม่ยัง
ต้องการการถ่ายทอดความรู้ความสามารถในการพัฒนาชุมชนและสังคมจากผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุมีความ
ใกล้ชิดกับท้องถิ่นของตนเองมาเป็นเวลานาน และรู้ว่าในท้องถิ่นของตนเองมีปัญหาอะไร และต้องการจะแก้ไข
ปัญหาในส่วนตัว ซึ่งความรู้และประสบการณ์เหล่านี้จะช่วยให้รัฐท้องถิ่นนำไปแก้ไขปัญหาให้ตรงกับความต้องการ
และสามารถเกิดผลประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด (กองยุทธศาสตร์และงบประมาณ เทศบาลเมือง
สุรินทร์, 2566 : 36) ดังนั้น หากจะให้ชุมชน ท้องถิ่น หรือสังคม มีการขับเคลื่อนและพัฒนาไปในทิศทางที่ดี
จำเป็นที่จะต้องให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองด้วยเช่นกัน เพราะเป็นบุคคลที่มีความรู้ความ
ชำนาญในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดี การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาใน
สังคมประชาธิปไตย อันจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนและพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ต่อไป

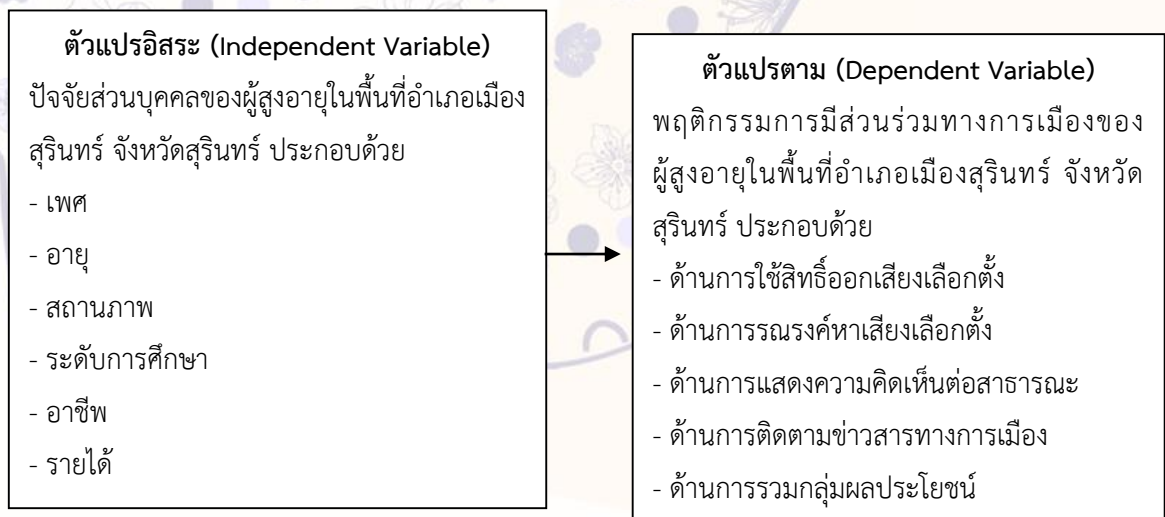
ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ โดย
เลือกศึกษาในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีจำนวนประชากรสูงอายุมากที่สุดใน
จังหวัดสุรินทร์ และเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ภาษา ศาสนา ความ
เชื่อ ประเพณีวัฒนธรรม และชาติพันธุ์ ผู้วิจัยจึงคาดหวังว่าการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่
เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ และพื้นที่อื่นๆ ของจังหวัดสุรินทร์ สำหรับแนวทางการแก้ไข
และพัฒนาเพื่อนำมากำหนดมาตรการและกลไกส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งในระดับชาติและระดับ
ท้องถิ่นของผู้สูงอายุและประชาชนกลุ่มอื่นๆ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เหมาะสมตามสถานการณ์
บ้านเมืองในปัจจุบันต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ตามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ลักษณะการอยู่อาศัย และการเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในชุมชน)
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดของการวิจัยโดยปรับปรุงจากประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามรูปแบบของ Cummings and Wise (1971 : 13-17 อังใน โกมินทร์ กุลเวชกิจ, 2549 : 34) และ Milbrath and Goel (1977 : 12-19) เพื่อกำหนดประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ที่ต้องการศึกษา 5 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านการใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง (2) ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (3) ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ (4) ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง และ (5) ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ ดังแสดงในภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

1. พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ อยู่ในระดับปานกลาง
2. ผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน (เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ ลักษณะการอยู่อาศัย และการเป็นสมาชิกในชุมชน) มีระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล และขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมาย ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีทะเบียนบ้านและพักอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ในปี พ.ศ. 2566 จากทั้งหมด 21 ตำบล 323 หมู่บ้าน/ชุมชน จำนวน 40,287 คน (ฐานข้อมูลจากระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสาธารณสุข (HDC) กระทรวงสาธารณสุข, 2566 : 1)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีทะเบียนบ้านและพักอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ในปี พ.ศ. 2566 จากทั้ง 21 ตำบล 368 หมู่บ้าน/ชุมชน ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) และคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ในกรณีที่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน (Finite Population) ของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973 : 727-728) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่น 95% และความคาดเคลื่อนจากการประมาณค่า 0.05 ซึ่งได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 396 คน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยสร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้นเกี่ยวกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วน

ประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยการแสดงระดับของคะแนนเฉลี่ยจะพิจารณาจากคะแนนของคำตอบ ซึ่งแบ่งออกเป็นระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด โดยใช้เกณฑ์ คำนวณจากระดับค่าเฉลี่ย ซึ่งมีขึ้นคะแนน ได้แก่ 1.00-1.80 หมายถึง มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับน้อยที่สุด 1.81-2.60 หมายถึง มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับน้อย 2.61-3.40 หมายถึง มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง 3.41-4.20 หมายถึง มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก 4.21-5.00 หมายถึง มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมากที่สุด และตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยมีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaires)

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามตามขั้นตอน โดยเริ่มต้นจากการจัดทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เพื่อขออนุญาตต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ในการขอความอนุเคราะห์จากเจ้าหน้าที่สำหรับการเข้าไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง และดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้ในทันทีที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเสร็จสิ้น และเมื่อพบความไม่ถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยจะทำการติดต่อเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมจากกลุ่มตัวอย่างจนครบถ้วนสมบูรณ์ และดำเนินการตรวจสอบอีกครั้งเมื่อได้บันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package to the Social Science : SPSS)

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามบันทึกลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัยที่เลือกใช้ในการวิจัยครั้งนี้ และนำเสนอในลักษณะตารางแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลพร้อมแปลความหมาย โดยวิธีการพรรณนาตามค่าสถิติของแต่ละตารางข้อมูล

1.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัยที่เลือกใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และนำเสนอข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย (1) สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ สถิติหาค่าความสอดคล้องของแบบสอบถาม ใช้การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) และสถิติหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค และ (2) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ

(Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ค่า t (t-test one samples) และค่า F (One-Way ANOVA)

2. ขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดพฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ พร้อมทั้งขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาบูรณาการเพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระตามขอบเขตของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 หลังจากได้แสดงความคิดเห็นต่างๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้นำไปเป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือในการสัมภาษณ์ ในประเด็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคที่มีต่อพฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ และข้อเสนอแนะทางการพัฒนาพฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลในขั้นตอนที่ 2 ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างจากการดำเนินการการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย (1) รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ (2) รองปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ (3) เจ้าหน้าที่จากสำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสุรินทร์ (4) ตัวแทนประธานชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ และ (5) ตัวแทนผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ที่เป็นผู้นำและให้ความสนใจด้านการเมืองทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่นมาโดยตลอด

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ตัวผู้วิจัยโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ โดยเป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำในอันดับท้าย และเป็นประเด็นที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาพฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลดังกล่าวมากำหนดเป็นประเด็นคำถาม จากนั้นได้นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อปรับแก้ไขก่อนที่จะนำไปเก็บข้อมูลจริง

ขั้นตอนที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจะใช้เวลามากน้อยแตกต่างกันขึ้นอยู่กับช่วงเวลาที่เข้าทำการสัมภาษณ์ว่าผู้ให้ข้อมูลมีความสะดวกในการให้ข้อมูลมากน้อยเพียงใด

ขั้นตอนที่ 6 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบและยืนยันข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เนื่องจากความน่าเชื่อถือของการวิจัยเชิงคุณภาพขึ้นอยู่กับตัวผู้วิจัยและข้อมูลที่น่ามาใช้ในการวิเคราะห์ (สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2553 : 130 อ้างถึงใน อธิมาตย์ เพิ่มพูน, 2563 : 129) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับการตรวจสอบข้อมูลโดยใช้วิธีการสามเส้า คือ บุคคล สถานที่ และเวลาแตกต่างกัน โดยการควบคุมคุณภาพของการบันทึกข้อมูล โดยการจดบันทึกอย่างละเอียดและทันทีที่มีการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 7 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา (Category) จากนั้นนำมาสังเคราะห์เป็นประเด็นร่วมหรือประเด็นหลัก (Theme) และอธิบายเนื้อหา (Text) แล้วจึงนำผลการศึกษาที่ได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ภายหลังที่มีการอภิปรายผล และเพิ่มเติมข้อมูลให้สมบูรณ์

ผลการวิจัย (Research Results)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 396 คน โดยเก็บแบบสอบถามได้ครบตามจำนวน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 289 คน (ร้อยละ 73.00) อยู่ในช่วงอายุ 65-69 ปี จำนวน 150 คน (ร้อยละ 37.88) มีสถานภาพสมรส จำนวน 215 คน (ร้อยละ 54.30) จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา (ป.4/ป.6/ป.7) จำนวน 210 คน (ร้อยละ 53.03) ประกอบอาชีพเกษตรกรรวม จำนวน 195 คน (ร้อยละ 49.24) มีรายได้เพียงพอใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน แต่ไม่มีเงินออม จำนวน 154 คน (ร้อยละ 38.89) อาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตรหลาน จำนวน 178 คน (ร้อยละ 44.95) และเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 309 คน (ร้อยละ 78.03) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง (n = 396)

	ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1.	เพศ		
	1.1 ชาย	107	27.00
	1.2 หญิง	289	73.00
2.	อายุ		
	2.1 60-64 ปี	78	19.70
	2.2 65-69 ปี	150	37.88
	2.3 70-74 ปี	79	19.95
	2.4 75-79 ปี	77	19.44
	2.5 80 ปี ขึ้นไป	12	3.03
3.	สถานภาพ		
	3.1 โสด	64	16.16
	3.2 สมรส	215	54.30
	3.3 หย่าร้าง	25	6.31
	3.4 หม้าย (คู่สมรสเสียชีวิต)	60	15.15

ตารางที่ 1 (ต่อ)

	ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
	3.5 แยกกันอยู่	32	8.08
4.	ระดับการศึกษา		
	4.1 ประถมศึกษา (ป.4/ป.6/ป.7)	210	53.03
	4.2 มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)	75	18.94
	4.3 มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6)/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	63	15.91
	4.4 อนุปริญญา/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	32	8.08
	4.5 ปริญญาตรี	14	3.53
	4.6 ปริญญาโทหรือสูงกว่า	2	0.51
5.	อาชีพ		
	2.1 ไม่ได้ประกอบอาชีพ	23	5.81
	2.2 เกษตรกรรม	195	49.24
	2.3 รับจ้างทั่วไป	72	18.18
	2.4 ค้าขาย	89	22.47
	5.5 ข้าราชการบำนาญ	15	3.79
	5.6 อื่นๆ ได้แก่ มัคทายก	2	0.51
6.	รายได้		
	6.1 เพียงพอใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และมีเงินออม	56	14.14
	6.2 เพียงพอใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน แต่ไม่มีเงินออม	154	38.89
	6.3 ไม่เพียงพอใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน แต่ไม่มีหนี้สิน	81	20.45
	6.4 ไม่เพียงพอใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และมีหนี้สิน	105	26.52
7.	ลักษณะการอยู่อาศัย		
	7.1 อาศัยอยู่คนเดียว	24	6.06
	7.2 อาศัยอยู่กับคู่สมรส	102	25.76
	7.3 อาศัยอยู่กับบุตรหลาน	80	20.20
	7.4 อาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตรหลาน	178	44.95
	7.5 อาศัยอยู่กับญาติ	10	2.52
	7.6 อื่นๆ ได้แก่ อาศัยอยู่ที่วัด	2	0.51
8.	การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในชุมชน		
	8.1 ไม่ได้เป็นสมาชิก	6	1.52

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
8.2 เป็นสมาชิกกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์	309	78.03
8.3 เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์	56	14.14
8.4 เป็นสมาชิกกลุ่มครอบครัวต้นแบบ	10	2.52
8.5 เป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ ได้แก่ สมาชิกพรรคการเมือง	15	3.79
รวม	396	100.00

2. พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.16$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ในด้านการใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยระดับสูงที่สุด ($\bar{X} = 3.23$) รองลงมา คือ ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.18$) ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ ($\bar{X} = 3.15$) ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ($\bar{X} = 3.10$) และด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.07$) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม ($n = 396$)

พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ ในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
1. ด้านการใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง	3.23	0.76	ปานกลาง	1
2. ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	3.18	0.62	ปานกลาง	2
3. ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ	3.15	0.73	ปานกลาง	3
4. ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง	3.10	0.84	ปานกลาง	4
5. ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์	3.07	0.68	ปานกลาง	5
รวม	3.16	0.82	ปานกลาง	-

3. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่าผู้สูงอายุที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน (เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ลักษณะการอยู่อาศัย และการเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในชุมชน) มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(ค่าคงที่)	1.293	.076		17.069	.000*
1. เพศ	.228	.021	.279	10.843	.000*
2. อายุ	.246	.017	.359	14.415	.000*
3. สถานภาพ	.246	.017	.359	14.415	.000*
4. การศึกษา	.075	.016	.124	4.548	.000*
5. อาชีพ	.228	.021	.279	10.843	.000*
6. รายได้	.246	.017	.359	14.415	.000*
7. ลักษณะการอยู่อาศัย	.075	.016	.124	4.548	.000*
8. การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในชุมชน	.107	.017	.171	6.436	.000*

R = .732, R² = .536, Adjusted R Square = .534, Durbin-Watson = 1.891, F = 305.601, Sig. = .000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ควรมีการจัดกิจกรรมหรือเวทีด้านการเมืองเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้รับข่าวสารและการดำเนินงานต่างๆ ของเวทีการเมืองทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น พร้อมทั้งควรมีการจัดทำสื่อออนไลน์เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนควรมีการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการและตรวจสอบการเลือกตั้งทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. จากผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 สอดคล้องกับผลการวิจัยของปยุตตดา อิงคุลานนท์ (2562) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยให้ความสนใจเรื่องการเมืองเท่าที่ควร และยังคงคิดว่าเรื่องการเมืองเป็นเรื่องที่ไกลตัว อีกทั้งยังมีความเบื่อหน่ายกับผู้สมัครรับเลือกตั้งและพรรคการเมือง ประกอบกับผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเวลาเพราะยังคงต้องออกไปประกอบอาชีพหรือเลี้ยงหลาน และบางคนไม่ยอมให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องการเมือง ด้วยอยากใช้ชีวิตในช่วงบั้นปลายอย่างสงบสุขมากกว่าจะออกไปต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิทางการเมืองต่างๆ ส่วนพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ยระดับสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง และด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของเพ็ญภา เว็บบ์ (2561) ที่ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของผู้สูงอายุจังหวัดนครนายก พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของผู้สูงอายุจังหวัดนครนายก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อันดับหนึ่ง คือ ด้านความสนใจทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ด้านการเลือกตั้ง และด้านการบริหารงานของท้องถิ่น (อปท.) อยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ยังมีความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่าเป็นเพียงแค่การออกไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งเท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือออกไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งทุกครั้ง ด้วยเห็นว่าเป็นสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และในบางครั้งผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ก็ออกไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งด้วยเหตุที่ต้องการเลือกบุตรหลานหรือญาติพี่น้องของตนเองให้ได้มีโอกาสเข้าไปทำหน้าที่ทางการเมือง นอกจากนี้ หากผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ คนใดเป็นหัวหน้าหรือมีบุคคลใกล้ชิดลงสมัครรับเลือกตั้ง ก็จะคอยติดตามและชักชวนให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้งด้วย หรือแม้กระทั่งเข้าร่วมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเพื่อให้ได้มาซึ่งผู้แทนราษฎรที่ตนเองเห็นว่ามีความรู้ความสามารถในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองและประเทศชาติ ส่วนการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ การติดตามข่าวสารทางการเมือง และการรวมกลุ่มผลประโยชน์นั้น ผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ส่วนใหญ่ก็ยังคงให้ความสนใจรับฟังข่าวสารทางการเมือง มีการพูดคุยในเรื่องการเมือง และติดตามการทำงานของรัฐบาลอยู่บ้าง โดยเฉพาะหากเป็นเรื่องที่ตนเองได้รับหรือสูญเสียผลประโยชน์ และนโยบายด้านสวัสดิการต่างๆ ที่รัฐจัดขึ้น ก็จะทำให้ความสนใจติดตามเป็นพิเศษ เช่น การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เป็นต้น ส่วนการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะนั้น ผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ส่วนใหญ่จะมีการพูดคุยการเมืองกับกลุ่มเพื่อนในสถานที่สาธารณะอยู่บ้างตามโอกาส เช่น สภากาแฟ ร้านค้าภายในหมู่บ้าน ศาลาประจำหมู่บ้าน เป็นต้น โดยจะมีการพูดคุยวิพากษ์วิจารณ์นโยบายหรือโครงการที่รัฐจัดขึ้น ยิ่งหากเป็นนโยบายที่เกี่ยวข้องกับตนเองต่างก็ยิ่งให้ความสำคัญ เช่น โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Cummings and Wise (1971 : 13-17 อ้างถึงใน โกมินทร์ กุลเวชกิจ. 2549 : 34) ที่ได้กล่าวไว้ว่าการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ (Public Opinion) เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นความต้องการ การวิพากษ์วิจารณ์ต่างๆ จึงเป็นวิธีการที่ประชาชนจะได้มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองได้เป็นอย่างดี

2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่าผู้สูงอายุที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน (เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ลักษณะการอยู่อาศัย และการเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในชุมชน) มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของวิสุทธิณี ธาณิรัตน์ และคณะ (2564) ที่ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่าผลของการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ เมื่อจำแนกตามเพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ที่อยู่อาศัย และสถานที่ตั้งของที่อยู่อาศัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ด้วยสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสู่สังคมผู้สูงอายุในบริบทสากลและในประเทศไทยปัจจุบัน ล้วนมีส่วนสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้สูงอายุและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่อาจแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้
  - 1.1 ควรนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นข้อมูลในการประชาสัมพันธ์โดยผ่านสื่อที่มีความใกล้ชิดกับผู้สูงอายุมากที่สุด เช่น หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน/เสียงตามสาย เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมทางการเมืองและประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุเห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
  - 1.2 หน่วยงานภาครัฐควรนำข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษามาปรับปรุงในการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ ให้กับผู้สูงอายุได้ทราบถึงรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป
  - 2.1 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้สูงอายุและประชาชนทั่วไป ในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป
  - 2.2 ควรมีการศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนกลุ่มอื่นๆ ที่อาจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงสาธารณสุข. (2566). ฐานข้อมูลจากระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสาธารณสุข Health Data Center (HDC). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.dga.or.th/document-sharing/infographic/36119>. 24 ธันวาคม 2566.

กองยุทธศาสตร์และงบประมาณ เทศบาลเมืองสุรินทร์. (2566). **รายงานการดำเนินงานของเทศบาลเมืองสุรินทร์ประจำปี 2566**. สุรินทร์ : กองยุทธศาสตร์และงบประมาณ เทศบาลเมืองสุรินทร์.

โกมินทร์ กุลเวชกิจ. (2549). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจตุรพักตรพิมานอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

บุญณดา อิงกุลานนท์. (2562). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เพ็ญญา เว็บบ์. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของผู้สูงอายุจังหวัดนครนายก.”
วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต. 4 (3) 91.

สุทธิณี ธานีรัตน์ และคณะ. (2564). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา**.
วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์. 4 (3) 18-35.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2562). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560**.
กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุรินทร์. (2566). **รายงานสถานการณ์ทางสังคมประจำปี 2566**. สุรินทร์ : สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุรินทร์.

Milbrath, Laster. W. and M.L. Goal. (1977). **Political Participation : How and Why Do People Get Involved in Politics**. 2nd ed. Chicago : Rand Menally.

Taro Yamane. (1973). **Statistic : an introductory analysis**. New York : Harper and Row.

**วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการพัฒนางานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ
เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบุฤาษี อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์**
**CULTURE OF POLICAL PARTICIPATION IN THE DEVELOPMEN OF ELDERLY
WELFARE WORK BURISRI SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION AREA
MUEANG SURIN DISTRICT SURIN PROVINCE**

ทิพาวรรณ พุททสิน^{1*} สิริพัฒน์ ลาภจิตร² วันชัย สุขตาม³

Tipawan phuttasin^{1*} Siriphat Lapchit² Wanchai Suktam³

^{1,2,3}สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

^{1,2,3} Political Science major, Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University,
Thailand

*Corresponding Author E-mail : tipawan.phuttasin@hotmail.com

บทคัดย่อ

วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในประเทศไทยมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตย การส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ เป็นสิ่งจำเป็นต่อการสร้างสังคมไทยที่ยั่งยืนและเป็นประชาธิปไตย มีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนาน ผ่านการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมหลายยุคสมัย จากอดีตถึงปัจจุบัน การวิจัยในครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการพัฒนางานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบุฤาษี อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการพัฒนางานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ และ 2) เสนอแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการพัฒนางานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลกับผู้สูงอายุ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นผู้สูงอายุเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบุฤาษี อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 1,247 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การคำนวณของทาโร ยามาเน่ และการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ได้กลุ่มตัวอย่าง 303 คน การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง 4 คนโดยเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานสวัสดิการสังคม และกำนันตำบลบุฤาษี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ตัวผู้วิจัยโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างซึ่งประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเชิง

ปริมาณโดยเป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำในอันดับท้ายและเป็นประเด็นที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา
แนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการพัฒนางานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ นำข้อมูล
วิเคราะห์พร้อมทั้งอภิปรายผลการวิจัยเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้สูงอายุเขตพื้นที่องค์การบริหาร
ส่วนตำบลบุฤาษี อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 303 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 216
คน คิดเป็นร้อยละ 71.3 มีอายุระหว่าง 60-70 ปี จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 67.3 รองลงมาคือ 71-80 ปี
จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 29.0 มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 283 คน คิดเป็นร้อยละ 93.4
รองลงมาคือมัธยมศึกษา จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 9.3 มีรายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท จำนวน 277
คน คิดเป็นร้อยละ 91.4 รองลงมาคือ 15,001-25,000 บาท จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 ส่วนใหญ่ไม่มี
อาชีพหรือว่างงานจำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 51.2 รองลงมาคือเป็นพ่อบ้าน/แม่บ้าน จำนวน 94 คน คิดเป็น
ร้อยละ 31.0 สภาพที่อยู่อาศัยเป็นบ้านพักของตนเอง จำนวน 287 คน คิดเป็นร้อยละ 94.7 รองลงมาคือบ้านเช่า/
ห้องเช่า จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 ส่วนใหญ่มีปัญหาสุขภาพ จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 65.3 แสดง
ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลความคิดเห็นต่อสวัสดิการผู้สูงอายุเขตพื้นที่
องค์การบริหารส่วนตำบลบุฤาษี อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 303 คน โดยรวมพบว่า มีระดับ
ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังนี้ ด้าน
สุขภาพและการรักษา พบว่า ผู้สูงอายุมีระดับความคิดเห็นต่อสวัสดิการผู้สูงอายุ ด้านสุขภาพและการรักษา
โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.21 รองลงมาด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ พบว่า
ผู้สูงอายุมีระดับความคิดเห็นต่อสวัสดิการผู้สูงอายุ ด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยรวมอยู่ในระดับปาน
กลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.91 รองลงมาด้านที่พักอาศัย พบว่า ผู้สูงอายุมีระดับความคิดเห็นต่อสวัสดิการ
ผู้สูงอายุ ด้านที่พักอาศัย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 รองลงมาด้านนันทนาการ
พบว่า ผู้สูงอายุมีระดับความคิดเห็นต่อสวัสดิการผู้สูงอายุ ด้านนันทนาการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมี
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 รองลงมาด้านความมั่นคงทางสังคม พบว่า ผู้สูงอายุมีระดับความคิดเห็นต่อสวัสดิการ
ผู้สูงอายุ ด้านความมั่นคงทางสังคม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27 และด้านการ
สร้างบริการและเครือข่ายการดูแล พบว่า ผู้สูงอายุมีระดับความคิดเห็นต่อสวัสดิการผู้สูงอายุ ด้านการสร้าง
บริการและเครือข่ายการดูแล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 ตามลำดับซึ่ง
ข้อเสนอแนะ คือ จัดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับระบบการเมือง นโยบายสาธารณะ และสิทธิหน้าที่ของ
ผู้สูงอายุ และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อต่าง ๆ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าร่วม
กิจกรรมทางการเมือง เช่น การประชุมหารือ การลงคะแนนเสียง การรณรงค์

คำสำคัญ : วัฒนธรรม ,การพัฒนางานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ, การมีส่วนร่วมทางการเมือง

Abstract

The culture of political participation of the elderly in Thailand plays an important role in the development of democracy. Promoting and supporting the participation of the elderly It is essential to building a sustainable and democratic Thai society. It has evolved for a long time. It has gone through many eras of political, economic, and social changes. From the past to the present This research is part of the study of the culture of political participation in the development of welfare work for the elderly in the area of Buruesi Subdistrict Administrative Organization. Mueang Surin District Surin Province The objectives are to 1) study the level of political participation culture towards the development of elderly welfare work and 2) propose guidelines for developing a culture of political participation towards the development of elderly welfare work. This study It is a mixed methods research. During quantitative research and qualitative research The quantitative research used questionnaires to collect data with the elderly. The population used in the study is the elderly in the area of Buruesi Subdistrict Administrative Organization. Mueang Surin District Surin Province, totaling 1,247 people, the sample sample was determined using Taro Yamane's calculations and sampling using a multi-stage sampling method. The sample size was 303 people. Qualitative research. using in-depth interviews It is a tool for collecting data with a sample of 4 people selected purposively, including the president of the subdistrict administrative organization. Permanent Secretary of Subdistrict Administrative Organization Responsible officials or those involved in social welfare operations and the village headman of Buruesi Subdistrict The tools used in the research include the researcher using a structured interview in which the questions used in the interview were obtained from a review of literature related to quantitative data. It is interesting and beneficial to study the guidelines for developing a culture of political participation towards the development of elderly welfare work. The data were analyzed and the results were discussed descriptively.

The research results found that The results of the analysis of personal status data of the elderly in the Buruesi Subdistrict Administrative Organization area. Mueang Surin District Surin Province, 303 people, found that the majority were female, 216 people, accounting for 71.3 percent, between 60-70 years old, 204 people, accounting for 67.3 percent, followed by 71-80 years old, 88 people, accounting for 29.0 percent. There were 283 people with a primary education level, accounting for 93.4 percent, followed by secondary education, 10 people,

accounting for 9.3 percent, with an income less than or equal to 15,000 baht, 277 people, accounting for 91.4 percent, followed by 15,001- 25,000 baht, 15 people, accounting for 5.0 percent. Most of them have no career or are unemployed, 155 people, accounting for 51.2 percent, followed by being butlers/housekeepers, 94 people, accounting for 31.0 percent. The housing condition is their own home, number 287. people, accounting for 94.7 percent, followed by rental houses/rooms, 15 people, accounting for 5.0 percent, most of whom have health problems, 198 people, accounting for 65.3 percent, showing the average standard deviation of opinions regarding information and opinions on the welfare of the elderly in the area of Buruesi Subdistrict Administrative Organization Mueang Surin District Surin Province, totaling 303 people, overall it was found that their opinions were at a moderate level. with an average of 3.19 when classified into each aspect The details are as follows. Regarding health and treatment, it was found that the elderly had a high level of opinion on the welfare of the elderly. Health and treatment Overall, it is at a moderate level. with an average value of 3.21, followed by economic security, it was found that the elderly had a high level of opinion on the welfare of the elderly. Economic stability Overall, it is at a moderate level. With an average of 2.91, followed by housing, it was found that the elderly had a high level of opinion on the welfare of the elderly. Residential side Overall, it is at a moderate level. With an average of 3.18, followed by recreation, it was found that the elderly had a high level of opinion on the welfare of the elderly. Recreation Overall, it is at a moderate level. With an average of 3.26, followed by social security, it was found that the elderly had a high level of opinion on the welfare of the elderly. Social security Overall, it is at a moderate level. with an average value of 3.27 and in terms of creating services and care networks, it was found that the elderly had a high level of opinion on the welfare of the elderly. in creating services and care networks Overall, it is at a moderate level. with an average of 3.28, respectively, the recommendation is to organize training to provide knowledge about the political system public policy and rights and duties of the elderly and encourage the elderly to access political information through various media. Encourage the elderly to participate in political activities such as discussion meetings. voting campaign

Keywords : culture, development of elderly welfare work, political participation

บทนำ

วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในประเทศไทยมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตย การส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ เป็นสิ่งจำเป็นต่อการสร้างสังคมไทยที่ยั่งยืนและเป็นประชาธิปไตย มีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนาน ผ่านการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมหลายยุคสมัย จากอดีตถึงปัจจุบัน จากการคาดการณ์อนาคตของวัฒนธรรม (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2538) ประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยคาดว่าในปี 2573 ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super-Aged Society) ที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเกินกว่า 20% ของประชากรทั้งหมด การเข้าสู่สังคมสูงวัย (สำนักบริหารการทะเบียนกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2566) เป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่สำคัญที่มีผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจของประเทศในหลายด้าน ภาครัฐจึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัยอย่างเหมาะสมแนวทางการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัยที่ภาครัฐได้ดำเนินการไปแล้ว ได้แก่ การออกพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 การจัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุ การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพดีและมีคุณภาพชีวิตที่ดี การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม และการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมสูงวัยให้กับประชาชนทั่วไป การมีส่วนร่วมภาคเอกชนและภาคประชาชน ในการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัยเช่นกัน โดยอาจดำเนินการในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีอาชีพและรายได้ การจัดกิจกรรมสันทนาการและการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ

ด้วยปัจจุบันประเทศไทยกำลังเผชิญปัญหาและอุปสรรคการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาการว่างงาน ปัญหายาเสพติด ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาผู้สูงอายุ เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน และอาจนำไปสู่ปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมา การพัฒนางานสวัสดิการสังคมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและแก้ไขปัญหาสังคมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางการพัฒนางานสวัสดิการสังคมสามารถดำเนินการได้หลายด้าน ได้แก่ การพัฒนานโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการสังคมให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน การพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมให้ครอบคลุมและเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสวัสดิการสังคมให้มีความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการทำงานสวัสดิการสังคม ที่สามารถดำเนินการได้ อาทิเช่น การพัฒนาระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีเพื่อการบริหารงานสวัสดิการสังคมการสร้างความรู้ความตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิสวัสดิการสังคมของประชาชน เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ, 2566)

วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการพัฒนางานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ ในประเทศไทยเป็น
สิ่งจำเป็นต่อการพัฒนานโยบายและสวัสดิการที่ตรงกับความต้องการ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและ
สังคมไทยโดยรวมไทย มีการจัดระบบสวัสดิการสังคมที่หลากหลายให้แก่ประชาชน ซึ่งเป็นสวัสดิการที่จัดขึ้น
โดยการดำเนินงานของรัฐบาล เอกชน ภาคประชาสังคม ทั้งนี้สวัสดิการนโยบายภาครัฐ เช่น สวัสดิการเบี้ย
คนชรา สวัสดิการรักษาพยาบาล ในงานวิจัยพระครูสุวิธานสุตสุนทร (สุเล็ก สุวิชาโน) (2565) กล่าวว่า แนว
ทางการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุเชิงพุทธในจังหวัดเชียงรายจะเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในพื้นที่ ในการ
นำเสนอปัญหาและความต้องการโดยรวมเพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขสวัสดิการที่มีอยู่ให้ดียิ่งขึ้น และ
สอดคล้องกับการศึกษาของ กัญรัตน์ จันทร์สว่าง (2565) กล่าวว่า แนวทางในการจัดสวัสดิการของรัฐเพื่อ
รองรับสังคมผู้สูงอายุของเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรจัดสรรปัจจัยที่มีผลต่อการจัด
สวัสดิการของรัฐเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ 4 ด้าน ได้แก่ (1) นโยบายของรัฐและการสนับสนุนของภาครัฐ (2)
การผลักดันนโยบายของผู้บริหารระดับท้องถิ่น (3) ทรัพยากรในการดำเนินงาน และ (4) การมีส่วนร่วมของ
ผู้รับบริการ แนวทางการจัดสวัสดิการของรัฐเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุของเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุ
ราษฎร์ธานี

การส่งเสริมวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ เป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนานโยบาย
และสวัสดิการที่ตรงกับความต้องการ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและสังคมไทยโดยรวม องค์การปกครอง
ส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจด้านการจัดสวัสดิการสังคมและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ
เด็ก สตรี ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส โดยการจากการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ และ
คาดว่าจะมีจำนวนของกลุ่มประชากรผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น เพื่อนำไปเป็นแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมของ
ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบุฤาษี อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการพัฒนางานด้าน
สวัสดิการผู้สูงอายุเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบุฤาษี อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์เพื่อที่จะได้ทราบ
ถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ ตลอดจนปัญหา อุปสรรคของผู้สูงอายุกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
เพื่อให้เข้าใจถึงสถานการณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุและทราบความต้องการของผู้สูงอายุ
นอกจากนี้ยังเป็นการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจในระดับนโยบาย ด้วยการ
เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น อันจะส่งผลให้ผู้สูงอายุ สามารถเข้าถึงทรัพยากร สิทธิและโอกาส
ต่างๆ ได้อย่างเป็นธรรมและเสริมสร้างความเสมอภาคทางการเมือง ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

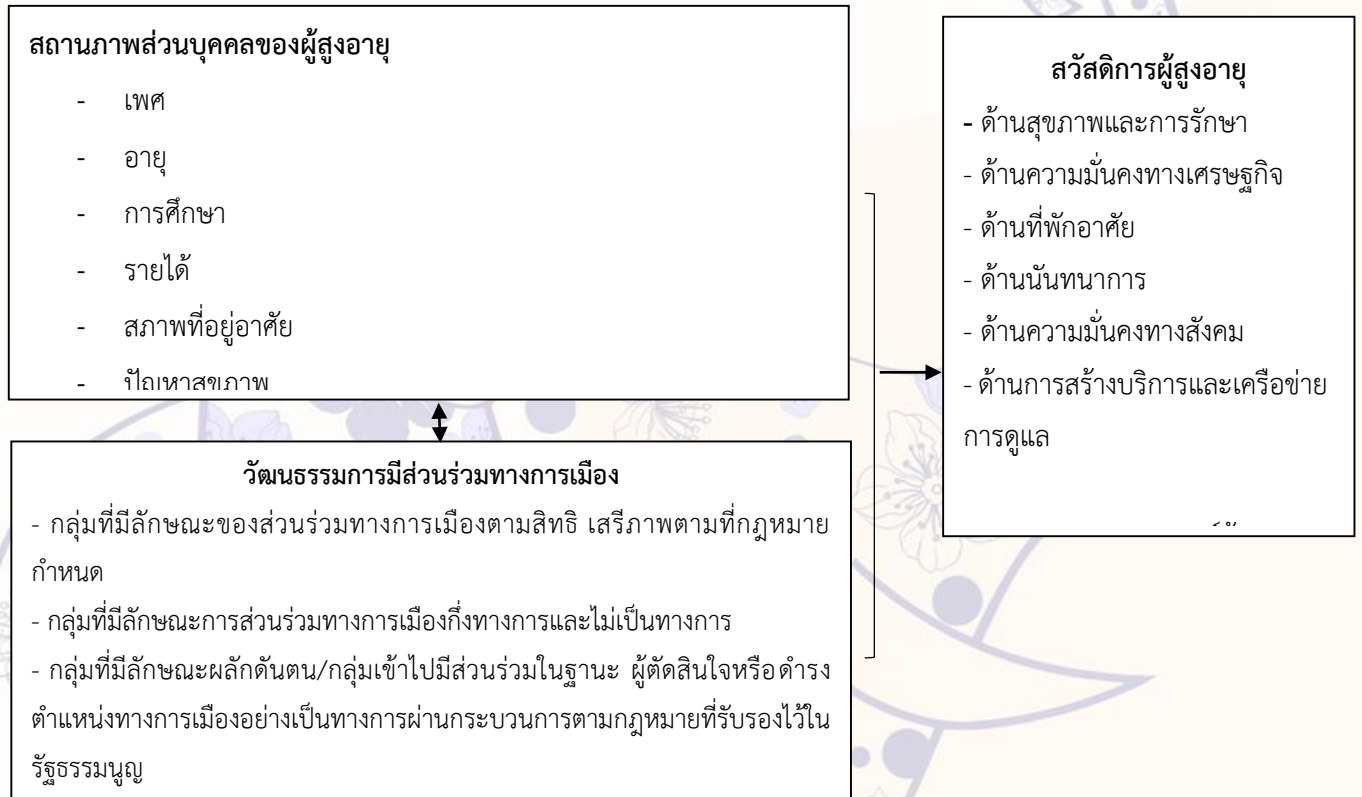
เพื่อศึกษาระดับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการพัฒนางานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบุฤๅษี อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

ทบทวนวรรณกรรม

วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง เปรมศักดิ์ แก้วมรกฏ (2560) ได้ศึกษาเรื่องวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่น ในสังคมพหุวัฒนธรรม:กรณีศึกษา อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่าแนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาครัฐโดยเฉพาะหน่วยงานปกครองท้องถิ่นควรจะมีการรณรงค์ให้ความรู้กับชาวบ้าน และผลที่ประชาชนจะได้รับ และต้องมีการรณรงค์หรือจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ให้ประชาชนได้อย่างเข้าถึงและต่อเนื่อง เพราะถ้าทำเฉพาะช่วง ที่มีการเลือกตั้งก็จะไม่เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่กลุ่มองค์กรและสถาบันต่างๆ สถาบันครอบครัวมีส่วนเป็นอย่างยิ่งที่จะสร้างจิตสำนึกและปลูกฝังให้วัยรุ่นได้เล็งเห็นถึงคุณค่าของการมีส่วนร่วมทางการเมือง และรับรู้ถึงความสำคัญ อีกทั้งโรงเรียนต้องให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองให้กับนักเรียนตั้งแต่เด็ก เพื่อให้เด็กที่จะเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้าตระหนักถึงความสำคัญของการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง

สวัสดิการผู้สูงอายุ พระครูสุวิธานสุตสุนทร (สุเล็ก สุวิชาโน) (2565) กล่าวว่า แนวทางการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุเชิงพุทธในจังหวัดเชียงรายจะเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในพื้นที่ ในการนำเสนอปัญหาและความต้องการโดยรวมเพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขสวัสดิการที่มีอยู่ให้ดียิ่งขึ้น และสอดคล้องกับการศึกษาของ กันยารัตน์ จันทร์สว่าง (2565) กล่าวว่า แนวทางในการจัดสวัสดิการของรัฐเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุของเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรจัดสรรปัจจัยที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการของรัฐเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ 4 ด้าน ได้แก่ (1) นโยบายของรัฐและการสนับสนุนของภาครัฐ (2) การผลักดันนโยบายของผู้บริหารระดับท้องถิ่น (3) ทรัพยากรในการดำเนินงาน และ (4) การมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ แนวทางการจัดสวัสดิการของรัฐเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุของเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการพัฒนางานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบุฤาษี อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจจากแบบสอบถาม ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มตัวอย่าง ผู้สูงอายุผู้อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบุฤาษี อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 1,247 คน โดยมีกลุ่มตัวอย่าง 303 คน จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane : 727) และผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 4 คน

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับที่	หมู่บ้าน	ประชากร	คำนวณกลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้
1	บ้านบุฤาษี	84	302x84/1,247	21
2	บ้านรัตนะ	151	302x151/1,247	37
3	บ้านหนองเหียว	93	302x93/1,247	23
4	บ้านอังกัญ	161	302x161/1,247	40
5	บ้านสกีวัน	116	302x116/1,247	29
6	บ้านฝั่ง	185	302x185/1,247	45
7	บ้านเกาะตลุง	167	302x167/1,247	41
8	บ้านคลอง	132	302x132/1,247	30
9	บ้านตะโก	56	302x56/1,247	14
10	บ้านโคกบร릉	102	302x102/1,247	25
รวม		1,247	303	

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบความคิดการวิจัยที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม แบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า การแปลผล 5 ระดับ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ แบบสอบถามฉบับนี้ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ส่วนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นต่อระดับวัฒนธรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการพัฒนางานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ ส่วนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นต่อสวัสดิการผู้สูงอายุเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบุฤาษี อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาสวัสดิการผู้สูงอายุเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบุฤาษี อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ แล้วนำไปเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ซึ่งผ่านการทดสอบคุณภาพ โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา (Content validity) และการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .842

ผลการวิจัย (Research Results)

การเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้ การวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามเพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 303 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 4 คน โดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ภาคสนามในการจัดเก็บแบบสอบถาม และดำเนินการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ทำการ

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา เสนอแนวทางส่งเสริมวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการพัฒนางานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบุฤาษี อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จัดทำเป็นรูปแบบตารางสรุป และในท้ายที่สุดนำข้อมูลที่วิเคราะห์แล้วจัดทำเป็นองค์ความรู้ใหม่ พร้อมทั้งอภิปรายผลการวิจัยเชิงพรรณนา

1. สถานภาพส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้สูงอายุเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบุฤาษี อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 303 คน โดยแสดงผลการวิเคราะห์การแจกแจงเป็นจำนวนและร้อยละ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ

สถานภาพส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ			
	ชาย	87	28.7
	หญิง	216	71.3
รวม		303	100.0
อายุ			
	60 - 70 ปี	204	67.3
	71 - 80 ปี	88	29.0
	81 - 90 ปี	11	3.6
รวม		303	100.0
ระดับการศึกษา			
	ประถมศึกษา	283	93.4
	มัธยมศึกษา	10	3.3
	ปวช., ปวส. อนุปริญญา	4	1.3
	ปริญญาตรี	5	1.7
	สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.3

ตารางที่ 2 (ต่อ)

สถานภาพส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รวม	303	100.0
ระดับรายได้		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท	277	91.4
15,001-25,000 บาท	15	5.0
25,001-35,000 บาท	6	2.0
35,001 บาทขึ้นไป	5	1.6
รวม	303	100.0
อาชีพ		
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	94	31.0
ข้าราชการเกษียณ/ข้าราชการบำนาญ	15	5.0
รับจ้างทั่วไป	25	8.3
ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	14	4.5
ว่างงาน	155	51.2
รวม	303	100.0
สถานที่อยู่อาศัย		
บ้านเช่า/ห้องเช่า	15	5.0
บ้านพักของตนเอง	287	94.7
อื่นๆ	1	0.3
รวม	303	100.0
ปัญหาสุขภาพ		
ไม่มีโรคประจำตัว	105	34.7
มีโรคประจำตัว	198	65.3
รวม	303	100.0

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้สูงอายุเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบุฤๅษี อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 303 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 71.3 มีอายุระหว่าง 60-70 ปี จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 67.3 รองลงมาคือ 71-80 ปี จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 29.0 มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 283 คน คิดเป็นร้อยละ 93.4 รองลงมาคือ

มัธยมศึกษา จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 9.3 มีรายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท จำนวน 277 คน คิดเป็นร้อยละ 91.4 รองลงมาคือ 15,001-25,000 บาท จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 ส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพหรือว่างงานจำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 51.2 รองลงมาคือเป็นพ่อบ้าน/แม่บ้าน จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 31.0 สภาพที่อยู่อาศัยเป็นบ้านพักของตนเอง จำนวน 287 คน คิดเป็นร้อยละ 94.7 รองลงมาคือบ้านเช่า/ห้องเช่า จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 ส่วนใหญ่มีปัญหาสุขภาพ จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 65.3 ตามลำดับ

2. ระดับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการพัฒนางานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ

การวิเคราะห์ข้อมูลระดับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการพัฒนางานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ โดยแสดงผลจากการวิเคราะห์การแจกแจงเป็นค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 3. ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการพัฒนางานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ

ระดับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการพัฒนางานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. กลุ่มที่มีลักษณะของส่วนร่วมทางการเมืองตามสิทธิ เสรีภาพตามที่กฎหมาย กำหนด	3.72	0.73	มาก
2. กลุ่มที่มีลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองกึ่งทางการเมืองและไม่เป็นทางการเมือง	3.56	1.029	มาก
3. กลุ่มที่มีลักษณะผลักดันตน/กลุ่มเข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะ ผู้ตัดสินใจหรือดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างเป็นทางการผ่านกระบวนการตามกฎหมายที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ3	3.75	0.720	มาก
โดยรวม	3.67	0.693	มาก

จากตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการพัฒนางานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ จำนวน 303 คน โดยรวมพบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังนี้ กลุ่มที่มีลักษณะของส่วนร่วมทางการเมืองตามสิทธิ เสรีภาพตามที่กฎหมายกำหนด พบว่า ผู้สูงอายุมีระดับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการพัฒนางานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือกลุ่มที่มีลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองกึ่งทางการเมืองและไม่เป็นทางการเมือง พบว่า ผู้สูงอายุมีระดับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการพัฒนางานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมากและกลุ่มที่มีลักษณะผลักดัน

ตน/กลุ่มเข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะ ผู้ตัดสินใจหรือดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างเป็นทางการผ่านกระบวนการตามกฎหมายที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ พบว่า ผู้สูงอายุมีระดับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการพัฒนางานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ข้อมูลความคิดเห็นต่อสวัสดิการผู้สูงอายุเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบุฤาษี อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นต่อสวัสดิการผู้สูงอายุเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบุฤาษี อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยแสดงผลจากการวิเคราะห์การแจกแจงเป็นค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลความคิดเห็นต่อสวัสดิการผู้สูงอายุเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบุฤาษี อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

ข้อมูลความคิดเห็นต่อสวัสดิการผู้สูงอายุเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบุฤาษี อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านสุขภาพและการรักษา	3.21	1.03	ปานกลาง
2. ด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ	2.91	1.26	ปานกลาง
3. ด้านที่พักอาศัย	3.18	1.11	ปานกลาง
4. ด้านนันทนาการ	3.26	1.51	ปานกลาง
5. ด้านความมั่นคงทางสังคม	3.27	.85	ปานกลาง
6. ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการดูแล	3.28	0.85	ปานกลาง
รวม	3.27	.85	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลความคิดเห็นต่อสวัสดิการผู้สูงอายุเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบุฤาษี อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 303 คน โดยรวมพบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังนี้ด้านสุขภาพและการรักษา พบว่า ผู้สูงอายุมีระดับความคิดเห็นต่อสวัสดิการผู้สูงอายุด้านสุขภาพและการรักษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.21 ด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ พบว่า ผู้สูงอายุมีระดับความคิดเห็นต่อสวัสดิการผู้สูงอายุ ด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.91 ด้านที่พักอาศัย พบว่าผู้สูงอายุมีระดับความคิดเห็นต่อสวัสดิการผู้สูงอายุ ด้านที่พักอาศัย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 ด้านนันทนาการ พบว่า

ผู้สูงอายุมีระดับความคิดเห็นต่อสวัสดิการผู้สูงอายุ ด้านนันทนาการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 ด้านความมั่นคงทางสังคม พบว่า ผู้สูงอายุมีระดับความคิดเห็นต่อสวัสดิการผู้สูงอายุ ด้านความมั่นคงทางสังคม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27 และ ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการดูแล พบว่า ผู้สูงอายุมีระดับความคิดเห็นต่อสวัสดิการผู้สูงอายุ ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการดูแล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มที่มีลักษณะของส่วนร่วมทางการเมืองตามสิทธิ เสรีภาพตามที่กฎหมายกำหนด 2) กลุ่มที่มีลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองกึ่งทางการเมืองและไม่เป็นทางการเมือง และ 3) กลุ่มที่มีลักษณะผลักดันตน/กลุ่มเข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะผู้ตัดสินใจหรือดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างเป็นทางการผ่านกระบวนการตามกฎหมายที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ อยู่ในระดับมาก ผลวิจัยพบว่า ข้อมูลความคิดเห็นต่อระดับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการพัฒนางานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าทั้ง 3 ด้านมี ข้อมูลความคิดเห็นต่อระดับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการพัฒนางานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ ผลวิจัยพบว่า โดย กลุ่มที่มีลักษณะผลักดันตน/กลุ่มเข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะ ผู้ตัดสินใจหรือดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างเป็นทางการผ่านกระบวนการตามกฎหมายที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ มีค่าเฉลี่ยระดับสูงที่สุด รองลงมาคือกลุ่มที่มีลักษณะของส่วนร่วมทางการเมืองตามสิทธิ เสรีภาพตามที่กฎหมายกำหนด และกลุ่มที่มีลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองกึ่งทางการเมืองและไม่เป็น สอดคล้องกับงานวิจัยของ งานวิจัยของ สอดคล้องกับการศึกษาของ พระครูสุวิธานสุตสุนทร (สุเล็ก สุวิชาโน) (2565) กล่าวว่า แนวทางการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุเชิงพุทธในจังหวัดเชียงรายจะเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในพื้นที่ ในการนำเสนอปัญหาและความต้องการโดยรวมเพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขสวัสดิการที่มีอยู่ให้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อมูลความคิดเห็นต่อสวัสดิการผู้สูงอายุเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบุฤๅษี อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ระดับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการพัฒนางานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบุฤๅษี อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดย ระดับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการพัฒนางานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ ด้านนันทนาการ มีค่าเฉลี่ยระดับสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการดูแล รองลงมา คือ ด้านความมั่นคงทางสังคม รองลงมา คือ ด้านสุขภาพและการรักษา รองลงมา คือ ด้านที่พักอาศัย และด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษาของ กันยารัตน์ จันทร์สว่าง (2565) กล่าวว่า แนวทางในการจัดสวัสดิการของรัฐเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุของเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรจัดสรรปัจจัยที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการของรัฐเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ 4 ด้าน ได้แก่ (1) นโยบายของรัฐและการสนับสนุนของภาครัฐ (2) การผลักดัน

นโยบายของผู้บริหารระดับท้องถิ่น (3) ทรัพยากรในการดำเนินงาน และ (4) การมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ
แนวทางการจัดสวัสดิการของรัฐเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุของเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งนี้

1.1 การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบุพผาธิในปัจจุบันนี้เกิดขึ้นจากการวางแผนบริหารนโยบายของหน่วยงานราชการแต่เพียงฝ่ายเดียวไม่ได้เปิดรับฟังความคิดเห็นของผู้ใช้นโยบายจริงคือผู้สูงอายุ ส่งผลให้นโยบายการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุไม่ครอบคลุมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ ดังนั้น จึงควรปรับปรุงสวัสดิการของผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับความต้องการโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้สูงอายุในพื้นที่ให้สามารถเสนอแนะสวัสดิการที่เหมาะสมเนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุนั้นยังเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การใช้ชีวิตและสามารถนำมาใช้วางแผนการบริหารจัดการสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 การศึกษาระดับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการพัฒนางานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ ควรเปิดกว้างในการรับฟังความคิดเห็นผู้สูงอายุและผู้ดูแลผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายที่องค์การบริหารส่วนตำบลบุพผาธิได้จัดสรรให้แก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ และองค์การบริหารส่วนตำบลบุพผาธิสามารถนำความคิดเห็นดังกล่าวมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงสวัสดิการของผู้สูงอายุให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

1.3 สวัสดิการผู้สูงอายุที่องค์การบริหารส่วนตำบลบุพผาธิ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ที่ควรดำเนินการต่อไปได้แก่ สวัสดิการผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการตรวจสอบสุขภาพและดูแลผู้สูงอายุถึงบ้าน การจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ การสำรวจผู้สูงอายุที่ขาดแคลนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ การสนับสนุนการส่งออกและการทำกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกายให้แก่ผู้สูงอายุ การสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างมีส่วนร่วม และการสนับสนุนการจัดกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุให้มีบทบาทในพื้นที่มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยในแต่ละครั้งจึงควรเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผย และเปิดกว้างทางความคิด โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มหรือการอภิปรายในประเด็นที่ต้องการศึกษา เพื่อให้ได้ความคิดเห็นที่กว้างขวางมากกว่าการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามแต่เพียงอย่างเดียว

2.2 การศึกษานโยบายเกี่ยวกับสวัสดิการผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่ที่มีการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุที่แตกต่างกัน ดังนั้น ผลการศึกษาที่เป็นแนวทางการพัฒนาสวัสดิการผู้สูงอายุและข้อเสนอแนะในการพัฒนา

สวัสดิการของผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่จึงแตกต่างกัน ดังนั้น จึงควรทำการศึกษาเฉพาะเจาะจงในนโยบายเกี่ยวกับสวัสดิการผู้สูงอายุของแต่ละหน่วยงานเพื่อนำมาวิเคราะห์หาแนวทางการพัฒนาสวัสดิการของผู้สูงอายุในพื้นที่

เอกสารอ้างอิง(References)

- โอกาส เตพลกุล. (2565). “เอกสารวิชาการส่วนบุคคล เรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=1354. สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2566.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2565). “สิทธิและสวัสดิการผู้สูงอายุ”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.dop.go.th/th/benefits/3/765>. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2566.
- พระครูสุวิธานสุตสุนทร (สุเล็ก สุวิชาโน). (2565). การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุเชิงพุทธในจังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยุทธพร อิศรชัย. (2561). รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง>. สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2566.
- ศราวุธ ชันฉวีชัย และคณะ. (2565). วัฒนธรรมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองไทยในยุคแห่งการเชื่อมโยง. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย. 6(2) : 566-578.
- กันยารัตน์ จันทร์สว่าง. (2565). “แนวทางในการจัดสวัสดิการของรัฐเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุของเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารนิติศาสตร์และท้องถิ่น”. 6(1) : 163-184.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. “มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.dla.go.th>. สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2566.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2566). “ข้อมูลผู้สูงอายุทั่วไป ข้อมูลผู้สูงอายุทั่วไป”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.dop.go.th/th/know/1>.
- จาดรุ อภิชาติบุตร. (2561). “เอกสารวิชาการส่วนบุคคล เรื่องหลักประชาธิปไตย : การมีส่วนร่วมของประชาชน”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=10426. สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2566.
- สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบุฤาษี. (2565). “สภาพทางสังคม”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://burusri.go.th/page.php?pagename=data_detail&id=129.

- เปรมศักดิ์ แก้วมรกฏ. (2560). **วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่น ในสังคมพหุวัฒนธรรม: กรณีศึกษา อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองและยุทธศาสตร์การพัฒนา) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พระณพัตรศรีธัญ โฉมสิทธมโม (มาฟอง). (2564). **การยกระดับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุตำบลแม่ลอย อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. (2550). **วัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิภาพขององค์การราชการ**. *วารสารพัฒนาสังคม*. 10(2) : 25-48.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2562). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ: สำนักประชาสัมพันธ์.
- โอภาส จิตรระยงค์. (2565). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหน้าพระธาตุ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Arnstien, S.R. (1969). A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Institute of Planners*. 35(4) : 216-224.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1981). **Rural Development Participation: Concept and Measure For Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for international Studies**. New York: Cornell University Press.
- Huntington, S. & Nelson, S. (1975). **No easy choice: political participation in developing countries**. New York: Harvard University Press.
- Koufman, F. (1949). H.F. Participation Organized Activities in Selected Kentucky Localities. *Agricultural Experiment Station Bulletins*. 4(2) : 5-50.
- Gabriel A. Almond. (1956). Comparative Political Systems. *The Journal of Politics*. 18(3) August : 391- 409.
- Putti. (1987). Work values and organizational commitment : A study in the Asian context. *Human Relations*. 4(2) : 275-288.
- United Nations. (1981). **Yearbook of International Trade Statistics**. United Nations : UN Press.
- Lucien W. Pye. (1966). **Aspect of Political Development**. Boston: Little Brown and Company

William, E. (1976). Electoral Participation in a Low Stimulus Election. **Rural Development**. 4(1) : 111–124.

Millbrath. (1996). **Lester. Political Participation (How and Why Do People Get Involved In Politics)**. State University of New York Press, 1996.

Rush. Michael. (1971). **Politics and Society: An Introduction to Political Sociology**. New York :Harper & Row.

Milbrath and Goel, M.L. (1977). **Political Participation : Howand Why People Get Involved in Polities**. University Press of American.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งหมู่บ้านยั่งยืน : กรณีศึกษาบ้านคาบ
ใต้ หมู่ที่ 4 ตำบลเทนมีย์ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

PUBLIC PARTICIPATION IN DRIVING THE ONE TAMBON PROJECT ONE SUSTAINABLE
VILLAGE

CASE STUDY OF BAN KHAB TAI, VILLAGE MOO 4, TENMEE SUBDISTRICT,
Mueang Surin District Surin Province

ศศิธร ศูนย์กลาง

Sasithorn Soonklang

¹สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

¹Department of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University.

*Corresponding Author E-mail : sasithornsoonklang21@gmail.com

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งหมู่บ้านยั่งยืน : กรณีศึกษาบ้านคาบใต้ หมู่ที่ 4 ตำบลเทนมีย์ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งหมู่บ้านยั่งยืนของบ้านคาบใต้ ตำบลเทนมีย์ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมวิธี คือ วิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ประชาชนในหมู่บ้านคาบใต้ ตำบลเทนมีย์ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 288 คน จากประชากรทั้งหมดจำนวน 1,021 คน (แผนพัฒนาหมู่บ้าน, 2566) และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้บริหาร/บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน พระสงฆ์ ครู ข้าราชการ นักวิชาการ และภาคีเครือข่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กันแล้วสังเคราะห์เป็นข้อสรุปตามประเด็นศึกษาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งหมู่บ้านยั่งยืนบ้านคาบใต้ ตำบลเทนมีย์ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.47 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการดำเนินงาน ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.64 รองลงคือ ด้านการด้านการคิดและตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ย 4.48 ด้านการรับผลประโยชน์มีค่าเฉลี่ย 4.42 และด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 4.35 ตามลำดับ และ 2) แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนโครงการหนึ่ง

ตำบล หนึ่งหมู่บ้านยั่งยืน พบว่า (1) ด้านการคิดและตัดสินใจ ควรประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้หลากหลายช่องทางเพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ (2) ด้านการดำเนินงาน ควรมีการจัดแบ่งโครงสร้างคณะกรรมการและมีการมอบหมายงานให้ชัดเจน (3) ด้านการรับผลประโยชน์ จะต้องมีการจัดสรรผลประโยชน์ที่เป็นธรรม มีความโปร่งใส และตรวจสอบได้ (4) ด้านการประเมินผล ควรมีการประเมินผลการดำเนินงานทุกโครงการ/กิจกรรม อย่างต่อเนื่องและมีการรายงานผลการดำเนินงานให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, หนึ่งตำบลหนึ่งหมู่บ้านยั่งยืน

Abstract

This research has the objectives to 1) To study the level of public participation in driving the One Tambon Project One sustainable village : case study of Ban Khab Tai, Village Moo 4, Tenmee Subdistrict, Mueang District, Surin Province and 2) To study guidelines for promoting public participation in driving the One Tambon Project One sustainable village of Ban Khab Tai, Village Moo 4, Tenmee Subdistrict, Mueang District, Surin Province, using a combined research method, namely quantitative and qualitative research. Quantitative research collects data from target groups including people in Khab Tai Village, Ten Mee Subdistrict, Mueang District, Surin Province. The sample size was 288 people from a total population of 1,021 people and key informants include community leaders, administrators/personnel of local government organizations, village committee Local scholars, monks, teachers, civil servants, academics, and network partners. The tools used to collect data include questionnaires, interviews, and focus groups. Quantitative data analysis was analyzed using computer programs including percentages, averages, and standard deviations. Qualitative data analysis section Interrelated data were analyzed and synthesized into conclusions based on descriptive study points. The results of the research found that : 1) People's participation in driving the One Tambon Project One Sustainable Village, Ban Khab Tai, Ten Mee Subdistrict, Mueang Surin District Surin Province overall it was at a high level with an average of 4.47 when considering each area, it was found that the areas with the highest average values were : operational aspect which had an average of 4.64, followed by thinking and decision making with an average of 4.48 The aspect of receiving benefits had an average of 4.42 and the aspect of evaluation had an average of 4.35, respectively and 2) guidelines for promoting participation in driving the One Tambon Project One sustainable village found that

(1) Thinking and decision making News should be publicized through a variety of channels so that people can participate in thinking and deciding on various activities (2) Operational aspect The committee structure should be divided and tasks assigned clearly (3) Receiving benefits. There must be a fair allocation of benefits. Be transparent and can be checked (4) Evaluation aspect There should be an evaluation of the performance of every project/ activity. Continuously and the results of operations are reported to the public thoroughly.

Keywords : participation, One Subdistrict One Sustainable Village

บทนำ (Introduction)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติไว้ว่า “รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม การจัดทำบริการสาธารณะและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ” เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิ เสรีภาพ และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) และสอดคล้องกับกรอบวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่มุ่งเน้นให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นในทุกระดับ ตลอดจนการวางแผนการพัฒนาในด้านต่างๆ ในระยะยาวที่ครอบคลุมถึงการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ให้มีความพร้อมทั้งทางกาย ใจ และสติปัญญา มีความรู้ รักหวงแหน รู้คุณค่าของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม รู้รักสามัคคี มีทักษะ และมีภูมิคุ้มกันที่ดีในการเรียนรู้ตลอดชีวิตท่ามกลางกระแสของการเปลี่ยนแปลงเพื่อความอยู่รอดปลอดภัยอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งหมู่บ้านยั่งยืน (Sustainable Village) เป็นโครงการที่กระทรวงมหาดไทยได้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเฉลิมฉลองพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา เนื่องในวาระทรงเจริญพระชนมายุครบ 3 รอบ 36 พรรษา ในวันที่ 8 มกราคม 2566 โดยน้อมนำแนวพระราชดำริ เรื่อง “หมู่บ้านยั่งยืน” (Sustainable Village) ของพระองค์มาดำเนินการขับเคลื่อน เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำ พร้อมทั้งขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ภายใต้เป้าหมายการสร้างความยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยมีคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) /คณะกรรมการกลางของหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) /คณะกรรมการชุมชน เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนร่วมกัน 7 ภาคีเครือข่าย (กรมการปกครอง, 2566)

จังหวัดสุรินทร์ ได้จัดทำโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งหมู่บ้านยั่งยืน (Sustainable Village) เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา ต้นแบบ จังหวัดสุรินทร์ โดยให้อำเภอ

พิจารณาคัดเลือกหมู่บ้านเป้าหมาย จำนวน 1 หมู่บ้าน เพื่อคัดเลือกเป็นหมู่บ้านต้นแบบระดับอำเภอ ตามโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งหมู่บ้านยั่งยืน (Sustainable Village) และจังหวัดจะได้ออกประเมินหมู่บ้านต้นแบบเป็นลำดับต่อไป

บ้านคาบใต้ หมู่ที่ 4 ตำบลเทนมีย์ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ได้รับการพิจารณาจากอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ให้เป็นหมู่บ้านเป้าหมายที่มีการขับเคลื่อนโครงการดังกล่าวอย่างเห็นผลเป็นรูปธรรมให้เป็นหมู่บ้านต้นแบบระดับอำเภอ ตามโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งหมู่บ้านยั่งยืน (Sustainable Village) เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา

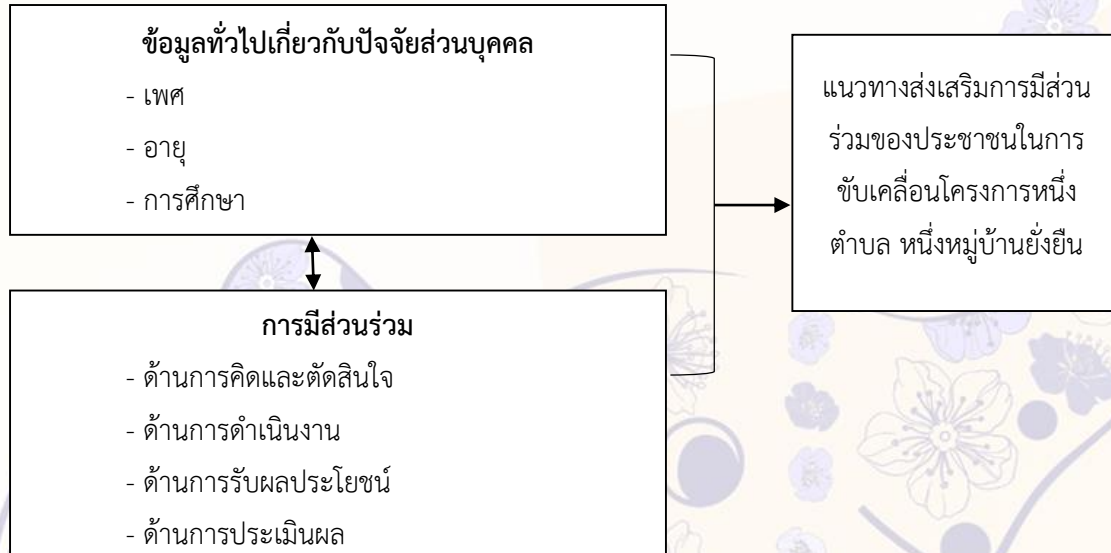
ดังนั้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาเชิงพื้นที่ในหลายมิติในพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ประสบความสำเร็จจากการสนับสนุนองค์ความรู้จากมหาวิทยาลัย มีภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ที่ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยดำเนินโครงการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่บริการ ทำให้เกิดแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างคุณค่า และจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่น รวมทั้งมีหลักสูตรที่ได้ปรับปรุงให้ทันสมัยและหลักสูตรใหม่ในรูปแบบสหวิทยาการที่ตอบสนองต่อการพัฒนาท้องถิ่นและสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ เกิดผลงานของนักศึกษา อาจารย์ ที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในระดับชาติและระดับนานาชาติ และด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้นจึงนับว่าเป็นความจำเป็นในการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งหมู่บ้านยั่งยืน หมู่บ้านคาบใต้ ตำบลเทนมีย์ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์” ซึ่งเป็นวิจัยแบบผสมวิธีและเป็นงานวิจัยที่เกิดจากการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง และสามารถที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นต้นแบบให้กับชุมชนอื่นต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของศาสตร์พระราชา “สืบสาน พัฒนา และต่อยอด” เพื่อสร้างสังคม ชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย(Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งหมู่บ้านยั่งยืนบ้านคาบใต้ ตำบลเทนมีย์ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งหมู่บ้านยั่งยืน บ้านคาบใต้ ตำบลเทนมีย์ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บ้านคาบใต้ ตำบลเทนมีย์ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 1,021 คน (คณะกรรมการหมู่บ้าน, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บ้านคาบใต้ ตำบลเทนมีย์ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการหาได้จากสูตรของ Taro Yamane (บุญธรรม กิจปรีบริสุทธิ. 2550 : 71) ได้กลุ่มตัวอย่าง 288 คน จากจำนวนทั้งหมด 1,021 คน

1.3 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการแบบสัมภาษณ์

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการแบบสัมภาษณ์ โดยการเลือกแบบเจาะจงคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บ้านคาบใต้ ตำบลเทนมีย์ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ได้แก่ ผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน ผู้นำท้องถิ่น จำนวน 1 คน ข้าราชการ จำนวน 1 คน ผู้พระสงฆ์ จำนวน 1 รูป ปราชญ์ตัวแทนชาวบ้าน จำนวน 1 คน รวมกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการแบบสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน

1.4 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่ม

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน ผู้บริหาร/บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 คน ข้าราชการ จำนวน 3 คน ภาคเครือข่าย จำนวน 3 คน นักวิชาการ จำนวน 3 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการร่างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนำเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมแล้วดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลจากแบบสอบถามเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กันแล้วสังเคราะห์เป็นข้อสรุปตามประเด็นศึกษาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 61.81 ช่วงอายุที่มากที่สุด คือ อายุระหว่าง 51 - 60 ปี จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 43.06 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยม จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 50.35 อาชีพส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 65.28 และรายได้ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 54.86

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งหมู่บ้านยั่งยืน บ้านคาบใต้ ตำบลเทนมิย์ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยภาพรวม

ความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	แปลผล
1. ด้านการคิดและตัดสินใจ	4.48	0.73	มาก
2. ด้านการดำเนินงาน	4.64	0.78	มากที่สุด
3. ด้านการรับผลประโยชน์	4.42	0.47	มาก
4. ด้านการประเมินผล	4.35	0.46	มาก
ภาพรวม	4.47	0.42	มาก

ที่มา : ศศิธร ศูนย์กลาง (2566 : 75)

จากตารางที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งหมู่บ้าน ยั่งยืนบ้านคาบใต้ ตำบลเทนมีย์ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ การมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.47 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการดำเนินงานมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.64) ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการคิดและตัดสินใจ (ค่าเฉลี่ย 4.48) ด้านการรับผลประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 4.42) และด้านการประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 4.35) ตามลำดับ

2. แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งหมู่บ้านยั่งยืน บ้านคาบใต้ ตำบลเทนมีย์ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม มีข้อสรุปว่า (1) ด้านการคิดและตัดสินใจ ควรประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้หลากหลายช่องทางเพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ (2) ด้านการดำเนินงาน ควรมีการประชุมมอบหมายงานให้ชัดเจนและตรงกับความรู้ความสามารถ (3) ด้านการรับผลประโยชน์ จะต้องมีการจัดสรรผลประโยชน์ที่เป็นธรรม มีความโปร่งใส และตรวจสอบได้ (4) ด้านการประเมินผล ควรมีการประเมินผลการดำเนินงานทุกโครงการ/กิจกรรมอย่างต่อเนื่องและมีการรายงานผลการดำเนินงานให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งหมู่บ้านยั่งยืน บ้านคาบใต้ ตำบลเทนมีย์ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า การมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการดำเนินงาน รองลงมาที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการคิดและตัดสินใจ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผลตามลำดับ ซึ่งจากการสังเคราะห์ของผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับมากนั้นมีผลมาจากประชาชนในหมู่บ้านเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในภูมิลำเนาตั้งแต่บรรพบุรุษทำให้เกิดความรักความหวงแหนและมีความรักความสามัคคีเป็นทุนเดิม รวมทั้งเป็นหมู่บ้านที่มีทุนทางสังคมที่หลากหลาย ประกอบกับผู้นำคณะกรรมการหมู่บ้านมีความเข้มแข็ง มีการเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนทุกขั้นตอน เช่น การมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อนำเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชนที่มีความจำเป็นในการพัฒนารวมทั้งการตัดสินใจวางแผนขั้นตอนการดำเนินงานของโครงการ กิจกรรม การสนับสนุนทุนทรัพย์ วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมของชุมชน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกองทุนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางตรงหรือทางอ้อม เช่น กองทุนส่งเสริมอาชีพสตรี กองทุนเศรษฐกิจพอเพียง กองทุนข้าวเปลือกและถั่วลิสงเป็นต้น (สุนีย์ สงวนทรัพย์ และคณะกรรมการหมู่บ้าน : สัมภาษณ์, 2566) ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการมีส่วนร่วมของโคเฮนและนอร์แมน (Cohen, M.J. & Norman, T.U., 1980) ได้อธิบายลักษณะของการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า การสร้างกาลให้สมาชิกของชุมชนได้เข้ามามีส่วน

ร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมการพัฒนา รวมถึงได้รับประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาค และการตัดสินใจว่าควรทำอะไร อย่างไร ซึ่งการมีส่วนร่วมในการพัฒนานั้นประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ได้แก่ ริเริ่ม ตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ 2) การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ (Implementation) เช่น การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหารจัดการ และการประสานขอความช่วยเหลือ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เกี่ยวกับการควบคุมและการตรวจสอบการดำเนินการทั้งหมดและแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วม

2. แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งหมู่บ้าน ยั่งยืน บ้านคาบใต้ ตำบลเทนมีย์ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม มีข้อสรุปว่า (1) ด้านการคิดและตัดสินใจ ควรประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้หลากหลายช่องทางเพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ (2) ด้านการดำเนินงาน ควรมีการจัดแบ่งโครงสร้างคณะกรรมการและมีการมอบหมายงานให้ชัดเจน (3) ด้านการรับผลประโยชน์ จะต้องมีการจัดสรรผลประโยชน์ที่เป็นธรรม มีความโปร่งใส และตรวจสอบได้ (4) ด้านการประเมินผล ควรมีการประเมินผลการดำเนินงานทุกโครงการ/กิจกรรม อย่างต่อเนื่องและมีการรายงานผลการดำเนินงานให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึงซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทักษิณ ประชามอญ และคณะ, 2562) ศึกษารูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า ด้านการคิดและตัดสินใจ ควรประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้หลากหลายช่องทางเพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจในกิจกรรมต่าง เพื่อรวบรวมข้อมูลและปัญหาสำคัญแล้วนำมาวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อประกอบการตัดสินใจในการจัดโครงการ/กิจกรรมพัฒนา ด้านการดำเนินงานควรมีการจัดแบ่งโครงสร้างคณะกรรมการและมีการมอบหมายงานให้ชัดเจนโดยการส่งเสริมบทบาทผู้นำให้มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม ส่งเสริมกลุ่ม องค์กรต่าง ๆ ให้มีส่วนในการดำเนินงานและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน แต่งตั้งตัวแทนภาคประชาชนมาร่วมจัดทำและดำเนินการ ด้านการรับผลประโยชน์จะต้องมีการจัดสรรผลประโยชน์ที่เป็นธรรม มีความโปร่งใส และตรวจสอบได้ รวมทั้งมีการส่งเสริมและสร้างอาชีพให้กับประชาชน และกลุ่มต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรมที่จะส่งผลต่อการรับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมทั้งด้านจิตใจและด้านวัตถุ เช่น ความภาคภูมิใจของชุมชน การยกระดับรายได้ การมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วม ตั้งแต่ต้นจนถึงการได้รับประโยชน์ร่วมกันและด้านการประเมินผลควรมีการประเมินผลการดำเนินงานทุกโครงการ/กิจกรรมอย่างต่อเนื่องและมีการรายงานผลการดำเนินงานให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง โดยมีการประเมินผลการดำเนินงานหรือสำรวจความพึงพอใจของประชาชนหลังดำเนินโครงการ/กิจกรรมมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารและรับรู้ข้อมูลรายงานผลการดำเนินงานของหมู่บ้านได้รวมทั้งส่งเสริมแนวทางการ

ติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของหมู่บ้านด้วย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการดำเนินงานของหมู่บ้านได้อย่างเปิดเผย

ข้อเสนอแนะการวิจัย(Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการจัดโครงการ/กิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วม เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการเข้าไปร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผลในโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเสมอภาค

1.2 ชุมชนจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันกับบุคคลในสังคมต่างวัยได้อย่างมีความสุข

1.3 ภาคราชการควรใช้หลัก “บวร” ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม คือ บ้าน (ชุมชน) วัด ราชการ โดยการจัดกิจกรรมบูรณาการกันเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม เพื่อจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่ครอบคลุมทุกด้าน

2.2 ควรศึกษาปัญหาและความต้องการในการมีส่วนร่วม เพื่อจะได้จัดกิจกรรมในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมกับพื้นที่อื่น เพื่อนำมาปรับใช้ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมได้อย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง (References)

กรมการปกครอง. (2566). **คู่มือพัฒนาหมู่บ้านยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงมหาดไทย.

คณะกรรมการหมู่บ้าน. (2566). **แผนพัฒนาหมู่บ้าน**. สุรินทร์ : บ้านคาบใต้.

สุนีย์ สงวนทรัพย์. (2566, กรกฎาคม, 11). **กรมการหมู่บ้าน**. สัมภาษณ์.

ทักษิณ ประชามอญ และคณะ. (2562). “รูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน”. **วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**. 8(1) : 96-109.

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, 6 เมษายน 2560 : 1-90.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). **ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

Cohen J.M. and Uphoff N.T. (1980). “Participation’s Place in Rural Development : Seeking Clarity Through Specificity”. **World Development**. 8(3).

พฤติกรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบล
ผักไหม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

THE POLITICAL BEHAVIOR THAT AFFECTS THE MOTIVATION FOR THE
OPERATION OF PHAK MAI SUBDISTRICT MUNICIPALITY PERSONNEL
SIKHORAPHUM DISTRICT, SURIN PROVINCE

ชนิดาภา ยอดสง่า¹ วันชัย สุขตาม² และ จิรายุ ทรัพย์สิน³

Chanidapa Yotsanga¹ Wanchai suktam² Jirayu supsin³

สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Political Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University, Thailand

*Corresponding Author E-mail : tawanwan06@gmail.com

บทคัดย่อ(Abstract)

พฤติกรรมการเมืองในองค์กร เป็นกิจกรรมที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใช้เพื่อโน้มน้าวชักจูง หรือควบคุมผู้อื่น เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ พฤติกรรมเหล่านี้อาจเป็นไปตามกฎเกณฑ์ หรืออาจเป็นการใช้อิทธิพล เพื่อสนองความต้องการของตนเองหรือกลุ่มตน พฤติกรรมการเมืองมีทั้งด้านบวกและด้านลบ การใช้อำนาจในด้านบวกจะเป็นกลไกต่างๆ ที่ขับเคลื่อนในการบริหารงานในองค์กรไปในทิศทางที่ดี ซึ่งการใช้พฤติกรรมการเมืองเพื่อสร้างผลลัพธ์ที่ดีต่อองค์กร ในการโน้มน้าวให้พนักงานทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างแรงจูงใจให้พนักงานทำงาน ให้สำเร็จ ตามเป้าหมายโดยรักษาสมดุลระหว่างผลประโยชน์ของบุคคล กลุ่ม ผู้มีส่วนได้เสีย และผลประโยชน์ขององค์กร การวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลผักไหม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมทางการเมืองและระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลผักไหม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานเทศบาล พนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษา พนักงานจ้าง และ พนักงานจ้างเหมาบริการ จำนวน 82 คน ซึ่งนำแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรเทศบาลตำบลผักไหม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ มีพฤติกรรมทางการเมือง และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 53 คน (64.6%) ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 30 - 40 ปี จำนวน 38 คน (46.3%) สถานภาพสมรส จำนวน 39 คน (47.6%) ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 51 คน (62.2%) ตำแหน่งงานส่วนใหญ่เป็นพนักงานจ้างเหมาบริการ จำนวน

27 คน (32.9%) ระยะเวลาการทำงาน 2 – 10 ปี จำนวน 51 คน (62.2%) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 10,000 – 20,000 บาท จำนวน 48 คน (58.5%) พบว่า บุคลากรเทศบาลตำบลผักไหม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ มีพฤติกรรมทางการเมืองและแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.04) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยพฤติกรรมทางการเมือง ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ($\bar{X}$ = 3.52) เป็นด้านที่มีระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ($\bar{X}$ = 3.35) ด้านการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ($\bar{X}$ = 2.24) ตามลำดับ

คำสำคัญ (Keywords) : พฤติกรรมทางการเมือง, แรงจูงใจ, การปฏิบัติงาน, เทศบาล, บุคลากร

Abstract

Organizational political behavior is the activity individuals or groups engage in to influence or control others to achieve desired outcomes. These behaviors may adhere to formal rules or involve the use of influence to satisfy personal or group needs. Political behaviors can be both positive and negative. The use of power in a positive manner serves as mechanisms to drive organizational management in a favorable direction. Utilizing political behaviors to achieve positive outcomes for the organization involves effectively motivating employees to work together efficiently, fostering motivation for employees to successfully achieve goals while maintaining a balance between individual, group, and organizational benefits. This research is part of a study on political behavior affecting the motivation to work among employees in the Tambon Municipality of Pakham, Sikarom District, Surin Province. The objective is to explore the level of political behavior and motivation to work among these employees. This quantitative research collected questionnaire responses from a sample group including municipal employees, teachers and educational staff, hired employees, and service employees, totaling 82 individuals. Statistical analysis techniques, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, were employed for data analysis.

The research findings indicate that the majority of respondents are female (64.6%), aged between 30-40 years (46.3%), married (47.6%), hold a bachelor's degree (62.2%), primarily serve as hired service employees (32.9%), have worked for 2-10 years (62.2%), and earn a monthly income of 10,000-20,000 Baht (58.5%). Overall, employees in the Tambon Municipality of Pakham demonstrate moderate levels of political behavior and work motivation, with an average score of ($\bar{X}$ = 3.04) When examining specific dimensions, the

perception of political news ($\bar{X}$ = 3.52) was the highest, followed by participation in electoral voting ($\bar{X}$ = 3.35), and group activities related to political engagement ($\bar{X}$ = 2.24).

Keywords: Political Behavior, Motivation, Work Performance, Municipality, Employees

บทนำ (Introduction)

พฤติกรรมการเมืองในองค์กร เป็นกิจกรรมที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใช้เพื่อโน้มน้าวชักจูงหรือควบคุมผู้อื่น เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการพฤติกรรมเหล่านี้อาจเป็นไปตามกฎเกณฑ์หรืออาจเป็นการใช้อิทธิพล เพื่อสนองความต้องการ ของตนเองหรือกลุ่มตน ระบบพฤติกรรมการเมืองมีทั้งด้านบวกและด้านลบการใช้อำนาจในด้านบวกจะเป็นกลไกต่างๆ ที่ขับเคลื่อนในการบริหารงานในองค์กรไปในทิศทางที่ดี ซึ่งการใช้พฤติกรรมการเมืองเพื่อสร้างผลลัพธ์ที่ดีต่อองค์กร เช่น การโน้มน้าวให้พนักงานทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพการสร้างแรงจูงใจให้พนักงานทำงานหนัก หรือการระดมความคิดเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาและการใช้อำนาจในด้านลบจะใช้พฤติกรรมการเมือง เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว เช่น การสร้างกลุ่ม เพื่อต่อต้านผู้บริหารการใช้ข้อมูลเท็จ เพื่อโจมตีคู่แข่งหรือการใช้อิทธิพลเพื่อกอบโกยผลประโยชน์คนบางคนที่กระทำบางอย่างที่ไม่พึงปรารถนาไปสู่ปัญหาทางสังคมและปัญหาลักษณะอื่น ๆ ระบบความร่วมมือลักษณะธรรมชาติขององค์กรสมัยใหม่ (กล้า ทองขาว 2553 : 7) พฤติกรรมการเมือง มีทั้งด้านบวกและด้านลบไม่ว่าจะเป็นด้านบวก และด้านลบก็ทำเพื่อประโยชน์ต่อตนและกลุ่มทั้งนั้น พฤติกรรมการเมืองมีลักษณะ 1) พฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อประโยชน์ส่วนตน หรือหน่วยงานตน โดยไม่คำนึงถึงความชอบธรรมที่คนอื่นหรือหน่วยงานอื่นพึงได้รับ และ 2) พฤติกรรมที่เกิดขึ้นด้วยความตั้งใจและจงใจ เพื่อแสวงหาอำนาจหรือการรักษาอำนาจของตน 3) พฤติกรรมที่อยู่นอกเหนืออำนาจตามกฎหมายหรือระบบอำนาจที่ยอมรับกันตามปกติขององค์กร เป็นการดำเนินการทางการเมืองเป็นเรื่องการต่อรองเพื่ออำนาจของกันและกันในบุคคลหรือกลุ่มบุคคล รูปแบบวิธีการดำเนินการในหน่วยงานเปรียบเหมือนรูปแบบการเมืองโครงสร้างองค์กรก็เปรียบเหมือนผลของการแข่งขันอำนาจระหว่างผู้ที่เข้าร่วมอยู่หน่วยงานการรับรู้เรื่องราวทางการเมือง จึงเป็นเรื่อง ที่ควรได้รับความสนใจการเมืองในหน่วยงานเป็นเรื่องของการชิงดีชิงเด่น การชิงความได้เปรียบซึ่งกันและกันของบุคคล เพื่อนำมาซึ่งอำนาจและผลประโยชน์การทำงาน เอาหน้าการตั้งข้อกล่าวหา เพื่อทำลายชื่อเสียงและความเชื่อถือกัน การใช้เล่ห์เหลี่ยมชั้นเชิง เพื่อเอาชนะคู่แข่งการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย การแสวงหาความนิยมชมชอบให้คนอื่นเห็นดีเห็นงาม ในสิ่งที่ตนเองทำการชักจูงหวานล่อมหรือแสวงหาพรรคพวกด้วยวิธีการต่างๆ พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก เพื่อแสวงหาผลประโยชน์หรืออำนาจในองค์กร โดยใช้วิธีการที่นอกเหนือจากระบบงานปกติ พฤติกรรมเหล่านี้อาจเป็นไปในเชิงบวกหรือเชิงลบขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และวิธีการที่ใช้บุคลากรในท้องถิ่นถือเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ การทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย โดยรักษาสมดุลระหว่างผลประโยชน์ของบุคคลกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย และผลประโยชน์ขององค์กร (Schermerhorn, Hunt, Osborn, & Uhl-Bien, 2011 : 292) ผลของพฤติกรรมเชิงการเมืองในองค์กรค่อนข้างจะเป็นลบ หากใช้กลยุทธ์ในการดำเนินการ เพื่อประโยชน์ของตนเองหากบุคลากรในองค์กรมีความเห็นแก่ตัวและไม่มีความไว้วางใจกันองค์กรก็เป็นอันตราย เพราะบุคลากรจะให้ความสำคัญกับตนเองมากกว่าเป้าหมายของ

องค์กร และเมื่อบุคลากรเห็นว่า มีพฤติกรรมเชิงการเมืองในองค์กรมีความรุนแรงก็จะเกิดความวิตกกังวลเกิดความเครียดความล้าเหนื่อยหน่ายไม่อยากทำงาน (Nelson & Quick, 2005 : 241) พฤติกรรมทางการเมืองจะมุ่งเน้นไปยังผลที่เอื้ออำนวย แต่สำหรับคนส่วนใหญ่ที่มีทักษะทางการเมือง แม้เพียงเล็กน้อยผลลัพธ์ที่ได้ส่วนใหญ่จะเป็นด้านลบ เพราะความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองขององค์กร อาจเป็นภัยคุกคามต่อพนักงานและส่งผลกระทบต่อผลผลิตจนทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานที่ลดลง มีความวิตกกังวลและความเครียดเพิ่มมากขึ้นจากการทำงาน เนื่องจากเชื่อว่าสูญเสียพื้นที่ส่วนตัว ให้กับคนอื่น ๆ หรือในทางตรงกันข้ามมาจากความรู้สึกถึงแรงกดดันที่เพิ่มขึ้นจากการเข้ามาและการแข่งขันในเวทีการเมือง ผลการปฏิบัติงานที่ลดลงและเป็นเพราะพนักงานรับรู้สภาพแวดล้อมทางการเมืองที่จะไม่เป็นธรรมสุดท้ายอาจมีการเพิ่มขึ้นของอัตราการลาออก (Robbins and Judge, 2013 : 424-429)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า พฤติกรรมการเมืองในองค์กร เป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นในทุกองค์กร เป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน การบริหารงาน ประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร การเมืองในองค์กร จะส่งผลเสียต่อองค์กร หากผู้บริหารขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกลวิธีและเกมการเมือง แต่ถ้าหากผู้บริหาร มีความรู้ความเข้าใจก็สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับองค์กร ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงปัญหาพฤติกรรมการเมืองในองค์กรที่เกิดขึ้น จึงทำให้สนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ของเทศบาลตำบลฝักไหม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ว่าแรงจูงใจใดบ้างที่จะทำให้การปฏิบัติงานของบุคลากรสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีความสุข เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรในการบริหารความร่วมมือร่วมใจที่จริงใจจากบุคลากรในองค์กรเป็นประโยชน์ในการพิจารณาแก้ไขพฤติกรรมการเมืองในองค์กรลดภาวะความขัดแย้งจะนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมาย ส่งผลที่ดีต่อบุคลากรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและอยู่ในองค์กรได้อย่างมีความสุขต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการเมือง และระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลฝักไหม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

ทบทวนวรรณกรรม

พฤติกรรมการเมือง

พฤติกรรมการเมืองนั้น อาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าหมายถึง การแสดงออกในการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) ซึ่งนับเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งของสังคมที่พัฒนาแล้ว เราจะพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการเมือง โดยเฉพาะในประเทศเกิดใหม่และประเทศกำลังพัฒนาทั่วโลก ซึ่งต่างก็พยายามเปิดโอกาสให้ประชาธิปไตยเป็นหลักในการปกครองโดยยึดหลักการปกครองประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน (ถวิลวดี บุรีกุล, 2552 : 2 ; ภาวัต พัฒนนิภากร, 2563)

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานหมายถึงภาวะที่บุคคลถูกสิ่งเร้าที่มากระตุ้นหรือผลักดันทั้งภายนอกและภายในตัวบุคคลให้เกิดความต้องการซึ่งเป็นแรงขับให้แสดงพฤติกรรมออกมา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือตอบสนองความต้องการที่ตนเอง มีอยู่โดยมีเงื่อนไข ที่ต้องทำให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจส่งผลต่อประสบความสำเร็จหรือความปรารถนาที่เกิดจากความตั้งใจของตนเองซึ่งเมื่อเงื่อนไขต่างๆ เหล่านี้ถูกกระตุ้นหรือผลักดันให้ได้รับการตอบสนองบุคคลนั้นก็แสดงพฤติกรรมออกถึงความสามารถและทุ่มเทความพยายามที่ปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพบรรลุตามเป้าหมายผู้บริหารจะต้องทำให้บุคลากรเกิดแรงจูงใจในการทำงานเพื่อให้ องค์กรประสบความสำเร็จ (นภัสภรณ์ ดวงชิน, 2558 ; สุภารัตน์ กุลโชติ, 2566)

กรอบแนวคิดในการวิจัย (ถ้ามี)

ปัจจัยส่วนบุคคล

1. เพศ
2. อายุ
3. สถานภาพ
4. ระดับการศึกษา
5. ตำแหน่งงาน
6. ระยะเวลาการทำงาน
7. รายได้ต่อเดือน

พฤติกรรมทางการเมืองของบุคลากรเทศบาลตำบลผักไหม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

1. ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง
2. ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
3. ด้านการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมทางการเมือง

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลผักไหม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

1. ด้านปัจจัยจูงใจ 5 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน
2. ด้านการยอมรับนับถือ
3. ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ
4. ด้านความรับผิดชอบ
5. ด้านความก้าวหน้า

2. ด้านปัจจัยค้ำจุน 5 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านนโยบายและบริหาร
2. ด้านการปกครองและบังคับบัญชา
3. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
4. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน
5. ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลผักไหม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์” เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) ดังนี้

1. ประชากรกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย พนักงานเทศบาล พนักงานครู และบุคลากรทางการศึกษา พนักงานจ้าง พนักงานจ้างเหมาบริการ เทศบาลตำบลผักไหม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 82 คน ในดำเนินการศึกษาวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งสิ้น 82 คน (ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2566) โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลประชากรทั้งหมด (100%) รายละเอียดตามตาราง

ตารางที่ 1 ข้อมูลประชากร

ลำดับที่	ประชากร	จำนวน(คน)
1	พนักงานเทศบาล	14
2	พนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษา	9
3	พนักงานจ้างภารกิจ	16
4	พนักงานจ้างทั่วไป	16
5	พนักงานจ้างเหมาบริการ	27
รวมทั้งสิ้น		82

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาที่ใช้ศึกษา พฤติกรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลผักไหม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ได้ศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎี แนวปฏิบัติและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สังเคราะห์ข้อมูลได้ตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) ปัจจัยส่วนบุคคล คือ บุคลากรเทศบาลตำบลผักไหม ได้แก่ พนักงานเทศบาล พนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษา พนักงานจ้างภารกิจ พนักงานจ้างทั่วไป และพนักงานจ้างเหมาบริการประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ระยะเวลาการทำงานและรายได้ และพฤติกรรมทางการเมืองของบุคลากรเทศบาลตำบลผักไหม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และด้านการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรม

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ประกอบด้วยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาล ตำบลผักไหม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหา โดยสังเคราะห์จากแนวคิด ทฤษฎี 2 ปัจจัยของ Herzberg (Herzberg's Two-Factor Theory) โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. ด้านปัจจัยจูงใจ (Motivators) 5 ด้าน ประกอบด้วย

- 1.1 ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน (Achievement)
- 1.2 ด้านได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition)
- 1.3 ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (The Work Itself)
- 1.4 ด้านความรับผิดชอบ (Responsibility)
- 1.5 ด้านความก้าวหน้า (Advancement)

2. ด้านปัจจัยค้ำจุน (Hygiene factors) 5 ด้าน ประกอบด้วย

- 2.1 ด้านนโยบายและการบริหาร (Company Policy and Administration)
- 2.2 ด้านการปกครองและบังคับบัญชา (Rule and control)
- 2.3 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal relationship)
- 2.4 ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน (Working environment)
- 2.5 ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทน (Salary)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยร่างขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่ได้จากการ ทบทวนวรรณกรรม แบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า การแปลผล 5 ระดับ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับ พฤติกรรมทางการเมืองของบุคลากร ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลผักไหม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ แล้วนำไปเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ซึ่งผ่านการทดสอบคุณภาพ โดย ตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา (Content validity) และการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ซึ่ง ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .825

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้ การวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามเพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ในการวิจัย จำนวน 82 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ภาคสนามในการจัดเก็บแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตัวเอง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จัดทำนำเสนอข้อมูลเป็นรูปแบบตารางสรุปและเขียนอธิบาย และในท้ายที่สุด นำ ข้อมูลที่วิเคราะห์แล้วจัดทำเป็นองค์ความรู้ใหม่ พร้อมทั้งอภิปรายผลการวิจัยเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย (Research Results)

สถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 53 คน (64.6%) ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 30 - 40 ปี จำนวน 38 คน (46.3%) สถานภาพสมรส จำนวน 39 คน (47.6%) ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 51 คน (62.2%) ตำแหน่งงานส่วนใหญ่เป็นพนักงานจ้างเหมาบริการ จำนวน 27 คน (32.9%) ระยะเวลาการทำงาน 2 - 10 ปี จำนวน 51 คน (62.2%) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 10,000 - 20,000 บาท จำนวน 48 คน (58.5%) รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	29	35.4
หญิง	53	64.6
2. อายุ		
อายุต่ำกว่า 30 ปี	17	20.7
อายุ 30 - 40 ปี	38	46.3
อายุ 41 - 50 ปี	18	22.0
อายุ 51 ปีขึ้นไป	9	11.0
3. สถานภาพ		
โสด	31	37.8
สมรส	39	47.6
หย่าร้าง	6	7.3
หม้าย	4	4.9
แยกกันอยู่	2	2.4
4. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมปลาย	9	11.0
มัธยมปลาย หรือ เทียบเท่า	19	23.2
ปริญญาตรี	51	62.2
ปริญญาโท	3	3.7
5. ตำแหน่ง		
พนักงานเทศบาล	14	17.1
ครูและบุคลากรทางการศึกษา	9	11.0
พนักงานจ้างตามภารกิจ	16	19.5

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พนักงานจ้างทั่วไป	16	19.5
พนักงานจ้างเหมาบริการ	27	32.9
5. ระยะเวลาการทำงาน		
น้อยกว่า 1 ปี	14	17.1
2 ปี – 10 ปี	51	62.2
11 ปี – 20 ปี	16	19.5
21 ปีขึ้นไป	1	1.2
6. รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	26	31.7
10,000 – 20,000 บาท	48	58.5
20,001 - 30,000 บาท	8	9.8

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

พฤติกรรมทางการเมืองของบุคลากรเทศบาลตำบลผักไหม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรเทศบาลตำบลผักไหม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ มีพฤติกรรมทางการเมือง และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.04, S.D. = .566) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยพฤติกรรมทางการเมืองด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ($\bar{X}$ = 3.52, S.D. = .611) เป็นด้านที่มีระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ($\bar{X}$ = 3.35, S.D. = .581) ด้านการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ($\bar{X}$ = 2.24, S.D. = 1.066) ตามลำดับ ปรากฏ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของบุคลากรเทศบาลตำบลผักไหม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ 3 ด้าน โดยภาพรวม จำแนก ตามรายด้าน

(n=82)

ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	3.52	.611	ปานกลาง
ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	3.35	.581	ปานกลาง
ด้านการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรม	2.24	1.066	ปานกลาง
ภาพรวม	2.96	0.775	ปานกลาง

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านปัจจัยจูงใจ

ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านปัจจัยจูงใจ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05, S.D. = .378$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ดังนี้ พบว่า ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.29, S.D. = .416$) เป็นด้านที่มีระดับสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.11, S.D. = .480$) ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.01, S.D. = .463$) ด้านการยอมรับนับถือ ($\bar{X} = 3.94, S.D. = .552$) และสุดท้าย ด้านความก้าวหน้า ($\bar{X} = 3.88, S.D. = .566$) ตามลำดับ ปรากฏดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลผักไหม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ด้านปัจจัยจูงใจ 5 ด้าน โดยภาพรวม จำแนกตามรายด้าน

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านปัจจัยจูงใจ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน	4.29	.416	มาก
ด้านการยอมรับนับถือ	3.94	.552	มาก
ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ	4.11	.480	มาก
ด้านความรับผิดชอบ	4.01	.463	มาก
ด้านความก้าวหน้า	3.88	.566	มาก
ภาพรวม	4.05	.378	มาก

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านปัจจัยค้ำจุน

ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านปัจจัยค้ำจุน โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78, S.D. = .414$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ พบว่า ด้าน

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = .544) เป็นด้านที่มีระดับสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = .619) ด้านนโยบายและบริหาร ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = .502) ด้านการปกครองและบังคับบัญชา ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = .560) และสุดท้าย ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทน ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = .760) ตามลำดับ ปรากฏดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลผักไหม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ด้านปัจจัยค่าจูง 5 ด้าน โดยภาพรวม จำแนกตามรายด้าน

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านปัจจัยค่าจูง	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านนโยบายและบริหาร	4.29	.416	มาก
ด้านการปกครองและบังคับบัญชา	3.94	.552	มาก
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	4.11	.480	มาก
ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	4.01	.463	มาก
ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทน	3.88	.566	มาก
ภาพรวม	4.05	.378	มาก

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. จากผลวิจัยพบว่า ประชาชนมีระดับพฤติกรรมทางการเมือง โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ทั้ง 3 ด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยพฤติกรรมทางการเมือง ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = .611) เป็นด้านที่มีระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = .581) ด้านการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ($\bar{X} = 2.24$, S.D. = 1.066) ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยธนบดี แจ่มแจ่ม, ธนกฤต โพธิ์เงิน และ วิทยา สุจริตธนารักษ์, (2565) ที่ศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ระดับพฤติกรรมทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยศิริรัตน์ วัฒนานิมิตกุล, (2563) ที่ศึกษาพฤติกรรมการเมืองมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ มีพฤติกรรมการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเหมาะสมโดยรวมและหลายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านปัจจัยจูงใจ จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านปัจจัยจูงใจ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .378) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ดังนี้ พบว่า ด้านความสำเร็จในการ

ปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = .416) เป็นด้านที่มีระดับสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = .480) ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = .463) ด้านการยอมรับนับถือ ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = .552) และสุดท้าย ด้านความก้าวหน้า ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = .566) ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยสุภารัตน์ กุลโชติ, (2566) ที่ศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับมากบุคลากรสังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่มีเพศอายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและอายุงาน ที่แตกต่างกัน มีประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สถิติที่ระดับ 0.5 และปัจจัยแรงจูงใจส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.5

3. แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านปัจจัยค้ำจุน จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านปัจจัยค้ำจุน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = .414) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ดังนี้ พบว่า ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = .544) เป็นด้านที่มีระดับสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = .619) ด้านนโยบายและบริหาร ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = .502) ด้านการปกครองและบังคับบัญชา ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = .560) และสุดท้าย ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทน ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = .760) ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยรุจิรา ตัณฑพงษ์, (2563) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.47) มีปัจจัยค้ำจุนในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.46) และมีความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.63) และสอดคล้องกับงานวิจัยบัณฑิต ลาภาพันธ์, (2564) ที่ศึกษาปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการห้างสรรพสินค้าสาขาชิดลม กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1.) ปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานระดับปฏิบัติการ ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัล สาขาชิดลม กรุงเทพมหานคร ที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2.) ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานด้านค่าตอบแทน และผลประโยชน์มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านความใส่ใจในการบริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สามารถทำนายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านความใส่ใจในการบริการได้ร้อยละ 24.5 3.) ปัจจัยค้ำจุนในการปฏิบัติงานด้านการได้รับการยอมรับมีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านการปฏิบัติงานเป็นทีมและการปฏิบัติงานร่วมมือกับผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สามารถทำนายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการปฏิบัติงานเป็นทีมและการปฏิบัติงานร่วมมือกับผู้อื่นได้ร้อยละ 19.1

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ในการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การสำรวจข้อมูลเบื้องต้น: เริ่มต้นด้วยการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับพฤติกรรมการเมืองในพื้นที่นั้น โดยการสำรวจทั้งข้อมูลที่เป็นเอกสารและข้อมูลประจำวัน เช่น การเลือกตั้งท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้น

1.2 การสำรวจความคิดเห็นและทัศนคติ: นำเสนอแบบสำรวจหรือสัมภาษณ์กับบุคลากรในเทศบาลตำบลใหม่ เพื่อเข้าใจความคิดเห็นและทัศนคติต่อการเมืองท้องถิ่น รวมถึงการรับรู้และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองที่เกิดขึ้น

1.3 การวิเคราะห์แรงจูงใจในการทำงาน: ศึกษาและวิเคราะห์ว่าพฤติกรรมทางการเมืองมีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรหรือไม่ โดยใช้เครื่องมือการวิเคราะห์สถิติและการทำแบบสำรวจ

1.4 การพัฒนากลยุทธ์แก้ไขและพัฒนา: อิงจากผลการวิจัย พัฒนากลยุทธ์และนโยบายที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากร อาทิ เพิ่มความโปร่งใสในการดำเนินงาน ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจทางการเมือง และสร้างโอกาสในการพัฒนาตัวเองสูงขึ้น

1.5 การติดตามและประเมินผล: ติดตามและประเมินผลจากการนำแนวทางแก้ไขและพัฒนามาใช้ โดยให้ความสำคัญกับการวัดผลและการเปรียบเทียบกับผลลัพธ์ก่อนหลังการดำเนินการ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำท้องถิ่น: การวิจัยควรโฟกัสไปที่การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทและพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่นในการสร้างสถานะทางการเมืองที่เป็นที่ยอมรับและสร้างแรงจูงใจในบุคลากร มีการพิจารณาว่าการเลือกตั้งและการดำรงตำแหน่งมีผลต่อการเชื่อมโยงและการสร้างเสริมแรงจูงใจในการทำงาน

2.2 การศึกษาเกี่ยวกับบรรยากาศองค์กร: ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างบรรยากาศองค์กรที่สนับสนุนและกระตุ้นการทำงานที่มีประสิทธิภาพ โดยการวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อบรรยากาศองค์กร เช่น การสร้างความไว้วางใจระหว่างบุคลากรและผู้นำ การสนับสนุนการพัฒนาส่วนตัวและการประสานงานทีม

2.3 การสำรวจความเชื่อและค่านิยม: การศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อและค่านิยมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองและการทำงานของบุคลากร โดยการสำรวจว่าค่านิยมทางการเมืองและความเชื่อส่วนบุคคลมีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของพวกเขาในเทศบาลตำบล

2.4 การศึกษาเกี่ยวกับการสร้างเครือข่าย: การศึกษาว่าการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งและมีความสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กรและระหว่างองค์กร มีผลต่อการเสริมแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากร โดยการสำรวจเรื่องการสร้างเครือข่ายระหว่างบุคลากรภายในองค์กรและระหว่างองค์กรกับชุมชนท้องถิ่น

2.5 การศึกษาเกี่ยวกับมิติทางสังคม: การวิจัยเกี่ยวกับสังคมและสังคมวัฒนธรรมในพื้นที่ ซึ่งสามารถมีผลต่อ ความเชื่อมั่นและความสัมพันธ์ของบุคลากรในการทำงาน เช่น ความสัมพันธ์ในชุมชน ความเข้าใจต่อสิทธิและความเป็นธรรม

เอกสารอ้างอิง (References)

- รุจิรา ตัณฑพงษ์. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร. หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บัณฑิตา ลาภพันธ์. (2564). ปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการห้างสรรพสินค้าสาขาชิดลม กรุงเทพมหานคร. หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภวัต พัฒนนิภากร. (2563). รูปแบบพฤติกรรมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ภายใต้อิทธิพลของพลวัตทางการเมือง. หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ธนบดี แจ่มแจ้ง. (2566). “พฤติกรรมทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในกรุงเทพมหานคร”. วารสารมติเชษฐาราม วัตจอมมณี. 6(5) : 79-98.
- ศิริรัตน์ วัฒนานามิตกุล. (2562). พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเหมาะสมของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์. การวิจัยรายบุคคล ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว
อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

LOCAL POLITICAL PARTICIPATION OF THE PEOPLE IN THE ORGANIZATION OF NON
GBUA SUBDISTRICT, THA TUM DISTRICT, SURIN PROVINCE

อภิสิทธิ์ บุญบรรลุ^{1*} สิริพัฒน์ ลาภจิตร² และจिरายุ ทรัพย์สิน³

Apisit Boonbanlu^{1*} Siriphat Lapchit² Jirayu Supsin³

^{1,2,3}สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

^{1,2,3}Department of Political Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University,
Thailand

*Corresponding Author E-mail : apisit.3k32@gmail.com

บทคัดย่อ (Abstract)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเครื่องชี้วัดพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของแต่ละประเทศ การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรูปแบบการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วม ซึ่งปัจจัยแวดล้อมนั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันที่ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น บทความวิชาการนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ 2) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ และ 3) เสนอแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเชิงปริมาณเก็บแบบสอบถาม กับประชาชนผู้อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว กลุ่มตัวอย่างจำนวน 379 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การคำนวณของ ทาโร ยามาเน่ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) จากประชากรจำนวน 7,093 คน เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ส่วนวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 5 คน เครื่องมือวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

1. ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.67) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า

บทบาทผู้นำทางการเมือง ($\bar{X}$ = 3.78) มีค่าเฉลี่ยระดับสูงที่สุด รองลงมา คือ บทบาทกลุ่มผลประโยชน์และพรรคการเมือง ($\bar{X}$ = 3.59)

2. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอนำทม จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนใน ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยระดับสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 3.49) รองลงมา คือ ด้านการตัดสินใจ ($\bar{X}$ = 3.03) ด้านการแสดงความคิดเห็น ($\bar{X}$ = 2.94) ด้านการร่วมดำเนินการ ($\bar{X}$ = 2.84) และด้านการติดตามตรวจสอบ ($\bar{X}$ = 2.39)

3. แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอนำทม จังหวัดสุรินทร์ ควรจัดกิจกรรมหรือเวทีด้านการเมืองเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารและการดำเนินงานต่าง ๆ ของเวทีการเมืองระดับท้องถิ่น จัดทำสื่อออนไลน์เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการและตรวจสอบ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมทางการเมือง, การเมืองระดับท้องถิ่น, ผู้นำทางการเมือง, กลุ่มผลประโยชน์, องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว

Abstract

Political participation is an indicator of political development in a country's democracy. Local government is a form of decentralization that allows local people to participate. The environmental factors have interrelated relationships that cause people to participate in local politics. The aim for this research was: 1) Study environmental factors that affect local political participation of people in the Nong Bua Subdistrict Administrative Organization, Tha Tum District, Surin Province. 2) Study the level of local political participation of people in the district. Nong Bua Subdistrict Administrative Organization, Tha Tum District, Surin Province. and 3) Propose guidelines for promoting participation in local politics of the people of Nong Bua Subdistrict Administrative Organization, Tha Tum District, Surin Province. This study was a combination of quantitative and qualitative research. By quantitative research, questionnaires were collected. with the people living in the Nong Bua Subdistrict Administrative Organization area The sample size was 379 people. The sample size was determined using Taro Yamane's calculations using the Multi-Stage Sampling method from a population of 7,093 people. The research tool is a questionnaire. Statistics used in the research

include frequency, percentage, mean, standard deviation. Data were analyzed using computer programs. The research tool is a questionnaire. Statistics used in the research include frequency, percentage, mean, standard deviation. Data were analyzed using computer programs.

1. Environmental factors influencing local political participation of people in the Nong Bua Subdistrict Administrative Organization, ThaTum District, Surin Province. Overall, it was at a moderate level ($\bar{X}=3.67$). When categorized, the highest mean is for the role of political leaders ($\bar{X}=3.78$), followed by the group interests and political party role ($\bar{X}=3.59$).

2. Level of community participation in local politics of the people of Nong Bua Subdistrict Administrative Organization, Tha Tum District, Surin Province. Is moderate overall ($\bar{X}=2.84$). Across different aspects, all have moderate mean values. The highest mean is for the perception of news information ($\bar{X}=3.49$), followed by decision-making ($\bar{X}=3.03$), expressing opinions ($\bar{X}=2.94$), collaborative actions ($\bar{X}=2.84$), and monitoring ($\bar{X}=2.39$).

3. Strategies to promote local political participation of residents in Nong Bua Subdistrict Administrative Organization, Tha Tum District, Surin Province, could involve organizing political events or platforms to provide opportunities for residents to receive information and engage with local political activities. Developing online media could facilitate citizen awareness, and opening opportunities for residents to join committees and oversight bodies.

Keywords: Political Participation, Local Politics, Role of Political Leader, Role of Political Party, The Nong Bua Subdistrict Administrative Organization

บทนำ (Introduction)

การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหลักการที่สำคัญในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีความสำคัญทั้งในฐานะที่เป็นเครื่องมือและจุดหมาย กล่าวคือ ในฐานะเครื่องมือการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างอิสระ โดยการร่วมทำ ร่วมกำกับดูแล และร่วมตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร รวมทั้งเป็นการป้องกันมิให้เกิดการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสม (บุญเสริม นาคสาร, 2548; สถาบันพระปกเกล้า, 2562 : 1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นการดำเนินการเพื่อผลในการที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายของรัฐหรือต่อการบริหารงานของรัฐ หรือต่อการเลือกผู้นำทางการเมืองของรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ (บุญเสริม นาคสาร, 2548 ; สำนักงาน

เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561 : 12) การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ รวมทั้งกดดันให้รัฐบาลกระทำตามความประสงค์ของประชาชน และการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเครื่องชี้วัดพัฒนาการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของแต่ละประเทศ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยได้อย่างเสรี ตามที่รัฐบาลได้กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ได้ถูกบรรจุไว้ในมาตรา 249 ถึง 254 ในหมวด 14 ของรัฐธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช 2560 ซึ่งนับว่าเป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นที่เอื้อต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดี อีกทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนรับผิดชอบ และการเรียนรู้การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อร่วมกันคิดร่วมกันทำพัฒนาท้องถิ่นของตนเองการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประเทศขึ้นกับการพัฒนาชุมชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างน้อยจะต้องมี 4 มิติ มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันโดยการมีการเมืองเป็นฝ่ายบริหารจัดการประเทศตั้งแต่ชุมชนท้องถิ่น ถึงระดับชาติ (สถาบันพระปกเกล้า, 2560 : 1)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ รวมทั้งกดดันให้รัฐบาลกระทำตามความประสงค์ของประชาชน และการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเครื่องชี้วัดพัฒนาการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของแต่ละประเทศ ซึ่งจะเห็นได้ว่าประเทศที่พัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับที่ดีแล้ว ก็มักจะกำหนดให้ประชาชนทุกระดับมีสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งในอดีตที่ผ่านมา ประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นของตนเองน้อยมาก การมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น แต่เมื่อเลือกตั้งเสร็จสิ้น ประชาชนจะไม่มีส่วนร่วมอย่างอื่นเลย ในกรณีที่ประชาชนสนใจจะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติก็พบว่า ไม่มีช่องทางที่เปิดให้ประชาชนทำอะไรได้มากนักทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดพลัง ขาดความร่วมมือและขาดความสนใจจากประชาชนส่งผลให้การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นการปกครองของคนในท้องถิ่นเองประสบความล้มเหลวอย่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 หมวดที่ 14 ว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้บัญญัติถึงสาระหลักเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้หลายประการดังเช่น การเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น การลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น การออกเสียงประชามติ และการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะเห็นได้ว่าประเด็นเหล่านี้เป็นประเด็นสำคัญต่อการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างยิ่ง ในการกำหนดให้การปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องเปิดช่องทางและหาวิธีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในท้องถิ่นมากขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2554 : 112-116) ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จึงมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมบทบาทของผู้แทนเพื่อให้ผู้แทนซึ่งทำหน้าที่แทนประชาชนได้เข้าใจปัญหาและความต้องการของประชาชน การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ใช่เฉพาะเป็นการเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการควบคุม

ตรวจสอบ ติดตามการทำงานของรัฐบาล หน่วยงานของรัฐ รวมทั้งมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาลในนโยบายการบริหาร ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของประชาชน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2566 : 2) การมีส่วนร่วมการเมืองของประชาชนจึงมีปัจจัยแวดล้อมและมีความสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นซึ่งเป็นรากฐานสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ เพื่อทราบว่าปัจจัยแวดล้อมใดบ้างที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในระดับใด และแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ที่เหมาะสมสอดคล้องสถานการณ์ปัจจุบันควรเป็นอย่างไร เพื่อนำผลการวิจัยนำเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนากระบวนการทำงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาท้องถิ่นได้มากที่สุด เพื่อให้ข้อมูลความรู้กับประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ เกี่ยวกับบทบาทและแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการพัฒนาระบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

การทบทวนวรรณกรรม

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นรูปแบบหนึ่งตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งเป็น “การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน” โดยโคตรรัฐมีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในสังคมไทยเข้ามามีบทบาทในการ “ร่วมรับรู้ร่วมคิดร่วมสร้างและร่วมตัดสินใจ” ดังบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 หมวด 16 ว่า

ด้วยเรื่อง การปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 (1) ได้บัญญัติเรื่องการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง โดยประชาชน ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ รู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมือง โดยสุจริตที่แตกต่างกัน และให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้งและออกเสียงประชามติโดยอิสระ ปราศจากการ ครอบงำ (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2560 : 77) การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามกฎหมายบัญญัติจึงเป็น การเปิดโอกาสหรือส่งเสริมบทบาทของประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมนั้น ตามหลักเจตนารมณ์ของการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย

ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

1. บทบาทผู้นำทางการเมือง : บทบาทของผู้นำ (Leader Roles) ต่อยุทธศาสตร์การบริหารในยุค แห่งการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากบริบทของโลกในยุคโลกาภิวัตน์นับวันจะทวีความสลับซับซ้อนและมีความ ชุลมุนวุ่นวาย (Chaotic and Complexity) ตลอดจนจะมีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างมากมายและ รวดเร็วเกินที่จะไม่มีใครหรือมีกลไกใดสามารถจะคาดการณ์หรือทำนายล่วงหน้าอย่างถูกต้องแม่นยำได้ใน สถานการณ์ดังกล่าว ผู้นำองค์กร จำเป็นต้องไวต่อการรับรู้การเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น จะต้องเตรียมความ พร้อมและสร้างยุทธศาสตร์การบริหารที่มาจาก การหลอมรวมทั้ง 3 มิติสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับความก้าวหน้าหรือ ออความเสื่อมถอยขององค์กรเข้าเป็นเนื้อเดียวกันในลักษณะองค์รวมให้มากที่สุดปัจจัยหรือมิติดังกล่าว ได้แก่ 1) มิติด้านการบริหารความเปลี่ยนแปลง (Change Management) 2) มิติด้านการบริหารงาน (Task Management) และ 3) มิติด้านการบริหารคน (People Management) การจัดมิติทั้งสามให้คล้องจองกันซึ่ง เรียกว่า Aligning นั้น ในแต่ละบริบทผู้นำจะต้องจัดทำและเลือกใช้ยุทธศาสตร์การบริหารเป็นรายกรณีไป (สุ เทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2549 ; ญัฐนิษฐ์ เลิศเตชะสกุล, 2562) บทบาทของผู้นำด้านการเมืองในระดับชาติและ ท้องถิ่นนั้น นักการเมือง ถือว่าเป็นผู้นำทางการเมือง (Politician) ที่มีอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะและการ วิจัยสั่งการ โดยในกระบวนการนโยบายนั้นถือเป็นสิ่งสนับสนุนให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้ง ในมิติผู้ตามและมิติผู้ร่วมกำหนดนโยบายหนึ่งๆ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาสังคมชุมชนประเทศชาติบ้านเมือง

2. บทบาทกลุ่มผลประโยชน์และพรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์นั้นเป็นที่ยอมรับในสังคม ประชาธิปไตยว่า เป็นส่วนหนึ่งที่ขาดไม่ได้ในการพัฒนาการเมือง พฤติกรรมของกลุ่มผลประโยชน์จึงขึ้นอยู่กับ ลักษณะเงื่อนไขของระบบพรรคการเมือง (Party Systems) ความแตกต่างขั้นมูลฐานของหน้าที่ระหว่างพรรค การเมืองและกลุ่มผลประโยชน์คือพรรคจะเป็นผู้คัดเลือกแต่งตั้งผู้สมัครรับเลือกเพื่อตำแหน่งงานบริการ สาธารณะ รับผิดชอบในการปกครองประเทศ ริเริ่มนโยบายและปฏิบัติตามนโยบายสาธารณะ ส่วนในระยะที่ ไม่ได้เป็นรัฐบาลก็ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของพลเมืองในรัฐสภา ให้ความรู้ทางด้านการเมืองแก่ประชาชนในทุก ด้านและทุกสาขาซึ่งเป็นหน้าที่เฉพาะของพรรคการเมืองไม่ใช่หน้าที่ของกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มผลประโยชน์จะ เกี่ยวข้องก็แต่เพียงทางให้ความช่วยเหลือทางการเงิน เพื่อปฏิบัติการบางอย่างเกี่ยวกับการเมืองที่พรรค การเมืองร้องขอ กลุ่มผลประโยชน์บางกลุ่มนั้นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดอย่างมากกับพรรคการเมืองใหญ่ ๆ บาง

พรรค กลุ่มผลประโยชน์บางกลุ่มก็เป็นอิสระไม่ได้ขึ้นอยู่กับพรรคการเมือง หรือแม้แต่จะให้ความช่วยเหลือทางการเงิน หรือการประชาสัมพันธ์อื่นใด โดยมุ่งอยู่แต่เฉพาะการรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มอย่างแท้จริง ทั้งนี้ในมุมมองความเห็นของนักวิชาการเห็นได้ว่าความเกี่ยวพันกันระหว่างกลุ่มผลประโยชน์กับพรรคการเมืองนั้น มีอยู่มากทั้งที่เป็นไปในลักษณะที่กลุ่มผลประโยชน์อยู่เหนือพรรคการเมือง พรรคการเมืองอยู่เหนือกลุ่มผลประโยชน์ และในลักษณะที่ต่างฝ่ายต่างไม่ตกอยู่ใต้อิทธิพลของใคร นอกจากนั้นพรรคการเมืองยังต้องอาศัยกลุ่มผลประโยชน์บางกลุ่มในฐานะที่เป็นองค์การผนวก หรือแนวร่วมของพรรค ท้ายที่สุดกลุ่มผลประโยชน์นั้น ได้เข้ามามีส่วนได้เสียและมีบทบาทในการกำหนดนโยบายสาธารณะของรัฐบาล หรือของผู้บริหารประเทศในหลายกรณีในฐานะของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในสาขาอาชีพใดอาชีพหนึ่งโดยเฉพาะ (सानนท์ ด้านภักดี และคณะ, 2561) นอกจากนี้พรรคการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ยังมีบทบาทในการกระตุ้นให้ประชาชนสนใจการเมือง เป็นตัวกลางเชื่อมกับประชาชน และ อบต. ทำให้คนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง แจ้งข่าวสารความรู้ให้กับประชาชน สามารถประสานประโยชน์หรือความต้องการของประชาชนทำให้คนสนใจเข้ามาร่วม มีบทบาทในการกระตุ้นปลุกเร้า ให้ประชาชนเห็นความสำคัญประเด็นการพัฒนา ทำให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองกับ อบต.

การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชน

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) หมายถึง การกระทำใด ๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นโดยความเต็มใจ ไม่ว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ไม่ว่าจะมีการจัดอย่างเป็นระเบียบหรือไม่ และไม่ว่าจะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องกัน จะใช้วิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ เพื่อผลในการที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายของรัฐ หรือต่อการบริหารงานของรัฐ หรือต่อการเลือกผู้นำทางการเมืองของรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นไปในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติก็ตาม เพื่ออิทธิพลของกลุ่มการเมืองในการเลือกกำหนดบุคคลในวงการรัฐบาลหรือกอดันรัฐบาลให้กระทำตามที่พลเมืองผู้นั้นหรือกลุ่มนั้นต้องการ ตลอดจนมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐทั้งในการเมืองการปกครองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีลักษณะที่ร่วมกันสองประการ ได้แก่ 1) ต้องเป็นไปตามความสมัครใจและ 2) ต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้มีอำนาจ นอกจากนี้ กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต้องเป็นไปตามที่ระบบการเมืองและกฎหมายกำหนดให้กระทำได้ หรืออาจใช้วิธีการที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายก็ได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561) โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน กล่าวคือ การที่กลุ่มประชาชนหรือขบวนการที่สมาชิกของชุมชนกระทำการออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกันที่แสดงให้เห็น ถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วม และมีความต้องการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ซึ่งระดับการมีส่วนร่วมเรียงจากน้อยไปมาก ได้แก่ ระดับการให้ข้อมูลและรับรู้ การรับฟังความคิดเห็น การปรึกษาหารือ การร่วมวางแผน การร่วมปฏิบัติ และการควบคุมตรวจสอบโดยประชาชน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2563 : 2-4)

จากการทบทวนวรรณกรรมและสังเคราะห์ข้อมูล ได้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย การมีส่วนร่วมทางการเมืองเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร 2) ด้านการแสดงความคิดเห็น 3) ด้านการร่วมดำเนินการ 4) ด้านการตัดสินใจ และ 5) ด้านการติดตามตรวจสอบ ดังนี้

1. ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร คือ ข้อมูลข่าวสารการทำงาน เนื้อหาข่าวสารที่ประชาชนได้รับหรือสนใจได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านหน่วยงาน อบต. ผ่านการลงพื้นที่ทำโครงการหรือกิจกรรมของ อบต. ผ่านทางสมาชิก อบต. หรือ การประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ เช่น หอกระจายข่าว เสียงตามสายในหมู่บ้าน/ชุมชน ผ่านสื่อสังคมออนไลน์จาก อบต. เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ค ยูทูป แผ่นพับ โปสเตอร์ เป็นต้น

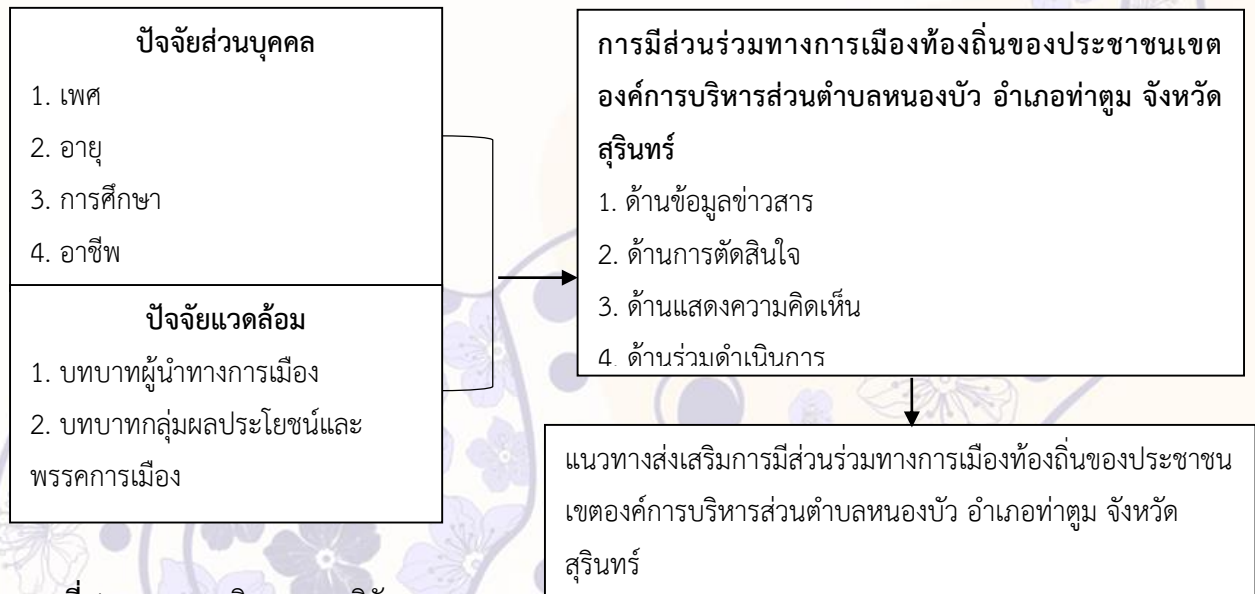
2. ด้านการแสดงความคิดเห็น คือ การร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ร่วมรับฟังคำปราศรัย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อสาธารณะหรือสื่อ ร่วมเสนอความคิดเห็นแผนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชนหรือโครงการ/กิจกรรมในเวทีประชาคม ร่วมสะท้อนปัญหาและแนวทางการแก้ไข ร่วมวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินการเลือกตั้งในหมู่บ้าน/ชุมชน ร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองโดยส่งข้อความทางกระทู้ต่าง ๆ ผ่านสื่อ เฟสบุ๊ค ทวิตเตอร์

3. ด้านการร่วมดำเนินการ คือ การเข้าร่วมในการดำเนินงานต่าง ๆ เช่น ร่วมออกแรง ร่วมบริจาคทรัพย์สินร่วมกิจกรรมเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาชุมชน ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งท้องถิ่น และชักชวนให้บุคคลอื่นไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ร่วมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง อบต. เข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ร่วมลงชื่อเพื่อเสนอเรื่องราวปัญหาหรือประชาพิจารณ์ ต่อท้องถิ่นหรือหน่วยงานรัฐ

4. ด้านการตัดสินใจ คือ การตัดสินใจทางการเมือง เช่น การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การร่วมลงประชามติยกมือในข้อเสนอของชุมชน สนับสนุนโครงการกิจกรรมพัฒนาชุมชน การยกร่างกฎหมาย/ข้อบัญญัติชุมชน การมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อความจำเป็นกับตัวเองและชุมชน และการร่วมตัดสินใจเชิงนโยบาย

5. ด้านการติดตามตรวจสอบ คือ การใช้งบประมาณของ อบต. การตรวจสอบงานจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. การตรวจสอบผลของความก้าวหน้าตามโครงการของ อบต. การเข้าร่วมชุมชนทางการเมืองประท้วงรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐติดตามและตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองที่ท่านเลือกเข้าไปว่าทำอะไรให้แก่ชุมชนและสังคม การจัดทำแผนพัฒนาตำบล การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง (ประชาคม) การตรวจรับงานโครงการที่ อบต. ดำเนินการ การเข้ารับฟังการประชุมสภา อบต. การเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา อบต.

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสม ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจจากแบบสอบถาม ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มตัวอย่าง ประชากรผู้อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 7,093 คน (ระบบสถิติทางการทะเบียนอำเภอท่าตูม, 2566) โดยมีกลุ่มตัวอย่าง 379 คน จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) และผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 5 คน

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

ลำดับที่	หมู่บ้าน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	หมู่ที่ 1 บ้านหนองบัว	896	48
2	หมู่ที่ 2 บ้านหนองบัว	708	38
3	หมู่ที่ 3 บ้านตลาดไทร	650	35
4	หมู่ที่ 4 บ้านดงเย็น	391	21
5	หมู่ที่ 5 บ้านโพนงอย	548	29
6	หมู่ที่ 6 บ้านไกลเสนียด	942	50
7	หมู่ที่ 7 บ้านไกลเสนียด	638	34
8	หมู่ที่ 8 บ้านกุดจับ	773	41
9	หมู่ที่ 9 บ้านม่วงมูล	714	38
10	หมู่ที่ 10 บ้านหนองบัว	450	24
11	หมู่ที่ 11 บ้านหนองกลาง	383	21
รวม		7,093	379

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม แบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า การแปลผล 5 ระดับ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ แล้วนำไปเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ซึ่งผ่านการทดสอบคุณภาพ โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา (Content validity) และการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .842

การเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้ การวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามเพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 379 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน โดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ภาคสนามในการจัดเก็บแบบสอบถาม และดำเนินการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา เสนอแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ จัดทำเป็นรูปแบบตารางสรุป และในท้ายที่สุดนำข้อมูลที่วิเคราะห์แล้วจัดทำเป็นองค์ความรู้ใหม่ พร้อมทั้งอภิปรายผลการวิจัยเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการศึกษา การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ มีกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 379 คน โดยการใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลในการศึกษาได้ครบตามจำนวน พบว่า สถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 59.9 เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 40.1 ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีช่วงอายุ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.9 มีการประกอบอาชีพอิสระและรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 24.3 และมีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 33.0 โดยมีผลการศึกษตามวัตถุประสงค์การวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	152	40.1
หญิง	227	59.9
2. อายุ		
18 – 25 ปี	50	13.2
26 – 30 ปี	60	15.8
31 - 40 ปี	80	21.1
41 - 50 ปี	41	10.8
51 – 60 ปี	83	21.9
มากกว่า 60 ปี	65	17.2
3. อาชีพ		
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานของรัฐ	44	11.6
เจ้าของกิจการ/ร้านค้า/ค้าขาย	42	11.1
พนักงานบริษัท/พนักงานร้านค้า	45	11.9

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพอิสระ/ธุรกิจส่วนตัว/รับจ้างทั่วไป	92	24.3
เกษตรกรกรรม/ปศุสัตว์/ประมง	148	39.1
อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	-	-

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. การศึกษา		
ประถมศึกษา	125	33.0
มัธยมศึกษาตอนต้น	54	14.2
มัธยมศึกษาตอนปลาย	44	11.6
ปวช./ปวส.	64	16.9
ปริญญาตรี	84	22.2
ปริญญาโทขึ้นไป	8	2.1
รวม	379	100.00

1. ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว

ผลวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.67, S.D.=0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทั้ง 2 ด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยบทบาทผู้นำทางการเมือง ($\bar{X}$ = 3.78, S.D.=0.65) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ บทบาทกลุ่มผลประโยชน์และพรรคการเมือง ($\bar{X}$ = 3.59, S.D.=0.66) ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ในภาพรวม (n = 379)

ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
1. บทบาทผู้นำทางการเมือง	3.78	0.65	มาก	1

2. บทบาทกลุ่มผลประโยชน์และพรรคการเมือง	3.59	0.66	มาก	2
เฉลี่ย	3.67	0.60	มาก	-

2. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอนำทมูม จังหวัดสุรินทร์

ผลวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอนำทมูม จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.84, S.D. = 0.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X}$ = 3.49, S.D. = 0.82) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการร่วมตัดสินใจ ($\bar{X}$ = 3.03, S.D. = 0.90) ด้านการแสดงความคิดเห็น ($\bar{X}$ = 2.94, S.D. = 0.82) ด้านการร่วมดำเนินการ ($\bar{X}$ = 2.84, S.D. = 0.85) และด้านการติดตามตรวจสอบ ($\bar{X}$ = 2.39, S.D. = 0.95) ตามลำดับ โดยระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ตามลำดับ ปรากฏดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ในภาพรวม (n = 379)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
1. ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	3.49	0.82	ปานกลาง	1
2. ด้านการแสดงความคิดเห็น	2.94	0.82	ปานกลาง	3
3. ด้านการร่วมดำเนินการ	2.84	0.85	ปานกลาง	4
4. ด้านการร่วมตัดสินใจ	3.03	0.90	ปานกลาง	2
5. ด้านติดตามตรวจสอบ	2.39	0.95	น้อย	5
เฉลี่ย	2.84	0.72	ปานกลาง	-

3. แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอนำทมูม จังหวัดสุรินทร์ ควรจัดกิจกรรมหรือเวทีด้านการเมืองเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสาร รับทราบข้อมูลผลงานของผู้นำท้องถิ่น รับฟังนโยบายการพัฒนาแก้ปัญหาของชุมชน และการดำเนินงานต่าง ๆ ของเวทีการเมืองระดับท้องถิ่น จัดทำสื่อออนไลน์ สื่อโทรทัศน์ เสียงตามสาย

วิทยุชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมเป็น
คณะกรรมการและตรวจสอบ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. จากผลวิจัยพบว่า ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขต
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าทั้ง 2 ด้านมีค่าเฉลี่ย
อยู่ในระดับมาก โดยบทบาทผู้นำทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ บทบาทกลุ่มผลประโยชน์และ
พรรคการเมือง สอดคล้องกับงานวิจัย สมชาย ภคภาสนวิวัฒน์ ไชยา ยิ้มวิไล สุรชัย ศิริไกร (2561) ผลวิจัย
พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการ
ดำเนินงานตามภารกิจหลักขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดภาคกลางโดยรวม มีจำนวน 7 ตัวแปร
โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยรวมมากที่สุด 3 ลำดับแรกได้แก่ ปัจจัยคุณลักษณะภาวะผู้นำ ปัจจัยผลประโยชน์และ
สิ่งแลกเปลี่ยน และปัจจัยการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง สอดคล้องกับงานวิจัย เรืองเดช สุวรรณวิจิตร (2558)
ที่ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวังหว่า
อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยการรับรู้ข่าวสาร ปัจจัยภาวะผู้นำของบุคคล และ
ปัจจัยส่วนบุคคล (อายุ และระดับการศึกษา) มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างมี
นัยสำคัญ ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จึงมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมบทบาทของผู้แทน
เพื่อให้ผู้แทนซึ่งทำหน้าที่แทนประชาชนได้เข้าใจปัญหาและความต้องการของประชาชน การเข้ามามีส่วนร่วม
ทางการเมืองไม่ใช่เฉพาะเป็นการเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการควบคุม
ตรวจสอบ ติดตามการทำงานของรัฐบาล หน่วยงานของรัฐ รวมทั้งมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาลใน
นโยบายการบริหาร ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของ
ประชาชน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2566 : 2)

2. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว
อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่
ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในด้านรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยสูง
ที่สุด รองลงมา คือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการร่วมดำเนินการ ด้านการแสดงความคิดเห็น และด้านการติดตาม
ตรวจสอบ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยวัชรมน จันรอง (2564) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับ
ท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเล่า อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า
1) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเล่า อำเภอ

เมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัย อุไรวรรณ เพชรแอน (2567) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการติดต่อเจ้าหน้าที่รัฐ รองลงมาคือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการติดตามข่าวสารการเมือง ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะและกิจกรรมของพรรคการเมือง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอนำทม จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยขอเสนอเป็นประเด็นเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปศึกษาหรือนำไปใช้ ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอนำทม จังหวัดสุรินทร์ ควรให้ความสำคัญกับประชาชนให้มากกว่านี้ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับนโยบายของพรรคการเมือง และนักการเมืองท้องถิ่น และการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
2. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอนำทม จังหวัดสุรินทร์ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบายของระดับพรรคการเมือง นักการเมืองท้องถิ่นไม่ควรมองประชาชนเป็นเพียงผู้รับผลประโยชน์จากนโยบายการหาเสียงเท่านั้น
3. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอนำทม จังหวัดสุรินทร์ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ติดตามการลงคะแนนในคูหาเลือกตั้ง และการหาเสียงของนักการเมืองท้องถิ่น เนื่องจากการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงความเคลื่อนไหวทางการเมืองยังไม่ครอบคลุมในเชิงพื้นที่
4. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอนำทม จังหวัดสุรินทร์ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองมากขึ้น และเปิดช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เพิ่มขึ้น รวมถึงเปิดโอกาสให้ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างเป็นอิสระ ไม่ควรปิดกั้นในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในทุกเรื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายระดับพรรคการเมืองและนโยบายอื่น ๆ
2. ประชาชนควรได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายของพรรคการเมือง นักการเมืองท้องถิ่น และการเลือกตั้ง
3. ประชาชนควรได้ติดตามการลงคะแนนในคูหาเลือกตั้ง และการหาเสียงของนักการเมืองท้องถิ่นมากขึ้น
4. ประชาชนควรได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างเป็นอิสระเกี่ยวกับการเมืองโดยผ่านช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมที่ส่งผลในการพัฒนาด้านสังคมและเศรษฐกิจ
2. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมที่ส่งผลในการพัฒนาด้านวัฒนธรรม ประเพณี และค่านิยม
3. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา

เอกสารอ้างอิง (References)

- ชนาธิป ธาระรัช และ ภัครดา ฉายอรุณ. (2560). “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน”. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 28(2) : 107-116.
- ณัฐนรินทร์ เลิศเดชะสกุล. (2562). บทบาทผู้นำทางการเมืองภาคประชาสังคม : กรณีศึกษา นายพิภพ ธงไชย วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม.
- ณัฐสุวัชร เล็งกิ่ง. (2560). การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองไม้แดง อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญเสริม นาคสาร. (2548). ศาสตร์รัฐธรรมนูญไทยต่างจากศาสตร์รัฐธรรมนูญอื่นและศาสตร์รัฐธรรมนูญของต่างประเทศอย่างไร. กรุงเทพฯ : สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- วัชรมน จันรอง. (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเล่า อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย
- เรืองเดช สุวรรณวิจิตร. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวังห้ว อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560. (6 เมษายน 2560). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก.
- สมชาย ภคภาสนวิวัฒน์ ไชยา ยิ้มวิไล สุรชัย ศิริไกร. (2561). “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานตามภารกิจหลักขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดภาคกลาง.” วารสาร บัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. 16(1) : 41-54.
- सानนท์ ด่านภักดี และคณะ. (2561, กรกฎาคม-ธันวาคม). พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง Soft Power, Innovations and AI for Local Development, Creative Economy and Sustainability. (SILDCEs)

ในประเทศไทย. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง. 7(2) : 377-392.

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2549). ภาวะผู้นำ (Leadership). สืบค้นจาก <http://suthep.crru.ac.th>

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ :
สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2554). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. กรุงเทพฯ :
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2563). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. กรุงเทพฯ :
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

อุไรวรรณ เพชรแอน. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัด
พิษณุโลก. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์. 9(1)(มกราคม-กุมภาพันธ์ 2567) : 319-331.

A. H. Maslow, **Motivation and Personality**. New York : Harper & Row Publishing, 1954 : 154

John D. Montgomery and William J. Siffin. (1966). **Approaches to Development : politics, Administration and Change**. New York : McGraw Hill Book Company.

Lucian W. Pye. (1966). **Aspects of Political Development**. Boston : Little, Brown.

Samuel Huntington and Jorge I. Domínguez. (1975). **Political Development : in the handbook of the political science : Macvopolitical theory**, ed. Fred Greenstein and Nelson Polsby. Reading, Mass : Addison- Wesley.

Samuel P. Huntington. (1969). **Political Order in Changing Societies**. Second edition.
Connecticut : Yale University Press.

Stephenson Jr., “The Policy and Premises of Urban Development Action program implementation : A Comparative Analysis of the Carter and Reagan Presidencies”,
The Journal of the Urban Affairs Association. 9(1) : (March 1987).

Taro Yamane. (1973). **Statistic : an introductory analysis**. New York : Harper and Row.

การพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยของบุคลากรสายสนับสนุน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์

RESEARCH TITLE “DEVELOPMENT OF DEMOCRATIC CITIZENSHIP OF SUPPORT
PERSONNEL AT BOROMARAJONANI COLLEGE OF NURSING, SURIN”

กฤตวรรณ รุจิตร*¹ ศศิธร ศูนย์กลาง² และจิรายุ ทรัพย์สิน³

Krittawan Roojit

^{1, 2, 3}สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Political Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University, Thailand

*Corresponding Author E-mail : kritawan@gmail.com

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยของบุคลากรสายสนับสนุนวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ คือ เจ้าหน้าที่สายสนับสนุน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์จำนวน 41 คน ซึ่งนำแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติการทดสอบแบบ t-test โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่าง 41 คน คือ 1) บุคลากรสายสนับสนุน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ มีระดับการพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยของบุคลากรสายสนับสนุน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) เปรียบเทียบการพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยของบุคลากรสายสนับสนุน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล บุคลากรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพบุคคล ประสบการณ์ทำงาน รายได้ต่อเดือน สุรินทร์ มีการพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยของบุคลากรสายสนับสนุนแตกต่างกัน และเสนอแนวทางการพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยของบุคลากรสายสนับสนุนโดยรวมแตกต่างกัน นอกจากนี้ ระดับความต้องการด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองการปกครอง ด้านกฎหมายและกฏกติกา มีการพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยของบุคลากรสายสนับสนุน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์

คำสำคัญ (Keywords) : การพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตย, บุคลากรสายสนับสนุน

Abstract

The objectives of this research study are 1) to study the level of democratic citizenship development of support staff at Boromarajonani College of Nursing, Surin. The sample group in this research is support staff. Boromarajonani College of Nursing Surin, a total of 48 people, who used questionnaires as a tool to collect data. Statistics used in the analysis include mean and standard deviation, percentage, frequency, and test assumptions using t-test statistics by selecting specific samples. During quantitative research Quantitative Research uses survey research using questionnaires and qualitative research, including in-depth interviews with key informants.

The research results found that The sample group was 41 people: 1) support personnel Boromarajonani College of Nursing, Surin has a high level of democratic citizenship development among support personnel. Overall, it is at a high level. 2) Compare the development of democratic citizens of support personnel. Classified according to personal factors Personnel with gender, age, education level, personal status, work experience Monthly income Surin has civic development. The democracy of support personnel is different. and propose guidelines for the development of democratic citizenship for support personnel as a whole. In addition, the level of need for responsibility towards oneself and society, economics, politics and governance. Laws and regulations There is development of democratic citizenship among support personnel. Boromarajonani College of Nursing, Surin

Keywords: development of democratic citizens, support personnel

บทนำ (Introduction)

ประเทศไทยปกครองโดยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตั้งแต่ปี พ.ศ. 25475 ปัจจุบันประเทศไทยมีการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ให้ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการปกครอง และตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งมีการกำหนดกลไกสถาบันทางการเมืองทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร ให้มีดุลยภาพและ ประสิทธิภาพ รวมทั้งให้สถาบันศาลและองค์กรอิสระอื่น สามารถปฏิบัติ หน้าที่ได้โดยสุจริตเที่ยงธรรม การพัฒนาการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ต้องพัฒนาโครงสร้างทางการเมืองการปกครองให้เป็นประชาธิปไตย พัฒนาให้สังคมปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย และจะต้องกำหนด โครงสร้างทางการเมือง การปกครองให้เป็นไปตามปรัชญาและหลักการ ประชาธิปไตยอย่างครบถ้วน รวมทั้งต้องเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง

แบบประชาธิปไตย ทั้งนี้วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง แบบแผน ทักษะและพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองและองค์การการเมือง ซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการหล่อหลอม ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองที่ ถ่ายทอดสืบเนื่องกันมาทั้งทางตรงและทางอ้อม

การพัฒนาทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จะต้องเริ่มต้นด้วยระบบการเมืองที่จะส่งเสริมการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและ สังคม เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ ระบบการเมือง ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการควบคุม กำกับ ตรวจสอบการดำเนินงานของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ระบบการเมืองดังกล่าวจึงจะถือว่าเป็น “ระบอบประชาธิปไตย” ที่แท้จริงพร้อมกันนี้ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม จะต้องเปิดโอกาสให้ ประชาชนได้แสดงทัศนะและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง มีส่วนร่วม ในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เพื่อเป็นการช่วยให้รัฐบาลมีความรอบคอบในการบริหารประเทศ และสอดคล้องตรงกับความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นการควบคุมการบริหารประเทศอีกทางหนึ่งด้วย (กลุ่มงานผลิตเอกสาร, สำนักประชาสัมพันธ์, สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2557)

ความเป็นพลเมือง (Citizenship) เป็นคำที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้ไม่ใช่เพียงแต่มีรัฐธรรมนูญที่ดีเท่านั้น แต่ประชาชนจะต้องเป็น “พลเมือง” ตามระบอบประชาธิปไตยด้วย (วารสารธรรมสาร, 2554) กล่าวคือมีสมาชิกของสังคมที่ใช้สิทธิ เสรีภาพโดยมีความรับผิดชอบ เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพกติกา ในนานาประเทศ อาทิ ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศเยอรมนีจัดให้มีการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) ขึ้นมาและประสบความสำเร็จในการสร้างพลเมือง จนเป็นตัวอย่างให้กับประเทศต่าง ๆ และปัจจุบันการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองได้กลายเป็นปัจจัยความสำเร็จในการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ประเทศไทยจัดว่าพัฒนากระบวนการประชาธิปไตย มาร่วม 80 ปี แต่ยังคงมีปัญหาของการถอยกลับไปสู่ยุคที่เรียกว่าขาดความเป็นประชาธิปไตย ด้วยเหตุผลมากมาย อย่างไรก็ตาม หากประชาธิปไตยมีความเป็นพลเมืองในแนวคิดที่จะช่วยให้ประเทศ พัฒนาประชาธิปไตยไปอย่างสันติได้น่าจะก่อผลต่อการสร้างความก้าวหน้าของกระบวนการ ประชาธิปไตยมากขึ้น (ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ, 2555 : 4)

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ เป็นสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทางด้านพยาบาลชั้นนำของกระทรวงสาธารณสุข สร้างกำลังคนด้านสุขภาพ เพื่อชุมชนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และมีแผนการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานงานของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ เกิดจากความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรทุกกลุ่มจัดทำขึ้น โดยมุ่งหวังให้แผนฉบับนี้สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ตามสมดุล (Balance score card) และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของวิทยาลัยฯ ซึ่งเป็นแนวทางให้บุคลากรในองค์กรใช้เป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินงาน สร้างสรรค์ผลงาน ตลอดจนเป็นคู่มือและทิศทางในการปฏิบัติงาน การประสานงาน การตรวจสอบและควบคุมงานของตนเองให้สำเร็จตามตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นผลงานและความสำเร็จของทุกคน อันจะส่งผลการบรรลุวิสัยทัศน์การเป็นสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำที่มุ่งมั่นผลิตบัณฑิต (แผนปฏิบัติการ

ประจำปีงบประมาณ 2567 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก) ได้กำหนด พันธกิจ 5 ข้อ ประกอบด้วย พันธกิจที่ 1 ผลิตบัณฑิตพยาบาล พันธกิจที่ 2 วิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ พันธกิจที่ 3 บริการวิชาการแก่สังคม พันธกิจที่ 4 ทะนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม พันธกิจที่ 5 บริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลสู่การเป็นสถาบันชั้นนำ โดยพันธกิจที่ 5 บริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลสู่การเป็นสถาบันชั้นนำ ได้มีนโยบายด้านการบริหารการบริการงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา (ทุกงานต้องมีwork flow การปฏิบัติงานที่ทุกคนในองค์กรรับรู้) จัดทำเป็นคู่มือการปฏิบัติงาน 2. บริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ 3. ให้ความสำคัญกับบุคลากรและนักศึกษาทุกคน โดยรับข้อร้องเรียนเรื่องการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบและการละเว้นการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของอาจารย์ เจ้าหน้าที่และนักศึกษา 4. เร่งรัดการพัฒนากระบวนข้อมูล เทคโนโลยีสารสนเทศ ให้มีสมรรถนะสูง เพื่อการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ 5. สร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษา โดยจัดสวัสดิการ ที่เพียงพอ เหมาะสม รวมทั้งการส่งเสริมการดำเนินชีวิตโดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม ความเอื้ออาทร ความสามัคคี มีการทำงานเป็นทีม บนพื้นฐานความพอเพียง และยกย่องเชิดชูคนดี

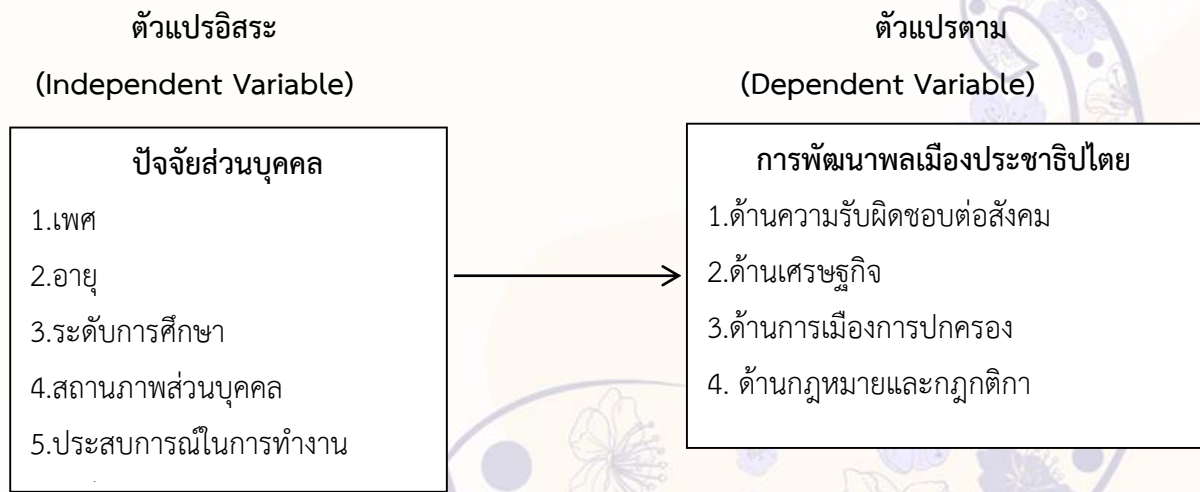
ผู้วิจัยต้องการศึกษาเกี่ยวกับ “การพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยของบุคลากรสายสนับสนุนวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยของบุคลากรสายสนับสนุนวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยของบุคลากรสายสนับสนุนวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยของบุคลากรสายสนับสนุน และเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยของบุคลากรสายสนับสนุนวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย(Research Objectives)

เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยของบุคลากรสายสนับสนุนวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์

กรอบแนวคิดในการวิจัย (ถ้ามี)

จากการทบทวนวรรณกรรมและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยบังเกิดความคิดเพื่อการวิจัย จึงได้สร้างกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) เพื่อการวิจัย ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ทบทวนวรรณกรรม

การพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตย

การพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยในระดับช่วงชั้นประถมศึกษาไว้ว่า ในระดับชั้นประถมศึกษาควรให้เรียนรู้เข้าใจและรับรู้ทัศนคติที่แตกต่าง และสามารถปฏิบัติตนได้ตามบทบาทหน้าที่และอธิบายความคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รวมไปถึงมีค่านิยมของสังคมประชาธิปไตยที่เคารพความแตกต่างตระหนักต่อการมีส่วนร่วมอย่างเข้าใจในการอยู่ร่วมกันในชุมชนและสังคม เป็นไปตามวิถีประชาธิปไตย ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้จึงต้องให้ผู้เรียนเกิดการสืบค้นข้อมูล มีการทำงานเป็นกลุ่ม ได้แสดงความคิดเห็นและความคิดสร้างสรรค์ประกอบกับบทบาทของผู้สอนต้องมีบทบาทที่ต้องเสริมสร้างบรรยากาศความเป็นประชาธิปไตยที่ต้องเคารพในความคิดของผู้เรียน ยอมรับในความแตกต่างที่หลากหลายของผู้เรียน รู้จักการใช้หลักของเหตุผลทางปัญญาในการแก้ปัญหาในชั้นเรียนและต้องเน้นที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนผู้เรียนต้องมีบทบาทเป็นผู้ที่มีความกล้าแสดงความคิดเห็น และยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างจากการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนดังกล่าวนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมบรรยากาศของการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย (ถวิลวดี บุรีกุล และคนอื่น ๆ 2558 : 159 ; ปรีชา ศิลาชัย)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยของบุคลากรสายสนับสนุนวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์” ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัย วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) คือใช้การศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative research) ร่วมการศึกษาเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยผู้วิจัยมีวิธีการศึกษาดังต่อไปนี้โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากรกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ บุคลากรสายสนับสนุน ที่มีอายุตั้งแต่ 21-60 ปี ในเขตพื้นที่วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ จำนวน 41 คน (งานทรัพยากร ข้อมูล ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โดยเลือก บุคลากรสายสนับสนุน โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 41 คน

2. การสุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) ดังนี้

2.1 ขั้นตอนที่ 1 แบ่งกลุ่มประชากรตามช่วงอายุ ทั้งหมด 41 คน เป็น 4 ช่วงอายุ ประกอบด้วย ตั้งแต่ช่วงอายุ, 20 – 29 ปีบริบูรณ์, 30 – 39 ปีบริบูรณ์, 40 – 49 ปีบริบูรณ์ และ 50 ปี ขึ้นไป

2.2 ขั้นตอนที่ 2 จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นสัดส่วน โดยพิจารณาจากจำนวนบุคลากร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีลักษณะกระจาย ให้สัมพันธ์กับสัดส่วนบุคลากร ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับที่	ช่วงอายุ	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	ช่วงอายุ 20 - 29 ปีบริบูรณ์	4	9.8
2	ช่วงอายุ 30 – 39 ปีบริบูรณ์	16	39.0
3	ช่วงอายุ 40 – 49 ปีบริบูรณ์	12	29.3
4	ช่วงอายุ 50 ปีบริบูรณ์	9	22.0
	รวม	41	100

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาที่ใช้ศึกษา การพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยของบุคลากรสายสนับสนุน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ ได้ศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎี แนวปฏิบัติและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สังเคราะห์ข้อมูลได้ตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ คุณลักษณะส่วนบุคคล

คุณลักษณะส่วนบุคคล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ประสบการณ์ในการทำงาน และรายได้ต่อเดือน

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

การพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยของบุคลากรสายสนับสนุนวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ ได้แก่ การพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตย ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองการปกครอง และด้านกฎหมายและกฎกติกา

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยร่างขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม แบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า การแปลผล 5 ระดับ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับระดับการพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยของบุคลากรสายสนับสนุนวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นการพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยของบุคลากรสายสนับสนุนวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์แล้วนำไปเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ซึ่งผ่านการทดสอบคุณภาพ โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา (Content validity) และการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้ การวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามเพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 41 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ภาคสนามในการจัดเก็บแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตัวเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จัดทำนำเสนอข้อมูลเป็นรูปแบบตารางสรุปและเขียนอธิบายและในท้ายที่สุดนำเสนอข้อมูลที่วิเคราะห์แล้วจัดทำเป็นองค์ความรู้ใหม่ พร้อมทั้งอภิปรายผลการวิจัยเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย(Research Results)

สถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 31 คน (24.4%) ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 30-39 ปี จำนวน 16 คน (ร้อยละ 39) ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 39 คน (ร้อยละ 95.1) สถานภาพสมรส จำนวน 19 คน (ร้อยละ 46.3) ประสบการณ์ในการทำงาน 10 -20 ปี จำนวน 14 คน (ร้อยละ 34.1) มีรายได้ต่อเดือนอยู่ที่ 10,000-15,000 บาท จำนวน 16 คน (ร้อยละ 39) รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	10	24.4
หญิง	31	75.6
2. อายุ		
ช่วงอายุ 20 – 29 ปี	4	9.8
ช่วงอายุ 30 – 39 ปี	16	39.0
ช่วงอายุ 40 – 49 ปี	12	29.3
ช่วงอายุ 50 ปี ขึ้นไป	8	19.5
3. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	39	95.1
ปริญญาโท	2	4.9
ปริญญาเอก	-	-
4. สถานภาพ		
สมรส	19	46.3
โสด	15	36.6
หม้าย	6	14.6
หย่าร้าง	1	2.4
หม้าย (หย่าร้าง)		
5. ประสบการณ์ทำงาน		
ต่ำกว่า 5 ปี	5	12.2
5 -10 ปี	11	26.8
10 – 20 ปี	14	34.1
20 ปี ขึ้นไป	11	26.8
6. รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท	1	2.4
10,000 - 15,000 บาท	16	39.0
15,001 - 20,000 บาท	9	22.0
20,001 – 30,000 บาท	8	19.5

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
30,0001 บาท ขึ้นไป	7	17.1

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1. การพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตย

ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรสายสนับสนุน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.58, S.D. = .421) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มี ด้านกฎหมายและกฏกติกา ($\bar{X}$ = 4.69, S.D. = .418) เป็นด้านที่มีระดับมากที่สุด ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = .406) เป็นด้านที่มีระดับมากที่สุด ด้านการเมืองการปกครอง ($\bar{X}$ = 4.55, S.D. = .473) และด้านเศรษฐกิจ เป็นด้านที่มีระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = .567) ตามลำดับ ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับระดับการพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยของบุคลากรสายสนับสนุน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ 4 ด้าน โดยภาพรวม จำแนก ตามรายด้าน

(n = 41)

การพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยของบุคลากร สายสนับสนุน วิทยาลัยพยาบาล บรมราชชนนี สุรินทร์	$\bar{X}$	S.D.
1.ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม	4.67	.406
2.ด้านเศรษฐกิจ	4.40	.567
3.ด้านการเมืองการปกครอง	4.55	.473
4.ด้านกฎหมายและกฏกติกา	4.69	.418
ภาพรวม	4.58	.421

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยของบุคลากรสายสนับสนุนวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ทั้ง 4 ด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านกฎหมายและกฏกติกา เป็นด้านที่มีระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม รองลงมา ด้านการเมืองการปกครอง และสุดท้ายคือ ด้านเศรษฐกิจ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของกุลวดี คูเมือง (2563) ที่ศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยโดยการเรียนรู้แบบโครงงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการเรียนรู้แบบโครงงาน ภาพรวมจากการประเมินตนเอง คุณลักษณะของพลเมืองดีของนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 91.11 และที่ไม่มีคุณลักษณะคิดเป็นร้อยละ 8.89 2) พฤติกรรมการท างานกลุ่มการเรียนรู้แบบโครงงาน ระดับดี' ค่าเฉลี่ย 3.43) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 16.245^*$, Sig. = .000) 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบโครงงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.59$, S.D. = 0.49) และสอดคล้องกับงานวิจัยสุวรรณ จุลมั่ง (2564) ที่ศึกษาการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน(สช.) ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 พบว่า มีระดับความเป็นพลเมืองดีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. แนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 ได้แก่ 1) แนวทางการกำหนดนโยบาย/กลยุทธ์ ประกอบด้วย 4 แนวทางย่อย 2) แนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีประกอบด้วย 8 แนวทางย่อย 3) แนวทางการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 4 แนวทางย่อย และ 4) แนวทางการพัฒนาครูผู้สอนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีให้แก่ผู้เรียน ประกอบด้วย 3 แนวทางย่อย 3. ผลการประเมินแนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 ตามกรอบมาตรฐานการประเมิน พบว่า ในภาพรวมมีคุณภาพในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาจำแนกรายด้าน พบว่า สูงสุด คือ ด้านอรรถประโยชน์

ข้อเสนอแนะการวิจัย(Research Suggestions)

ในการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การสร้างการตรวจสอบผลกระทบ ประชาธิปไตยในพลเมืองมีการกระจายอำนาจและส่งผลต่อการตัดสินใจของบุคลากรสายสนับสนุนในวิทยาลัย การนำผลวิจัยไปใช้ควรรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากนโยบายหรือมาตรการที่นำมาปรับใช้ นำข้อมูลเหล่านี้ไปพัฒนาแผนการปรับปรุงเพื่อลดผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์และเสริมสร้างประชาธิปไตยที่มีความเชื่อมั่นในบุคลากรสายสนับสนุน

1.2 การสร้างความตระหนัก การฝึกอบรมและการแสดงผลวิจัยต่อบุคลากรสายสนับสนุนเกี่ยวกับความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการมีส่วนร่วมในการสร้างนโยบายจะช่วยเสริมสร้างความตระหนักและความเข้าใจที่ดีขึ้นในวิธีการเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการนี้

1.3 การสร้างโครงสร้างการสนับสนุน สร้างโครงสร้างที่ชัดเจนสำหรับการสนับสนุนและการส่งเสริมให้กับบุคลากรที่มีความสนใจและมีความสามารถในการเข้าร่วมในกระบวนการการตัดสินใจและการพัฒนานโยบาย การสร้างพื้นที่สำหรับการสนับสนุนและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.4 การติดตามและประเมินผล สร้างกระบวนการติดตามและการประเมินผลเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ของการนำผลวิจัยไปใช้ นำข้อมูลการประเมินผลเหล่านี้มาใช้ในการปรับปรุงแผนการทำงานในอนาคตและเพื่อให้การนำแนวทางดังกล่าวไปใช้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาความต้องการและปัญหาที่มีอยู่อย่างลึกซึ้ง การศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการและปัญหาที่บุคลากรสายสนับสนุนในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีเผชิญอยู่จะช่วยให้การวิจัยมีการนำเสนอที่ตรงใจและมีประสิทธิภาพ

2.2 การศึกษาเกี่ยวกับวิธีการใหม่ๆ การค้นคว้าและศึกษาวิธีการใหม่ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตย เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการสนับสนุนให้กับบุคลากรสายสนับสนุน

2.3 การสร้างโปรแกรมหรือกิจกรรมการพัฒนาบุคลากร การวิจัยเกี่ยวกับวิธีการสร้างโปรแกรมหรือกิจกรรมการพัฒนาบุคลากรที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างทักษะและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการมีส่วนร่วมในการสร้างนโยบาย

2.4 การสร้างชุมชนการเรียนรู้ การสร้างชุมชนการเรียนรู้ภายในวิทยาลัยที่สนับสนุนและกระตุ้นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างบุคลากรสายสนับสนุน

เอกสารอ้างอิง (References)

กลุ่มงานผลิตเอกสาร, สำนักประชาสัมพันธ์, สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2557). **การพัฒนา**

การเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

กุลวดี คูเมือง. (2563). **ที่ศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยโดยการเรียนรู้แบบโครงการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.**

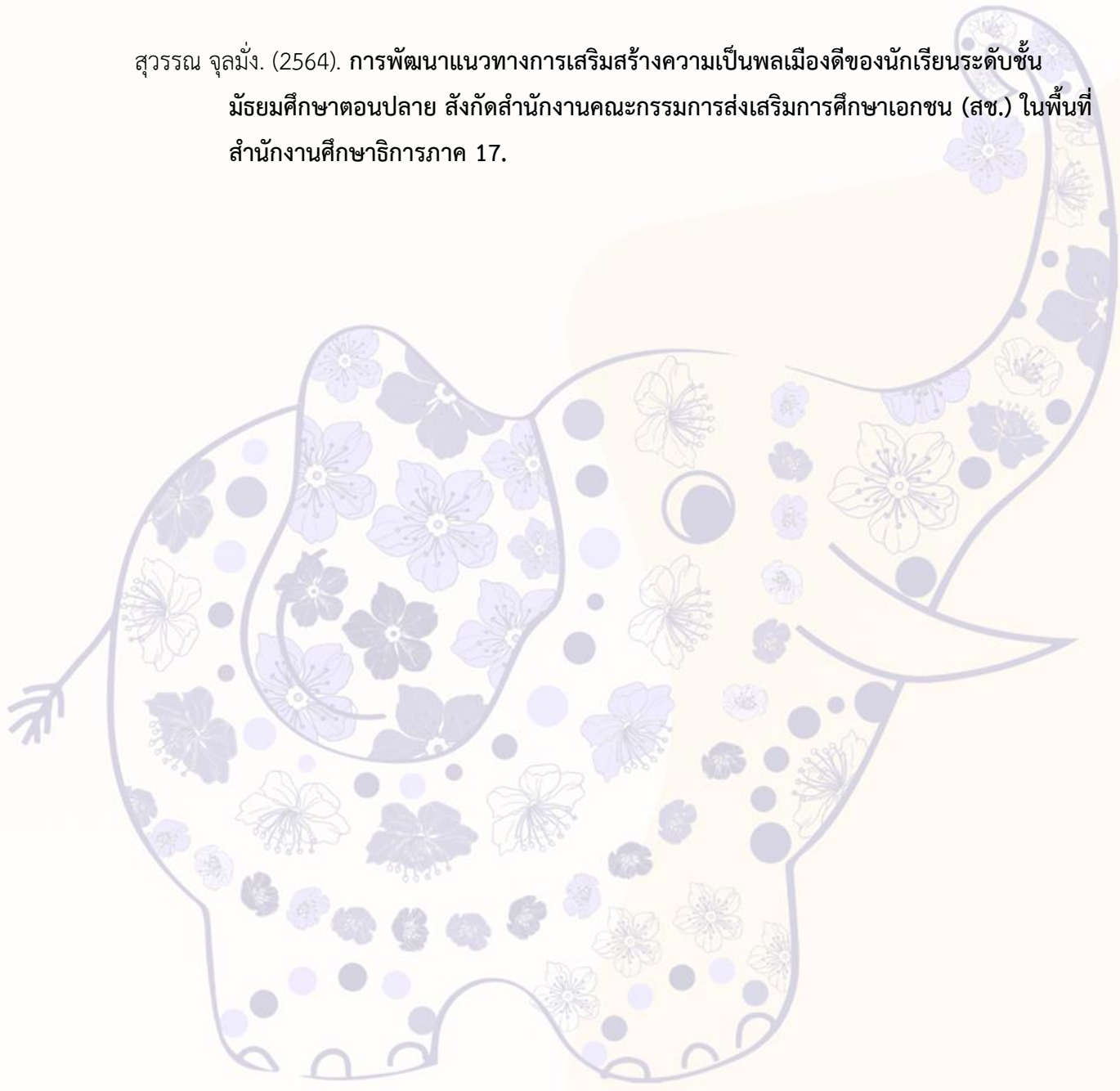
ถวิลวดี บุรีกุล รัชวดี แสงมทะหมัด และคณะ. (2555). **ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย (Citizenship in Thailand).**

วารกรณ์ สามโกเศศ, (2554). **การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง,** มติชน ฉบับวันที่ 3 มี.ค. 2554.

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์. (2565-2567). **แผนยุทธศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ 2565-2567.** สุรินทร์ : วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี.

สุวรรณ จุลมั่ง. (2564). การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนระดับชั้น
มัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ในพื้นที่
สำนักงานศึกษาธิการภาค 17.

การสังเคราะห์กรอบแนวคิดพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชนที่ส่งผลต่อการเมือง “Hybrid Warfare” เขตพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

POLITICAL BEHAVIOR OF YOUTH THAT AFFECTS POLITICS, “HYBRID WARFARE”, MUEANG DISTRICT, SURIN PROVINCE

ชัชฤทธิ์ อินสว่าง¹ จิรายุ ทรัพย์สิน¹ และ วันชัย สุขตาม¹

¹นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

^{2,3}อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา พฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชนที่ส่งผลต่อการเมือง “Hybrid Warfare” เขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและสังเคราะห์กรอบแนวคิดพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชนที่ส่งผลต่อการเมือง “Hybrid Warfare” จากหนังสือ บทความ วิชาการ งานวิจัย เอกสารเชิงนโยบาย เอกสารทางราชการ ข้อมูลจากแหล่งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เว็บไซต์ และสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงเอกสารตามแนวทางของ Scott (1990: 2006) ศึกษาข้อมูลจากรวบรวมที่ เกี่ยวข้องประกอบด้วย 1) วรรณกรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชน จำนวน 6 ฉบับ 2) วรรณกรรมเกี่ยวกับการเมืองรูปแบบ “Hybrid Warfare” จำนวน 7 ฉบับ ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชนในยุคปัจจุบันนั้นมีแนวโน้มที่จะเอนเอียงเข้าสู่ การเมืองรูปแบบ “Hybrid Warfare” หรือ การเมืองรูปแบบสงครามผสมผสาน คือภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เป็นการผสมผสานระหว่าง สงครามรูปแบบต่างๆ ทั้งสงครามรูปแบบเดิม สงครามรูปแบบใหม่ สงครามรูปแบบอื่นๆ ทำให้เป็น สงครามแบบเบ็ดเสร็จ มีความซับซ้อนใน รูปแบบ ลักษณะ วิธีการ ที่เชื่อมโยงกับปัจจัยการเปลี่ยนแปลงของสังคม มีเป้าหมายหลักคือการสร้างความไม่มั่นคง ความไม่สมดุล ทั้งการโจมตี ก่อวิน และสร้างความแตกแยก ในสังคมการเมือง ซึ่งเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชนเป็นอย่างมากคือ การใช้งาน เทคโนโลยีสารสนเทศด้านต่างๆ ทั้งการเรียนรู้ การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร และการดำเนินชีวิตอื่นๆ สามารถแบ่งออกเป็น 4 มิติ โดย แต่ละมิติ มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) มิติทางสังคมและวัฒนธรรม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ บทบาทของเยาวชน, สภาพแวดล้อมทางสังคม, ทัศนคติและความเชื่อ, และอัตลักษณ์ตัวบุคคล 2) มิติการเข้าถึงเทคโนโลยี ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ การใช้งานสื่อสารสนเทศ, การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร, การมีส่วนร่วมทางการเมืองสมัยใหม่ และการเชื่อมโยงกับองค์กรและกลุ่มอื่นๆ 3) มิติการกล่อมเกลามาจากสังคม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ กระบวนการทางสังคม, บทบาทของ

สถาบัน, การเบี่ยงเบนจากเสปสื้อ และการแสดงออกทางการเมือง 4) มิติรูปแบบภัยคุกคาม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ ด้านองค์ประกอบของ “Hybrid Warfare”, รูปแบบการใช้สื้อเป็นอาวุธ, สถานการณ์ แนวโน้มทางสังคมการเมือง, พฤติกรรมของเยาวชน และผลกระทบจากนโยบายรัฐบาล ซึ่งผลการวิจัยเชิง เอกสารครั้งนี้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเชิงไม่ประจักษ์ เพื่อพิสูจน์พฤติกรรมของเยาวชน กับความสัมพันธ์ ระหว่างการเมืองรูปแบบ “Hybrid Warfare” รวมถึงเป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาการศึกษา การวางนโยบาย เพื่อป้องกันหรือส่งเสริมพัฒนาด้านพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชน ต่อไป

คำสำคัญ (Keywords) : พฤติกรรมทางการเมือง, การเมือง "Hybrid Warfare", สงครามผสมผสาน

Abstract

This research article It is part of education. Political behavior of youth that affects politics "Hybrid Warfare" in Mueang District area Surin Province with the objective To study and synthesize the conceptual framework of youth political behavior that affects politics "Hybrid Warfare" from books, academic articles, research, policy documents. government documents Information from various electronic media sources, websites and social media. By using the document research process according to Scott (1990: 2006) to study information from the literature. Related items include 1) 6 volumes of literature on youth political behavior 2) 7 volumes of literature on "Hybrid Warfare" style politics. The results of the research found that The political behavior of today's youth tends to lean toward Politics in the form of “Hybrid Warfare” or politics in the form of combined warfare is a new type of threat It is a combination of Various types of war Both the original form of war A new type of war Other forms of war Make it a total war. There is complexity in formats, characteristics, and methods linked to social change factors. The main goal is to create instability and imbalance by attacking, disrupting, and creating division. in political society The factors that greatly affect the political behavior of youth are: Use of information technology in various fields both learning Exposure to information, communication, and other lifestyles Can be divided into 4 dimensions, with each dimension having important elements: 1) the social and cultural dimension, consisting of 4 elements: the role of youth, the social environment, attitudes and beliefs, and personal identity; 2) the dimension of access to technology Consists of 4 elements: use of information media, access to information, and participation in modern politics. and connections with organizations and other groups. 3) The socialization dimension consists of 4 elements: social processes, the role of institutions, and deviation from media consumption. and political

expression 4) The threat dimension consists of 5 elements, namely the elements of “Hybrid Warfare”, the pattern of using media as a weapon, the socio-political trend situation, and the behavior of youth. and the impact of government policy The research results of this document are a framework for non-empirical research. To prove the behavior of youth with the relationship between politics in the "Hybrid Warfare" format, including important information in educational development policy creation To further develop the behavior of youth.

Keywords : political behavior, politics "Hybrid Warfare", hybrid warfare

บทนำ (Introduction)

“Hybrid Warfare” หรือในอีกชื่อ การสงครามผสมผสาน นั้นเกิดขึ้นครั้งแรกในช่วงทศวรรษ 1990 โดยนักวิชาการชาวอเมริกันชื่อ แฟรงก์ จี. ฮอฟฟ์แมน (2552) ได้ให้แนวคิดพร้อมอธิบายไว้ว่าเป็นรูปแบบการต่อสู้ ที่ผสมผสานการสงครามรูปแบบต่างๆ ทั้งสงครามรูปแบบเดิม สงครามรูปแบบใหม่ และสงครามรูปแบบอื่นๆ เช่น สงครามตามแบบ (Conventional Warfare) การสงครามนอกแบบ (Unconventional Warfare) (พิศาล อมรรัตนานุกาพม, 2564) สงครามไซเบอร์ (Cyber Warfare) และวิธีการชักจูงจิตใจแบบอื่น (Psychological warfare) เช่น ข่าวปลอม/ข้อมูลเท็จ (Fake News/Misinformation) การทูต การแบ่งฝักฝ่ายทางสังคม การต่อสู้ทางกฎหมาย การแทรกแซงการเลือกตั้งต่างประเทศ ปฏิบัติการข่าวสาร (Information Operation : IO) การใช้อำนาจทางเศรษฐกิจ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการใช้ปฏิบัติการทางจิตวิทยา ทำให้เกิดเป็นสงครามแบบเบ็ดเสร็จ มีความยืดหยุ่นซับซ้อน ทั้งในรูปแบบ ลักษณะวิธีการ ที่เชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม มีเป้าหมายหลักคือการสร้างความไม่มั่นคง ความไม่สมดุล ทั้งการโจมตี ก่อวิน และสร้างความแตกแยก มีความยากในการตอบโต้ เนื่องจากสามารถทำโจมตีเป้าหมายได้หลากหลายรูปแบบ ทั้งในเชิงกายภาพ และเชิงจิตวิทยา (Hoffman, Frank, 2007) ดังนั้นการเมืองรูปแบบ “Hybrid Warfare” จึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการเมืองในด้านต่างๆ โดยเน้นใช้สร้างความสับสนวุ่นวาย เพื่อบ่อนทำลายความมั่นคง และการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเมือง ยกตัวอย่างเช่น (Philip N. Howard, Bharath Ganesh, Dimitra Liotsiou, 2018) เหตุการณ์การแทรกแซงทางการเมืองของรัสเซียในการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐฯในปี 2016 เป็นต้น

บทบาทของ “Hybrid Warfare” ในปัจจุบันถูกนำมาใช้ทางการเมืองอย่างแพร่หลาย และใช้ได้ผลเป็นอย่างมากโดยการเมืองในรูปแบบ “Hybrid Warfare” หรือ “สงครามผสมผสาน” นั้นถือเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคง และเสถียรภาพของโลก โดยองค์ประกอบหลักๆ มี 2 ส่วน (กวีรัมย์ นนทจิรพัส และวิศรุฒ เอี่ยมประกอบกิจ, 2564) ดังนี้

ส่วนที่ 1 กองกำลังของรัฐบาล ประกอบไปด้วย 1) Regular Military Forces คือ กองกำลังทหารปกติ 2) Special Forces คือ กำลังทหารรบพิเศษ ใช้ต่อต้านการก่อการร้ายและปฏิบัติการรบในสงครามนอกรูปแบบ

ส่วนที่ 2 คือ กองกำลังของฝ่ายตรงข้าม ประกอบไปด้วย 1) : Irregular Forces คือ กลุ่มกองกำลังที่ไม่ใช่ทหาร 2) Support Of Local unrest คือ กลุ่มสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่น 3) Information Warfare Propaganda คือ กลุ่มสงครามข้อมูลข่าวสาร 4) Diplomacy หรือ การทูต 5) Cyber Attacks หรือ การโจมตีทางไซเบอร์ 6) Economic Warfare หรือ สงครามเศรษฐกิจ

สถานการณ์ “Hybrid Warfare” หรือ การสงครามผสมผสาน ของประเทศไทยในปัจจุบัน นั้นเกิดได้จากองค์ประกอบหลายๆ รูปแบบโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือสื่อโซเชียลมีเดียเป็นเครื่องมือ (ราณี วงศ์คงเดช, อติศร วงศ์คงเดช และวชิษฐ์พล กุลพรม, 2561) เนื่องจากการพัฒนาเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว อินเทอร์เน็ต (internet) เปรียบเสมือนปัจจัยที่ 5 ในการดำเนินชีวิตบทบาทของอินเทอร์เน็ต (Internet) มีอิทธิพลอย่างมากในการดำเนินชีวิตของเยาวชน ดังนั้นปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากการใช้งานอินเทอร์เน็ตจึงเพิ่มมากขึ้น รวมไปถึงแนวโน้มสถานการณ์ “Hybrid Warfare” ที่มีสาเหตุหลักๆ จากใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ (ดิเรกฤทธิ์ บุษยธนากรณ, 2565 ; ชุตติมาภรณ์ คำชาย, 2562) อย่างเช่น 1) การเผยแพร่ข่าวปลอมเพื่อบิดเบือนข้อมูล สร้างความแตกแยกในสังคม 2) การโจมตีทางไซเบอร์ เพื่อก่อความเสียหายหรือแทรกแซงระบบคอมพิวเตอร์หรือเครือข่าย เช่น การแฮ็กการโจมตี DDoS หรือการแพร่กระจายมัลแวร์ 3) การล่องลະเมิตทางเพศ เป็นการโพสต์เพื่อเผยแพร่เนื้อหาลามกอนาจารหรือล่องลະเมิตทางเพศผู้อื่น เช่น การโพสต์รูปหรือคลิปลามกอนาจาร การแชทเพื่อล่อลวงเด็ก หรือการข่มขู่ทางเพศ 4) การกลั่นแกล้งทางออนไลน์ เป็นการโพสต์เพื่อสร้างความอับอาย หรือรังควานผู้อื่น เช่น การโพสต์ข้อความหรือรูปภาพล้อเลียน การเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่น หรือการขู่ทำร้ายผู้อื่น 5) การโฆษณาชวนเชื่อ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลแนวคิดที่บิดเบือนทำการโน้มน้าวชักจูงผู้อื่น เช่น การเผยแพร่ข้อมูลเท็จเกี่ยวกับการเลือกตั้ง การโฆษณาชวนเชื่อทางการเมือง เป็นต้น

พฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชน ในปัจจุบันพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชนไทย มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก เยาวชนมีความตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้น มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองหลากหลายรูปแบบทั้งแบบออนไลน์ และออฟไลน์ โดยปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง (บุษยากร ตีระพฤติกุลชัย, 2566) มีดังนี้ 1) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ คือการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และโซเชียลมีเดียทางการเมืองต่างๆ เช่น ติดตามข่าวสาร แสดงความคิดเห็น 2) ด้านวัฒนธรรมและสังคม เช่น สภาพแวดล้อมทางสังคม และบทบาททางการเมือง เป็นต้น 3) การศึกษา โดยเฉพาะเกี่ยวกับประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน ทำให้มีความรู้ทางการเมืองต่างจากเดิม และต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ เป็นต้น

ดังนั้นเทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อโซเชียลมีเดียจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการกล่อมเกล่า พฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชน ซึ่งอาจถูกบิดเบือน ความคิด ความเชื่อ ทัศนคติ ส่งผลถึงพฤติกรรมการแสดงออกใน

ด้านลบ โดยเริ่มจากเหตุการณ์เล็กน้อย สะสมมากขึ้น จนทำให้เข้าสู่สภาวะการเมืองรูปแบบ “Hybrid Warfare” ได้ ดังนั้นในสภาวะการณ์ปัจจุบัน เยาวชนมีบทบาทสำคัญในสังคมการเมือง โดยเฉพาะการใช้สื่อสังคมออนไลน์และเทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูล จึงเป็นเหตุปัจจัยสำคัญของการโน้มเอียงทางการเมืองโดยการถูกปลูกฝังทัศนคติ แนวคิด มุมมองทางการเมือง ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การติดตามข่าวสารที่บิดเบือน 2) การแสดงความคิดเห็นประเด็นการเมืองทางลบ 3) การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น การชุมนุม การรณรงค์ และการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ตามการชักชวนของกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ เป็นต้น (สมคิด พุ่มพุ่มเรียน และ ประเวศน์ มหารัตน์สกุล, 2565)

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็น ในการพัฒนาแนวคิดพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชนที่ส่งผลต่อการเมือง “Hybrid Warfare” โดยอาศัยพื้นฐานในการพัฒนาจากการสังเคราะห์กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (Theoretical Framework) ซึ่งได้จากหลักการทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและจากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ มาสู่กรอบแนวคิดและสังเคราะห์ องค์ประกอบต่าง ๆ พร้อมเสนอแนวทางในการพัฒนาซึ่งงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนในการนำไปพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และใช้ประกอบการวางแผนงาน วางยุทธศาสตร์การปฏิบัติงาน รวมทั้งใช้ศึกษาวิธีการรับมือกับปัญหาภัยคุกคามของเยาวชนในยุคดิจิทัล ได้อย่างเหมาะสม และมีวิจาร์ณญาณ

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิดพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชนที่ส่งผลต่อการเมือง “Hybrid Warfare” เขตพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

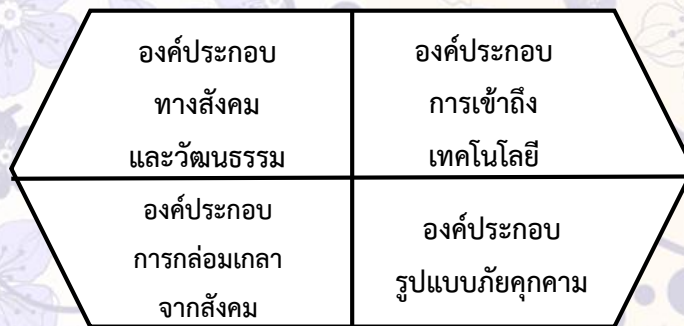
วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสารเรื่อง พฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชนที่ส่งผลต่อการเมือง “Hybrid Warfare” เขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ด้วยการเลือกข้อมูลระดับ ทฤษฎี ที่มีสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบไปด้วย บทความวิชาการ งานวิจัย เอกสารสารเชิงนโยบาย เอกสารทางราชการ รวมถึงข้อมูลจากแหล่งสื่อสารสนเทศเชิงนโยบาย เช่น พระราชกิจจานุเบกษา แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป็นต้น ตามแนวทางของ Scott (1990: 2006) คือการคัดเลือกเอกสาร วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องโดยใช้หลักเกณฑ์ 1) มีความถูกต้อง 2) มีความน่าเชื่อถือ 3) ความเป็นตัวแทน 4) มีความชัดเจน โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และเทคนิค การวิเคราะห์ซ้ำ (Re-reading Analysis) ได้ขอบเขตเนื้อหาประกอบด้วย คือ 1) สังคมและวัฒนธรรม 2) การเข้าถึงเทคโนโลยี 3) การกล่อมเกลามาจากสังคม 4) รูปแบบภัยคุกคาม โดยผลการสังเคราะห์ว่า มีเอกสารวรรณกรรมที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์และวัตถุประสงค์ของงานวิจัย แบ่งเป็น วรรณกรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชน จำนวน 6 ฉบับ และวรรณกรรมเกี่ยวกับการเมืองรูปแบบ “Hybrid Warfare” จำนวน 7 ฉบับ ซึ่งมีการตีพิมพ์ในระยะ 10 ปี คือ พ.ศ. 2556 – 2566 หรือ ค.ศ.

2013 – 2023 ตรวจสอบหาคุณภาพกรอบแนวคิดของเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผ่านผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน (ด้านเนื้อหา, ผู้เกี่ยวข้อง และด้านการวิจัย) และทำการสนทนากลุ่มผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดที่สอดคล้องกับการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับกรอบแนวคิดพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชนที่ส่งผลต่อการเมือง “Hybrid Warfare” ออกเป็น 4 องค์ประกอบสำคัญ คือ 1) องค์ประกอบทางสังคมและวัฒนธรรม 2) องค์ประกอบการเข้าถึงเทคโนโลยี 3) องค์ประกอบของการกล่อมเกลาจากสังคม 4) องค์ประกอบของรูปแบบภัยคุกคาม สามารถแสดงกรอบแนวคิด ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดองค์ประกอบพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชนที่ส่งผลต่อการเมือง “Hybrid Warfare”

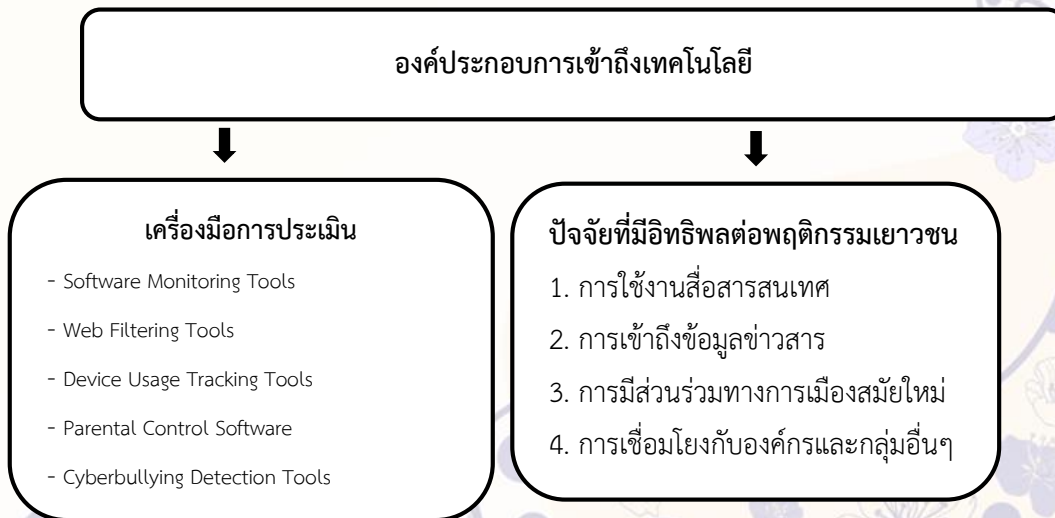
1. องค์ประกอบทางสังคมและวัฒนธรรม คือ องค์ประกอบการประเมินพฤติกรรมของเยาวชน ที่ใช้วิเคราะห์พฤติกรรมเยาวชนทั่วไป และเป็นที่ยอมรับนำมาใช้ประเมินพฤติกรรมของเยาวชนในงานวิจัยปัจจุบัน เนื่องจากการประเมินตั้งแต่ขั้นปฐมภูมิ เช่น การใช้แบบสำรวจ การวัดผลจากข้อมูลออนไลน์ การสังเกตการณ์ การวัดผลจากข้อมูลการรับรอง และการใช้ข้อมูลประวัติจากการติดต่อกับหน่วยงานราชการอื่นๆ การศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเยาวชนเป็นอย่างมากคือ 1) บทบาทของเยาวชน คือ หน้าที่ความรับผิดชอบ และภารกิจที่เยาวชนพึงมีต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ 2) สภาพแวดล้อมทางสังคม คือสภาพแวดล้อมที่โดยรอบทั้งแบบจุลภาค และมหภาค 3) ทศนคติและความเชื่อ คือ มุมมอง แนวคิด ความเชื่อ ที่ซึมซับจากประสบการณ์การดำเนินชีวิต และ 4) อัตลักษณ์ตัวบุคคล คือ ลักษณะเฉพาะที่ทำให้บุคคลนั้นแตกต่างจากบุคคลอื่น เช่น เพศ เชื้อชาติ และภาษา สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ประกอบทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชน

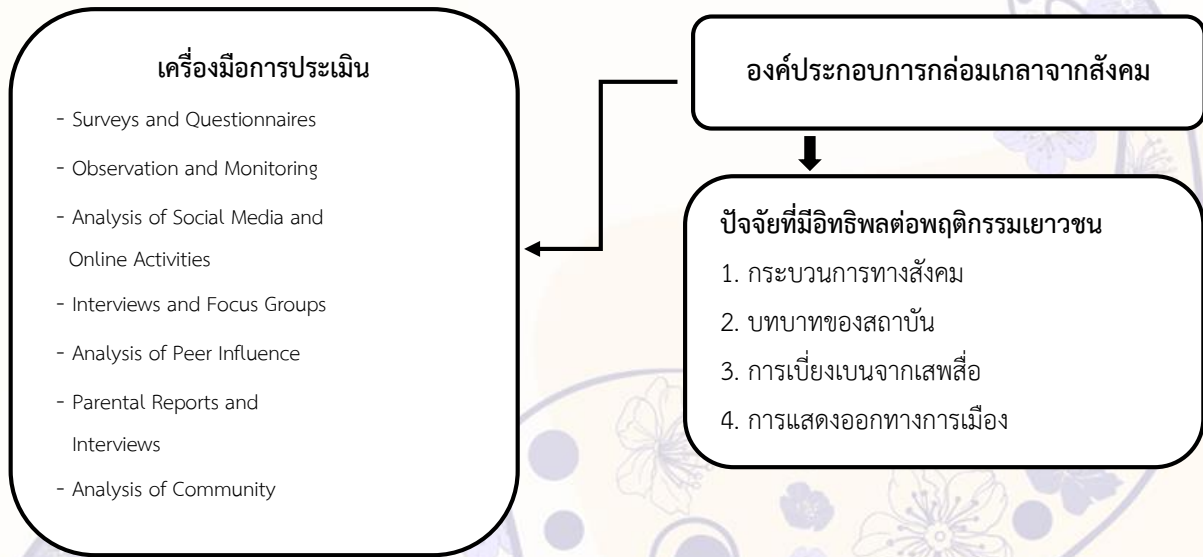
2. **องค์ประกอบการเข้าถึงเทคโนโลยี** คือองค์ประกอบการประเมินพฤติกรรมของเยาวชน ที่มีศักยภาพเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าเป็นอย่างมากในยุคปัจจุบัน เนื่องจากการหลั่งไหลทางด้านข้อมูลข่าวสาร เป็นปัจจัยสำคัญทำให้เยาวชนมีองค์ความรู้เพิ่มมากขึ้นให้ความสนใจในทางการเมืองมากกว่าในยุคอดีต นักวิจัยจึงได้ทำการคิดค้นเครื่องมือการวิจัยเพื่อศึกษาพฤติกรรมต่างๆ เช่น 1) Software Monitoring Tools (เครื่องมือตรวจสอบซอฟต์แวร์) 2) Web Filtering Tools (เครื่องมือกรองเว็บ) 3) Device Usage Tracking Tools (เครื่องมือติดตามการใช้งานอุปกรณ์) 4) Parental Control Software (ซอฟต์แวร์ควบคุมการใช้งานของเด็ก) 5) Cyberbullying Detection Tools (เครื่องมือตรวจจับเหตุการณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยี) การศึกษาพบว่าปัจจัยทางเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมของเยาวชนเป็นอย่างมาก คือ 1) การใช้งานสื่อสารสนเทศ ในทิศทางต่างๆ ทั้งทางบวกและลบ 2) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ทั้งจากข่าวจริงและปลอม 3) การมีส่วนร่วมทางการเมืองสมัยใหม่ คือกิจกรรมต่างๆ ที่เยาวชนกระทำต่อกระบวนการทางการเมือง ซึ่งแตกต่างจากแบบดั้งเดิม และ 4) การเชื่อมโยงกับองค์กรและกลุ่มอื่นๆ คือ ความสัมพันธ์ การติดต่อ หรือการร่วมมือระหว่างบุคคล องค์กร หรือกลุ่มต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 3

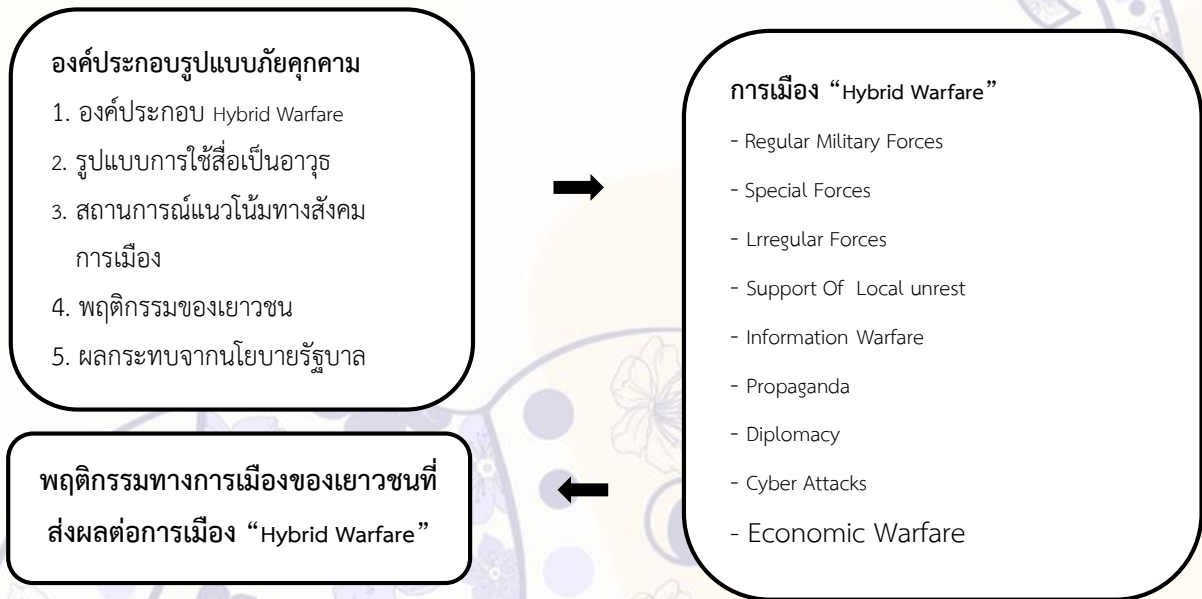
ภาพที่ 3 องค์ประกอบเข้าถึงเทคโนโลยี ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชน

3. **องค์ประกอบกรล้อมเกลารจากสังคม** คือองค์ประกอบประเมินพฤติกรรมของเยาวชน ที่ให้ความสำคัญกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองของเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า การล้อมเกลารทางสังคมมีผลกระทบเป็นอย่างมากต่อการหลอหลอม ทักษะคิด ความเชื่อ แนวคิด รวมถึงแรงบันดาลใจของเยาวชน ให้เกิดการกระทำพฤติกรรมใดๆ ตามความคิดนั้นๆ ในปัจจุบันพฤติกรรมของเยาวชน ถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ทางการเมือง จากรัฐบาลและกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ซึ่งนักวิจัยได้มองเห็นผลกระทบในด้านนี้เป็นเรื่องสำคัญ จึงได้ทำการคิดค้นเครื่องมือการวิจัยเพื่อศึกษาพฤติกรรมดังกล่าว เช่น 1) Surveys and Questionnaires (แบบสำรวจและแบบสอบถาม) 2) Observation and Monitoring (การสังเกตและติดตาม) 3) Analysis of Social Media and Online Activities (การวิเคราะห์สื่อสังคมและกิจกรรมออนไลน์) 4) Interviews and Focus Groups (การสัมภาษณ์และกลุ่มโฟกัส) 5) Analysis of Peer Influence (การวิเคราะห์ผลกระทบจากเพื่อนร่วม) 6) Parental Reports and Interviews (รายงานและสัมภาษณ์ของผู้ปกครอง) 7) Analysis of Community Dynamics (การวิเคราะห์ดินแดนของชุมชน) เพื่อให้การศึกษามีความถูกต้องแม่นยำ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นมาตรฐาน) จากการศึกษาพบว่าปัจจัยทางการล้อมเกลารจากสังคม ที่มีผลต่อพฤติกรรมของเยาวชนเป็นอย่างมาก คือ 1) กระบวนการทางสังคม 2) บทบาทของสถาบัน ตั้งแต่ชั้นปฐมภูมิจนถึงขั้นทุติยภูมิ 3) การเบี่ยงเบนจากเสพสื่อ 4) การแสดงออกทางการเมือง สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 องค์ประกอบการกล่อมเกลากจากสังคม ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชน

4. **องค์ประกอบรูปแบบภัยคุกคาม** คือ องค์ประกอบการประเมินพฤติกรรมของเยาวชน ที่สะท้อนถึงสถานการณ์ความรุนแรงและขัดแย้งทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนที่มีแนวโน้มแสดงออกทางการเมืองจากการถูกปลูกฝังแนวความคิดทางสังคมชาตินิยมสมัยใหม่ โดยเฉพาะในด้านการเมืองการปกครอง รวมถึงการกระทำใดๆ ที่ทำแล้วได้รับการยอมรับจากสังคม แม้ว่าจะเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายระเบียบสังคม โดยทุกพฤติกรรมล้วนส่งผลกระทบต่อสังคมการเมืองทั้งสิ้น ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชนนี้ อาจช่วยให้เข้าใจเกี่ยวกับแนวโน้มของการเมืองในอนาคตได้มากขึ้น ซึ่งผลการวิจัยพบว่าหนึ่งในสาเหตุสำคัญคือการใช้เทคโนโลยีสื่อสารสนเทศ ที่เกี่ยวข้องในการออกแบบและส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชน การรวบรวมหรือสนับสนุนความเห็นเป็นสิ่งที่มอิทธิพลอย่างมากในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของเยาวชนในสังคม สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 องค์ประกอบรูปแบบภัยคุกคามที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชน

สรุปพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชนที่ส่งผลต่อการเมือง "Hybrid Warfare" เป็นเรื่องสำคัญ และมีความน่าสนใจ เนื่องจากการเมืองที่ผสมผสานกลยุทธ์หลากหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน ในขณะเดียวกัน ปัจจัยด้านพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชน ยังเป็นประเด็นหลักที่ใช้ในกลไกของ “Hybrid Warfare” ประกอบด้วย 1) ด้านสังคมและวัฒนธรรม 2) การเข้าถึงเทคโนโลยี 3) การกล่อมเกลาจากสังคม และ 4) รูปแบบภัยคุกคาม

การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยใช้กระบวนการคัดเลือกเอกสาร ระดับทฤษฎี ประกอบด้วย บทความวิชาการ และบทความวิจัยที่สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์การวิจัย ตามแนวทางของ Scott (1990: 2006) จากการทบทวนที่ยกมาประกอบด้วย วรรณกรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชน จำนวน 6 ฉบับ และวรรณกรรมเกี่ยวกับการเมืองรูปแบบ “Hybrid Warfare” จำนวน 7 ฉบับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบ พฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชน จากการศึกษาเอกสาร

ที่มา	ทางสังคมและวัฒนธรรม				การเข้าถึงเทคโนโลยี				การล้อมกลาจากสังคม				รูปแบบภัยคุกคาม			
	บทบาทของเยาวชน	สภาพแวดล้อมทาง	ทัศนคติและความเชื่อ	อัตลักษณ์ตัวบุคคล	การใช้งานสื่อสารสนเทศ	การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร	การมีส่วนร่วมทางการเมืองสมัยใหม่	การเชื่อมโยงกับองค์กรและกลุ่มอื่นๆ	กระบวนการทางสังคม	บทบาทของสถาบัน	การเปลี่ยนแปลงจากเสถียร	การแสดงออกทางการเมือง	องค์ประกอบ Hybrid Warfare	การใช้สื่อเป็นอาวุธ	แนวโน้มทางสังคมการเมือง	พฤติกรรมของเยาวชน
นางสาวณิชากร เสนาวงษ์ (2564) เรื่องการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ชุตติมาภรณ์ คำชาย (2562) เรื่อง อิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓
นิชา ภูมา (2562) เรื่อง พฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานครที่ส่งผลต่อการเกิดภัยคุกคามทางเพศ	✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓
สังคีต พิริยะรังสรรค์ สมาชิกวุฒิสภา (2564) การครอบงำทางการเมือง (Political Domination)	✓		✓			✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓
คณะนิเทศศาสตร์ ม.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2566) 15 ความเสี่ยงบนโลกออนไลน์และความรอบรู้ทางดิจิทัลของคนไทย		✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓		✓	✓
พระครูสมุห์สุวรรณ วิริโย (สิงห์หนู) (2566) เรื่อง การเมืองของคนรุ่นใหม่ในสังคมไทย	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
เสาวภาคย์ รัตน์พงษ์ (2563) เรื่อง การศึกษาลักษณะของชาวล้อมที่เผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์		✓		✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓
วารสารวิชาการ กสทช. ประจำปี 2563 เรื่อง ปัญหาความขัดแย้งของสังคมไทย ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสื่อ	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
พรภักทรา ภาณุนันท์ (2561) เรื่องสื่อสังคมออนไลน์กับการเป็นพื้นที่สาธารณะ		✓	✓		✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓
นายสุชาติ เทพรุณ (2561) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตระหนักถึงภัยคุกคามทางไซเบอร์			✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
อริน เจียจันทร์พงษ์ (2561) เรื่อง บทบาทของสื่อไทยในการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓
ดิเรกฤทธิ์ บุชยธนากรณ์ และ สุนนทิพย์ จิตสว่าง (2565) เรื่อง การเปลี่ยนรูปแบบของอาชญากรรมในศตวรรษที่ 21	✓	✓			✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิติ ศรีแสงนาม (2564) จากยูเครนสู่อาเซียน: กรณีศึกษา Hybrid Warfare (สงครามผสมผสาน) ที่ไทยต้องเฝ้าระวัง		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 2 ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ พฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชน

ลำดับ	รายการประเมิน ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของพฤติกรรมทางการเมืองของ เยาวชน	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ ร้อยละ
1	บทบาทของเยาวชน	80
2	สภาพแวดล้อมทางสังคม	80
3	ทัศนคติและความเชื่อ	80
4	อัตลักษณ์ตัวบุคคล	80
5	การใช้งานสื่อสารสนเทศ	100
6	การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	80
7	การมีส่วนร่วมทางการเมืองสมัยใหม่	80
8	การเชื่อมโยงกับองค์กรและกลุ่มอื่นๆ	100
9	กระบวนการทางสังคม	80
10	บทบาทของสถาบัน	80
11	การเบี่ยงเบนจากเสปสือ	100
12	การแสดงออกทางการเมือง	80
13	องค์ประกอบ Hybrid Warfare	100
14	การใช้สื่อออนไลน์เป็นอาวุธ	100
15	สถานการณ์แนวโน้มทางสังคมการเมือง	100
16	พฤติกรรมของเยาวชน	100
17	ผลกระทบจากนโยบายรัฐบาล	80
รวมผล		88.2

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการสังเคราะห์ พฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชน ส่งผลต่อการเมือง “Hybrid Warfare” พบว่ากรอบแนวคิดที่สังเคราะห์ขึ้น มีความสอดคล้องกับหลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง หลักขบวนการแก้ปัญหาหรือแนวทางการพัฒนา และความสอดคล้องของเนื้อหาเพื่อการศึกษาวิจัยนี้ คิดเป็น ร้อยละ 88.2

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า เยาวชนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชนส่งผลอย่างมากต่อการเมือง "Hybrid Warfare" ซึ่งเป็นการผสมผสานกล

ยุทธ์ที่หลากหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน โดยในปัจจุบันมีองค์ประกอบที่หลากหลายเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยนั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Peera Panngam (2024) และ สุธาเทพ รุณเรศ (2561) พบว่าเยาวชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้รวดเร็วผ่านสื่อสารสนเทศต่างๆ ทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองเพิ่มขึ้น มีการแสดงออกทางการเมืองมากขึ้นทั้งจาก การศึกษาผ่านสื่อ การประท้วง การรณรงค์ การเลือกตั้ง การเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความไม่ไว้วางใจต่อสถาบัน เช่น รัฐบาล สื่อ และพรรคการเมือง พฤติกรรมของเยาวชนดังกล่าวมีแนวโน้มจะส่งผลกระทบต่อการเมือง "Hybrid Warfare" หลายด้าน คือ 1) การเปลี่ยนแปลงของสังคมวัฒนธรรม และบทบาททางการเมืองของเยาวชน เช่น กระแสวัตถุนิยม สังคมนิยม และ ชาตินิยม เป็นต้น 2) การเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศในทิศทางต่างๆ ทั้งทางบวกและลบ เช่น การรับข้อมูลสารการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองสมัยใหม่ และการเชื่อมโยงกับองค์กรและกลุ่มอื่นๆ เป็นต้น 3) การกล่อมเกลามาจากสังคม เพื่อบิดเบือนชักจูงให้กระทำการใดๆ ที่นำมาซึ่งผลประโยชน์และความสำเร็จทางการเมืองตามความต้องการของกลุ่มองค์กรนั้นๆ เช่น การสร้างความเชื่อเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของเยาวชน ที่ขัดกับนโยบายภาครัฐทำให้เกิดการประท้วง เป็นต้น 4) รูปแบบภัยคุกคาม คือ องค์ประกอบรูปแบบการเมือง “Hybrid Warfare” ในสถานการณ์ปัจจุบัน ทั้งรูปแบบการใช้สื่อเป็นอาวุธสถานการณ์แนวโน้มทางสังคมการเมือง พฤติกรรมของเยาวชน และผลกระทบจากนโยบายรัฐบาล เช่น 1) การตกเป็นเหยื่อของข้อมูลเท็จและการโฆษณาชวนเชื่อที่แพร่กระจายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลกระทบต่อความคิดเห็นทางการเมืองและการตัดสินใจของเยาวชน 2) การแบ่งแยกทางสังคมเนื่องจากเยาวชนสามารถติดต่อกับผู้ที่มีความคิดเห็นทางการเมืองที่คล้ายคลึงกัน ส่งผลให้เกิดการแบ่งขั้วทางการเมือง และเกิดความยากลำบากในการหาฉันทามติ 3) การแทรกแซงจากรัฐและองค์กรต่างชาติ โดยใช้พฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชนเพื่อแทรกแซงการเมืองในประเทศอื่นๆ โดยการแพร่กระจายข้อมูลเท็จหรือสนับสนุนกลุ่มการเมือง 4) การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เช่น การเลือกตั้งผู้นำใหม่หรือการเปลี่ยนแปลงนโยบาย ทำให้การวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชนที่ส่งผลกระทบต่อเมือง "Hybrid Warfare" เป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่งในปัจจุบัน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี สามารถสร้างสถานการณ์ทางการเมืองได้ตั้งแต่ระดับพื้นฐานจนถึงระดับสากล

การวิจัยจึงใช้วิธีการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมของเยาวชนในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม เช่น ปัจจัยทางสังคมที่กระตุ้นการเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการใช้สื่อสารและโฆษณาทางการเมือง และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเชื่อมโยงระหว่างการทำในสื่อออนไลน์ พบว่า กลุ่มเยาวชน ส่วนมากยังไม่มีความรู้ความเข้าใจที่ดีพอถึงสาเหตุปัญหาทางการเมือง ยังคงดำเนินชีวิตไปตามกระแสสังคม มีการแสดงออกถึงทัศนคติ ความเชื่อ แนวคิด และพฤติกรรมที่มีแนวโน้มเข้าช่วยการเมืองในรูปแบบ "Hybrid Warfare" จากเหตุปัจจัยหลายๆ มิติ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทำการสังเคราะห์กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีพื้นฐานใน 4 มิติ ทั้งบริบททางสังคมและวัฒนธรรม บริบทการเข้าถึงเทคโนโลยี บริบทการกล่อมเกลามาจากสังคม และบริบทรูปแบบภัยคุกคาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดิเรกฤทธิ์

บุษยธนากรณ์ (2565) และ สุธาเทพ รุณเรศ (2561) พบแนวคิดที่สำคัญว่ารูปแบบของการเมือง Hybrid Warfare เป็นรูปแบบที่มีความซับซ้อน กลมกลืนไปกับวิถีชีวิต และใช้จิตวิทยากับความเชื่อของตัวบุคคล โดยเฉพาะกับเยาวชนที่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีในการดำเนินชีวิต จึงเปรียบเสมือนมีภัยร้ายอยู่ใกล้ตัว

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงนัยสำคัญเกี่ยวกับ พฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชนที่ส่งผลต่อการเมือง "Hybrid Warfare" ทั้งด้านกรอบแนวคิด ปัจจัย องค์ประกอบ และผลกระทบทางสังคมการเมือง นับว่ามีความสำคัญต่อความมั่นคงของสังคมในยุคปัจจุบัน จึงได้เป้าหมายการวิจัยครั้งนี้คือ 1) เยาวชนมีความเข้าใจหลักการของการเมือง “Hybrid Warfare” ในระดับใด 2) เยาวชนมีความเข้าใจตระหนักรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามต่อความมั่นคงรูปแบบ “Hybrid Warfare” ในระดับใด 3) เยาวชนมีทักษะในการวิเคราะห์และประเมินข้อมูล ในระดับใด 4) เยาวชนมีทักษะการสื่อสารและการมีส่วนร่วมทางสังคมการเมือง ในระดับใด 5) เยาวชนมีส่วนร่วมในการปกป้องประเทศ ในระดับใด เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวคิดองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้ 1) ความเข้าใจพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชน เช่น เยาวชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไร, ปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชน, และเยาวชนมีมุมมองต่อประเด็นทางการเมืองอย่างไร 2) การวิเคราะห์ผลกระทบของพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชน เช่น เยาวชนถูกใช้เป็นเครื่องมือใน “Hybrid warfare” อย่างไร, พฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชนส่งผลต่อความมั่นคงของชาติอย่างไร และกลยุทธ์อะไรบ้างที่สามารถใช้เพื่อลดผลกระทบเชิงลบของ “Hybrid warfare” ต่อเยาวชน 3) พัฒนาวิธีการป้องกันเยาวชนจาก “Hybrid warfare” เช่น การศึกษาปัจจัยอะไรบ้างที่สามารถช่วยให้เยาวชนตระหนักถึงภัยคุกคามจาก “Hybrid warfare”, ทักษะอะไรบ้างที่เยาวชนควรมีเพื่อต่อต้าน “Hybrid warfare” และ กลไกอะไรบ้างที่ควรมีเพื่อปกป้องเยาวชนจาก “Hybrid warfare” ดังนั้น หากการสังเคราะห์เกี่ยวกับองค์ประกอบพฤติกรรมที่มีแนวโน้มเข้าข่ายการเมืองในรูปแบบ "Hybrid Warfare" นี้สามารถนำมาพัฒนาให้มีเกณฑ์มาตรฐาน และมีความทันสมัย มีความยืดหยุ่น และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน จะช่วยให้การประเมินการพัฒนาพฤติกรรมของเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการเผชิญหน้ากับความท้าทายทางการเมืองที่เกิดขึ้นในโลกออนไลน์ในยุคปัจจุบันและอนาคต สามารถช่วยในการพัฒนานโยบายและกลยุทธ์ในการป้องกันหรือส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชนที่เหมาะสม สอดคล้องกับยุคปัจจุบันที่เต็มไปด้วยเทคโนโลยีและสื่อสารออนไลน์ที่ผลลึกลับซับซ้อนอย่างเข้มข้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. นักวิจัย นักวิชาการ หรือนักศึกษา ด้านพฤติกรรมของเยาวชนและการเมือง โดยเฉพาะการเมืองรูปแบบ Hybrid Warfare สามารถนำองค์ประกอบที่พบจากการวิจัยเชิงเอกสารในครั้งนี้ ไปประเมินต่อยอดทฤษฎีต่างๆที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัยได้ เนื่องจากเป็นผลการสังเคราะห์จากวรรณกรรมที่พบในสถานการณ์ปัจจุบัน

2. นักวิจัย นักวิชาการ หน่วยงานภาครัฐ หรือหน่วยงานเอกชนอิสระ หรือนักศึกษา ที่ศึกษาด้านพฤติกรรมของเยาวชนและการเมือง โดยเฉพาะรูปแบบ Hybrid Warfare สามารถนำองค์ประกอบที่พบจากการวิจัยเชิงเอกสารในครั้งนี้ ไปพัฒนาเป็นแนวทางการศึกษาเรียนรู้ และแนวทางการประเมิน ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพกับองค์กร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ในการศึกษาด้านพฤติกรรมของเยาวชนและการเมืองรูปแบบ Hybrid Warfare ยังมีตัวแปรต้นอีกหลายตัวที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะที่ยังไม่ได้นำมาทดสอบ ได้แก่ ความต้องการความมั่นคงในชีวิต การต้องการการยอมรับทางสังคม แรงกดดันจากกลุ่มอ้างอิงทางสังคม ค่านิยมทางสังคม หากมีการศึกษาครั้งต่อไปในอนาคต ควรมีการศึกษาอิทธิพลของตัวแปรดังกล่าว ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชนในหลายๆ พื้นที่ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgments)

ขอขอบคุณ คณะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ประธานหลักสูตรและคณาจารย์สาขารัฐศาสตร์ ในการให้แนวคิดและข้อเสนอแนะในการจัดทำบทความครั้งนี้ รวมถึงขอขอบคุณนักวิจัย นักวิชาการ และหน่วยงานเจ้าของวรรณกรรมที่ใช้ในการวิจัยเชิงเอกสารในครั้งนี้อย่างสูง

เอกสารอ้างอิง (References)

- กวีรัมย์ นนทจักรีพัส และวิศรุฒ เอี่ยมประกอบกิจ . (2564). “มุมมองการสงครามสมัยใหม่ (Hybrid Warfare).” *วารสารมุมมองความมั่นคงสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ*. 5(1) : 43–48.
- กฤษฎา พรหมเวศ, สิงห์ สิงห์ขจร, ปรัชญา มหาวิจิฉัยมนตรี, กฤษณะ เชื้อชัยนาท, รัตนา บุญอ่วม, ประภวิษณุ พันสทรัพย์สุข และ สรสิทธิ์ เกตรา. (2565). “สงครามสื่อมวลชนรัสเซีย - ยูเครน ผ่านการกำหนดวาระข่าวสารของประเทศรัสเซีย.” *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*. 4(2) : 1–10.
- คนอง วังฝายแก้ว. (2557). “แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.gotoknow.org/posts/510415#google_vignette. สืบค้น 20 เมษายน 2567.
- คณะนิเทศศาสตร์ ม.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2566). “15 ความเสี่ยงบนโลกออนไลน์และความรอบรู้ทางดิจิทัลของคนไทย”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.diru.commarts.chula.ac.th/> สืบค้น 20 เมษายน 2567.
- ชัยยศ จินารัตน์. (2565). “ความสนใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง : กรณีศึกษากลุ่มคนใน Gen Y และ Gen Z ที่อาศัยอยู่ในเขต จังหวัดอุบลราชธานี อำนาจเจริญ และยโสธร.” *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*. 7(2) : 853-870.

- ชุตินาถรณ์ คำชาย. (2561). **อิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็ก และเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ซาร่า เมคเดอเมทท์ และ เจส เดวีส์. (2562). “Deepfake” พวกเขาตัดต่อหน้าฉันไปใส่วิดีโอไป”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.bbc.com/thai/articles/c3g935v4564o>
สืบค้น 20 เมษายน 2567.
- ดิเรกฤทธิ์ บุษยธนากรณ. (2563). **แบบจำลองการคาดคะเนปัจจัยที่เป็นข้อบ่งชี้ลักษณะอาชญากรรมลูกผสมในสังคมไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดิเรกฤทธิ์ บุษยธนากรณ. (2565). “การเปลี่ยนรูปแบบของอาชญากรรมในศตวรรษที่ 21 ปัญหาอาชญากรรมลูกผสมในสังคมไทย.” **วารสารสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. 52(1) : 119-147.
- พรทิพย์ สัมปัตตะวนิช, แอนนา จูมพลเสถียร และ กัลยกร วรกุลถัญญานีย์. (2565). “การแสวงหาข่าวสารและการตอบสนองต่อเนื้อหาบน Social Media ของกลุ่ม Gen Z.” **วารสารศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**. 15(3) : 185-222.
- พัทธรวิภา โพธิ์ศรี. (2562). “บทบาทการศึกษาต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล.” **วารสารศึกษาและการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยบูรพา**. 14(1) : 15-31.
- ทศิตา อมรัตน์นภาพ. (2564). “สงครามยุคที่ 5: การก่อการร้ายไซเบอร์.” **วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ**. 12(2) : 20-30.
- บารเมษฐ์ ดวงเพชร. (2559). **การคุกคามทางสื่อออนไลน์ต่อนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- บุษยากร ตีระพฤติกุลชัย. (2566). “อิทธิพลของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์.” **วารสารศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์**. 16(2) : 78-112.
- ปิติ ศรีแสงนาม. (2565). “จากยูเครนสู่อาเซียน กรณีศึกษา Hybrid Warfare (สงครามผสมผสาน) ที่ไทยต้องเฝ้าระวัง”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://thestandard.co/asean-and-hybrid-warfare/> สืบค้น 20 เมษายน 2567.
- ราณี วงศ์คงเดช, อติสร วงศ์คงเดช และวสิษฐ์พล กุลพรม. (2561). “พฤติกรรมการใช้สื่อของเด็กยุคศตวรรษที่ 21.” **วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง**. 7(2) : 26-36.

- รุจษ์สวัสดิ์ ครอบภูมินทร์. (2564). “ปริมณฑลสาธารณะกับการใช้ทวิตเตอร์ เพื่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองไทยของภาคประชาชน ในช่วงปี พ.ศ. 2563–2564.” **วารสารวิทยาการจัดการวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**. 2(2) : 72–82.
- สาริตา จันทระอำพร และ มฤษฎ์ แก้วจินดา. (2559). “สภาวะการณ์ปัจจุบัน กับการเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในวัยรุ่น.” **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**. 10(1) : 83-92.
- สมคิด พุ่มทุเรียน และ ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. (2565). “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองไทยในยุคดิจิทัล.” **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**. 10(5) : 2298-2312.
- สมเกียรติ แก้วเกาะสะบ้า. (2564). “ผลกระทบของการกั้นกั้นทางไซเบอร์ต่อประชาชนพหุเจนเรชันในประเทศไทย.” **วารสารการวัด ประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช**. 2(2) : 29-38.
- สังคีต พิริยะรังสรรค์ สมาชิกวุฒิสภา. (2564). การครอบงำทางการเมือง. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.thaipost.net/articles-news/14701/> สืบค้น 20 เมษายน 2567.
- สุธาเทพ รุณเรศ. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการตระหนักถึงภัยคุกคามทางไซเบอร์ ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายและการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อัจฉรา รักยุติธรรม. (2564). “ความเป็นพลเมืองทางการเมืองในโลกยุคดิจิทัล : กรณีศึกษาจำเลยในข้อหาละเมิด ม.112.” **วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 17(1) : 115-149
- Hoffman, Frank. (2007). **Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars**. Arlington, Virginia : Potomac Institute for Policy Studies.
- Peera Panngam . (2024). “Superpowers and Hybrid Warfar”. **Pacific Institute of Management Science, Thailand**. 7(1) : 57–65.
- Philip N. Howard, Bharath Ganesh, Dimitra Liotsiou. (2018). **The IRA, Social Media and Political Polarization in the United States, 2012-2018**. university of oxford, computational propaganda research project.
- Poomisaht Rujeerapaiboon. (2562). “สรุป 6 แนวคิดของ Gen Z ที่กำลังเปลี่ยนโลก”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.agenda.co.th/business/gen-z-mindset-and-life-concept/> สืบค้น 20 เมษายน 2567.

การสังเคราะห์กรอบแนวคิดการพัฒนาพลเมืองเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลของบุคลากร
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา
SYNTHESIZING THE CONCEPT OF CITIZEN DEVELOPMENT STRENGTHENS
GOOD GOVERNANCE OF LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION PERSONNEL IN
SOENG SANG DISTRICT. NAKHON RATCHASIMA

นันทิกา เรือนไทย¹ และวันชัย สุขตาม²

Nanthika Ruaenthai¹ Wanchai Suktam²

^{1,2} สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

^{1,2} Political Science major Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University,
Thailand

*Corresponding Author E-mail : Nuntikapraew39@gmail.com

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการสังเคราะห์กรอบแนวคิดการพัฒนาพลเมืองเสริมสร้างธรรมาภิบาลของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิดการพัฒนาพลเมืองเสริมสร้างธรรมาภิบาลของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเสิงสาง จังหวัดใช้วิธีวิเคราะห์จากเอกสาร แนวคิดทฤษฎี งานวิจัย และบทความที่เกี่ยวข้อง ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปตีความและบรรยายเชิงวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า กรอบแนวคิดการพัฒนาพลเมืองเสริมสร้างธรรมาภิบาลของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1. หลักนิติธรรม คือ กฎเกณฑ์ที่มีความเที่ยงตรงเป็นธรรมกับทุกฝ่ายในสังคม ไม่เลือกปฏิบัติ เป็นการปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่รวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของท้องถิ่น 2. หลักคุณธรรม คือ การมีจิตสำนึก ยึดมั่นในความถูกต้อง ความดีงาม ความมี ธรรม ไม่เอาเปรียบ ซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน ถือเป็นหลักสำคัญเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ ให้เป็นมาตรฐานที่ดั้งเดิมในสังคม 3. หลักความโปร่งใส คือ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร โดยไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง มีกระบวนการทำงานตามกฎหมาย การปรับปรุงระบบและกลไกการทำงานขององค์กรให้สามารถตรวจสอบความถูกต้อง มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารหรือเปิดให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก 4. หลักการมีส่วนร่วม คือ ประชาชนในสังคมทุกกลุ่มทุกระดับมีโอกาส เสนอความเห็นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสังคม อาทิ การเสนอความคิดเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติหรืออื่น ๆ

และจัดการผูกขาดทั้งโดยภาครัฐหรือโดยภาคธุรกิจเอกชน ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสามัคคี ความร่วมมือ ร่วมใจระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน 5. หลักความรับผิดชอบ คือ การตระหนักในสิทธิและหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ และสามารถกำกับติดตามได้ มีความรับผิดชอบต่อความการตัดสินใจต่อการดำเนินการรวมถึงแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดความผิดพลาดในหน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบอยู่ 6. หลักความคุ้มค่า หรือหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล คือ การบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด

คำสำคัญ : การพัฒนาพลเมือง, ธรรมาภิบาล, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This research It is part of the study of civic development, strengthening good governance of personnel of local government organizations in SOENG SANG District, Nakhon Ratchasima Province. The objective is to synthesize the concept framework for developing citizens and strengthening good governance of personnel in local government organizations in SOENG SANG District. The province uses analytical methods from documents, concepts, theories, research, and related articles. Use qualitative data collection Data were analyzed by summarizing, interpreting and analytically describing. The research results found that Conceptual framework for citizen development to strengthen good governance of personnel of local government organizations in SOENG SANG District, Nakhon Ratchasima Province, consisting of 6 areas : 1. The rule of law is rules that are just and fair to all parties in society. do not discriminate It is compliance with various rules and regulations that include the good traditions and culture of the locality. 2. The principle of morality is having conscience. Adhere to correctness, goodness, fairness, and do not take advantage. Be honest, diligent, patient, and help each other in the community. It is considered an important principle as a guideline for conduct. To be a good standard in society. 3. The principle of transparency is the disclosure of information. without distorting the facts There is a work process according to the rules. Improving the organization's work systems and mechanisms to be able to verify accuracy. Information is disclosed or made available to the public for convenient access to information. 4. The principle of participation is that all groups of people in society Every level have an opportunity. Offer opinions, participate in decision-making, and propose ways to solve various problems in society, such as giving opinions public inquiry public hearing holding a referendum

or otherwise, and eliminating monopolies either by the government or by private business. This will help create unity, cooperation and cooperation in the government sector. Private business sector and the public sector 5. The principle of responsibility is awareness of rights and duties. Have responsibility for oneself and society and perform duties as assigned to the best of one's ability. and can be monitored Be responsible for making decisions and solving problems when mistakes occur in the work for which you are responsible. 6. Principle of trade worthiness Or the principle of efficiency and effectiveness is to manage efficiently and effectively and use resources in a worthwhile, not extravagant, use of resources available in the community for maximum benefit.

Keywords : Civic Development, Good Governance, The Local Administration

บทนำ (Introduction)

ในสังคมปัจจุบัน ความเจริญก้าวหน้าด้านต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม การเมืองและเทคโนโลยีล้วนเป็นปัจจัยทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก พัฒนาการและการเติบโตทางด้านอุตสาหกรรม เศรษฐกิจและการค้า ทำให้ชุมชนชนบทแบบเดิม ๆ ค่อย ๆ เปลี่ยนสภาพเป็นสังคมเมือง ด้านสังคมวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและความสัมพันธ์ในด้านต่าง ๆ ส่งผลกระทบทำให้สังคมและวัฒนธรรมมีความซับซ้อนมากขึ้น ในขณะเดียวกัน ความเจริญก้าวหน้าทางสังคมดังกล่าวมีผลทำให้เกิดปัญหาตามมามากมาย หลายส่วนกลายเป็นปัญหาสาธารณะที่ต้องได้รับการดูแลและการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งให้เห็นความจำเป็นและความสำคัญของรัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐที่ต้องเข้ามามีส่วนรับผิดชอบ เพื่อให้ปัญหาสาธารณะสร้างความเดือดร้อนและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน และปัญหาเกี่ยวกับหลักการบริหารสาธารณะจึงเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจมาโดยตลอดทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติ โดยเฉพาะที่เน้นการเชื่อมโยงการบริหารสาธารณะที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน การบริหารสาธารณะ แนวใหม่ เป็นเรื่องของการที่รัฐไม่ควรบริหารงานในลักษณะองค์กรธุรกิจแต่เป็นการบริหารงาน ด้วยการยึดหลักประชาธิปไตย เนื่องจากปัญหาในการบริหารงานมีความซับซ้อนและทรัพยากร มีจำนวนจำกัด ทั้งยังมีสาธารณชนคอยวิพากษ์การทำงานของข้าราชการอยู่เสมอ หน่วยงานราชการควรดำเนินการอย่างไร การหาคำตอบในเรื่องนี้อาจไม่ง่าย แต่การยอมรับที่จะทำงานเพื่อบริการสาธารณะอาจเป็นปัจจัยที่ช่วยให้การทำงานประสบความสำเร็จได้ สิ่งที่ยังขาดคือหลักการที่จะแสดงถึงผลของการมีค่านิยมของการให้บริการสาธารณะ ซึ่งที่ผ่านมามีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง การทำงานของหน่วยงานราชการอยู่เสมอ การบริการประชาชนจึงเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสาธารณะ เมื่อประชาชนมีฐานะเป็นพลเมืองและเป็นหุ้นส่วนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร การทำงานอย่างโปร่งใส การทำงานที่มีการยึด หลักนิติธรรม การมีส่วนร่วม จึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ (จิรประภา เพ็ญศรี, 2560 : บทนำ)

ธรรมาภิบาล (Good Governance) นับเป็นกระแสที่ทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ให้ความสนใจและนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานขององค์กรด้วยหลัก ธรรมาภิบาล ซึ่งประกอบด้วยหลักสำคัญ 6 ประการคือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักสำนึกรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่าเป็นความสอดคล้องกับความรู้สึกลึกซึ้งและความต้องการของสาธารณชน และสาธารณชนก็มีความคาดหวังให้ทุกภาคส่วน มีการปฏิบัติอย่างแท้จริง มิใช่เป็นเพียงแต่กระแสนิยม และยังเป็นหลักการที่นำมาใช้บริหารงาน ในปัจจุบันอย่างแพร่หลาย ด้วยเหตุเพราะช่วยสร้างสรรค์และส่งเสริมองค์กรให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพ อาทิ พนักงานต่างทำงานอย่างซื่อสัตย์สุจริตและขยันหมั่นเพียร ทำให้ผลประกอบการขององค์กรธุรกิจนั้นขยายตัว นอกจากนี้แล้วยังทำให้บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง มีความศรัทธาและเชื่อมั่นในองค์กรนั้น ๆ อันจะทำให้เกิดการพัฒนาด้านต่อเนื่อง เช่นองค์กรที่โปร่งใส ย่อมได้รับความไว้วางใจในการร่วมทำธุรกิจ รัฐบาลที่โปร่งใสตรวจสอบได้ ย่อมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนและประชาชน ตลอดจนส่งผลดีต่อเสถียรภาพของรัฐบาลและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ (ดร.แสงชัย อภิชิตชนพัฒน์, 2559 : บทคัดย่อ)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำการศึกษาและสังเคราะห์กรอบแนวคิดการพัฒนาพลเมืองเสริมสร้างธรรมาภิบาลของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อหาแนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง 6 ด้าน คือ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า ให้เป็นไปตามหลักการบริหารงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิดการพัฒนาพลเมืองเสริมสร้างธรรมาภิบาลของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา

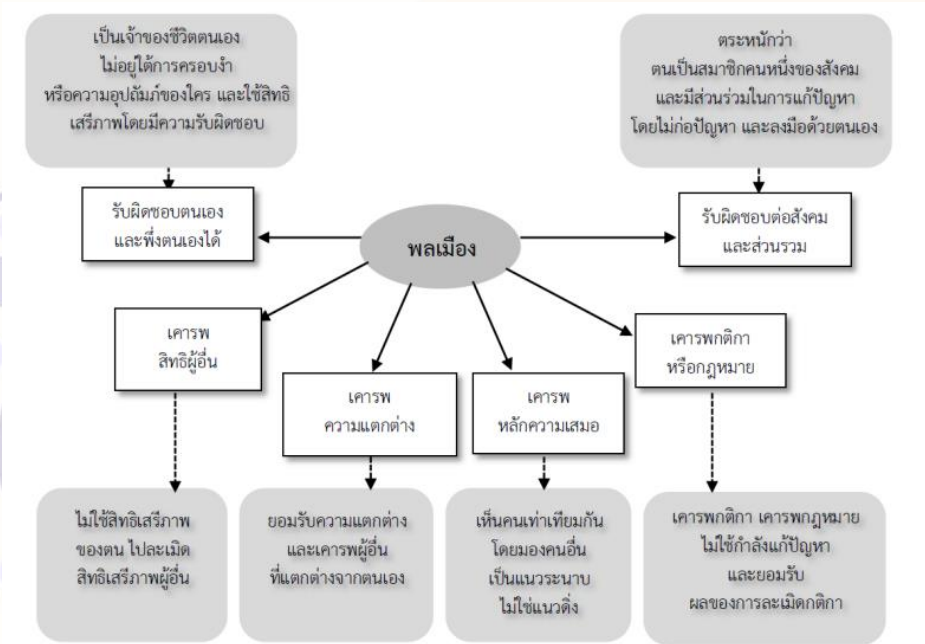
ทบทวนวรรณกรรม

การพัฒนาพลเมือง

การพัฒนา หมายถึง กระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมในสิ่งต่าง ๆ ในระบบ ซึ่งส่งผลให้มีความก้าวหน้า การเปลี่ยนแปลง หรือการเพิ่มเติมในด้านต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นการพัฒนาทางเทคโนโลยี การพัฒนาทางเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคม หรือการพัฒนาทางวัฒนธรรม

ปภัส ฉัตรยาลักษณ์ (สืบค้น 2567) พลเมือง หมายถึงคุณลักษณะของบุคคลที่มีการแสดงออกถึงการมีความรู้ความเข้าใจ ความคิดหรือเจตคติ และการปฏิบัติตนในทางที่ติงามต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม ว่าเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง รับผิดชอบต่อสังคมและมีความเคารพผู้อื่น ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

ภาพที่ 1 คุณสมบัติของการเป็นพลเมือง

นางสาวมานิตตา ชาญไชย (2559) พลเมืองในปัจจุบันนอกจากจะเกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของพลเมืองในฐานะปัจเจกบุคคลแล้ว ยังให้ความสำคัญกับบทบาทการมีส่วนร่วมของพลเมืองในการขับเคลื่อนและสร้างสรรค์ชุมชนหรือสังคมของตนเอง บนฐานของการยึดถือคุณธรรมจริยธรรมแบบพลเมือง มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ตลอดจนการเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อสร้างประโยชน์ส่วนรวม

การพัฒนาพลเมือง ประกอบด้วย 2 คำจำกัดความที่นำมารวมกัน การพัฒนาพลเมือง หมายถึง กระบวนการที่เกิดขึ้นที่มีการเปลี่ยนแปลงของบุคคลที่ส่งผลให้บุคคลเหล่านั้นมีกระบวนการหรือการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ทั้งด้านการเรียนรู้ หรือด้าน ๆ ในแต่ละบุคคล

หลักธรรมาภิบาล

แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นในสังคมไทยช่วงวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ซึ่งเชื่อว่าสาเหตุสำคัญมาจากความบกพร่อง อ่อนแอ หย่อนประสิทธิภาพของกลไกด้านการบริหารจัดการทั้งภาครัฐและเอกชน จึงต้องวางรากฐานในการบริหารราชการแนวใหม่ไปพร้อมกับการพัฒนา

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของภาคเอกชน และยังมีการกล่าวถึงคำว่า Good Governance ในความหมายแบบเดียวกันด้วย

ทั้งนี้ เพื่อให้ทางราชการได้ใช้คำว่า Good Governance ไปในทางเดียวกัน ราชบัณฑิตยสถานได้กำหนดให้แปลว่า "การปกครองที่ดี" ซึ่งสรุปความหมายในทางรัฐศาสตร์ หมายถึง การบริหารงานโดยประชารัฐที่มีการส่งเสริมให้มีการเชื่อมโยงเป็นพหุภาคี และประสานการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ระหว่างองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชน ในการจัดสรรและบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความต้องการและปัญหาของประชาชน ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน และความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ที่มีต่อประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล โปร่งใส เสมอภาคและเป็นธรรม

ต่อมามีการใช้คำว่า "การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและสังคมที่ดี" เนื่องจากคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2542 กับวาระแห่งชาติสำหรับการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี และได้กำหนดให้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ขึ้น มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม 2542 ทุกส่วนราชการต้องถือปฏิบัติและต้องมีการรายงานผลการปฏิบัติตามระเบียบในรอบปี ซึ่งได้มีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2547 เพื่อยกเลิกระเบียบฯ ฉบับนี้ไป ระยะเวลาหลังภาครัฐและในระบบราชการใช้คำว่า "การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี" เนื่องจากมีการออกพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 ซึ่งกำหนดว่า "ในการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี" และมีพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 เพื่อขยายความวิธีการปฏิบัติ

การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี"การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี" ตามมาตรา 52 ระบุว่าให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว โดยอย่างน้อยต้องมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การอำนวยความสะดวก และการตอบสนองความต้องการของประชาชนที่สอดคล้องกับบทบัญญัติในหมวด 5 และหมวด 7 และให้เป็นหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทยดูแลและให้ความช่วยเหลือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำหลักเกณฑ์การบริการกิจการบ้านเมืองที่ดี (คู่มือหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : 2563)

ความหมายของหลักธรรมาภิบาล

พระมหาชินวัฒน์ ธมมเสฏฐโฐ (หาญกุล) (2557) ได้ให้ความหมายธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจ และสังคมเพื่อการพัฒนาประเทศโดยมีการเชื่อมโยงองค์ประกอบ ๓ ส่วนของสังคมเข้าด้วยกัน คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม และให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างสมดุล ซึ่งจะส่งผลให้สังคมดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ตลอดจนมีการใช้อำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินให้มีความแข็งแกร่งมีประสิทธิภาพ

มีคุณภาพ มีความโปร่งใส ยุติธรรม และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาประเทศชาติเป็นไปอย่างมั่นคง ยั่งยืน และมีเสถียรภาพ

จุฑาทิพย์ สุจริตกุล (2563) ได้ให้ความหมายหลักธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การปกครอง การบริหาร การจัดการ ควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปในครรลองธรรม มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ ปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรภายนอก เป็นการบริหารจัดการทั้งภาครัฐ โดยนำองค์ประกอบทั้ง 6 ประการมาใช้ในการดำเนินการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลางเพื่อให้ทุกคนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

องค์ประกอบของธรรมาภิบาล

มีนักวิชาการและผู้รู้หลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบหลักของธรรมาภิบาล ไว้ดังนี้ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2542, ก) ได้กล่าวถึง หลักธรรมาภิบาล ว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ประการ ดังนี้

1. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมนิยมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจ หรืออำนาจของตัวบุคคล
2. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดถือในความถูกต้องดีงาม โดยบรรจงให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกันเพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบวิชาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ
3. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติโดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข่าวสารได้สะดวกเป็นกระบวนการ ให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้
4. หลักการมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ แสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหาของประเทศไม่ว่าด้วยการแจ้งข่าวสารหรือ การไต่สวน สาธารณะการประชาสัมพันธ์ การแสดงประชามติหรืออื่นๆ
5. หลักความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาของบ้านเมือง และกระตือรือร้นช่วยแก้ปัญหาตลอดจนการเคารพในความเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะรับผลจากการกระทำของตนเอง

6. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัดใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าบริการให้มีคุณภาพแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

ดิยานนท์ แสงบุตร (2563) การค้นคว้าอิสระ เรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ หลักธรรมาภิบาล และพระราชบัญญัติการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ที่ใช้ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยพิจารณาองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลใน 6 ด้าน คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ตัวแปรอิสระ ได้แก่ คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ ของประชาชนที่นำมาดำเนินการศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งในการปฏิบัติงาน และรายได้ต่อเดือน

พระมหาชินวัฒน์ ธมฺมเสฏฺฐ (หาญกุล). (2557) ได้ทำการวิจัย "การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองสามพราณ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม" ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตโดยศึกษาบูรณาการจากหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า มีตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองสามพราณ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาตามแนวคิดการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล” จึงแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2)หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4)หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

วรลักษณ์ วรรณกุล (2559) ได้ให้ความหมายว่าการปกครองท้องถิ่นหมายถึง การกระจายอำนาจ และเป็น องค์กรที่มีอำนาจอิสระในการบริหารจากรัฐ ได้ตามขอบเขตกฎหมายโดยมีผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนภายในพื้นที่เพื่อมาบริหารท้องถิ่น และเป็นองค์กรที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด และเป็นองค์กรที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (2559) ได้ให้ความหมายว่าการปกครองท้องถิ่นหมายถึงหน่วยงานปกครองที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดรูปแบบหนึ่ง โดยปกติการปกครองส่วนท้องถิ่นจะเปิดโอกาสให้ประชาชนในเขตท้องถิ่นนั้น ๆ เลือกตั้งผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่น หรือเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นเพื่อเลือกผู้บริหารท้องถิ่นอีกทีหนึ่ง (เรียกว่าการเลือกตั้งโดยตรงหรือโดยอ้อมตามลำดับ) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการบริหารจากรัฐได้ในระดับหนึ่งตามขอบเขตที่

กฎหมายกำหนด การปกครองส่วนท้องถิ่น เริ่มบัญญัติในรัฐธรรมนูญตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2551 โดยในครั้งนั้นบัญญัติไว้ในส่วนของแนวนโยบายแห่งรัฐ ว่า"มาตรา 70 รัฐพึงส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และสนับสนุนให้ท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจการตามอำนาจหน้าที่ได้เป็นผลดี " และต่อมาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 จึงได้บัญญัติไว้เป็นหมวด ๆ หนึ่งได้แก่ หมวด 9 การปกครองท้องถิ่น โดยมีทั้งหมด 4 มาตราซึ่งกล่าวถึง การจัดระเบียบการปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดตั้งซึ่งต้องเป็นไปตามกฎหมาย สภาท้องถิ่นและหัวหน้าฝ่ายบริหารท้องถิ่นหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่น และการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและหัวหน้าฝ่ายบริหารท้องถิ่นหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่น

ดิยานนท์ แสงบุตร (2563) ได้ให้ความหมายว่าการปกครองท้องถิ่นหมายถึง การปกครองที่อยู่ภายใต้หน่วยการปกครองระดับประเทศในประเทศที่เป็นรัฐเดี่ยว และอยู่ต่ำกว่าหน่วยการปกครองระดับมลรัฐในประเทศที่เป็นรัฐรวม โดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยการปกครองดังกล่าว มีความรับผิดชอบขั้นต้นต่อท้องถิ่นของตน และได้รับการรับรองให้มีอำนาจหน้าที่ที่จะใช้ดุลยพินิจในเรื่องสำคัญ ๆ ได้โดยไม่ต้องขอความเห็นชอบจากรัฐบาลกลาง หรือมลรัฐซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิดหรือจัดตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ดังนั้นจึงอาจกล่าวในแง่ประชาธิปไตยว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง

จากนิยามที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองตนเองของชุมชนที่มีองค์การเกิดขึ้น ทำหน้าที่ในเขตพื้นที่ที่กำหนด มีอำนาจและหน้าที่ที่จะกำหนด รวมถึงมีการบริหารกิจการภายในเขตพื้นที่ที่กำหนด และเป็นองค์กรที่มีอำนาจอิสระในการบริหารจากรัฐ ได้ตามขอบเขตกฎหมายโดย

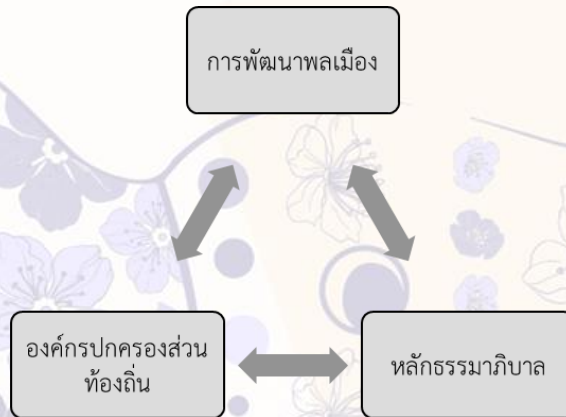
ผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนภายในพื้นที่เพื่อมาบริหารท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร เรื่องการพัฒนาพลเมืองเสริมสร้างธรรมาภิบาลของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา ด้วยการเลือกข้อมูลระดับทุติยภูมิ ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบไปด้วย บทความวิชาการ งานวิจัย เอกสารสารเชิงนโยบาย เอกสารทางราชการ รวมถึงข้อมูลจากแหล่งสื่อสารสนเทศเชิงนโยบาย เช่น พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นต้น ตามแนวทางของ Scott (1990: 2006) คือการคัดเลือกเอกสาร วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องโดยใช้หลักเกณฑ์ 1) มีความถูกต้อง 2) มีความน่าเชื่อถือ 3) มีความเป็นตัวแทน 4) มีความชัดเจน โดยขอบเขตของเนื้อหาประกอบด้วย คือ 1) การพัฒนาพลเมือง 2) หลักธรรมาภิบาล 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผลการสังเคราะห์ว่า มีเอกสารวรรณกรรมที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์และวัตถุประสงค์ของงานวิจัย เป็นวรรณกรรมเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 10 ฉบับ ซึ่งมีการตีพิมพ์ในระยะเวลา 10 ปี คือ พ.ศ. 2556 - 2566

ผลการวิจัย (Research Results)

จากผลการวิจัยเชิงสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับกรอบแนวคิดการพัฒนาพลเมืองเสริมสร้างธรรมาภิบาลของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา แบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก ดังนี้ 1.การพัฒนาพลเมือง 2.หลักธรรมาภิบาล 3.องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถแสดงกรอบแนวคิดได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนาพลเมืองเสริมสร้างธรรมาภิบาลของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา

1. กรอบแนวคิดการพัฒนาพลเมือง

การพัฒนาพลเมืองนั้นสามารถทำได้โดยการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนา ได้แก่ สภาพสิ่งแวดล้อม, ประชากร, เศรษฐกิจ, การบริหารจัดการท้องถิ่น, การนำเทคโนโลยีมาใช้, การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ, และมุมมองทางสังคม ซึ่งการวิเคราะห์นี้จะช่วยให้เข้าใจถึงปัญหาและความต้องการของพื้นที่นั้น ๆ และจะช่วยกำหนดแผนการดำเนินงานที่เหมาะสมในการพัฒนาพลเมืองอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการนำเสนอแนวทางและมาตรการที่สอดคล้องกับความต้องการและสภาพอากาศของพื้นที่นั้น ๆ ด้วยความรอบคอบและคำนึงถึงการรักษาสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนด้วย

การพัฒนาพลเมืองยังต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจและการดำเนินงานด้วย เพื่อให้ผลลัพธ์ที่ได้นั้นเป็นที่ยอมรับและเข้าใจกันดีในชุมชน นอกจากนี้การประเมินผลและการติดตามการดำเนินงานในอนาคตเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้ทราบถึงความสำเร็จและปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินโครงการด้วย การพัฒนาพลเมืองนั้นเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาและความร่วมมือจากทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดการเติบโตและความเป็นไปได้ที่ยั่งยืนในระยะยาว

2. กรอบแนวคิดหลักธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาล หรือ Good Governance หมายถึง หลักการบริหารจัดการที่ดี อันเกี่ยวข้องกับนโยบายของส่วนราชการและพฤติกรรมของบุคลากรในองค์กร สำหรับรัฐบาลไทย ได้วางหลักของการบริหาร

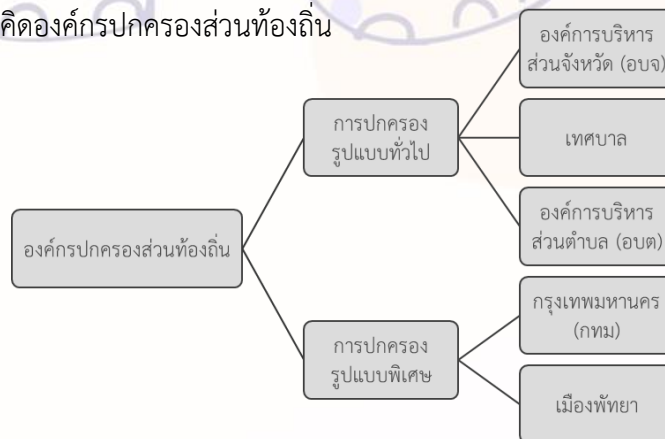
จัดการบ้านเมืองที่ดีไว้ว่า ประกอบด้วยหลักการ 6 ประการ ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักสำนึกรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า ตามภาพที่ 2 ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดหลักธรรมาภิบาล

3. กรอบแนวคิดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นองค์กรภาครัฐที่จัดตั้งตามหลักการกระจายอำนาจการปกครอง (Decentralization) อันเป็นหลักการที่รัฐมอบอำนาจการปกครองบางส่วนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในท้องถิ่นของตน โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบุคลากร งบประมาณและมีอำนาจอิสระในการบริหารจัดการ ทั้งในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ การวางระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ การจัดทำบริการและสวัสดิการสังคม ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาล การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 2 รูปแบบดังนี้ 1.การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ) เทศบาล (ท) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต) 1.การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร (กทม) และ เมืองพัทยา (สวพท สุขเอียด. (ม.ป.ป.)) ตามภาพที่ 3

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

จากการสังเคราะห์กรอบแนวคิดการพัฒนาพลเมืองเสริมสร้างธรรมาภิบาลของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา จากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย และบทความวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถแยกประเด็นการศึกษาเพื่อกำหนดเป็นกรอบในการศึกษาแนวทางการพัฒนาพลเมืองเสริมสร้างธรรมาภิบาลของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา ดังตารางที่ 1

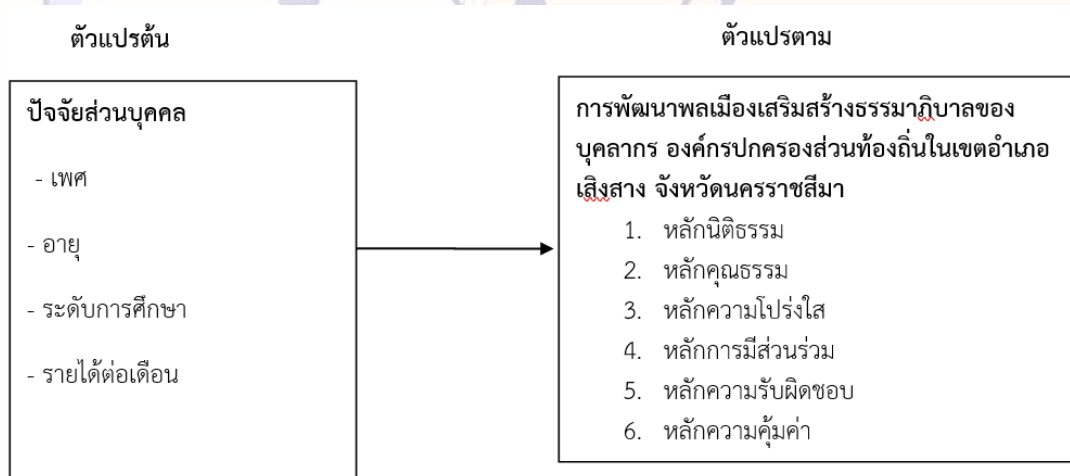
ตารางที่ 1 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

ที่มา	ปัจจัยส่วนบุคคล										การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล											
	1. เพศ	2. อายุ	3. ระดับการศึกษา	4. ประสบการณ์การทำงาน	5. สถานภาพสมรส	6. อาชีพ	7. รายได้ต่อเดือน	8. ตำแหน่งในการปฏิบัติงาน	9. สาขาที่สำเร็จการศึกษา	10. อด. ที่อาศัย	1. หลักประสิทธิภาพ	2. หลักการตอบสนอง	3. หลักการรับผิดชอบ	4. หลักความโปร่งใส	5. หลักการมีส่วนร่วม	6. หลักการกระจายอำนาจ	7. หลักนิติธรรม	8. หลักความเสมอภาค	9. หลักมุ่งเน้นผู้ด้อยโอกาส	10. หลักคุณธรรม	11. หลักความคุ้มค่า	12. หลักความมีเมตตา
1. วันทีนิ ภูธรธม (2563) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม	/	/	/	/						/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2. วรลักษณ์ วรรณกุล (2559) การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	/	/	/		/	/							/	/	/		/				/	/
3. พระมหาชินวัฒน์ ธมฺมเสฏฺฐ (หาญกุล) (2557) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองสามพราณ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม	/	/	/		/	/						/	/	/		/					/	/
4. นิภาพรรณ ผิวอ่อน (2559) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	/	/	/		/	/						/	/	/		/					/	/
5. พิสิทธิ์ อุดชาชน (2558) ความคิดเห็นของประชาชนต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝางจังหวัดขอนแก่น	/	/	/									/	/	/		/					/	/
6. จำลีนอกนิคม อภัย (2560) การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการปฏิบัติงานของ	/	/				/						/	/	/		/					/	/

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ที่มา	ปัจจัยส่วนบุคคล										การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล												
	1.เพศ	2.อายุ	3.ระดับการศึกษา	4.ประสบการณ์การทำงาน	5.สถานภาพสมรส	6.อาชีพ	7.รายได้ต่อเดือน	8.ตำแหน่งในการปฏิบัติงาน	9.สาขาที่สำเร็จการศึกษา	10.อบต.ที่อาศัย	1.หลักประสิทธิผล	2.หลักประสิทธิภาพ	3.หลักการตอบสนอง	4.หลักภาวะรับผิดชอบ	5.หลักความโปร่งใส	6.หลักการมีส่วนร่วม	7.หลักการกระจายอำนาจ	8.หลักนิติธรรม	9.หลักความเสมอภาค	10.หลักมุ่งเน้นฉันทามติ	11.หลักคุณธรรม	12.หลักความคุ้มค่า	
พนักงานเทศบาลในเทศบาลตำบลโนนหัน อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดขอนแก่น																							
7. ดาบตำรวจพล คำแอ่น (2557) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลบวักค่างอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่	/	/	/		/	/							/	/	/	/	/			/	/	/	
8. ตียนานท์ แสงบุตร (2563) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์	/	/	/			/	/						/	/	/	/	/			/	/	/	
9. ชันแก้ว พรหมคำ (2564) การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเลย			/	/			/	/					/	/	/	/	/			/	/	/	
10. วนิดา พรหมไทย (2563) ธรรมาภิบาลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรบริหารสวนตำบลในเขตอำเภอเมืองจังหวัดนครพนม	/	/	/	/	/	/		/					/	/	/	/	/			/	/	/	

กรอบแนวคิดจากการสังเคราะห์งานวิจัย

ภาพที่ 4 การสังเคราะห์กรอบแนวคิดการพัฒนาพลเมืองเสริมสร้างธรรมาภิบาลของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา

จากภาพที่ 4 เป็นการศึกษากรอบแนวคิดและแนวคิดในการพัฒนาพลเมืองเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา เริ่มต้นด้วยการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนาพลเมืองในแง่มุมมองของหลักธรรมาภิบาลทั้งหกประการ โดยการสำรวจความคิดเห็นนี้จะพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อผู้ที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ และปัจจัยอื่น ๆ โดยข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและการค้นคว้าจะถูกนำมาวิเคราะห์และสรุปเพื่อหาแนวทางการพัฒนาพลเมืองเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลของบุคลากรและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อการเสริมสร้างและพัฒนาตนเองและท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการสังเคราะห์กรอบแนวคิดการพัฒนาพลเมืองเสริมสร้างธรรมาภิบาลของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า สามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดเพื่อนำไป สู่การศึกษการพัฒนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน การวิจัยนี้จะมุ่งเน้นที่การสร้างและพัฒนากรอบแนวคิดการพัฒนาพลเมืองเพื่อส่งเสริมธรรมาภิบาลของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเสิงสาง และจะมีประโยชน์อย่างมากต่อการบริหารจัดการและการพัฒนาท้องถิ่นในอนาคตและเพื่อให้ผู้บริหาร พนักงาน เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ตระหนักถึงการปฏิบัติงานที่จะต้องมีการปฏิบัติไปตามหลักธรรมาภิบาล การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้อย่างโปร่งใส และมีความเชื่อมั่นในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และให้ประชาชนย่อมมีโอกาสแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย มีการตรวจสอบการำเนินการของรัฐ ทำให้เกิดความโปร่งใส ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชนตลอดหน่วยงานต่าง ๆ มีสำนึกรับผิดชอบ ประชาธิปไตยจึงมีข้อดี คือเป็นวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถนำข้อมูลดังกล่าวสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง 6 ด้าน คือ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า และตัวแปรต้น คือ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา รายได้ต่อเดือน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์สังเคราะห์จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานในทุกด้านให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมาประกอบด้วย ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น พนักงานส่วนท้องถิ่น พนักงานจ้าง ลูกจ้างเหมาบริการ
2. ควรมีการสร้างและพัฒนาแนวคิดและแผนการดำเนินงานเพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างธรรมาภิบาลของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงการพัฒนานโยบายและกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องและเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง (References)

- วันทีนิ ภูธรรมะ. (2563). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิตมหาบัณฑิตมหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ธีระพล อรุณะกลีกร (บรรณาธิการ). (2542). ระเบียบสำนักรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน,
- พระมหาชินวัฒน์ ธรรมเสฏโฐ (หาญกุล). (2557). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองสามพรานอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรลักษณ์ วรรณกุล. (2559). การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- กรมส่งเสริมปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2563). คู่มือหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย.
- วนิดา พรหมไทย. (2563). ธรรมาภิบาลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม. การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นิภาพร ผิวอ่อน. (2559). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนืออำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. การศึกษาอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

เทียนนท์ แสงบุตร. (2563). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต
จังหวัดกาฬสินธุ์. การศึกษาอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐ
ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

มานิตตา ชาญไชย. (2559). ความเป็นพลเมืองกับการบริหารจัดการตนเองของชุมชนไทย. ดุษฎีนิพนธ์นี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พิสิทธิ์ อุดชาชน พร้อมคณะ. (2558). ความคิดเห็นของประชาชนต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการ
บริหารงานของเทศบาลตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น. การศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรบัณฑิตสาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

จำสืบเอกนิคม อภัย. (2560). การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาล
ในเทศบาลตำบลโนนหัน อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดขอนแก่น. การศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

ดาบตำรวจจุล คำอ่อน. (2557). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลบวักค้าง
อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพุทธ
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

ชั้นแก้ว พรหมคำ. (2564). การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเลย. การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การสังเคราะห์กรอบแนวคิดวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน เขตอำเภอ
เมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ในยุคดิจิทัล

THE SYNTHESIS OF A CULTURAL FRAMEWORK FOR YOUTH POLITICAL
PARTICIPATION IN MUEANG SURIN DISTRICT, SURIN PROVINCE, IN THE DIGITAL AGE

สรารุท เลานุชรรักษ์^{1*} และวันชัย สุขตาม²

Sarawoot Laobussarak^{1*} Wanchai Suktam²

^{1,2} สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

^{1,2} Political Science major Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University,
Thailand

*Corresponding Author E-mail : zenithonthai@gmail.com

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาแนวการสังเคราะห์กรอบแนวคิดในด้านวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน เขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ในยุคดิจิทัล การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิเคราะห์จากเอกสาร แนวคิดทฤษฎี งานวิจัย และบทความที่เกี่ยวข้อง ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ และคุณภาพ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล หาความเชื่อมโยงในแต่ละกลุ่มประชากรและช่วงอายุ แยกแยะวิเคราะห์ถึงความคิด อุดมการณ์ ความเชื่อต่างๆ จากผลการศึกษาที่ผ่านมา รวมทั้งสรุปผล ผลการวิจัย การสังเคราะห์กรอบแนวคิดวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน เขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ในยุคดิจิทัล การศึกษาจะอ้างอิงกับทฤษฎีค่านิยมวัฒนธรรมการเมือง (อัลมอนต์) 6 รูปแบบไว้ดังนี้

1. วัฒนธรรมแบบไม่สนใจการเมือง (The parochial political culture)
2. วัฒนธรรมแบบรับรู้แต่ไม่เข้าร่วมทางการเมือง (The subject political culture)
3. วัฒนธรรมการเข้าร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขัน (The participant political culture)
4. วัฒนธรรมแบบเริ่มรับรู้การเมือง (The parochial-subject culture)
5. วัฒนธรรมแบบเริ่มเข้าร่วมทางการเมือง (The subject-participant culture)
6. วัฒนธรรมการเข้าร่วมทางการเมืองอย่างไม่มีความเป็นการเมือง (The parochial-participant culture)

โดยความแตกต่างทางวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่างเพศ ระดับการศึกษา สังกัดโรงเรียน และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองภายในครอบครัว

การกล่อมเกลாத่างสังคม สถานที่อยู่ การรับรู้ข่าวสารภายนอกรวมทั้งข่าวสารทางการเมือง สิ่งต่างๆ เหล่านี้ส่งผลให้ประชาชนต้องปรับตัวให้เกิดความสมดุลระหว่างวัฒนธรรมและสังคมต่อไป

คำสำคัญ : วัฒนธรรมทางการเมือง, เยาวชน, ยุคดิจิทัล

Abstract

This research is part of a study on the synthesis framework of cultural political participation among youth in Mueang district, Surin province, in the digital era. The research utilizes analysis from documents, theoretical concepts, research works, and related articles. It involves collecting both quantitative and qualitative data, followed by data analysis to identify connections among different demographic groups and age ranges, as well as to dissect and analyze various beliefs and ideologies drawn from previous studies. The study will refer to Almond's definition of six cultural political participation patterns as follows:

1. Parochial political culture
2. Subject political culture
3. Participant political culture
4. Parochial-subject culture
5. Subject-participant culture
6. Parochial-participant culture

The differences in cultural political participation patterns are statistically correlated with gender, educational level, school affiliation, and intra-family political opinion exchange. Socialization, place of residence, perception of external political news, and other factors influence the population to adapt continuously to maintain a balance between culture and society.

Keywords : Political Culture, youth , Digital Era

บทนำ (Introduction)

เยาวชนเป็นกำลังที่สำคัญในการสร้างสรรค์สังคมที่ยั่งยืน และเป็นกลุ่มบุคคลที่จะกำหนดทิศทางนำพาประเทศต่อไปในวันข้างหน้า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนเป็นหนึ่งในวิธีที่สามารถส่งเสริมความเป็นพลเมืองและความรับผิดชอบในสังคมได้ ด้วยเหตุนี้ การสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้กับเยาวชนเป็นสิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญ นอกจากการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการทางการเมือง ยังมี ความสำคัญในการส่งเสริมความรับผิดชอบ ความเป็นพลเมือง และความเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรม

นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้เยาวชนมีความคิดริเริ่ม ความคิดสร้างสรรค์ และความรับผิดชอบในการแก้ปัญหาทางสังคม

วัฒนธรรมทางการเมือง คือ แนวความคิด แนวปฏิบัติ หรือเทคนิควิธีดั้งเดิมที่ใช้ร่วมกัน โดยกลุ่มคนพวกเดียวกัน ฉะนั้น วัฒนธรรมทางการเมือง จึงหมายถึงแบบแผนของทัศนคติและความเชื่อของบุคคล ที่มีต่อระบบการเมืองของกลุ่มสมาชิกของระบบการเมืองหนึ่ง โดยวัฒนธรรมทางการเมืองในแต่ละชุมชนก็จะมีความเป็นตัวของตัวเองซึ่งถูกกำหนดขึ้นหรือได้รับอิทธิพลจากสภาวะแวดล้อม เช่น ประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา โดยผ่านกระบวนการขัดเกลาทางการเมือง (political socialization) โดยสถาบันต่างๆ เช่น ครอบครัว เพื่อน โรงเรียน กลุ่มสังคม และสื่อมวลชน เพื่อที่จะถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองจากรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นหนึ่งอย่างต่อเนื่อง และมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมต่างๆ อยู่เสมอ

วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน จึงเป็นสิ่งที่ควรถูกส่งเสริมและสนับสนุนในทุกชั้นเรียน โรงเรียน และสังคม ให้เยาวชนมีโอกาสเรียนรู้ พัฒนา และมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจทางการเมืองในอนาคต ปัจจุบันในยุคดิจิทัล ข้อมูลข่าวสารกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ สามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้นและติดต่อแลกเปลี่ยนแนวคิดในแต่ละช่วงอายุมีความรวดเร็ว ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เยาวชนควรตระหนักว่าเราเป็นผู้กำหนดทิศทางของประเทศนี้ได้ในฐานะหนึ่งในเจ้าของประเทศ เป็นอนาคตของชาติ ซึ่งวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตยทางการเมืองแสดงออกคำ دیگریหลายแบบ เช่น ไปเลือกตั้ง ศึกษานโยบายพรรค ยื่นถอดถอน เสนอกฎหมาย การพูดคุยถกเถียงกัน การรวมกลุ่มชุมนุมโดยไม่ละเมิดเสรีภาพของผู้อื่น การลงประชามติ เป็นต้นฯ

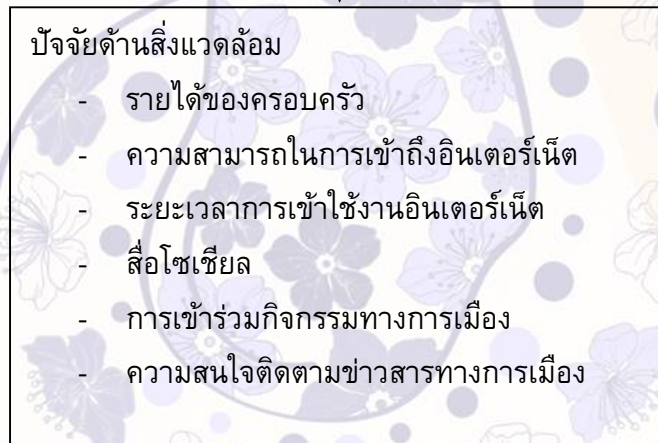
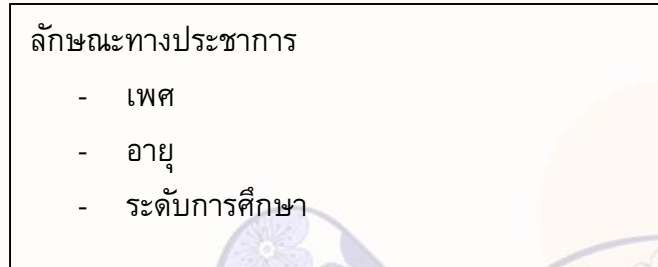
จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญการศึกษาและสังเคราะห์กรอบแนวคิดวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน ซึ่งอาจจะสามารถทำนายอนาคตทางการเมืองของประเทศไทยว่าจะไปในทิศทางไหนได้ชัดเจนมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

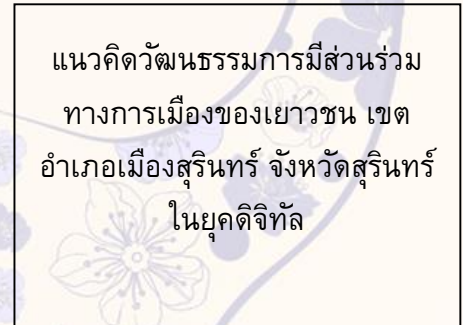
1. เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ของครอบครัว
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ระยะเวลาการเข้าใช้งานอินเทอร์เน็ต สื่อโซเชียล การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง
3. เพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิดวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน เขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ในยุคดิจิทัล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

1.1 ตัวแปรต้น

1.1.1 ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ในเขตอำเภอเมือง จังหวัด

สุรินทร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ของครอบครัว

1.1.2 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ระยะเวลาการเข้าใช้งานอินเทอร์เน็ต สื่อโซเชียล การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง

2. ประชากรเป้าหมาย คือ เยาวชนไทย ที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี จำนวน 27,870 คน ข้อมูลจาก website ระบบสถิติทางการทะเบียน สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ณ สิ้นปี 2566 โดยใช้การคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง ของ Taro Yamane ได้จำนวน 395 คน

3. เยาวชนกลุ่มตัวอย่างที่มีทะเบียนบ้านที่อาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

นิยามศัพท์

วัฒนธรรมทางการเมือง

ชำนาญ จันทร์เรือง (2516) วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง แบบแผนของทัศนคติและความเชื่อของบุคคล ที่มีต่อระบบการเมืองของกลุ่มสมาชิกของระบบการเมืองหนึ่ง โดยวัฒนธรรมทางการเมืองในแต่ละชุมชนก็จะมีความเป็นตัวของตัวเองซึ่งถูกกำหนดขึ้นหรือได้รับอิทธิพลจากสภาวะแวดล้อม เช่น ประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา โดยผ่านกระบวนการขัดเกลาทางการเมือง (political socialization) โดยสถาบันต่างๆ เช่น ครอบครัว เพื่อน โรงเรียน กลุ่มสังคมและสื่อมวลชน เพื่อที่จะถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองจากรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นหนึ่งอย่างต่อเนื่อง และมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมต่างๆ อยู่เสมอ

มานิตา หनुสวัสดิ์ ได้รวบรวมความหมายของวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ดังนี้

Heywood (2002 : 206) วัฒนธรรมทางการเมืองคือรูปแบบของการกำหนดทิศทางสู่เป้าหมายทางการเมือง ส่วนใหญ่แสดงออกในรูปแบบของความเชื่อ สัญลักษณ์ และคุณค่า

Almond and Powell (1996) วัฒนธรรมทางการเมือง คือ แบบอย่างของทัศนคติและความโน้มเอียงซึ่ง บุคคลในฐานะสมาชิกของระบบการเมืองมีต่อการเมือง

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2554 : 51) วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง ความคิดและความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสังคม โดยเฉพาะความคิดและความเข้าใจต่อการจัดสรร แบ่งปันทรัพยากรในสังคม

จากนิยามที่กล่าวมาสรุปได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง รูปแบบของทัศนคติ แนวคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ พฤติกรรม ความโน้มเอียงที่มีต่อระบบการเมืองในระดับต่างๆ

เยาวชน ในงานวิจัยครั้งนี้ ความหมายของเยาวชนใช้ตามหลักสากล คือ ผู้ที่มีอายุในระหว่าง 15-24 ปี

เขตที่อยู่อาศัย หมายถึง เขตพื้นที่ ที่เยาวชนอาศัยอยู่ในปัจจุบัน โดยมีทะเบียนบ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

รายได้ของครอบครัว หมายถึง รายได้ของครอบครัว หรือผู้ปกครองที่ได้รับต่อเดือน

โซเชียล หมายถึง สื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ Facebook Youtube Tiktok Line อื่นๆ ที่ใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างกัน

การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรม หรือประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่นการเลือกตั้ง การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองอื่นๆ

ยุคดิจิทัล

Digital Age (Cambridge dictionary) ให้ความหมายไว้ว่า ในสมัยปัจจุบันซึ่งมีการทำสิ่งมากมายโดยใช้คอมพิวเตอร์และมีปริมาณข้อมูลมากมายที่มีอยู่เนื่องจากเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์

Digital Era (Shepherd, 2004) : คือ ยุคที่มีเทคโนโลยีที่เพิ่มความเร็วและขอบเขตของการหมุนเวียนความรู้ภายในระบบเศรษฐกิจและสังคม ความรู้ใหม่ถูกสร้างขึ้นบ่อยขึ้นและลดความสามารถที่ถูกควบคุมโดยมนุษย์

วิจิต ธรรมฤทธ : ยุคดิจิทัล (Digital Era) คือ ยุคของอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็วในการสื่อสารการส่งผ่านข้อมูลความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคมไม่ว่าจะเป็น ข่าวสาร ภาพหรือวิดีโอที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วทุกที่และทุกเวลา

นวลจันทร์ จุฑาทักติกุล : เด็กยุคดิจิทัล (Digital Generation) หมายถึง เด็กที่เกิดในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา (ตั้งแต่ปี ค.ศ.1995) โดยเฉพาะเด็กที่เกิดตั้งแต่ปี ค.ศ.2000 จนถึงปัจจุบันซึ่งเป็นช่วงที่มีการพัฒนาของสื่อดิจิทัลอย่างรวดเร็ว จึงเรียกเด็กกลุ่มนี้อีกอย่างว่า Digital Native (ชนพื้นเมืองดิจิทัล) หมายถึงเด็กที่เติบโตและคุ้นเคยกับเทคโนโลยียุคดิจิทัลมาตั้งแต่เกิด

ดังนั้นจะสรุปได้ว่า บทความนี้เป็นการศึกษากลุ่มประชากรในวัย 15-24 ปีที่เกิดตั้งแต่ปี ค.ศ.2000 เป็นต้นมา ซึ่งมีเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็วในการสื่อสาร การส่งผ่านข้อมูลความรู้ต่างๆที่มีอยู่ในสังคม โดยศึกษาในด้านทัศนคติ แนวคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ พฤติกรรม ความโน้มเอียงที่มีต่อระบบการเมืองในระดับต่างๆ

วิธีดำเนินการวิจัย (Mesearch Methods)

ทบทวนวรรณกรรม บทความ ทฤษฎีและวิจัย

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดวัฒนธรรมการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดสุรินทร์ ในยุคดิจิทัล ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้า ทบทวนองค์ความรู้ หลักการ ทฤษฎีวิจัยวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ความหมายของระบอบประชาธิปไตย
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง
3. ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับเยาวชน
4. ทฤษฎีค่านิยมวัฒนธรรมการเมือง (อัลมอนต์) 6 รูปแบบ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของระบอบประชาธิปไตย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตย” คือ “ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่ การถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่” หรือแปลจากคำภาษาอังกฤษว่า “Democracy” ซึ่งมาจากภาษากรีกโบราณว่า “Demokratia” อันเกิดจากการผสมของคำว่า “demos” ที่แปลว่าประชาชน (People) และคำว่า “Kratein” หรือ “Kratos” ที่แปลว่า การปกครอง (rule) ดังนั้น โดยรากศัพท์ดั้งเดิม “Demokratia” หรือ “Democracy” หมายถึง การปกครองโดยประชาชน (to rule by the

people หรือ government by the people) หรือกล่าวได้ว่า ประชาธิปไตยเป็นการปกครองซึ่งประชาชนเป็นทั้งผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง ระบอบประชาธิปไตยนับเป็นการปกครองระบอบหนึ่งที่สังคมต่างๆ ได้ยึดถือเป็นหลักสำหรับการปกครองประเทศและสำหรับการสร้างความชอบธรรมให้แก่รัฐบาล ทั้งนี้ถือกันว่า ระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ดีที่สุดอย่างหนึ่ง ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและเชื่อว่าการปกครองโดยคนส่วนมากดีกว่าการปกครองโดยคนเดียวหรือคนส่วนน้อย

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง

คำว่า “วัฒนธรรมทางการเมือง” เป็นคำที่มีความหมายกว้างมาก โดยได้รับความสนใจจากนักวิชาการตะวันตกมาเป็นเวลากว่า 50 ปี โดยในต่างประเทศใช้คำว่า Political Culture ซึ่งนักวิชาการต่างประเทศได้ให้ความหมายไว้เป็นจำนวนมาก และส่วนมากจะมีลักษณะความหมายที่คล้ายคลึงกัน และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สำหรับผู้ที่ได้กล่าวคำนี้เป็นคนแรก ได้แก่ Gabriel A. Almond ซึ่งได้แสดงทัศนะในบทความชื่อ “Comparative Political systems” ซึ่งเขียนใน Journal of Politics, Vol. 18 ปี 1956 ว่า “ระบบการเมืองทุกระบบมีรากฐานอยู่บนแนวทางอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งการอบรมมีผลต่อการแสดงออกทางการเมือง” อันหมายความว่า ระบบการเมืองทุกระบบที่จริงแล้วไม่ได้เป็นผลผลิตของสิ่งที่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือคำสั่งจากผู้ปกครอง ซึ่งสะท้อนลงให้เห็นว่า นั่นคือวัฒนธรรม จารีต ประเพณี และความรู้สึกนึกคิดของคน (กิตติศักดิ์ เจริญสิทธิประเสริฐ. 2550) Almond ได้กล่าวไว้ว่า “วัฒนธรรมทางการเมือง” หลังจากรัฐศาสตร์มาเป็นแบบพฤติกรรมนิยม มีการนำเอาแนวคิดทางจิตวิทยาและวิทยาการแขนงอื่น ๆ เข้ามาในวงการรัฐศาสตร์กว้างขวางขึ้น ทำให้เกิดการรับเอาแนวความคิด “วัฒนธรรมทางการเมือง” มาใช้ในวงการรัฐศาสตร์ แทนคำว่า ความเห็น อุดมการณ์ ค่านิยม ทัศนคติ ความเชื่อ ความสำนึกทางการเมือง หรือสถานภาพพื้นฐานทางการเมืองของแต่ละระบบ (Political Consensus) (วิชัย ต้นศิริ, 2551)

Gabriel A. Almond ได้อธิบายความหมายของวัฒนธรรมทางการเมือง เพื่อนำมาใช้อธิบายแบบแผน พฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคมต่างๆ โดยกล่าวว่า วัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) หมายถึง รูปแบบ แบบแผนทัศนคติ ความรู้ ความเชื่อทางการเมือง ซึ่งมีอิทธิพลโดยตรงต่อการแสดง ความประพฤติ พฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล เป็นความรู้สึกนึกคิดภายในจิตใจ ถือเป็นการแสดงออกที่เป็นบทบาททางการเมือง และความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อการเมือง ในฐานะที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกของระบบการเมือง โดยความรู้สึกนึกคิดนี้มีส่วนประกอบหลายอย่าง รวมทั้งความโน้มเอียงด้านความรู้ หรือการรับรู้ (Cognitive Orientation) ซึ่งหมายถึงความรู้ ความเข้าใจ และความเชื่อที่มีต่อเรื่องราวทางการเมืองและส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมืองของประชาชน ซึ่งความรู้ความเข้าใจดังกล่าวอาจจะถูกต้องหรือไม่ก็ตาม ความโน้มเอียงด้านความรู้สึก (Affective Orientation) หมายถึง ความรู้สึกทางอารมณ์ที่มีลักษณะผูกพันเกี่ยวข้อง การยอมรับ หรือไม่ยอมรับที่มีต่อการเมือง และความโน้มเอียงด้านการประเมินค่า (Evaluation Orientation) ได้แก่ การใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจในมิติต่าง ๆ ตลอดจนการตัดสินใจทางการเมือง ซึ่งการ

ตัดสินใจนี้อาจตัดสินใจมาจากข้อมูลที่ทั้งเป็นจริงและเป็นเท็จ ตลอดจนการนำเอาค่านิยมและอารมณ์ความรู้สึก เข้าไปพัวพันเปรียบเทียบกับการเมืองและเหตุการณ์ทางการเมืองต่างๆ

ความโน้มเอียงของบุคคลทางการเมืองดังกล่าวสามารถจำแนกได้ 4 ลักษณะ คือ (ม.ร.ว.พฤษถีสถิตินกุล, 2547)

1. บุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับชาติและระบบการเมืองโดยทั่ว ๆ ไป เช่น ประวัติความเป็นมาของชาติ ขนาดพื้นที่ของประเทศ ลักษณะที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ลักษณะอำนาจทางการเมือง รัฐธรรมนูญ และอื่น ๆ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อลักษณะทั่วไปของระบบการเมือง ความคิดเห็นและการตัดสินใจและประเมินค่าระบบการเมือง

2. บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างและบทบาททางการเมืองของผู้นำ และมีข้อเสนอเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะเพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายอย่างไร บุคคลมีความรู้สึกนึกคิด มีความเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างผู้นำ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะอะไรบ้าง

3. บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับตามนโยบายสาธารณะ การตัดสินใจอันเกี่ยวข้องกับกระบวนการที่มาจากรัฐบาลอย่างไร มีความรู้สึกนึกคิดและความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างไร

4. บุคคลมองตนเองในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของระบบการเมืองอย่างไร มีความรู้เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ อำนาจหน้าที่และวิธีการต่าง ๆ ที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองอย่างไร ใช้อะไรเป็นบรรทัดฐานในการมีส่วนร่วมและปฏิบัติหน้าที่พลเมือง ตลอดจนแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจทางการเมือง

จากความหมายทางการเมืองที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปความหมายของวัฒนธรรมทางการเมืองได้ว่า หมายถึง แบบแผนทัศนคติ ความรู้ และความเชื่อทางการเมือง ที่บุคคลได้แสดงออกในรูปแบบของพฤติกรรม ในกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ ร่วมกันของคนในสังคม

1. ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับเยาวชน

เยาวชน จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายว่า บุคคลที่มีอายุเกิน 15 ปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ นอกจากนี้องค์การสหประชาชาติ ยังได้ให้ความหมายของเยาวชนว่า หมายถึง คนในวัยหนุ่มสาว คือ ผู้ที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี (อมรรัตน์ เทพกำปนาท, 2548) เยาวชน หรือวัยรุ่น เป็นบุคคลในสังคมที่อยู่ในช่วงอายุแห่งพัฒนาการของจิตใจและร่างกาย และช่วงระยะเวลาหัวเลี้ยวหัวต่อจากที่จะต้องพึ่งพิงทางเศรษฐกิจและสังคมออกไปสู่ความเป็นอิสระของตนเอง เด็กวัยรุ่นจะเริ่มมีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ต้องการคำอธิบายเกี่ยวกับเหตุและผล มีการพัฒนาการทางจิตใจ ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงการพ้นจากวัยรุ่นสู่ผู้ใหญ่ และเป็นช่วงเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่การประกอบอาชีพตามความถนัดของตนเอง เพื่อสนองความต้องการด้านเศรษฐกิจของตนเอง และครอบครัว ตลอดจนประเทศชาติ

2. ทฤษฎีค่านิยมวัฒนธรรมการเมือง (อัลมอนต์) 6 รูปแบบ

2.1 วัฒนธรรมแบบไม่สนใจการเมือง (the parochial political culture)

เป็นลักษณะทางวัฒนธรรมทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคมการเมืองแบบชนเผ่า (Tribal Society) เช่นในแอฟริกา และในชุมชนท้องถิ่นเล็กๆ ที่ปกครองตนเอง ในสังคมการเมืองดังกล่าวยังไม่มีการแบ่งงานกันทำ ไม่มีการแบ่งบทบาท รวมถึงหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน โดยเฉพาะการไม่แบ่งการเมือง, สังคม และศาสนาออกจากกัน วัฒนธรรมแบบไม่สนใจการเมืองจะมองการเมืองว่ามีลักษณะเป็นเรื่องของอารมณ์ความรู้สึก (Affective) และเป็นเรื่องของกฎเกณฑ์ปฏิบัติ (Normative) มากกว่าที่จะเป็นการเมืองแบบใช้เหตุใช้ผล (Cognitive)

2.2 วัฒนธรรมแบบรับรู้แต่ไม่เข้าร่วมทางการเมือง (The subject political culture)

เป็นวัฒนธรรมในสังคมการเมืองที่สมาชิกในสังคมการเมืองรับรู้ถึงการบริหารกิจการบ้านเมือง และอำนาจทางการเมือง และมีความภาคภูมิใจในความเป็น/ความมีการเมือง (Political) ของสังคมการเมือง ทว่าความสัมพันธ์ระหว่างสังคมการเมืองกับสมาชิกยังเป็นระบบบนลงล่าง (Top-down or downward flow) และวัฒนธรรมการเมืองยังเป็นเรื่องของอารมณ์ความรู้สึก (Affective) และเป็นเรื่องของกฎเกณฑ์ปฏิบัติ (Normative) มากกว่าที่จะเป็นการเมืองแบบใช้เหตุใช้ผล (Cognitive) เช่นกัน ทั้งนี้สมาชิกในสังคมการเมืองจึงระลึกถึงอำนาจในทางการเมืองแบบเป็นฝ่ายตั้งรับนโยบาย (Passive role) แต่ไม่สนใจที่จะเรียกร้องนโยบาย (Active role)

2.3 วัฒนธรรมการเข้าร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขัน (The Participant Political Culture)

เป็นวัฒนธรรมของสังคมการเมืองที่สมาชิกของสังคมการเมืองมีความผูกพันต่อสังคมการเมืองในลักษณะที่เป็นเหตุเป็นผล (Cognitive) และมีความตื่นตัวในเรื่องการใช้อำนาจเชิงรุกในทางการเมือง (Active Role)

2.4 วัฒนธรรมแบบเริ่มรับรู้การเมือง (The parochial-subject culture)

คือวัฒนธรรมในสังคมการเมืองแบบชนเผ่าที่กำลังเปลี่ยนผ่านสู่สังคมสมัยใหม่ สมาชิกในสังคมการเมืองจะปฏิเสธความสัมพันธ์ทางอำนาจแบบเดิม ที่เป็นเรื่องของศาสนา หรือความเชื่อเป็นหลักมาสู่ลักษณะของความสัมพันธ์ทางอำนาจที่เป็นเหตุเป็นผลมากขึ้น อย่างไรก็ตามแม้สมาชิกในสังคมการเมืองจะรับรู้ว่ามีความสัมพันธ์ทางอำนาจแบบใหม่เกิดขึ้นทว่าก็ไม่มีความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง แต่เล็กที่จะรอรับนโยบายจากฐานอำนาจใหม่ไม่ต่างจากที่เคยเกิดขึ้นในลักษณะวัฒนธรรมแบบไม่สนใจการเมือง

2.5 วัฒนธรรมแบบเริ่มเข้าร่วมทางการเมือง (The subject-participant culture)

เป็นวัฒนธรรมในสังคมการเมืองที่สมาชิกในสังคมการเมืองบางส่วนเริ่มต้นตัวถึงอำนาจในเชิงรุกของตน โดยที่สมาชิกในสังคมการเมืองที่ยังมีลักษณะวางเฉย (Parochial) และมีลักษณะแบบไพร่ (Subject) เริ่มกลายเป็นผู้มีส่วนร่วม (Participant) ในแบบประชาธิปไตย โดยสังคมการเมืองก็เริ่มมีการสร้างสถาบันมารองรับความต้องการในการมีส่วนร่วมดังกล่าวควบคู่ไปด้วย

2.6 วัฒนธรรมการเข้าร่วมทางการเมืองอย่างไม่มีความเป็นการเมือง (The Parochial-Participant Culture)

เป็นวัฒนธรรมของสังคมการเมืองที่สมาชิกของสังคมการเมืองยังเชื่อมั่นในความสัมพันธ์ทางอำนาจแบบชนเผ่า โดยไม่สนใจความเป็นเหตุเป็นผลของอำนาจ แต่ก็อยากเข้ามามีส่วนร่วมในอำนาจดังกล่าว ทว่าการเข้าร่วมก็เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลักมากกว่าผลประโยชน์ส่วนรวม

วิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพชรรัตน์ สุนย์รัมย์ (2554) ได้ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของเยาวชนในจังหวัดพิษณุโลก โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญ 2 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของเยาวชนไทยในจังหวัดพิษณุโลก และ (2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรและปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม กับวัฒนธรรมทางการเมืองของเยาวชนไทยในจังหวัดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เยาวชนไทย ที่มีอายุระหว่าง 16-18 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดพิษณุโลก จำนวนทั้งสิ้น 400 คน โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่ามัธยฐาน (Median) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi-Square) ผลการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของเยาวชนโดยมากเป็นลักษณะแบบไพร่ฟ้า คิดเป็นร้อยละ 43.3 รองลงมาได้แก่ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 29.8 และวัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ คิดเป็นร้อยละ 27.0 ตามลำดับ โดยพบว่า เพศ ระดับการศึกษา สังกัดโรงเรียน และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองภายในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากงานวิจัยสรุปได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของเยาวชนส่วนมากเป็นลักษณะแบบไพร่ฟ้า รองลงคือ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม และวัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ และพบว่า เพศ ระดับการศึกษา สังกัดโรงเรียน และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองภายในครอบครัว ส่งผลต่อความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมือง

เฉลิมพล พลมะศรี (2558) ได้ศึกษา วัฒนธรรมทางการเมืองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยการวิจัยเรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด (2) ศึกษาเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 2,412 คน โดยใช้ตาราง Krecie และ Morgan ได้

จำนวนกลุ่มประชากรครั้งนี้จำนวน 335 คน โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการศึกษา จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ผลการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด นักเรียนมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทยอยู่ในระดับปานกลาง มีระดับทัศนคติเกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทยในปัจจุบันอยู่ในระดับเห็นด้วยหรือระดับมาก และมีระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลางที่ใกล้เคียงสู่ระดับมาก ดังนั้นนักเรียนจึงมีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำแคบผสมรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองที่บุคคลที่ขาดความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจนในระบบการเมืองการปกครองในสังคมนั้น กลับมีทัศนคติและพยายามเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งอาจเป็นปัญหาในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองเสี่ยงต่อการเป็นเครื่องมือของกลุ่มผลประโยชน์ในการปลุกเร้าผลประโยชน์ทางเชื้อชาติ ชนชั้น หรืออุดมการณ์ ทำให้พยายามเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตนนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมือง โดยกลุ่มชนชั้นอาจมีแนวคิดที่เอนเอียงไปทางอำนาจนิยม ในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งเอนเอียงไปทางประชาธิปไตย ลักษณะความขัดแย้งนี้ทำให้โครงสร้างทางการเมืองไม่อิงอยู่กับระบบใดระบบหนึ่ง เจื่อนใจที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด จากตัวการที่ใช้ในการศึกษา 3 ตัวการดังกล่าว สรุปได้ว่า นักเรียนมีระดับความโน้มเอียงทางด้านการรับรู้ความเข้าใจของระบบการเมืองไม่มากนัก เนื่องจากอิทธิพลของการสื่อสารทางการเมืองในครอบครัวที่มีระดับน้อย หลักสูตรที่เรียนไม่สัมพันธ์กันระหว่างเนื้อหากับเวลา ครูผู้สอนมีภาระงานมากมีแต่เวลาสอนน้อย และการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของนักเรียนมีระดับน้อย นักเรียนมีระดับโน้มเอียงทางด้านทัศนคติเกี่ยวกับระบบการเมืองอยู่ในระดับเกณฑ์ที่เห็นด้วย และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีระดับปานกลางที่โน้มเอียงไปสู่ระดับมาก เนื่องจากอิทธิพลของการที่นักเรียนส่วนมากได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจากครอบครัว และนักเรียนมีความสนใจและเต็มใจในการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สถาบันการศึกษาจัดขึ้น ที่กระตุ้นให้นักเรียนมีความโน้มเอียงทางด้านทัศนคติและมีส่วนร่วมในระดับที่มากขึ้น จากเจื่อนใจที่มีอิทธิพลดังกล่าวจึงส่งผลให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตอำเภอเกษตรวิสัยจังหวัดร้อยเอ็ดมีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำแคบผสมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม

จากงานวิจัยสรุปได้ว่า นักเรียนมีระดับความรู้ความเข้าใจของระบบการเมืองไม่มากนัก จากอิทธิพลของการสื่อสารทางการเมืองในครอบครัวที่มีระดับน้อย หลักสูตรที่เรียนไม่สัมพันธ์กันระหว่างเนื้อหากับเวลา ครูผู้สอนมีภาระงานมากมีแต่เวลาสอนน้อย นักเรียนมีระดับทัศนคติเกี่ยวกับระบบการเมืองอยู่ในระดับเกณฑ์ที่เห็นด้วย และมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีระดับปานกลางถึงระดับมาก เนื่องจากนักเรียนส่วนมากได้รับการอบรมแบบประชาธิปไตยจากครอบครัว และนักเรียนมีความสนใจและเต็มใจในการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สถาบันการศึกษาจัดขึ้น ที่กระตุ้นให้นักเรียนมีความโน้มเอียงทางด้านทัศนคติและมีส่วนร่วมในระดับที่มากขึ้น

อรรณพ สว่างอารมณ์ (2563) ได้ทำการศึกษา วัฒนธรรมทางการเมืองของพลเมือง 4 รุ่น : กรณีศึกษาอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการศึกษาตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของพลเมืองทั้ง 4 รุ่น ได้แก่ เบป็ญมเมอร์ส, เจเนอเรชั่นเอ็กซ์, เจเนอเรชั่นวาย, และ เจเนอเรชั่นแซด ในพื้นที่อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 2) เพื่อเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองของพลเมืองทั้ง 4 รุ่น ใช้วิธีการศึกษาโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และใช้วิธีการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล รวมถึงการสังเกตการณ์ร่วมด้วย โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 20 คน แบ่งออกเป็น 4 รุ่น ได้แก่ เบป็ญมเมอร์ส, เจเนอเรชั่นเอ็กซ์, เจเนอเรชั่นวาย, และ เจเนอเรชั่นแซด รุ่นละ 5 คน โดยในแต่ละรุ่นผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนมีอาชีพต่างกันจากการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของพลเมืองทั้ง 4 รุ่น มีความคล้ายคลึงกัน และความแตกต่างกันไปในบางประการ โดยแต่ละรุ่นต่างมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมการมีส่วนร่วม (The Subject-Participant Culture) เหมือนกันในทุก 4 รุ่น แตกต่างที่ในเจเนอเรชั่นวาย และเจเนอเรชั่นแซดมีพฤติกรรมที่มีแนวโน้มว่าเข้าไปใกล้รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (The Participant Political Culture) มากกว่าเบป็ญมเมอร์ส และเจเนอเรชั่นเอ็กซ์ ซึ่งความแตกต่างนี้ เป็นผลมาจากกระบวนการกล่อมเกลากันที่ต่างกันไปนั้น สร้างความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติทางการเมือง กลายเป็นแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองที่แตกต่างกันไปด้วย อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมืองยังถือเป็นสิ่งที่มีบทบาทต่อการสร้างความเหมือน และความต่างของวัฒนธรรมทางการเมืองของคนในแต่ละรุ่น

จากงานวิจัยสรุปได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของพลเมืองทั้ง 4 รุ่น มีความคล้ายคลึงกัน แตกต่างบางประการ โดยแต่ละรุ่นต่างมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมการมีส่วนร่วม (The Subject-Participant Culture) เหมือนกันในทุก 4 รุ่น แตกต่างที่ในเจเนอเรชั่นวาย และเจเนอเรชั่นแซดมีพฤติกรรมที่มีแนวโน้มว่าเข้าไปใกล้รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (The Participant Political Culture) มากกว่าเบป็ญมเมอร์ส และเจเนอเรชั่นเอ็กซ์ เป็นผลมาจากกระบวนการกล่อมเกลากันที่ต่างกันไปนั้น สร้างความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติทางการเมือง กลายเป็นแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองที่แตกต่างกันไปด้วย อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมืองยังถือเป็นสิ่งที่มีบทบาทต่อการสร้างความเหมือน และความต่างของวัฒนธรรมทางการเมืองของคนในแต่ละรุ่น

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ ในยุคดิจิทัล เราสามารถแบ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้เป็น 6 แบบ (อัลมอนต์)

1. วัฒนธรรมแบบไม่สนใจการเมือง (The parochial political culture)
2. วัฒนธรรมแบบรับรู้แต่ไม่เข้าร่วมทางการเมือง (The subject political culture)
3. วัฒนธรรมการเข้าร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขัน (The participant political culture)

4. วัฒนธรรมแบบเริ่มรับรู้การเมือง (The parochial-subject culture)
5. วัฒนธรรมแบบเริ่มเข้าร่วมทางการเมือง (The subject-participant culture)
6. วัฒนธรรมการเข้าร่วมทางการเมืองอย่างไม่มีความเป็นการเมือง (The parochial-participant culture)

โดยความแตกต่างด้านเพศ ระดับการศึกษา สังกัดโรงเรียน และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองภายในครอบครัว การกล่อมเกลாதองสังคม สถานที่อยู่ มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการวิเคราะห์ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมจึงนำมาซึ่งการพิสูจน์ต่อไปว่าในยุคดิจิทัล นี้ที่ทุกคนสามารถรับส่งข้อมูลข่าวสารได้เหมือนกับโลกไร้พรมแดน ไม่จำกัดสถานที่หรือเวลายังส่งผลถึงวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนอีกหรือไม่ อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- เพชรรัตน์ สุนัยรัมย์. (2554). **วัฒนธรรมทางการเมืองของเยาวชนในจังหวัดพิษณุโลก**. ปรินญา รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เฉลิมพล พลมะศรี. (2558). **วัฒนธรรมทางการเมืองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด**. ปรินญา รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อรรชรณ สว่างอารมณ์. (2563). **วัฒนธรรมทางการเมืองของพลเมือง 4 รุ่น : กรณีศึกษาอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ธีระพล อรุณะกลีกร (2542). **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- อเนก เหล่าธรรมทัศน์. (2550). **สองนคราประชาธิปไตย**. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (ม.ป.ป.). **พัฒนาการเมืองในระบบ : การแสวงหาทฤษฎี**. กรุงเทพฯ : (ม.ป.พ.).
- วิชัย ตันศิริ. (2551). **วัฒนธรรมพลเมือง**. กรุงเทพฯ : สุขุมและบุตร
- บวรศักดิ์ อูวรรณโณ. (2550). **ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การสังเคราะห์กรอบแนวคิดปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน ใน
เขตองค์การบริหารส่วนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์
SYNTHESIZING THE CONCEPTUAL FRAMEWORK OF FACTORS AFFECTING
HOUSEHOLD SOLID WASTE MANAGEMENT BEHAVIOR. IN THE AREA OF
RATTANABURI SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION RATTANABURI
DISTRICT SURIN PROVINCE

สมนึก ฟองนวล¹ ชัย สมรภูมิ² และสิริพัฒน์ ลาภจิตร³

¹นักศึกษาลัทธิรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

^{2,3}อาจารย์ที่ปรึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ และศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ และมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงปัจจัย ด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ลักษณะที่อยู่อาศัยมีผลต่อ พฤติกรรมการแยกขยะมูลฝอย ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแยกขยะมูลฝอย ที่มีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมการแยกขยะมูลฝอย และศึกษาถึงปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแยกขยะมูลฝอยที่มี ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลรัตนบุรี รวมทั้ง ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดการขยะ ทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลรัตนบุรี อำเภอ รัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ จำนวน ๔๐๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ รวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและ ทดสอบสมมติฐาน

คำสำคัญ : พฤติกรรม, การจัดการขยะมูลฝอย, ครัวเรือน

Abstract

This research It is part of the study of factors affecting household solid waste management behavior in the Rattanaaburi Subdistrict Administrative Organization area. Rattanaaburi District Surin Province It is a quantitative research study. This study has the objective To study factors affecting household solid waste management behavior in the Rattanaaburi Subdistrict Administrative Organization area. Rattanaaburi District Surin Province and study household waste management behavior In the area of Rattanaaburi Subdistrict Administrative Organization Rattanaaburi District Surin Province And the aim is to study demographic factors such as gender, age, educational status, occupation, income, residential characteristics that affect waste separation behavior. Factors in the perception of information regarding waste separation that is related to waste separation behavior And study the factors of knowledge and understanding about waste separation that are related to the waste separation behavior of people in the Rattanaaburi Subdistrict Administrative Organization, including problems, obstacles, and suggestions in waste management. Conduct a study from a sample group. People living in the area of Rattanaaburi Subdistrict Administrative Organization, Rattanaaburi District, Surin Province, totaling 400 people. The tool used to collect data was a questionnaire. Data was analyzed using statistics, percentages, averages, standard deviations, and hypothesis testing.

(Keywords) : behavior, waste management, household

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันการขยายตัวของหมู่บ้านและครัวเรือนไปยังชุมชนต่างๆ เป็นจำนวนมาก ประกอบกับมีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นถุงพลาสติก ขวดพลาสติก เศษโลหะ หน้ากากอนามัย ถุงมือ แฉลแอลกอฮอล์ จากการทำขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้นและการจัดเก็บหรือการจัดการขยะมูลฝอยเหล่านี้ไม่สามารถรับมือกับจำนวนขยะมูลฝอยที่ตกค้าง ทำให้ขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งสภาพภูมิทัศน์ และสุขภาพอนามัยของประชาชน การจัดการขยะมูลฝอยจึงเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการจัดการแต่ในขณะเดียวกันปริมาณขยะมูลฝอยที่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำ (ธัญวรรณ์ อินทรโชติ, 2560) ดังผลการศึกษาของสถานการณ์ขยะมูลฝอยในประเทศไทย ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น 26.95 ล้านตัน ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์ 9.31 ล้านตัน ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดถูกต้อง 10.17 ล้านตัน ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดไม่ถูกต้อง 7.47 ล้านตัน ปริมาณขยะมูลฝอยตกค้าง 27.62 ล้านตัน (กรมควบคุมมลพิษ, 2566)

อย่างไรก็ตาม ปัญหาของขยะมูลฝอยส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนโดยตรง ทั้งในชุมชนเมืองและชนบท ทำให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องตระหนักในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยแนวทางการจัดการขยะมูลฝอย ควรเพิ่มจุด (Drop point) ขยะมูลฝอยในระดับชุมชนและระดับจังหวัด สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยจากชุมชน(กรมควบคุมมลพิษ,2563) โดยอาศัยความร่วมมือของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอยและการปลูกฝังจิตสำนึกที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย โดยเริ่มจากการใช้ประชาชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบ เพื่อรองรับปัญหาขยะมูลฝอยในครัวเรือนที่เพิ่มมากขึ้น แต่การจัดการขยะมูลฝอยที่ครบวงจรนั้น มีต้นทุนค่อนข้างสูง ดังนั้น ประชาชนจึงควรมีความตระหนักในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือนมากกว่าการพึ่งพาการกำจัดขยะมูลฝอยจากภาครัฐเพียงอย่างเดียว

แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยซึ่งเป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน คือ หลักการ 5Rs ประกอบด้วย การลดการใช้สิ่งของที่ไม่จำเป็น การนำขยะมูลฝอยเสด็จกลับมาใช้ใหม่ การซ่อมหรือแก้ไข การหมุนเวียนนำขยะกลับมาใช้ใหม่ และการหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ทำลายยาก ที่ให้ความสำคัญกับการลดปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับการกำจัดขยะมูลฝอย อันจะช่วยลดภาระการกำจัดขยะมูลฝอย โดยสามารถทำได้ตั้งแต่ระดับครัวเรือน และจากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาพบว่า การปฏิบัติตามหลักการ 5Rs สามารถลดขยะมูลฝอยได้ (สุทธิ บุญโท, 2559, อภิชาติ ตั้งปัญญากุล, สุวารีย์ ศรีปุณณะและสม นาสอำนาจ, 2559)

องค์การบริหารส่วนตำบลรัตนบุรี อยู่ในเขตอำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ มีพื้นที่รับผิดชอบ 23,750 ไร่ หรือ 38 ตารางกิโลเมตร องค์การบริหารส่วนตำบลรัตนบุรี มีพื้นที่ติดต่อกับเทศบาลตำบลรัตนบุรี อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอรัตนบุรี ประมาณ 5 กิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,022 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 10,359 คน แยกเป็นชาย 4,273 คน หญิง 5,076 คน ซึ่งปัจจุบันมีประชากรย้ายมาประกอบอาชีพและพักอาศัยที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลรัตนบุรี เพิ่มมากขึ้นส่งผลให้เมืองมีความหนาแน่นของประชากร ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลรัตนบุรี จึงเป็นทางเลือกของประชาชนและผู้ประกอบการ ไม่ว่าจะบ้านเช่า บ้านจัดสรร และสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เมื่อมีการขยายตัวของเมืองมากขึ้น ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนตำบลรัตนบุรีประสบปัญหาหลายประการ ที่สำคัญคือ ปัญหาสิ่งแวดล้อมในเรื่องปริมาณ มูลฝอยที่เพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของสถานประกอบการ รวมถึงที่พักอาศัย จากปัญหาดังกล่าว การจัดการกับปัญหาขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลรัตนบุรี ที่ผ่านมามีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการใช้งบประมาณไปเป็นจำนวนมาก แต่ก็ไม่สามารถที่จะจัดการกับ ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เช่น ปัญหาปริมาณขยะมูลฝอยที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปัญหาการลักลอบทิ้งขยะตามพื้นที่สาธารณะและเอกชน ปัญหาการทิ้งขยะไม่ลงถัง ประชาชนยังขาดความรับรู้ ความเข้าใจ ขาดจิตสำนึกและความรับผิดชอบในการจัดการมูลฝอยที่ต้นทาง ปัญหาการค้ำเค้นขยะของสุนัข และคนเก็บของเก่าจนทำให้เกิดการปลิวของขยะปัญหาการจัดการวางถังขยะ ปัญหาการกำจัดขยะอย่างผิดวิธี โดย

การเผา ปัญหาการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ได้น้อย เป็นต้น ดังนั้น การจัดการขยะมูลฝอยจะต้องมุ่งเน้นให้มีการนำขยะมูลฝอย นำกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด โดยการจัดการ ขยะมูลฝอยที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลัก มุ่งหวังให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการขยะมูลฝอยได้ด้วยตนเองในการจัดการขยะที่ต้นทาง เพื่อลดปริมาณของขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด ปริมาณมูลฝอยที่เข้าสู่ระบบกำจัดที่ปลายทางลดลง

ดังนั้น จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำการศึกษาและสังเคราะห์กรอบแนวคิดปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ โดยประยุกต์ใช้ PRECEDE Model มาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยร่วมกับสารสังเคราะห์ตัวแปรอิสระจากงานวิจัยที่ผ่านมา ซึ่งข้อค้นพบจากการวิจัย ในครั้งนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาขยะมูลฝอยและช่วยให้การจัดการขยะมูลฝอยมีประสิทธิภาพผลอย่างยั่งยืน เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของมนุษย์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิดปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาออกแบบกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยในครั้งนี้ โดยสามารถ แสดงรายละเอียดได้ในภาพที่ 1 ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ข้อมูลส่วนบุคคล

1. เพศ
2. อายุ
3. ระดับการศึกษา
4. อาชีพ
5. ระยะเวลาที่อยู่อาศัย

ตัวแปรตาม

การจัดการขยะมูลฝอย

1. การลดปริมาณขยะ
2. การนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำ
3. การนำวัสดุที่ชำรุดมาซ่อมแซมใช้ใหม่
4. การนำวัสดุหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่
5. การหลีกเลี่ยงวัสดุที่จะสร้างปัญหาขยะ

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

1. เพศที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการจัดการขยะที่แตกต่างกัน
2. อายุที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการจัดการขยะที่แตกต่างกัน
3. อาชีพที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการจัดการขยะที่แตกต่างกัน
4. ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการจัดการขยะที่แตกต่างกัน
5. สถานภาพที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการจัดการขยะที่แตกต่างกัน
6. รายได้ในครัวเรือนแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการจัดการขยะที่แตกต่างกัน
7. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการจัดการขยะที่แตกต่างกัน
8. ลักษณะที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการจัดการขยะที่แตกต่างกัน
9. การรับรู้ข่าวสารในการกำจัดขยะมูลฝอยแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการจัดการขยะที่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้คือ หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลรัตนบุรี รวมทั้งสิ้น 2,022 ครัวเรือน กลุ่มตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 400 คน เป็นคำถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน อาชีพ รายได้ในครัวเรือน ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนลักษณะที่อยู่อาศัย และการรับข้อมูลข่าวสาร ลักษณะของคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นมาตรวัดแบบให้คะแนน เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 21 ข้อ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยออกเป็น 4 ระดับ ตามแนวคิดของเบสท์ (Best อ้างถึงในประกอบกรณีศึกษา, 2542)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เป็นแบบปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยการรวบรวม ข้อมูลจากหนังสือ บทความงานวิจัย และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ นำไปสร้างแบบสอบถาม นำร่างแบบสอบถามไปขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างตัวอย่างเพื่อหาความเชื่อมั่น

และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด นำข้อมูลที่ได้ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ค่าความถี่ และร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามแนวทางของเบสต์ (Best อ้างถึงในประกอบ กรรณสูตร, 2540) การเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่าที่ (t - test) ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัย (Research Results)

ณัฐรตี คงตัน (2546) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเมืองบุรีรัมย์ กรุงเทพมหานคร การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาถึงพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนใน 3 ลักษณะ คือ การลดการเกิดของขยะมูลฝอย การนำกลับมาใช้ใหม่และการคัดแยกขยะมูลฝอย ผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับดี
2. พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้านการนำกลับมาใช้ใหม่และการคัดแยกประเภทขยะอยู่ในระดับดี
3. ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยโดยรวมได้แก่ ระดับการศึกษาโดยพบว่า ประชาชนที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย โดยรวม ดีว่ากลุ่มตัวอย่างที่จบการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า
4. ปัจจัยกระตุ้นที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย คือการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ส่วนปัจจัยกระตุ้นอื่นๆ ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยโดยรวมและด้านอื่นๆ

พนิชชา สมฤทธิ์ (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนา จังหวัดลำปาง กรณีศึกษาหมู่บ้านหนองละคอน ผลการศึกษาพบว่าการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนหมู่บ้านหนองละคอนโดยรวมอยู่ในระดับน้อย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านหนองละคอนโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมด้านการจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาระหว่างประชาชนที่มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน รายได้ต่อเดือน และการรับข้อมูลข่าวสารทางสิ่งแวดล้อมในรอบปีที่ผ่านมา

มา พบว่า ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานส่งผลต่อการมีส่วนร่วมด้านการจัดการขยะมูลฝอยที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

กันยารัตน์ เขียวเวช (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทศนคติของคณะเทศมนตรีต่อวิธีการกำจัดขยะของเทศบาลในจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่าคณะเทศมนตรีส่วนใหญ่ในจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 48 ปี และมีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพและเป็นสมาชิกคณะเทศมนตรีมากกว่า 4 ปี ถึง 8 ปี โดยดำรงตำแหน่งในคณะเทศมนตรี 2 สมัยมากที่สุด นอกจากนี้ส่วนใหญ่เกิดที่จังหวัดสุพรรณบุรีและอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตั้งแต่ 4 ปี ถึง 6 ปี ประกอบอาชีพค้าขายและ ธุรกิจส่วนตัวเป็นอาชีพหลัก และมีรายได้ครัวเรือนต่อเดือนเฉลี่ย 54,394.44 บาท ส่วนความรู้ความเข้าใจของคณะเทศมนตรีต่อวิธีการกำจัดขยะของเทศบาลอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นของคณะเทศมนตรีต่อวิธีการกำจัดขยะของเทศบาลและทัศนคติของคณะเทศมนตรีต่อวิธีการกำจัดขยะของโครงการต้นแบบอยู่ในระดับมาก

วลัยพร สกุลพอง (2531) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด โดยรวมมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยมากที่สุด คือ ด้านการนำกลับไปใช้ใหม่ รองลงมาคือ ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย และด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย โดยในด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ ประชาชนมีพฤติกรรมเลือกขยะประเภทกล่องกระดาษ หรือหนังสือพิมพ์เก็บไว้ขายหรือนำกลับมาใช้ได้อีก ในด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย ประชาชนมีพฤติกรรมเลือกใช้ถุงพลาสติกใส่สิ่งของใบใหญ่เพียงใบเดียวมากกว่าใบเล็กหลาย ๆ ใบ และ ในด้านการคัดแยกขยะมูลฝอยประชาชนมีพฤติกรรมการทิ้งขยะเปียกโดยจะต้องมีถังขยะรองรับเสมอ ผลเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด พบว่า อายุ และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

สมหญิง นุชปาน (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางทราย อำเภอมะนัง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางทราย อำเภอมะนัง จังหวัดชลบุรีโดยรวมมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยค่อนข้างไม่เหมาะสม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยดีที่สุดคือ ด้านการลดปริมาณขยะมูลฝอย (Reduce) ครัวเรือนเลือกใช้สินค้าที่มีความคงทนถาวร และมีอายุการใช้งานนาน และซื้อสินค้าชนิดเติม (Refill) เพื่อลดปริมาณขยะ รองลงมาคือ ด้านการนำมาใช้ซ้ำ (Recuse) ครัวเรือนมีการนำกระดาษที่เหลือมาใช้ทำกระดาษรีไซเคิล และนำขวดน้ำหวาน หรือขวดแก้วอื่นที่ใช้แล้ว นำมาบรรจุน้ำดื่มผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางทรายอำเภอมะนัง จังหวัดชลบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ได้ในครัวเรือนต่อเดือนต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยพบว่า กลุ่มที่มีรายได้ใน

ครัวเรือนต่อเดือน ระหว่าง 20,001 - 30,000 บาท เหมาะสมกว่ากลุ่มที่มีรายได้ในครัวเรือนต่อเดือนต่ำกว่า 20001 บาท และกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ $.05$ โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 5 ปีขึ้นไป มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยเหมาะสมกว่ากลุ่มที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนน้อยกว่า 3 ปี ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะที่อยู่อาศัย และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ด้านพฤติกรรมการลดการเกิดขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 3 ด้าน พบว่าด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย (Reduce) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พบว่าพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย (Reduce) ของประชาชนในด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าท่านบอกกล่าวสมาชิกภายในบ้านให้ใช้สินค้าที่เกิดขยะน้อยที่สุด ท่านเลือกซื้อสินค้าที่ไม่ก่อให้เกิดขยะมากเกินความจำเป็นท่านให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดีในการลดขยะมูลฝอย ท่านให้คำแนะนำแก่เพื่อนบ้านให้ช่วยกันลดขยะมูลฝอย ท่านเลือกซื้อสินค้าที่ไม่ต้องใช้ถุงพลาสติกเกินความจำเป็น ท่านเลือกใช้ถุงผ้าใส่สิ่งของใบเดียวมากกว่าถุงพลาสติกใบเล็กหลายๆ ใบ ตามลำดับ

ด้านการนำกลับมาใช้ซ้ำ (Recuse) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พบว่าพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้านการนำกลับมาใช้ซ้ำ (Recuse) ของประชาชนในด้านการนำกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ท่านนำกล่องเหล็กมาใช้ของ เช่น กล่องอุปกรณ์เย็บผ้า ค่าเฉลี่ย ท่านนำขวดแก้วที่ล้างทำความสะอาดแล้วไปใส่อาหารเช่น ขวดน้ำตาล ขวดเกลือ ท่านนำเสื้อผ้าเก่าที่ไม่ใช้แล้ว นำมาถูพื้นหรือใช้ประโยชน์อื่น ๆ ท่านใช้กระดาษ 2 หน้า ท่านเก็บถุงพลาสติกที่ยังใช้งานได้ นำกลับมาใช้ซ้ำได้อีก ตามลำดับ

ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พบว่าพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ของประชาชนในด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ท่านเก็บถุงพลาสติกที่ยังใช้งานได้ นำกลับมาใช้ใหม่ได้อีก ขยะประเภทพลาสติกหรือขวดแก้วท่านนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้อีก ท่านมักจะใช้ วัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้อีก วัสดุประเภทไม้ ท่านนำกลับมาใช้ใหม่ได้อีก ขยะประเภทกล่องกระดาษหรือหนังสือท่านเก็บไว้ขายหรือนำกลับมาใช้ใหม่ได้อีก ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรดำเนินการจัดโครงการอบรมการคัดแยกขยะมูลฝอยให้ถูกวิธีให้กับประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลรัตนบุรีให้ได้รับทราบ และควรมีการประชาสัมพันธ์การคัดแยกขยะให้ประชาชนได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดให้มีสถานที่รับซื้อขยะนำกลับมาใช้ใหม่ในพื้นที่เพื่อส่งเสริมประชาชนนำขยะไปขายเพื่อเพิ่มรายได้อีก ทางหนึ่งและส่งเสริมด้านพฤติกรรมการนำกลับมาใช้ใหม่

ข้อเสนอแนะในทางวิชาการ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เริ่มตั้งแต่การร่วมรับรู้สถานการณ์และสภาพปัญหาเกี่ยวกับขยะมูลฝอยและร่วมในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอย ทั้งทางด้านการคัดแยกขยะ การนำผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วมาใช้ใหม่และการลดจำนวนขยะให้น้อยลง

1.2 ควรมีการนำผลการวิจัยเสนอต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เห็นถึงความสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาถึงแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมของประชาชนว่ามีแรงจูงใจใดที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยมากขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการลดขยะมูลฝอยให้น้อยลง

2.2 ควรให้ข้อมูลข่าวสารการรณรงค์การอบรม/ประชุมให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนอย่างต่อเนื่องถึงความสำคัญในการลดขยะมูลฝอยในพื้นที่

2.3 ควรมีการศึกษาข้อมูลด้านปัจจัยภายนอกเพิ่มเติมให้มากขึ้น เช่น ปัจจัยสภาพแวดล้อม (การมีและใช้หลุมขยะเปียกประจำบ้าน บริเวณจุดรวมขยะเพื่อรับบริการขนเก็บ จุดบริการรับซื้อขยะรีไซเคิล เป็นต้น) ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิต (ฐานะครอบครัว รายได้ครัวเรือน ต้นทุนชุมชน ฯลฯ) ซึ่งส่งผลให้ประชาชนได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่พึงประสงค์ไปในทิศทางที่ดีขึ้นและการเลือกกลุ่มตัวแทนประชากรควรให้มีความกระจายมากกว่าเฉพาะครัวเรือน เช่นองค์กร หน่วยงาน หรือสถานที่สาธารณะ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมควบคุมมลพิษ. (2563). รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ. 2563. สืบค้นจาก <https://thaimsw.ped.go.th/report I.php?year 2563>. สืบค้นวันที่ 14 ตุลาคม 2565.
- เกียรติกุล ถวิล. (2558). พฤติกรรมการจัดการ ขยะมูลฝอยในรูปแบบ 3R (Rduce, Reusc, Rccycla) ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี. งานนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี.
- ฐิตินันท์ เทียบศรี. (2564). พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสำนักท้อน อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง. งานนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม) คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- นภัส น้ำใจตรง. (2561). พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนในตำบลกระทู้มลิ้ม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. งานนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ ภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐวดี สุขช่วย. (2558). พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิภาณี อุซุปัจ. (2561). ความรู้ พฤติกรรม ในการจัดการขยะของประชาชน และคุณภาพการบริการในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลเหล่ายาว อำเภอบ้าน โสัง จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- กมลทิพย์ ชื่นหมื่นไวย. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะเทศบาล ตำบลเทพาลัย อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กรรณิการ์ ชูจันทร์. (2554). การศึกษาระบบการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลนครปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรี. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จีระชัย ไกรกังวาร. (2544). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. ปริญญานิพนธ์พัฒนาสังคมมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชิตชัย บุญพิทักษ์. (2557). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะ ของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรี. รายงานวิจัยส่วนสิ่งแวดล้อม สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลพบุรี.

- นนทยา ศิริคุณและคณะ. (2549). **พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น**. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดขอนแก่น.
- บุญจง ขาวสีทิวังษ์. (2554). **ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยชุมชนในเขตยานนาวา**. รายงานวิจัยคณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พิภัทร แสงสินธุสร. (2550). **การศึกษาระดับพฤติกรรม การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครภูเก็ต**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไปวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญจง ขาวสีทิวังษ์. (2554). **ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยชุมชนในเขตยานนาวา**. รายงานวิจัยคณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พิภัทร แสงสินธุสร. (2550). **การศึกษาระดับพฤติกรรม การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครภูเก็ต**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไปวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ. (2559). **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**.

การสังเคราะห์กรอบแนวคิดปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา
ของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
FACTORS AFFECTING PARTICIPATION IN EDUCATIONAL QUALITY ASSURANCE
OF MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY PERSONNEL SURIN
CAMPUS

เกษศิริรินทร์ ปัญญาเอก^{1*} และวันชัย สุขตาม²

Kedsirin Panya-ek^{1*} Wanchai Suktam²

^{1,2}สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

^{1,2} Political Science major Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University, Thailand

*Corresponding Author E-mail : kedsirin.pan@mcu.ac.th

บทคัดย่อ (Abstract)

การสังเคราะห์กรอบแนวคิดครั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิดปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ซึ่งเป้าหมายหลักในการศึกษา คือ กรอบแนวคิดการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวข้อง ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ รวมถึงเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง บุคลากรในหน่วยงาน ได้แก่ ผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ทุกระดับ/คน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับสถาบัน ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ การสังเคราะห์กรอบแนวคิดพบว่า ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องและส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ประกอบด้วย ปัจจัยค้ำจุน ปัจจัยจูงใจ ปัจจัยด้านการบริหาร ปัจจัยด้านลักษณะบุคลากร และการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้เพื่อเพื่อสร้างการเชื่อมโยงและความร่วมมือของบุคลากรภายในส่วนงาน วิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, การประกันคุณภาพการศึกษา, บุคลากร, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

Abstract

This synthesis of the concept It is part of the study of factors affecting participation in educational quality assurance of Mahachulalongkornrajavidyalaya University personnel. Surin Campus The objective is to synthesize the conceptual framework of factors affecting participation in educational quality assurance of Mahachulalongkornrajavidyalaya University personnel. Surin Campus. The main goal of the study is the concept of participation in the educational quality assurance of Mahachulalongkornrajavidyalaya University personnel. Surin Campus This research used data analysis methods from documents, concepts, theories, and related research. Use qualitative data collection Including the tool used to collect data, a sample questionnaire. Personnel in the agency include administrators, faculty, and all staff/persons. that are involved in operations Educational quality assurance at the institutional level of Mahachulalongkornrajavidyalaya University Surin Campus The synthesis of the conceptual framework found that Factors that are relevant and affect participation in educational quality assurance of Mahachulalongkornrajavidyalaya University personnel. Surin Campus. Consisting of factor ssustaining, motivating factors, administrative factors Personnel characteristics factors and participation of personnel in educational quality assurance operations This is in order to create connections and cooperation among personnel within the department. Mahachulalongkornrajavidyalaya College Surin Campus.

Keywords : Participation, Educational quality assurance, Personnel, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Surin Campus.

บทนำ (Introduction)

การมีส่วนร่วมในดำเนินการพัฒนาระบบประกันคุณภาพเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง การมีส่วนร่วมนั้นอาจมีได้แบบทั้งทางตรงและทางอ้อมเพราะจะเป็นการสร้างสรรค์ เช่น พลังความคิด สติปัญญา ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ เป็นต้น การสร้างบรรยากาศและพัฒนาประชาธิปไตยในการทำงาน ช่วยให้ลดความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารกับผู้ปฏิบัติงาน เพราะเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันมีส่วนร่วมช่วยให้ประสานงานกันดี เป็นต้น (เมตต์ เมตต์การุณจิต. 2553 : 33) การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการว่าจะได้รับการบริการหรือ ผลผลิตที่มีคุณภาพ อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือสำคัญช่วยให้ผู้บริหารและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทราบว่าการไปรุ่งไร ตรวจสอบได้เป็นกระบวนการในการค้นหาจุดอ่อนและนำจุดอ่อนที่ค้นพบมาวางแผนพัฒนาองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

ในครั้งนี้อาศัยแนวคิดของ Deming (1950, อ้างถึงใน ชินินทร์ แสงแก้ว. 2546: 34; วรภัทร ภูเจริญ. 254 1: 27) ประกอบไปด้วยการมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบผลการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการปรับปรุง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลมาลย์ ศรีโพธิ์ (2551); พิกุล แก้วรามุก (2552); ปฎิมา พุฒตาลดง (2553), สาวิตรี ไชยสมบัติ (2551) จากความสำคัญข้างต้นเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา มีความจำเป็นอย่างมากที่ต้องอาศัยการร่วมมือจากทุกส่วน จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงาน ประกันคุณภาพการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ พบว่า ปัจจัยค้ำจุน ปัจจัยจูงใจ ปัจจัยด้านนโยบายและการบริหาร และปัจจัยด้านลักษณะบุคลากร เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ได้ดำเนินการประกันคุณภาพภายในด้วยระบบฐานข้อมูลด้านการประกันคุณภาพการศึกษา (CHE QA Online) จากประสบการณ์ในการทำงาน และจากการรวบงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่สายฝ่ายปฏิบัติการวิชาชีพที่ดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ผลการวิเคราะห์ปัญหาพบว่า ปัญหาด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายในระดับมหาวิทยาลัย แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจเรื่องการประกันคุณภาพ ความเข้าใจผิดเรื่องการประกันคุณภาพ เช่น คิดว่าเป็นการเพิ่มภาระ เป็นเรื่องเฉพาะกิจ เกิดกระแสชั่วคราว และไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ กลุ่มที่ 2 ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติเรื่องการประกันคุณภาพ เช่น ให้ความสำคัญเรื่องเอกสาร เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ กลุ่มที่ 3 ปัญหาเกี่ยวข้องกับการใช้ผลจากการประเมินและตรวจสอบการประเมินและตรวจสอบ เช่น ผู้ถูกประเมินไม่กล้ารับความจริง ไม่นำผลประเมินไปปรับปรุงให้เกิดประโยชน์ (จำรัส นองมาก และคณะ. 2545)

จากการสังเคราะห์ปัญหาข้างต้นนี้ เป็นสิ่งที่สะท้อนเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาในทางลบที่สะท้อนให้เห็นว่า ทศนคติของผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพการศึกษา ยังมีทั้งทางบวกและทางลบ ในปัจจุบันยังคงเชื่อได้ว่า มีแนวโน้มไม่แตกต่างกัน จากผลการประเมินคุณภาพภายในและภายนอกของสถานศึกษาทุกระดับ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบประเมินโดยตรงอย่างต้นสังกัดและสมศ. มีข้อเสนอแนะให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการเพื่อพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความรู้ ทศนคติ และความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ด้วยวิธีการประชุมหรือฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทันต่อเปลี่ยนแปลง รวมถึง เปิดโอกาสให้บุคลากรและนักศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ดังนั้น หากทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ไม่ว่าจะด้านปัจจัยค้ำจุน ปัจจัยจูงใจ ปัจจัยด้านการบริหาร และปัจจัยด้านลักษณะบุคลากร จะทำให้ได้

สารสนเทศที่ผู้บริหาร หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องการดำเนินงาน เพื่อสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของบุคลากร ในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิดปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการสังเคราะห์กรอบแนวคิด การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประกันคุณภาพ การศึกษาอาศัยแนวคิดของ Deming (1950 อ้างถึงใน ชรินทร์ แสงแก้ว, 2546, หน้า 34; วรภัทร ภูเจริญ, 2541, หน้า 27; วีรพงษ์ เณลิเมธีรัตน์, 2542)ประกอบไปด้วยการมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบผลการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการปรับปรุง ส่วนปัจจัยที่ส่งผล ต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ได้สังเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบไปด้วย ปัจจัยค้ำจุน ปัจจัยจูงใจ ปัจจัยด้านการบริหาร และปัจจัยด้านลักษณะบุคลากร เมื่ออธิบายจากภาพกรอบแนวคิดสามารถสังเคราะห์ตัวแปรที่จะศึกษาโดยประกอบด้วย

1. ตัวแปรต้น ได้แก่

1.1 ปัจจัยค้ำจุน ประกอบด้วย นโยบายและการบริหาร ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความมั่นคงในงานสภาพแวดล้อม ในการทำงานผลตอบแทน

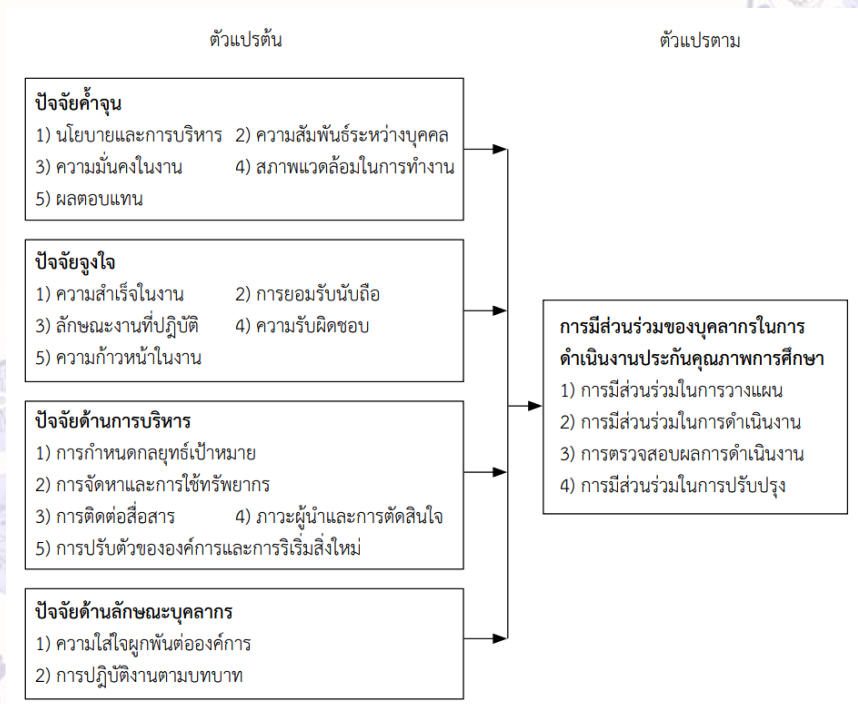
1.2 ปัจจัยจูงใจ ประกอบด้วย ความสำเร็จในงานการยอมรับนับถือ ลักษณะงานที่ปฏิบัติความรับผิดชอบ ความก้าวหน้าในงาน

1.3 ปัจจัยด้านการบริหาร ประกอบด้วย การกำหนดกลยุทธ์เป้าหมาย การจัดหาและการใช้ทรัพยากร การติดต่อสื่อสาร ภาวะผู้นำและการตัดสินใจ การปรับตัวขององค์กร และการริเริ่มสิ่งใหม่

1.4 ปัจจัยด้านลักษณะบุคลากร ประกอบด้วย ความใส่ใจผูกพันต่อองค์กร การปฏิบัติงานตามบทบาท

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบผลการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการปรับปรุง

ดังนั้น การสังเคราะห์กรอบแนวคิดในครั้งนี้ มุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

- ปัจจัยค้ำจุน ปัจจัยจูงใจ ปัจจัยการบริหาร และปัจจัยด้านลักษณะบุคลากร ก้กับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ มีความสัมพันธ์กัน
- ปัจจัยค้ำจุน ปัจจัยจูงใจ ปัจจัยด้านการบริหาร และปัจจัยด้านลักษณะบุคลากร สามารถสร้างความสัมพันธ์และเชื่อมโยงบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ได้

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

- ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 ประชากร คือ บุคลากรในหน่วยงาน ได้แก่ ผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ทุกระดับ/คน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
- แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ประกอบด้วยทั้งหมด 5 ตอน ได้แก่
 ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยค้ำจุน
 ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจ

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านการบริหาร

ตอนที่ 4 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านลักษณะบุคลากร

ตอนที่ 5 สอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการสังเคราะห์แนวคิด เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ผ่านเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย รวมถึงบทความวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา

1.1 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

การศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคนเพื่อเข้าสู่วิชาชีพต่าง ๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ รวมทั้งมุ่งเน้นที่จะพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้น เพื่อเป็นฐานสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถทางวิชาการ ในระยะที่ผ่านมาสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนในประเทศไทย ได้มีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้กับประเทศ ภารกิจที่มีต่อการพัฒนาประเทศ และสังคมเป็นผลให้ทบวงมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาภายใต้การกำกับดูแลทุกแห่ง ต้องเร่งจัดการดำเนินการในทุกรูปแบบที่จะทำให้การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพตอบสนองต่อความต้องการของประเทศได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยเหตุผลนี้ทบวงมหาวิทยาลัย จึงได้ประกาศนโยบายและแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2539 เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ได้ทราบถึงนโยบายและแนวทางปฏิบัติ ในการประกันคุณภาพการศึกษาและเพื่อให้นโยบายและแนวปฏิบัติดังกล่าวนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทบวงมหาวิทยาลัยจึงได้จัดทำแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้นเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาได้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนาระบบ และกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาซึ่งผู้วิจัยขอนำเสนอแนวคิดพื้นฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา หลักการและความจำเป็นในการประกันคุณภาพการศึกษา กระบวนการและระบบของการประกันคุณภาพการศึกษา

1.2 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

Morgan & Murgatroyd (อ้างถึงใน พททธิ ศิริบรรณพิทักษ์และสุชาติ กิจพิทักษ์, 2545 : 2) ได้นิยามการประกันคุณภาพการศึกษาว่าหมายถึงการดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษา และกระบวนการตรวจสอบ หรือการประเมินว่าเป็นไปได้ตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษามากน้อยเพียงไร

ทบวงมหาวิทยาลัย (2541 : 1) ได้นิยามความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า คือ กิจกรรม แนวปฏิบัติที่มีความจำเป็นในการดำเนินงานเพื่อประกันคุณภาพของการศึกษา โดยหากสามารถดำเนินกิจกรรมหรือแนวปฏิบัติได้ตามระบบระเบียบแบบแผนที่ได้กำหนดหรือวางแผนไว้ก่อนหน้าอย่างสมบูรณ์สามารถสร้างความมั่นใจได้ว่าจะก่อให้เกิดผลลัพธ์ทางการศึกษาที่มีคุณภาพ อาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า ผลผลิตทางการศึกษาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามระบบระเบียบแบบแผนนั้น จะกลายเป็นสิ่งที่มีประสิทธิภาพที่ตรงตามเป้าประสงค์ไว้อย่างแน่นอน โดยการจะทราบถึงประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ของการประกันคุณภาพทางการศึกษานั้นเกิดจากกระบวนการการประเมินผลการดำเนินงานโดยการประเมินผล ควรจะควบคู่ไปกับการติดตามกระบวนการดำเนินงานอย่างใกล้ชิดควบคู่กันไปด้วย

กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา (2561) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาคือ การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละ ระดับและประเภทการศึกษา พร้อมทั้งการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และจัดส่งรายงานการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลเป็นประจำทุกปี

รัตนะ บัวสนธ์ (2550) ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของภาษีและผู้ใช้บริการว่า หน่วยงานทางการศึกษาได้ปฏิบัติหน้าที่ ตามภารกิจแล้ว ทำให้ได้ผลผลิต (ผู้เรียนและผลงานตามภารกิจของแต่ละหน่วยงานทางการศึกษา) เป็นไปตามที่ประชาชนหรือผู้ให้บริการคาดหวังและพึงพอใจ

2. ลักษณะของระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาจำแนกได้ 2 ส่วน คือ การประกันคุณภาพภายใน (Internal quality assurance) และการประกันคุณภาพภายนอก (External quality assurance) ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันเพราะการประกันคุณภาพทางการศึกษาเริ่มดำเนินการจากการประกันคุณภาพภายในก่อน โดยเป็นเรื่องของหน่วยงานทางการศึกษาดำเนินการเองอย่างเป็นระบบตามหลัก PDCA และมีการทำรายงานการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report-SAR) ตามมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ที่ครอบคลุมและสะท้อนภารกิจของหน่วยงานทางการศึกษา จากนั้นคณะ หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบการประกันคุณภาพภายนอก จะจัดให้มีคณะผู้ประเมินดำเนินการประเมินหน่วยงานทางการศึกษา โดยอาศัยข้อมูลที่ปรากฏจากรายงานการประเมินตนเองและข้อมูลที่รวบรวมได้จากการตรวจเยี่ยมประกอบกัน และมีการเผยแพร่ให้สาธารณชนรับรู้ในลักษณะของระดับและจัดอันดับคุณภาพ พร้อมทั้งส่งผลให้หน่วยงานทางการศึกษาที่รับการประเมินและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

รัตนะ บัวสนธ์ (2550) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง กิจกรรมการควบคุมคุณภาพภายในสถาบันการศึกษาโดยการดำเนินการของสถาบันการศึกษาเอง เพื่อให้มีความมั่นใจว่าสถาบันอุดมศึกษา

ดำเนินการตามภารกิจหลักอย่างมีคุณภาพ โดยกระบวนการประกันคุณภาพภายในประกอบด้วย การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ ซึ่งเป็นเรื่องของสถาบันการศึกษาที่ต้องรับผิดชอบดำเนินการ ให้มีลักษณะเป็นงานประจำตามปกติและทำต่อเนื่องทุกปีการศึกษาและเป็นสิ่งที่ต้องทำควบคู่กับการบริหารจัดการศึกษา โดยถือเป็นเสมือนการรายงานประจำปีของสถาบันการศึกษา

สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา (2541). ; รัตนะ บัวสนธ์, (2550). ส่วนความหมายของการประกันคุณภาพภายนอก หมายถึง การดำเนินการตามระบบการควบคุมคุณภาพภายใน พร้อมทั้งการตรวจสอบและการประเมินผลทั้งระบบ โดยหน่วยงานภายนอก เพื่อประกันว่าสถาบันการศึกษาดำเนินการภารกิจหลักได้อย่างมีคุณภาพ กระบวนการประกันคุณภาพภายนอก ประกอบด้วย การตรวจสอบคุณภาพที่ผ่านกระบวนการประกันคุณภาพภายใน การประเมินคุณภาพ และการให้การรับรอง (สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา, 2541) โดยจำเป็นต้องอาศัยมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ที่เป็นแกนกลางใช้ร่วมกันของสถานศึกษาแต่ละแห่งในแต่ละระดับการศึกษา (รัตนะ บัวสนธ์, 2550)

3. แนวคิดและ ทฤษฎีแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงาน

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานครอบคลุม ความหมายการจูงใจ คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมมนุษย์ การเชื่อมโยงปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ และมูลเหตุจูงใจในการทำงาน ซึ่งการจูงใจในมนุษย์เป็นปรากฏการณ์ที่ซับซ้อน ดังนั้น จึงไม่อาจจะหาคำจำกัดความ ที่เป็นสูตรสำเร็จตายตัวง่ายๆ ได้ นอกจากนั้นผลของการจูงใจก็ยิ่งยากแก่การวัด อาทิ เมื่อบุคคลมีความพึงพอใจสูงนั้นมีได้หมายความว่า ระดับขวัญหรือการจูงใจจะต้องสูงตามไปด้วย อย่างไรก็ตามสำหรับศัพท์ของการจูงใจ (Motivation) นั้น เป็นคำที่มาจากภาษาละตินว่า Mover อันหมายถึง การเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นเรื่องราวของความรู้สึกไม่หยุดนิ่งอันยังเป็นผลให้เกิดพฤติกรรม หรือการกระทำ (สร้อยตระกูล ดิทยานนท์ รรธมานะ, 2542) บุคคลแต่ละคนมีความแตกต่างกันในการแสดงออก ซึ่งพฤติกรรมการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับมอบหมายภายใต้สถานการณ์เดียวกัน มิใช่เป็นเพราะมีความรู้ความสามารถสติปัญญาตลอดจนประสบการณ์ที่ต่างกันเท่านั้น แต่ปัจจัยที่สำคัญยิ่งกว่าอีกประการหนึ่ง คือ การที่บุคคลได้รับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ต่างกัน เป็นเหตุให้แต่ละคนเต็มใจที่จะใช้พลังความสามารถในการปฏิบัติงานมากน้อยแตกต่างกันไปด้วย

การจูงใจ จึงเป็นสิ่งสำคัญ ยิ่งที่จำ เป็นต้องศึกษาในหลาย ๆ ประเด็น เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนว่า บุคคลแต่ละบุคคลแสดงพฤติกรรมแตกต่างกัน เพราะอะไรถ้าหากสามารถจะบอกสาเหตุพฤติกรรมของแต่ละคน ได้ก็คงจะทำให้การดำเนินชีวิตของเราง่ายขึ้น เพราะการเข้าใจสาเหตุพฤติกรรมจะช่วยให้คนเรามีความเข้าใจซึ่งกันและกัน และให้อภัยกันได้ง่ายขึ้น แต่ในชีวิตจริงแม้แต่บุคคล 2 คน รู้จักกันเป็นอย่างดี มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน เป็นต้นว่า บิดา มารดาและบุตร สามภรรยา ญาติพี่น้อง เพื่อนสนิท ก็ยากที่จะบอกสาเหตุของพฤติกรรมของคนที่เรารักและสนิทได้ถูกต้องทุกครั้ง เพราะสาเหตุของ พฤติกรรมเป็นที่สังเกตไม่ได้ และบางครั้งผู้แสดงพฤติกรรมเองก็อาจจะบอกไม่ได้ว่าทำไมตนเองจึง แสดงพฤติกรรมเช่นนั้น นักจิตวิทยาได้พยายามอธิบายสาเหตุของพฤติกรรมจึงพยายามสร้างทฤษฎี ขึ้น โดยใช้ความคิดรวบยอดสมมติฐานที่เรียกว่า

การจูงใจ ซึ่งหมายถึงองค์ประกอบที่กระตุ้น ให้เกิดพฤติกรรมที่มีจุดหมาย แต่เนื่องจากเราไม่สามารถสังเกตแรงจูงใจได้โดยตรง จึงต้องอธิบายพฤติกรรมที่สังเกตได้เป็นสิ่งอ้างอิง (สุรางค์ โก้วตระกูล, 2541)

4. แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมี 5 ทฤษฎี ซึ่ง อคิน รพีพัฒน์ (อ้างถึงใน ยุพาพร รูปงาม, 2545) ดังนี้

1. ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion) Maslow (อ้างถึงใน อคิน รพีพัฒน์, 2527 : 7-8) กล่าวว่า การเกลี้ยกล่อม หมายถึง การ ใช้คำพูดหรือการเขียน เพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือและการกระทำ ซึ่งการ เกลี้ยกล่อมมีประ โยชน์ในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในการปฏิบัติงาน และถ้าจะให้ เกิดผลดีผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องมีศิลปะ ในการสร้างความสนใจในเรื่องที่จะเกลี้ยกล่อมโดยเฉพาะ ในเรื่อง ความต้องการของคน ตามหลักทฤษฎีของ Maslow ที่เรียกว่าลำดับขั้น ความต้องการ (hierarchy of needs) คือ ความต้องการของคนจะเป็นไปตามลำดับจาก น้อยไปมาก มีทั้งหมด 5 ระดับ ดังนี้

1.1 ความต้องการทางด้านสรีระวิทยา (Physiological needs) เป็นความต้องการ ขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (Survival needs) ได้แก่ ความต้องการทางด้านอาหาร ยา เครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ

1.2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต (Safety and security needs) ได้แก่ ความต้องการที่อยู่อาศัยอย่างมีความปลอดภัยจากการถูกทำร้ายร่างกาย หรือถูก ขโมยทรัพย์สิน หรือความมั่นคงในการทำงานและการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงในสังคม

1.3 ความต้องการ ทางด้านสังคม (Social needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก ความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

1.4 ความต้องการที่จะมีเกียรติยศชื่อเสียง (Self-esteem needs) ได้แก่ ความภาคภูมิใจ ความต้องการดีเด่นในเรื่องหนึ่งที่จะให้ได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ความต้องการ ด้านนี้เป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจในตัวเองในเรื่องความสามารถ และความสำคัญของบุคคล

1.5 ความต้องการความสำเร็จแห่งตน (Self-actualization needs) เป็นความต้องการในระบบสูงสุด ที่อยากจะทำให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิด ของตนเองเพื่อจะพัฒนาตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ความต้องการนี้จึงเป็นความต้องการ พิเศษของบุคคลที่จะพยายามผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นแนวทางที่ดีที่สุด

2. ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (National Morale) คนเรามีความต้องการทางกายและใจถ้าคนมีขวัญดีพอ ผลของการทำงานจะสูง ตามไปด้วย แต่ถ้าขวัญไม่ดีผลงานก็ต่ำไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากว่าขวัญเป็นสถานการณ์ทาง จิตใจที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมต่าง ๆ นั่นเอง การจะสร้างขวัญให้ดีต้องพยายามสร้าง ทศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การไม่เอาไรต์เอาเปรียบ การให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นเป็นต้น และเมื่อใดก็ตามถ้าคนทำงานมีขวัญดี จะเกิดสำนึกในความรับผิดชอบอันจะเกิดผลดีแก่หน่วยงานทั้งในส่วนที่เป็นขวัญส่วนบุคคล และขวัญของกลุ่ม ดังนั้น จะเป็นไปได้ว่าขวัญของ

คนเราโดยเฉพาะคนมีขวัญที่ดีย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้เช่นกัน (ยุพาพร รูปงาม, 2545)

3. ทฤษฎีสร้างความรู้สึกราชาชาตินิยม (Nationalism) ปัจจัยประการ หนึ่งที่นำไปสู่การมีส่วนร่วมคือ การสร้างความรู้สึกราชาชาตินิยมให้ เกิดขึ้น หมายถึง ความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองที่จะอุทิศหรือ เน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์ ส่วนรวมของชาติ มีความพอใจในชาติของตัวเอง พอใจเกียรติภูมิ จงรักภักดี ผูกพันต่อท้องถิ่น (ยุพาพร รูปงาม, 2545)

4. ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership) การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงาน ความเต็มใจ เพื่อบรรลุ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการร่วมกลุ่มคน จูงใจไปยัง เป้าประสงค์โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจจะมีทั้งผู้นำที่ดีเรียกว่า ผู้นำปฏิฐาน (Positive Leader) ผู้นำพลวัต คือ เคลื่อนไหวทำงานอยู่เสมอ (Dynamic Leader) และผู้นำไม่มีกิจ ไม่มีผลงานสร้างสรรค์ ที่เรียกว่า ผู้นำนิเสธ (Negative Leader) ผลของการให้ทฤษฎีการสร้างผู้นำ จึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติงานอย่างมี ขวัญกำลังใจ งานมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้น การสร้างผู้นำที่ดี ย่อมจะ นำไปสู่ การมีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่าง ๆ ด้วยดีนั่นเอง (ยุพาพร รูปงาม, 2545)

5. ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administration and Method) การใช้ระบบ บริหารในการระดมความร่วมมือเป็นวิธีหนึ่งที่ยั่งยืน เพราะ ใช้กฎหมาย ระเบียบ แบบแผน เป็นเครื่องมือในการ ดำเนินการแต่อย่างใดก็ตามผลของ ความร่วมมือยังไม่มีระบบใดที่ชุดในเรื่องการ ใช้บริหารเพราะธรรมชาติ ของคน ถ้าทำงานตามความสมัคร ใจอย่างตั้งใจไม่มีใครบังคับก็จะทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ควบคุมเลยก็ไม่ เป็นไปตามนโยบายและความจำเป็นของรัฐ เพราะการใช้ระบบบริหาร เป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบาย เพื่อให้ บรรลุเป้าหมายเพิ่มความคาดหวังผลประโยชน์ (ยุพาพร รูปงาม, 2545)

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แสงสุรี คำต๋อย, ธนากร ก้อนทองดี และชนนิกานต์ เครือยั่งยืน (2556) ศึกษาวิจัย เรื่องการศึกษา แรงจูงใจที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในงานประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรสำนักทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า

5.1 ในภาพรวม บุคลากรมีส่วนร่วมในงานประกันคุณภาพการศึกษาในระดับมาก โดย บุคลากรมีส่วนร่วมในงานประกันคุณภาพการศึกษามากที่สุด ได้แก่ มีส่วนร่วมรับทราบผลการตรวจสอบและ ประเมินระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานจากการรายงานผลของหน่วยบริการและประกัน คุณภาพ และ/หรือจากการสื่อสาร ของหัวหน้าฝ่ายผ่านการประชุมภายในฝ่าย รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการ รับฟังการชี้แจงนโยบาย กลยุทธ์ และแผนการดำเนินงานของหน่วยงานโดยผู้บริหารผ่านการประชุมสัมมนา เรื่อง การจัดทำแผนและการประเมินแผน และ/หรือจากการ สื่อสารของหัวหน้าฝ่ายผ่านการประชุมภายใน ฝ่าย และมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการชุดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา

5.2 ในภาพรวมบุคลากรมีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการอยากมีส่วนร่วม ในงานประกันคุณภาพการศึกษาในระดับเห็นด้วย โดยแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการอยากมีส่วนร่วมในงานประกันคุณภาพการศึกษา มากที่สุด ได้แก่ งานประจำของหน่วยงานมีความสำเร็จ บรรลุตามเป้าหมายรองลงมาคือ หน่วยงานมีการจัดหาอุปกรณ์ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอ สภาพแวดล้อมมีความสะอาดสวยงาม และบรรยากาศที่เหมาะสม และ ได้รับเงินเดือนที่เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ มีการพิจารณาปรับเงินเดือนอย่างสม่ำเสมอ มีการบริการสวัสดิการตามกฎหมายกำหนด

มัยดี แวดราแม โซติกา ภาชีผล และศิริ ชัย กาญจนวาสี (2556) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประกันคุณภาพภายใน ที่บูรณาการกับงานปกติ พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประกันคุณภาพภายในที่บูรณาการกับงานปกติได้แก่ปัจจัยด้านบริบทของสถานศึกษา ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านคุณลักษณะของบุคลากร ปัจจัยด้านระบบฐานข้อมูลและปัจจัยด้านการสื่อสาร ภายในองค์กร โดยพบว่าการประกันคุณภาพภายในที่บูรณาการกับงานปกตินั้น ได้รับอิทธิพลทางตรงจากระบบฐานข้อมูลมีค่าอิทธิพลสูงสุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.63 รองลงมาคือได้รับอิทธิพลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจากปัจจัยด้านผู้บริหาร และการสื่อสารองค์กร โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.54 และ 0.44 ตามลำดับ

ประเสริฐ ฉัตรชัยศักดิ์ (2556) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักราชเลขาธิการ : ศึกษากรณีแรงจูงใจ พบว่า ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายงาน 7 ด้าน สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้

1. ด้านความรับผิดชอบและความสำเร็จของงาน
2. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน
3. ด้านนโยบายและการบริหารงาน
4. ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคง
5. ด้านการเงินและสวัสดิการ
6. ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น
7. ด้านการยอมรับและนับถือ

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณลักษณะส่วนบุคคลกับแรงจูงใจการปฏิบัติงาน พบว่า บุคลากรที่มีคุณลักษณะส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกัน จะมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในภาพรวมในระดับมากเหมือนกัน ดังนั้น จากผลการศึกษาทำให้ทราบสถานะแรงจูงใจของบุคลากรในองค์กรในปัจจุบัน สำหรับใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน หรือปรับปรุงกับแรงจูงใจในรูปแบบต่างๆ ในอนาคต ส่งผลให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานที่สูงขึ้น ท้ายที่สุดที่องค์กรก็จะสามารถบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายสูงสุดที่ได้วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการสังเคราะห์กรอบแนวคิดปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ พบว่า สามารถกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อนำไปสู่ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากร ดังนี้

1. ปัจจัยค้ำจุน

ปัจจัยค้ำจุน (Hygienes factor) หมายถึง ปัจจัยที่ป้องกันความไม่พึงพอใจของบุคลากร ทำให้บุคลากรไม่เกิดความคับข้องใจ และสามารถทำงานตามปกติ ปัจจัยนี้ไม่สามารถสร้างความรู้สึกทางบวก ไม่สามารถทำให้ผลการปฏิบัติงานมีคุณภาพ ซึ่งใช้แนวคิดของ Herzberg (1959 อ้างถึงใน สิทธิพร นิยมศรี สมศักดิ์, 2546 : 155-158) ประกอบด้วย

1. นโยบายและการบริหาร (Policy and administration)
2. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal relations)
3. ความมั่นคงในงาน (Job security)
4. สภาพแวดล้อมในการทำงาน (Working conditions)
5. ผลตอบแทน (Salary)

โดยสรุป ปัจจัยค้ำจุนเป็นปัจจัยที่ป้องกันความไม่พึงพอใจของบุคลากรในการทำงาน และสามารถทำงานได้ปกติ ซึ่งจะมีองค์ประกอบไปด้วย นโยบายและการบริหาร ความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล ความมั่นคงในงานสภาพ แวดล้อมในการทำงาน และผลตอบแทน

2. ปัจจัยจูงใจ

ปัจจัยจูงใจ (Motivation factor) หมายถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจภายใน และแรงจูงใจนี้กระตุ้นให้อยากทำงาน เป็นปัจจัยที่ทำให้ความต้องการทำงานสำเร็จ เกิดความก้าวหน้าในชีวิตการทำงานของบุคลากรประสบผลสำเร็จ ทำให้บุคลากรเกิดความรู้สึกทางบวกต่องาน ผลการปฏิบัติงานจะมีคุณภาพ ซึ่งใช้แนวคิดของ Herzberg (1959 อ้างถึงใน สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์, 2546 : 155-158) ประกอบด้วย

1. ความสำเร็จในงาน (Achievement)
2. การยอมรับนับถือ (Recognition)
3. ลักษณะงานที่ปฏิบัติ (Work itself)
4. ความรับผิดชอบ (Responsibility)
5. ความก้าวหน้าในงาน (Advancement)

โดยสรุป ปัจจัยจูงใจ เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความต้องการในการทำงาน มีแรงกระตุ้นให้อยากทำงาน เพราะเมื่อบุคลากรเกิดความต้องการในการทำงานแล้วงานที่ทำก็จะเกิดความสำเร็จในงานและทุกคนในหน่วยงานเกิดการยอมรับนับถือ ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ต้องต่อความรู้ความสามารถ บุคลากรมีความรับผิดชอบงานที่ทำ ทำแล้วเกิดความก้าวหน้าในงานต่อไป

3. ปัจจัยด้านการบริหาร

Steers (1991 : 115-140) ได้กล่าวว่านโยบายการบริหารและการปฏิบัติ ที่มีประสิทธิภาพนั้น ประกอบด้วย 1) การกำหนดกลยุทธ์เป้าหมาย 2) การจัดหาและการใช้ทรัพยากร 3) การติดต่อสื่อสาร 4) ภาวะผู้นำ และการตัดสินใจ 5) การปรับตัวขององค์การและการริเริ่มสิ่งใหม่ ผลเกิดจากการสังเคราะห์แนวทางสำหรับการคิดของผู้บริหารที่ต้องรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ โดยนโยบายจะกำหนดขอบเขตของกิจกรรมต่างๆ ไว้ต้องมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การกำหนดกลยุทธ์เป้าหมาย การจัดหาและการใช้ทรัพยากร การติดต่อสื่อสารภาวะนำและการตัดสินใจ และการปรับตัวขององค์การและการริเริ่มสิ่งใหม่

จากศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสังเคราะห์จากการสังเคราะห์กรอบแนวคิดปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา ของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ สรุปได้ว่าการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นงานที่จำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบไปด้วย ปัจจัยค้ำจุน ปัจจัยจูงใจ สอดคล้องกับงานวิจัยที่ใช้ ปัจจัยค้ำจุน และปัจจัยจูงใจ เป็นส่วนสำคัญ สามารถส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ดังเช่นงานวิจัยของ สาวิตรี ไชยสมบัติ (2552) ที่ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฎิมา พุฒตาลดง (2553) สอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา สระทองขาว (2554) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยองค์การที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับคณะวิชา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต (2557) ที่ได้ทำงานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากการสังเคราะห์กรอบแนวคิดปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา ของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ มีประเด็นที่ควรพบสิ่งที่ควรเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

1. ควรส่งเสริมในเรื่องความก้าวหน้า เช่น พิจารณาเลื่อนตำแหน่งเป็นไปตามระบบ คุณธรรม จริยธรรม โอกาสในการฝึกอบรมและศึกษาดูงาน เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ และสนับสนุนให้มีความก้าวหน้าตามความรู้ ความสามารถและสายงาน
2. ควรส่งเสริมในเรื่องผลตอบแทน เช่น ได้รับค่าตอบแทนอย่างเหมาะสมกับปริมาณงานที่ปฏิบัติ อยู่ในปัจจุบันได้รับเงินเดือนและค่าตอบแทนอื่น ๆ ที่ได้รับเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ และได้รับการพิจารณาความดีความชอบอย่างมีความยุติธรรม

3. ควรส่งเสริมในเรื่องลักษณะของงาน เช่น มอบหมายงานที่ตรงกับความรู้ความสามารถ และ ความถนัด ลักษณะงานที่ท่านได้ปฏิบัติมีความท้าทายความสามารถลักษณะงานที่ปฏิบัติเป็นการส่งเสริม และ พัฒนาศักยภาพของท่านอย่างเต็มที่

4. ควรระวังในเรื่องการยอมรับนับถือ คือ ต้องเน้นการทำงานเป็นทีม การไม่สร้างความโดดเด่น ให้แก่ตัวบุคคล

5. ควรส่งเสริมในเรื่องการปฏิบัติงานตามบทบาทเช่น การปฏิบัติมีกำหนดหน้าที่ และบทบาท อย่างชัดเจน ผู้บังคับบัญชาเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน ปฏิบัติงานของท่านได้อย่าง เต็มประสิทธิภาพ และสามารถปฏิบัติตามหน้าที่อย่างมีวิจารณญาณ ยอมรับในกฎและกติกา

6. ควรส่งเสริมในเรื่องการจัดการและการใช้ทรัพยากร เช่น การจัดหาและเตรียมความพร้อมของ ทรัพยากรต่าง ๆ ที่จะประโยชน์ต่อหน่วยงาน การนำเทคโนโลยีที่มีทันสมัยมาใช้งาน เกิดประสิทธิภาพ และมีขั้นตอนการจัดการทรัพยากรด้วยความรวดเร็ว ส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง (References)

- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม : ประชาชน องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น และราชการ. (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน.
- ชนินทร์ แสงแก้ว. (2546). การบริหารงานตามมาตรฐานโรงเรียนสังกัดสำ นักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2541 ด้วยวัฏจักรคุณภาพเต็มมิ่งในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จินตนา สระทองขาว. (2554). ปัจจัยองค์การที่ส่งผลต่อการดำ เนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับ คณะวิชา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จำรัส นองมาก และเบญจาชลธาร์นนท์. (2545). มาตรฐานการศึกษากับการประเมินคุณภาพภายนอก. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์,กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, ทบวงมหาวิทยาลัย, กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, สำนักงาน กองทุน สนับสนุนการวิจัย.
- กมลมาลย์ ศรีโพธิ์. (2551). การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของ คณะ วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2555). การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : วี.พี.ร็นท์.

- จันทรานี สงวนนาม. (2545). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ ในการบริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยท์
จำรัส นองมาก. (2545). **มาตรฐานการศึกษากับการประเมินคุณภาพภายนอก**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.
- จินตนา สระทองขาว. (2554). **ปัจจัยองค์การที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาระดับ
คณะวิชามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน**. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชูศักดิ์ เจนประโคน. (2557). **เทคนิคการจูงใจ (MOTIVATION TECHNIQUES)**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ธนต์ภัทร ธีระนชติลล. (2558). **การจัดการคุณภาพ โดยรวม (Total quality management)**. กรุงเทพฯ:
โอ.เอส.พรีนติ้งเฮ้าส์.
- นารี โมงประณีต. (2557). **การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามทฤษฎีวงจรคุณภาพเดมมิ่ง
(PDCA) สำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6**. งานนิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต. (2557). **ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินการประกัน
คุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต**. งานประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัย
ราชภัฏภูเก็ต.
- สาวิตรี ไชยสมบัติ. (2551). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

นโยบายการส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดพฤติกรรมการกลับมาเที่ยวซ้ำของ
นักท่องเที่ยวโครงการโลกของช้าง องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์
TOURISM PROMOTION AND DEVELOPMENT POLICY TO CREATE THE BEHAVIOR
OF TOURISTS COMING BACK AGAIN AND AGAIN. ELEPHANT WORLD PROJECT
SURIN PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

นพมาศ เดชธงไชย^{1*} วันชัย สุขตาม² และจिरายู ทรัพย์สิน³

Noppamat Detthongchai^{1*} Wanchai Suktam² Jirayu Supsin³

^{1,2,3}สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

^{1,2,3} Political Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University,
Thailand

*Corresponding Author E-mail : meawnoon1983@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษานโยบายการส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดพฤติกรรมการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว โครงการโลกของช้าง องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิดนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดพฤติกรรมการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว โครงการโลกของช้าง องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ เป้าหมายในการศึกษา คือ กรอบแนวคิดนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดพฤติกรรมการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว โครงการโลกของช้าง องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิเคราะห์จากเอกสาร แนวคิดทฤษฎี งานวิจัย และบทความที่เกี่ยวข้อง ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปตีความและบรรยายเชิงวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า การสังเคราะห์กรอบแนวคิดนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดพฤติกรรมการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว โครงการโลกของช้าง องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุง พัฒนา และเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานในหน่วยงานให้เกิดเกิดประสิทธิผลมากที่สุด ตลอดจนเป็นการสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของหน่วยงาน เพื่อให้เกิดความคล่องตัว สามารถดำเนินการ ได้แก่ ด้านพนักงานหรือผู้ปฏิบัติงาน ด้านอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ด้านเอกสาร กฎหมาย ด้านวิธีการทำงาน และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

คำสำคัญ : นโยบาย, พฤติกรรม, การกลับมาเที่ยวซ้ำ, นักท่องเที่ยว

Abstract

This research It is part of the study of tourism promotion and development policies. To create the behavior of tourists coming back again and again. Elephant World Project Surin Provincial Administrative Organization The objective is to synthesize the conceptual framework for tourism promotion and development policies. To create the behavior of tourists coming back again and again. Elephant World Project Surin Provincial Administrative Organization The goal of the study is the conceptual framework for tourism promotion and development policies. To create the behavior of tourists coming back again and again. Elephant World Project Surin Provincial Administrative Organization This research used analytical methods from documents, theoretical concepts, research, and related articles. Use qualitative data collection Data were analyzed by summarizing, interpreting and analytically describing. The research results found that Synthesizing the conceptual framework for tourism promotion and development policies. To create the behavior of tourists coming back again and again. Elephant World Project Surin Provincial Administrative Organization It consists of factors involved in improving, developing and increasing the efficiency of operations in the agency to be most effective. As well as supporting the various operations of the agency in order to create flexibility. Can be operated on the employee or operator side. Facilities, documents, laws, work methods and working environment and regulations related to local government.

Keywords : Policy, Behavior, Tourists coming back again and again

บทนำ (Introduction)

จังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดที่มีช้างเลี้ยงมากที่สุดในประเทศไทย โดยมีวัฒนธรรมการเลี้ยงช้างเสมือนสมาชิกในครอบครัว เมื่อปี 2542 จังหวัดสุรินทร์ได้มีแนวความคิดในการดำเนินการนำช้างสุรินทร์กลับคืนสู่ภูมิลำเนาไม่ต้องออกไปทำงานในต่างจังหวัด ชุมชนเมือง เมืองใหญ่ และเมืองท่องเที่ยว จึงได้จัดตั้งศูนย์คชศึกษาขึ้น ณ บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ เพื่อเป็นสถานที่ให้ช้างที่ออกไปทำงานตามต่างจังหวัดต่างๆ ได้กลับมาอยู่รวมกันในภูมิลำเนา และเพื่อความต่อเนื่องของการบริหารจัดการ จังหวัดสุรินทร์จึงได้มอบศูนย์คชศึกษา ให้อยู่ในความดูแลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ ตั้งแต่ปี 2548 เป็นต้นมา

และ วันที่ 8 มกราคม พ.ศ.2549 องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ได้จัดทำโครงการ “นำช้างคืนถิ่นเพื่อพัฒนาสุรินทร์บ้านเกิด” มีวัตถุประสงค์สำคัญคือ เพื่อแก้ไขปัญหาช้างเร่ร่อนให้กลับมาอยู่ในถิ่นฐานบ้านเกิดอย่างมีความสุขโดยการรวบรวมช้างที่ออกไปตระเวนเร่ร่อนในต่างจังหวัดให้กลับมาอยู่รวมกันในศูนย์

คชศึกษา และจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม เพื่อสื่อให้นักท่องเที่ยวได้เห็นถึงวิถีชีวิตความผูกพันระหว่างคนกับช้างและดำเนินการฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติป่าดงภูดิน ผลการดำเนินโครงการสามารถแก้ไขปัญหาช้างเร่ร่อนให้มีจำนวนลดลงมีความก้าวหน้า และเป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมากขึ้นเป็นลำดับ

เพื่อเป็นการพัฒนาโครงการให้มีความยั่งยืน องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ จึงพัฒนาต่อยอดโครงการนำช้างคืนถิ่นเพื่อพัฒนาสุรินทร์บ้านเกิด ไปสู่โครงการ “โลกของช้าง” (Elephant World) โดยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งเรียนรู้ คู่กับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับช้างที่ครบวงจร ซึ่งจะพัฒนาพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติดงภูดินที่มีพื้นที่กว่าสามพันไร่ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับช้างครบวงจรควบคู่กับการอนุรักษ์ช้าง และวิถีชีวิตชาวควยเลี้ยงช้างซึ่งมีเพียงแห่งเดียวในโลก มีการพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องช้างและวิถีชีวิตของชาวควยเลี้ยงช้างที่มีคุณภาพ สามารถรองรับการล่องไหลของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวในภาคอีสาน ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัด “นครชัยบุรีรินทร์” คือนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์ อีกทั้ง จังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดที่อยู่ในเส้นทางที่สามารถเชื่อมโยงเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวนครวัด นครธม ของกัมพูชา ได้สะดวกและรวดเร็ว จึงได้มีแผนการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว โดยความเชื่อมโยงระหว่างการท่องเที่ยวในเชิงศิลปวัฒนธรรมแบบโบราณ รวมทั้งเรื่องของโบราณยุคดึกดำบรรพ์ และเส้นทางท่องเที่ยวที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ รวมทั้งจุดขายของพื้นที่ภาคอีสานตอนใต้ คือ เรื่องของช้าง องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ จึงได้ระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้เข้ามาร่วมพัฒนาโครงการโลกของช้าง (Elephant World) ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

ในปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวโครงการโลกของช้างเป็นจำนวนมาก มีทั้งนักท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ ต่างจังหวัด และต่างประเทศ ทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ควยช้างและชุมชนใกล้เคียง ซึ่งในอนาคตหากมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรูปแบบการท่องเที่ยวหรือปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย อาจทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจมาเที่ยวซ้ำในโครงการโลกของช้างต่อไป

จากความสำเร็จข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมมารับประทานอาหาร การเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยว การถ่ายรูปภาพ เป็นต้น ซึ่งการแสดงออกดังกล่าวอาจมาจากอุปนิสัยหรือความต้องการขั้นพื้นฐานของแต่ละคนที่จะมีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันไป ไม่ก็อาจมาจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว หรือประสบการณ์ที่เคยได้รับขณะนั้น (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2555) พฤติกรรมที่นักท่องเที่ยวแต่ละบุคคลแสดงออก โดยเกี่ยวพันกันกับการเดินทางท่องเที่ยวไว้ว่าบุคคลเหล่านั้น มีพฤติกรรมเป็นอย่างไร และมีความพึงพอใจอย่างไรเกี่ยวกับการท่องเที่ยว รวมไปถึงกระบวนการขั้นตอนต่างๆ ในการตัดสินใจท่องเที่ยวว่าส่งต่อการท่องเที่ยวอย่างไร ซึ่งเกี่ยวข้องกับสถานที่ บุคคล โดยมีพื้นฐานจากอุปนิสัย ประสบการณ์ ความพึงพอใจ การตัดสินใจ ซึ่งส่งผลต่อการท่องเที่ยวในขณะนั้น(กิตติยา มโนธรรมรักษา. 2559) โดยการกระทำทุกอย่างของนักท่องเที่ยวไม่ว่าจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม และบุคคลอื่นจะสามารถสังเกตเห็น

หรือไม่เห็นการกระทำสิ่งเหล่านั้นได้หรือไม่ก็ตาม สาเหตุหลักก็ตอบสนองความต้องการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ขึ้นอยู่กับแต่ละสถานการณ์ของแต่ละบุคคล (ผณินทรา ณะเพ็ชร. 2556)

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิดนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดพฤติกรรมการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว โครงการโลกของช้าง องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์

ทบทวนวรรณกรรม

นโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ด้วย กระทรวงมหาดไทยมีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ มท 0810.3/ว 7467 ลงวันที่ 14 ธันวาคม 2563 เรื่อง แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (พ.ศ.256-2570) ตามข้อ 5 แห่งระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548 และแก้ไขเพิ่มเติม ซักซ้อมแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (พ.ศ.2566-2570) โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นแนวปฏิบัติ สามารถบูรณาการแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมและงบประมาณในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2566 – 2570) องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ จึงได้จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2566-2570) ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนาท้องถิ่น ที่กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่จัดทำขึ้นสำหรับงบประมาณแต่ละปี เพื่อให้เป็นกรอบในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ต่อไป ซึ่งนโยบายดังกล่าว ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ คือ “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจชายแดนและการท่องเที่ยว ภายใต้หลักธรรมาภิบาล” และพันธกิจด้านการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยววิถีสุรินทร์ ตามเป้าประสงค์ คือ “ประชาชนมีคุณภาพชีวิตดี มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ยกระดับความสามารถในการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจและบริการ ซึ่งเป็นการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว โดยมีขอบข่ายการพัฒนาให้มีการจัดกิจกรรมการแก้ไขปัญหาข้างอย่างเป็นระบบ เช่น จัดกิจกรรมวิถีคนกับช้าง จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีช้างเป็นองค์ประกอบสำคัญ มีการพัฒนา พื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอารยธรรมขอม เชิงนิเวศน์ เชิงเกษตร เชิงวัฒนธรรมประเพณีและศาสนา ให้เกิดความยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วม มีการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาข้างได้อย่างเป็นระบบ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิมและแหล่งท่องเที่ยวใหม่ให้มีศักยภาพในการให้บริการ

และได้มาตรฐานทั้งด้านการตลาดและการท่องเที่ยว ส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพและประชาชนมีรายได้จากผลิตภัณฑ์ชุมชน สินค้าเกษตรและการท่องเที่ยวมากขึ้น

พฤติกรรมการท่องเที่ยว

พฤติกรรม หมายถึง กิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นซึ่งอาจเป็นการกระทำที่บุคคลนั้นแสดงออกมา รวมทั้งกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลและกิจกรรมนี้ อาจสังเกตได้ด้วยประสาทสัมผัสหรือไม่สามารถสังเกตได้ สามารถแบ่งพฤติกรรมออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. พฤติกรรมภายนอก คือ การกระทำที่เกิดขึ้นสามารถสังเกตได้ด้วยประสาทสัมผัสหรือใช้เครื่องมือช่วย
2. พฤติกรรมภายใน คือ กระบวนการที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ บุคคลอื่นไม่สามารถสังเกตได้

(เฉลิมพล ต้นสกุล (2541 : 6)

การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางเพื่อความเพลิดเพลิน และพักผ่อนหย่อนใจ และเป็นการเดินทางที่มีเงื่อนไขสำคัญ 3 ประการ คือ

1. เดินทางจากที่อยู่อาศัยตามปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
2. เดินทางด้วยความสมัครใจ
3. เดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ได้ แต่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

(ฉลองศรี พิมลสมพงษ์. 2546)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง “นโยบายการส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดพฤติกรรมกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว โครงการโลกของช้าง องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์” มีรูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเอกสาร (The Document Analysis Method Research Desing) เพื่อศึกษาหลักการ ทฤษฎี งานวิจัย และบทความที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานในการสร้างกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว โครงการโลกของช้าง องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม วิเคราะห์ หลักการ ทฤษฎี งานวิจัย และบทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาแนวทางการพัฒนานโยบายการส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว

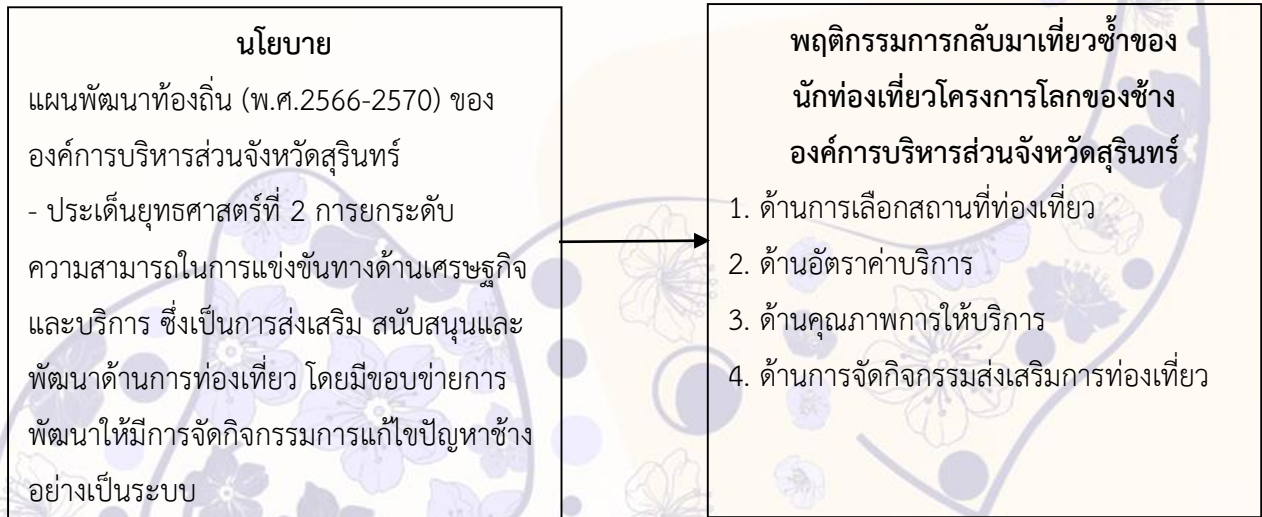
การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีการสังเคราะห์ข้อมูลโดยการบรรยายเชิงวิเคราะห์และสรุปตีความจากข้อมูลเกี่ยวกับการสังเคราะห์กรอบแนวคิดทฤษฎี งานวิจัย และบทความวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการสังเคราะห์แนวคิดนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดพฤติกรรมการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว โครงการโลกของช้าง องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ โดยใช้วิธีวิเคราะห์จากเอกสาร แนวคิดทฤษฎี งานวิจัย และบทความที่เกี่ยวข้อง ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปตีความและบรรยายเชิงวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า การสังเคราะห์กรอบแนวคิดนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดพฤติกรรมการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว โครงการโลกของช้าง องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุง พัฒนา และเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานในหน่วยงานให้เกิดเกิดประสิทธิผลมากที่สุด ตลอดจนเป็นการสนับสนุน การปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของหน่วยงาน เพื่อให้เกิดความคล่องตัว สามารถดำเนินการ ได้แก่ ด้านพนักงาน หรือผู้ปฏิบัติงาน ด้านอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ด้านเอกสาร กฎหมาย ด้านวิธีการทำงาน และด้าน สภาพแวดล้อมในการทำงาน และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปกครองส่วนท้องถิ่น ในการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้อง กับการศึกษาของ ยงยุทธ ชัยรัตนาวรรณ (2557 : 64-72) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง พฤติกรรมนักท่องเที่ยวและ ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเที่ยวซ้ำของวัดห้วยปลากั้ง จังหวัดเชียงราย รวมทั้ง ดุษฎี เทียมเทศ สุพรรณณี พรภักดี และ ปุริม หนูนันต์ (2558 : บทความย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการมาท่องเที่ยวซ้ำของ นักท่องเที่ยวใน อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา และ จิรภัทร สุคันธมาลา (2561 : 6-16) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง แนวโน้มการท่องเที่ยวซ้ำ และความตั้งใจที่จะชักชวนผู้อื่นให้มาท่องเที่ยว : กรณีศึกษาจังหวัดน่าน และ ชิดชม กันจุฬา (2563 : 13-33) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยวซ้ำของ นักท่องเที่ยว กรณีศึกษาเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และ ชยาพร เดชสโร เณิกาญจน์ ชียง และ วิลาวัลย์ จันทร์ศรี (2565 : 121-140) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจกลับมาท่องเที่ยวซ้ำจังหวัด ภูเก็ตของนักท่องเที่ยวชาวไทย จากงานวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การวิจัยที่มีการสังเคราะห์กรอบแนวคิด เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำมากที่สุดในภาพรวมอันดับแรก คือ การตกแต่งสถานที่สวยงาม และการเดินทางที่สะดวกเป็นอันดับสอง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางร่วมกับ กลุ่มเพื่อนหรือครอบครัว โดยวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยว คือ มาพักผ่อนซึ่งนักท่องเที่ยวมี ความเห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวมีจุดเด่นด้านความงามและทัศนียภาพ ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความเห็นว่าหาก กลับมาเที่ยวอีก และจะแนะนำเพื่อนในการมาเที่ยวอีกด้วย โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการท่องเที่ยว ซ้ำมีดังนี้ ปัจจัยด้านสถานที่ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและสังคม ปัจจัยด้านนโยบายของรัฐและกฎระเบียบของรัฐ และกฎระเบียบต่างๆ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านการคมนาคม และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด และ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ซึ่งการสังเคราะห์กรอบแนวคิดที่ได้มา จะช่วยเป็นหลักประกันความสำเร็จในการออกแบบ และพัฒนาโดยผ่านกระบวนการวิจัย สามารถแสดงแนวทางในการออกแบบได้อย่างชัดเจน ซึ่งส่งผลต่อการ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโครงการโลกของช้าง องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ต่อไป

ผลการวิจัยตามกรอบแนวคิดนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดพฤติกรรม การกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว โครงการโลกของช่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ อธิบาย รายละเอียดได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการสังเคราะห์กรอบแนวคิดนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิด พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว พบว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็น พฤติกรรมมารับประทานอาหาร การเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยว การถ่ายภาพ เป็นต้น ซึ่งการแสดงออก ดังกล่าวอาจจะมาจากอุปนิสัยหรือความต้องการขั้นพื้นฐานของแต่ละคนที่อาจจะมีความคล้ายคลึงหรือ แตกต่างออกไป ไม่ก็อาจมาจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว หรือประสบการณ์ที่เคยได้รับขณะนั้น บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2555) พฤติกรรมที่นักท่องเที่ยวแต่ละบุคคลแสดงออก โดยเกี่ยวพันกับการเดินทางท่องเที่ยวไว้ว่าบุคคล เหล่านั้น มีพฤติกรรมเป็นอย่างไร และมีความพึงพอใจอย่างไรเกี่ยวกับการท่องเที่ยว รวมไปถึงกระบวนการ ขั้นตอนต่างๆ ในการตัดสินใจท่องเที่ยวว่าส่งต่อการท่องเที่ยวอย่างไร ซึ่งเกี่ยวข้องกับสถานที่ บุคคล โดยมี พื้นฐานจากอุปนิสัย ประสบการณ์ ความพึงพอใจ การตัดสินใจ ซึ่งส่งผลต่อการท่องเที่ยวในขณะนั้น กิตติยา มโนธรรมรักษา (2559) โดยการกระทำทุกอย่างของนักท่องเที่ยวไม่จากรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม และบุคคลอื่น จะสามารถสังเกตเห็นหรือไม่เห็นการกระทำสิ่งเหล่านั้นได้หรือไม่ก็ตาม สาเหตุหลักก็ตอบสนองความต้องการ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ขึ้นอยู่กับแต่ละสถานการณ์ของแต่ละบุคคล ผณิตรา ณะเพ็ชร (2556)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้บริหารสามารถนำไปเป็นแนวทางในการบริหารจัดการกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในโครงการโลกของช้าง องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ให้มีความหลากหลายและตรงต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อไป อีกทั้งเป็นการพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากรมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง(References)

- ยงยุทธ ชัยรัตน์วารณ. (2557). พฤติกรรมนักท่องเที่ยวและปัจจัยที่ทำให้เกิดการเที่ยวซ้ำของวัดห้วยปลากั้ง จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ปวีณา อุทุมภา. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวไทยกรณีศึกษา หาดไร่เลย์ จังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- ดุขุฎี เทียมเทศ, สุพรรณิ พรภักดี และ บุริม หนูนนัด. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวใน อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- สุรเชษฐ์ อ่ำสัน. (2560). แนวทางการสนับสนุนการกลับมาเที่ยวซ้ำในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จิรภัทร สุคันธมาลา. (2561). แนวโน้มการท่องเที่ยวซ้ำ และความตั้งใจที่จะชักชวนผู้อื่นให้มาท่องเที่ยว : กรณีศึกษาจังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิพล เชื้อเมืองพาน และ พิมพชนก มูลมิตร. (2561). รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวซ้ำในจังหวัดนครปฐมและพื้นที่เชื่อมโยง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ชิตชม กั้นจุฬา. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว กรณีศึกษา เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- วุฒิชชาติ สุนทรสมย์. (2564). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของภาพลักษณ์และกลยุทธ์การตลาดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวในจังหวัดปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชยาพร เดชสโร, เฉลิมกาญจน์ ชียง และ วิลาวัลย์ จันทร์ศรี. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจกลับมาท่องเที่ยวซ้ำจังหวัดภูเก็ตของนักท่องเที่ยวชาวไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ.

- ธนรรรจ์ ภู่อทอง, สุรสิทธิ์ อุดมธนวนงค์ และ พสชนันท์ บุญช่วย. (2565). **ปัจจัยที่มีผลต่อการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงการเกษตรจังหวัดนครปฐม-สมุทรสงคราม.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- วรรณพร ผาสุก. (2565). **การตลาดเชิงประสบการณ์ที่ส่งผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำในเขตพื้นที่เมืองพัทยาของกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศิวัช คงทอง และ ณิชฎกฤกษ์ เอภาวรรณง. (2565). **แรงจูงใจในการท่องเที่ยว และองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อการกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีศึกษาเกาะเต่าจังหวัดสุราษฎร์ธานี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- Su, Lujun, Hsu, Maxwell K., Huels and Brian. (2022). “First-time versus repeat tourists: resistance to negative information China”. [Online] Available <https://www.emerald.com/>.
- Godbey, Geoffrey, Graefe and Alan. (1991). “Repeat tourism, play, and monetary spending USA”. [Online] Available <https://www.sciencedirect.com/>.
- Raouf Ahmad Rather, Linda D. Hollebeek, and S. Mostafa Rasoolimanesh. (2021). “First-Time versus Repeat Tourism Customer Engagement, Experience, and Value Cocreation: An Empirical Investigation India”. [Online] Available <https://scholar.google.co.th/?hl=th>.
- Yaou Hu and Songjun Xu. (2022). “Repeat tourists’ perceived unfavorable changes and their effects on destination loyalty China”. [Online] Available <https://www.emerald.com/>.
- Bosul Yoo and Sotaro Katsumata. (2021). “Sightseeing spot satisfaction of inbound tourists: comparative analysis of first-time visitors and repeat visitors in Japan Japan”. [Online] Available <https://scholar.google.co.th/?hl=th>.
- Manisha Agarwal, Philip L. Pearce, Hera Oktadiana, Abhishek Singh Bhati & Alexander Josiassen. (2023). “Does the travel career pattern model work for repeat tourists? Singapore”. [Online] Available <https://scholar.google.co.th/?hl=th>.

การอนุรักษ์และสืบสานลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง ตำบลป่าไผ่

อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

CONSERVATION AND INHERITANCE OF LIKAE TAI YAI CHIANG MAI MAI NUENG GROUP PA PHAI SUBDISTRICT, SAN SAI DISTRICT CHIANG MAI PROVINCE

ศรายุทธ นามสูง¹ และ สืบศักดิ์ แสนยาเกียรติคุณ²

Sarayoot Namssoong, Suebsak SeanyaKiatikhun

¹หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการศิลปะและวัฒนธรรม

คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Master of Arts Program in Art and Culture Management

Faculty of Fine Arts, Chiang Mai University

²อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก (รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์สาขาวิชาศิลปะไทย คณะวิจิตรศิลป์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

Thai Arts Department , Program in Thai Art

Faculty of Fine Arts, Chiang Mai University

Corresponding Author E-mail : wutdy.sarayut@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การอนุรักษ์และสืบสานลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาประวัติศาสตร์ บริบทสังคมและวัฒนธรรมของลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง 2) ศึกษาภูมิหลังความเป็นมา การบริหารจัดการ องค์ประกอบ และสภาพปัญหาของลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง 3) เพื่อเสนอรูปแบบวิธีการการอนุรักษ์และสืบสานลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสังเกตการณ์ และแบบสนทนากลุ่ม ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 30 คน

ผลการศึกษาพบว่า ลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง ได้รับการถ่ายทอดศิลปะการแสดงจากเมืองรัฐฉาน โดยพ่อครูอ่องเจ๋ยะ มีเอกลักษณ์ของตนเอง คือ การขับร้องเดี่ยว ร้องคู่ การเกี่ยวพาราสี เนื้อหาที่แสดงส่วนใหญ่เป็นเรื่องของความรัก คำสั่งสอนของผู้ใหญ่ บทพูดบทร้องทั้งหมดจะเป็นภาษาไทยโบราณสำหรับลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่งก่อตั้งโดย นายมา นายใส (จาย หย่ามะ) ซึ่งได้ฝึกฝนศิลปะการแสดงดนตรีลิเกไทใหญ่ ขณะบวชเป็นสามเณรจนเกิดความชำนาญ จึงได้รวบรวมเอาบุคคลที่มีความรู้

ความสามารถด้านดนตรีและการแสดงลิเกไทใหญ่ ที่ได้ร่ำเรียนวิชาความรู้ในขณะบวชเป็นสามเณรด้วยกัน รวมทั้งกลุ่มคนไทใหญ่ที่ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ลิเกไทใหญ่ประมาณทั้งหมด 40 คน จนสามารถออกแสดงตามงานมโหรีศพ และงานบุญต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันประสบปัญหาการสืบทอดอัตลักษณ์ของลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง จนทำให้การแสดงได้น้อยลง

การเสนอรูปแบบวิธีการการอนุรักษ์และสืบสานลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ประกอบด้วยการเสนอดำเนินการเปิดเป็นศูนย์การเรียนรู้ลิเกไทใหญ่ในชุมชนอย่างมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเพื่อการอบรมให้ความรู้เยาวชน และประชาชนผู้สนใจเรียนรู้ลิเกไทใหญ่ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

คำหลัก : การอนุรักษ์, ลิเกไทใหญ่, คณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง, ศึกษาค้นคว้า

Abstract

The research study titled "Conservation and Perpetuation of Tai Yai Traditional Dramatic Performance, Chiang Mai Mai Nueng Troupe, Pa Phai Subdistrict, San Sai District, Chiang Mai Province" the objective is 1. To study the history, social context, and culture aspect of the Tai Yai Traditional Dramatic Performance, Chiang Mai Mai Nueng Troupe 2. To investigate the geographical background, management, components, and existing problems of the Tai Yai Traditional Dramatic Performance, Chiang Mai Mai Nueng Troupe 3. To propose methods for conserving and perpetuating of the Tai Yai Traditional Dramatic Performance as a community learning resource. The qualitative research employs structured interviews, observations, and focus group discussions with a purposive sample of 30 individuals.

The study reveals that the Tai Yai Traditional Dramatic Performance, Chiang Mai Mai Nueng Troupe, inherited the performing arts from Shan State or Muang Tai, with the guidance of Master O Cheya. The troupe has its own unique characteristics, including solo and duo singing, courtship, and content primarily focused on love and the teachings of elders. All dialogues and lyrics are in ancient Shan language (Tai Yai). The troupe was founded by Mr. Ma and Mr. Sai (Chai Yama), who mastered the Tai Yai Traditional Dramatic Performance, performing arts while ordained as novices. They gathered individuals skilled in Tai Yai Traditional Dramatic Performance music and performance, as well as Tai Yai people who had inherited the knowledge, totaling approximately 40 members. The troupe performed at various festivities and merit-making events. However, the troupe currently faces challenges in preserving its identity, resulting in fewer performances.

The proposed methods for conserving and perpetuating the Tai Yai Traditional Dramatic Performance, Chiang Mai Mai Nueng Troupe, as a community learning resource include establishing a Tai Yai Traditional Dramatic Performance learning center in the community with the participation of the public sector. The center would provide training for youth and interested individuals, serving as a learning resource and a cultural tourism destination.

Keywords : Conservation, traditional dramatic performance, Chiang Mai Mai Nueng Group, Sing songs in the ancient Tai Yai.

บทนำ

ชาวไทใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีจำนวนประชากรมากรองมาจากจำนวนประชากรพม่า มีถิ่นฐานเดิมอยู่ในเขตรัฐฉาน เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีจิตสำนึกในความรักชาติตนเองอย่างแรงกล้า และเป็นกลุ่มที่มีการต่อต้านกระแสการทำให้เป็นพม่าอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงมีการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเขียนประวัติศาสตร์ชาติไต การเขียนบทวรรณกรรม การแต่งบทเพลงไต และศิลปะการแสดงหลากหลายแขนง จะสังเกตได้ว่าถึงแม้กลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ยังประสบกับปัญหาความไม่มั่นคงทางการเมืองระหว่างรัฐบาลพม่าและชาติพันธุ์ไทใหญ่ แต่ชาวไทใหญ่ก็ให้ความสำคัญทางงานศาสนาหรืองานบุญรื่นเริงไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเรื่องการเมือง สิ่งหนึ่งที่เป็นสิ่งช่วยบรรเทาความตึงเครียดทางการเมืองคืองานปอยหลวงหรืองานบุญในวาระต่าง ๆ ซึ่งในงานปอยหลวงนั้นก็มีการกิจกรรมต่าง ๆ มากมายภายในงาน สิ่งที่ขาดไม่ได้ภายในงานปอยหลวงของชาวไทใหญ่ก็คือศิลปะการแสดงไทใหญ่ อันมีการแสดงมากมายหลายอย่าง เช่น ก้าลายก้าแลว ระเบ่านกิงกะลา ฟ้อนโต ลิเกไทใหญ่ (จาคไต) เป็นต้น (เกียรติก้อง ศิลปะสนธยานนท์, 2555 : 2)

สิ่งที่น่าสนใจคือการแสดงลิเกไทใหญ่ โดยลิเกไทใหญ่เป็นศิลปะการแสดงที่สามารถสอดแทรกศิลปะการแสดงไทใหญ่ทุก ๆ แขนงรวมกัน ทั้งการร้อง รำ ทำเพลง บทสนทนาเกี่ยวกับพาราสิ ละคร ซึ่งถือเป็นเสน่ห์ทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาวไต (ไทใหญ่) ถือได้ว่าเป็นมรดกที่ครบเครื่องที่สุด เพราะสามารถสอดแทรกการร้อง รำ ทำเพลง สนทนา เครื่องแต่งกาย เวที ฉาก เนื้อหาวรรณคดีรวมเป็นหนึ่งเดียว โดยสืบทอดมาจากรูปแบบดั้งเดิมของชาวไทใหญ่ในรัฐฉาน แล้วนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม จุดเด่นของลิเกไทใหญ่ คือ มีการคละเคล้าสัดส่วนของการแสดง เช่น การขับร้องเดี่ยว ร้องคู่เกี่ยวกับพาราสิ เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นเรื่องของความรัก คำสั่งสอนของผู้ใหญ่ โดยใช้ภาษาไทใหญ่โบราณ ฉะนั้นการขับร้องจึงถือว่ายากมาก การแสดงดนตรีสด เมื่อการแสดงหนึ่งชุดจบลงก็จะมีโฆษกออกมาพูดแนะนำหรือสอดแทรกแง่คิด โดยบทพูดบทร้องทั้งหมดจะเป็นภาษาไทใหญ่โบราณ ซึ่งจะแตกต่างจากภาษาที่สื่อสารกันประจำวัน ทำให้คนที่ศึกษาหรือสืบทอดต้องรำเรียนภาษานี้ใหม่ทั้งหมด (MGR Online, 2551) สอดคล้องกับอานันท์ กาญจนพันธุ์ (2549 :

14) กล่าวไว้ว่าการแสดงลิเกไทใหญ่่นั้นแท้ที่จริงแล้วอาจมิได้ถือกำเนิดด้วยตนเองหากแต่เป็นการหยิบยืมแล้วนำมาปรับใช้ให้เป็นแบบของตนเองของศิลปะการแสดงพม่าโดยมีชื่อการแสดงที่เรียกว่า “ซาด-ปเว่” (Za-Pwe) เป็นการละครที่ได้รับความนิยมในเมืองหลวง เพื่อใช้เป็นการแสดงเฟลิดเฟลินในยามค่ำคืน การเล่นซาดปเว่มีการผสมผสานเรื่องละครสั้นแนวรัก โศก (Melodrama) การร่ายรำแบบขยับขยับ การเล่นตลก การร้องเพลงรัก หรือการนำเพลงสมัยนิยมอย่างลูกทุ่งหรือเพลงร่วมสมัย โดยใช้ภาษาพม่าเป็นภาษาหลักในการสื่อสาร เครื่องดนตรีในการแสดงมีทั้งแบบดั้งเดิมและสมัยใหม่ผสมผสานกันไป ใช้เครื่องไฟฟ้าในการประกอบแสงบนเวที และเครื่องขยายเสียงประกอบเพื่อความอึกทึกครึกโครม เวทีสร้างด้วยไม้ไผ่แบบชั่วคราว และมีโฆษกในการดำเนินเรื่องตลอดการแสดงเช่นเดียวกับการแสดงลิเกไทใหญ่

แดงปาง กันนี้. (สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2565) กล่าวว่า ลิเกไทใหญ่ถูกคิดค้นขึ้นโดยนายอ่องเจ๊ะเป็นคนบ้านม่วงแจ่งเอ็ง เมืองสีป้อ อายุ 10 ปีก็ถึงวาระที่ต้องบวชเป็นสามเณรตามประเพณีนิยมของชาวไทใหญ่และได้รับชื่อจากพระภิกษุที่ตั้งให้ใหม่ในนาม อ่องเจ๊ะในช่วงสามเณรอ่องเจ๊ะบวชจำพรรษาอยู่นั้นก็มีความสนใจ และฝึกฝนทักษะทางด้านภาษาบาลีและวรรณกรรมของไทใหญ่อยู่ประมาณ 5 ปี หลังจากนั้นก็ทำการลาสิกขาบถจากการบวชสามเณร ออกมาร่ำเรียนทางด้านการแต่งคำกลอน หรือบทเพลงแบบไทใหญ่ จากการออกตระเวนไปเที่ยวชมการแสดงของหมอกวาม การจดจำวิธีเกี่ยวสาวของหนุ่มไทใหญ่ในการใช้วาทศิลป์ต่าง ๆ กับสาวในสถานที่ต่าง ๆ ด้วยการบันทึกอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรในหนังสือ ซึ่งในอดีตนั้นการแสดงศิลปะการแสดงไทใหญ่เป็นที่รับรู้โดยอัตโนมัติของคนไทใหญ่ว่าชาติตนนั้นมีการแสดงฟ้อนนกกิงกะหระ่า ฟ้อนโต ก้าลาย (ฟ้อนเจิง) ก้าแลว (ฟ้อนดาบ) ก้าไต (ฟ้อนแบบไทใหญ่) การเซ็ดความ (ร้องเพลง) ที่มีเรียงบงายทางการแสดง ในช่วงเวลารัฐฉานอยู่ภายใต้อำนาจอาณานิคมของประเทศอังกฤษที่เข้ามาทำการสัมปทานป่าไม้ คณะกรรมการปกครองของอังกฤษนำโดยมิสเตอร์กอร์ดินชาวอินเดียได้เข้ามาเที่ยวดูงานปอยหลวงในวันขึ้น 15 ค่ำเดือนสี่ ในขณะนั้นพ่อเฒ่าอ่องเจ๊ะ ผู้เป็นแกนหลักสำคัญของการจัดสรรหาการแสดง เพื่อต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง จึงนำศิลปะการแสดงแบบไทใหญ่มาร่ายรำให้คณะกรรมการปกครองเกิดความประทับใจแต่เมื่อการแสดงเสร็จสิ้น นายกอร์ดินได้กล่าวกับพ่อเฒ่าอ่องเจ๊ะเกี่ยวกับการแสดงที่ตนเองนำมาว่า “การแสดงฟ้อนนกกิงกะหระ่า ฟ้อนโต ของคนไทใหญ่ดูแล้วก็ครั้งก็คราวก็เหมือนเดิมไม่เห็นมีอะไรเปลี่ยนแปลงหรือแปลกใหม่ การแสดงของท่านเป็นเพียงการแสดงบนพื้นดิน เหตุใดจึงไม่คิดค้นการแสดงอะไรใหม่ ๆ ที่น่าสนใจแล้วนำมาร่ายรำบนเวทีบ้าง คนดูไม่ว่าผู้น้อยผู้ใหญ่เขาก็จะได้นั่งดูอย่างสบายตา” คำพูดนายกอร์ดิน เปรียบเสมือนคำดูถูกดูแคลนศิลปะการร่ายรำของคนไทใหญ่ว่าเป็นการแสดงบนดินดูไม่เจริญหูเจริญตาอย่างมีอารยะเยี่ยงการแสดงตะวันตก และนี่คือจุดประกายสำคัญที่ทำให้พ่อเฒ่าอ่องเจ๊ะพยายามคิดค้นสิ่งใหม่มานำเสนอแต่นายกอร์ดินในคราวต่อไป พ่อเฒ่าอ่องเจ๊ะจึงพยายามที่จะพัฒนาศิลปะการแสดงของชาวไทใหญ่ให้เทียบเท่าและไม่น้อยหน้าไปกว่าศิลปะการแสดงของชนชาติอื่น จึงได้พยายามศึกษาดูศิลปะการแสดงของพม่าก็คือลิเกพม่าและเครื่องดนตรีรวมถึงเครื่องดนตรีของไทยอีกด้วย และพัฒนามาจนกลายมาเป็นลิเกไทใหญ่

กระแสความนิยมของคณะลิเกไทใหญ่มีมากขึ้น เนื่องจากคณะลิเกไทใหญ่นั้นมีเพียงกลุ่มเดียว จึงไม่สามารถจะจัดการแสดงให้ทั่วถึงในรัฐฉานได้ จึงมีแนวคิดที่จะส่งสมาชิกในคณะไปช่วยฝึกสอนการแสดงลิเกไทใหญ่ ให้กับผู้ที่สนใจทุกเพศทุกวัยที่มีการรวมตัวขึ้นในเมืองอื่น ๆ การแสดงลิเกไทใหญ่ถูกเผยแพร่ไปยังเมืองต่าง ๆ นับตั้งแต่เมืองสีป้อ เมืองปางโหลง เมืองลายคำ เมืองตองกี ทอดยาวลงไปยังเมืองหัวเมืองต่าง ๆ ด้วยเหตุผลที่สำคัญเนื่องจากปัญหาความขัดแย้งของประเทศพม่าและรัฐฉาน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การกำเนิดคณะลิเกไทใหญ่รุ่นใหม่ขึ้นมาอีกหลายวง และมีการตั้งชื่อคณะโดยผู้ก่อตั้งที่สอดคล้องกับภูมิลำเนาเดิม เช่น คณะลิเกไทใหญ่นางเหล็กเมืองหมู่ คณะลิเกไทใหญ่สีป้อ คณะลิเกไทใหญ่หมายหนึ่งเมืองปางโหลง เพื่อเป็นการต่อสู้ปัญหาทางการเมืองและสร้างความบันเทิงให้แก่ชาวไทใหญ่ ขณะกำลังประสบปัญหาทางการเมือง ในจุดสูงสุดของการแสดงลิเกไทใหญ่มักมีการเปลี่ยนแปลงอันเป็นเรื่องธรรมดาในโลก และสังคมที่เปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาแต่ในที่นี่ความเปลี่ยนแปลงของลิเกไทใหญ่ในรัฐฉาน มีประเด็นหลักในทางปัญหาความไม่มั่นคงทางการเมืองการปกครอง และสภาพเศรษฐกิจ นักแสดงและผู้ชมที่ได้รับผลกระทบปัญหาดังกล่าว จึงหนีอพยพปัญหาในการเมืองเข้ามาพึ่งบรมโพธิสมภารของประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ถึงอย่างไรก็ตามความนิยมของการรับชมลิเกไทใหญ่ในรัฐฉานเอง ก็ยังมีความนิยมอย่างเนืองแน่นอยู่ หากแต่ตัวลิเกไทใหญ่เอง อาจต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมให้อยู่รอดต่อไป (เกียรติ ก้อง สันธยานนท์, 2555 : 76)

เช่นเดียวกับนายมา นายใส (ฉาย หย่ามะ) ที่เกิดในรัฐฉานประเทศเมียนมาร์ ได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยราวปี พ.ศ. 2525 เนื่องจากการประสบปัญหาด้านความมั่นคงในที่อยู่อาศัย และปัญหาความลำบาก จึงต้องอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย โดยอาศัยความศรัทธาในพระพุทธศาสนาที่ตนเองเลื่อมใสเป็นอย่างยิ่งจึงได้บวชเรียนเป็นสามเณรเมื่ออายุ 12 ปี รวม 6 พรรษา ซึ่งเมื่อทำการบวชเรียนจึงได้วิชาความรู้ จนสามารถอ่านออกเขียนได้ และด้วยความรักและห่วงใยในศิลปวัฒนธรรมความเป็นชาติพันธุ์ไทใหญ่ของตนนั้น ในระหว่างบวชเรียนก็ได้ขอรับเรียนวิชาและฝึกฝนวิชา ฟ้อนรำ และดนตรีไทใหญ่ กับนายแดงปาง กั้นนะ ซึ่งในขณะนั้นบวชเป็นสามเณรด้วยกัน โดยนายแดงปาง กั้นนะ ได้รับสืบทอดองค์ความรู้เรื่องดนตรีและการฟ้อนรำลิเกไทใหญ่จากคณะหมายหนึ่งปางหลวง ซึ่งคณะหมายหนึ่งปางหลวงเป็นคณะที่มีนักแสดงมากกว่า 50 คน และได้รับความนิยมเมื่อออกแสดงในงานมหรสพต่าง ๆ โดยในขณะนั้นนายแดงปาง กั้นนะ ได้รับองค์ความรู้จากนายหนุ่มเคอ พระเอกหลักของคณะปางหลวง ทั้งด้านการฟ้อนรำ การร้อง การแสดง ในรูปแบบลิเกไทใหญ่คณะปางหลวงจนเกิดองค์ความรู้ให้แก่นายแดงปาง กั้นนะ และมานำถ่ายทอดสู่กลุ่มคนไทใหญ่ด้วยกันโดยระยะแรกได้อาศัยวัดป่าเป้าเป็นสถานที่ในการฝึกซ้อมและให้ความรู้แก่กันระหว่างบวชเป็นสามเณร (นายมา นายใส, สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2566)

สอดคล้องกับพระทอมมี กิตตสาโร จาณู (สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2566) กล่าวว่า วัดป่าเป้านั้นมีบทบาทและความสำคัญกับคนเมืองและคนไทใหญ่เป็นอย่างมาก เป็นทั้งศูนย์รวมจิตใจของคนไทใหญ่โดยอาศัยความศรัทธาในพระพุทธศาสนาเข้ามาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทใหญ่ นอกจากศาสนสถานแล้ว

ความศรัทธาและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ยังแสดงออกมาในลักษณะของการสร้างงานประเพณีที่ยิ่งใหญ่ โดยที่รำลึกกันมากกับประเพณีงานปอยส่างลองที่เริ่มจัดเมื่อ พ.ศ. 2537 และยังมีโรงเรียนสอนภาษาไทยใหญ่ให้แก่เด็ก ๆ ในละแวกนั้น เพื่อให้การศึกษาลูกหลานชาวไทยใหญ่ที่มาอาศัยอยู่ในเชียงใหม่ เป็นศูนย์เรียนรู้และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ล้านนาไทย ไทยใหญ่และกลุ่มชาติพันธุ์

หลังจากที่นายมา นายใส (จาย หย่ามะ) ได้สำเร็จวิชาและทบทวนความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมลิเกไทใหญ่กับนายแดงปาง กั้นนะ ขณะเป็นสามเณรที่วัดป่าเป้า รวมทั้งสิ้น 8 พรรษา จนมีความรู้และความสามารถในการเล่นดนตรีไทใหญ่และศิลปะการรำรำไทใหญ่ และมักจะทบทวนการเล่นดนตรีไทใหญ่ในวัดป่าเป้าในขณะที่เป็นสามเณรจนเกิดความชำนาญ จึงได้ลาสิกขาเพราะการสอนดนตรีและการแสดงพ็อนรำเป็นการผิดวินัยสงฆ์และไม่สะดวกต่อการถ่ายทอดความรู้ จึงลาสิกขาเพื่อทำการเผยแพร่ความรู้ได้สะดวกและเพิ่มความสามารถมากขึ้น โดยได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านลิเกไทใหญ่ตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น วัดป่าเป้า วัดกู่เต้า และเยาชนที่สนใจ และได้ฝึกซ้อม ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ชาวไทยใหญ่ด้วยกัน ณ บ้านหนองเต่าคำ ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จนเพิ่มความสามารถมากขึ้น จนปี พ.ศ. 2553 นายมา นายใส (จาย หย่ามะ) จึงเกิดแนวคิดว่าจะทำให้วิชาความรู้ด้านลิเกไทใหญ่สืบทอดต่อไป และสร้างรายได้ให้แก่พี่น้องชาวไทยใหญ่ที่ได้สำเร็จวิชาด้วยกัน อีกทั้งยังเป็นกระบวนการสร้างจิตสำนึกรักและหวงแหนในความเป็นชาติพันธุ์ไทใหญ่ เพราะลิเกไทใหญ่เป็นการรวบรวมองค์ความรู้ทั้งทางด้านการร้อง การรำ ดนตรี และวัฒนธรรมของคนไทใหญ่ไว้ด้วยกัน จึงก่อตั้งคณะลิเกไทใหญ่ ชื่อว่าคณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง ซึ่งในขณะนั้น ในเขตบริเวณชุมชนนี้ยังไม่มีคณะลิเกไทใหญ่เกิดขึ้น นายมา นายใส (สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2566)

นายไชยยันต์ วิริยา (สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2566) กล่าวว่า ตำบลป่าไผ่มีราษฎรอพยพมาจากรัฐเชียงตุงทางตอนเหนือของพม่าและได้มาพบที่แห่งนี้มีทำเลที่เหมาะสมแก่การอยู่อาศัย พื้นที่เป็นที่ราบเชิงเขาและมีต้นไผ่ขึ้นอยู่มากมาย จึงได้ตั้งชื่อว่า “บ้านป่าไผ่” จนถึงในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จึงเปลี่ยนเป็น “ตำบลป่าไผ่” ปี พ.ศ. 2483 ตำบลป่าไผ่ถูกยุบไปรวมกับตำบลเมืองเส็น ในปี พ.ศ. 2538 ตำบลป่าไผ่ได้ถูกจัดให้ปกครองในรูปแบบของสภาตำบลในปีถัดมา และปี พ.ศ. 2539 สภาตำบลป่าไผ่ได้รับการยกฐานะให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลป่าไผ่ จนถึงปัจจุบัน ดังนั้นในชุมชนจึงมีความหลากหลายทางด้านเชื้อชาติ ศาสนาศิลปวัฒนธรรม

นายมา นายใส (จาย หย่ามะ) จึงมีแนวคิดว่าจะสามารถสร้างรายได้ให้แก่กลุ่มคนชาติพันธุ์ไทใหญ่ จะเป็นการสืบทอดองค์ความรู้ที่ได้รับมาจากคณะลิเกไทใหญ่ปางหลวงได้เป็นอย่างดี โดยได้รวบรวมเอาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถด้านดนตรีและการแสดงลิเกไทใหญ่ ที่ได้สำเร็จวิชาความรู้ในขณะบวชเป็นสามเณรด้วยกัน รวมทั้งกลุ่มคนไทใหญ่ที่ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ลิเกไทใหญ่ให้ด้วยกัน ประมาณทั้งหมด 40 คน และได้รับชันครุมาจากนายเหล่าเปิง ผู้ก่อตั้งคณะลิเกเดิม โดยได้รับมรดกจากคณะปางหลวงที่เป็นเครื่องดนตรีมาจากรัฐฉาน 3 ชิ้น ได้แก่ ปาทยา ตอยฮอรัน และมองแคง จะสังเกตได้ว่าลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่งได้รับองค์ความรู้ผ่านคณะลิเกหมายหนึ่งปางหลวงโดยตรง และได้รับการสืบทอดกระบวนการเล่นลิเก จากผู้ที่มีความ

นำเชือถือ คือผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการแสดงลิเกไทใหญ่และถ่ายทอดให้แก่ชายแดงปาง กั้นนะ และนายมา นายใส (จ่ายหย่ามะ) ซึ่งได้บวชเป็นสามเณรและได้ศึกษาความรู้ทั้งด้านศาสนา อักษรธรรม ศิลปะการแสดงและดนตรีไทใหญ่ จึงเป็นที่ยอมรับและนำเชือถือให้แก่บุคลากรในคณะ อีกทั้งยังได้รับสืบทอดมรดกทางด้านเครื่องดนตรีมาจากคณะหนึ่งปางหลวงในอดีตที่เคยโด่งดัง คณะเชียงใหม่หมายหนึ่งออกทำการแสดงตามงานประเพณี งานบุญ และงานมหรสพต่าง ๆ นายมา นายใส (สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2566)

กระบวนการในการอนุรักษ์และสืบสานลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่งถือเป็นการส่งเสริมความเสมอภาคและลดความเหลื่อมล้ำทางด้านเชื้อชาติ ที่คณะลิเกไทใหญ่พยายามผลักดันอัตลักษณ์ความเป็นชาติพันธุ์ไทใหญ่ให้เป็นที่ยอมรับ และบ่งบอกถึงความรักชาติของชาวไทใหญ่ซึ่งตรงกับเป้าหมาย SDGs 17 ประการ เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้ง 17 เป้าหมายเพื่อให้แน่ใจว่าโลกจะดีขึ้นภายในปี 2573 โดยเป้าหมายเหล่านี้คือการเรียกร้องให้มีการดำเนินการเพื่อยุติความยากจนปกป้องโลก และทำให้ทุกคนมีความสุขและความมั่งคั่ง สอดคล้องในเป้าหมายที่ 10 การลดความไม่เสมอภาคภายในประเทศและระหว่างประเทศ (Reduce inequality within and among countries) มีเป้าประสงค์ที่เน้นไปที่การเติบโตของรายได้ ในกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่ยากจนที่สุด ให้ทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองได้ โดยไม่เลือกปฏิบัติ ขจัดนโยบายและผลของนโยบายที่นำไปสู่ความไม่เสมอภาค และใช้นโยบายการคลัง ค่าจ้าง และการคุ้มครองทางสังคม เป็นเครื่องมือในระดับระหว่างประเทศ ตลาดการเงินและสถาบันการเงินของโลกต้องพัฒนาถูกระเบียบ ติดตามตรวจสอบและเสริมความแข็งแกร่ง เพื่อมิให้โลกต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์การเงิน เช่น ที่ผ่านมามีประเทศกำลังพัฒนาควรมีเสียงมากขึ้นในการตัดสินใจ ของสถาบันทางเศรษฐกิจและการเงินระหว่างประเทศ และอำนวยความสะดวกให้การอพยพย้ายถิ่นของผู้คนเป็นไปด้วยความสงบ ปลอดภัยและมีการจัดการที่ดี (ศุภชัยวิชัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2565)

องค์การสหประชาชาติ. (2566) กล่าวว่า ในเชิงนโยบาย เป้าหมายนี้เน้นให้มีการปฏิบัติที่เป็นพิเศษสำหรับประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุด ตามความตกลงขององค์การการค้าโลก ให้มีความช่วยเหลืออย่างเป็นทางการจากประเทศพัฒนาแล้วไปยังประเทศกำลังพัฒนา และทำให้ต้นทุนของการโอนเงินกลับประเทศไม่สูงเกินไป

ศักราช ฟ้าขาว. (2558 : 189) กล่าวว่า หากนำหลักนโยบายดังกล่าวเข้ามามีส่วนร่วม ในการส่งเสริมและสนับสนุนลักษณะเฉพาะตนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ ที่มีทั้งความคล้ายและความแตกต่างไปจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ซึ่งมีความผูกพันและพึ่งพาอยู่กับธรรมชาติ และสัมพันธ์กับคติความเชื่อในศาสนาพุทธ อย่างผสมกลมกลืน เกิดเป็นระบบคุณค่าและความเชื่อที่มีร่วมกันเป็นเจ้าของอัตลักษณ์ร่วมกัน ส่งผ่านเป็นพฤติกรรมในวิถีชีวิต ซึ่งส่งผลให้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ตนเอง มีความรู้สึกเป็นเจ้าของและฝังตัวขึ้นในจิตใจระดับปัจเจกบุคคล และระดับกลุ่มให้มีความเข้มแข็งและสามารถดำรงอยู่ในชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมต่อไป

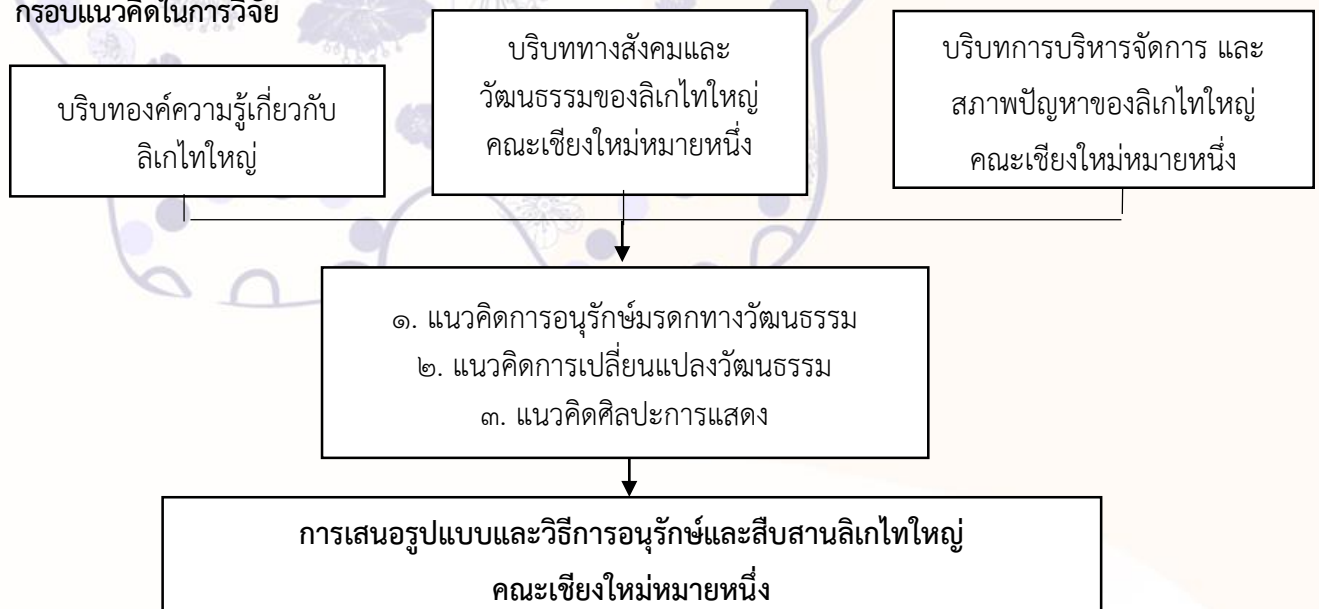
อย่างไรก็ตามลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หนึ่งในปัจจุบันยังถูกมองข้ามและขาดการเอาใจใส่ให้ ความสำคัญในการสืบทอดอัตลักษณ์ลิเกไทใหญ่ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและยังขาดการศึกษาลิเกไทใหญ่ อย่างถ่องแท้เพื่อให้พัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้เกิดคุณค่าและเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อ ประชาชนในพื้นที่และสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นในองค์กร สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ได้ อีกทั้งยังจะเป็นการปลูกฝังให้เยาวชน ประชาชน ในพื้นที่ให้เกิดความรัก ความห่วงแหน ต่อมรดกทาง วัฒนธรรมของชาวไทใหญ่

จากที่มาและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากระบวนการอนุรักษ์และสืบสานลิเกไท ใหญ่ คณะเชียงใหม่หนึ่ง ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ อันจะนำไปสู่การเสนอรูปแบบและวิธีการการอนุรักษ์และ สืบสานลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หนึ่ง ในพื้นที่ดังกล่าวที่มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืนได้ในท้ายที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ บริบทสังคมและวัฒนธรรมของลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หนึ่ง
2. เพื่อศึกษาภูมิหลังความเป็นมา การบริหารจัดการ องค์กรประกอบและสภาพปัญหาของลิเกไท ใหญ่คณะเชียงใหม่หนึ่ง
3. เพื่อเสนอรูปแบบวิธีการการอนุรักษ์และสืบสานลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หนึ่ง ให้เป็นแหล่ง เรียนรู้ของชุมชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย (Research Hypothesis)

ในการศึกษาเรื่องการอนุรักษ์และสืบสานลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง มีขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

1. รูปแบบการศึกษา
2. การศึกษาภาคเอกสาร ทบทวนวรรณกรรม และแนวคิดทฤษฎี
3. การศึกษาลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง
4. การศึกษาเพื่อหาทิศทางที่เหมาะสมในการอนุรักษ์และสืบสานลิเกไทใหญ่คณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง

5. การเสนอรูปแบบและวิธีการอนุรักษ์และสืบสานลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง
ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตเนื้อหา

เป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ บริบทสังคมและวัฒนธรรมของลิเกไทใหญ่คณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง และศึกษาภูมิหลังความเป็นมา การบริหารจัดการ องค์ประกอบและสภาพปัญหาของลิเกไทใหญ่คณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง เพื่อนำเสนอรูปแบบและวิธีการอนุรักษ์ และสืบสานลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง

ขอบเขตพื้นที่

ทำการศึกษาลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง บ้านหนองเต่าคำ ตำบลป่าไม้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

วิธีการศึกษา

รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) บริบทลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง ทั้งประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งศึกษาบริบทของลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง ตั้งแต่ประวัติความเป็นมา องค์ประกอบของลิเกไทใหญ่ ขั้นตอนการแสดงลิเกไทใหญ่ การอนุรักษ์และสืบสานลิเกไทใหญ่ ตลอดจนคุณค่าและสภาพปัญหาของลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนชุมชน ผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้อง สมาชิกลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง เจ้าอาวาสวัดหนองเต่าคำ วัดป่าเป้า คณะกรรมการสภาวัฒนธรรมอำเภอสันทราย
2. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ กลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกอย่างเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มตัวแทนสมาชิกลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่งที่มีประสบการณ์และเป็นสมาชิกในคณะ 8 – 10 ปี ขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ

1. แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม
2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

การเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลภาคเอกสาร

ศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ (Document Study) ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการอนุรักษ์ และสืบสานลิเกไทใหญ่ เพื่อศึกษาถึงสถานภาพความรู้ที่เกี่ยวกับ บริบทประวัติความเป็นมา และเทคนิควิธีการแสดงลิเกไทใหญ่ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ตลอดจนแนวคิดทฤษฎีโดยทำการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ และงานวิจัยจากห้องสมุดด้วยวิธีการสืบค้นและนำมาเรียบเรียงสำหรับใช้เป็นแนวทางวางกรอบแนวคิด

การเก็บข้อมูลภาคสนาม

เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Study) โดยใช้วิธีการสำรวจทางกายภาพสังเกตการณ์ สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโดยใช้คำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) โดยเลือกผู้สัมภาษณ์ แบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จนได้ข้อมูลครบถ้วน เพื่อเก็บข้อมูลของชุมชน และปรากฏการแสดงลิเกไทใหญ่ รวมไปถึงข้อเสนอแนะจากประชาชนภายในคณะลิเกไทใหญ่ เพื่อทำการวิเคราะห์คุณค่าสภาพการณ์ และปัญหาของการอนุรักษ์และสืบสานลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่งเพื่อนำมาหารูปแบบ และวิธีการอนุรักษ์และสืบสานลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยพบว่า ประวัติความเป็นมาของลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง ลิเกไทใหญ่ถูกคิดค้นขึ้นโดยนายอ่องเจ๊ะ เป็นคนบ้านม่วงแจ่นเอ็ง เมืองสีป้อ จากการออกตระเวนไปเที่ยวชมการแสดงของหมอกวามการจดจำวิธีเกี่ยวสวของหนุ่มไทใหญ่ในการใช้วาทศิลป์ต่าง ๆ ด้วยการบันทึกอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรในหนังสือ เนื่องจากในยุคสมัยนั้นศิลปะการแสดงของพม่ามีระเบียบแบบแผนมากกว่า อีกทั้งอิทธิพลราชสำนักพม่าทำให้ศิลปะการแสดงของชาวไทใหญ่ดูขาดการวางระบบระเบียบ พ่อเฒ่าอ่องเจ๊ะจึงพยายามที่จะพัฒนาศิลปะการแสดงของชาวไทใหญ่ให้เทียบเท่าและไม่น้อยหน้าไปกว่าศิลปะการแสดงของชนชาติอื่น จึงได้พยายามศึกษาดูศิลปะการแสดงของพม่าก็คือลิเกพม่าและเครื่องดนตรี รวมถึงเครื่องดนตรีของไทยอีกด้วย และพัฒนาจนมาเป็นลิเกไทใหญ่

ลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง ก่อตั้งโดยนายมา นายใส (จาย หย่ามะ) ซึ่งได้ร่ำเรียนวิชาและทบทวนความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมลิเกไทใหญ่กับนายแดงปาง กั้นนะ ขณะเป็นสามเณรที่วัดป่าเป้า จนมีความรู้และความสามารถในการเล่นดนตรีไทใหญ่และศิลปะการร่ายรำไทใหญ่ ในขณะที่เป็นสามเณรจนเกิดความชำนาญ จึงลาสิกขาเพื่อทำการเผยแพร่ความรู้ได้สะดวก และเต็มความสามารถมากขึ้นโดยได้

ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านลิเกไทใหญ่ตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น วัดป่าเป่า วัดกู่เต้า และเยาวชนที่สนใจ และได้ฝึกซ้อมถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ชาวไทยใหญ่ด้วยกัน ณ บ้านหนองเต่าคำ ตำบลป่าไผ่ อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ จนมีจำนวนสมาชิกมากขึ้น ในปี พ.ศ. 2553 นายมา นายใส (จาย หย่ามะ) จึงก่อตั้งคณะลิเกไทใหญ่ ชื่อว่าคณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง ซึ่งในขณะนั้นสังเกตเห็นว่าภายในเขตบริเวณชุมชนนี้ยังไม่มีคณะลิเกไทใหญ่เกิดขึ้น โดยได้รวบรวมเอาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถด้านดนตรีและการแสดงลิเกไทใหญ่ ที่ได้ร่ำเรียนวิชาความรู้ ในขณะที่บวชเป็นสามเณรด้วยกัน รวมทั้งกลุ่มคนไทใหญ่ที่ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ลิเกไทใหญ่ให้ด้วยกัน ประมาณทั้งหมด 40 คนและได้รับชันครุมาจากนายเหล่าเป็งผู้ก่อตั้งคณะลิเกเดิม โดยได้รับมรดกจากคณะปางหลวงที่เป็นเครื่องดนตรีมาจากรัฐฉาน 3 ชิ้น ได้แก่ ปาตยา ตอยฮอฮอรัน และมองแคง นับแต่นั้นเป็นต้นมา

จากการศึกษาลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง เกี่ยวกับบริบทเกี่ยวกับการบริหารจัดการภายในคณะลิเกไทใหญ่พบว่า ดำเนินการบริหารงานโดยมีนายมา นายใส (จาย หย่ามะ) เป็นหัวหน้าในการบริหารจัดการวง และมีนางใหม่ ลุงยะ เป็นผู้ช่วยในการบริหารจัดการวงในการรับงานแสดง งานรื่นเริง งานเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เมื่อไปสถานที่ทำการแสดงถึงคณะลิเกไทใหญ่ จะช่วยกันสร้างเวทีเพื่อทำการแสดงในเวลากลางคืน โดยจะเริ่มทำการแสดงประมาณ 20.30 น. เมื่อถึงเวลาเปิดม่านทำการแสดงนักแสดงจะนั่งหันหลังให้เวทีทำพิธีไหว้ครู คือ พระสุรัสดี ครูหมอเฮ็ดความ และพระพุทเจ้า จากนั้นจึงจะเริ่มทำการแสดง โดยเป็นการรำเดี่ยวจากเด็กหญิงหรือเด็กชายอายุไม่เกิน 15 ปี มักเรียกว่า “ซามี่” หลังจากนั้นจะมีการรำรำแบบรำกลุ่มของคนในคณะทำการแสดง พร้อมกับการร้องเฮ็ดความ(ร้องเพลง) โดยให้ผู้ที่สามารถเฮ็ดความได้มาร้องจะร้องเดี่ยวหรือร้องคู่ก็ได้ตามความถนัดของตน หลังจากนั้นจึงเป็นการลิเกไทใหญ่ ตามเรื่องต่าง ๆ ที่หัวหน้าวงได้วางเนื้อเรื่องเอาไว้ และปิดท้ายการแสดงด้วยการร้องความซึ่งจะเป็นการร้องตามคำขอของผู้ชมที่ประทับใจในตัวละครนั้น ๆ หรือต้องการให้ร้องในเรื่องความรัก อวยพร หรือแอบชอบ ตลอดทั้งคืนซึ่งจะแตกต่างจากการร้องเพลงไทใหญ่ในปัจจุบัน

ภาพที่ 2 นายมา นายใส หัวหน้าคณะ (ซ้ายมือ) และสมาชิกฝ่ายชาย
ที่มา : ผู้วิจัย (2566)

ซึ่งทั้งหมดจะเป็นภาษาไทใหญ่โบราณ การขับร้องถือว่ายากมากเพราะต่างจากภาษาไทใหญ่ที่สื่อสารกันในชีวิตประจำวัน จึงเกิดปัญหาทำให้ผู้ที่ศึกษาและผู้ทีสืบทอดต้องเรียนภาษาไทใหญ่ใหม่ การแสดงลิเกไทใหญ่จึงลดลงและถดถอยถึงแม้ว่าจะเป็นการแสดงที่รวบรวมศิลปะการแสดงของไทใหญ่ไว้ได้ทั้งหมด เพราะ

เยาวชนพึงเกิดความไม่เข้าใจ ดังนั้นการแสดงลิเกไทใหญ่จึงเป็นที่นิยมในหมู่ผู้สูงอายุ จนทำให้ผู้สืบทอดในปัจจุบันลดลงและถูกลดความสำคัญลงในหมู่เยาวชน

ดังนั้นจึงเสนอรูปแบบและวิธีการอนุรักษ์และสืบสานลิเกไทใหญ่ คณะเชิงใหม่หมายหนึ่ง โดยการเสนอให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ลิเกไทใหญ่ในชุมชนอย่างมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเพื่ออบรมให้ความรู้แก่เยาวชน ประชาชนผู้สนใจในด้านลิเกไทใหญ่ให้ได้เรียนรู้ถึงแก่นแท้ของความเป็นลิเกไทใหญ่ รวมทั้งกระบวนการแสดงในส่วนต่าง ๆ ของลิเกไทใหญ่

โดยคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในคณะที่มีความชำนาญในด้านต่าง ๆ และเป็นสมาชิกในคณะ 8 – 10 ปีขึ้นไป ได้แก่ ด้านดนตรี ด้านการแสดง ด้านการร้อง เพื่อเสริมสร้างปราชญ์ชุมชนหรือเรียกว่าพ่อครู แม่ครู เพื่อสร้างแนวทางในการถ่ายทอดลิเกไทใหญ่ในด้านต่าง ๆ ให้ความเข้าใจและง่ายต่อการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ผู้สนใจ รวมถึงประชุมหารือจากกลุ่มคณะด้านต่าง ๆ เพื่อจัดทำรูปแบบหัวข้อที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้ลิเกไทใหญ่อย่างเป็นระบบ โดยแบ่งเนื้อหาการอนุรักษ์ไว้ 5 ด้าน พอสังเขป ดังนี้ ด้านที่ 1 การอนุรักษ์ภูมิปัญญาลิเกไทใหญ่ด้านศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์) ถอดรูปแบบท่ารำที่เป็นท่ารำฝึกหัดเบื้องต้น จากปราชญ์ชุมชนที่ได้รับการคัดสรร พร้อมทั้งจัดทำเอกสารประกอบท่ารำเบื้องต้น และจัดทำสื่อในรูปแบบคลิปวิดีโอ ด้านที่ 2 การอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านดนตรี – คีตศิลป์ จัดทำเอกสารโน้ตเพลงฝึกหัดลิเกไทใหญ่ และเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงลิเกไทใหญ่ และจัดทำเอกสารองค์ความรู้ด้านการขับร้องลิเกไทใหญ่ ด้านที่ 3 ด้านวรรณศิลป์ มีการรวบรวมจัดทำเอกสารเนื้อเรื่องลิเกไทใหญ่ วรรณศิลป์โบราณของภาษาไทยใหญ่ที่มักจะใช้แสดงในอดีตที่ใกล้สูญหาย มาเผยแพร่ให้แก่สมาชิกในคณะและร่วมกันฝึกซ้อมทุกสัปดาห์ โดยมีปราชญ์ชุมชนหัวหน้าคณะคอยควบคุม เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาด และเกิดจุดเด่นของคณะ ด้านที่ 4 ด้านการอนุรักษ์เครื่องแต่งกายมีการจัดทำเอกสารองค์ประกอบ รูปแบบของเครื่องแต่งกายเครื่องประดับ รวมถึงรูปแบบการแต่งกายในช่วงต่าง ๆ ของการแสดงลิเกไทใหญ่ และมีการฝึกหัดการปักผ้าในลวดลายเบื้องต้นเพื่อใช้ในการแสดงแก่ผู้สนใจ ด้านที่ 5 ด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านความเชื่อและพิธีกรรมจัดทำสื่อองค์ความรู้ด้านพิธีกรรมออกมาในรูปแบบแผ่นพับ โปสเตอร์ ให้ความรู้โดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาความเป็นมาของลิเกไทใหญ่ และฟื้นฟูกิจกรรมเรียนรู้ผ่านพิธีไหว้ครูของคณะ เพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มเครือข่ายลิเกไทใหญ่ บุคคลที่สนใจ บุคคลภายนอก ได้รับรู้ถึงพิธีกรรมประเพณีที่สำคัญของลิเกไทใหญ่ ได้เข้ามาเรียนรู้และมีส่วนร่วมเพื่อสะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ของลิเกไทใหญ่ ที่มีประวัติความเป็นมาตั้งแต่เมืองรัฐฉานจนแพร่หลายเข้าสู่ประเทศไทยจนกลายมาเป็นวัฒนธรรมที่หลากหลายของชาวล้านนา อีกทั้งเพื่อให้คนในชุมชนและเยาวชนได้ศึกษาถึงภูมิหลัง ภูมิปัญญา และวิวัฒนาการความรู้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งเก็บรักษามรดกภูมิปัญญาอันมีค่าเหล่านี้และถ่ายทอดให้แก่คนรุ่นหลังต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาประวัติศาสตร์บริบทสังคมและวัฒนธรรมของลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายเหตุหนึ่งพบว่า ลิเกไทใหญ่ เกิดจากนายอเจ๋ยะ ได้คิดค้นจากการรวบรวมเอาศิลปวัฒนธรรมไทใหญ่ไว้ด้วยกัน จนเป็นลิเกไทใหญ่ในปัจจุบัน ความนิยมลิเกไทใหญ่ถูกแพร่หลายมากขึ้น อีกทั้งการอพยพของผู้คนก็ได้นำศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนมาด้วย เช่นเดียวกับลิเกไทใหญ่คณะเชียงใหม่หมายเหตุหนึ่งที่ได้รวบรวมเอาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถด้านลิเกไทใหญ่รวมตัวกัน จึงเกิดเป็นลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายเหตุหนึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรักและหวงแหนในวัฒนธรรมของตนเองอย่างแรงกล้าของตน ในการแสดงออกผ่านการแสดงลิเกไทใหญ่ จนก่อให้เกิดการรวมกลุ่มและการขยายศิลปวัฒนธรรมในล้านนา

การศึกษาภูมิหลังความเป็นมา การบริหารจัดการ องค์ประกอบและสภาพปัญหาของลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายเหตุหนึ่ง พบว่า นายมา นายใส (ฉาย หย่ามะ) เป็นหัวหน้าในการบริหารจัดการวง และมีนางใหม่ ลุงยะ เป็นผู้ช่วยในการบริหารจัดการวงในการรับงานแสดง ซึ่งการแสดงลิเกไทใหญ่เป็นภาษาไทยโบราณต่างจากภาษาไทยที่สื่อสารกันในชีวิตประจำวัน จึงเกิดปัญหาทำให้ผู้ที่ศึกษาและผู้สืบทอดต้องเรียนภาษาไทยใหม่ จนทำให้ผู้สืบทอดในปัจจุบันลดลงและถูกลดความสำคัญลงในหมู่เยาวชน รวมถึงปัญหาในการถ่ายทอดลิเกในคณะยังไม่มีพ่อครู แม่ครูที่ให้การถ่ายทอดอย่างเป็นระบบ อีกทั้งปัญหาในการสร้างสื่อให้ความรู้เกี่ยวกับลิเกไทใหญ่

การศึกษาความเห็นข้อเสนอแนะของภาคประชาชนและกลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาจึงได้เลือกรูปแบบและวิธีการอนุรักษ์และสืบสานลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายเหตุหนึ่งให้ประสบความสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์ของการเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน จึงได้เสนอรูปแบบการจัดการอนุรักษ์และสืบสานลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายเหตุหนึ่ง ซึ่งเป็นมรดกวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ด้วยแนวคิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม แนวคิดศิลปะการแสดง และแนวคิดการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม สอดคล้องกับ สุเทพ พานิชพันธ์. (2541 : 5) กล่าวว่า การอนุรักษ์วัฒนธรรม คือ การส่งเสริมให้ทุกคนเห็นคุณค่า ร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม การรณรงค์ให้ประชาชนและภาคเอกชน ตระหนักในความสำคัญของวัฒนธรรมว่าเป็นเรื่องที่ต้องให้การรับผิดชอบร่วมกัน ในการส่งเสริมสนับสนุน ประสานงาน การบริการความรู้วิชาการ และทุนทรัพย์สำหรับจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม การสร้างทัศนคติ ความรู้และความเข้าใจว่าทุกคนมีหน้าที่เสริมสร้าง พื้นฟู และการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม การจัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางด้านวัฒนธรรม เพื่อเป็นศูนย์กลางของการเผยแพร่ การเสริมสร้างปราชญ์ท้องถิ่น โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน ผู้ดำเนินงานให้มีโอกาสแสดงศักยภาพด้านภูมิปัญญา ความรู้ ความสามารถอย่างเต็มที่

การศึกษาในครั้งนี้พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรัตน์ ชื่นจิตร (2564) เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษาเพื่ออนุรักษ์และ สืบสานภูมิปัญญาไทยเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ภูมิปัญญาการแสดงลิเกที่ปรากฏในสถาบันอุดมศึกษาจำนวน 5 ด้าน คือ ภูมิปัญญาด้านนาฏศิลป์ ภูมิปัญญาด้านคีตศิลป์ภูมิปัญญาด้านวรรณศิลป์ และภูมิปัญญาด้านความเชื่อและพิธีกรรม ภูมิปัญญาข้อเสนอแนะ จะ

เห็นได้ว่าภูมิปัญญาดังกล่าวเกิดขึ้นจากการเรียนรู้การฝึกฝน และการสั่งสมประสบการณ์ตลาดจนการถ่ายทอด สืบต่อกันมาโดยยังรักษาภูมิปัญญาแบบดั้งเดิม แต่ในขณะเดียวกันก็ได้มีการปรับเปลี่ยนพัฒนาภูมิปัญญา บางอย่างเข้ากับยุคสมัยและสภาพสังคมปัจจุบัน เพื่อสร้างความสนใจให้กับผู้ชมการแสดงลิเก และเป็น การส่งเสริมอนุรักษ์และการสืบทอดการแสดงลิเกต่อไป ส่วนสภาพปัญหาพบจากผู้แสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษา ยังขาดผู้ถ่ายทอดจากคนรุ่นเก่ามีความรู้ความชำนาญในการแสดงลิเก และไม่นิยมที่จะถ่ายทอดการแสดงลิเก ให้กับผู้อื่น ไม่เห็นถึงความสำคัญของการสืบทอดศิลปะการแสดงลิเกและสาเหตุอีกประการหนึ่งที่สำคัญ เนื่องมาจากคนในสังคมเรื่องมีค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปสนใจวัฒนธรรมตะวันตกมากยิ่งขึ้น แนวทางการ ส่งเสริมการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษา ควรมีการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมการแสดงลิเกอย่างกว้างขวาง และ ควรมีการจัดกิจกรรมที่มีการแสดงของลิเก เพื่อให้ชุมชนตระหนักเห็นถึงความสำคัญ ความงดงามของ ศิลปวัฒนธรรม วรรณคดีให้มีการถ่ายทอดลิเกให้กับคนรุ่นหลัง เพื่อมิให้ลิเกหายไปจากท้องถิ่น สถาบันอุดมศึกษาควรจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนและมีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ไปยัง สถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ต่อไป

การอนุรักษ์และสืบสานลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง ให้มีศักยภาพและมีคุณค่าในการพัฒนา ให้เป็นแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งองค์ความรู้ด้านประวัติความเป็นมา ด้านดนตรี ด้านการ แสดง ด้านการร้อง และเครื่องแต่งกาย ของลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง ล้วนเป็นสิ่งที่มีความค่าทาง ประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในล้านนา ที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นมา วิถีชีวิต จิตวิญญาณ ภูมิปัญญาของผู้คนในกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ อีกทั้งยังเป็นกระบวนการสร้างอัตลักษณ์และบทบาทในสังคมของ ลิเกไทใหญ่ ก่อให้เกิดวัฒนธรรมที่หลากหลายในล้านนา การศึกษาในครั้งนี้เพื่อเสนอรูปแบบวิธีการการอนุรักษ์ และสืบสานลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการ อนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมของชุมชนและพัฒนาลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง ได้มีองค์ความรู้ในการเป็น แหล่งเรียนรู้ของชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการศึกษาเรื่อง “การอนุรักษ์และสืบสานลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายหนึ่ง” เพื่อ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้เกิดการอนุรักษ์ เกิดคุณค่า และเกิดการ พัฒนาจึงขอเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้ ควรมีการสอดแทรกองค์ความรู้ลิเกไทใหญ่ในด้านประวัติศาสตร์ ด้านองค์ประกอบการแสดง ด้านดนตรี ด้านการขับร้อง ในหลักสูตรการเรียนการสอนในรายวิชาดนตรี รายวิชาชุมนุมในสถานศึกษาภายในท้องถิ่นเพื่อเป็นการปลูกฝังให้กับเยาวชนเกิดการเรียนรู้ อนุรักษ์ รักษา คุณค่าของลิเกไทใหญ่ และเผยแพร่ศิลปะแขนงนี้ให้ยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- สุเทพ พานิชพันธุ์. (2541). ความพึงพอใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สายสม ธรรมธิ. (2538). ลายสักไทใหญ่. เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2549). อยู่ชายขอบมองลวดความรู้. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.
- กรณีศึกษาคณะจำกัดโดยยอดแสงแลงใหม่ หมู่บ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ .
- วรรัตน์ ชื่นจิตร .(2564) .แนวทางการส่งเสริมการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษาเพื่ออนุรักษ์และ สืบทอดภูมิปัญญาไทยเขตภาคเหนือตอนล่าง. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศักราช ฟ้าขาว. (2558). การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2565) . “SDG MOVE Moving towards sustainable Future”. [ออนไลน์]. เข้าได้ถึงจาก : www.sdgmovement.com. สืบค้น 7 มิถุนายน 2566
- องค์การสหประชาชาติ.(2566) . “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนใน ประเทศไทย”. [ออนไลน์]เข้าถึงได้จาก . : www.thailand.un.org/th/sdgs/สืบค้น 10 มิถุนายน 2566 .
- ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Centre for SDG Research and Support: SDG Move) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2565). SDG MOVE Moving towards sustainable future. [ออนไลน์]. เข้าได้ถึงจาก : www.sdgmovement.com. สืบค้น7 มิถุนายน 2566
- MGR Online. (2551). “ฟื้นชีวิต “จำกัด” ต่อลมหายใจศิลปินไทใหญ่”. [ออนไลน์]. เข้าได้ถึงจาก : www.mgronline.com. สืบค้น 13 ธันวาคม 2565.
- แดงป่าง กัณเฑาะ. (6 มกราคม 2565). ประชาชนชุมชนด้านลิเกไทใหญ่. สัมภาษณ์
- พระทอมมี กิตตสารโร จานู. (25 ธันวาคม 2566). เลขาเจ้าอาวาสวัดป่าเป้า. สัมภาษณ์
- นายมา นายใส. (13 มกราคม 2566). หัวหน้าลิเกไทใหญ่ คณะเชียงใหม่หมายเลขหนึ่ง. สัมภาษณ์

